Tóthmyai János

KÜLÖNLENYOMAT
A HERMAN OTTÓ MÚZEUM ÉVKÖNYVE
XLVII. KÖTETÉBŐL

Miskolc, 2008.

TORNYAI JÁNOS MŰVEI A HERMAN OTTÓ MÚZEUMBAN

Adatok és megfigyelések a Petró-gyűjtemény Tornyai-képeiről

TÓTH KÁROLY

A miskolci Herman Ottó Múzeum képzőművészeti gyűjteményének értékében jelentős egységét Petró Sándor egykori kiváló miskolci orvos és műgyűjtő gyűjteménye képezi. A széles érdeklődési körrel rendelkező Petró Sándor a 19. és 20. századi magyar művészet különböző irányzatait emelte be gyűjteményébe, így az alföldi festészet számos képviselőjét is. E művek közül Tornyai János munkáit szeretném tanulmányomban részletesebben elemezni, és néhány esetben új információkkal és adalékokkal szolgálni az egyes művek értelmezéséhez és az életmű egészében való elhelyezéséhez. Tornyai János életművének bemutatása egyik legfontosabb eleme volt a 2007-es évben megírt és megvédett *Hódmezővásárhelyi művészek 1900–1914* című szakdolgozatomnak és a közeljövőben alapja lesz doktori disszertációmnak is.

Tornyai János a századforduló kevéssé ismert, némiképp elfelejtett művészegyénisége, az alföldi festészet, „alföldi iskola" és a „vásárhelyi művésztelep" legjelentősebb képviselője.[1] Élete és pályája majdnem egészében átfogja a polgárosodó 19. és 20. századi Magyarország korszakát, mely korszaknak – mint utólag látjuk – részben haszonélvezője, részben kárvallottja volt. Hódmezővásárhely külvárosában született 1869-ben nagyon szegény, „párholdas" parasztcsaládban. A jó képességű fiú hamar kitűnt a városi gimnáziumban a rajzolás iránti fogékonyságával és tehetségével. Többévi munkavégzés után az évekig várt városi ösztöndíjjal tudott tanulni Párizsban a Julien Akadémián. Közel két és fél évet töltött a francia fővárosban 1894 és 1897 között. Hazatérve szülővárosát választja letelepedése helyszínéül, 1900 februárjában pedig programnyilatkozatot tesz, melyben fő célkitűzéseként a kultúra pártolását és terjesztését jelöli ki az akkor fejlődő, polgárosodó parasztvárosban, Hódmezővásárhelyen. Közel másfél évtizeden keresztül a vásárhelyi művészkör meghatározó személyisége, irányítója volt, művésztársaival kezdett vállalkozásai mind a mai napig meghatározzák a város arculatát. Endre Béla (1870–1928), Rudnay Gyula (1878–1957), Pásztor János (1881–1945), Rubletzky Géza (1881–1970), Kiss Lajos (1881–1965), Gonda József (1870–1913), Várady Gyula (1866–1930), Plohn József (1869-1944), Kallós Ede (1866–1950), Szöri József (1878–1914) azok a Hódmezővásárhelyen élő és dolgozó, illetve rendszeresen idelátogató művészek, akik körül egy pezsgő szellemi környezet jött létre. Kiss Lajossal néprajzi gyűjtést végeztek, megalapították a mai, városi múzeumként funkcionáló elődjét, az Ady-rajongó Gonda Józseffel együtt létrehozták a reformer és polgári radikális eszmevilág iránt elkötelezett *Jövendő* című folyóiratot.[2] Mindeközben Tornyai jelen volt a jelentősebb országos kiállításokon is, a Rippl-Rónai József és Rózsa Miklós vezette budapesti Művészház 1911

1 A Tornyai Jánosról megjelent két monográfia: *Bodnár É.*, 1956. és *Bodnár É.*, 1986.

2 A *Jövendő* című folyóirat teljes digitalizált változatban megtalálható a hódmezővásárhelyi Németh László Városi Könyvtár honlapján: www.nlvk.hu

október–novemberében megrendezte retrospektív, áttekintő életmű-kiállítását.[3] 1912-ben megalapították a Művészek Majolika- és Agyagipar Telepét, melyet az első világháború söpört el, mint magát a vásárhelyi művészkört is. A háború előtti helykereső évek Tornyai számára új értékek felfedezésébe csaptak át, csodálta egykori cselédlánya, Kovács Mári festészetét és mindent megtett művei bemutatása és megismertetése érdekében. A háborús nélkülözések és a magyar állam totális összeomlását követő zűrzavarban el kellett hagynia vásárhelyi műtermét, Budapestre költözött. Élete végén, a harmincas években festészete megújult, az addigi sötét, földszínekre épülő népi életképeit és a nagyon gyors, könnyed festésű, majdnem gesztusértékű megoldásokkal felépített plein-air képeit egy, a festőiségben tobzódó, színeiben is megújuló, Szentendrére lokalizálható korszaka váltotta fel. Az utolsó években több jelentős elismerés és kitüntetés is utolérte, ám így is szegényen és nélkülözések között hunyt el 1936-ban.

Nem ismerek olyan forrást, amely arról tanúskodna, hogy Tornyai valaha Miskolcra látogatott, ám kiállított ott és levelezett Balogh Bertalannal,[4] a Borsod-Miskolczi Közművelődési és Múzeum Egyesület vezetőjével, aki 1906-ban az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat felvidéki vándorkiállítását szervezte.[5] Egyik, Balogh Bertalannak írott levelében[6] található egy, később sokat idézett gondolatmenete, mely szerint, ha képeire „szerényebb sorsú" magyar vevő akad, akkor nyugodtan eladhatja őket Balogh az eredeti ár alig tíz százalékáért. Az eredeti levél teljes szövege:

Igen tisztelt, Balogh úr!

Örvendek rajta, hogy b. körlevelével alkalmat adott nekem, hogy őszinte szívből üdvözöljem!

Én a Kegyed szép tervét nagy dolognak tartottam még a kezdet kezdetén, s örülök, hogy sikerült is nyélbe ütnie. Soká éltesse Önt az Isten édes hazánk javára, amelynek bezzeg szüksége van az ilyen fájú emberekre!

B. levelében foglaltakat is mindenben helyesnek tartom (s mint kiállító: belegyezem) És – hogy nagyon ideálistának ne tartson! – egyben jóakaratú gondoskodásába ajánlom szerény szülötteimet és kérem, ha lehet, adja el őket.

Kassa városában reménykedem, mikor útnak indítottam a Rákóczit, de ha talán ott nem tartanák elég komoly dolognak és akadna jó magyar, de szerényebb sorsú ember, a kinek megtetszik, adja oda neki – előleges megkérdezésem nélkül is, – a mennyi pénze van. (400 forinttól, le egész 40-ig.!)

Gazdagra azonban ez nem áll. Attól csak vasaljunk ki, a mennyit csak lehet.

Szép vállalkozásához Isten áldását és azonfelül (Magyarországon) sok szerencsét kíván őszinte tisztelője: Tornyai János

A miskolci kiállításon végül két műve szerepelt. Az egyik a *Rákóczi Rodostóban*[7] című nagyobb méretű vászon, mely 174-es katalógusszámmal szerepelt a kiállításon

3 *Tornyai* 1911.

4 *Zsadányi G.*, 1963.

5 Balogh Bertalan kiállításszervező munkájáról lásd: *Pirint A.*, 2006. és korábban: *Zsadányi G.*, 1964.

6 Tornyai János teljes levelezésének feldolgozását Köszegfalvi Ferenc, hódmezővásárhelyi helytörténész és jelen sorok szerzője végzi. Itt is szeretném megköszönni Fülöp Erzsébet és Köszegfalvi Ferenc támogatását, és hogy felhívták figyelmem ezen levél létezésére is.

7 Tornyai János: Rákóczi Rodostóban, 1904. (olaj, vászon, 95 x 134 cm, j.n.) Magyar Nemzeti Galéria, Ltsz.: 57.72 T.

1. kép. Szobarészlet alakokkal (Fotó: Kulcsár Géza)

s később egy miskolci bank tulajdonába került, mely a második világháború után már Miskolci Takarékpénztár nevű intézményként cserélte el a Magyar Nemzeti Galériával.[8] A második mű az *Öreg fűzfák* címmel vett részt a kiállításon.[9] Erről a munkáról nem rendelkezem pontosabb adatokkal, az 1906-os katalógusban az olajfestmény megjelölés mellett csak a 200 koronás árat vélték szükségesnek feltüntetni. A vásárhelyi festő ezen miskolci kapcsolatának nincs közvetlen köze a később a Petró-gyűjteménybe került, Tornyai Jánosnak tulajdonított darabokhoz. A most a miskolci Herman Ottó Múzeumban fellelhető művek azonban munkásságának különböző korszakaiból származnak, így elég jól demonstrálhatók rajtuk a vásárhelyi festő különböző korszakainak jellegzetességei.

Legkorábbi miskolci műve a *Szobarészlet alakokkal* (1. kép) címet viseli.[10] Papíralapra készült ceruzarajz, melyre néhány vonásnyi fedőfehéret is helyezett Tornyai. Kis méretű vázlat, magassága 19 centiméter, szélessége 24 centiméter. Különlegessége, hogy lényegében háromszor és mindkét szélén is jelzett. Alul a bal oldalon *Tornyai János*

8 Ugyanezen *Rákóczi Rodostóban* című kép a felvidéki vándorkiállítás előtt már szerepelt az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat Műcsarnokban rendezett 1904/1905. évi téli tárlatán. Lásd: *OMKT Kat.* 1904. kat. sz. 166. és a Szegedi Képzőművészeti Egyesület 1905 áprilisi képkiállításán. Lásd: *SZKE Kat.* 1905. kat. sz. 17. Itt 1000 koronás ármegjelöléssel szerepelt.

9 *Vándorkiállítás* 1906. Érdekesség, hogy ezen a kiállításon a *Rákóczi Rodostóban* csak 800 koronás árral jelent meg a katalógusban.

10 Tornyai János: Szobarészlet alakokkal, 1888. augusztus 17. (papír, ceruza, 19x24 cm, J.b.l.: Tornyai János, J.j.l.: Tornyai 1888 aug 17.) Ltsz.: P. 77.369.

szignó olvasható, erősen kalligrafikus, vékony hegyű tollal meghúzva. Míg a jobb oldalon, lendületesebb kézjegyként egymás fölött két sorban a név kétszer és az évszám, *Tornyai 888. aug. 7.* olvasható. Ebben az évben Tornyai tizenkilenc éves volt, a rajz szülővárosában, Hódmezővásárhelyen töltött nyarának emlékét őrizheti. 1886 és 1889 között a Mintarajziskola (a későbbi Képzőművészeti Főiskola) hallgatója volt. Ezekben az években Greguss János, Székely Bertalan és Lotz Károly tanították, míg a nyári hónapokban hazatért, és az adóhivatalban és ügyvédi irodában keresett pénzt a fővárosban eltöltendő hónapokra. A mű datálása alapján tehát egyértelmű, hogy egy Vásárhelyen eltöltött nyár alatt készült tanulmányrajz-sorozat egy darabja. Az 1984-ben előkerült úgynevezett Tornyai-hagyaték több olyan hasonló méretű grafikai munkát is tartalmaz, mely mind papíranyagukat, mind rajzi megoldásukat tekintve lényegében megegyeznek a Herman Ottó Múzeum gyűjteményének darabjával. A Tornyai-hagyaték rajzanyaga az előkerülés után megosztásra került; egy része a Magyar Nemzeti Galéria Grafikai Osztályára,[11] másik része a hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeumba.[12] A fent említett mű számos párhuzama megtalálható a két gyűjteményben. A Petró-gyűjteményhez tartozó grafika egy népi életképet ábrázol.

A Magyar Nemzeti Galériában lévő anyagról készült fotódokumentáció újbóli átnézésekor meglepődve tapasztaltam, hogy az ottani grafikai művek egy része ugyanazon típusú, viszonylag vastag paszpartuba van beragasztva, mint amely a Miskolcon őrzött darabon is látható. Az eredeti papírlapokat minden ilyen esetben egy kifelé, a papírfelülettől negyvenöt fokos szögben eltávolodó, két-három milliméter vastag, aranyozott ráma kerít körbe, melyet egységes fehér felület fog körül. A Nemzeti Galériába került lapok némelyikének hátoldalán tíz-húszezer koronás beárazások találhatók, melyek arra engednek következtetni, hogy ezek a grafikai anyagok valószínűleg az első világháború utáni hiperinfláció időszakában szerepelhettek együtt valamilyen kiállításon.

A *Szobarészlet alakokkal* cím nagy valószínűség szerint leíró, múzeumi címadás. A grafika egy paraszti szoba enteriőrjét ábrázolja, a háttérben egy sarokba állított búbos kemence található, a jobb oldalát határoló falon kis ablak. A jobb oldal előterében egy vánkosra rakott férfikalap körvonalazódik. A búbos kemence előterében öt alak foglal helyet. A kompozíció közepén két férfi, a hátrébb lévő a kemence padkáján, a másik egy köszörű mellett ül, közben kést élez. A kompozíció jobb oldalán három asszony fog körül egy asztalt, mely részleteiben már nincs kidolgozva, hasonlóan a két férfialaktól balra eső részhez. Az asszonyok egymás felé fordulva, közös munkát végeznek, valószínűleg varrnak. Tornyai grafikaként kivitelezett népi életképeinek sorozatába illeszkedik. Tornyai művészetével kapcsolatban már sokszor leírták, de nem árt újra rögzíteni a tényt, hogy korai munkáinak egy igen jelentős része saját környezetét, gyermek- és fiatalkorának helyszíneit mutatja be, leíró jelleggel, ám keresve a karakterábrázolás lehetőségeit és a bensőségességet sugalló megoldásokat. Korai, főleg tanulmányi éveinek korszakában készültek a népi élet műfajába sorolható alkotásai, melyek azután pályakezdő festői oeuvre-jének is markáns részét alkották. Véleményem szerint azonban Tornyai munkássága épp azért fontos és jelentős a századelő magyar művészetében, mert el tudott mozdulni

11 Ezúton is szeretném megköszönni Tokai Gábornak, Róka Enikőnek és Zsákovics Ferencnek az MNG Grafikai Osztály anyagának kutatásában nyújtott szíves segítségüket.

12 Köszönettel tartozom a hódmezővásárhelyi múzeum egykori és mostani igazgatójának, Nagy Verának és Nagy Imrének, hogy segítették az ott lévő anyag megismerését, illetve Bernátsky Ferencnek és Hegedűs Imrének, hogy a helytörténeti, illetve a képzőművészeti osztályon kalauzoltak.

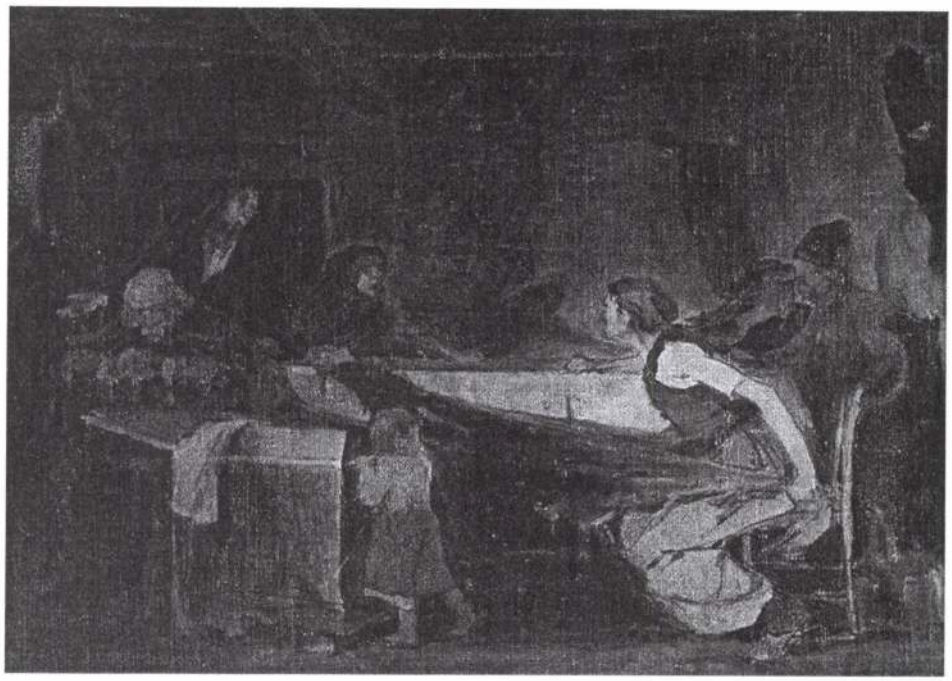

2. kép. Juss (vázlat) (Fotó: Szujó Péter)

arról a statikus holtpontról – sok más kortársával ellentétben – melyet a népi zsánerek, portrék egy életen át való, begyakorlott és unalomig halmozott ismételgetése jelentett. A korabeli művészeti életet figyelő és az ott bekövetkezett változásokra érzékenyen reagáló művészként Tornyai tisztában volt a korszak törekvéseivel. Elvárásait önmagával és képzőművészeti munkásságával szemben úgy határozta meg, hogy egyéni utat keresve kifejlesszen valami újat és karakteresen egyedit, melynek lehetőséget az 1907 utáni években a tájkép-festészetben találta meg.

A Petró-gyűjtemény kronológiai szempontból második Tornyai-műve a „Juss-ciklus" egy különleges darabja[13] (2. kép), mely az életműben időrendben még megelőzi a „tájképi-fordulatot". A kartonra ragasztott vászonkép olajtechnikával készült, védettséget élvez, jelezve a jobb oldal alsó részén: *Tornyai.* A kép hátoldalára határozott méretű, nyomtatott nagybetűkkel a következő felirat került: *Eredeti fényképek (Till műteremből),* majd alatta töredékesen: *20 krajczár.* Amennyiben ez a felirat ténylegesen a *Juss* kompozícióra vonatkozik, az annyiban jelent különlegességet, hogy Tornyai a *Juss* kompozíciót megelőző fotósorozathoz valószínűleg nemcsak barátjának, Plohn Józsefnek[14] ismert fotográfusnak a segítségét vette igénybe, hanem Till Viktor[15] fotóival is dolgozhatott.[16]

13 Tornyai János: Juss (vázlat), 1901–1904 között (olaj, kartonlapra ragasztott vászon, 51x73 cm, J.j.l.: Tornyai) Ltsz: P. 77.368. Közölve: *Pirint A.* (szerk.), 2004. 98.

14 Plohn József (1869–1944) hódmezővásárhelyi fényképész.

15 Till Viktor Gusztáv (1877–1945) hódmezővásárhelyi fényképész. Életükről lásd a Hódmezővásárhelyi Életrajzi Lexikon szócikkeit. A hódmezővásárhelyi fotótörténetről lásd még: Bán András: Vásárhelyi fotósélet a századelőn. In: *Bán A.*, 2008. 31–52.

16 A fenti gondolatmenetet gyengíti a tény, hogy Till Viktor csak 1907 májusában nyitotta meg véglegesen hódmezővásárhelyi műtermét, tehát abban az időszakban, amikor a *Juss* leginkább foglalkoztatta Tornyait, 1902 és 1905 között, még nem volt saját műterme.

Az 1984-ben szerencsés körülmények között megtalált hagyatékból előkerült személyes dokumentumok között fennmaradt egy, Till Viktor műtermében készült, az általa kiadott, kereskedelmi keretben – az életkor alapján – 1910 körülire tehető fénykép-portré a festőről.[17]

Ismert, hogy Tornyai komolyabb igényű, nagyobb méretű képeinek elkészítése előtt sok esetben igénybe vette a fotográfia által lehetővé tett kompozicionális képrögzítést. Több jelentős festményének fotó-előképe is fennmaradt az 1984-ben megtalált hagyatékban, többek között legnagyobb számban a *Juss*hoz, de az *Édesanyám szobája* és a *Vén Gulyás*[18] című műveihez is megtalálhatók a fotók.[19] Fennmaradtak olyan fotók is, melyek felületét Tornyai rácshálózattal látta el, amely a korban ismert legpraktikusabb eszköz volt a fénykép nagyméretű vásznakra való felnagyításának megkönnyítéséhez. A legtöbbször és legalaposabban átgondolt felvételsorozatokat a miskolci gyűjteményben is egy példánnyal képviselt *Juss*-sorozat érdemelte ki. Több tucat fotó tanúskodik arról, hogy milyen kompozíciós változatok foglalkoztatták Tornyait. Többször változtatta a fényképezés helyszínét, készítettek felvételeket Plohn József műtermében, Tornyai Serház-téri, nagy belmagasságú műtermében és egy alacsony belmagasságú parasztházban is, amely talán a Tornyai család rokonságáé volt. Tornyai szinte minden esetben rokonait és ismerőseit kérte meg, hogy álljanak modellt a képhez, akik így karakteres, autentikusnak ható paraszti arcukat adták a festő rokon munkájához, a *Juss* szereplőinek megformálásához. Több sorozatnyi beállítást és részletfotót készítettek, külön az egyes szereplőkről, alaposan körbejárva a kompozíciót. Tornyai ezekkel együtt több tucat rajzot, vázlatot készített, később – újrahasznosítva őket – ezekre jegyzetelte fel gondolatait az alkalmazandó színekkel, az árnyékokkal kapcsolatban, sőt még fiktív neveket is kitalált a képen szereplő egyes személyeknek.

Arról, hogy összesen hány darab nagyméretű vászonképet, kisebb méretű vászon vagy papíralapú képet, grafikai előtanulmányt és fényképet készített a *Juss*hoz, még megbecsülni is nehéz. Nagyméretű vászonfestményként is több, feltehetően kettő-három darab létezett, illetve létezik. A kisebb méretű, vázlatban maradt munkák száma – becslésem szerint – a több százas nagyságrend felé közelít. Nem véletlen, hogy a Tornyai-életművel foglalkozó művészettörténészek többsége kulcsfontosságú műként tekintett a *Juss*ra, önálló, korszakos jelentőségű, autonóm műcsoportnak határozva meg azt.

Tornyai nagyformátumú, alapos munkájának meglett a visszaigazolt eredménye, 1904-ben az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat kiállítására a Műcsarnokba beküldött *Juss (vázlat)* címmel ellátott vászon elnyerte az egyik jelentős kitüntetésnek számító Ráth György-díjat.[20] E műve kapcsán figyelt fel rá először a fővárosi sajtó, került be neve először a művészeti köztudatba. Az 1904-ben kiállított kép pontos keletkezési körülményeiről nincsenek adatok, az viszont biztos, hogy Tornyait még évtizedekig foglalkoztatta a *Juss* gondolatköre. A mű értelmezésével kapcsolatban számos lehetőség merült föl már eddig is a szakirodalomban, Bodnár Éva és Galyasi Miklós is részletesen tárgyalták

17 Tornyai János portréja a hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeum Helytörténeti Gyűjteményében található.

18 Ez néhány esetben téves azonosítással a fent már említett *Rákóczi Rodostóban* címmel szerepel.

19 Tornyai fotóhagyatékának egy másik része a többi dokumentummal együtt ugyancsak a Magyar Nemzeti Galéria Adattárának tulajdonában áll, a 22935/1989-es fond részeként. A teljes fotóanyag alapos feldolgozása a közeljövő feladatai közé tartozik.

20 *Sinkó K.*, 1995.; A kiállítás katalógusa: *OMKT Kat.* 1904.

a kérdést.[21] Amennyiben elfogadjuk azt, hogy Tornyai személyes élményeit, így az édesapja halála körüli családi drámát, és az azt követő osztozkodást akarta megjeleníteni, akkor az édesapa halálakor 1899-ben rajzolt szobabelsőben lévő halálos ágy tekinthető az első, e téma gondolathátterét felvető rajznak.[22] Alig két évvel később, 1901-ben már az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat Igazgatóságához fordulva levelében említi mint előtte álló, nagy megoldandó feladatot, melyhez szegény vidéki festőként támogatást kért, majd egy évvel később K. Lippich Eleknek, a Kultuszminisztérium művészeti főosztályvezetőjének is írt ugyanilyen céllal.[23] Majd két évvel később küldte be az egyik nagyméretű változatot a Műcsarnok kiállítására. Ha az elszórt adatok alapján rendelkezésre álló dátumokat vesszük, akkor legalább három éven keresztül foglalkoztatta a kérdés, mire az első művét be merte küldeni egy országos kiállításra. Igaz, azt is csak vázlat alcímmel. A *Juss* mint téma az első világháború előtti mozgalmas időszakban talán már nem foglalkoztatta annyira, inkább a nagyméretű változatainak kiállításával, értékesítési lehetőségeivel kapcsolatban merültek fel gondolatok. Később, az 1930-as években, budapesti tartózkodása alatt a Horánszky utcai műteremben kezdett el újra foglalkozni a témával, s újabb változatokat készített belőle.

A miskolci Herman Ottó Múzeum példányának hátoldali feliratából ítélve ez a változat még Hódmezővásárhelyen készülhetett. Kompozíciós beállítása nem tér el a legtöbbször megalkotott változatoktól. Egyedisége a vázlatszerű, a kész alkotást még inkább csak vázlatosan előlegező színhasználatból ered. Nagyon erősen dominálnak a zöld szín különböző árnyalatai, melyeket azonban szokásának megfelelően igen erősen kever az erős földszínekkel. Néhány, fény által bejárt felületet azonban egészen világoszöld ecsetvonások jellemeznek. Színhasználatát és méretét tekintve szinte megegyező két kompozíció található a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményében és a Tornyai János Múzeum gyűjteményében is. Ezek alaposabb feldolgozása a jövőben talán újabb támpontokat fog szolgáltatni a miskolci kép datálásához is.

A *Juss* két nagyméretű, ma ismert változata mind kompozíciójában, mind szín- és anyaghasználatában erősen kötődik a részben emulziószerű alapozó masszára felvitt, Munkácsy Mihály által használt úgynevezett „bitumenes" technikához.[24] A *Juss* korabeli, relatív nagy sikere is erősen hozzájárult, hogy a felületesen tájékozódó művészettörténeti szakma mind Tornyai munkásságát, mind az egész alföldi festészetet egyben Munkácsy-hagyományként, Munkácsy-epigonizmusként lássa és láttassa.[25] A Herman Ottó Múzeum gyűjteményében található változat szemmel láthatóan nem azzal az úgynevezett bitumenes vagy kátrányos alapozással készült, mint többi társa, így a sötétebb felület által körbefogott alakok, sőt a belső tér térmélysége, a háttér falazata is még jól látható. Ez több nagyméretű képen már sajnos nincs így, hiszen az alapozás miatt magas hőmérsékleten a színek és formák fokozatosan eltűnnek, kivehetetlenekké válnak.

21 *Bodnár É.*, 1986. és *Galyasi M.*, 1964.

22 Tornyai János: Édesapja halálos ágyán. (grafit, papír) Budapest, magántulajdon.

23 Tornyai János levele az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat Igazgatóságához. Hódmezővásárhely, 1901. május 31. Közölve: *Bodnár É.*, 1956. 62. és OSzK Kt. Levelestár Tornyai János–K. Lippich Eleknek 1. Hódmezővásárhely, 1902. június 30.

24 Erről lásd: *Wittmann Zs.*, 2005. 149–151.

25 Erre példa *Genthon I.*, 1935. A kérdéskör historiográfiai és kutatástörténeti szempontú áttekintése: *Tóth K.*, 2007/a-b.

3. kép. Asztalosinas (Fotó: Kulcsár Géza)

4. kép. Női portré (Fotó: Szujó Péter)

A miskolci múzeum *Asztalosinas* című darabja azonban nem maradt fenn ilyen szerencsés állapotban[26] (3. kép). A képre felvitt festékek a fent említett sötét alapozásnak nem tudtak ellenállni, már szinte teljesen eltűnt a kép térmélysége, csak a vastagabb és több színnel jellemzett, középen elhelyezkedő figura alakja vehető ki. Kecskelábú széken ülő, kismértékben előrehajoló, fehér gatyás és inges, vörös mellényes, kalapos inast mutat be Tornyai. A kép rossz állapota ellenére néhány érdekes tanulsággal is szolgál, főként a hátoldali feliratok. A hátoldalon megfigyelhető egy cédula, mely az Andrássy-féle ösztöndíj-pályázathoz mellékelt művek hátoldalán szokott feltűnni. Tornyai életművében több alkalommal találkozhatunk ugyanezen kéz által megírt pályázati címkével. A fennmaradt írott források alapján eddig azt valószínűsítettem, hogy Tornyai csak két alkalommal, 1908-ban és 1909-ben jelentkezett az ösztöndíj elnyeréséért kiírt pályázatra.[27] Ám több pályázati cédulával rendelkező, más stilisztikai megoldásokkal készült művével kapcsolatban kétséges volt, hogy 1908–1909 körül keletkeztek-e. A miskolci kép, mely stílusa alapján jóval korábban, talán még a századforduló éveiben, de minden bizonnyal még 1907 előtt kellett, hogy keletkezzen, megerősíti azt a feltételezést, hogy valószínűleg már korábban is részt vett az Andrássy-ösztöndíj-pályázaton. A kép hátoldalán található még több autográf felirat is, melyek sajnos nehezen olvashatók. Kivehető azonban egy 300 koronás árjelzés és egy fekete, arany szópár is, mely talán keretezési útmutatásnak tekinthető. Egy másik ráragasztott címkén az *Egyedül. Gyermek a sötét szob[ában?]* felirat látható, nem Tornyai kézírásával, talán egy későbbi tulajdonos címjelzése lehet.

26 Tornyai János: Asztalosinas (olaj, karton, 50x39 cm, J.j.l.: Tornyai) Ltsz.: P. 77.370.

27 Tornyai János levele Lyka Károlynak, 1908. május 6. OSzK. Kt. F 65/632/9 és 37. illetve Tornyai János levele K. Lippich Eleknek, 1909. március 21. OSzK Kt. Levelestár, Tornyai J.–K. Lippich E. 8.

A gyűjtemény negyedik és ötödik, Tornyai János kezétől származó munkája közel azonos időszakban keletkezhetett. A kettő közül az egyik egy viszonylag nagyméretű, fedetlen vállal kivágott, profilból látszódó női portré[28] (4. kép). A kartonlapra festett portré hátoldalán Tornyai eredeti kézirata olvasható: *Kicserélendő Temesvár / széles, fényes ökörszem.* Mivel a felirat Tornyai kézírása, nagy valószínűséggel feltételezem, hogy a kép keretezésére vonatkozik. Valószínűleg önmagán a felejtés ellen védekezve írta fel Tornyai, hogy a női portré keretét ki kell cserélni egy „széles, fényes ökörszemes" keretre, még a temesvári kiállítás előtt. Tornyai az 1911-es, a budapesti Művészházban megrendezett kiállítás utáni két évben egész anyagát több vidéki városban kiállította, így többek között Temesváron is 1912 áprilisában.[29] Ezen kiállításról sajnos nem ismert a kiállított művek jegyzéke, külön katalógus nem maradt fenn, persze az sem biztos, hogy egyáltalán volt. A kiállításról kizárólag a helyi sajtóból fennmaradt források alapján tájékozódhatunk. A korabeli szokásoknak megfelelően a városi napilapok általában közölték a jelentős közéleti súllyal bíró, az adott városban megrendezett kiállítással kapcsolatos híreket, történéseket. Így volt ez Tornyai temesvári bemutatkozása esetében is, amelyet a sajtó előre beharangozott, a megnyitóról és kiállításról hosszabb tudósításban számoltak be, majd a tárlat zárultával közölték a képvásárló temesvári polgárok névsorát és a megvásárolt képek címeit. Az itt felsorolt címekből megítélhetően a most Miskolcon őrzött festmény nem szerepelt az itt eladottak között. Bár meg kell jegyeznem, a felirat nem biztosítja, hogy ténylegesen is ki volt állítva.

Tornyai életművében viszonylag ritkák a portrék, ezt a műfajt nem igazán kedvelte, nem érezte fontosnak, hogy munkásságában nagyobb teret szenteljen neki. Megrendelésekre több portrét is festett Hódmezővásárhelyen, ám ezek nem kiemelkedő kvalitású munkák. Többségükben vagy még korai, tanulmányi évei időszakában készültek, vagy a megrendelő elvárásainak megfelelően akadémikus felfogású, leíró jellegűek lettek. A hódmezővásárhelyi városháza számára két nagyméretű egész alakos portrét készített Deák Ferencről és évekkel később Bercsényi Miklósról.

A Miskolcon őrzött női arckép azonban nagyon különbözik a fent említett munkáktól, sokkal könnyedebb, lazább festőiség jellemzi. Nagyon érzékelteti, hogy milyen különbségek alakulnak ki akkor, ha valaki megrendelésre vagy saját maga számára, örömből fest. Tornyai számára – mint az elméleti jellegű írásai is alátámasztják – nagyon fontos volt, hogy a festészetet „autentikus", „belülről jövő", „átérző" lélekkel művelje valaki. A Petró-gyűjtemény egykori darabja talán egy jó példa lehet arra, hogy milyen festői értéket tartott Tornyai fontosnak, festészetének megújítása után. A lendületes, gyors festésmód az 1910 körüli időszakra már Tornyai egyik jellegzetességévé vált, ezen a képen is megfigyelhetjük. A haj kócos fürtjeinek egymást átfedő laza összevisszaságát jól kifejezik és érzékelhetővé teszik ezek a megoldások. A háttér okkersárgás, a barna különböző árnyalataival bővített, ám így is egynemű felületét is számos határozott ecsetvonás barázdálja, néhány vonással már előlegezi a középre helyezett fej formáit. A háttér alsó részét zöld színnel telítette a festő, ám ennek megoldása már nem lényegi kérdés. A váll és a félig beforduló hát határozottan zárja le alsó részében a kompozíciót, itt is nagyon érvényesül a már említett, laza, könnyed, de mégis kifejező ecsetkezelés. A szignó mind-

28 Tornyai János: Női portré, 1912 körül (olaj, karton, 55x39,5 cm, J.j.f.: Tornyai) Ltsz.: P. 77.367.

29 A kiállításról megjelent cikkek közül: Malonyai Dezső: Tornyai János. In: Temesvári Hírlap, 10. évf. 1912. márc. 30. 72. sz. 1.; Tornyai-kiállítás. In: Temesvári Hírlap, 10. évf. 1912. márc. 30. 72. sz. 4.; A Tornyai-kiállítás utolsó napja. In: Temesvári Hírlap, 10. évf. 1912. ápr. 10. 80. sz. 4.

5. kép. Ismeretlen festő: Női portré (Fotó: Kulcsár Géza)

ezekkel szemben sötétvöröses színben tűnik fel, ami némiképp meglepőnek is hat, hiszen Tornyai általában valamely, a képen is használt színnel írta alá befejezett munkáit.

A Herman Ottó Múzeum raktára őriz egy másik, Tornyai Jánosnak attribuált női arcképet is[30] (5. kép). A darab nem a Petró Sándor-gyűjteményből származik, hanem vásárlás révén került a múzeum tulajdonába. Mindazok az ismérvek, amelyeket fentebb leírtam Tornyai laza és könnyed festőiségéről, az érzéki felületalakításáról, ellentétben állnak ezzel az alkotással. A sötét háttérben álló nőalak feje nincs igazán pontosan megoldva, némiképp zavaró az egész test merev egysíkúsága. Tornyai, mint képzett festő, valószínűleg nem oldotta volna meg így, plaszticitás nélkül a felsőtestet, a vállat, a nyakat, az arc egészét. A vállat beborító világos, fehér felület rendkívül durva és egyenes ecsetvonásokkal van meghúzva, ezek teljesen ellentétesek a vásárhelyi mester egész életművében egységesen képviselt elvekkel. Mindezeket figyelembe véve nagy valószínűséggel kijelenthetem, hogy a szóban forgó női portré nem Tornyai János alkotása.

A Herman Ottó Múzeum állandó kiállításának egyik remek, az alföldi festészetet méltán prezentáló darabja az *Őszutó* című kép[31] (6. kép). A kép bal oldalát egy ház, nem túlzás feltételezni, egy tanyaépület foglalja el, előtte szőlőlugas húzódik, a jobb oldalon út vezet el párhuzamosan a lugassal, s távolba vezeti a néző szemét is. A kép megfestése ugyancsak nagyon könnyed, bizonyos formák alig néhány ecsetvonásból rajzolódnak ki. Tornyai munkásságában 1907 nyarán következik be egy igen erőteljes fordulópont: szinte teljesen felhagyott a műtermi munkával és szinte kizárólag a természetben festett plein-air képeket, rövid idő alatt, gyorsan dolgozva ki őket. Ezen munkáira egyre inkább az egyszerűsítésre való törekvés lesz a jellemző és a kevés szín használata. 1907-től Tornyai egy képének kizsűrizése miatt már nem állított ki sem a Műcsarnokban, sem a Nemzeti Szalonban, nem kereste a kapcsolatot a konzervatívabb szemléletű művészkörökkel. Rájött, hogy egyéni utakat és megoldásokat kell keresnie ahhoz, hogy saját elveinek megfelelően kibontakoztathassa művészetét. Saját festői egyéniségét végül ebben a minimálisra redukált, matériagazdag, vastag és lendületes ecsetvonásokkal jellemzett tájképfestészetben találta meg. Ehhez a korszakhoz csatlakozik a fent elemzett kép is, de ennek még egy korai fázisához, amikor még a tájba helyezett elemek jelenlétét a képen fontosnak tartotta.

30 Tornyai János helyett ismeretlen festő: Női fej (olaj, karton, 50x39 cm. J.n.) Ltsz.: 80.130.

31 Tornyai János: Őszutó (olaj, karton, 35x50 cm, J.n.) Ltsz: P. 77.366. Hátoldala festett, alföldi tájat ábrázol. Hátoldalán felirat: *54.) Csősz h / K 8500*. Közölve: *Pirint A.* (szerk.), 2004. 98.

6. kép. Őszutó (Fotó: Szujó Péter)

A kép vizsgálatakor meglepődve tapasztaltuk, hogy hátoldala is festett, (7. kép) és egy szinte teljes egészében meglévő kompozíció bontakozik ki, mely – ha ebből a szemszögből vizsgáljuk – sokkal inkább Tornyai munkásságára vall, mint a másik, Endre Béla munkáival több hasonlóságot mutató *Őszutó*. A hátoldalon egy nagyon alacsony horizonttal jellemzett alföldi sík látható, a kép felső kétharmadát a nyugalmat sugárzó, felhőkkel gazdagított, kék égbolt uralja, az alsó harmad földi világában viszont egy kisméretű emberalakot, tehenet és sertéseket helyezett a horizontvonalon kirajzolódó fákkal körülvett tanyaépület elé. Még egyszer hangsúlyozom, Tornyai ezen kompozíciója is legjellegzetesebb megoldásai közé tartozik. Figyelembe véve néhány olyan képét, amelyet nagy valószínűséggel 1908 és 1909 közé lehet datálni amiatt, hogy hátoldalukon megtalálható az Andrássy-ösztöndíj pályázati cédulája, némi óvatossággal feltételezem, hogy a kép ebben az időszakban készült. A mostani hátoldal autentikus alföldi táját egy, Tornyai János által ceruzával írt felirat bontja meg: *54.) Csőszh / K 8500.* Azt gondolom, hogy az előlap képére vonatkozó kiállítási adatokat jelent ez a kis felirat. Ha ezt a feltételezést elfogadjuk, akkor a kép hátoldalán az eredeti, az alkotó által adott címet, *Csőszházat* ismerhetjük fel. S most már csak az lenne a feladat, hogy megtaláljuk azt a kiállítást, amelyen 54. sorszámmal és Csőszház címmel szerepelt, 8500 korona értékre beárazva. Figyelembe véve az első világháború előtti korszak koronában számított nominális árviszonyait, azt feltételezem, hogy ez a mű is vagy még az első világháború alatt, vagy közvetlenül az után volt kiállítva, de még a hiperinfláció és a pengő 1926-os bevezetése előtt.

Áttekintve Tornyai János négy művét a Herman Ottó Múzeum gyűjteményéből, kijelenthető, hogy mindegyik olyan műalkotás, mely méltán képviseli alkotóját Magyarország e jelentős képzőművészeti gyűjteményében. A vásárhelyi mester munkás-

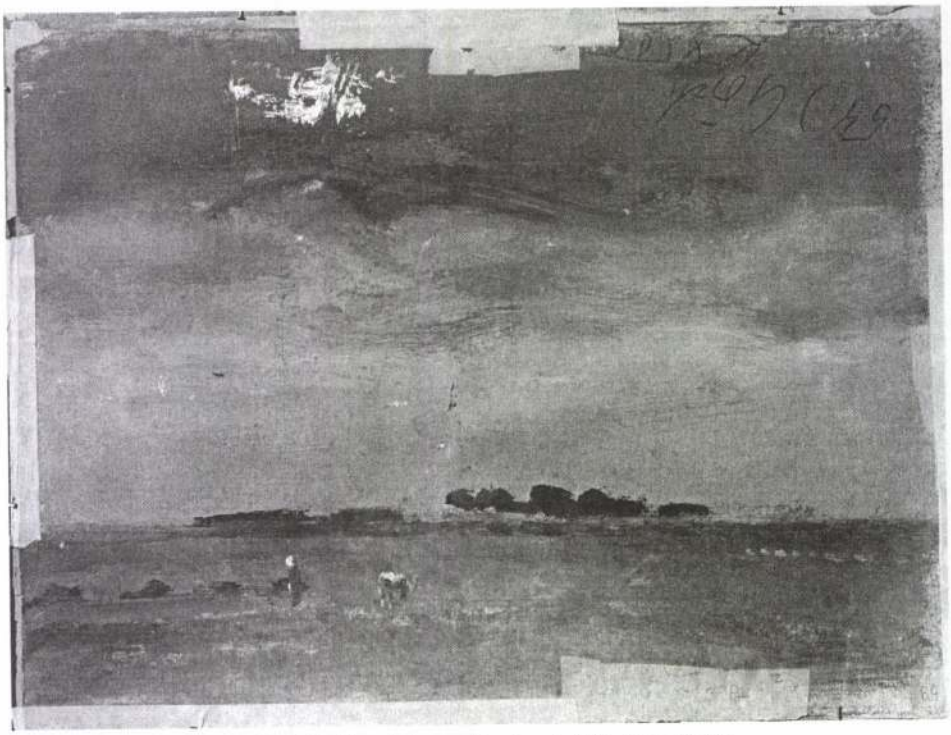

7. kép. Tájkép-vázlat az Őszutó című kép hátoldalán
(Fotó: Kulcsár Géza)

ságának – a szentendrei, késői korszaka kivételével – mindegyik jelentős alkotói periódusát jellemző megoldásokkal átitatott művek képviselik. Ezen utolsó éveiben keletkezett, a modernizmust legjobban abszorbeáló művei talán már kevésbé fértek volna össze Petró Sándor konzervatívabb, inkább a 19. századot és nem annyira a 20. század modern irányzatait kedvelő ízlésével, ám így is biztos kézzel válogatott gyűjteményének kialakításakor.

IRODALOM

Bán András
2008 A vizuális antropológia felé. Typotex, Budapest

Bodnár Éva
1956 Tornyai János 1869–1936. (Magyar mesterek) Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest
1986 Az újra felfedezett Tornyai. Gondolat, Budapest

Fülöp Erzsébet
2003 Mári. Kovács Mária (1883–1977) születésének 120. évfordulójára. (Múzeumi műhely 2.) Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely

Galyasi Miklós
1964 Adatok és reflexiók Tornyai János „Juss" című festményének eszmeköréhez. Művészettörténeti Értesítő XII. évf., 1. sz. 31–35.

Genthon István

1935 Az új magyar festőművészet története 1800-tól napjainkig. Magyar Szemle Kiadó, Budapest

OMKT Kat.

1904 Országos Magyar Képzőművészeti Társulat Téli Kiállítás 1904–1905. (Kiállítási katalógus.) Singer és Wolfner kiadása, Budapest

Pirint Andrea (szerk.)

2004 A Herman Ottó Múzeum Képtára. Herman Ottó Múzeum, Miskolc

Pirint Andrea

2006 Egy kiállítás-szervező viszontagságai a 20. század hajnalán. Balogh Bertalan és az 1906-os felvidéki vándorkiállítás. In: A Herman Ottó Múzeum Évkönyve XLV. Miskolc 371–384.

Sinkó Katalin

1995 Tornyai János: Juss. In: Aranyérmek – Ezüstkoszorúk. Művészkultusz és műpártolás Magyarországon a 19. században. (Kiállítási katalógus.) Szerk.: *Sinkó Katalin–Nagy Ildikó*. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest 294–295.

SZKE Kat.

1905 Szegedi Képzőművészeti Egyesület képkiállítása. 1905. április hó. (Kiállítási katalógus) Schulhof Károly könyvnyomdája

Tornyai

1911 Tornyay János gyűjteményes kiállítása a Művészházban 1911. október-november havában. (Kiállítási katalógus.) Művészház (Művészeti Egyesület), Budapest

Tóth Károly

2007/a Hódmezővásárhelyi művészek 1900–1914. (Kézirat) ELTE BTK Művészettörténeti Intézet Könyvtára, Ltsz.: 1153.

2007/b Képzőművészek Hódmezővásárhelyen az első világháború előtti évtizedben – Kutatástörténeti áttekintés. (Kézirat) Publikálás alatt

Vándorkiállítás

1906 Országos Magyar Képzőművészeti Társulat – Vándorkiállítás 1906. (Miskolc, Kassa, Eger, Gyöngyös, Eperjes, Sátoraljaújhely, Debrecen) (Kiállítási katalógus.) Hornyánszky Viktor császári és királyi udvari könyvnyomdája, Budapest

Wittmann Zsuzsa

2005 A „bitüm": Munkácsy sötét alapozómasszája. Anyagvizsgálati eredmények. In: Munkácsy a nagyvilágban. Munkácsy Mihály művei külföldi és magyar magán- és közgyűjteményekben. Szerk.: *Gosztonyi Ferenc*. (Kiállítási katalógus.) Magyar Nemzeti Galéria, Budapest 149–151.

Zsadányi Guidó

1963 Adatok Tornyai János miskolci kapcsolataihoz. Napjaink. Észak-magyarországi Irodalmi és Kulturális Lap, II. évf. 1963. február 1. 2. sz. 4.

1964 A felvidéki vándorkiállítások története. In: A Herman Ottó Múzeum Évkönyve IV. 183–206.

JÁNOS TORNYAI'S WORKS IN THE HERMAN OTTÓ MUSEUM

Tornyai's paintings in the Petró Collection

The study presents the works of János Tornyai (1869–1936), a painter active in Hódmezővásárhely, kept in the art collection of the Herman Ottó Museum of Miskolc. With the exception of a single painting, the artworks came into the museum's possessions from the collection of Sándor Petró, a renowned doctor and art collector. Two paintings were exhibited at Miskolc during Tornyai's lifetime as part of the Upper Hungary travelling exhibition organised by Bertalan Balogh in 1906; however, neither of them was part of the Petró Collection. Research on the paintings and the drawing in the Miskolc museum has contributed to determining their role in Tornyai's oeuvre, as well as to a better understanding of the painter's art and the paintings' artistic afterlife. The five works in question are made up of an early drawing portraying a folk scene and four oil paintings. Two of these, "The carpenter's apprentice" and "The legacy" can be assigned to Tornyai's early period, characterised by rich, dark tones. The third, "Woman's portrait", can be dated to before the 1912 exhibition in Temesvár on the testimony of the autographic inscription on the reverse, while the fourth, "Late Autumn", probably dates to the same period. An earlier work, portraying the landscape of the Great Plain, can be seen on its back.

Károly Tóth

MDK

Tornyai János

Az Alkotás-Művészház kiállításán mutatkozott be műveivel. Minden képe szinte levegős, nyitott ablak a magyar Alföldre, az esték, hajnalok, viharok, a dombok és nagy rónák, füzesek, Tiszapartok szebbnél-szebb tájaira.

/m.j./: Az Alkotás-Művészhaz kiallitása.

Magyarság, 1923.ápr.29. 10.l.

Ternyai János festő M.N.K.

Szent endrén dolgozott

Albert i Mihály: Ternyai emlékkiállitás Szentendrén

Pest megyei Hirlap 1962. október 9.5.l.

Tornyai János festő M.N.K.

1933 és 1943-ben Barcsay Jenő meghivására néhány hónapot töltött a szentendrei müvésztelepen.

Alberti Mihály: Tornyai-emlékkiállitás Szentendrén

Pest megyei Hirlap 1962. október 9. 5.1.

Tornyai János, festő

MDK

Halálának negyedszázados évfordulója alkalmából a Nemzeti Galéria szeptemberben emlékkiállítást rendez. A kiállítás anyagát bemutatják Hódmezővásárhelyen is.

—: Ma hallottuk

2. l.

ESTI HIRLAP, bp. 1961. júl. 12.

MDK

Tornyai János, festöm.

887. Kopasz fák. ? 34x48 J.l.b.
888. Szitáló menyecske. Olf. 85x65 J.l.b.
889. Szántás. Olf. 25x4o J.l.b.
89o. Erdö mélyén. Olf. 25x3o J.l.b.

Arv. Csarn. 1932. 1.fr.4. 38.1.

61.r. mire

Tornyai János
festő

M.D.K

Méltatás

D. Fehér Lauzsa: A IX. vásárhelyi őszi tárlat
Művészet, 1963. január — 42 kep

Tornyai János
festő

M.D.K.

Szentendrén emlékkiállítást rendezek Tornyai János alkotásaiból

—: Hírek

Művészet, 1963. február – 46 lap

Tornyai János
festő

M.D.K.

Barangó Sándor kompozícióinak
szerkezete legújabb Tornyai János-
ra emlékeztet.

Ecsery Elemér: Barangó Sándorról
Művészet, 1963. február — 35 lap

Tornyai János, festő

MDK

A hódmezővásárhelyi hagyományok megteremtője.

Perneczky Géza: A X. Vásárhelyi Őni Tárlat

8-l

NÉPSZABADSÁG, jan. 1963. okt. 17.

Tornyai János

Hozzá hasonlóan Kurucz D. István is a násárhelyi tanyasi élet festője, de nem az ő expressív, drámai, tragikus modorában.

Németh Zajos: Modern magyar művészet
Corvina 1968

141.8.

Tornyai János
festő

Méltalics

Lesoncí Miklós: Vázlatok Jancsó festőművén
Múzeum, 1970. marcius - 45 kop

Tornyai János
festő

Méltatás

Losóncibihlós Lipsch Kleinó Károly műtelejéről
Művészet, 1970. marcius - 31 kap.

MDK

Tornyai János

reprodukciók:

Megrakott szekér, of.

Táj szekérrel, of.

Tornyai J. em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J. emlékkiáll.1961.

MDK

Tornyai János

reprodukciók:

Tanyarészlet, of.

Asszony a tanya előtt, of.

Tornyai J. em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

MDK

Tornyai János

reprodukciók:

Megrakott szekér, of.

Táj szekérrel, of.

Tornyai J. em.kiáll. M.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

MDK

Tornyai János

reprodukciók:

Asszony kecskével, of.

Falurészlet, of.

Tornyai J. em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

MDK

Tornyai János

reprodukciók:

Alföldi tanya, of.

Gémeskut /Délibáb/, of.

Tornyai J. em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

MDK

Tornyai János

reprodukciók:

Lépcső Szentendrén, of.

Műteremben, of.

Tornyai J.em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

MDK

Tornyai János

reprodukciók:

Szobabelső, of.

Szentendrei parkrészlet csirkét etető nővel, of.

Tornyai J.em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

MDK

Tornyai János

reprodukciók:

Szentendrei park, of.

Szentendrei parkban pirosruhás nő, of.

Torryai J.em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

MDK

Tornyai János

reprodukciók:

Szentendrei müterem, of.

Virágcsendélet, of.

Tornyai K.em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

MDK

Tornyai János

reprodukciók:

Mindennapi kenyerünket!, of.

Vásárhelyi szoba, cer.

Tornyai K.em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

MDK

Tornyai János

reprodukciók:

Ludtépés, cer.

Interieur, vázl. a Juss-hoz, rajz

Tornyai K.em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

MDK

Tornyai János

reprodukciók:

Virág halála, rajz

Tornyai K.em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

MDK

Tornyai János

reprodukciók:

Női akt, of.

Sárgaruhás nő /alaktanulm./, of.

Tornyai J.em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

MDK

Tornyai János

reprodukciók:

Tengerpart, alkony, kis hotelszoba, of.

Szobarészlet esernyővel, of.

Tornyai J.em.kiáll. N.Cal.-Tornyai J.Muz.1961.

.

MDK

Tornyai János
festő

Méltatás.

Dömötör János: Nagy István kiállítása Vásárhelyen
Művészet, 1966. november - 39 lap

M.D.V.

Tornyai János
festő

Méltatlan

Zsigmondi Mária: Vásárhelyi vázlatok.
Nők Lapja, 1966. ~~dec~~ máre. 12 - 14 lap.

M.D.Y

Tornyai János
festő

Szetáló lány (1890 körül)
(repro) + a mű miltatása.

Bodnár Éva dr
: A nő és a munka
Nők lapja, 1966. ápr. 30 - 16 lap

Tornyai János

Nemzeti Szalónban rendezett
emlékkiállításon részlevett.

B.H. 932. II. 21.

P.H. 932. II. 21.

Nemzeti Szalon szerepe

Tornyay János

Csendélet-kiállítás a Nemzeti Szalónban.

A *Nemzeti Szalon* falain tarkálló illatozó és csillogó gyümölcsök, virágok, husok, sajtok, kagylók, vázák, üvegek, porcellánok, olajban és pasztellben, — meglepően friss és változatos benyomást keltenek. Nem is hinné az ember, mennyi szép terméke vonul itt fel csendéletművészetünknek. Ez a kiállítás: friss, jóleső és csupa vidámság, szín, zamat. Elsősorban *Csók István* pompás krizantémjei, *Iványi-Grünwald Béla* üde virágai, *Orbán Dezső* zengő szinpompáju üvegei, *Kunffy Lajos* vidám uzsonnázó asztala és almái, *Márffy Ödön* ízes gyümölcsei, *Perlmutter Izsák* féntől átitatott csipkéje és porcellánja vonják magukra a figyelmet, de a legkülönbözőbb csendéletfestési értékekkel külön-kön kiemelkednek a sok közül: *Bélányi Viktor, Bornemissza Géza, Czene János, Cziffery József, Fényes Adolf, Gráber Margit, Györffy István, Kmetty János, Kosztolányi-Kann Gyula, Kupferstein Imre, Márk Lajos, Nemény István, Novotny E. Róbert, Pécsi Pilch, Perlroth Csaba, Pohárnok Zoltán, Cs. Rott Margit, Cs. Wagner József, Soós Elemérné, Szlávik Rezső, Tornyay János, Vass Elemér* munkái is.

Fóthy János.

P.H. 932 II/21.

MDK

Tornyai János

A Jusshoz készült vázlatok, rajzok:

Tanulmány, cer.

Juss " "

Tnulm. A sógor, cer.

Tornyai J. em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

24.

MDK

Tornyai János

A Jusshoz készült vázlatok, rajzok:

Juss, cer.

Julis néne, cer.

Julis néne, cer.

Tornyai J. em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

24.

Tornyai János

MDK

A Jusshoz készült gázlatok, rajzok:

Interieur, o.

Juss, o.

Juss, o.

Tornyai J. em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

23.

Torryal Jdnos

A Jusebios Kerekiti vizsloh, ta/sok:

Interieur, o.

Jusa, o.

Jusa, o.

Torryal J. em.Kirkil. K.gal.-Torryal J.Mus.1961.

23.

MDK

Tornyai János
a Juss-hoz készült vázlatok, rajzok:

Nagy Juss. o.

Juss, tanulm.

Öreg paraszt, o.

Tornyi J. em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Husz.1961.

MDK

Tornyai János
a Juss-hoz készült vázlatok, rajzok:

Juss, o.

Juss o.

Juss, o.

Juss, o.

Tornyi J. em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

23

MDK

Tornyai János

a Juss-hoz készült vázlatok, rajzok:

Juss, o.

Juss, o.

Juss, o.

Tornyi J. em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

23.

MDK

Tornyai János

a Juss-hoz készült vázlatok, rajzok:

Juss, o.

Juss, o.

Juss, o.

Tornyi J. em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

23.

MDK

Tornyai János

a Juss-nez készült vázlatok, rajzok:

Juss, o.

Juss, o.

Juss, o.

Tornyi J. ex.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

23.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Szentendrei parkrészlet Kosarat vivő kékruhás nővel

Szobában

Szoba belseje
Szobarészlet

Tornyai J.ea.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Mus.1961.

22.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Szentendrei Parkban

" " /Pirosruhás nő/

" park / " nővel/

Tornyai J.em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

22.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Szentendrei parkrészlet

" parkban Csirkét etető nő

" park alakokkal

Tornyai J.em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Mus.1961.

22.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Reggeli napsütés

Szentendrei éjjel

Szentendrei müterem

Szentendrei park

Tornyai J.em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

22.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Müteremsarok

Őszi napsütés

Parkrészlet

Tornyai J.em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.
22.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Mütermesarok

Uszi napsütés

Farkrészlet

Tornyai J.em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.
22.

MDK

Tornyai János

Alvó nő, cer.

Váz1. a Csokorkötőhöz, cer.

Virághalál, cer.

Tornyai J. em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

28.

MDK

Tornyai János

Tanulmányok /Ülő nő, Kutya/, szén

Alvó nő, szén

Tornyai J. em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

27.

MDK

Tornyai János

Ülő akt, cer.

" " "

Hátakt, szén

Ülő akt, szén

Tornyai J. em.kiáll.N.Gal.-Tornyai Muz.1961.

27.

MDK

MDK

Tornyai János

Fejtanulmáyn, szén

Ülő női akt, szén

Tamburázó nő, szén

Tornyai J. em.kiáll.N.Gal.-Tornyai Muz.1961.

27.

MDK

Tornyai János

A kép "szakértő", cer.

Táj vadvizekkel, cer.

Alvó nő, szén

Tornyai J. em.kiáll.B.Gal.-Tornyai Muz.1961.

27.

MDK

Tornyai János

Betyárszerelem, cer.

Mári árverés után siratja gazdáját, cer.

Poprád, negyoldal, akv.

Tornyai J. em.kiáll.N.Gal.-Tornyai Muz.1961.

27.

MDK

Tornyai János

Csizmahuzás, akv.

Hurkatöltés, cer.

Táj jegenyefával, cer. szén

Tornyai J. em.kiáll.K.Gal.-Tornyai Muz.1961.

27.

NDK

Tornyai János

Mögellött a tehén, akv.

Beszélgetés, cer.

Csizmahuzás, akv.

Tornyai János em.kiáll. N.Cal.-Tornyai J.Hus. 1961.

26.

MDK

Tornyai János

Vacsora előtt, tus

Háttal álló női akt, szén

Álló női akt, szén

Tornyai János em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz. 1961.

MDK

Tornyai János

Tisza, cer.

Falusi utca, cer.

Morzsolás, cer.

Tornyai János em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz. 1961.

26.

MDK

Tornyai János

Ünnepi kalács, cer.

Vásárhelyi szoba, cer.

Ludtépés, cer.

Tornyai János em.kiáll. D.Gal.-Tornyai J.Hus. 1961.

26.

MDK

Tornyai János

Koszörüs, cer.

Édesapám, cer.

Kislány a k mencesutban, cer.

Tornyai János em.kiáll. M.Gal.-Tornyai J.Muz. 1961.

26.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Alföldi hangulat

Ajtóban álló nő

Ajtónál

Alföldi tanya

Tornyai em.kiáll. N.Gal.-Tornyai Muz. 1961.

15.

MDK

Tornyai János olajfestmények:

Bercsényi Miklós

Szobasarok

Kocsmai verekedés

Tornyai em.kiáll. N.Gal.-Tornyai Muz. 1961.

15.

Tornyai János

olajfestmények:

Édesanyám a szobájában

Csizmahuzás

Hurkatöltés

Betyárszerelem

Tornyai em.kiáll. K.Gal.-Tornyai Muz. 1961.

15.

MDK

Tornyai János

Hmvhelyi részlet, cer.

Téli este, cer.

Az öreg templom, akv.

Tornyai János em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz. 1961.

26.

Tornyai János

A Jussohoz készült vázlatok, rajzok:

Juss, vázl. cer.

Torryai J. gm.kiáll. H.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

Tornyai János MDK

A Juschoz készült vázlatok, rajzok:

Juss tanulmányok, cer.

Interieur vázl. cer.

Tornyai J. em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

24.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Szobabelső

Szobarészlet esetnyővel

" szekrénnyel

Tornyai J. em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

21.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Alvó nő

Csokorkötés

Szivárvány

Tornyai J. em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

2o-21.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Női fej

Szobarészlet

Virágcsendélet

Virágok az ablaknál

Tornyai J.em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

2o.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Mozsár

Női fej

Pincsi kutya

Müteremsarok

Tornyai J.em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

2o.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Ülő női akt

Akttanulmány /sárgaruhás nő/

Cigánylány

Csendélet

Tornyai J.em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

2o.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Női akt

Ülő nő

Ülő női akt

" " "

Tornyai J.em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

20.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Zsiros Lajosné Dékány Judit

Alvó nő

Alló női akt

Tornyai J.em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

19.

.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Virágot szedő nő

Vizpart álló nőalakkal

Vizmeritő nő

Zöldkabátos asszony

Tornyai J.e.kiáll. N.Gal.-Tornyai Muz.1961.

19.

.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Udvar szekérrel

Vén diófa ősszel

Viharban

Vihar

Tornyai J.e.kiáll. N.Gal.-Tornyai Muz.1961.

19.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Tiszatáj

Tiszai ártér

Tiszaparti füzes

Udvar

Tornyai J.e.kiáll. [illegible].Gal.-Tornyai Múz.1961.

18.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Tengerpart, Alkony, Kis hotelszoba

Tengerpart alkony

Tengerpart, Alkony

Tornyai J. em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

21.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Virágcsendélet

Ablaknál

Ablakrészlet

~~Léscső Szentendrén~~

Tornyai J. em.kiáll. B.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Lépcső Szentendrén

Mindennapi kenyerünket /Zöldkabátos asszony/

Müteremben

Tornyai J. em.kiáll. M.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

21.

Tornyai János

Szerepel a Szinyei Társaság kiállításán.

Újság 1935. VI. 5.

MIK

Tornyai János

Müveinek restaurálásáról

Hétfői Hirek 1966 szept.19.

XIX

M.D.K.

Tornyai János, festőművész/1869-1936/

A kritikai realista hang jelentkezik képein. 97.o.
Kép.333.o.

M.Kiss Pál: Művészetről mindenkinek, Corvina, Budapest, 1966

Tornyai János

— **Magyar Művészet.** Az Oltványi—dr. Ártinger Imre szerkesztésében megjelenő művészeti folyóirat november elseji számában *Elek* Artúr a most elhúnyt kiváló festőnek, *Tornyai* Jánosnak művészetét méltatja, *Schoen* Arnold Budapest ikonosztázisait ismerteti, *Jajczay* János Buda visszafoglalásának művészeti emlékeiről ír, *Rózsaffy* Dezső a Szépművészeti Múzeum három új Munkácsy-festményét mutatja be, *Mihalik* Sándor az esztergomi kincstár új szerzeményét közli, *Csatkai* Endre pedig egy ismeretlen Lenbach-rajzot tárgyal, mely Liszt Ferencet és barátait ábrázolja. Az előkelő kiállításban megjelenő folyóirat e számának gazdagon illusztrált tartalmát érdekes művészeti hírek egészítik ki.

PM 1936. XI. 31.

Tornyai János

VM 1936. X. 31.

MDK

Tornyai János

neve emlitve

Füstös Zoltán gyüjt.kiáll. Hmvhely, 1958.

Tornyai tános festő

A Képzőművészeti Társulat Társulati bíráló bizottságának tagja

Magyarság 1927 X. 6.

Tornyay János

Alkotásával szerepel a Magy. Képzőművészeti Egyesület 40 éves jub.kiállitásán.

N.U.934.XII.8.

Tornyai János

"Menyecske a műteremben" c. képe
a Magyar Képzőművészek Egyesülete jub.kiállitásán.

Pesti Hirlap, 934.XII.13.

Ternyai János

Festménye, a Magy.Képzőművészek Egyesületének jub.kiáll.-án.

Ujság, 934.XII.8.

Tornyay János

Alkotása szerepel a Magyar Képzőművészek Egyesülete jub.kiáll.-án a Műcsarnokban.

M.O.934.XII.8.

Tornyai János
festő

M.DK

Méltatás.

Tibély Gábor: Rudnay Gyuláról.
Művészet, 1967. február – 8 kep.

Tornyai János
festő

M.D.K.

Méltatás.

Szabó György: Veszélyes [illegible] félreértések,
Élet és Irodalom, 1967. február 11-8 lap

Tornyay János

— **Tornyai János temetése.** *Tornyai* János festőművészt szerdán délután helyezték örök nyugalomra a kerepesiuti köztemetőben. A Munkácsy-lepellel letakart koporsót a legnagyobb ravatalozó teremben helyezték el, délszaki növények, kandeláberek között. *Becscke* Lajos református lelkész mondott imát, majd lélekbemarkoló gyászbeszédet, s ez után a Szinyei-Társaság részéről *Csók* István bucsuztatta el az elköltözöttet. A koszorukkal boritott koporsót ezután a főváros-adományozta diszsirhelyhez vitték s itt a lelkész ujabb imája után *Szentgyörgyvári Gyenes* Lajos bucsuzott el az elhunyttól a Munkácsy Céh nevében, *Szablya* János a KÉVE részéről, *Medgyesi* Ferenc az Uj Művészek megbizásából, vitéz *Darvassy* István a hódmezővásárhelyi művészek részéről, *Horváth* Béla a Magyar Képzőművészek Egyesülete képviseletében *Gallyasi* Miklós a hódmezővásárhelyi Tornyai János-Társaság nevében és végül vitéz *Endrey* Béla polgármester az elhunyt szülővárosának képviseletében.

M. 1936. IX. 24.

M. 1936. IX. 24.

MDK

Tornyai János

neve említve

Fekete János és Végvári Gyula kiáll. 1963.nov.

Fényes Adolf terem

Tovnyai

Szerepelt a magyar képzőművészeti kiállításon Rigában, Helsinkiben, Tallinban és Kaunasban

Nemzeti lipig 1938 V. 10

Tornyai János MDK

Szoba belseje, olf.

Virágok az ablaknál, olf.

Sötétruhás nő sárga diványon, olf.

Műcsarnok 1944.Székesfőv. Képtár Jub.Kiáll.

Tornyai János

„Csizmahúzás" c. festménye nézeteket a húszaznok őszi tárlatán

(emlitve)

Pesti Hirlap 1927 okt 29.

Tornyai János, festő MDK

Aba-Novákot szenvtelen szemlélete, társadalmi helyzete nem engedte az igazi parasztfestők (Koszta, Tornyai) táborába.

Rózsa Gyula: Aba-Novák Vilmosról 7

NÉPSZABADSÁG, bp. 1967. febr. 1.

Tornyai János MDK

Gémeskut, olf.

A müvész szobája, olf.

Tanulmány a Juss-hoz, olf.

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Tornyai János MDK

Alföldi tanya, olf.

A betyár bucsuja, olf.

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Müvészet

Tornyai János

MDK

Petyár, olf.

Műcsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Tornyai János MDK

Öregasszony, ceruza

A mi mindennapi kenyerünket, olf.

Műcsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Tornyai János MDK

Tanulmány, olf.

Utolsó napsugár, olf.

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Müvészet

MDK.

Tornyai János

Moszkvai kiállitási hir

Népszabadság 1967 márcöll.

Cher ami,

Pourquoi n'écrivez-vous plus ?

Répondez-moi vite.

Votre ami.

M.D.f

Torryai János
festő

A művész unokája Boldizsár
István festő –

Telepy Katalin: Boldizsár István hetven éves
Művészet, 1967. május – 20 lap

Tornyai János MDK

Szobabelső, olf.

Tengerpart, alkony, kis hotelszoba, olf.

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Müvészet

Tornyai János

MDK

Juss, vázlat, repr.

Műcsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

M.D.K.

Tornyai János,festő,1869-1938

Munkácsinál dolgozott,majd Nagybányán./Juss c.képterve
Müteremben,Bercsényi arcképe,stb.Nemz Galéria/Hódmező
vásárhelyre ment.A rónáról festett képeivel tünt fel.
516,521,527,540,545.o.

Kampis Antalk : A képzőművészetek

A kultúra világa.III.köt.A képzőművészetek,a zene,
a színház és a film.Minerva.Kpest.1960

Tornijai

Emlitve

Malstvay Gráfó: Puszta és ecset
Magyar Hírlap, Dp. 1969. sep. 3.

Tornyai

Emlékre

Szabó Róbert: Kosztá József magyar
Csongrád megyei Hilap, Szegedi
1909. sep. 23.

Tornyai Fáuss

festőmüvész

Barcelonai világkiállitás - képzőmüvészeti kiállitása - kiállitási palotában - képével szerepel.

„Fuss" c. csámere.

Nemzeti Ujság
1929.VII.21.

Tornyai János

A barcelonai Arte Moderná-ban rendezett nemzetközi mütárlaton müve aranyérmet nyert.

Nagyar Hirlap
1930.II.9.

Tornyai János

Gémeskut /repr/
Juss /repr/

Rajztanitás 1962. I.sz. 31. l. és boritó hátlap

M.D.V.

Tornyai János
festő

Bús magyar sors" című
"műve a tárlaton vesz részt,

D. Fehér Zsuzsa: Az alföldi festészet . . .
Művészet, 1967. julius - 8 lap.

MDK

Tornyai János

Murányi-Kovács E.: Kiáll. Szentendre festészetéről.
Népszabadság 1963. nov. 19.

MDK

Tornyai János

Szentendrei müterem, repr.

Képzőművészet 1934. 79. sz. 240.l.

A TORNYAI JÁNOS MÚZEUM

A PÁRTKONGRESSZUS TISZTELETÉRE

A SZÁNTÓ KOVÁCS TERMELŐSZÖVETKEZET KULTÚRTERMÉBEN

MAI VÁSÁRHELYI KÉPZŐMŰVÉSZEK MŰVEIBŐL

KIÁLLÍTÁST

RENDEZ

MEGNYITÓT MOND:

VAS IMRE

A VÁROSI TANÁCS VB. ELNÖKE

A TERMELŐSZÖVETKEZET TAGSÁGA NEVÉBEN A KIÁLLÍTÁST ÁTVESZI:

JANOVSZKI JÓZSEF

TSZ. ELNÖK

A KIÁLLÍTÁS MEGNYITÁSA 1959. OKTÓBER 4-ÉN, VASÁRNAP
DÉLUTÁN 4 ÓRAKOR LESZ

HODMEZŐVÁSÁRHELY
59 XI-120
N 1 N

OELMACHER ANNA

BPEST II.

Kórkirok ulja 64/b

Hivatalból
Díj [illegible]

Fk.: Osváth Béla — 1000, 1959. IX. — HNyV 2617 — Fv.: Szilágyi Bálint

MDK

Tornyay János

Édesanyám szobájában, repr.

Őszi ködös reggel, repr.

Késő esti napsugár, repr.

Müvészet 1936. I. évf. 27,28.l.

MDK

Tornyai János, festöm.

A Limanowai borzalmas csata története. Olf.
Magány. " 4.1.
Szitáló menyecske. " "
Alkonyat. Olf. 5.1.

Mücs.-OMKT. tav.kiáll. 1921. Kat. 3.1. és 4.1. ~~és~~
és 5.1.

Tornyai János MDK

A csősz, olf.

Mücsarnok 1894/95. téli kiáll.

Tornyai János MDK

Szürkület a Tiszaparton, olf.

Mücsarnok 1894/95. téli kiáll.

Tornyai János festö

M.D.K.

Párizsban tanulván alkalmilag kért tanácsot, t
baigazitást Munkácsytól

Lyka Károly: Munkácsy , Bp. 1964. 24.l.

Tornyai János
festő

M.D.K.

Méltatás.

Pogány Ö. Gábor: Ernst György kerlete Szegeden.
Művészet, 1967. június - 42 lap

M.D.K.

Tornyai János
festő

A művész „Juss"-a igen közelről áll
Bényi László művészetéhez.

Bauer Jenő: Bényi László képkiállítása
Művészet, 1967. julius – 37 lap.

M.D.K

Tornyai János
festő

Méltatás.

Pogány Ö. Gábor: Ernst Grósz tárlata Szegeden
Művészet, 1967. június - 42 lap.

M.D.

Tornyai János
festő

Vásárhelyen, Tornyai János hará-
jában felszabadulás után új
érdekes képzőművészeti fejezet
kezdődött.

Tibély Gábor: Fejér Csaba vásárhelyi kiállítása
Művészet, 1967. junius – 43 lap.

Tornyai

Kezepel az Ernst Museumban
a hinyei Tarsaság Ernst
Lajos emlékkiállításán

Magyarság 1937 X. 23

Tornyai János

„A juss" c. műve nekapel a Finnyei Társaság Ernst Lajos emlékkiállításán az Ernst Múzeumban (emlitve)

Est. 1937 X. 17

Tornyai János
festő

M.D.4

Méltatás

Zrínyi Mária: Elfelejtettük?
Nők Lapja, 1967. július 8 - 6 lap

M.D.K.

Tornyai János, festő

nevét szerző a „jelentősebbek" közök emliti a fiatalok könyves Kálmán képkereskedésében rendezett kiállitáson.

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 55. old.
/a cikk megj.: „Népszava", 1907. jún. 5./

MDK

Tornyai János

Szentendrei müterem, o.

2o.sz.i müvek bp.i mügyüjteményekből, N.Gal.1963.
jul.

Tornyai János

1907-ben kiköltözik a pusztára, 1908-ban festi a Beresényi c. képét.

Németh Lajos. Modern magyar művészet
Corvina 1908

Tornyai János

1904-ben készítette a Fuss első vázlatát.

Néme-Lajos: Modern magyar minimál
Corvino 1968

166.l.

Tornyai János

1910-ben festi a Gémeskutat, 1919-ben Pestre költözik, 1932-ben festi a Földkabátos asszonyt, 1933-ban a Szentendrén c. képét, 1935-ben hal meg.

Pogány Lajos: Modern magyar műnmét

Lossine 1968

173. l.
168. l.

Tornyai János

Gémeskút c. képe (eml.)
szerepel az alábbi táslaton

N. N.: hagyat művészet
Kiállítása Ernst Múzeumban

Nagyság 1969 X. 5

Torruya J.

Eulitre

Dr. Harald Olbrich: Voll elementarer Kraft

Berliner Zeitung 1970, Jgg. 1.

Tornyai János

Emlitve

Pánkány László: A Petró-gyűjtemény kiállítása

Déli Hírlap 1970. máj. 3.

Tornyai János

Szerepel az alábbi táslatom
mezőkövesden

N. N.: Alföldi képek

Észalmagyarország 1970 III. 29

Tornyai János
festő

A harminczas években újra felhángol munkaledve előbb Bájan, majd Szentendrén dolgozik

Lelkes István: Egy halott ivingyen
Művészet, 1969. december – 18 lap

Tornyai János
festő

1932-ben mégegyszer nekifog az
életét végigkísérő mű megfestésének
a Jusshoz, a kép azonban most is
befejezetlen marad.

Sellkes Sebván: Egy halott szürgyen
Művészet, 1969. december – 18 lap.

Tornyai János

festő

1904-ben kezdi meg néprajzi

emlékek magyarázó gyűjtését

Endre Déltaval és Kiss Lajossal

Vásárhelyen.

Selkes István: Egy halott szürgjen

Művészet, 1969. december – 18 lap.

4) Tornyai József
festő

1200 pengős évjáradékot szavazott meg számára.

Dérényi Iván: Flaszom képrőmű. évford.
Jelenkor, Pécs 1969 X. 912.

3) Tornyai József
festő

utolsó 3-4 esztendejében fordult nem
sorsa jobbra.
1933-ban neki ítélték az állami kisaranyérmet; 1934-ben elnyerte a Szinyei Merse
~~Pál~~ Társaság tájképdíját; a KÚT tagjai
közé választotta, néhány tiatal festő / főként
Barcsay Jenő / szeretettel pette körül; szülővárosa

Dépényi Iván: Három képnőmű v. év ford.
Jelenkor, Pécs 1969. X. 912.

2) Tornyai János

festő

Későbbi műveiu a falu élete kap hangot.

„A juss" c. művé~~hez~~t több változatban festette meg; a témához évtizeoleken keresztül vissza-visszatért a mester.

Alföldi tájképei.

Szegénységben, nyomorúságban élt. Élete

Dévényi Iván: Háromképzőműv. évtorol.

Jelenkor, Pécs 1969 X./912

1) Tornyai János
festő

1869-ben született Hódmezővásárhelyen.
Az alföldi festők csoportjához tartozott.
Aradai Nóra: „Képzőművészet és közönség"
c. könyvében /1961/ írt róla.

Történelmi művei: „Bersényi-képe;
„Rákóczi Radostában"
c. festménye;

Dérényi Iván: Hódom képzőműv. évford.
Jelenkor 1969. X. 911.-912.

Tornyai

Szerepel a szepedi műpártfők
Klubja Fáklatán

—

Nejszava 1970 VIII. 1

Tornyai János

Az ő kibontakozás nélküli viaskodásáról Dor-
kovits nem tudhatott.

Tornyai

Emlétve

Dörnötör János-Rustmay-Miklós
Vásárhelyen

Csongrád megyei Hírlap, Szeged 1970. feb. 19.

Tornyai János
festő

Műveiből bemutatkozik Vallauerisban
az Alföldi táj címmel ~~tiplt~~ nyílt
kiállításon, 1968-ban.

Dömötör János: Picasso kiállítása
Debrecen, 1970. január - 17 lap.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-796

1969 JUL 2

Tornyai János

KELETMAGYARORSZÁG

Nyíregyháza

Művésztelep a Tisza-parton

Már a század elejétől kedvenc tartózkodási helye volt a festőművészeknek a mártélyi Holt-Tisza kanyarja. Az itteni táj és emberek életét örökítették meg Tornyai János, Endre Béla, Darvasi István. Érthető, ha régi kívánság volt: legyen egy művésztelepük. Már 1957-ben fel is épült egy, de az csak nyári tartózkodásra volt alkalmas. Most Molnár János művelődésügyi miniszterhelyettes átadta az új telepet, melyet a Hódmezővásárhelyi Városi Tanács és a Művészeti Alap közösen építtetett fel.

(Csongrád megyei Hírlap)

zonyított értékes [illegible]
zett, amit haláláig Bulgáriában folytatott.

Dimitrovot 1933-ban Göring vérbírósága a Reichstag épületének felgyújtásával vádolta. Így akarták őt és minden kommunistát befeketíteni a néptömegek szemében. Dimitrov azonban fantaszti-

Tornyai János
festő

1904-ben szignálta a sok hura
vona után elkészült Rákóczi Rodos-
tóban c. képet

Lelkes István: Egy halott szürgyén
Művészet, 1969. december – 18 lap.

MDK.

Tornyai János

Kiállitási kritika

xMüvészet Népszsbadság 1967 okt.14.

MDK

Tornyay János

állami kis aranyérmet kapott 1933-ban

A képzőművészeti év eseményei. P.H. 1934 évi naptára. 60.l.

Tornyai János/1869 -1936/ 3.

Tornyait Munkácsy művészetében az ragadta meg leginkább ahogy az idős mester a nép sorsa felé fordult.Különösen a falusi témáju korai müveiSiralomház,Tépéscsinálok,Köpülő nő-hangulata készttette ámulatra.De erősen hatott rá ennek a művészetnek jellegzetesen magyar szinezete és ize is.

_Pap Gábor:Nagy Balogh -Nagy István-Tornyai Budapest 1965.29 l. 18 képmell. Az énmuzeumom lo.

Társadalmi kédeseket feszegető népi témáju képeivel nemigen számithatott átütő sikerre a nagy nyilvánosság előtt, ugyanakkor közvetlen környezete nem rendelkzetek még annyi képzőmüveszeti müveltséggel, hogy értékelni tudták volna törekvéseit.

Müvészi munkája mellett kiterjedt müvészetszervező tevékenységet is folytatott Hodmezővásárhelyt.

Pap Gábor: Nagy Balogh - Nagy István - Tornyai Budapest 1965. 29 l. 16 képmell. Az é[illegible]uzeum lo.

Elmyerte szülővárosa,Hodmezővásárhely ösztöndiját, és ezzel két évre kiutazhatott a kor müvészeti életének központjába,Párizsba.Legtöbb magyar kortársához hasonlóan ő is a Julian akadémián tanult,de az igazán jelentős,egész életre szóló benyomás t nem itteni mesterei,hanem az ugyancsak kint élő Munkácsy Mihály gyakorolta rá.

Pap Gábor:Nagy Balogh-[illegible] István.-Torny i Bp.1965.29 l. 18 képmell. [illegible]z én muzeumom lo.

TORNYAI JÁNOS/1869-1936/ 4.

A Viharsarok szegényparasztságának fia büszke öntudattal vállalta övéi sorsát. Hazatérve ismét szülővárosában, Hódmezővásárhelyen telepedett meg, a környék izes népi figuráit, jellegzetes alföldi típusait örökitette meg vásznain. Nehéz sosr várt a tehetséges festőre a kulturális téren meglehetősen elmaradott mezővárosban.

Pap Gábor: Nagy Balogh - Nagy István - Tornyai Budapest 1965. 29 l. 18 képmell. Az én múzeumom lo.

TORNYAI JÁNOS/1869-1936/ 6.

Nem kisebb cél lebegett előtte,mint hogy az egész Alföld kulturá is centrummá fejlessze Hodmezővásárhelyt.Ebben a munkában festőbarátai Endre Béla és Rudnay Gyula álltak mellette segitő társakként. Céljuk elérése érdekében közösségbe tömörültek/ Alföldi Müvészek Társasága/fol oiratuk,A Jövendő, Ady Endre beköszöntöjével jelent meg először 1910-ben.Tornyai jo szervező volt,s a gyáripartól fenyegetett népi fazekasság felkarolására müvésztársaival megalapitották a Müv.Majolika és Agyagipari Telepét.

Pap Gábor:Nagy Balogh -Nagy István-Tornyai Budapest 1965.29 l. 18 képmell. Az énmuzeumom lo.

TORNYAI JÁNOS/1869-1936/ 7.

Tornyai fontos missziot végzett akkor, amikor a vidéki városokban megrendezett vándorkiállitásaival a kulturától mindezideig ugyszólván teljesen elzárt paraszti népesség körében hiveket toborzott az igény es müvészetnek. Sokáig nem birt szakitani a hagyományos müfajokkal: nagyszabásu történelmi kompozíciokat és szinpadszerü életképekett festett.

Pap Gábor: Nagy Balogh-Nagy Istv.-Tornyai Bp.1965.2) l. 18 képmell. Az én muzeumom lo.

TORNYAI JANOS/1969-1936/

Juss 1910 körül, olaj, vászpn, 99,3x137,8 cm.
Magyra Nemzeti Galéria /repr./

Szobabelső 1934. olaj, vászon, 125,5x100 cm.
Magyar Nemzeti Galéria /repr./

Pap Gábor: Nagy Balogh István - Tornyai
B. .1965.29.1.18 képmellékl. Az én muzeumom 10.

TORNYAI JÁNOS/1969-1936/

Nagy Bercsényi Miklós 1908.olaj,vászon,298x170 cm.
Hodmezővásárhely,Városi Tanács /repr./

Gémeskut/Délibáb/ 1910 körül,olaj,vászon,
109x148,5 cm.Hodmezővásárhely,Tornyai J.M. /rerp./

Pap Gábor:Nagy Balogh István-Tornyai
Bp.1965.29.1.18 képmellékl.Az én muzeumom 10.

TORNYAI JÁNOS/1869-1936/

Édesanyám a szobájában 1905. olaj, vászon, 120x151cm.
Magyar Nmezeti Galéria/repr./

Csizmahuzás 1906. olaj, vászon, 108x150 cm.
Magyar Nemzeti Galéria/repr./

Pap Gábor: Nagy BalohgNIstván - Tornyai
Bp. 1965. 29. 1. 18 képmellékl. Az én muzeumom 10.

TORNYAI JÁNOS/1869-1936/ 9.

Tornyai nagyratörő álmainak valóraváltását már nem érhette meg. Szülővárosában ma a róla elnevezett muzeum örzi alkotásainak java részet, a művésztelepen dolgozó fiatal festők pedig szellemi ősüket tisztelik benne,

Pap Gábor :Nagy Balogh-Nagy Istv.-Tornyai Bp.1965.29 l. 18 képmell.Az én muzeumom lo.

Szentendrén a szinei kivilágosodtak,derüsebb,szemlélódóbb felfogás váltja fel a korábbi mélabus hangulatokat.Müvészi világszemlélete,látásmodja azonban lényegeset itt sem változik.Életének utolsó éveit végre a megérdemelt siker aranyozza be á A különbözö képzőművészeti társaságok egymás után választják tagjaik sorába,külföldön és idehaza egyaránt elökelő diajakt nyer.A sikersorozatra az ötven éves festői jubileum teszi fel a koronát,amikor Hodmezővásár kelkesen ünnepli a meste t.

PaP Gábor:Nagy Balogh-Nagy Istv.-Tornyai Én muzeumlo

TORNYAI JÁNOS/1869-1936/ 8.

Tornyai egy idő mulva maga is felismerte az elavult festői modszereiveszélyeit,és fokról fokra felhagyott a jelenetező életképfestéssel. Uj témája az alföldi táj.Merészebb,szenvedélyesebb lett ecsetkezelése,formavilága zaklatottabb szinei tüzesebbek.Alkotoi pályája utolso szakaszában néhány te mekeny ho apot töltött a szentendrei müvésztelepen.

Pap Gábor: Nagy Balogh-Nagy Istv.-Tornyai Bp.1965.2? l. 18 képpell.Az én muzeumom lo.

Tornyai János MDK

Virágok az ablaknál, 1934 olf.

Ferenczy Károly Muz. 1963. okt. Szentendrei festészet

M.D.K.

Tornyai

A lap "Kiállitás" cimmel számol be a "nem mindennapi értékü" tárlat anyagáról, ahol a XIX. és a XX. század nagy mestereinek önarcképeit mutatják be. Közöttük szerepel a müvész önarscképe is.

"Szinház, Szeme Füle" c. rovat
Szinház, Bp. 1948. febr. 4-lo. IV. évf.
6. sz.

M.D.K.

Tornyai [János]. festő

1930-1935 körött... mint öreg
művész újra magára talál. 1935
körül... megtorpanás erződik...
nyilván a kor magyar történelmének
tragikus eseményeivel kapcsolatban...

Németh Lajos hozzászólása a MTA ankétján "Az ujkori magyar müvészet periodizációjának problémái"-ról

Müvészettörténeti Értesitő, Bp. 1967. XV. évf. 1. sz. 22. old.

M.D.K.

Tornyai Tamás, festő

nevét említi:

Szabolcsi Miklós: Fiatal életek indulója,
József Attila pályakezdése
Bp. 1963. Irodalomtörténeti Könyvtár II. 269, + 348. old.
(634 o. + 47 fh. t.)

Tornyai János
festő

Méltatás

Egri Mária: Hagyomány és korkerűség Berény Ferenc...
Művészet, 1967. szept. 42 kp.

Tornyai János

Szines ősz, o.

Szépmüv. Mus. háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp. 1952.

Tornyai János festő

M.N.G.

Müve a Galéria uj szerzeménye

Piroskendős nő

Csongorné Nagy Zsuzsa: A MNG az 1959-es évben 200.)

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI III. köt. 1961.

M.D.K.

Tornyai János festő

Művével gyarapodott a Galéria állománya

Rákóczi Rodostóban

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A M. Nemzeti Galéria az 1957-58-as évben 198.l.

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI II. Bp. 1960.

M.D.K.

Művével gyarapodott a Galéria állománya

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az

M.D.K

Tornyai János
festő

Hódmezővásárhelyen levő
műveszetelep létesítésén sokat
munkálkodott.

Szabó Endre: Vásárhelyi utcatáblák
Művészet, 1967. szeptember - 28 lap

Tornyai János

Szélyely Bertalan tanítványa volt.

Szélyely Bertalan válogatott művészeti írásai. (Vál. és bev.: Makay László.) Bp. 1962. Képzőművészeti Alap Kiadóv. – 214 l., 32 t. (A művészettörténet forrásai.) – 201. l.

M.D.K

Tornyai János
fiszlő

Nagy Ernő mestere volt
Hódmezővásárhelyen.

Tölgyesi János: Nagy Ernő Sándor kiállítása
Művészet, 1967. szeptember – 4 lap.

MDK

Tornyay János

Bercsényi Miklós c. müvéért a Vaszary-dijat kapta

Aktuális képzőművészeti események. Pesti Hirlap 1928 évi Kincsesháza. 65.l.

MDK

Tornyai János

Alföld, lemezpapir

Tél, fa

Ernst Muzeum aukciói. XXIX. 59.1.

MDK

Tornyai János

Lyka Károly: Magyar mesterek. Uj Idők 1917. XXIII. évf. 18. sz. 415-416.l.

1/. Tornyay János,festőm.

971. Kutnál. Olf. J.1.j.
972. Interieur. " J.1.b.
973. Szitáló menyecske. Olf. J.1.b.
974. Vázlat a "Juss"-hoz. Ceruzarajz.

Á rverési Közlöny,1928.ápr.3.nr.44. 37.1.

2/. **Tornyay János,festőm.** MDK

975.	Pipázó paraszt.	J.l.j.	Ceruzarajz.
976.	Nádvágók.	J.l.j.	Olf.
977.	Téli táj.	J.l.j.	Olf.j.
978.	Alföldi alkonyat.	Olf.	J.l.j.

Á rverési Közlöny.1929.ápr.3.rk.sz. 37.l.

Tornyay János, festőm.

979.	Kazatérés.	Olf.	J.1.b.
980.	Tájkép.	Olf.	J.1.j.
981.	Szénaboglyák.	Olf.	J.1.j.
982.	Kukoricatörés.	Olf.	J.1.j.

Árverési Közlöny.1929.-ápr. 3.vf.sz. 37.l.

Tornyai János
festő

M.D.4

Méltatás.

Pogány Ö. Gábor: Kiss Kajos emlékkiállítása
Művészet, 1965. április - 47 kép

MDK.

Tornyai János

Rövid utalás T. hatásáról Vásárhely jelenkori müvészetére

Magyar Nemzet 1964.okt.11.lap -

MDK

Tornyai János

Kopasz fák, of.

Aratás után, of.

Otthon, of.

Árverési Csarnok aukcio kat.1933.okt. /3.sz./
35.l.

MDK.

Tornyai János

A Nemzeti Galériában kiállitott müveiről

Északmagyarország 1965.márc.28.lap -

Tornyai János (1869-1936) festő

Emlékkiállítása volt a Nemzeti galériában. Élekben mellőzték-

művei: Rákóczi Rodostóban; Huss; Alföldi tanya (1910)

Vigilia, 1962, 2 n., 12 oed.

MDK

Tornyay János

A középosztály eukciója. A Műgyüjtő.1928. 1o.sz. 286.l.

MDK

Tornyai Gyula festő

Méltatás.

D. Fekete Ibolya: Benedek Jenő 60 éves
Művészet, 1966. május – 30 lap

Tornyai Gyula.

A postatakarékpénztár új aukciójáu
képei szerepelni fog.

Nemzeti Ujság, 1928. dec. 2.

Tornyai [, festő] MDK

Holló László rajzkiállításának ismertetésében megemlíti a cikkíró.

Csak Miklós: Hetvenkét év, — friss alkotókedv 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1964. jan. 25.

Tornyai János

Levél a frontról, olf.

Mücsarnok 1927 őszi kiállitás

Tornyai János MDK

Csizmahuzás, olf.

Mücsarnok 1927 őszi kiállitás

M.D.V

Tornyai János
festő

Orvató János festészete Tornyai
művészetét idézi

Bauer Jenő: Orvató János kiállítása...
Művészet, 1967. július - 33 lap.

Tornyai János,festöm. MDK

A Szinyei Társ. értékes tárlattal ünnepli a 25 esztendős Ernst Múzeumot.

Az elhunyt művész ismert markáns képét "A juss" látható e tárlaton.

Dérány András: Két kiállítás.
Uj Magyarság.1937.okt.17. 6.l.

Tornyai János festő

Nemzeg halt meg.

A Szinyei Társaság díját kapta

Pesti Hirlap 1937 II. 4

Tarnyai János

A Szinyei Társzaság napydíját kapta korábban (már nem él!)

Lyság 1937 II. 4

Tornyai János MDK

Szobabelseje, olf.

Juss, olf.

Édesanyám szobájában, olf.

Tájkép kecskével, olf.

Mücsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Tornyai János MDK

A kelő hold, olf.

Elhagyottan, olf.

Alföldi tanya, olf.

Mücsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Tornyai János MDK

Nagyboruslás, olf.

Alföldi táj, olf.

Tájkép, olf.

Tanulmány, olf.

Mücsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Tornyai János

Bus magyar sors, olf.

Csizmahuzás, olf.

Tanya, olf.

Szivárvány, olf.

Miccarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Tornyai János MDK

Alföldi hangulat, olf.

Téli hangulat, olf.

Gémeskut, olf.

A betyár szerelme, olf.

Műcsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Tornyai János MDK

Nagy Bercsényi Miklós, olf.

Juss, olf.

Szobabelseje, olf.

Hurkatöltés, olf.

Mücsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Tornyai János

MDK

Gémeskut, 1910-es évek, rep.

Juss, 1910 körül, repr.

Szobabelső, 1934, repr.

Bus mag yar sors, 1910. körül, repr.

Mücsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Tornyai János MDK

Ludtépés, ceruza

Műcsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Torhyai János

1869-1936

A Mintarajziskolában Székely Bertalan, Lotz Károly és Greguss János voltak tanárai. Szülővárosa, Hódmezővásárhely ösztöndijával Párizsban tanult, ahol találkozott Munkácsyval.
1904. Tavaszi Tárlaton a Juss c. festményét Ráth György dijjal jutalmazták.

Rajztanitás 1962. I. sz. 30.l.

Tornyai János
1869-1936.

Hódmezővásárhelyi Muzeum 1951-től a művész nevét viseli, az évente megrendezett "Alföldi művészek" tárlatán Tornyai emlékérmet adnak át.

Rajztanitás 1962. I.sz. 30.l.

Szinyei János

A barcelonai Arte Moderno-ban rendezett nemzetközi
műtárlaton aranyérmet kapott

Pesti Napló
1930.II.9.

Tornyai János

A barcelonai Arte Moderno-ban rendezett nemzetközi
művészeten aranyérmet kapott.

Pesti Hirlap
1930.II.9.

Tornyai

1910 dec. 22-én Rubletzky Gérával
együtt kiállítása nyílt Aradon.
Hosszabb cikkben méltatját ötet –
„Isten áldotta, kürdő művészei a magyar
szomorúságnak" írja az aradi „Függetlenség"
vinnout a jövendő 1911 I-n. T. hosszan számol
szomorú sikerteleneséjutról, egy ujságizon kívül egy
megistő lelket se kalóltat.
Kiss Lajos, Vásárhely művészélet
Dp. 1957 242.

Tornyai

- A Jovendő-be cikket ír + Endre Béláról - 1910 - I évf - ban.

A röv. számban ~~a~~ ~~a~~ könyv ismójáról írt cikkel: Kiss Lajos néprajztudószról.

Kiss Lajos, vásárhelyi művészélet
Bp 1957

233-236.

Tornyai

1910 - maj-ban Kukoricagórét vett egy tarjáni gazdától, amit Kihuratott Juhutum u-i telkére és abban lakott hideg ónig.

„Juss" c. képét eladta ~~egy nagy~~ a nagedi Pollák rohatera zedőnek - zörölte a hajbeli mijság - de ő visszavonta a vételt, most egy ottani festő lebeszélte, mondván, nem illik ogen nagy kép lakásba. Per lett belőle és Pollák szerte meg a pert.

Kiss Lajos, Vásárhely művészélet
Bp 1957

Tornyai

1910 ben rendez Ziällilást Baján.
„A Jövendő" irod. mű. és Zili Zai
szabe Dr Szöri József tollából lesz
ismet a Ziäll-ról.

Kiss Lajos, Vásárhelyi művészélet
Bp. 1957

Tornyai

1909-ben gyujt. Ziall. rendez Szegeden
Juhász Árpád szegedi festőm.-el.
Hosszú méltatását jelennek meg róla a
„Szegedi Hiradó", a Szeged és Vidéke,
a Szegedi Napló dec. 9.
Reggeli Ujság, – A magyar hangulatot,
a magyar Alföld legtiválóbb festőjének
nevezik.

Kiss Lajos, Vásárhely művészélet
Bp 1957

227

Tornyai János

A Vásárhely és Vidéze Zörli 1909 nov. 6-á
h. a szomszéd Szeged-Városában alakult
„Paletta" elnevezésű művv. egyesulet dec.
elején Tornyai műveit mutatja be.
A Ziáll. dec. 1. nyilt Juhász Árpád szegedi
festőm.-el. Az újságot valószínűséggel ünnepliz
T. 7.-t. Méltatját monumentalitását.

Kiss Lajos, Vásárhely művészélet
Bp. 1957.

229

Tornyai

1909 jul. 6-án megvette a Tuhutum-utca 23 sz. házat és telket, az 1908 dec. gyűjt. tiáll. eladott répa árából.

Kőszlajn, Vásárhelyi művészélet
Bp. 1957

225

Tornyai 7

Hossni cikkel ist Vásady Gyulától hogy folona az eidelődést ~~elő a~~ vetítelkképes előadása iránt. 1909 jan. 2 szepén.

Kiss Lajos, Vásárhely művészélet
Szp. 1957

228

Tornyai

1908-as vásárhelyi gyűjt. Ziáll-án mindjárt az első óvárban 22 kép kelt el 2550 kr. értékben. A helybeli lapokon kívül a pesti lapok közül az Ország-Világ, Hét, Uj Idők foglalkozott T. gyűjt. Ziáll-ával. A Hét kicsinyléleg ír róla. Legkomolyabban nyilatkozott az Uj Idők: „Tösgyökeres magyar környezetben tösgyökeres művénelét mutatja be ezen a hélen egy jelette jeles talentumunk: T. J. – Azonban a legnagyobb közlemény az, amit Endre Béla ír a Ziáll. Katalógusában T.-ról és művénetéről

Kiss Lajos, Vásárhelyi művészélet
Bp. 1957

220

Tornyai

A vásárhelyi művének találkozásainál, ha nem volt jelen Rudnay, ő vitte a nót; lelkesedett a francia-kért, Puvis de Chavannes, Cézanne, Gauguin stb. ért rajongott, vinont Rudnay a magyar lelkiséget hangatatta, és a spanyol mesterek körül Goyát, Velasquest.

Kiss Lajos, Vásárhelyi művészélet
Bp. 1957

Tornyai

1909-ben Mártélyra költözök.

A hefi újságokban 4 hosszú közlemény jelent meg Gonda József dr. tollából „Tornyai mint impresszionista" c., a nagy gyűjt. kiáll. utóhatásaként. 1909 évben a Hét c. főv. lap karácsonyi számában megjelent Tornyairól egy cikk, amely ugyan méltatja a vidéki-siket, de elég lekicsinylőleg is azokról a nándékokról, amelyek J.-t foglalkoztatják, és a vidéki „körünségről".

Kiss Lajos, Vásárhely műnézőtel
Bp. 1957

224.
223

Tornyai

Vásárhelyi gyűjteményes kiállítását 190 g febr-ban Makón állítokát ki; ~~1460 ember~~ ~~[illegible]~~ a Reggeli Hjs. ápr 11 sz. Zörölte, h. T. 7.-t a Nagyar képz. Egyes.-be egyhangúlag beválasztokát. A képz. Muz. Igazgatóságától pedig Zörönö levelet Zapok matói és hódmezővásárhelyi kiállításáért és a katalógusát, amelyet a muz. zoljo-tárába helyeket el.

Kós Lajos, Vásárhelyi műnézőtt
Bp. 1957

Tornyai

1909-ben a vásárhelyi gyűjt. Ziáll. után J. Mátóra ville repeit, h. a megyeháza dinkesmében állítsa ki őket.

A Ziállítás jövedelmének 20%-át az olasz földrengés sújtotta negényeknek adta. Febr. 2-án nyílt a Ziáll., a főispán jelölte meg. és febr. 16-án zárult. A Vásárhely és Vidéke zöldése mint 1460 személy nézte meg és 21 db. répet vettek meg.

Kiss Lajos, Vásárhely műkereskedő
Bp. 1957

224

Tornyai

1908-as vásárhelyi gyűjt. Ziáll. első vasárnapján 6.000 látogatója volt a Ziállitásnak. Egyszerű földműves ecsetet, adott művészettel sokan se foglalzottak, fiatalok, öregek. A 2 hétre tervezett Ziállitást jan 12-ig meghosszabbitatta T.

Kiss Lajos, Vásárhelyi művészélet
Bn. 1957

220

Tornyai J.

1908 dec. nyilt Vásárhelyen gyűjteme Jos Ziállítása. A helyi lapok már ott 30-án jelentek ezt a kiállítást. Nov. 13-án a „Hódmezővásárhely" c. lapba dr. Gyula József hosszabb cikket ír. Műziállítás Hódmezővásárhelyen cimmel. Dec. 6-án a helyi lapok hasábjain T. megjelentette saját cikkét, melyben, tájékoztatni akarja a közönséget szándékáról. (Mert minden féle ellentmondásos híret széguldottak művészete körül. Írja, h. 25 év anyagát akarja bemutatni, ömagyújtötte külföldről és a távollévő képeket és az itthoni érdeklődést kívánja kielégíteni.

Kiss Lajos, Vásárhely művészeket
Hp. 1957

Tornyai

1908-évben nagyon foglalkoztatták a szocializmus ennméi. Nem könyvekből tanulta a szoc. tanait, hanem az ablaka alatt elvonuló tömeg látása kellette fel érdeklődését. 1908 ott 6-án ~~egy gyűlésen fellé? ment ét el a kos~~ a kossuth téren gyűlés volt, amelyre mind elmentek és T. kiállt fenn az emelvényen a nőnek mellé hatalmas piros virággel a kabátja gombfurában. Ugyanaznap este a szoc. körben felolvasást tartott, ahol barátai körül Endre Béla és a könyvésója vetter részt.

Kiss Lajos, Vásárhely művészéket
Bp. 1957

Tornyai

1908 vásárhelyi gyűjt. Kiállítása ú a belépti-
dij 20 f volt, idényjegy 1 Kor.
A helységet a Naptaszerét, a világítást a villany-
gyári igazgató, a fűtőanyagot 2 pártfogoltja
ingyen ajánlotta fel. A kiállítás dec. 15-én
jelt meg. 1 héten át folt az rendezési
Faliszeret bordó vánonnel kiszt be. Hatalmas
hőmegy is sőld növényt dimitekét a megyítő
nagyon a termet. A kiállítást a főispán nyitotta
meg. Tornyai édesanyja is jelen volt a megnyitón.

Kiss Lajos, Vásárhelyi művészélet
Bp. 1957

Tornyai

1908 nyarán rajzolta le a tinapesti emeletes magtát tömös facsoportokkal. Le is fényképezte és a mohamot nagyanszor szem a zárom festette a tusrai füzes hátterében látható haltartókás zárat, és ezt is lefényképezte. Egy is ben a tinapestou kivel zárott, h. lássa a fás megvilágítását - és a tusfönyvel rajzolgatott, jegyezgetett. Mártélyra is ját más művénezzel együtt festem.

Kiss Lajos, Vásárhely művészélet

Bp. 1957

211-212

Tornyai

A város, 1908 jan. 21-én kötötte meg
T.-vel a nerzódást a Bercsényi-zejre.

Kiss Lajos, Vásárhely művészélet
Mp 1952

Tornyai

Memorandumot intézett a Városi Tanácshoz a Rózsi-Berzsé, a Zépet megfestésével kapcsolatban. Kifejti, h. nem ildomos tatarózoszodni és nem kvalitásos festővel csináltatni a Zépetet; pontosan leírja, elzépetéseit, hogy festené le a 2 figurát szutt és zülön – az egyi nemzet nemzetes. A memorandumot tanácsatagok szerzi sem tőrödött sem előke, sem zérőbo –

Kiss Lajos, Vásárhely. Művészélet
Bp. 1957

195

Tornyai

Fadrun öltönyét T. kegyelettel őrizte.
1912 okt. végén belőt a lakására
5 gyeret és elvillét Fadrun öltönyét
és több más apróságot.

Kiss Lajos, Vásárhelyi művészélet
Bp. 1957.

251.

Tornyai János

1907-felt-ben a könyves Kálmán bp-i múintézet megbezete T.-t, hogy még csak vázlatban levő képei sokszorosítási jogát megvegye. A Reggeli Ujság felt 27-száma szerint T. hajlandó.

Nagyszerűek márc.-ban a Fének műv. egyesület igazgatósága megvette T. Édes anyám szobájában c. képét. Ennek a képnek vázlata 1905-ben zárult a képm. Múz.-ban.

Kiss Lajos, Vázás Lajos művészélet

Bp. 1957

186

Tornyai

3 évig volt katona. Előnőrnagy hatásnott, h. a katonaság elől Zimegy Párisba, de azután megcsapta egy érelmi hullám és elhatározta, h. lemolgálja a 3 évet.
Bécsben a 46-os galopszedhez készült. Felle ebvabi sürün foglalzatokat és így levésnek tekett gyakorlatra vonalnia.

Kiss Lajos, Vásárhely művészélet
Bp. 1957

Tornyai

~~Rátan~~ Magyarságát emelik ki a Könyves Kálmán műintéset által rendezett szállítás.

Fiatalok 1907-ben.

Kiss Lajos, Vásárhely művészélet

Bp. 1957

191.

Tornyai

1907 tavaszán Szücs Mihály
Klauzál-utca 13 sz. alatti
házába költözött és 6 évig
lakott ott

Kiss Lajos, Vasárlelyi művészélet 1901
Bp. 1957

Tornyai János

1907 nyarát a puszta töltötte.

A műcsarnok téli kiállítása ezek körül az alföldi tájak körül 12-öt küldött be; de a szüri csak 2-t fogadott el. Mondhatom ez a 2 kép olyan miltatást hozott nekem, ami jelentte, h. jó utan jár. ~~Ez előtt~~ E nyár előtti havanon nagyon lehangolt volt; dégedetlen m-zájával. A Téglási puszta nyaraz a nagy miltatást.

Kiss Lajos, Vásárhely művészélet

Bp 1957

1991.

Torugai Ja

Tornyai János

1907 téli tárlatra beküldött 12 képe közül 2-t jogadtak el. ~~Fa~~ Lyka Károly a legnagyobb elismerésszel is T. és Kacziány Ödön művészetéről.. Az Alföld karakterét még sokasan lákuk festek vásznon ip előadva-ipa. Az addigi Alföld képek nem tudtát vinnaadni az Alföld jellemvonásait. A Belyés c. művét ugyanazt ziemeli eredeti volta miatt.

Kiss: Lajos, Vásárhely művészélet
Bp 1957

200

Tornyai

1907 nyarát az Alföldön töltötte rengetég munkével és jó eredménnyel, Barátja, a bajai mármarásu Szeghő Gésa ügyvéd Zienzörölt számára az abbáziai üdülést az abbáziai Szeghő menatóriumban. Okt. elején ment el oda, onnan nov. ben Olaszországba utazott és csak 1908 jan. végén jott hazá.

Kiss Lajos, Vasárhelyi művészélet

Bp 1957

201

Tornyai

1906 szept 18-án 1000 kor. segést
zárt gyógyszelési kölcsönjeire. megét
a tanácsmeg is szavazott. Ellenés-
lésként felajánlotta etnográfiai gyűj-
teménjét a városi néprajzi mar.-nak.
okt. 2-án T. állapota hirtelen rosszabb-
ra fordult és felakrott Pestre Jendrassik
Vinirájára. 7 hétig volt T. a Vinirán
idegbajával - A nov. 17-én jött haza gyógyultan.

Kiss Lajos, Vásárhely. művészlet
Bp. 1957

165

Tornyai János

A zeprőm. Egyesületben rajzait állitóta ki 1906-ban. A rajzok témája, falusi bakter, kisbiró, tehrespaszok, bibliát olvasó kanás, dolgos asszony, dinnólor, kukoricamorzsolás stb.
A rajzokat potom áron vesztegeke, néhey vizfestményt is kiállitott. A szikoka egyöntetűen magasztalja.

Kiss Lajos, Vásárhelyi művészélet
Dp. 1957

156

Tovryzi

1911 dec. 21-én a Nagyszerét pofotá-
jában a polgármester nyilvánosan meg
kiállítását. A Ziáll. után Endre Béla
„Fáklyavivőnk" ~~[illegible]~~ ist hosszabb cikket
T.-ról – az elragadtatás hangján,
kovács Mária képeiről is pozitiven is.
~~[illegible]~~

Kiss Lajos, Vasárhely művészélet
17 p 1957.

2.47.

Tornyai

1911 ott 19-én a Művészházban kiállított.
Bpesten. 200-nál több képet állított
ki, egész régi és ujabb művekel is.
A kritika elismerően fogadja a kiáll.-t.
Nov. 7-én a Képz. Tanács 7 képet vásá-
rolt a Szépm. Múz. számára. A bp-i
kiállítás után 2 hetet rendezett repülő-
kiáll.-t; 4 nap a kiáll. dec 7-én Orosházán
és Bérescsabán is.

Kiss Zajos, Vásárhely művészélet
Bp. 1957.

247
246.

Tornyai

1911-ben terveri, hogy szerény kis házat épít Vásárhelyen, az Újvárosban; a zsidó temető mellett már megvolt a telkem.

Kiss Lajos, Vásárhelyi művészélet.
Bp 1957.

Tornyai

1911 tavaszán Bpesten bécsi impressionista kiállítás nyílt, ahol ~~[illegible]~~ és Cézanne-nak is lógott 2 képe. T. azonnal elment Rubletzkyvel és vásárlatot kérvitett C. képéről.

Kiss Lajos, Vásárhelyi művészélet
Bp. 1957

Tornyai

1910 dec. nagyváradi Ziáll. Zapa. cikke jelent meg a jövendő 1911 I. számában. (A Ziállítását Rubletskyvel együtt rendezte). Megírja T. hogy az egyik tekintéges lap szerkesztője ligelenlette, h. nem szereti a forradalmat. — A főispán és a polgármester, akitől sok függött volna, nem fogadta őket. A Ziáll. 2 hétig tartott, utána harajöket,

Kiss Lajos, Vásárhely művészélet

Bp 1917

244
243

Tornyai

1912 jan. -ban Szabadkán, a kaszinóban nyílt meg vándorziállítása. A Szabadsai lapban febr 29-én megjelent egy levele T.-nek, melyben tudatja, h. összes képei árát a Katalógusi ár felére szállítja le.

Kiss Lajos, Vásárhelyi művészékek

Bp 1957

250

~~Endre Béla~~

~~1911 de~~

Torugai

1911 dec. 17 én a Hódmezővásárhely Zöli egy cizzét kovács kári művénetéről.

Kiss Lajos, Vásárhely művisélet

13 p. 1957

247

TORNYAI JÁNOS/1869-1936/ 1.

Szegény zsellérgyer k létére Tornyai remélhette legkevésbé, hogy önerejéből festővé képezheti magát. Később mégis sikerült neki viszonylag a legjobb megélhetést biztositania kortársai Nagy Balogh János és Nagy István-hoz viszonyitva. Tehetsége korán kezdett bontakozni, s mindjárt első próbálkozásaival tehetős pártfogokra tett szert.

Pap Gábor: Nagy Balogh-Nagy Istv.-Torny i
Bp. 1965. 29 l. 18 képmell. Az én muzeumom lo.

Tornyai János festő MDK

Alföld festő, drámai erejű - 21 Jobb.

Szelesi Zoltám: Adatok Szeged XIX.századi képzőművészetéhez. 179.o.

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged.1957. Szegedi Nyomda Váll. 1957

Tornyai János, festő MDK

1900 őszén a szegedi kultúrpalotában rendezett kiállításon részt vett mű-veivel. Nyilassy Sándor rendezte. 213 old.

Szelesi Zoltán: Adatok Szeged XIX. századi képzőművészetéhez. 179.o.

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged. 1957. Szegedi Nyomdn. Váll. 1957

Tornyai János MDK

Ruhateregetés.o.v. 13.5x21

Szélfölleg, o.p. 19.5x25.5

Szőlőben, o.fa. 21.5x27.3

Tornyai János Muzeum 1965. 2o év szerzeményei

Tornyai János MDK

Legelő lovak, o.p. 26.5x4o

Müteremrészlet I. o.karton 41x52

Müteremrészlet II. o.fa. 49x62

Tornyai János Muzeum 1965. 2o év szerzeményei

Tornyai János

MDK

Kiss Anna, o.v. 117x95

Köszörüs, c.p. 22x15.5

Lakodalomból hazafelé, o.karton 57x78

Tornyai János Muzeum 1965. 2o év szerzeményei

Tornyai János MDK

Jégfelhő, o.k. 43x53

Juss tanulmány, o.v. 91x73.5

Kasza Hódi János arcképe, o.v. 77x58

Tornyai János Muzeum 1965. 2o év szerzeményei

Tornyai János MDK

Beszélgetés, o.v. 55.5x63.5

Édesapám, c.p. 16x11.5

Férfiportré, o.fa 12x12

Tornyai János Muzeum 1965. 2o év szerzeményei

Tornyai János MDK

Vázlat, o.v. 1o8x124

Zsiros L-né arcképe, o.fa. 92x8o

~~Vázxxdixxxxx~~

Tornyai János Muzeum 1965. 2o év szerzeményei

Tornyai János MDK

Köszörüs, repr.

Tornyai János Muzeum 1965. 2o év szerzeményei

Tornyai János

Zsiros L-né arcképe, repr.

Tornyai János Muzeum 1965. 20 év szerzeményei

Tornyai János

MDK

Szőlőben, repr.

Táj legelő állatokkal, repr.

Tiszamenti erdő ősszel, repr.

Tornyai János Muzeum 1965. 2o év szerzeményei

Tornyai János

MDK

Támaszkodó, o.v. 49.5x39.5

Tiszamenti erdő ősszel, o.pl. 50x35

Vásárhelyi téglagyár. c. karton 14x19

Tornyai János Muzeum 1965. 20 év szerzeményei

Tornyai János MDK

Juss repr.

Veszprém 1965.Tompa Kálmán Képzőm.Gyüjt.kiáll.

Tornyai János MDK

Juss.tanulmány o.v.lo8x144 cm.

Veszprém 1965.Tompa Kálmán Képzőm.Gyüjt.kiáll.

Tornyai János MDK

Tájkép legelő állatokkal, o.v. 29x39

Tájkép, virágzó akácokkal, o.fa. 51x49

Táj tanyával, o.v. 55x43

Tornyai János Muzeum 1965. 2o év szerzeményei

MDK.

Tornyai János

Kiállitási hir

Zalai Hirlap 1967 aug.24.

Tornyai

„Nehéz lecke" c. rajza a millenniumi évében jelent meg az Uj Idők 1-sö Tökelében. Ez a rajz, meglet Tétsobb többszörös megfestett „Népoktalás a tanyán" c. alatt ismeretes. Párisban Térinkelle J. „Az ősi cimes" c. rajz is ugyanott jelent meg.

Az Uj Idők 1898 jul. 31-sz.-ban „A falu szépe c. Tépe jelent meg. Kiss Lajos, Vásárhely művészélet, Bp 1975.

79.

Tornyai

1899-1-ső számában első hoppin Kislin hógolyóval c. rajza jelent meg. Ujévi kép. Mesanczon év márc. 11-én a Szegedi Képz. Társ. első Ziállán házon Zépe nevezel: Gémes Zút, Tinavidék, Tinai hádas.

Kiss Lajos, Vásárhelyi művészélet
Bp. 1957.

Tornyai

Egész életén át fogl. őt a Juss temetje – a különböző fajuré rét rátú is megfestette; ezzel a művével a nagy áll. érmet szerte meg.

1903 máj 26-án Vásárhely szalával egyett a Minkó rekláminfüggönyé ezt elrémítéséhez fogtat azonban a megbízást nem ő raptár meg.

Kiss Lajos, Vásárhely művészélet
Bp 1957 1091

Tornyai

[illegible] 3-a. [illegible] [illegible] [illegible]
méltatja a [illegible]. [illegible] [illegible]

Endre Béla [illegible], [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Kiss Lajos, Vásárhely művészélet
Bp. 1957

108 l

Tornyai

1903

A Hód-Mező-Vásárhely aps. 19-
sz. Zöli, h. a bpesti Nemz. Szalonba
25 képet küldött be 1, amelyet
magyaros zsa Herüttel minte
pázetlenul álknak az ifjabb
festom-ek körött -

Kiss Lajos, Vásárhely művészélet
B/p. 1957

109 l

Tornyai

1906 febr. végén elhagyta kórházat, mivel egyszerre hefreállt. másc. 2-án a Virgács Kösli humoros rajzát a cimlapon.

~~1907 Művészet rösti~~

Kiss. Lajos, vázéshefi művészélet

Bp. 1957

149 rajz

148 l.

~~Tosnyai~~

1906 ~~[illegible]~~ /el

Jorugai

1899-ben pestelle „Népoktatás a tanyán" valamint Jorugai Szabó Miháj arc-képét. Áll. rajzoléja az uj Időnek, a Magyar Génium-nak és más humoristikus lapoknak.

Később tinaparti lájképeket festett ezzel nagy sikere volt a főv. sajtóban. 1/2 év mulva (elesésével és a Szabó másrosparzal elutasit Olomouc) be 1900 márc. 20-án

Kiss lajos,
Vasárhelyi művészélet, Bp. 1957. 81 l.

Tornyai

1899 év szept 8-án T. megvette Szebőkről a Rózsa u. l. n. tóalatti házát, és odavitte vissza feleségét. ~~Hosszú (8m)~~ 8 m hosszú 6 m széles műhelyet épített téglaalapon, vágog falkal. Endre Bélève itt dolgozott. „Vasárnapi nagymosás" c. képét is itt festette 1899-ben. Ezen Zivat ~~itt~~ ezt festette dr. Imre József orvos és meja arc képél-

Éves lajos,
Vasárhelyi művészélet, Bp. 1957. 79 l.

Jornyai

1 Gazdasági Egylet téli előadásai során. Népünk és a művészet címen tart előadást 1900 febr. 10-én. 1900 márc. 20-án ind. Olomoucba Jornyaiék 4 heti tanulmány-útra Zsebőékkel. Voltak Velencéba, Florencba, Bolognába, Rómába, Pompeiba, Nápolyba, Capri szigetén. Kós Lajos,

Vásárhely művészélet, Bp. 1957 81 l

Jornyai

• A Veruvon" c. írása a Vásárhely és Vidéke máj 6-i n. jelent-ek 1900-(Függelékben található!) ben.

1900 márc. 9-én a negedi ösi társlatra betüldé „Vasárnapi nagy-mosás" c. nagy zépét.

1900 ott. kallós Ede meglélogatta V-en. Az okon út utá Leonte, felesége elhozja, mire mejdne idéj. önerőppenást zapott (anotahuga zöl.)

Kiss Lajos, Vásárhely. művés-élet 1 Bn. 1957

84.

~~Tornyai~~ Tornyai

Kunfalvy halála alkalmából a Hódmezőv. ~~i~~ máj 6-szám-ban emlékezik meg.

A cikk teljes szövege a 82, 83, 84. oldalon.

K. ír. lány,

Vásárhely művészélet, Bp. 1957

811.

Tanyai

1901 febr. 11-től Endre Béla Petőfi - 23 n. műtermét használja. Itt Zékili „A juss" c. Zépél, amit fényképfelvételek, vázlatok és festményvázlatok igazolnak. Parenthásznál is sok felvételt csinált a „juss" alakjairól

Kiss Lajos, Vásárhely művészélet Bp. 1957

84 l.

Tornyai

A csanád-megyei tanító-testület tiszteletbeli tagjává választotta Wlassics Gyula vallás és közokt. min-t, az erről szóló oklevelet Tornyai János rézmetszetre magyaros stílusban, „igen nép rivitelben" – írja „Vásárhely és Vidéke" – 1902-évre öntördiget engedélyezett neki a minister. A szegedi ömi tárl.-on 2 képpel szerepelt. Tina partyán és Elhagyott csárda s.c. rézmetsel.

Kiss Lajos, Vásárhely művészeket, 86 és 87 l.
Bp. 1957

Tornyai János

1903. jul. 3-i határozata alapján

A városi tanács Deák Ferenc 100-adik
mil. évfordulójára vele festeke meg képét,
a Zsigális námára 1200 koronáért –
Állítólag D. F.-et Albert József tanítóról
festeke; A Zerén dolgozott legtöbbet
okt 13-án a képet átvette a bizottság
megbeny Nyilassy S., Alföldi J. és Zsebő-), és
zéntrellet (hegbeli rajztanárt)

Kiss Lajos, vasárhelyi művészlet,
Bp. 1957.

88 l.

Tornyai János

Endre Béla beperelte valami adóról
miatt, azonban barátsége ennek
dacára nem rontott meg.

1903 jul. 26-án a Kultusminiszter
Répröm. ösztöndiját engedéjesett meli-
továbbrépzésre. 1903-ban T. Réti a Vásari
tornácsot, h. a Sesház épületében levő
házom, hannélet lanul kevesö szobát
engedje át festőművészeti célra.

89 l.

Kiss Lajos, vásárhelyi művészélet,
Bp. 1957.

88 l.

Tornyai.

1903, nov.-ben zizöltött a zamárzában „a Jass" c. nagy képét megfesteni.

Reist vette ebben az évben a nagedi tavani tárlatou 6 képpel, az egyik „Népoktatás a tanyán.

„Egy kis friss pletyke" c. képét kiosztásra vette meg az Egyesület

Kiss Lajos, vásárhelyi művészetet

Br. 1957

89 l.

Tornyai

ő terelte legelőnek a figyelmet V-re „A Jass" - c. tégrével.

1900-ban cikket ír a vásárhelyi tennivalókról, a kulturális hefzetről, a kult. értékek elfecsérelétéről, A cikk az-ró ír ó. tulajdonába van

Kiss Lajos, vásárhelyi művészélet

Br. 1957

96-97 l.

Tornyai

1903-ban részelmében zörli a Vásárhely tanácccsal, h. 1902 és 1903-ban ogon zirzötéssel zérle az önkördiget, h. illhoz tanulmányaltasra a magyar népéletet. E célra Hódmezőv. t kelél ja a legalzalmasabbnak, és a Juss c. zépéhez itt zeszte a motivumokat. Elzémítéséhez megfelelő kefiszeg van műzsége. Műtermek építempedig műcsem pénze. A nov. 22-i körpülés a 3 év óta üzesen álló hussaikaltanyában 1 évre átengedte a kefiszégeket.

Kiss Lajos, vásárhely művésselet, Bp. 1957.

89 l.

Tornyai

1901-ben - a Virágu-ban lakott édesanyjával. Innen 1903-ban zöltött Zia kanásnyába

Az Uj Idők 1902 I zöklében az „Anekdótakincs" a II." „A legfu-tosabb zérdés" c. zépeit lehet látni.

Kiss Lajos, Vásárhelyi művész élet, Bp. 1957.

87 l.
86 l.

Tornyai

Párisba való Zinkrása előtt megismerkedik Fadrusz Jánossal. Fadrusz nagy, véleménnyel volt T.-ról. 1896 őszén ismét P. van le kál. ~~1897 kö~~. Egy évig marad csak. Utána itthon eljegyzi Szabados Leonzét 1897 szeptér. 1897 dec.-ben ~~nem~~ gennyes szempulladással 5 nagy hosszú kezelésre vonal és mérfél évig tart a belegsége. 1898 máj. 30-án eszünk Szabados Leonzéval és telepszik le V-en.

Kőrs Lajos, Vázsárhelyi művészélet
Bp. 1957. 56-57 l.

Tornyai

Néprajzi tárgyakat gyűjtött az iparkiállítással egybekötött néprajzi kiáll. anyagában (1903)

1903 jun. ~~29-én~~ 17-én ~~Tató Ferenc, volt~~ megbízást kapott, h. a gard. Egyesület alapítójának, Tató Ferencnek arcképét megfesse (az egyesület 25 éves jub. alk.)

Kiss Lajos, Vásárhely mindenélet
Bp. 1957 114 l.

Tornyai

Nagy Andrés János arcképét Párisba Zemlelle az egyházi [illegible]

megfelelle „Csösz és Tinai lájtrép" c. festményét –

Kiss Lajos, vásárhely művészélet.

3 p. 1957 77 l.

Tornyai

II. és IV. ont magy. dolgozat pire-
lét a lenti nem rö öt ri. Tornyai
az V. ont-ban (Riodi ist Zsuzsa
2 pt. ot jest Arany 7: Cselédi Tör
c. ~~ib~~ idilljének fejtegetésével.

„Vasárnapi nagy mosás" c. mü-
vét ungenulitik

Kiss Lajos, Vásárhely művészélet

• 3p. 1957 +8.

Tornyai

fiatal feleségével Erdélybe utazott, Brassóba, ahol T. a gör. kel. templ. -ban „40 répből álló oltárkeji sorozatot", felett (írás az V-i ujs.-ot). Fél évig tartózkodtor ott. Sorba a hajasélet nem horott neki boldogságot és ig ahogy Brassóból haza lést, ott hagyta feleségét. Zsebőr 7-al együtt szelmeörvényt megadtos egy idéig.

Kiss Lajos, Vásárhely művészélet

Bp. 1957

79 l.

Tornyai

A dóhivatalnál Kármán és ügyvédi
irodában, amidőn Pestről vissza tell
térnie, mert ott nem tudja befizetni
a tandíjat a főiskolán. Fenty Árpádot
Zéri meg levélben, h. segítsen neki és pori-
tív válasz zapott. Elintéste F., h. az 1886/87
iskolai évben a mintarajiskolas növendéke
lehessen. Zivet Fott ott, de az iskola ma-
radiszája miatt otthagyta az iskolát, lemond-
vas a 200 lit. segélyről is.

Kiss Lajos, Vásárlási művészélet,
Bp. 1957. 47 l.

Tornyai

1 Térképmásolásáról 1 Ft-ot Zeprobb és amikor 200 (ft-ot szeggel) lett egy nyár-ban át-elmenett Késmár Iran.
Amíg pénze tartott, festett, amiután elfogyott gyalog elment Pestre. 4 nap és 4 éjjelen át gyalogolt. Felkeresté ligeti Antalt, a Nem. Mus. Képtárának őrét, aki keleti Gunstéohoz küldte azonnal levéllel. Felvesszik a főiz 2. azonban a tanulni jól nem tudjuk előre Zifinelni és ig vinczenegy Vásárhelyre.

Kiss Lajos, Vásárhely-művészélet, Bp. 1957 | 46-47 l.

Tornyai

1884-ben Zénult-öreg anonyt ábrázolá rajza Nováry Sápád (Nagyd) Tul. Első olajképét Kossuth mellkép 1885-ben festette melszet után. V gimn. rovába iztatlanul megrégelmarát az isk.-ban, ő nem hanyja magát, de apja is ellene fadul. Nem lett vinna az iskolába, elmeat műszeti rajzolának és lekképezet másolgatott sárával.

Kiss Lajos, vásárhelyi műszélet
Bp. 1957. 45-46 l.

Tornyai

gimn. Zorákban lezajzota 2 pél-
trágban Magyarország nagy fali tárzé-
pét, mely szakonlott made a Hálsel-
zgnétz-féle isk. lésk. -nek. A terzép jelenkor
a ref. leaglic. biztosáka van, mennyiben
megvan oláh szure tanár biztosáka
Delfi bucsuja a sülöz kárlól -c. nagyma-
szolata és hajza pszon kiszigné az cépe vól
lehult másolata (1884.) és az ceruzarajz
ionám véltál Borsos Benövöl.

Kis lesz a, vajárhegi mérvajélet

Bp. 1957.

45 l.

Tornyai

1-sö gimn. Zorában kari reluszálat rajzol tanárai zól; III. ort. korában pedig 3 fit-ot nyert különösen rajzolásban tanusított szorgalmáért 3 -nép sü rezeért°. Ez évben rajzol, és le kossuth arcképét cenzurával, mely ma a város műzeumában van. Ezután megrajzolta 1-sö nagyobb, eredeti művét: Szabó János esperes arcképét, mely ma is a gimn. tanári szobájában van. (1884)

Kőrs Lajos, Vásárhely művészélet,

Bp. 1957 — 449 45 l.

Tornyai

Csokonai V. M. halálának 100-ik
évford.-án ünnepséget rendé-
ben tavani ziáll. s rendeztek,
Bpesten és a hajbeli festő zőrül
Tornyait és Endre Béla thú-
lát meg 1905.

Az irr. hitrősig megbízta 25 éves
működő elnökének, Beregi Lajos.
portréjának megfestését –

Kis Lajos, Vásárhelyi művészéket 133 l.

3p 1957 132 l.

Tornyai

1905, ~~nov. 7-en~~ dec. 13-án
~~et~~ 2 irben elnédult és kis-
másba tellett néllitani.

Kiss Lajos, Vasárhelyi művészétel
3p 1957

142 l.

Jornyai

Apja és anyja testvérzetét egy fiszmán
örökölte. Felmőtt korában néha
nagyon jó, néha zibirhatatlan volt.
„Gyermekkori emlékek" c. pszeretében
3-4 is ont indagéről és.
Ek ma élő ortogbásra szerint T. annyira
nem szerelett rajzolni (v. nem tudott)
h. ölödis elemiszta korában ablak-
üvegen zopirosta rajzait; ennek ellent-
mond T. elbeszélése, mely szerint kőlab-
lára rajzolt lovakat kapta a málét.

Kiss Lajos, Vásárhelyi
művészélet, Bp., 1957. 43 l.

Tornyai

Apja egyszer-másnor kupeckedett is. Furfangos ember volt, igen ennes, szigorú, fővény, jutar. A gyerekei néhe még 10 éves korukban is rittak, mert éhesek voltak. 8 gyerek közül 6 maradt meg. Apja nevelte olvasni. Vörösmarlyt, Petőfit, Arayt. Anyja Nyiros Erzsébet szótlan, megalázott, szondolgozott asszony volt. A földgürve is gárt ki dolgozni.

Kiss Lajos, Vásárhely i művészélet, Bp., 1957.

39 l.

Tornyai

1896-ban telepedett le végleg
nülövárosába és itt is élt mindig.
Uj utca városrenben, IV. tired 1325 n.
hábban nül. 1869. jan 18-án. Ő a
nagyedik nülött. Ez a hely a felen-
legi görbe u 68 n. alatti.
Apja mindent csinált, h. mugélyi,
kubikolt, fuvarozott. 8 hold
feldje volt. Házakat csere be-
rélt és dinnóket tartott.

Kiss Lajos, Vásárhelyi-mű-
élet, Dp., 1957.

37 l.

Jornyai

Később a Vásárnapi ujság rajzait másoljatta, nemergetta. Munkás, „Szirolomhás" - át apja bezereterte, ő pedig úp nézett rá, mint egy nemtrefre. Ez után a rajzolás miatt a tanulást is elhanyagolta. Sőt ki akart lépni az iskolából, de apja rényszerítette. Később a gimn. rezült. Gál kiszeg tanár felvette őt, fülöinasnak és ezért a régi ruháit felvehette. (Mert gazdaban járt)

Kiss Lajos, Vásárhelyi művészélet, Dn. 1957. 43 l.

Tornyai

A. Rákóczi Rodostóban c. rép. visszautasítása után hacabás P-ból és Pestre megy. Molnár és Trill festőt mellett vállal munkát és fest meg 300 alakot az ezredéves kiáll. rémülő Pokol rőszépen.

-1904 dec. - ben írja Lázár Bélának... bezőnáltam Német- és Olaszrajot".

1896 márc. 19-én a Kormányhoz folyamodik ösztöndíjért, a. ajool rimekessen P-be.

Kovács Lajos, Vásárhely mindenkor élet,

Bp. 1957. 54 l.

Fornyai

Csöri is „Tiroparti naplemente" c.
szépelet jóbarátai gyűjtés útján ellél
meg a kaminó számára. Ha is ott van.
Nap Andrés János képét a reg. egyházi
szénére festette meg Párisban 280 pt. ért
Munkácsy ajánlóka sokolat ist
P-ból J. Rózoczy Rodostóban c.
képéhez, h. azt megrendelje Vásárhely.
(1895.) Azonban a vásár nem adja meg
a mitséges előleget ehez, mert-mincs abban
„hofzetben". Kiss Lajos,
Vásárhely művészélet, Bp. 1957. 541.

Jovujac

1890 jan 1-től két évre 400 ft ~~évi~~ tiszteletdíjat kapott. Vele Lajos tanítványa ~~vele~~ segítette annak az elérésében.
1894 febr. 27-én kapta meg Eötvös. ~~Eötvös~~ ~~Eötvös~~ ~~Eötvös~~

Tornyai

Amidőn lemerelt, harament Bécsből és napidíjas, majd Thaly Kálmánnak segédtérik Rákóczi Tanulmányairól stb. Sokat barangol Isebőt János barátjával és álladó anrajzolás aquarellezik. 1893-ban a Karikás humoros hefi lapba rajzol. Mozba nem érzi jól magát, Párizba vágyik. 1893 szt. kulföldi önkiadiját folyamodott, de csak a jövő évi kölcsegvetésre vergeltetett stb. Bp. 1957.

Kiss Lajos, Vásárhely művészélet 511

Tornyai

1890 máj 17 – jun végéig T. ismeri a
vázosnál. Vajda Gyuléhoz, a működ-
vető festőtől gyakran elkálogat. Később
neves festő Zsáiban tanító mesterei-
zeint emlegeti v. Gy.-át.
Katonai éveit Bécsben tölti, feljebb-
valói rémére rézit rajzolat
A csinált 25 példányban tellet elké-
mileme felelkezés rémére. Két és fél
év után nebadsegoltál.

Kiss Lajos, Vásárhely művészélet,
Bp. 1957.

50 l.

Tornyai

Dali Szabó Rozirával való jegyes-
ség nem tartott és évnél tovább.
Rozirát lefestette, 87 × 63 cm nagy
lördrép. (1890) Ifj. Markrét László
hl. Hódmezőv. en. Szüt mert szét
a jegyesség, mert J. hatonának vonalt
be is annyi tilalmat fogadott meg a
leányul. N. az vizmaszolta a jegy-
gyűrűt. 1890-ben lezajzolta Jövő
körof folklorista sujat a Dillinka teme-
tőben.

Kiss Lajos, Vásárhely művészélet, Bp. 1957. 50 l.

Tornyai

„A Tina Algyőnél" c. tépe kristó
István nyógyszerész tul. 1890-ben
Szentlétre Nagy Kardos Bálintné arcré-
pél és Kiss Panni arcrépét Elek
Juntira Törbenjárására. 1889-ből
való ifj. Lázár Lajos tul. lévo „Tiszai
tajrépi"-e. 1/2 évig tartott Juntiránál
való barátsége-arabán egy barátnőjét
gyeszte el 7-nek Dali Szabó Rozitét.
Kiss Lajos, Vásárhelyi művészélet,
Bp. 1957.

46 l.

Tornyai

Pesten megismerkedett Jankó Elemérrel, a népéletfestő-és karikaturista fiával. ~~188~~ és nem barátsag fejlődött ki az festő rögött. 1889 önen megfestette a v-i ref. öreg templomot. 1889 önén ismerkedett meg Elek Juntival és zomog ~~lehetni~~ rapos. lett rögöttük. 1899-ben festette le Junti apját kenér Pál fiát 20 ft-ot rapott. A rép ma Kristó Ist-vány hággyerein lid.

Kiss Lajos, Vásárhelyi művészélet, Bp. 1957. 48 l.

Tornyai

Az 1903-as nagyobb kiállítás on szereplő. A jun. c. nagy vázlatrajzol minden ujság a legnagyobb elismerés és a felfedezőnek járó ziemelésszel illet. Vásárhely Hirab: ápr 1. „Tornyai ujabb sikere" – Pesti Napló: Gerő Ödön. Magyar Nemzet Lázár Béla, Az ujsag. Vartia, Magyarország, ápr 3.

Kiss Lajos, Vásárhely műkészélet

Bp. 1957 108 l.

Jornyai

1903 marc. 19-én a negedi képz.
Kiáll. 8 képet állított ki, amelyet
dí adott. Nagyszerű kritikát
kapott. A tanulmány, koszmában
~~Nye~~ Mengelsze a műtermében a
művészt ismerik (negedi kiadó
m. Ujság (neged)
A negedi képz. Egyesulet kinsolálva mag-
vette „öreg ember" c. képét.

Kiss Lajos, Vásárhely művészélet.
Bp. 1957

107

Tornyai

A négréletet is megfigyelte. Elment a kocsmába beszélgetés volt s ott a füstös, tömött helyiségben jegyzetelt a szövegt a kolyv írójával.

Kiss Lajos, Vásárhely művészélet

Bp. 1957

126 l.

Tornyai

A „Rázóczi Rodostóban" c. képet 3 változatban festette meg. Mindegyiken más volt a világítás, az ég. A tp.-i téli tárlaton állította ki dönös 1903 nov. 26-án, 35 éves korában. Sorban ennek az tart Munkácsinyi. Nov végén körlik, h. „Menyasszonyi" c. képet 1400 K-át megvelle a Szepm. Mus.

Kiss Lajos, Vasárhelyi művészélet

Bp. 195 +

120 l.

Tornyai

A Hét. Rákóczi Rodoslóba c. rép mellett még megemliti „interieur-jét az 1903-as V-i Kiáll-on.

Dec. 1. en A Magy. Nemz. ben Lázár Béla méltatja. A Rákóczi R-be. c. műve 1895 óta Zémit; Munkácsy folt-elontása foglalkoztatta. Mind a 3 páld. megvettet, a Miskolci Tatarák pénztes, Brasso, Ernst mus.

Kin Lajos, Vásárhely művészélet

Bp. 1957.

120 l.

Tornyai

műtermét népműv. tárgyakkal népe-
sítette be; értett ahoz, h. a bemázolt
népm. tárgyakról levedje a felső ré-
legeti; szeretett ~~#~~ Kocsmába jáni,
h. ott megfigyelje a szülőbő tipu-
sokat. Legjobban tetszett neki Tornyai
bácsi, z dinnókupec; sok festménjén
erőlítette meg monumentális alak-
jét.

Kiss Lajos, Vásárhely műveiélet,
Bp. 1957 - 124 l.

Tornyai

Nagyon hirtelen haragu ember volt és sokat apró dolgok miatt tudott f haragudni, v. felfeltyen mi y kritikusan, ha nem adtak neki igazat. A Hét 1904 nov. 13 száma rözli egy ris versét. Epilógus – Néprajzi gyűjtést szervezett; e rövnyo irója hatha lósan rézt vett, a gyűjtésben; ott 16-i ujság 76 db. ajándékat rözli.

Kiss Lajos, vásárhely művészélet

Bp. 1957. 125 l.

Tormyari

„Zárdandvar" és Mintaszemdíniles c. répét Hajnal Esztiről rézintette.
„Madonna kis Jézussal" c. répét is ekkor festette.

Volt J. egy nagybárlyja, a nyjánd idősebb filestvére „Nyiros Sámuel", ~~ri~~ talyicsrás embör volt és nerelett csavar ojni. Csak képről ismerte J., méghozzá önarcképről, mert az vízfestéklel festette le magát Kalárt tartva a kezében. → 135. 134

Kis Lajos, vásárhelyi művészétel
3p. 1957

Tornyai

Lyka Károly felesfével együtt meg-
bálogatja Vásárhelyi művészeket,
1905-ben, a [illegible] sikeres megjelenése-
ben. Ugyanekkor ismerett
meg Kallós Ede is –
1905 telén fiatalla T. a Zárdandvar c.
képet is A Z. a Zsinár zandvar, ahol
tanott és ahol a műterme volt.

Kiss Lajos, Vásárhelyi művészeket
Bp. 1957. 133 l.

Tornyai

Endre Bélával egyett mint
Munkácsy stílusának foltaló-
ját említi lyra k. arcej
adott 1905, hasvét előtti
számába.

Kiss Lajos, Vajaiskafi művészélet
Bp. 1957

132, 133.

Tornyai

nefi ujság husvéti számaköszli, h. a
vrilitusok nagy elismerésszel ásat
T. és Endre Béla képeiről.
T. képei rőszül Ziemelet: Zárda
udvar, kimi szelonja és „Alföldi
tanya" c. műveket.
A B. H ápr. 8. n. isja Malonyai,
h. vásárhelyen mindenki T-tól
tanult.
(1905)

Kis hajos, vajárhely műveiselet
3p. 1957

132 l.

Tornyai

A Szegedi Képz. tárlatou való neroplex alkalmából ziemeli 2, Rózoni Rodosló ban; „Juss", Esti borukel-Interieur" c. jest mezeit:

1905-ben a Szegedi Képz. egyesület 2 répet vásárol tőle „Pipáró" és „Corpus Juris" c. művéket Kiss Lajos, Vásárhelyi művészétel

Zp 1957

132.

Tornyai

1903, aug 28-án leplezték le Jakó Ferencnek arcképét, amit T. festett. Id. Draskóczy Lajos-arcképének díját - szűk termés levén - bizában óhajtotta megkapni.

Kiss Lajos, Vásárhelyi művenélet
Bp. 1957

118 l.

Tornyai

1903 májusban Ferenc József kozá-
gázult II. Rákóczi Ferenc hamvainak kan-
kozatalákra Rodostóból. Hódmezővi-
hódoló pelizotot intézett a Kiráfhoz
nagyhatóval tervezetével Tornyai Endre
Bélát a Vázardyt bistás még.
A díszes pelizot táblége nincs fa-
morait volt, zúlásfélé hamas fából
mag. motivumokkal. A cimer a mozaik-
munka. Endre Béla kimazadtos
ajánlatból
Kiss. Lajos, vásárhelyi művészélet
Bp. 1957 110 l.

Tornyai

Kapcsol a BAV 16. műtvészeti
ankciójár

Nejmana 1967 Ü-13 Sold.

Tornyai János

Szerepel az „Alföldi mesterek."
c. kiállításon a nékesfehérvári
Csók Galériában

Népszava 1966 X. 30 Fold.

Tornyai

Lakajnak az „Alföldi festészet"
c. kiállításon Szekesfehérvárott
(emlitve)

Nagyvarad 1966 okt. 12. 4 old.

Tornyai János festőművész

* **A hódmezővásárhelyi képkiállitás.** Hódmezővásárhelyen, husvét napján, a városháza közgyülési termében nyitotta meg a vásárhelyi képzőművészek második kollektiv kiállitását *Soós* István polgármester. A magasszinvonalu tárlaton a festészetet *Tornyai* János, *Rudnay* Gyula, *Barkász* Lajos, *Pogány* Ferenc és vitéz *Darvassy* István, a szobrászatot pedig *Pásztor* János és *Kallós* Ede képviselték, akik születésük, vagy művészetük révén valamennyien szorosabb kapcsolatban állanak a tiszamenti nagyvárossal. A kiállitás megnyitásán a fővárosból a Képzőművészeti Főiskola részéről *Lyka* Károly, továbbá *Frank* Frigyes festőművész jelent meg. Résztvett a megnyitáson igen sok mübarát Szegedről és a környékbeli városokból is. A kiállitás, amelyet a Hódmezővásárhelyi Mübarátok Köre rendezett, két héten át marad nyitva.

Magyarság 1929 IV 3

47
22.

osztályhoz.

utak igazgatósága.

ázta: _____

olvasta: _____

a: _____

at száma: _____

at száma: _____

függésben _____ számmal.

ttal elintézett szám: _____

Előterjesztés előtt

Tornyai János
festőművész

— **Képkiállítás Hódmezővásárhelyen.** Hódmezővásárhelyen husvét napján a városháza közgyülési termében nyitották meg a vásárhelyi képzőművészek második kollektiv kiállitását dr. *Soós István* polgármester. A magas szinvonalu tárlaton a festészetet *Tornyai János*, *Rudnay Gyula*, *Barkász Lajos*, *Pogány Ferenc* és vitéz *Harcassy István*, a szobrászatot pedig *Pásztor János* és *Kallós Ede* képviselték. A kiállitás megnyitásán a fővárosból a Képzőművészeti Főiskola részéről *Lyka Károly*, továbbá *Frank Frigyes* festőművész jelent meg. Részt vett a megnyitáson sok műbarát Szegedről és a környékbeli városokból is. A kiállitás, amelyet a hódmezővásárhelyi Műbarátok Köre rendezett, két héten át marad nyitva.

Pesti Hirlap
1929 IV. 7.

47
23.

Kiadás után

2. sorsz. Iroda minta. — Pallas nyomda, Budapest.

M.D.Y.

Tornyai János
festő

Nyíregyházán volt emlékkiállítása a Báthori István Múzeumban.

—: Kiállítások
Művészet, 1967. október - 47 kép.

MDK

Tornyai János

Gémeskut a pusztán, o.

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

TORNYAI JÁNOS/1869-1936/

földmüves.napszámos szülök gyermeke hányatott elete folymán többször is megfestette a parasztság nyomorát.Ilyen drámai erejü a Juss c. kompoziciója,

Végvári Lajos:Munkácsy Mihály.1955.48 t.24 l.
/1844-1900/

MDK.

Tornyai János

Kiállitási hir

Müvészet 1967 okt.p.48.

Tornyai János
festő

M.D.K.

Képeit bemutatták a moszkvai
tárlaton.

A. Tyihomirov: Baiatainh festészete.
Művészet, 1967. november - 47 lap.

M.D.K.

Tornyai János, festő

nevét említi:

Maksay László: A műalkotás születése
Bp.1966. Gondolat

77. old.

-2-

M.D.K.

Tornyai János, festő

írja: „Az igazi művészet se nem tudomány, se nem mesterség..... hanem nagy gerjedés, lélekfelhevülés megnyilvánulása." Idéri:

Maksay László: A műalkotás születése
Bp.1966. Gondolat

41. old.

-1-

Tornyai [János], festő

M.D.K.

nevét emliti [mint egy
„rengeteg vázlatot készitett mü-
veirez"]

Maksay László: A műalkotás születése
Bp.1966. Gondolat

35. old.

Tornyai János, Jestő

MDK

Egyike volt a hódmezővásárhelyi majolika-művéntelep megalapítóinak.

– : Majolika

6

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. okt. 26.

MDK

Tornyai János, festő

Szerepel a Várpalotában megnyílt tárlaton.

Rózsa Gyula: „Nagyobb igaza sohse volt népnek" 8.

Népszabadság Bp. 1967. okt. 14.

Tornyai János

„Bús magyar sors",
reprodukcio, (folyóba gázoló
bús lovat ábrázol)

Komlós Aladár, A szimbolizmus
Bp. 1965 (szemelvény gyűjt.)
256 l.

MDK

Tornyai János

Kazlak, fa

Nyár, fa

Ernst Muzeum aukciói. XXIX. 59.1.

MDK

Tornyay János festőművész

A 90-es évek elején tünt fel képeivel, melyeken a falusi zsellérnép életét ábrázol ta. A Műcsarnokban hamarosan elnyerte az aranyérmet, majd egymásután több dijat kapott. A Szépmüv.Múz. több nagyértékü alkotását szerezte meg. Művészi hagyatékát, amely mintegy 800 db. festményből és studiumokból állott, szülővárosára, Hódmezővásárhelyre hagyta. Ugyanezt tette Kovács Máriá parasztlany-művésznő ráhagyott festményeivel is. Tornyay volt Kovács Máriá mestere, ő tanitotta a festészet elemeire, a teljesen autodidakta leányt.

Cikk: Tornyay János és Kovács Máriá ...

Esti Kurir, 1941.jan.8. 6.lap

MDK

Ternyai János

Szobasarok

Ernst Múzeum aukciói XXX. 56.l.

MDK

Tornyai János

Szántás. Olajfm. 26x40 J.l.b.
Tájkép. " 150x50 J.l.j.
Szitáló menyecske. Olajfm. 85x68 J.l.b.
Erdőrészlet. " 25x31. J.l.b.
Kopasz fák, Olajfm. 34x48 J.l.b.

Árverési Csarnok aukció kat. 1931.dec. 4.sz. 49.lap

MDK

Tornyai János festőm. /1869-1936/

Kertrészlet, of.

Szentendrei patak, of.

Szentendrei művésztelep jub. kiáll.1926-56.

Ferenczy Károly Muz. Mücs. kiáll.

15 l.

MDK

Tornyai János

Puszta, of.

KMT. 1907/8. téli kiáll. kat, 45.l.

MDK

Tornyai János

Képzőművészet 1929. 23. sz. 187.l.

Tornyai János MDK

Csizmahuzás, repr.

Műcsarnok 1927 őszi kiállitás

Tornyai János

Tájképvázlat, repr.

Műcsarnok 1927 -28 téli kiállitás

M.D.K.

Tornyai János

Festőművész.

Holló László gyüjteményes kiállitása a Mücsarnokban.
Magyar Nemzet 1961. febr. 12. 9.old.

MDK.

Tornyai János

Ismeretterjesztő füzet jelent meg róla

Népszabadság 1965 juni.19.lap-

M.D.K.

Tornyai János
festő

Tornyai halálát tükrözi Vörös
Rozália néhány műve.

D.F.Zs.: Redő Ferenc és Vörös Rozália kiállítása
Művészet, 1964. február – 41 lap.

M.D.K

Tornyai János
festő

Méltatás

Kocsogh Ákos: Bohros László kiállítása a Fényes Adolf Sesemben
Művészet, 1964. február - 43 lap

MDK

Tornyay János, festőm.

343. Tanulmány. Mgt.

Képzőm. Társ. 1927-28 téli kiáll. Kat. 2e.1.

M.D.Y

Tornyai János
festő

Simonka György festő- már
13 éves korában eljárt a
művészker tanácsokért.

Simon Dalárs: Simonka György Pictor Hungaro-Gallicus

Művészet, 1965. július -31 kép.

MDK

Tornyai János

Magyar Művészet 1929. 6. sz. 354.l.

Tornyai János
festő

M.D.K

Méltatás.

Bakó Miklós: Schönberger Armand
Művészet, 1965. aug - 17 lap.

M.D.K.

Tornyai János
festő.

Egykori modellje Kovács Mária
is részt vett a Délalföldi Tár-
laton.

Pogány Ö. Gábor: A Délalföldi Tárlat
Művészet, 1965. augusztus - 45 lap.

Tornyai János, festő MDK

A század elején érthetetlennek találták, hogy Tornyai Vásárhelyre ment dolgozni.

Fenyik Flóra: Vásárhely varázsa 2

ESTI HIRLAP

Dr. 1964. jún. 30.

Tornyai János
festő-

M.D.K.

Méltatás.

Solymár István: Kohán György kiállítása után
Művészet, 1965. október - 34 lap.

MDK.

Tornyai János

Müvei a vásárhelyi Muzeumban

Magyar Nemzet 1965 május 1.lap -

MDK.

Tornyai János

Ujszerzeményü müvei a vásárhelyi muzeumban

Csongrádmegyei Hirlap 1965 máj.1.lap 11.

MDK.

Tornyai János

Ujszerzemények művei a vásárhelyi muzeumban

Csongrádmegyei Hírlap 1965 máj.1.lap 11.

Tornyai János festő M.D.K.

Csokorkötés,

Szoba belseje.

1934-es hódmezővásárhelyi kiállitásán a Csokorkötés "Virágbaborulás " mllékcimmel szerepelt.

Székely Zoltán: Tornyai Szentendrén 21.1. */.
A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Közleménye
I. Bp. 1962.

Székely Zoltán: Tanyai Szentendrén

a Művészettörténeti Dokumentációs Közpo

Tornyai János festő M.D.K.

Esthajnal a pusztán / Pályázat az Andrássy Jénes és Esthajnal
Franciska ösztöndijra/

Puszta vlsz. azonos fentivel.

Müteremben c. képére áll. kis aranyérmet kapott 1933,

1929-ben a barcelonai kiállitáson aranyérmet nyert.

Székely Zoltán: Tornyai Sznetendrén 24. 25.1.

Müvészettörténeti kumentációs Központ Közlemény

p. I. 1962.

Tornyai János festő M., K.

Átokházi puszta / Ára: 200 P /

Ágota kisasszony kuriája / 600 P/

Mártélyi táj / 400 P/

Mári a Tiszapartján / 400 P /

Reggel / 800 P /

Napsütéses park / 400 P /

Galyasi Miklós: Tornyai János festőművész működésének félévszázados jubileumi tárlata 65.1.

A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Közleményei
Bp. 1962. I.

Tornyai János festő M.D.K.

Zavaros a Tisza / 400 P/

Betyárszerelem /300xP/x 2 000 P /

Szentendrei szoba / 400 p/

Csokorkötés / Virágbaborulás / 2 000 P/

Virágoskert /500 P /

Müteremablak / 800 P/

Galyasi Miklós: Tornyai János festőmüvész müködésének félévszázados jubileumi tárlata 65.1.

A Müvészettörténeti Dokumentációs Központ Közleményei

Bp. 1962. I.

Tornyai János festő M.D.K.

A Juss / Nagy olaj-vázlat / 2000 P

A leselkedő / 500P/

Eprészek /300 P/

Téli táj / 2 000 P/

Borsó szemelgetés / 500P/

Üres szoba / 300 P /

Galyasi Miklós: Tornyai János festőművész működésének félévszázados jubileumi tárlata 65.1.

A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Közleményei
Bp. 1962. I.

Tornyai János

A harmincas évek közepén néhány hónapig Szentendrén festett

Körnek Éva: A szentendrei ~~festők~~ művészek kiállítása (cikk)
Jelenkor 1964 II. 164. oldal

Tornyai János, festő MDK

Mészáros Mária kisfilmet készít Tornyairól. Bemutatja a Juss c. festményt, melyet 32 évig festett a művén. A film vége: a Virághalál c. befejezetlen rajz. Érdekessége a filmnek, hogy a kísérőszöveget Tornyai írásaiból állították össze. „Eredeti" mindössze egy mondat: „Tornyai János 1936 szeptember 20-án halt meg."

(M.K.): A harminchét évig festett kép filmen 6.

ESTI HIRLAP, bp. 1962. szept. 14.

Tornyai János
festő

M.D.K

Méltatás.

Geszti László: Az 1962. év monumentális falképei
művészet, 1964. február — 20 lap.

MDK.

Tornyai János

Művei a Nemzeti Galériában

Kisalföld 1965 május 9.lap -

Tornyai János.

"Alföldi táj" olajf.

"Zagyvapart télen" olajf.

Képzőművészek UJ Társasága/kiállitás, Nemzeti Szalón 1938 október 3o-november 13./katalógusból.

M.D.K.

Tornyai János,festő

Szoba belseje.Bpest.Magy.Nemzeti Galéria.Fekete repr.529.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa,III.köt.A képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.Bpest.Minerva.1960

Tornyay János

Szegedi Képzőművészeti Egyesület tárlatain Szegeden szerepelt.

Tornyay.

János pedig a barcelónai világkiállításon aranyéremmel kitüntettek Virágkötés cimü képével európai viszonylatban is a legmagasabb nivót biztositja a kiállitásnak.

Sz.U.N.934.IV.1.

Tornyai János

"Szegedi Képzőművészeti Egyesület" kiállításain Szegeden szerepelt.

Sz.U.N. 934.IV.25.

Tornyay János

Szerepel az Ernst-Múzeumban – az ölödik Munkány-Léh által rendezett nagy magyar kiállításon.

E. K.	934. v. 15.	Ujság,	934. v. 13.
B. H.	934. v. 13.	N. U.	934. v. 13.
Ujság,	934. v. 25.	M. O.	934. v. 13.

Tornyay János

Művével nevepel a Paál László
Társaság jubiláris tárlatán.
Méltatjár mint Munkácsy
Szetlen epéni kövelőjét.

N.U. 934. XI. 11.

Est. 934. XI. 11 m.o. 934. XI. 11.
m. 934. XI. 11. p.H. 934. XI. 11.

Tornyai János

A nemzeti kiállításon az állam vásárolt tőle.

BH. 1933. V. 14.

Teruyay János

Az Ellami kis aranyéremmel tüntették ki.

M. 1933. IV. 26.

Tornyay János

az állami kis aranyéremmel tüntették ki.

NM. 1933. IV. 26.

Tornyay János

Az állami kis aranyéremmel tüntették ki.

N. M. 1933. IV. 25.

Tornyai János, festő MDG

Kiállítottak műveiből.

– : Az Alföld festészete – Moszkvában 9.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1967. márc. 11.

09

Tornyai János

A II. nemzeti képzőművészeti kiállításon a Műcsarnokban vászna szerepelt.

PN.934.IV.29

Tornyay János

A II. Nemzeti Képzőművészeti Kiállításon a Műcsarnokban figurális tanulmánya szerepelt.

M.934.IV.29.

Tornyay János

A II. Nemzeti Képzőművészeti Kiállítason a Műcsarnokban figurális tanulmánya szerepelt.

M. 934. IV. 29.

Tornyai János

A nemzeti kiállításon az állam vásárolt tőle.

Ma 1933. V. 14.

Tormay János

az állami kis aranyéremmel tüntetés ki.

dl. 1933. IV. 25.

Tornyay János

Az állami kis aranyéremmel tüntettés ki.

M. H. 1933. IV. 26.

Festészet, táblakép
A juss, Tornyai János

.

Művészet, III., 1904. ~~186~~x187.

Kitüntetések.

Tornyai János, festő

Budapesti Szemle, 1904. (CXX.)

443.–450. l. Meller Simon: 2 fél-

írlat.

Tornyai János festő

Pesti Hirlap. 1932. ~~jan~~ febr. 21. 4

Fóthy János: Hásan kiállítás

Tornyai János „Festő"

Katolikus Szemle. 1912. Ek.
186-196.

X: Téli műkiállítások.

T o r n y a i J á n o s festő

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
235-237.
"Szegeden..."

Tornyai János festő

Képcsarnok 1920. ápr. 25. 4. l.

Kiállítások

T o r n y a i János festő

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
235-237.
"Szegeden..."

Tornyai János festö.

Katol. Szemle. 1941. 182-84. l.

Tornyai festö.

Katol.Szemle.1933.I.445-50.l.

München

Művészet, 1936. I. évf. 2. sz. 26. l.

Lázár Béla: Magyar mesterek: Tornyai János.

Olaszország

Művészet, 1936. I. évf. 2. sz. 26. l.

Sárkány Béla: Magyar mesterek: Tornyai János.

Párizs

Művészet, 1936. I. évf. 2. sz. 26. l.

Lárás Béla: Magyar mesterek: Tornyai János.

Kirimi

Elhagyottak.

(Tornyai János festőművész, festmenye)

Művelt Nép, 1954. jun. 20. 8. old.

Tornyai János festő.

Népszava. 1923. V. 5. 4. l.

Tornyai János festő

Pesti Hirlap. 1926. jun. 3.13

Hódmezővásárhelyi Műrészek Parsosága

Tornyai János festő

Magyar Művészet 1926

361-362.o.

Hódmezővásárhelyi Művészek Társa-
sága.

Tornyai János festö.

Népszava.1923.IV.8. 4.l.

Tornyai János festö.

Művbarát.1923.III.51.1.

Tornyai János festő

Pesti Hirlap. 1923. ápr. 29.5

Muzeum és kiállítás-nyitás

Tornyai János festő

Pesti Hírlap. 1923. nov. 30. 5

a Vagyonmentő Vasár karácsonyi aukciója

Kirimi

Holdvilágos táj.
(Tornyai János festőművész festménye)

Művelt Nagy, 1954. jun. 20. 8. old.

Festőszet Tornyai János:

Holdvilágos tanyai hangulat.

A magyar tájképfestőszet.

Szabad Nép 1948 szept 8.-4.-

Müpártolás

Tornay János, épitő, Torna, templom

Arch.Közl.1871. VIII. 203

Táblakép – Miniatűrök – Tornyai

Művészet, 1936. I. szf. 2. sz. 60. l.

A Benczur Társaság reprezentatív kiállítása.

Tornyai János, festő

Művészet, 1936. I. szf. 2. sz. 26. l.

dr. Lóránt Béla: Magyar mesterek: Tornyai János.

Tornyai János. festő

Nouvelle Revue de Hongrie

1933. XXVI. a. XLVIII. f. 609-613. l.

Gerevich Tibor: Képzőművészeti kiállítás a Műcsarnokban.

Tornyai (János ?)

festő

Művészet, 1936. I. évf. 2. sz. 60. l.

a Benczur Társaság reprezentatív kiállítása.

Müvészek, XX. sz.

Tornyai János festómüvész

1869 -

M Ü V É S Z E T
XIII. évf. 1914.
234.
"Hodmezővásárhelyi majolika"

Tornyai, festőművész

Pásztortűz, 1925. II. évf.
33. l.

Szokolay Béla: A magyar festőművészet

M.D.K.

Tornyai János, festő

... maiból is leket szépséget ki horni: Fellegzetes képei, nek szemvedélyessége, mely néha tartózkodó, néha gátlástalanul jut kifejezésre („Juss", „Nekéz sors" stb.) Legszebb képeit, mélyeken hagyományoktól és ifjukori emlékektől el tudott szakadni, a szentendrei művésztelepen festette (Koszorúkötők, Szobasarok, Vörösruhás asszony, stb.)

./.

314. old.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

M.D.K.

Tornyai János, festő (1869-1938)

Munkácsy párisi műtermében töltött tanulmány-idejéből maradandó benyomásokat hozott magával, melyek háttérbe szorultak ugyan nagybányai önálló kísérletei során, de teljesen sorusem halványodtak el. (Vázlatok a „Juss"-hoz, Berczényi portré, stb.). Hódmező vásárhelyen telepedett le és tájképeinek egész sorával, bizonyította, hogy érzékeny festőimeglátásával az eghanyu táj motivu-

Antal Kampis: Kusnt in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

313-314. old.

M.D.K.

Torinyai Fábos, festő

három képét közli a szerző:

- „Nehéz sors", olaj (1908)
- „Szobaszavak" olaj (1934)
- „Gémeskút" olaj (1912)

Antal Kampis: Kusnt in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

311. old.

MDK.

Tornyai János

Kiállitási kritika

Népszava 1966 okt.3o.

MDK.

Tornyai János

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1966 okt.28.

Pompei falkép festő

M.D.K

Méltatás

Réthly Valéria: A XIII. vásárhelyi őszi tárlatról.
Művészet, 1964. január – 37 kép

Tarnyay János

Az állami kis aranyéremmel tüntették ki.

MH. 1933. IV. 25.

Tornyay János

Nemzeti Szalonban előkészítés alatt áll nagy kollektív beszámolója.

NN. 930. XII. 4.

MDK

Tornyai Gáius
festő

A kiállításon szerepel a „Szoba-részlet csendélettel", a „Tengerparti hotelszoba", „Műteremrészlet", a „Szőlőhegy ősszel című képe.

Z.V.: Tornyai Gáius tárlata – Pécsett
Dunántúli Napló, 1956. szept. 2-3 kelp

H.D.V.

Tornyai János
festő

A kiállítás bemutatták a „Genieskrit"-at. A legjelentősebb műve a „Guss". Ezt a tűnyát harminc nőt festette meg.

Z.V.: Tornyai táplat Pécsett
Dunántuli Napló, 1956. szept. 2-3 lap

MDY

Tornyai János
festő

A kiállításon bemutatták ez
„Ülő nő"-t, a „Műteremasztal"-ot
a „Szentendrei parkrészlet", a „Vi-
rágcsendélet" című művet.

Z. V.: Tornyai tárlat Pécsett
Dunántúli Napló, 1956. szept 2-3 lap

Tornyai János
festő

M.D.L

Szeptember 20-án lesz 20 éve
hogy a művész meghalt, ek-
ből az alkalomból tárlat
nyílt a múzeumban.

Z.V.: Tornyai-tárlat Pécsett
Dunántúli Napló, 1965. szept. 2. - 3. lap

Tornyay János festő

Az Árverési Csarnok karácsonyi aukcióján szerepelt.

M. 930. XII. 7.

Tornyai János, festő

Tornyai-reprodukciókat is ajándékoztak Lipce falunak.

Hegedűs Dániel: Kétszáz falusi képtár 6.

NÉPSZABADSÁG, szp. 1967. jan. 6.

Tornyai János.
festőművész

A Műcsarnok téli tárlatán
tájképei szerepelnek. (említve)

Nemzeti Ujság, 1927. dec. 18.

Tornyai János
festő

M.D.Y

Meszlényi János a tárlaton szerepelt Tornyai plakettel.

Ritly Valéria: A XIII. vásárhely őzé tárlat
Művészet, 1967. január - 37 l. ap.

Tornyay János

festőművész

Harmadik Országos Képzőművészeti Kiállítás - Műcsarnokban - képével szerepel.
Gazdátlan park-ja.

V i s á g
1933.III.23.

Tornyai János
festő

M.D.K.

Irodalom

D. Fehér Zsuzsa: Holló Károly nyolcvanéves
Művészet, 1967. március - 20 kép.

Tornyay János

festőművész

A Szinyey-Merse Tárasaság közgyülésén rendes tagjává választották a kiváló ősz mestert.

Nemzeti Ujság
1935.I.29

M.D.K.

Tornyai János,festő

Vázlat a"Juss"c.képhez.Fekete repr.532.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.Bpest.Minerva.1960

Tornyay

festőművész

Harmadik Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás - Műcsarnokban - képével szerepel.

Magyarság
1935.III.24.

követel a férfinem a mai nőtől. Nem igazságos dolog. Ujságokban, egyesületek szabad vitaestjein stb., stb. egyre gyakrabban és gyakrabban vetődik fel a probléma: *milyen legyen a mai nő?* Ha a körkérdések és más ankétezések zürzavaros eredményeit egybevetem, odalyukadok ki, hogy ... — sehová. Lássuk, megpróbálom összegezni a dolgot a következő pontokban:

1. A mai nő legyen házias, beosztó, gyermeknevelő, szelid családanya.
2. De ne csak a konyhával törődjön, meg a gyerekeivel, ne legyen főzőmindenes, hanem legyen társadalmi lény, tudjon reprezentálni.
3. Sportnő legyen mindenekfelett.
4. Ne legyen ideges. Legyen nyugodt és okos asszony, aki a családjának él.

Szép assz

szép lesz a lakása, h

Tüll négyzetméter 1 p

Tornyai János
festő

MDV

1897-ben bejárta Németországot és Olaszországot és utána magyar témát festett. Parasztokat, pusztát, Tiszát.

I.V.: Tornyai-tárlat Pécsett.
Dunaintuli Napló, 1956 szept. 2-3 lap

Tornyai János
festő

M.D.K

1904-1905-ben bemutatott
Rákóczi Rodostóban képterve
Párizsban született.

Z.V.: Tornyai – Harlat Pécsett.
Dunaintéli Napló, 1956. szept. 2-3 kap

Tornyai János
festő

M.D.Ly

Munkácsy Mihály erős hatására fest. Első képeit Tornyai a párizsi Julien Akademian festette, ezek harai tárgynak: „A csősz", „Reggel a Tiszán".

Z.V.: Tornyai tárlat Pécsett
Dunantúli Napló, 1956. szept 2-3 lap

Tornyai János

Alkotása az Ernst-Muzeum kiáll.-án.

M.934.X.6.

Tornyai János

Postatakarékpénztár aukcióján az árverési csarnokban képei szerepeltek.

MH-930.III.30.

Kiadás előtt

A csatolt ügyiratok számai: .....

.....

.....

Tornyai János festő M.D.K.

A hódmezővásárhelyi gyár alapitó tagja, / 1911/
a vásárhelyi müvésztelep első generációjához
tartozott.

Móricz Virág: Hódemzővásárhelyi cserepek

Magyar Nemzet 1966. okt. 15. 7.1.

Tornyai János festő

M.N.G.K.

Műve a kiállitáson

Vázlatok a Juss-hoz

Perneczky Géza: Az alföldi festészet
Kiállitás a székesfehérvári Ősök Képtárban

Magyar Nemzet 1966. okt. 28. 4.l.

Tornyai János

"Pirosruhás nő" c. műve a Szépműv.Muz. új szerzeményei között.

M.O.934.XI.4.

Tornyai János, festő

MDK

Üzérkedtek képeivel.

Havas Ervin: Képüzérehet ítéltek el Debrecenben 9.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1967. jan. 11.

Tornyai János
festő

M.D.Y.

A tárlaton bemutatták a „Tanya", az „Asszonyok a tanya előtt" című művet.

Z.V.: Tornyai-tárlat Pécsett

Dunantúli Napló, 1956. szept. 2-3 lap

Tornyai János festő M.D.K.

Szobarészlet c. képének hátlapján B arcsay leányt ábrázo
zoló képe.

Szivárvány a bajai Sugovica fölött.

Szentendrei park sétálókkal

Szentendrei parkrészlet.

Székely Zoltán: Tornyai Szentendrén 24.1.

Művészettörténeti Dokumentációs Közlemények
M Mü p. 1962. I

Tornyai János festő M.D.K.

1909-ben a városnak a pusztára nyiló peremén megvett egy telket.

1912-ben házat épitéett Mártélyon a falu Tisza felől részén,,ott élt és dolgozott 1919-ig.

Bus magyar sors /önéletrajz/

gémeskut.

Székely Zoltán: Tornyai Szentendrén 19.1. ·/ .

A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Közleménye

I. Kp. 1962.

Székely Zoltán: Tornyai Szentendrén

a Művészettörténeti Dokumentációs

Tornyai János festő M.D.K.

Asszony kecskével

Müteremben.

Szobarészlet esernyővel,

Juss-vázlat / Okt. 14. Baja/

Szivárvány a Tisza felett .

Székely Zoltán: Tornyai Szentendrén 20.11

./.

A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Közlemény

I. köt. 1962.

Székely Zoltán: Tornyai Szentendrén

a Művészettörténeti Dokumentációs Közpo

Tornyai János festő M.D.K.

Édes nyám szobájában / 1905 /

Csizmahuzás /1906/

Hurkatörltés / 1906/

Akt-képek /1919/

Betyárszerelem

Egyalakos tanulmány a Juss-hoz

Székely Zoltán: Tornyai Szentendrén 17.18.1. */. .

Művészettörténei Dokumentációs Központ Közleményei I.

Bp. 1962.

Tornyai János festő M.D.K.

Esthajnal a pusztán /1907/ a Téglási pusztán tartózkodása idején készült .

Nagy Bercsényi Miklós életnagyságu képe Hódmezővásárhely megrendelésére.

Az 1907-b n a Téglási pusztán tölrött nyár után állandóan kijár a tanyavilágba a Tisza mentére

Székely Zoltán: Tornyai Szentendrén 18.1. 7 .

A Müvészettörténeti Dokumentációs Központ Közleményei

I. Kp. 1962.

Székely Zoltán: Tornyai Szentendrén

a Művészettörténeti Dokumentáció kiadása

Tornyai János festő M.D.L.

Szentendrei parkban festett képek

Szentendrei parkban piros ruhás nő.

A mi mindennapi kenyerünket..

A pályakezdés idején barátai és küzdőtársai: Rudnay és Endre

Székely Zoltán: Tornyai Szentendrén 16.1. /.

A Művészettört. Dok. Központ Közleményei I.

Bp. 1962.

Tornyai János festő M.D.K.

Nagy András János portréja / 1894/v

Szitáló lány.

Juss

Rákóczi Rodostóban /1904/

Menyecske a müteremben / 1904/

Gémeskut /1907 után

Székely Zoltán: Tornyai Szentendrén 17 .l. · / ·

A Művészettörténei Dokumentációs Központ Közleményei I.
Bp. 1962.

Tornyai János festő M.D.K.

A szentendrei müte emsarok kis, fekvő változatát is egy Barcsay -kép hátlapjára festette.

lo furnérlemezre festett Csokorkötés -variáció

Szentendrei 3 ismert negy képe:

Szobabelső, Müteremsarok, Szentendre i müterem

ezzel azonos méretü Csokorkötés-változat.

Székely Zoltán: Tornyai Szentendrén 12.1. · /·

A Művészettört. Dok. Központ Közleményei I.

Dp. 1962.

Tornyai János festő M.D.K.

Szobabelső.

Szentendrei müterem,

Téli tájképek, vásárhelyi és bajai napsütötte tájképek.

Lépcsőfeljáró Szentendrén.

Szentendrei utca éjjel.

Székely Zoltán: Tornyai Szentendrén 14.1. /.

A Müvészettört. Dok. Központ Közleményei I.
Bp. 19 2.

Tprnyai János festő M.D.K.

Kb. 70 képet festett Szneendrén.

Tekintettel szélütött lábára és fáradékonyságára ülve festett, ugy hogy ec ethosszabbitó botot használt.

Müteremben c. 1933-ban áll. aranyéremmel kitüntetett képó

Székely Zoltán: Tornyai Szentendrén

11. 1.

A Müvészettört. Dok. Központ Közleményei I. /.

Bp. 1962.

Tornyai János festő M.D.K.

Vázlat- variáció az 1928-ban készült Csokorkötéshez , olyan vásznon, amelynek mindkét oldalán befejezetlen Barcsa y-kép van az 1930-as évekből. ez a kép tehát bizonyo , hogy Szentendrén készült, mert Barcsay csak Szentendrén ismerkedett meg Tornyai al , előbb nem adhatott neki vá znat

Székely Zoltán: Tornyai Szentendrén 11.1.

A Müvészettört. Dok. Központ Közleményei I. */.

Bp. 1962.

Tornyai János festő M.D.K.

Szentendrén nyáron csak pihent a művésztelepen, csupán szept. okt. hónapban festett, amikor már elnéptelenedett a telep. Ekkor beköltözött Barcsay mütermébe.
19 3-ben a Szentendrei Festők Társaságának tiszteletbeli tagjává választották
Szentendrei barátai voltak: Kántor Andor, Paizs Goebel
1934-ben jun. 29-okt. 16 között tartókodott Szentendrén
Székely Zoltán: Tornyai Szentendrén 9.1.

Művészettört. Dok. Közp. Közelményei I.

Bp. 1962.

Tornyai János festő M.D.K.

1934-ben hódmezővásárhelyi barátai megalakitják a Tornyai Társaság-ot, örökös elnöke Tornyai János a Társaság az év végén retrospektiv Tornyai kiállitás rendezését tervezi.

Székely Zoltán: Tornyai Szentendrén 10. 1.

A Müvészettört. Dok. Központ Közleményei I. ./.

Bp. 1962.

Tornyai János festő M.D.K.

1934. elején helyzetét annyira bizonytalnnak látja, hogy trafik-engedélyért folyamodik, Feszty Árpádné közbenjárását kéri.
50 éves korában agyvérzés érte Hódmezővásárhelyt. Szentendrére Pándy Lajos hivta, de első naptól kezdve Barcsay Jenő vendége.

Székely Zoltán: Tornyai Szentendrén 8.1.
Művészettörténeti Dok. Közp. Közleményei I.
Tornyai János p. 1962.

Tornyai János festő M.D.K.

1931-ben idegzete annyira felmondta a szolgálatot, hogy a Hármhegyi Szanatóriumban kellett gyógykezeltetni magát.
1928-ban és tán 1932-ben bizonyos időt Baján töltött.
1933-ban a Nemzeti Kiállitásra beküldött képeinek eladásával kapcsolatban Medgyessy Ferenc támogatását kéri

Székely Zoltán: Tornyai Szentendrén 8.1.
Művészettörténeti Dok. Közp. Közleményei I. /.

Tornyai János p. 1962.

Tornyai János festő M.D.K.

1933-ban és 1943-ben Szentendrén volt , a Szentendrei Festők Társaságának művésztelepén

1897-ben telepedett le szülővárosában Hódmezővásárhelyen, 22 évig kitartott.

1919-ben felköltözött Budapestre,

Nehéz körülmények között élt, szerencsétlen házassága is felörölte idegeit.

Székely Zoltán: Tornyai Szentendrén 7.,8.1.

Művészettörténeti Dok. Közp. Közleményei I. */.

Tornyai János Bp. 1962.

MDK.

Tornyai János

Kiállitási hiradás

Magyar Nemzet 1966 okt.12.

Tornyai

Alkotását nyereménytárgynak vásárolták meg,
a Munkácsy Céh sorsjátékkal egybekötött kiállitásán.

P.H.932.IV.14.

Tornyai

Alkotását nyeremény tárgynak vásárolták meg, a Munkácsy Céh sorsjátékkal egybekötött kiállitásán.

P.H.932.IV.14.

Tornyai János

Alkotása, a Munkácsy-Céh kiállitásán.

N.U.932.IV.8.

Torrya's Pass

Tornyai János
festő

M.D.V.
1

Méltatás.

Heitler László: Csizmadia Soltán munkáinál
Művészet, 1966. december - 33 lap.

MDK

Tornyai János

neve eml.

Bényi László festőm. kiáll. Erkel F.Muz.

Gyula, 1962.jul.

Tornyai János

Szerepelt a Munkácsy-Céh kiállitásán az Ernst Múzeumban.

Pesti Napló, 932.IV.3.

Torquay Library

Tornyai János festő M.D.K.

Kacsavadászat	150 P
Eresz alatt	150 P
Szobában	150 P
Buzatábla	100 P
Tanulmányfej	200 P
Virághalál	400 P

Galyasi Miklós: Tornyai János festőművész félévszázados jubileumi tárlata 66. 67.1.

A Művészettörténei Dokumentációs Központ Közleményei Bp. 1962. I.

MDK

Tornyai János

Édesanyám a szobájában, of.

Csárdában, of.

Képzőm. Társ. 1905/6. téli kiáll. kat. 33.l.

MDK

Tornyai János

Cigánytanya a Tisza mentén, of.

Tiszaparti füzfaerdő, of.

Képzőm. Társ. 1905/6. téli kiáll. kat. 33.l.

Tornyai János festő M.D.K.

Müvészet eltérő Rippl Rónaiétól jólllehet mind-
kettőjük elinditója Munkácsy

Pogány Ö. Gábor: Az alföldi festők öröksége 18.1.

Az alföldi festészet kérdései. Hómezővásárhely, 196(

Tornyai János festő

M.D.K.

Képein rövidebb-hosszabb ideig továbbélt a munkácsy-as fény-árnyék

Pogány G.Gábor: Az alföldi festő öröksége

Az alföldi festészet kérdései Hódmezővásárhely,1960.

Tornyai János festő M.D.K.

Szitáló lány /1900 körül/

Édesanyja szobájában /1905/

"agy Bercsényi Miklós /1908/

Toldi Miklós lova

"émeskut délibábbal /1912/

Pogány Ö. Gábor: Az alföldi festők ör sége 23.1.

Az alföldi festészet kérdései Hómezővásárhely . 1960

Tornyai János festő M.D.K.

"Juss" 1901-ben fogott ho zá

Pogány Ö. Gábor: Az alföldi festők ör ksége 23.1.

Az alföldi festészet kérdései Hómezővásárhely . 1960

Tornyai János festő M.D.K.

Müve a "Szentendre festészete" c. kiállitáson

/g.i./ Szentendre festészete

Magyar Nemzet 1963. október 30. 4.l.

Tornyai János festő M.D.K.

Az érzelmi kitörések festői formálásának képviselője

Pogány Ö. Gábor: Az alföldi festők úr kasége 24.1.

Az alföldi festészet kérdései Hódmezővásárhely 1960

Tornyai János
festő

Házrezetőnője volt Kovács Mári, a parasztfestő. K. M. 1911-es kiállításáról /Bp. en!/ a „Hódmezővásárhely"-ben számolt be Tornyai. Az 1920-as évek végén kiállítást rendezett K. M.-nak Pesten.

Laczó Katalin: Kovács Mári
Tiszatáj, Szeged 1969. IX. 839.

Tornyai János
festő

Alföldi festő

Szabó Zoltán: Szeged képzőművészete ....
Tiszatáj, Szeged 1969. VIII. 755.

Tornyai János

festő

Méltatás.

Bauer Jenő: Benyi Lászlóné

Művészet, 1970. február - 41 lap

Tornyai József
festő

A Tornyai-centenárium alkalmából a Csongrád megyei könyvtár kiadta a Tornyai-bibliográfiát, melyet Tolnai József összeállított.

Olasz Sándor: Tornyai János-bibliográfiája. Tiszatáj, Szeged 1969. XII. 1137.

Tornyai János

festő

+ Hódmezővásárhelyen felállított mellszobrát Gyenes Tamás szobrász hívútete.

Dunántúli Napló 1966 okt. 5. 4.

Tornyai János
festő.

G. Patay Miklós festői indulatát
az Alföld legnagyobb festője ével
Tornyaival hasonlítja ár össze.

Vinkler László: Gondolatok G. Patay Miklósról
Művészet, 1970. március – 35 lap

Tornyai János
festő

Az alföldi festészet forradalmi festője.

Vinkler László: Gondolatok G. Pataj Mihályról
Művészet, 1970. május – 35 lap

Tornyai János
festő.

Méltalás

Elsevy Elemér: Halasi Horváth István
Művészet, 1970 május - 30 lap

Tornyai János
festő

Meltalás – Fejér Csabában
latják a Tornyai pictura
folytatóját.

Moldovay Győző · Fejér Csaba
Művészet 1970 magus 33 kop

Tornyai János
festő -

M.D.V.

Történelmi műve a Nagy
Berecsényi Miklós.

Lasiló Gyula: Madarász Viktor emlékezte
Művészet, 1967. május - 9 lap -

Tornyai

„Adalékok a néredfordulás mozg. irod. és népr. kapcsolatáról" c. cikk emliti, h. „drámai realismusa, az egész alföldiek tágatlátása mind magán hordja Ady igézetét; – a magy. parasztság dráma)a sugárzik ... T. lépein."

Irodalom Történeti Közlemények, Bp. 1963, 52 l. 53 l. Vénelt kapcsol.

Tornyai

„A magyarországi műv. története"
c. könyvről szóló szemlében, a
cikk írója különbséget tesz T. századelési és későbbi szerepe között.
Szemlét Ady-val rokonságot érzett
elemte, később nem értette meg,
Ady modernségét.

Irodalomtörténeti közlemények,
1963, 635 l. Komlovszki Jibor c.

Tornyai János

1934 nyarát szentendrei művésztelepen töltötte.

Koutha Sándor, Mészáros László,
Bp. 1966, 55 l.

Tornyai János, festő

M.D.K.

nevét az 1948-ban a Fővárosi Képtár által rendezett bányavidéki vándor kiállítással kapcsolatban emliti meg Pogány Ö. Gábor, akol Holló László művéit már a kiállítás katalógusa a legjobb alföldi festők képeinek rangjával mérte.

ALFÖLD, Debrecen, 1967. XVIII. évf. 3. sz. 76. old.

Tornyai János

festőművész

Munkácsy-céh kiállításán – Ernst Múzeumban – képével szerepel. Egy őszi táj.

Pesti Hirlap
1933.III.19.

MDK

Tornyai János, Jerlő

Nagy Bercsényi Miklós c. képének elemzése.

Rónai György: Találkozások a művészetben

Népszabadság Bp., 1967 ápr. 8.

Tarnyay János

szerepelt az I. nemzeti táblaton.

EK 1933. IV. 20.

Tornyay János

Szerepelt a Műcsarnok téli tárlatán

Bt. 1932. XII. 18.

Tornyay János

szerepelt az I. nemzeti tárlaton.

VM 1933. IV. 20.

Tornyai János

Szerepelt az I. nemzeti társaban.

M. H. 1933. IV. 15.

Tornyay János

Szerepelt az I. nemzeti tárlaton.

M. 1933. IV. 20.

Tornyai János

Szerepelt a műcsarnok téli tárlatán.

PH 1932. XII. 17

Tornyai János

Szerepelt az I. nemzeti társaston.

PTR 1933. IV. 19.

M.D.K.

Tornyai János, festőművész

1906-ban Műcsarnok kiállitáson szerepelt Egerben, Miskolcon, Kassán, Sáteraljaújhelyen, Eperjesen, Debrecenben és Gyöngyösön

Zsadányi Guidó: A felvidéki vándorkiállitások története. 187.o.

A Herman Ottó Múz. Évkönyve, Miskolc, 1964

M.D.K.

Tornyai János, festőművész

"Juss" c.képe. Fekete repr. 333.o. 2.kép.
Olaj, vászon, 1930 körül, 294-295 cm

M.Kiss Pál: Művészetről mindenkinek, Corvina, Budapest, 1966

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Fehérruhás nő

Szitáló lány

Menyecske a müteremben

Rákóczi Rodostóban

Tornyai em.kiáll. N.Gal-Tornyai Muz. 1961.

15.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Nagy András János

Népoktatás a tanyán

" "

Elhagyottan

Tornyai em.kiáll. N.Gal-Tornyai Muz. 1961.

15.

Tornyai János

olajfestmények:

Tél a Tiszán

Téli táj

" hangulat

Tisza táj

Tornyai J.e.kiáll. [illegible].Gal.-Tornyai Muz.1961.

18.—19.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Tájkép tanulmány

" házzal és boglyával

" fa alatt alakokkal

" szekérrel

Tornyai em.kiáll. N.Gal-Tornyai Muz. 1961.

18.

NDK

Tornyai János

olajfestmények:

Tanyák

Tájkép alkonyatkor

" piros alakkal

Tornyai em.kiáll. N.Gal-Tornyai Muz. 1961.

18.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Tájkép tanyával

Tanyarészlet

Tanyák

Táj tanyával

Tornyai J.e.kiáll. N.Gal.-Tornyai Muz.1961.

18.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Sárguló diófa

Szőlőhegy ősszel

Tájkép alakkal

Tájkép fákkal,

Tornyai em.kiáll. N.Gal-Tornyai Muz. 1961.

18.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Őszi reggel

Őszi hangulat

Pirosszoknyás nő

Tornyai em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

17-18.

FDK

Tornyai János

olajfestmények:

Nagy borulás - pirosruh ás nővel

Nagy borulás

Napsugár

Nyári mező

Tornyai em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

17.

Tornyai János MDK

olajfestmények:

Mártélyi nagy diófa ősszel

Mártélyi nagy diófa

Mezőőr

Tornyai em.kiáll. H.Gal.-Tornyai J.Mus.1961.

17.

17.

MDK

Tornyai János

reprodukciók:

Bud magyar sors, of.

Vihar, of.

Nagy borulás, of.

Tornyai J. em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

NDK

Tornyai János

reprodukciók:

Édesanyám a szobájában

Öreg magyar a Jussból

Juss

Tornyai J. em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Mau.1961.

MDK

Tornyai János

reprodukciók:

Rákóczi Rodostóban

Nagy Bercsényi Miklós

Elhagyottan

Tornyai J. em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

MDK

Tornyai János

reprodukciók:

Népoktatás a tanyán

Menyecske a müteremben

Szitáló leány

Tornyai J. em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

MDK

Tornyai János olajfestmények:

Alföldi tanya

Alföldi táj

" "

Alkony

Tornyai em.kiáll. N.Gal.-Tornyai Muz. 1961.

16.

16.

MDK

Tornyai János olajfestmények:

Alkonyat

Asszonyok a tanya előtt

Asszony kecskével

Tornyai em.kiáll. N.Gal.-Tornyai Muz. 1961.

16.

MDK

Tornyai János olajfestmények:

Borulás

Buzamező

Bus magyar sors. Önéletrajz

Tornyai em.kiáll. N.Gal.-Tornyai Muz. 1961.

16.

Tornyai János

MDK

olajfestmények:

Elöntötte a viz a házat

Erdőszéle

Falurészlet

Fölszabadult tarló

Tornyai em.kiáll. M.Gal.-Tornyai J.Mus. 1961.

16.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Gémeskut. Délibáb

Gémeskut

Hajnal

Tornyai em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz. 1961.

16.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Holdtölte

Havas táj

Kertrészlet. vázl.

Kis tájkép

Tornyai em.kiáll. M.Gal.-Tornyai J.Muz. 1961.

17.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Kis tájkép /férfi alakkal/

" " /tanulm./

" " házakkal

Tornyai em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz. 1961.

17.

MDK

Tornyai János

olajfestmények:

Kis tájkép /Mezőn pirosruhás nő/

Körte és alma

Libák

Tornyai em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz. 1961.
17.

Torgyai János

olajfestmények.

Kis tájkép /nagyon pirosarany ár/

Kerte és alma

Tibik

Torgyai em.kiáll. K.Gal.-Torgyai J.kms. 1961.

17.

Tornyai János
festő

M.D.K.

Méltatás

Ahár László: Fodor József festészete
Művészet, 1966. augusztus - 43 l ap

Tornyai János festő

Szöveg említi, hogy legtöbb műve a nézet viselő hódmezővásárhelyi múzeumban van.

Említett művei: Juss,
Csokorkötő,
Bús magyar sors,
Gémeskút,
Vihar

Dömötör János:
„Ilés-formálás a Tornyai János múzeumban".

Szocialista Műrédetért, 1966. aug.

M.D.K.

Tornyai János
festő

Az őri hódmezővásárhelyi
parasztság megmentésére
dolgozott.

Németh Ferenc: Sárból, tűzből, hagyományból.
Élet és Irodalom, 1966. aug. 6 - 8 lap

Tornyai János
festő

M.D.K.

Méltatás.

Devényi Szám: Pechmutter Szsák
Művesket, 1966. augusztus - 5 lap.

Tornyai János festö M.D.K.

Kiállitás müveiből, emlékkiállitás, Hódmezövásárhely, 1962.

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A MNG az 1962.1963-as évben

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei V. Bp.196

165. l.

Tornyai János.

festőműrész:

A KÉVE műrészegyesület tagválasztó ülésén rendes műrésztaggá X választotta.

Magyarság, 1928. Máj. 27.

Tornyay:

A régi Műcsarnokban megnyílt Szépművészeti Muzeum új magyar képtárában festményei szerepelnek.

Nemzeti Ujság, 1928. Okt. 30

Tornyai János.

A régi Műcsarnokban megnyílt Szépművészeti Muzeum új magyar képtárában néhány festménye szerepel.

Ujság, 1928. Okt. 30.

M.D.K.

Tornyai János, festő

nevét említi a könyv "Szépművészet" c. fejezetének szerzője /Németh Lajos/ a Magyar Alföld festői körül, akik, bár nem alkottak megszervezett csoportot, közös érdeklődésük esztétikai felfogásuk révén, és saját, önálló kifejező eszközeikkel Munkácsy Mihály festőiskolájának gazdagításához járultak hozzá.

Hongrie 66, Bp. 1966. Szerk.: Gárdos, Miklós

Ed.: Pannónia, 134. old.

MDK

Tornyai János

Öregasszony, cer.

"A mi mindennapi kenyerünket", of.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

24.

M.D.K.

Tornyai János, festő

nevét ama kevesek között emliti a szerző, akik szembekegyzkedtek a Műcsarnok konzervatív fellegvárával és Munkácsy nyomdokain, de egyéni feltogásban igyekeztek kifejezést adni korunk művészi é társadalmi problémáinak

B.Szij: Róbert Berény

Acta Historiae Artium, Bp.1966.Tom.XII.fasc.1-2.

170. old.

MDK

Tornyai János

Tanulmány, of.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Mücs. 1957.

MDK

Tornyai János

Utolsó napsugár, of.

MMG. Magyar forradalmi művészet. Mics. 1957.

MDK

Tornyai János

Juss, repr.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

MDK

Tornyai János

Szobabelső, of.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

MDK

Tornyai János

Alföldi tanya, of.

A betyár bucsuja, of.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

Tornyai János MDK

Betyár, of.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Mucs. 1957.

MDK

Tornyai János

A müvész szobája, of.

Tanulm. a Juss c. festményhez., of.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

MDK

Tornyai János

Tengerpart, alkony, kis hotelszoba, of.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Mücs. 1957.

MDK

Tornyai János

Gémeskut, of.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

MDK

Tornyai János

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

MDK.

Tornyai János

Kiállitási hiradás

Keletmagyarország 1966 márc.1.

Tornyai János
festő

M.D.K.

Műrészetét a társadalombírálat
vádolása és a plebejus szem-
lélet hatja át.

Devényi Iván: Szülé Péter
Műrészet, 1966. szeptember - 23 lap.

MDK

Tornyai János

Falusi szoba

M.táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Mücs.
1927. jan.

Tornyai János

Édesanyám a szobájában, of.

Zöldkabátos asszony, of.

Szépm.Mus. Új magyar képtárban kat.1928.

MDK

Tornyai János

Szobabelső

Szitáló leány

Tanulmány a Juss-hoz

M.festészet haladó hagyományai. Főv.Képtár,1951.

MDK

Tornyai János

Édesanyám a szobájában, repr.

Szépm.Muz. Uj magyar képtárának kat. 1928.

M.D.K.

Tornyai János
festő

Méltatás

Láncz Sándor: Konecsni György
Művészet, 1963. október – 17 lap

Tornyai János
festő

M.D.K.

1933-34 nyarán és kora őszén
tartózkodott a szentendrei Telepen.
Barcsayval igen jó barátságban volt

Haulisch Lenke: Harminc éves a szentendrei művésztelep
Művészet, 1963. október - 17 lap.

Tornyai János
festő

M.D.K.

Méltatás.

Ney Rezső: Jacs Gábor
Művészet, 1963. október - 27 lap.

Tornyai János, festő

MDK

Képei aukcióra kerülnek.

G. J.: Művészeti aukció

6. l.

ESTI HIRLAP, bp. 1962. máj. 15.

MDK

Tornyai János

Csendélet. Olajf.
Csendélet. "

Az első magyar representativ csendélet kiállitás katalogusa. Nemzeti Szalon 1932. Febr.-Márc.

MDK

Tornyai János

Aratás után, of.

M. Studio 2. aukc. 1921.

29 l.

MDK

Tornyai [János festő]

(Összehasonlításul említve.)
(Mellékesen említve.)

Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti életéről.

Alföld, Debrecen, 1958. nov.-dec.
107. l.; 108. l.; 109. l.

Tornyai János
festő

M.D.K

Juss várlata.

Bernyi László: A Szolnoki Galéria
Művészet, 1960 október - 22 lap.

Tornyai János
festő

M.D.K

Méltatás.

Ecsery Elemér: A szolnoki tavaszi tárlat után.
Művészet, 1960. október. — 38 kp.

M.D.K.

Tornyai János
festő

Az Ernst Múzeumban július 9-én
nyílt kiállítás a műveiből.

Művészet, 1960. október. 41 lap

Tornyai János MDK

"Idehaza Móricz, Rippl-Rónai és Egry barátságának köszönhettem nagyon sokat"..." Tornyai Jánossal és az elmélkedő, bölcs Endre Bélával a magyar népi müvészet csodálatos kincseiért lelkesedtünk."

90.o.

MEDGYESSY FERENC: Életemről, müvészetről. Bp. 1960.

MDK

Tornyai János, sz. 1869

Parasztasszony

Almásy-Tel. int. 8. sukc. 1942. febr.

4o 1.

MDK

Tornyai János, 1869-1936.

Eresz alól, of.

Árverési Közl. 1938. 4.rk.sz. 85.sz.

34 l.

MDK

Tornyai János [festőművész]

részt vett a Szegedi képzőművészeti Egyesület 1900. szeptember 17-én megnyílt reprezentatív kiállításán.

Szelesi Zoltán: Zichy Mihály és Szeged.

Tiszatáj, Szeged, 1956. ápr. X. évf. 2. sz. 122. l.

MDK

Tornyay János, festő.

Őszi köd, festm.

A juss

Szinyei M. Pál Tars. Kiáll. - 1937. okt. - Ernst Muz.

25. évf. alk.-ból. Jegyz. 10. l.

MDK

Tornyay János, Földeák

Magyar kiállitó müvészek névsora. Mücsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

Tornyai János

M.K

festő

"Nagy Bercsényi Miklós"

14.o.

Aradi Nóra: Száz kép a magyar történelemből.
Bp. 1956.

Tornyai János

festő

Kepr:

56. Nagy Bercsényi Miklós. 1908.
o.v. 298x170. Hódmezővásárhely.

Aradi Nóra: Szép kép a magyar történelemből.
Bp. 1966.

M.D.K.

Tornyai János
festő

Méltatás.

Mihályfi Ernő: Brüsszeji jegyzetek a VII. Kiállításról
Magyar Nemzet 1959. május 10.

81.

Tornyai János
festő

M-D.K.

Méltatás.

Dutka Mária: Két kiállítás
Magyar Nemzet, 1959. május 9. 4l.

M.D.K

Tornyai János
festő

Miniből Berecz László „Az Alföld a festészetben" című kiállításán bemutatandó műveket.

Napló.
Magyar Nemzet, 1959. jún. 24

7.

Tornyai János
festő

M.D.K.

Méltatás.

d.m.: Három kiállítás.
Magyar Nemzet, 1959. június 19.

4

MDK

Tornyai János

Téli táj

Munkácsy céh 5.kiáll. Ernst Muz. 138. kiáll.
1933. márc. 8 l.

Tornyai János, [Esti] 10 l

-ról a parasztgyerkőcből cseperedett nagy mesterről is a Hódmezővásárhelyt ismertető Kiss Lajos „Vásárhelyi művészélet" c. könyvében.

Kiss Lajos: Vásárhelyi müvészélet c. könyvének ismertetése.

Artner Tivadar: Alföldi piktorokról, képfaragőkről.

Esti Hirlap, II.évf.192.sz. 1957.aug.18.szo.
2.oldal

Tornyai János [festő]

MDK

Ami Koszta József /Szolnok-Szentes/ tüzes parasztóriásaiban testetöltött, a sohasem csendes viharsarok városában, Hódmezővásárhelyen

Endre Béla életképeiben,
Rudnay Gyula szenvedélyes festészetében és
az "égigérő" Tornyai János lázadó kompozicióiban visszhangzik:

a magyar paraszt ősereje, pusztithatatlansága és jussáért való örök küzdelme.

Artner Tivadar: Tárlat - Kisujszálláson.

Esti Hirlap, II.évf.198.sz. 1957.aug.25. vas.
2.oldal

Tornyai János [festő]

MDK

Tornyai János Mártély határában töltötte utolsó napjait, emlékeznek rá, s beszél róla Örzse néni épenugy, mint Endre Béláról kinek époly szives gazdája volt, mint a mai fiataloknak.

Artner Tivadar: Művészélet a " tiszaparti Firenzében".

Esti Hirlap, II.évf.21o.sz. 1957.szept.8.vas. 2.oldal

Tornyai János, festő 1956.

A bajai Türr I. Múzeum képzőművészeti gyűjteményében több képpel szerepel.

Megnyílt a bajai állandó kiállítás

Népszabadság, 1959. ápr. 24. 9. l

MDK

Tornyay János, festő.

Tisza. Of.-
Napnyugta. "

Nemz. Szal.-Karács. Kiáll. 1898-99 dec. 16-jan. 20. -Tm

MDK

Tornyay János, festő.

Erdő a Tisza mellett. Of.-

Nemz. Szalon - Karács. Kiáll. 1898-99/dec. 16-jan. 20.-Tm.

MDK

Tornyay János, festő

Tanyai udvar. Of.

Nemz. Szal. - Karács. Kiáll. 1898-99., dec. 16-jan. 20. - Tn.

MDK

Tornyai János, festő.

A juss. 1904. Ráth gy.-fék 600 kor. díj

OMKT-Vánd.-kiáll. 1910 szept. 8.-dec. 27 ig

Kitünt mür. lajstroma. —

Hornyánszky V. kny. 70 l.

MDK

Tornyai János, 1869-1936.

Téli táj, of.

Tájkép, of.

Tájkép, of.

Árverési Közl. 1937. 2.rk.sz. 81.sz.

39 l.

MDK

Tornyai János, 1869-1936.

Szénakazlak, of.

Árverési Közl. 1937. 2.rk.sz. 81.sz.

39 l.

Tornyai János

festőművész

Barcelonai világkiállítás magyar képzőművészeti kiállítása - képével s szerepel.

Nemzeti Ujság
1929.V.9.

Tornyai.

* Korta, Nagy Balogh, Nagy István mellett: hivatalos állásfoglalások a szocialista realizmussal kapcsolatban úgy hatottak, mint megbízható igazodási pontok. Neveik említésével a realizmus fogalma, sőt bizonyos értelemben a stíluskeretek kérdése is elképzelhető alakot nyert.

Bernáth Aurél: A szocialista realizmus problémái. Magyar művészet, 1949. 16. évf. 2. sz. 72. l.

MDK

Tornyai János, festő

4 Buday György kiállításáról

szóló kritika említi

meg.

Rózsa Gyula: Jegyzetek kiállításokról 7

NÉPSZABADSÁG Bp., 1967. aug. 1.

M.D.K.

Tornyai János, festő

Kucsmás férfifejét profilban ábrázoló tollrajza található a lap elülső borítóján.

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1955. dec. hó, 5. sz.

old.

Tornyai János

Alkotása a Magy.Művészeti sorsjáték nyeremény-tárgyainak kiáll.-án.

P.H.934.XII.8.

M.D.K.

Tornyai János, festő

és a többi vásárhelyi nagynevű művészek – Endre Béla, Kallós Ede, Pásztor János, Rubleczky Géza – hagyományai-ra hivatkozik a cikkíró, amikor keserű szavakkal hiányolja, hogy a városnak nincs méltó helyisége, ahol sok raktáron heverő értékes darabját bemutathatná. Galyasi Miklós: Int-e fődél a tudományok és a művészetnek Hódmezővásárhelyen?

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1956. szept. hó,

9. sz. 31-32. old.

Tornyai,

Rudnay és a közelmultban Kurucz D., és Kokas külföldi sikerét említi a cikkíró a vásárhelyi festészet értékének védelmében

Vásárhelyi Őszi Tárlat (Ridy Gábor)

Magyar Hírlap, 1968 október 10. 9. l.

Tornyai János
festő

művészetének folytatója Holló László
de Wecem festő

Holló László festőművén kiállítása —
Énahmagyarország 1968 nagyt B. 4.

Tornyai János, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtárban a múlt századi hagyományok örökösei a népiparaszti kultúrával megtermékenyülő "alföldiek" piktúrájának ereje "Jussának" drámai feszültségében mutatkozik meg. 227.old.

ROMVARY FERENC: A modern Magyar Képtar története
Uj Szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

TORNYAI

Művei kiállítva a Bartók Művelődési Központban, a Szegedi Műgyűjtők Klubjában.

Laczó Katalin: Kiállítási Napló

Tiszatáj, 1970. szept. 987. l.

Tornyai

1907 nyarán a budapesti Könyves Kálmán Szalonban kiállításon vett részt.

Dévényi Iván: Mikola András halálára.

Művészet, 1970, ~~okt. 8~~ - aug.

MDK

Tornyai János, Jestő

Szentendrén is dolgozott.

Szij Rezső: Könyvek a Dunakanyarról
418-421.

A KÖNYVTÁROS, BP. 1963. július XIII/7.

Tornyai

Emlitve + "Juss" repr.

Artner Tivadar: 2. Az Alföldmúvészete

Körnevelés, Jo. 1970. 18.28.l.

Tornyai Fálos

Munkái szerepelnek a Szegedi Galéria gyűjteményében.

Dél-Magyarország, 1970. okt. 20.

MDK

Tornyai János, festő

Hatása ma is meghatározó.

Dömötör János: A vásárhelyi őri tárlat 7.

Népszabadság, Bp. 1970. nov. 11.

1)

Tornyai János

fk. tb.

Mintarajziskolát, művészképzőt végzett, Párizsban, Németországban, Olaszországban folytatta tanulmányait.

Nincs 30 éves, amikor letelepszik Hódmezővásárhelyen.

Erdélyi Magyarország 1969. jan. 18. 2.

Segesdi György

Marx - Engels - emlékműve nevezett a Studio 58 - 68 kiáll. - on a Műcsarnok-ban.

37

Studió 58 - 68
Ésiakmagyarország 1969 - jan. 5. 6.

2) Tornyai János

festő

1901-ben festette a „Fuss" legkorábbi

változatát.

Művei: „Szitáló lány", „Bizmahúzás",

„Turkatöltés", „Rákóczi Radostóban",

„Bernényi Miklós".

Északmagyarország 1969 jan. 18-2.

3) Tornyai János

kló

Műveneti központot nevezett Hódmezővásárhelyen.

1936-ban halt meg.

Élete végén Szentendrén dolgozott.

100 éve született Tornyai János

Északmagyarország 1969 jan. 2.

Tornyai János

festő.

1907.nyarán a budapesti Könyves Kálmán Szalon-ban nyitott fiatal magyar müvészek kiállitásán részt vett.

Dévényi Iván: Mikola András halálára.
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 29.lap

Ternyai Istvan

születésének 100. évfordulójára jan. 18-án
emlékünnepélyt rendez a Hódmezővásár-
helyen.

Magyar Nemzet
1969 jan. 17.

- Napló -

MDK

Tornyai János, festő

A vásárhelyi puszta világát
Tornyai neveste „nagy sömni"-nek.

Tóthpál József: Negyven esztendő a könyvtárban 343-344. l.

A KÖNYVTAROS, Bp. 1964. június XIV/6.

Tornyai János

Említve

Artner Tivadar: 2. Az Alföldi művészete
Köznevelés, Bp. 1970. 18. 28-30. l.

Tornyai János

Születésének 100. évfordulójára

Hódmezővásárhely városa pályázatot hirdetett Az Alföld – ma címmel.

Nyugat Nemzet
1969 ápr. 1.

Tornyai János

A „Juss" sorsa

Egy indonés orvosnőnél van Kanadában
Tornyai hires festménye c. cikk
a 4. oldalon

Meggyes Nemzet
1969 junius 5

Tornyai

Szerepel az alábbi tárlatok

N.N: Szegedi műgyűjtők
kiállításán

Pestmegyei Hírlap 1970 VIII. 1

Tornyai János

„Gémes Zsit" c. műve

említve

Balogh-Xantus: A vizuális nevelés pedagógiája II. Tankönyvkiadó Bp. 1969 242. old

Tarnyai János

Többször időzött Baján.
„Kutágas" és „Juss" c. művének egyik
változata (eml.) szerepel a bajai
Türk István Múzeum táslatán

Késmárky Mária: Baja képzőművészete

Petőfi Népe 1970 VIII. 11

Fornyai János
festő

Művészetében katalmas indulatra
épül. Ilyen a Juss, Csermahurás.

Moldvay Görö: Fejér Csaba
Művészet, 1970. március - 33 lap.

Tornyai János

A Hódmezővásárhelyi Majolikagyár alapítói közé tartozik.

Végvári Gyula: A kerámiagyártás problémái a Hódmezővásárhelyi Majolikagyárban. Ipari Művészet, 1965. 3. sz., 62. l.

Tornyai János

festő

Tornyai Janost jogosan tartják
a vásárhelyi piktura atyjának.

Pogány Ö. Gábor: Kurucz D. Sebán
Művészet, 1970. július - 14 lap.

Tornyai János
festő

Méltatás.

Moldvay Győző: Vázlat Füstös Zoltánról.
MŰVÉSZET, 1970. julius - 26. lap

Tornyai János
festő

Tornyai János és Nemzedéke módulatosan
zaklatottan vallott a parasztí sors
nehézségeiről a tanyasiak mostoha
helyzetéről.

Pogány Ó. Gábor: Kurucz D. István
Művészet, 1970. julius - 14 cap.

Tornyai János

Emlitve

Molnár György: Magyar fertő Pavinska
Magyar Hírlap, Bp. 1970. nov. 14.

Torsby Bio

Culture

Nature Park: Regn på Tovisla
Regn Thilo Tg. 1970. Nov. 15.

Tornyai

Említve-résztvesz

Dömötör Janos: A vásárhelyi ősi tárhat

Népszabadság, Jan. 1970. nov. 11. 7. l.

Tornyai János

Emlétve: "Alföldi tój"

Gy. D. A Nemzeti Galéria újdonságai

Szabad Föld, Tp. 1970. nov. 22.

Peter Jensen

Studie: "Gelb-Blau"

Ca. 1 A Hanover Gelb-Blau Lyden-
berger
Schabl. Tafel, Tg. 1910. Ver. 55.

Tornyai János, festő

1967-ben a Pécsi Modern Magyar Képtár megszerezte dr. Tompa Kálmán nemzeti érdekü gyüjteményét. A 19.-20.sz. magy. képzőművészetének keresztmetszete. 388 mü, 180 művés: Tornyai két müvel szerepel. 228.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Tornyai János

Juss repr. 1900-as évek. Bpest. Magyar Nemzeti galéria

E. Thiel: Kis Gépes műrézetörténet 1966. 167. l.

MDK

Tornyai [János festő]

(Futólag említve.)

Telepy Katalin: Borsó János realista festőművész kiállítása Szegeden. Tiszatáj, Szeged, 1955. július. 12. l.

Tornyai János festő

Tőle származik a vásárhelyi múzeum létrehozásának gondolata.

Szelesi Zoltán: Emlékezések a hódmezővásárhelyi múzeum alapításáról. Tornyai János könyvéről.

Tiszatáj, Szeged, 1959 január. 10. l.

MDK

Tornyai János [festő]

Csokorkötés c. műve repr.

(képaláírás)

Tiszatáj, Szeged, 1959 február. 8. l.

Tornyai János, festő MDK

Domanovszky Endre művészi fejlődéséről szóba említi meg a cikk szerzője, hogy Domanovszky a „magyar művészet parasztiplebejus hagyományaiban, mindenekelőtt Tornyai János szenvedélyesen nagyvonalú művészetében keres támpontot a továbbhaladásra."

Péter Imre: Jegyzetek Domanovszky Endre kiállításáról

Népszabadság, Bp. 1959. nov. 15. 8. l

MDK

Tornyai János festőművész

Megemlítve: Az örgróf úr vadászik c. képe.

K. Nagy Istvánné: Bodnár Éva: Tornyai János.
Tiszatáj, szegedi, 1956. okt. X. évf. 4. sz.
438. l.

Tornyai János

Többekkel (Rudnay, Endre Béla) együtt az ő kör-
nyezete indította el Kiss Lajost a néprajz felé.

Dr. Viga Gyula m. gyűjteménye. – Műgyűjtő, 1969. 1. sz., 16. l.

M.D.K.

Tornyai János, festő

„Juss" c. művéker készült cejir tanulmányfej-várlatát, és a „Csizmahuzás" várlatát körli a cikkiző a művész közelgő hűszéves halál-évfordulója alkalmából írt szép visszaemlékezésében.

Galyasi Miklós: A Koplaló utcától az emberi szívig.

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1956. ápr. hó 4. sz.

36 - 39. old.

Tornyai János, festő

M.D.K.

„Munkácsy örökségének letéteményesei" körül... egyre volt a legnagyobbaknak... Nem véletlen, nagyon egészséges jelenség; hogy festőink és grafikusaink örömmel „fedezték fel" a két világháboru között mellőzött — ... mindmáig kellően nem népszerűsített! — Tornyai Jánost.

Artner Tivadar: A vásárhelyi művészélet jelentősége

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1956. márc hó,

3. sz. 47. old.

Tornyai János

Népoktatás a tanyán /repr/ 1896.

Rajztanitás 1963. I.sz. 3.1.

Tornyai János

1869 - 1936

Nagy Bercsényi Miklós /repr/

M. Kiss Pál: Történeti ábrázolások
Rajztanítás 1965. II. 13-14.l.

Tornyai János
1896- 1936

Gémeskut /repr/

M.Kiss Pál: Téma és tartalom a képzőművészetben
Rajztanitás 1964. IV. 16.1.

MDK

Tornyai János, festő

A mai Alföld-festők egyik nagy elődje.
(Nyári tárlat, Szeged.)

Rózsa Gyula: Egy „alföldi" és egy „országos" problémáról 7

Bp. 1967. aug. 16.

Népszabadság

Tornyai János, festő MDK.

„Szitáló lány" című olajfestménye
1900 tájáról.

Repr.

-: Képzőművészetünk hagyományaitól
Tornyai 7: Szitáló lány

Népszabadság, Sp. 1959. jún. 14. 7. l

Tornyai János MDK

1869 - 1936

Példája is azt bizonyitja, hogy Munkácsy nem nevelt epigonokat. Munkácsy viszonya tanitványaihoz.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XX. században. Bp. 1959. 18. l.

Tornyai János MDK

A Munkácsy-iskolát egyesek az éles kontrasztokra és a bitumen használatára korlátozták. Az éles fény-árnyék továbbélt T.J. festészetében is, de megtalálható olyanoknál is, akik nem voltak Munkácsy tanitványai.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XX. században. Bp. 1959. 2o. l.

Tornyai János MDK

Művészete eltér Munkácsyétól, s Rippl-Rónaiétól is. Rippl és Tornyai kapcsolata tanuságtevő a kritikai látásmód szétágazására. Rippl és Tornyai már a XX. század nyelvén fejtették ki véleményüket a kizsákmányolókkal és konzervativokkal szemben.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XX. században. Bp. 1959. 2o. l.

Tornyai János MDK

Önelégedetlensége, melynek tanubizonyságai a "Juss" vázlatainak és változatainak tucatjai. Összehasonlitás más magyar festők gyötrődéseivel. Társadalmi okok elemzése

Pogány Ö.Gábor: magyar festészet a XX. században. Bp. 1959. 29.l.

Tornyai János MDK

A századforduló szegényembereket ábrázoló képei között említve a "Kolbásztöltés"/19oo/ és a "Menyecske a műteremben/19o4/.

Pogány ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században. Bp.1959.31.l.

Tornyai János. MDK

"A"Juss" komoziciójához 19o1-ben fogott hozzá. Thorma "Talpra magyar"-jával és Hollósy"Rákóczy induló"jával együtt ez a kép jellemezte legjobban Derkovits érett müvésetéig a magyar festészet eszmei állhatasosságát.

A kép müvészi elemzése.

Az indulatos szinegyüttes festői között emlitve.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században. Bp.1959.31.l. 32.l.

Tornyai János MDK

1869-1936

Müvészetének méltatása. Hivatkozás alább emlitett képére.

Juss.193o körül.o.v. repr.17.sz.kép.

Farkas Zoltán:Képzőművészetünk és Európa.
A Magyar Nemzeti Galéria közleményei.1.sz.
Bp.1959.123.l.

MDK

Tornyai János, 1869-1936.

Paraszt asszony, of.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz. 31 l.

Tornyai János
festő

M. D. V.

Méltatás.

Dutka Mária: Új horizont törekvések a VIII. magyar . . . .
Magyar Nemzet, 1959. márc. 29.

8 l.

MDK

Tornyai János

Tájkép, of.

Árv. Közl. 1935. 2.rk.sz. 74.sz. 32 l.

Tornyai János
festő

M.D.K.

Életéről.

Artner Tivadar: Hódmezővásárhely
Élet és Tudomány, Bp. 1958. 47 szám. 1490.

M.I.M.

MDK

Tornyai János festőművész

(A cikkíró a Kódmezővásárhelyi [redacted] országos őszi tárlat megnyitása kapcsán emlékezik Tornyaira. A cikk tartalmaz néhány életrajzi utalást; konkrét adat alig van.)

Fedor Ágnes: Tornyai városában.

Nők Lapja, Bp. 1955. október 27. [8-9.l.]

Tornyai János
festő

14 D.K.

Méltatás. — „Édesanyám a szobájában",
„Toldi Miklós lova" reprók

Artner Tivadar: Hódmezővásárhely
Élet és Tudomány, Bp. 1958. 47 oz.

1489

Tornyai János
festő

M.D.K.

Életéről.

Artner Tivadar: Hódmezővásárhely
Élet és Tudomány, Bp. 1958. 4702.

1488.

MDK.

Tornyai János
festő

A Róka elsüllyedt Museumban Tornyai képe
van.

Artner Tivadar: Hódmezővásárhely
Élet és Tudomány, Bp. 1958. 47 oz.

1487.

HDK

Tornyai János festőművész

1934-ben volt utolsó vásárhelyi kiállítása. A cikkíró akkor megkérdezte tőle, hogy újabb képei miért váltak színesebbé. (A cikk idézi a választ.) — Rajki József együtt dolgozott Tornyaival a majolikagyárban. — Amikor Tornyait meghívták Szentendrére, két évig Barcsay Jenő főzött neki.

Fodor Ágnes: Tornyai városában.
[Nők Lapja, Bp. 1955. október 27. [8–9. l.]

MDK

Tornyai János festőművész

(A cikk egy része ripsz Mári nénitől, Tornyai egykori modelljétől.) Mikor Tornyait otthagyta az első felesége, a művész édesanyja kommendálta frájsz Mári nénit, aki mosott is rá, meg modellt is állt neki. Tornyai akkor a keszkenyában lakott, ahol a város adott neki helyet.

Fedor Ágnes: Tornyai városában.
(Nők Lapja, Bp. 1955. október 27. [8-9. l.])

MDK

Tornyai János festőművész

Nagy Bercsényi című festményéhez is Mári néni állt modellt, a színháztól kapott ruhában, bajuszosan.
(A festmény repr.)

Fedor Ágnes: Tornyai városában.
Nők Lapja, Bp. 1955. október 22. [8-9. l.]

MDK

Tornyai János festőművész

Bronzszobra látható a hódmezővásárhelyi országos őszi tárlaton. (A képtelirat szerint Gyenes Tamás műve. Repr.)

Fedor Ágnes: Tornyai városában.

(Nők Lapja, Bp. 1955. október 27. [8-9.l.]

MDK

Tormay János

(Jelentéktelen említés.)

Fedor: Először állított ki...

Nők Lapja, Bp. 1956. január 5. [10-11.l.]

MDK

Tornyai János, 1869-1936.

Tájkép, of.

Mezei munkások, of.

Árverési Közl. 1938. dec. 8.rk. 88. aukc.

32 l.

Tornyai János, festő MDk

„A bővérű, szenvedélyes alföldi festőnek néhány vázlatosságában is zagyogó képe — a két változatban is szereplő „Juss", „Beresényi Miklós portréja és néhány tájkép" — .... felkelti a szemlélőben a vágyat, hogy a festő életművét Budapesten is gyűjteményes kiállításon láthassa."

Péter Imre: Az Alföld a festészetben

Népszabadság, Bp. 1959. júl. 26. 7. l

Tornyai János, festő 1954

Gémeskút című képe Repr.
szerepel a júl. 4-ei megnyílt kiállításon
a Műcsarnokban.

- Az Alföld a festészetben

Népszabadság, Gy. 1959. júl. 5. 7. l

Tornyai János
festő

M.D.K.

Az Alföld kiváló piktora. — A „Juss".
„Bús magyar sors",

Magyar Nemzet, 1959. julius 12.
Tutka Mária: Az Alföld a festészetben. 8 l.

M.D.K.

Tornyai János
festő

Képei az Alföld a festészetben kiállításon
vannak.

Magyar Nemzet, 1959. július 4
Ma délben nyílik az Alföld a festészetben kiállítás. 41.

MDK

Tornyai János (festőművész)

(Összehasonlításul említve, Nyilasy Sándor és Károlyi tajos munkásságának értékelése kapcsán.)

Szelesi Zoltán: Két szegedi festő.
Tiszatáj, Szeged, 1955 febr. IX. évf. 1. sz.
50. l.

Fornyai János
festő

M.D.K.

Szófiában „Az Alföld a festészetben"
c. kiállításon részt vevnek művei.

Magyar Nemzet, 1959 nov. 19.
A Nacsev.: A magyar Alföld képei Szófiában. 46

N.D.A.

MDK

Tornyai János, 1868-1936

Parasztasszony, of.

Árverési Közl. 1938, 3.rk.sz. 17 l.

MDK

Tornyai János, 1869-1936.

Aratás, of.

Tájkép, of.

Árverési Közl. 1938, 3.rk.sz. 24 l.

MDK

Tornyai János, festő.

77. Tájkép, of

Műv. és Kereskr. Int. (v. Ernst Muz.) - Neuz. Sportbiz. és a M. Képzőm. Szabadszerv. kiáll. - 195 III 11-26. - Kat.

MDK

Tornyai János, festő
valóságos nevelacie.
Aranyéremmel tüntették ki.

Mücs. - Nemz. képzőmüv. kiáll. - Magy. Szemle, 1933.
Gerevich. - XVIII. 2. - 163. l.

Tornyai János festő M.D.K.
1869 - 1938
dolgozott a halnoki istolában is.
hunkácsy műtermében dolgozott
Juss, hüteremben, Bercsényi arckép
Hódmezővásárhelyen dolgozott
Szoba belseje — repr. 529

Kampis, hag. műv. Bp. 1960 516, 527

Tornyai János MDK

Mednányszky, Tornyai, stb. művészetének eszmei tanulságai és a modernség alapfeltételei.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XX. században. Bp. 1959. 33. l.

Tornyai János MDK

Gyötrődések Mednyánszky, Gyárfás, Hollósy, Thorma, Tornyai, Kernstok, Berény, Derkovits és más olyan magyar festők művészetében, akik a legproblematikusabb emberi és művészi rejtélyeket akarták megfejteni.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XX. században. Bp. 1959. 34. l.

Tornyai János MDK

"Szitáló lány"-a/1900 körül/ még Munkácsy legnyugodtabb kontrasztjaira hasonlitott, Édesanyja szobáját ábrázoló képe/1905, Nagy Bercsényi Miklós/1908/, Egy bus magyar sors, Gémuskut délibábbal/1912/ c. képei alapján müvészi fejlődésének jellemzése.

Pogány Ö.Gábor: Magyar festészet a XX.században. Bp. 1959. 39.l.

Tornyai János MDK

Müveinek 1908-ban rendezett kiállitása emlitve

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században.Bp. 1959.41.l.

Tornyai János MDK

Tornyai és más alföldi festők müvészi munkássága a két világháboru között.
Tornyai művészetének jellemzése.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században.
Bp.1959.51.l.

Tornyai János MDK

Szőnyi művészetének összehasonlitása Tornyai, Koszta festészetével.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században. Bp.1959.54.l.

MDK

Tornyai János (festőművész)

(Esperesi János művész-barátai közt említve.)

Péter László: Irodalmi emlékeztek
Tiszatáj, Szeged, 1956. okt. X. évf. 5. sz.
337. l.

MDK

Tornyai János festőművész

(A cikk Bodnár Éva: Tornyai János című, a képzőművészeti Alap kiadóvállalatánál 1956-ban megjelent könyvének ismertetése.)

K. Nagy Istvánː Bodnár Éva: Tornyai János.

Tiszatáj, Szeged, 1956. okt. X. évf. 5. sz. 437-438. l.

Tornyai János

A gyűjtővel Kiss Lajos néprajztudós kapcsolatban állt.

„Dr. Vigyázy László magángyűjteménye". – Műgyűjtő, 1969. 1. sz., 16. l.

M.D.K.

Tornyai János, festő

munkásságának és művészetének szentelt, Bodnár Éva tollából kikerült monográfiáját ismerteti és bírálja Hoszpodár Zsursa. Erősen kifogásolja, hogy a szerző Tornyait mindvégig Munkácsy befolyása alatt álló tanítványának, követőjének ... sőt epigonjának tünteti fel, megállapításait arra alapozva, hogy T. is használt bitumont, s ő maga igen nagra tartotta Munkácsyt. Citkiró szerint ezek a vonások csak T. korai fejlődési periódusára ./.

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1956. jun-júl hó,

6-7. sz. 75-76. old.

M.D.K.

Tornyai János, festő

... igazaz. Későbbi műveiben annál élesebben eltér Munkácsy emberi és művészi magatartásától. Bodnár Eva állispontjáról még T. saját szavait sem találja meggőrőnek, aki azt állította, hogy: „Legjobban hatott rám Munkácsy... előttem úgy áll, mint egy Jézus Krisztus..." Továbbiakban sok elismerő szóval nyilatkozik a „különösen jó, elmélyült elemzésekről... és Bodnár Eva... jól megoldott uttörő munkájáról." Érdekes ezt a bírálatot összehasonlítani Aránar Tivadar írásával, a lap márciusi számában, ahol Tornyait ./.

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1956. jun.-jul. hó,

6-7. sz. 75-76 old.

-3-

M.D.K.

Tornyai János, festő

... Munkácsy. követők egyik legnagyobbikának... Munkácsy örökségének letétemenyései... körök emliti

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1956. jun-jul. hó,

6-7. sz. 75-76 old.

Tornyai

Emlékére

Prohászka László: A falusi élet képei
Csepel, ?? 6. l.

Tornyai

Emlékére

Gaál Sándor: Rajztanár és festő
Petőfi Népe, 1970. nov. 6. 6. l.

M.D.K.

Tornyai János.

Festőművész.

Genthon István opponensi véleménye Aradi Nóra kandidátusi disszertációjáról.

Müv.Tört.Ért. 1960. 1.szám. 65. lap

M.D.K.

Tornyai János, festő

Rákóczi Rodostóban c. képét említi

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az 1957-58-as években,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 120. old.

Tornyai János, festő

BDH

A Magyar Mesterek sorozatban megjelent Bodnár Éva könyve a Hódmezővásárhelyi Nagényparasztságból származó festőről, Tornyai Jánosról.

Czobor Ágnes: Bodnár Éva, Tornyai János 46-l

VI/7.

KÖNYVBARÁT. Bn. 1956. július

Tornyai János, festő

Zoh

Bodmár Éva: Tornyai Jánosról írt monográfiájának nyomdai előállítása jó, kifogástalan.

Bojár Iván: A nép könyv
Betűtípus és szedésforma

14.-16.

VI/8

KÖNYVBARÁT. Bp. 1956. augusztus

Tornyai _____, festő

MTA

Az „alföldi festészet" egyik kiemelkedő egyénisége.

Péter Imre: Holló László festőművész gyűjteménye kiállítása a Műcsarnokban 8. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. febr. 12.

MDK

Tornyai [János festő]

(Futólagos megjegyzés festésmód-
(ról.)

Váth Ervin: Holló László grafikai
művészete.

Alföld, Debrecen, 1960. 5. sz. 90. l.

MDK

Tornyai [János festő]

Sűrűn megfordult Makón. Párizsban pipáló alföldi parasztfejet festett. (Többször említve.)

Szabó Endre: Műterem ~~[illegible]~~
(Almási Gyula Béla).
Tiszatáj, Szeged, 1960. december. 6. l.

MDK

Tornyai [János festő]

(Futólag említve.)

(p): A VII. Vásárhelyi Őszi Tárlat.

Tiszatáj, Szeged, 1960. november. 4. l.

MDK

Tornyai [János festő]

(Említve: a hódmezővásárhelyi múzeum raktárában levő Tornyai-gyűjtemény.)

Néhány sorban.

Tiszatáj, Szeged, 1960. november. 2. l.

MDK

Tornyay János

Édesanyám a szobájában

Magy.Művészet 1800-tól. Szépm.Muz. 1949.

12. 1.

MDK

Tornyay János, 1869-1936.

Menyecske a müteremben

Szobabelső

Szitáló leány

Magy.müvészet 1800-tól. Szépm.Muz. 1949.

11. 1.

H.D.4.

Tornyai János
festő

Méltatás.

Tóth Ervin: Holló László grafikáiról.
Művészet, 1961 szeptember — 2 bl.

MDK

Tornyai János

Tárlat Hódmezővásárhelyen.
Fenti művész munkái is kiállítva.
Témái a magyar paraszti életet tükrözik.

Esti Hirlap
198 sz. 1957. aug.25.

M.D.K.

Tornyai János /1869-1936/

483. Gémeskut a pusztán. Olajf. 69x103 vászon.
Elveszett. /Csanád vm./

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
31. l.
MUMOK. Bp. 1952.

Tornyai János
festő

M.D.K.

Méltatás.

Király Ernő: Vázosa csónduk nyugalomnak
Magyar Ifjúság, 1961. április 29.

Tornyay János

Hódmezővásárhelyen rendezték be a
Tornyai János képtárat

mélt.

Esti Hirlap 247 sz. 1957. okt 22 2 old.

MDK

Tornyai [János festőművész]

Három alföldi mester kiállítása szentesen a Koszta József Múzeumban.

Képzőművészeti figyelő.

Tiszatáj, Szeged, 1958. jan. 2. l.

MDK

Tornyai [János festő]

Két képe emeltve a vásárhelyi múzeum anyagából. Bajszos [redacted] parasztbácsit illetve zsellérszobácskát ábrázolnak.

Szelesi Zoltán: Vásárhelyi vallomások.

Tiszatáj, Szeged, 1958. október. 11. l.

Tornyai János, festő

Tornyai Jánosnak Hódmezővásárhely város festőművészének 30 művét bemutatják a szentesi Koszta József Múzeumban megrendezésre kerülő képzőművészeti kiállításon.

-: Hír

Népszabadság. Bp. 1960. júl. 12. 10. l

MDK

Torn yai János

Alföldi táj, pf.

Zagyvapart télen, of.

KUT; N.Szal. 1938. k okt.

MDK

Tornyai János festő

részt vett a szegedi új kultúrpalotában 1900 őszén rendezett kiállításon.

Szelesi Zoltán: szeged képrőművészete a múlt század végén.

Tiszatáj, szeged, 1958. június. 3. l.

MDX

Tornyai János (festőművész)

(futólag említve)

Szelesi Zoltán – Kelemen Ferenc
Három kiállításról.

Tiszatáj, Szeged, 1958. április. 2. l.

Tornyai János MDK
/1869_1936/

Bus magyar sors, önéletrajz. /Toldi Miklós leva/.
Olaj, vászon. 111.150 cm. 1908.
/Szines repr./

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XX. században.
Bp. 1959. XIV. tábla.

Tornyai János MDK
/1869-1936/

Szoba belseje. 1934.
Olaj, fa. 125,5.100 cm.
/Szines repr./

Pogány Ö.Gábor: Magyar festészet a XX. században.
Bp. 1959. XXIX. tábla.

MDK

Tornyai János [festő]

Csizmahúzás vázlat repr.

(képaláírás.)

Tiszatáj, Szeged, 1958. június. 7. l.

M.D.K.

Tornyai János
festő

"Cigánykáry" c. műve a Magyar
Nemzeti Galéria tulajdonába került.

A gyűjtemények gyarapodása múzeumainkban
művészet, 1960. augusztus

Tornai János
festő

M.D.K.

Méltatás.

Bálint Sándor: Képsorozat a mohácsi búcsújárásról.
Művészet 1961. július. — 24 l.

MDK

Tornyai János, festö
1869-...

Tájkép. Jelezve. Olf. Lemez.

v. Ernst Muzeum VI.müvészeti aukció. Kiáll. 1947.
Kat. 29.1. okt.12-19.

M. D. U

TORNYAI János

50 esztendőre ezelőtt megalakította

11 hódmezővásárhelyi művészlársával

(Köztük: Pásztor J. Kallós E. ~~Bor~~ Endre

B. Rubleczky G.) a művészek ma-

sálika- és Agyagipari Telepét

Kovács Imais: Kelyik hagyományt apolja

az 50 éves Hódmezővásárhelyi Majolika Gyár?

Magyar Nemzet 1961. jul. 5. 5. l

Tornyai János MDK

1869-1936.

"Édesanyám szobájában" 1905.

"Magyar sors" 1910 körül.

"Gémeskut" 1910 körül.

"Szobabelső" 1934.

Szülőhelyén, Hódmezővásárhelyt töltötte élete nagyrészét. Élete végén egy rövid időt Szentendrén töltött.

PATAKY DÉNES: A magyar rajzművészet. Bp.1960. 36-37.l.

M. D. U

TORNYAI [János] festő

A magyarországi művészetet tanúsító legújabb műben kiemelve

Gerő László. A XIX. sz. végi késő eklektikus építészet jelentősége Budapesten
műemlékvédelem 1960. 3. sz. 168. l.

M.D.K.

Tornyai János.

Festőművész.

Hollós Korvin Lajos:
A magyar forradalmi művészet kiállitása a Mücsarnokban
Népakarat 1957. nov.7. 11.old. 261.szám.

MDK

Tornyay János, festö

7o.	Szoba belseje.		Olf.
189.	A modell.	11.1.	"
3o4.	Elhagyott müterem.	14.1.	"

Kp.Mücs.-OMKT. Nemz. Képzömüv.kiáll. 1934.ápr.29.-jun.17.
Kat. 7.11.,14.1.

Tornyai János MDK

kiállitása a Janus Pannonius Muzeumban.

Dunántuli Napló. 1956 szept. 12.

M.Heil Olga-Kiss DezsőéTörök Lajos: 1945 utáni művészeti életre vonatkozó adatok. Művészettörténeti tanulmányok.1960. 221-250.l. 247.l.

MDK

Tornyai János, festö

Müteremben.
Betyárszerelem.
Juliusi vihar.

Bp.Mücs.-OMKT. Nemz.Képzömüv.kiáll. /Rend.M.Kir.Vall.- és Közokt.Min./ 1933 ápr.19.-máj.25. Kép.tm. 47.l.

Tornyai János festő.

1869.jan.18. Hódmezővásárhely.
Páris.

Édesanyám a szobájában. Olaj.
Zöldkabátos asszony. Olaj.

Szépmüvészeti Muzeum Uj Magyar Képtárának Kat.
Bp. 1928. 27-28 l.

MDK

Tornyai János festő

(Futólag említve.)

Kádár Zoltán: Holló László gyűjteményes kiállítása.

Alföld, Debrecen, 1960. 1. sz. 111. l.; 114. l., 115. l.

MSK

Tornyai (János festő)

(Mellékesen említve.)

Tóth Ervin: Tejeresek a debreceni grafika újabb évtizedeiből.
Alföld, Debrecen, 1960. 1. sz. 122., 123. l.

Tornyai János, festő

M 04

A D.Á.V. dec. 3-13. között megrendezett képaukcióján Tornyai-kép is szerelt gazdát.

–: Sikerrel zárult a második művészeti aukció

P. l.

Népszabadság, 1960. dec. 15.

Tornyai János, MDK

Tornyai mű is árverésre kerül.

... Érdekes kiállítás az Árverési Csarnokban 9.1

Népszabadság, Ap.: 1960. dec. 7

MDK

Tornyai János, festö

Interieur.

Az Ernst-Múz. kiállításai.CXLVII. Munkácsy-CéA VI. csrs.egybekötött repr.kiáll. Bp.1934 május. Kat. 6.l

MDK

Tornyai János, festö

Szentendrei-utca.
Müvésztelep.

Az Ernst-Muz. kiállitásai.CXLVII. Munkácsy-Véh VI. sors.egybekötött repr. kiáll. Bp.1934 május. Kat. 9.l.

Tornyai János
festő

M.D.K.

„Juss"-ának várlata

— 41 l.

1. Művészet, 1961. január. — 1 szám.

MDK

Tornyay János

Munkácsy stilusának méltó folytatója

Gent. Magy festőmüv. tört.
A Szépmüv. Könyve 1940. 945 l.

MDK

Tornyai [János festő]

(Vásárhely „nagyjai" közt említve.)

Szabó Endre: Műterem (Szalay Ferenc).

Tiszatáj, Szeged, 1961. február. 2. l.

M.D.K.

Tornyai János /1869-1936/

628. Szines ősz. Olajf. 50 x 58, vászon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 70. l.

Tornyai János
festő

M.D.K

Virágcsendélet (repró)

Művészet, 1961. július. – 2 lap.

Tornyai János
festő

M.D.K.

„A piss", „Édesanyám szobája", „Csokorhőtés"
„Szoba belseje", c. képei. — Méltatás.

Lyka Károly: Tornyai János emlékezete
Művészet, 1961 július. — 3 l.

M.D.K.

Tornyai János
festő

Csörmakivéás
Alföldi tanya } repro

Lyka Károly: Tornyai János emlékezete
Művészet, 1961. július — 5 l.

MDK

Tornyay János

Gyöngyössy N.: A mai magyar művészet. Bp. 1916. 19.l.

Tornyai János

7 kéje vesett el
a Lábomban.

Jen. 102. l.

MI ERDŐGAZDASÁ

(MÁLLERD)

KÖZPONTI IGAZGATÓSÁGA :: BUDA

tiványi Gyula úrnak,

Orsz. Birtalk. főtitkára,

Torugai

katalógus

10.) Gizmahúrás, 1906. o.v. 110×138
J. i. l.: Torugai. M. N. G. Ltn.: 61.38 T.

11.) Hurkatöltés, 1906, o.v. 76×110
J. n. T. J. M. Ltn.: 55.405.

12.) Belyásnecken, 1907. o.k. 70×100.
J. b. l.: Torugai. T. J. M. LTn.: 55.40

Torugai J. Emlékiáll. 1961.
kat.: Rodnár Éva. 28 l. 21 T. 15 l

Kataló Gyes

Tornyai

13.) Berczényi Miklós, 1908. o. v.
237 × 117 cm. J. j. l.: Tornyai. Városi Tanács Tul. Hódmezővásárhely.

14.) Szobaszok. 1910 évszám. o. v.
54.7 × 68 cm. J. j. l.: Tornyai. Dr. Bereck Péter tul. Szeged

Tornyai J. Emlékkiáll. 1961.
Kat.: Bodnár Éva. 28 l.
21 T.

15 l

Tornyai János festő

A Petőfi Irod. Múz. egyik irodalmi kép sorozatában Ady A magyar ugarosnya melle Tornyai Alföldi tája került. 18 old.

Baróti Dezső: A látható irodalom. 8.o. Az irodalmi múzeológia néhány kérdéséxxxxról.

A Petőfi Irodalmi Múz. Évkönyve. 1959. Bpest. 1959. Révai Nyomda. Bp.

Tornyai János, festő

A Petőfi Irod. Mús a Kultúrkapcsolatok Intézetének 1958 ban, Petőfi, Ady, József Attila vándor kiállítást rendezett Ady: Magyar ugaron versébes Tornyai: Sémeskút as alföldi táj, képét mutatta be 28. old.

Magyar költészet - mai magyar grafika. 87.o.

A Petőfi Irodalmi Múz. Évkönyve. 1959. Bpest. 1959. Révai Nyomda. Bp.

M.D.K.

Tornyai Ferenc „festő"

nevét említi.

Dési Huber István: Művészetünk problémáiról
Idézve: Népszava, 1943. nov.7.sz.-ból

Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos,
Bev. és összeáll. Perneczky Géza,
Bp. 1967. Corvina,
264. old.

Tornyai János
festő

MDK

Méltatás.

Bernyi László: Emlékezés Rudnay Gyulára
Nők Lapja, 1968. jan. 20 - 10 kap.

Tornyai János

1.) Nagy András János. 1894. O. V.
221 x 137 cm. J. j. 1.: Tornyai János
Paris 894. Református Egyház kal. Hód-
merővárosból.
2.) Népoktatás a Tanyán. 1896. O. V.
83,5 x 71 cm. J. a lóczán: Tornyai.
Dr. Tompa Kálmán kal. Bp.

Tornyai János emlékkiállítása. 1961.
katalógus: Bodnár Éva.

15 l

<Tornyai János>

vsd

Bodnár Éva*:

<> (1869-1936.)

Bp. 1947. (Kézirat)

* Gerevichnél doktorált

Tombor 1947

borítékon

N. Muz.
szobr.
~~[illegible]~~

a beretvált arczú
ábrázolja az egyházmegyét, a kinek
aja rövid, ~~bajusza és szakálla leberet-~~
ziti, ~~és alatta a~~ Vaskorona rend jelvé-
ját is viseli. Collaréjának ligulája
nak csokorra kötött zsinórja bojtban
lett: PYRKER L. és hátul K. Izso Casagran-

cm.
pján visszaadatott a Nemzeti Muzeumnak.

Lu

1306.

Tornyai

3. Népoztatás a tanyán 1896. O., fa, 58×45 cm. J. j. l.: Tornyai. Kerlén Mirsa tul. Bp.
4.) Elhagottan. 1900-as évez. O., v., 69×77 J. j. f.: Tornyai. T. Völgyessy Ferenc tul. Bp.
5.) Fehérzuhás nő. 1900 évez. O. v. 75×69. J. j. l: Tornyai J. T. Bónis gőzg. tul. Bp.

Tornyai János emlékriállítása. 1961. Kat.: Bodnár Éva.

151

M.D.V.
1

Fornyai János
festő

id. Éber Sándor készített
portrét a művészről - a
művésszel jóbarátságban
volt.

Mészáros Fülöp: id Éber Sándor emlékkiállítása Baján
Művészet, 1966. junius - 43 kop.

Tomijai János festő

Mű nem emlitve

Ács József: Vásárhelyi
művészek tárlata Zentán

Magyar Szó 1966 feb 27

TORNYAI JÁNOS Katalógus
rajzok és aquarellek

21. Táj gyengyelával. 1906. Ceruza, szén, 20,5 x 34 cm. J. j. l.: Mindnent 906.
T. J. M. Ltn.: 55. 496/A.

22. Belyés szerelem. 1907. Ceruza, 29,8 x 42,7 cm.
J. j. k.: 907 ápr. 22. T. J. M. 56.2.

23. Mózi áwerés után sirotja gárdeját. 1907.
Ceruza, 15 x 20,2 cm. J. j. l.: Tornyai 907.
T. J. M. Ltn: 55. 490

Tornyai János emlékriall. 1961.
Kat.: Bodnár Éva. 28 l. 21 T.

27 l.

TÖRNYAI JÁNOS Katalógus
rajzok a aquarellek

38. Várlet a csokorkölöhö. 1928 körül.
Cerura, 45×38 cm. 7. j. l.: nov. 9.
T. J. M. Ltn.: 56.8

39. Virágholál. 1932. Cerura, 34×42 cm
7. n. J. l.: Virágholál, 932 jün. 21.
T. J. M. Ltn.: 56.1.

VÉGE – folót követ-
rezvet a művekről.

Tornyai János emlékkiáll, 1961,
Kat.: Bodnár Éva. 28 l. 21 T. 28 l.

TORNYAI JÁNOS Katalógus

~~naszok a aquarellek~~

35. Janulmányok (ülő nő, Kufa) 1920 Tűzül, szén, 45×31 cm. J.n. T.J.M. Ltn: 56.29.

36. Alvó nő. 1926. Szén, 31×45 cm. J.j.f.: Tornyai 926 febr. T.J.M. Ltn: 56.46.

37. Alvó nő. 1927. Cerusa, 17×20,9 cm. J.j.l.: 927. jan. 2. Tornyai. T.J.M. Ltn.: 55.489.

Tornyai János emlékkiáll. 1961.
Kat.: Bodnár Éva. 28 l 21 T 27 – 28 l.

TORNYAI JÁNOS Katalógus
rajzok és aquarellek

31. Ülő alt. 1919. Cesura, 26 x 22 cm. j.j.l.: 1919. febr. 13. T. J. M. Ltn.: 55.531.

32. Ülő alt. 1919. Cesura, 45 x 31 cm. J.j.l.: 919 máj. 9. T. J. M. Ltn.: 56.17.

33. Hátakt. 1920 Jörül. Szén, 63 x 45 cm. J.n. T. J. M. Ltn.: 56.64

34. Ülő alt. 1920 Jörül. Szén, 45 x 31 cm. J.n. T. J. M. Ltn: 56.19.

Tornyai János emlékkiáll. 1961.
Kat.: Modnár Éva. 28 l. 21 T.

27 l.

Tornyai János Katalógus

Rajzok és aquarellek

1.) Hódmező vásárhelyi részlet a Majolika-gyárral. 1887. Cerura, 13×20 cm. T.j.l.: Tornyai Vásárhely 87. Bottha Imréné tul. Bp.

2. Téli este. 1887. Cerura és latirozott tus, 34×44,5 cm. T.j.f.: 887 nov. 25. T.J.M. Ltn: 56.3.

Tornyai János emlékkiáll. 1961. Kat: Bodnár Éva. 28 l. 21 T. 26 l.

Tornyai János Katalógus

vázlatok a „Juss"hoz.

4. Juss. Vázlat. O., fa 17,5 × 27 cm. 7. j. l.
Tornyai. T. j. M. ktn.: 56.430.

5. Juss. Tanulmány. O.; v., 110 × 152 cm. – 7. n.
T. j. M. ktn.: 57.219.

6. Juss. Vázlat. O., K., 31 × 40,5 cm. – 7. n.
T. j. M. ktn.: 55.396.

7.) Juss. Vázlat. O., K., 30,6 × 39 cm. – 7. n.
T. j. M. ktn.: 55.406.

Tornyai János emlékkiáll. 1961,
Kat.: Bodnár Éva. 28 l. 21 T. 23 l.

Tornyai János Katalógus

A „Juss"-hoz tartozó vázlatok, tanulmányok, rajzok jegyzéke

1. Juss. vázlat. o., fa 70 × 100 cm.
J. n. T. J. M. ltn: 55. 382.

2. Juss tanulmány. o., k. 90 × 80 cm.
J. b. l., Tornyai. T. Fábián Lajos tul.
Kiskunmajsa

3. Juss. vázlat. o. fa. 32.6 × 45,3 cm. – J. n.
T. J. M. ltn.: 56. 443.

Tornyai János emlékkiáll. 1961,
Kat.: Bodnár Éva. 28 l, 21 T,

23 l.

TORNYAI JANOS Katalógus
várlatok a Juss-hr.

8. Juss. Várlat. O., K., 30,5 x 41 cm. – J. n.
T. j. M. Ltn.: 55. 406.

9. Juss. O., v., 99,3 x 137,8 cm. J. b. l.: Tornyai.
M. N. G. Ltn.: F. K. 10. 313.

10. Juss. O., v., 89 x 131,5 cm. J. b. l.: Tornyai.
M. N. G. Ltn.: F. K. 10. 145.

11. Nagy Juss. O., v., 204 x 295 cm. J. j. l.:
Tornyai. T. J. M. Ltn.: 55. 408.

Tornyai János emlékiák. 1961.
Bodnár Éva. 28 l. 21 f.

23 l.

TORNYAI JÁNOS Katalójus
vázlatok a Juss-hoz.

25. Rajztanulmány a Juss-hoz. (interieur-vázlat.) Cerura, 32,2 x 22,4 cm. J. n. Fent 6 soros szöveg. J. J. M. Ltn: 55.445.

26. Juss. Vázlat. Cerura, 17,6 x 11,1 cm. J. n. J. J. M. Ltn: 55428/a

vége. – Köv. Rajzok és aquarellek

Tornyai János emlékriáll. 1961.
Bodnár Éva. 28 l. 21 f.

24 l.

TORNYAI JÁNOS Katalógus
vázlatok a Juss-hr.

22. Juss tanulmány. cerura, 20×40 cm.
J.n. T.J.M. ltn.: 55.436.

23. Tanulmány a Juss hr. A sógr. cerura,
22,5×27 cm. J.n. lent 4 soros szöveg:
Nap gerendén legsölétebb....
T.J.M. ltn: 55.439

24. Juss tanulmány jár. Cerura, 26,5×
23 cm. J.n. T.J.M. ltn.: 55.455.

Tornyai János emlékriáll. 1961.
Bodnár Éva. 28 l. 21 Ft.

24 l.

TORNYAI JÁNOS Katalógus
vázlatok a Jusz-hoz

19. Janulmány a Jusztor, Julis néne
cerura, 21 × 29 cm. J. n. T. J. M. ktn:
55. 432.

20. Janulmány a Jusztor. Julis néne. Cerura,
29 × 48 cm. J. n. (Jobboldalt feljegyzések)
T. J. M. ktn.: 55. 451.

21. Janulmány a Jusztor. Cerura. 29,1 ×
42,6 cm. Jelzés nincs. T. J. M. ktn: 55. 435

Tornyai János emlékkiáll. kat.:
Bodnár Éva, 1961. 28 l. 21 T.

24 l.

TORNYAI JÁNOS katalógus
vázlatok a Juss-hr

15. Jubercieur a Juss-hr. O., v., 46×57 cm.
J.n. MNG. Ltn.: F. K. 5864.

16. Juss. Vázlat. O., v., 46×57,5 cm. J.j.l.:
Tornyai. MNG. Ltn.: 51.75

17. Juss. Vázlat. O., k., 53×71,8 cm. J.j.l.:
Tornyai. V. Völgyessy Ferenc. Sul.

18. Juss. Vázlat. cerura, 19,4×12,2 cm. J.n.
T.J.M. Ltn: 55428/b.

Tornyai János emlékkiáll. kat.:
Bodnár Éva, 1961. 28 l. 21 T.

23 l.

TORNYAI JÁNOS katalógus
várlatok a Juss-ha

12. Juss. Tanulmány. o., v., 63 x 48 cm.
7. b. l.: Tornyai J. T. J. M. htm: 61.4.

13. Öreg horant. tanulmány a Juss-ha. o., v.,
69 x 49 cm. 7. n. T. J. M. htm: 55.409.

14. Öreg Magyar tanulmány a Juss-ha.
o., v., 64 x 59,5 cm. 7. j. l.: Tornyai.
Dr. Wirth Kárton tul. Hódmezőv.

Tornyai János emlékkáll. kat.:
Bodnár Éva. 1961. 28 l. 21 T. 23 l.

Tornyai János Katalógus
reprodukciók

1. Népoklatás a tanyán. 1896.
2. Menyecske a műteremben. 1904.
3. Sitáló leány 1900 körül.
4. Rákóczi Rodostóban. 1904.
5. Nagy Bercsényi Miklós. 1908.
6. Elhapottan, 1900 körül.
7. Édesanyám nobájában. 1905.
8. Öreg mapas a Jussból. 1910 körül

Tornyai János emlékkiáll.
kat.: Bodnár Éva, 1961.
28 l. 21 T.

lapszám. nélkül

TORNYAI JÁNOS
reprodukciók: Katalógus

9. Juss. 1910 körül
10. Hurkalöllés. 1906.
11. Csirmahúrás. 1906.
12. Bús magyar sors. 1910 körül. (nincs)
13. Vihar. 1910 körül.
14. Nap bonulás. 1910 körül.
15. Alföldi tanya. 1910 körül

Tornyai János emlékkiállítás.
Kat.: Bodnár Éva. 1961.
28 l. 21 T.

lapszám nélkül

TORNYAI JÁNOS

reprodukciók: Katalógus

33. Szentendrei műlesem. 1933-34 Jó. tt
34. Virágcsendélet. 1930 Jó. ül.
35. Mindennapi Zegerünket! 1933-34.
36. Vásárhelyi szoba, ceruzarajz, 1891.
37. Lidtépés, ceruzarajz. 1890 Jó. ül.
38. Interieur, rajz, vázlat a Juss-hoz.
39. Virág halála, rajzvázlat. 1932.

vége a Katalógusnak.

Tornyai János emlékkiállítás.
Kat.: Bodnár Éva, 1961.
280 Ft. lapnámozás nincs.

TORNYAI JÁNOS Katalógus

reprodukciók:

23. Női ~~[illegible]~~ 1919

24. Sárgarukás nő (alattancelmény, 1920-as évek)

25. Tengerpart, alkony, kis hotel szoba, 1928 körül.

26. Szobarészlet esernyővel. 1928 körül.

27. Lépcső szentendrén. 1933-34 körött

Tornyai János emlékkiállítás, kat.: Bodnár Éva, 1961. 28 l. 21 T.

lapszám nincs

TORNYAI JÁNOS Katalógus

reprodukciók.

16. Gémeskút (Délibáb). 1910 körül.
17. Janyarénlet. 1910 körül
18. Asszony a tanya előtt. 1910 körül
19. Asszony tecsténel, 1910 körül
20. Falurénlet, 1910 körül.
21. Megrakott szekér, 1910 körül
22. Jáj szekérrel. 1910-es évek

Tornyai János Emlékkiállítás,
kat.: Bodnár Éva.
1961. 28 l. 21 T.

lapszám. nincs

TORNYAI JÁNOS Katalógus

reprodukciók.

28. Műterem ben. 1933.
29. Szobabelső 1934 (nincs)
30. Szentendrei parkrészlet csizmét elető nőnek 1933-34 körök
31. Szentendrei park. 1933-34 körök
32. Szentendrei parkban pirosruhás nő. 1933-34.

Tornyai János Emlékkiállítás, kat.: Bodnár Éva. 1961. 28 l. 21 T.

Lapnámorás nincs

Tornyai János Katalógus

139. Szobában. 1930-as évek. O., f., 23x27 cm.
7. j. l.: Tornyai. T.J.M. ltsz.: 55.177

140. Szoba belseje. 1934. O., f., 125,5 x 100 cm.
7. b. l.: Tornyai. MNG. ltsz.: FK 2827

141. Szobarészlet. 1933-34 körök. O., v., 62 x 85 cm
7. j. l.: Tornyai. T.J.M. ltsz.: 55.378.
~~M.N.G. ltsz.: FK 2827.~~

~~14~~ vége a képek jegyzékének
Következnek a „Juss" ha kérnült
vázlatok, rajzok, tanulmányok 1904~~7~~ 34

Emlékkiáll. Kat.: Bodnár Éva.
1961. 28 l. 21 T. 22 l.

Tornyai János Katalógus

64.) Táj tanyával. 1910 szűrl
O., K., 35 × 49 cm. J. j. l. Tornyai.
T. J. K. Ltn.: 55.303.

65.) Tanyás. 1910-a évek
O., l., 35,2 × 48,5 cm. J. b. l.: Tornyai.
MNG. Ltn.: 56.399 T.

66.) Tájrép alsonyatsz. 1910 szűrl
O., f., 22,5 × 27,5 cm. J. j. l.: Tornyai.
MNG. Ltn.: 56.399 T.

Cmolérziállítás. Kat.: Bodnár Éva.
1961. 28 l. 21 T.

18 l.

Tornyai János

katalógus

55.) Önic hangulat, o., k., 35 x 48 cm.
j. n. T. J. M. Ltn.: 56.185.

56.) Pirosszokuyás nő, 1910 rőzl
o., k., 42 x 33,4 cm. j. j. l.: Tornyai.
M. V. G. Ltn.: 58.269 T.

57.) Sárguló dió/a, 1910 rőzl.
o., k., 42 x 53 cm. j. b. l.: Tornyai.
T. J. M. Ltn.: 55.75

Katalógus: Bodnár Éva, 1961. 28 l. 21 t.
emlékezőkkel.

18 l.

TORNYAI JÁNOS Katalógus

73.1 Téli táj.
o., k., 40 × 51 cm. 7. b. l.: Tornyai.
M. Völgyessy Ferenc tul. Bp.

74.1 Téli hangulat.
o., k., 42 × 53 cm. 7. j. l.: Tornyai.
M. Völgyessy Ferenc tul. Bp.

75.1 Tájkép. 1910 körül.
o., t., 13,5 × 19 cm. 7. n.
T. Gy. M. Ltsz.: 55.147.

Tornyai János emlékkiállítás. 1961.
kat.: Bodnár Éva. 28, 71 I

19 l.

TORNYAI JÁNOS Katalógus

70.) Jajrép fa alatt alakokkal.
o., f., 23 x 27 cm. 7. j. l.: Tornyai.
MNG. Ltr.: 56. 400 T.

71.) Jajrép nekéssel. 1910 körül.
o., v., 105 x 157 cm. 7. j. l.: Tornyai.
Lessinger Károly tul. Bp.

72.) Jól a tinán. (Befagott bárka.)
(1910 – 1915). o., k., 35 x 48 cm.
7. b. l.: Tornyai. ~~T.~~ T. J. M. Ltr. 55. 376.

Tornyai János emlékkiállítás,
kat.: Bodnár Éva. 28 l. 21 I

18.

TORNYAI JÁNOS Katalógus

67.) Jájrép piros alatt. 1910 körül
o., f., 13 x 19,5 cm. J. b. l.: Tornyai.
MNG. Ltn.: 56.403 T.

68.) Jájrép tanulmány. 1910 körül.
o., f., 14 x 19 cm. J. b. l.: Tornyai.
MNG. Ltn.: 56.404 T.

69.) Jájrép hárzol a boghyával. 1910 körül
o. f., 14 x 27,5 cm. J. j. l.: Tornyai.
M.N.G. Ltn. 56.397 T.

Tornyai János emlékkiállítás. 1961.
Kat.: Bodnár Éva. 28 l. 21 T.

18 l.

TORNYAI JÁNOS Katalógus

82. Viharban.
o., v., 72 × 108 cm. 7. n. T. 7. M. Ltr.: 5.

83. Vihar. 1910.
o., v., 81 × 97,5 cm. 7. n. T. 7. M. Ltr.: 55. 416.

84. Virágot hedő nő. 1910–15 körül
o., f., 14,5 × 20 cm. 7. n.
T. 7. M. Ltr.: 55. 159.

Tornyai János emlékkiállítás, 1961.
kat.: Bodnár Éva. 28 l., 21 t. 19 l.

TORNYAI JÁNOS Katalógus

79.) Udvar. 1910-15.
o., f., 23×27 cm. J. b. l.: Tornyai.
T.J.M. Ltn.: 55.364.

80.) Udvar szerzetel.
o., f., 21×27 cm. J. j. l.: Tornyai.
Ir. Kiss Károly, tul. Mató.

81. Vendiója ősszel. 1910.
o., k., 42,5×55 cm. J. n. J. J. U. Ltn.
55.301.

Tornyai János emlékkiállítás. 1961.
kat.: Bodnár Éva. 28 l., 21 T. 19 l.

TORNYAI JÁNOS Katalógus

76.) Jinatáj. 1910 körül.
O., K., 34 × 48 cm. J. n.
T. J. M. Ltn.: 55.358.

77.) Jinai ártér.
O., K., 35 × 48 cm. J. j. l.: Tornyai.
Nilárd Vilmos tul. Bp.

78.) Jinaparti fűzes.
O., V., 26,5 × 36,5 cm.
J. b. l. felirattal: szives emlékül Tornyai.
MNG. Ltn. 56.421 T.

Tornyai János emlékkiállítás. 1961.
Kat.: Bodnár Éva. 28 l. 21 T.

19 l.

TORNYAI JÁNOS KATALÓGUS

91. Női art. 1919. O., v., 92 x 121 cm. J.n.
J.J.M. Ltn. 55.250.

92. Ülő nő. O., v., 100 x 102 cm. J.n.
J.J.M. Ltn.: 59.66.

93. Ülő női art. 1919. O., v., 72 x 82,7 cm
J.n. J.J.M. Ltn.: 55.400

94. Ülő női art. 1919. O., v., 82,5 x 72 cm.
J.n. J.J.M. Ltn.: 55.397.

Tornyai János emlékkiállítás,
1961. kat; Bodnár Éva. 28 l. 21 T.
20 l.

TORNYAI JÁNOS KATALÓGUS

88. Zsiros Lajosné Bérány Judit arcképe. 1914 Tanul. O., f., 92 x 80 cm. J. j. l.: Tornyai. Zsiros Lajos tul. Eger.

89. Alló nő. 1919-20 Tanul. O., f., 41 x 40,5 cm. J. b. f.: Tornyai. T. J. M. Ltn.: 55.168.

90. Álló női Akt. 1920 Tanul. O., v., 90 x 74 cm. J. n. S. J. M. Ltn. 55.211

Tornyai János emlékkiállítás. 1961. kat: Bodnár Éva. 28 l. 21 T.

19 l.

TORNYAI JÁNOS KATALÓGUS

85.) Vízpart álló nő alakkal.
O., v., 55 × 47 cm. J. j. l.: Tornyai.
Fränkel Jókai tul. Bp.

86.) Vízmerítő nő. 1915 körül.
O., v., 38 × 51 cm. J. b. l.: Tornyai.
J. j. M. Ltsz.: 55.374.

87.) Zöldkagylós akt. 1915 - körül.
v., o., 79 × 63,2 cm. J. b. l.: Tornyai.
MNG. Ltsz.: 5088.

Tornyai János emlékkiállítás.
1961. kat: Bodnár Éva. 28 l. 21 T.
19 l.

TORNYAI János katalógus

99. Morsai. 1920 körül. O., K., fára regentva, 41,5 x 52,5 cm. J. n. T. J. M. Ltm.: 55.227.

100. Női fej. 1920-as évet. O., f., 21 x 27 cm. J. n. T. J. M. Ltm.: 55.323

101 Pincsi kufa. 1920-as évet. O., v., 57 x 49 cm. J. j. l.: Tornyai. T. J. M. Ltm.: 55.33.

102. Műteremsarok. 1920 körül. O., v., 118 x 105 cm. J. b. l.: Tornyai. Dr. Kövér Sándor tud. Miskolc.

Tornyai János emlékkiállítás. 1961. kat. Bodnár Éva. 28 l. 21 T. 20 l.

TORNYAI János ~~katalógus~~

103. Női fej. 1920 körül. O., K., 53,5 × 43 cm.
J.n. T. J. M. Ltn.: 55.137.

104. Szobarészlet. 1920 körül. O., V., 39 × 51 cm.
J.j.l.: Tornyai. T. J. M. Ltn.: 55.27.

105. Virágcsendélet. 1920-as évek vége. O., K.,
42 × 53 cm. J.j.l.: Tornyai. T. J. M. Ltn.
55.371.

106. Virágok az ablaknál. O., f., 40 × 53 cm.
J.j.f.: Tornyai. MNG. Ltn.: FK 5686.

Tornyai János emlékkiállítás.
1961. Kat. Bodnár Éva. 28 l. 21 T. 20 l.

TORNYAI János Katalógus

95. ülő-női akt. 1919. O., v., 72×83 cm.
Z.n. T.J.M. Ltn.: 55.249

96. Alattanulmány (sárgarakás nő) 1920-as
évek. O., l., 50×46,5 cm. Z.j.f.: Tornyai
MNG. Ltn.: FK 5928

97. Ligánylány. O., l., p., 48,5×36 cm.
Z.j.l.: Tornyai MNG. Ltn.: 60.4T.

98. Csendélet 1920 körül. O., K., 41,5×53 cm.
Z.n. T.J.M. Ltn.: 55.178.

Tornyai János emlékkiállítás.
1961. Kat. Bodnár Éva. 28 l. 21 T.

20 l.

Tornyai János Katalógus.

114. Szobarészlet szerzénnyel. 1928. O., f., 60 x 43 cm. J. j. l.: Tornyai 1928. T. J. M. Ltn. 55.217.

115. Szobarészlet szerzénnyel. O., v., 44 x 57 cm. J. j. f.: Tornyai. T. J. M. Ltn. 59.71.

116. Tengerpart, Alkony, Kis hotelszoba. O., f., 32 x 36 cm. J. b. l.: Tornyai. T. J. M. Ltn.: 55.219.

Tornyai János emlékkiállítás, 1961. kat. Bodnár Éva. 28 l. 21. T.

21 l.

Tornyai János katalógus.

110 Szivárvány. O., K., 71×100 cm. J.j.l.: Tornyai. T.J.K. Ltsz.: 502.

111. Szivárvány. O., K., 69×100 cm. J.j.l.: Tornyai. T.J.K. Ltsz.: 59.161.

112. Szobabelső. 1928. O., V., 48×55 cm. J.b.l.: Tornyai. T.J.K. Ltsz.: 55.34.

113. Szobarészlet csendélettel. 1927. O., F., 54×42 cm. J.b.K.: Tornyai. T.J.K. Ltsz. 55.318.

Tornyai János emlékkiállítás.
1961. kat. Bodnár Éva.
28 l. 21. T. 21 l.

Tornyai János Katalógus.

107. Alvó nő. 1927. o., k., 51,5 × 71,5 cm.
j. b. l.: Tornyai 927. T. j. M. Ltk: 55.212

108. Csokakötés. 1928. o., f., 126 × 100 cm.
j. b. l.: Tornyai. T. j. M. Ltk: 55.333.

109. Szivárvány. 1920 körül. o., v., 57,5 × 62 cm. j. b. l.: Tornyai. T. j. M. Ltk: 55.397.

Tornyai János emlékkiállítás.
1961. Kat. Bodnár Éva.
28 l. 21. T. 21 l.

Tornyai János Katalógus.

123. Mindennapi Kenyerünket (zöldkabálos asszony). 1933–34. O., f., 62×52 cm. Z. j. l.: Tornyai. T. J. M. Ltn.: 55.332.

124. Műtesemben. O., v., 150×110 cm. Z. b. l.: Tornyai. MNG. Ltn.: 6602.

125. Műtesemsarok. O., f., 125×100 cm. Z. b. l.: Tornyai. Dr Wirth Márton tul. Hódmező.

Emlékkiállítás. Kat.: Bodnár Éva. Bp. 1961. 28 l. 21 T. 22 l.

Tornyai János Katalójus.

120. Ablaknál. 1933-34. O., f., 62 x 79 cm.
J. b. l.: Tornyai. T. J. M. Ltm.: 55.325.

121. Ablaknál. 1933-34. O., f., 58 x 72 cm.
J. j. l.: Tornyai. T. J. M. Ltm.: 55.384.

122. Lepső hentendrém. 1933-34. O., f.,
87 x 72 cm. J. b. l.: Tornyai. T. J. M.
Ltm.: 55.311.

Emlékkiállítás. Kat.: Bodnár Éva.
Bp. 1961. 28 l. 21 T.

21 l.

Tornyai János Katalógus.

117. Jengerpost, alkony, kis hotelnoka.
1928 Tünl. ó., f., 83×93 cm. 7. j. l.:
Tornyai. T. 7. M. Ltn.: 55.312.

118. Jengerpost, alkony, kis hotelnoka.
1928 Tünl. ó., v., 56,5×66 cm.
7. j. l.: Tornyai. T. 7. M. Ltn.: 55.317.

119. Virágcsendélet. 1930-34. ó., f., 33.5×29,5 cm.
7. b. l.: Tornyai. T. 7. M. Ltn.: 55.324

Emlékkiállítás. Kat.: Bodnár Éva.
Bp. 1961. 28 l. 21. T.

21 l.

TORNYAI JÁNOS Katalógus
mejrok és aquarelek

24. Popréd. Hegyoldal. 1907 Tőrül. Aqu., 28 x 18 cm. J. j. l.: Tornyai. Popréd. T. J. M. Ltr.: 606.

25. A Kép „Szatérlő". 1908. Cesura, 39,8 x 27 cm. J. j. l.: Tornyai 908 L. felirat: A Kép „Szatérlő". T. J. M. Ltr.: 56.407 cm.

26. Táj vadvizettel. 1908. Cesura, 11 x 17,5 cm. J. b. f.: 908 febr. T. J. M. Ltr.: 55.493.

Tornyai János emlékkiall. 1961, kat.: Bodnár Éva. 28 l. 21 T.

27 l.

TORNYAI JANOS Katalógus
rajzok és aquarelek

27. Ülő nő. 1918. Szén, 45×62,5 cm. J.j.f.:
T.J. 918 nov. 3. T.J.M. Ltn: 56.93.

28. Fejlanulmány. 1918. Szén, 45×31 cm.
J.l.k.: 918 jan. 7. T.J.M. Ltn: 56.14.

29. Ülő női art. 1918. Szén, 63×45 cm. J.j.l.:
T.J. 918 nov. 19. T.J.M. Ltn: 56.107.

30. Tamburázó nő. 1918. Szén, 45×31,5 cm. J.n.
T.J.M. Ltn.: 56.15

Tornyai János emlékkiáll. 1961.
Kat.: Bodnár Éva. 28 l. 11 T.

27 l.

TORNYAI JÁNOS katalógus
rajzok és aquarelek

9. Lidtépés. 1890 körül. Ceruza és fehér kréta
25,5 x 35,5 cm. J.n. MNG. ltn. 1923–1024

10. Jina. 1890. Ceruza, 21 x 30,5 cm. J.j.l.:
Jina. Az egész halár bodor szőre, 890 júl. 22.
J.j.M. ltn.: 55.500/A.

11. Falusi utca. 1890 körül. Ceruza és fehér
kréta, 14 x 22 cm. J.n. J.J.M. ltn.: 55.492.

12. Morzsolás. 1890 körül. Ceruza és fehér kréta,
20,2 x 26,5 cm. J.n. J.J.M. ltn: 55.504

Tornyai János emlékkiáll. 1961.
Bodnár Éva. 28 l. 21 T.

26 l.

TORNYAI JÁNOS Katalógus

rajzok és aquarelek

13. Vacsova előtt, 1890 Körül. Jus, toll, 20 x 27,5 cm. J.n. T.J.M. ltn: 55.459

14. Háttal álló női alt. 1896. Szén, 63x47 cm. J.j.f.: Tornyai 896 nov. Paris. T.J.M. ltn: 57.199.

15. Álló női alt. 1897. Szén, 65x45 cm. J.j.l.: Tornyai 897. T.J.M. ltn: 57.200

16. Mögellőtt a tehén. 1900 Körül. Aqu., 22x37,5 cm J.n. Kiss Lajos tul. Bp.

Tornyai János emlékkiáll. 1961. Bodnár Éva. 28 l. 21 T.

26 l.

TORNYAI JÁNOS katalógus

~~rajzok a aquarelleket~~

17. Benélgetés. 1904. Cerura, 18 x 27,8 cm. J. j. l.: Alggő 1904. febr. 23. T. J. M. Ltn.: 55.501

18. Csizmahúrás 1906. Aqu., toll, 21 x 27.5 cm. J. b. l.: Tornyai. T. J. M. Ltn.: 55.404

19. Csizmahúrás. 1906. Aqu., toll, 21 x 27 cm. J. b. l.: Tornyai. T. J. M. Ltn.: 55.403

20. Hurkatöltés, 1906. Cerura, 19,5 x 29,5 cm. J. j. l.: Tornyai 906. T. J. M. Ltn: 55.484.

+ Tornyai János emlékkiáll. 1961. Bodnár Éva. 28 l. 21 T.

27 l.

Tornyai János Katalógus
rajzok, akvarelek

3. Az öreg templom. 1889. Aqu., 41×62,8 cm.
7. j. l.: Tornyai János 889. Ref. egyházt. Hódmezővásárhely.

4. Könnyűs. 1887 Körül. Cerura, 22×15,5 cm. 7. b. l.: Tornyai. Szelei Imre A. Bp.

5. Édes apám. 1888. Cerura, 17×11,5 cm.
7. j. l.: Tornyai 1888. jún. 27. T. J. M.
Ltn.: 57. 173.

Tornyai 7. emlékkiáll. 196 l.
Kat.: Bodnár Éva. 28 l. 21 T.

26 l.

Tornyai János Katalógus
rajzok, akvarellek

6. Kislány a kemencesutban. 1889.
Cerura, 12x9 cm. J. b. l.: Tornyai 1889.
Botha Imréné tul. Bp.

7. Ünnepi kalács. 1889. Cerura, 23x30,5 cm
J. j. l.: Tornyai 89. T. J. M. Ltr: 56.6.

8. Vásárhelyi noba. 1890. Cerura i fehér kréta,
25x32 cm. J. b. l.: Tornyai 890, jan. 20.
MNG. Ltr.: 1923-1025

Tornyai J. emlékkiáll. 1961.
Kat.: Bodnár Éva. 28 l. 21 T.

26 l.

Tornyai Katalógus

46.) Kibás, 1910 szül, o. fa. 14×20 cm. J. b. l.: Tornyai. T. J. M. Ltr.: 55. 189

47.) Mártélyi Nagy Diófa ősszel, 1910 szül. o. k. 49×54 cm. J. n. T. J. M. Ltr. 55. 304.

48.) Mártélyi nagy diófa, 1910 szül o. k. 40×52,5 cm. J. b. l.: Tornyai. T. J. M. Ltr. 55, 228.

Tornyai J. emlékszill. 1961.
Kat.: Bodnár Éva. 28 l. 21 T.

17 l

tovább
2

Tornyai János
Tull Ödön
Ujhary Ferenc
Vajda Zsigmond
Vastagh Géza
Wagner Sándor
Weber K. Ferenc
Zelenay Sári
Zima L.
Zombory Lajos
Zórád Géza

l.

Pécs-Kiáll 1927 márc

ált. Tapasztalta, hogy a korábbi szo-
gnálással szakított a múzeum vezető-
komoly munkára tért át. Egyelőre
lehetetlen volt megállapítania a vál-
reteit, mert kérdést képezhet még,
nem pusztán a múzeum jelenlegi
e, Mallász Józsefre vonatkozik-e a
de az már ma sem képezheti kér-
vát, hogy Mallász J. igen nagy nye-
múzeumnak. Lehetetlen itt elismerés
gyni azt az önzetlen és lelkes mun-
vet Mallász J. e fontos gyüjtemény-
ban szűkös viszonyok között végzett
el a gyüjtemény mostani rozoga
inek úgyszólván minden segítőeszköz
ogadhatóbb külsőt kölcsönözni igye-
még attól sem riadva vissza, hogy
jon be mázolónak és sajátkezűleg
a a helyiségek ajtóit és ablakait.
nak erkölcsi értéke még emelkedik,
djuk, hogy 200 K-nyi tiszteletdíját
ségtár gyarapítására és rendbentar-
rdította.

A gyüjtemények törzsállománya 1914. végén: *Könyvtár* 1274 db; *régiségtár* 9395 db; *néprajzi tár* 434 db; *képzőművészeti gyüjt.* 47 db.; *természetrajzi gyüjt.* 702 db. Összesen: 11.852 db.

A múzeum fenntartója sajátjából 1003·21 K-t fordított az intézetre. Nevezetesen: személyi kiadásokra 245 K-t; gyarapításra 285·92 K-t; bútorozása 43 K-t; kiadványokra 200 K-t; irodai szükségletekre 60·26 K-t; helyiség fenntartására 152·44 K-t; biztosításra stb. 16·59 K-t. Tőkésített 3080 K-t. A pénztári pénztári maradvány 4·46 K.

A múzeum vagyonállása az 1914. év végén: alapítványi törzsvagyon 10.500 K; alapítványi jelleggel nem biró tőke 116·06 K; épikezési alap 647·78 K; pénzt. maradvány 4·46 K; tagdíjhátralékból eredő követelés 695·25 K; összesen: 11.963·55 K. Erre teher: nyomdaköltség stb 300 K; a múzeumigazgató többletkiadása 147·86 K. A tiszta vagyon (a tagdíjhátralékok beszámításával) 10.820·74 K.

A múzeum igazgatója *Mallász József*, m. kir. pénzügyi számvizsgáló járási számvevő

tevékenységének eredményeit az általa megalkotott intézmény virágzásában láthatják. Áldás kisérje em-

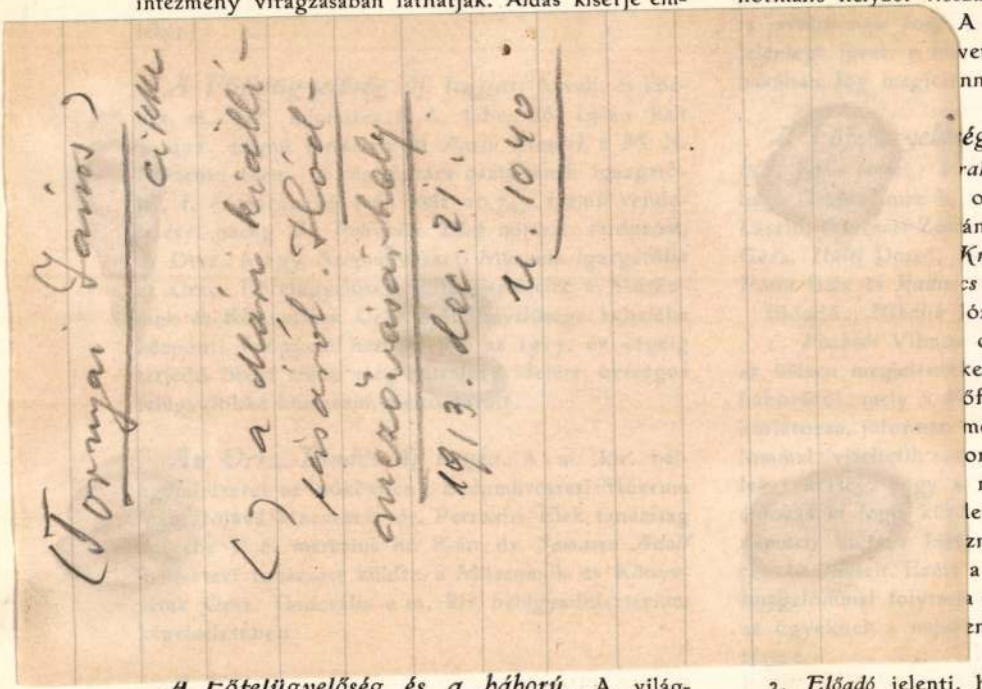

normális helyzet visszatértével a pén
A két kettős szán
vetkező szám f. é
nni.

ég 1915. jan. 1
raknói Vilmos orsz
orsz. főfelügyelő,
án, *Filárszky* Nán
Krenner József, *M*
cs Jenő orsz. felüg
ózsef.
orsz. főfelügyelő
ket, megemlékezik
őfelügyelőség tevé
megbénítja, rendítl
onban a jövő irán
nemzeti erény és
leni s meghozza a
zményeire a bősé
a Főfelügyelőség i
a működését. Felké
end értelmében va

A Főfelügyelőség és a háború. A világháború kolosszális méretű mozgalmai a Múzeumok

2. *Előadó* jelenti, hogy a Főfelügy
amaz intézkedéseket megtette, amelyek

ebol nyolcz évet a sepsiszentgyörgyi
zeti Múzeum, harminczkettőt pedig a
zeti Múzeum keretében töltött, amely
agyar kultura és múzeumi ügy szolgá-
ıdta tehetségével s pihenést nem ismerő
főkép a magyarság és székelység ere-
okonságának vizsgálata terén szerzett
n érdemeket. Halála súlyos s szinte
veszteségе a magyar régészeti s tör-
ánynak, amelynek művelésében a nemzeti
ől soha semmiféle idegen érdek nem
az igaz magyart, akinek szívjósága s
e egyforma értékű volt működésének s
nagyszabású eredményeivel. Nyugodjék
dás kisérje emlékezetét!

iyörgy 1915. jan. 30-án életének 64-ik
eden elhúnyt. Szeged polgármestere volt.
ar városé, amelyről azt mondja Comes
ıan az Assortiones elementaresben: Saepe
ae fuerat loca saepe secutus. Gyakran me-
sokszor üldöztetett. A város hetven-
árvizi üldöztetése Lázárt mint fiatal
találta; akkor az ő kulturális működése
ben, a nemzet fiainak a megmentésében
eg. Azután ügyvéd lett, később városi
ben az állásában az elsőrendű vizügyi

kulturális tevékenységeket fejteni ki, mert igen nagy szeretet övezvén körül, a szavával szemben elcsitult minden ellenvélemény. S neki kulturügy volt minden, ami csak fejlődést, boldogulást, előbbhaladást jelentett, ha akár a harmadik egyetemről, akár a birkalegelők helyesebb beosztásáról volt is szó. Egy ember halt meg benne, akit mindenki szeretett. A czivitásból az a hetvenezer ember, aki a városban lakik, mindig bensőségteljes tisztelettel vette körül, a tanyákon kintvaló ötvenezer pedig a rajongásig menő szeretettel becsülte. Ha útügyekben, fakadóvizek ügyében, vagy bármely más bajban köztük járt, a beteg gyermeket elébe vitték, hogy tegye a kezetenyerét a fejére, akkor biztosan meggyógyul. Ennél többet, nagyobbat és szebbet azután már nem is lehet felőle mondani.

Herman Ottó, a Magy. Kir. Ornithológiai Központ megteremtője s annak két évtizeden át volt igazgatója, a magyar kulturának félszázadon át munkás oszlopa s a hazai ethnografia atyamestere, 1914. évi decz. hó 27-én életének 80. évében rövid szenvedés után Budapesten elhunyt. Munkás életének eredményei örökéletüek, mert átmentek a nemzet élő köztudatába. Emlékét tisztelettel és kegyelettel őrizzük.

Tormay Károly

Neve emlékére

Petőfi Népe 1966. máj. 27.

Tormai Máté

Neve emlékére

Új Ember 1966. máj. 29.

M.D.K.

Tornyai János, festő

nevét hét helyen is említi:

Bencze László: Magyar mesterművek
/Munkácsy "Bucsuzkodás"c.képe/

Csillag, 1956. augusztus, 337. és 344. old.

Tornyai Mátyás

Festő

Aldobolyi Nagy M. Földmunkásvállalkozó

Élet és Tudomány 1963 nov. 1619.l.

Tornyai János.

A Munkácsy-Cék chő kiállításán egy interieurje és három tájképe szerepel. (emlékc.)

Nemzeti Ujság, 1928. Nov. 16

MDK

Tornyai János

Holló László festőm. gyüjt. kiáll. Müvs. 1961. febr.

Torquil Johns

Tornyai János festő

Köveg művet nem említ

A XX. századi magyar festészet és szobrászat

Bodnár Éva

1966. ápr. 7. Délmagyarország

MDh

Tornyai János, festő

A bajai képzőművészet története c.

kiállításon bemutatnak műveiből.

–: Két kiállítás Baján

16

NÉPSZABADSÁG ipr. lab. ápr. 6. [Vidéki]

Tornyai János
festő-

M.D.K.

Mietatás.

P.Ö.G.: Benyi László kiállítása.
Művészet, 1966. május - 44 kap.

Keramika, 1900-1919. - Majolika és fajansz.

T o r n y a i J á n o s
/Hódmezővásárhelyi majolika"/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
234.
"Hódmezővásárhelyi majolika"

Tornyai János MDK

Az első lecke, vizf.

Mücsarnok 1897. téli kiáll.

Tormay János, festő

MDK

Tormay János emlékkiállítást adott ki a Művészettörténeti Dokumentációs Központ.

—: Röviden

6. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. dec. 28.

Tornyai János MDK

Reggeli szürkület a Tiszán, olf.

Műcsarnok 1897. téli kiáll.

Tormyay János

Kiállít

N. U. 932. XII. 20.

Ké

Név: . . . . . .

Születési év: . . . . . Hely: . . . . .

Hol, mikor és kinél tanult: . . . . . .

Önálló kiállításai: . . . . . .

Mely kiállításokon vett részt: . . . . .

Hol jelentek meg kritikák vagy méltatá

Tornyai János

Neve említve

Csongrádvegyei Hírlap 1966. jún. 19.

Tormay Károly

Egy ideig közös műter-
me volt Endre Bélával.

Élet és tudomány 1966. máj. 27.

Tornyai János

Neve emlékére

Dunántúli Napló 1966. jún. 21.

Tornyai János

Az „Alföldi iskola" legkiválóbb képviselője; Vásárhelyen dolgozott.

Magyarország 1966. jún. 26.

Tornyai János

Neve említve

Dél-Magyarország 1966. jún. 26.

Tornyai János

Neve említve

Élet és tudomány 1966 máj. 27.

MDK

Tornyay János

1934-35-ben Szentendrén volt Tornyay János. Megjegyzi , hogy sok rokonság van Barcsay és Nagy István közt.

"Ebben az időben Nagy István tényleg hatott rám".

SZÉKELY ZOLTÁN: Beszélgetés Barcsay Jenővel.1958.

Művészettörténeti tanulmányok. Bp.1960. 185-199.l.

192.l.

Tornyai János

A szentendrei művt. jub. kiáll-sa. Népszava
Nicolopi György. 1956. okt. 3.

Tornyai János MDK

Szinyei Merse Pál jubiláris kiállitás/1945/:

"Tájkép" olajf.

M.Heil Olga-Kiss Dezső-Török Lajos: 1945 utáni művészeti életre vonatkozó adatok. Művészettörténeti tanulmányok. Bp. 1960. 221-250.l. 229.l.

Tornyai János festő

Hollmezővásárhely nagy szülöttjét tisztelt, kiállítás okat rendez helyben, Bpesten, vidéken. 1000 képe van.

Kelle Sándor: „Pécs képzőművészetének helyzete".

Dunántúli Napló 1954. XI. é szept 12. 6. l

Fornyai János festő

Neve megemlítve

Kelle Sándor: „A. művészi grafika.

Dunántúli Napló. 1954. XI. évf. szept. 11. 4. l.

Tornyai

Kalabsgyes

49.) Mezőőr, 1910 körül o. k. 33×46 cm. J. j. l.: Tornyai. Ő: Kuzics Zalajs tul. Szeged.

50.) Nagy bosulás pizoszulás nővel 1910 körül. o. v. 94×125 cm. J. b. l.: Tornyai. M. N. G. Ltn. 6504.

51.) Nagy bosulás. 1910 körül o. v. 100×120 cm. J. b. l.: Tornyai. Déri Múzeum, Debrecen.

Tornyai J. emlékkiáll. 1961.
Kat.: Bodnár Év. 28 l. 21 T.

17 l.

Sorgai Katalógus

52.) Napsugás, 1910 Tűzzel. o. f.
14,5 x 21,5 cm. J. j. l.: Sorgai.
S. J. M. Ltn.: 55. 241.

53.) Nyári Mező, 1910 Tűzzel
o. K. 24 x 32 cm. J. j. l.: Sorgai.
S. J. M. Ltn. 55. 78.

54.) Öni reggel, 1907. o. K. 47,5 x 67 cm.
J. b. l.: Sorgai 907. M. N. G. Ltn.: 4130.

Sorgai J. emlékkiáll. 1961.
Kat.: Bodnár Éva. 28 l. 21 T.

17 l

Torugai

Katalógus

37.) Holdtölte 1910 Jüül, o. v. 51x465
J. b. l.: Torugai. M. N. G. Ltn.: 56.388 T.

38.) Havas táj, 1910 Jüül, o. fa, 14x19,5
J. n. T. J. M. Ltn. 55.180.

39.) Kertrészlet. Vaslat, 1910 Jüül.
o. fa. 18x26,5 cm. J. b. l.: Torugai
T. J. M. Ltn. 55.188

Torugai 7. emlékriáll. 1961.
Kat.: Modnár Éva, 28 l. 21 T.

171

Tornyai Kalabfen

40.) Kis Tájkép. 1910 Zürich.
o. fa, 14,5 x 21 cm. J. j. l.: Tornyai
M. N. G. Ltn.: 56,389 T.

41.) Kis tájkép (fáfi alatt)
1910 Zürich. o. fa, 17,5 x 28 cm.
J. j. l.: Tornyai. M. N. G. Ltn.: 56.392 T.

42.) Kis tájkép (Tanulmány) 1910 Zürich
~~o. fa, 14,5 x 20,5 cm. J. j. l.: Tornyai.~~
~~M. N. G. Ltn.: 56,394 T.~~

Tornyai 7. emlékziall. 1961.
Kat.: Modnár Éva, 28 l. 21 T.

17 l.

Tornyai

Kabla Gyula

43.) Kis tájrép házatrel, 1910 szept. o. fa, 14,5 x 20,5 cm. J. u. M. N. G. Ltn. 56,393 T.

44.) Kis tájrép, (Mezőn piros szukés nő), 1910 szept, o. fa, 13,5 x 20 cm. J. b. l.: Tornyai. M. N. G. Ltn.: 56.360 T.

45.) Körte és alma, 1910 szept, o. k., 40 x 52 cm. J. b. l.: Tornyai. T. J. M. Ltn. 55.8

Tornyai J. emlékszinkl 1961.
Kat.: Modnár Éva, 78 l. 21 T.

17 l.

Tornyai

Kabib [illegible]

27.) Borulás, 1910 [illegible], o.k. 345 x 48.
J.j.l.: Tornyai. T.J.M. Ltn. 56.442.

28.) Buzamező, 1910 [illegible], o.k. 37 x 40
J.b.l.: Tornyai. Váradi [illegible] [illegible].
[illegible].

29.) Bús magyar sors. önéletrajz. 1910 [illegible]
évet. o.v. 111 x 150 cm. J.b.l.: Tornyai.
T.J.M. Ltn: 55.299.

Tornyai 7. emlékriáll. 1961.
Kat.: Bodnár Éva. 28 l.
21 T.

16 l.

Tornyai

Katalog

30.) Elöntöke a vis a hárat. 1910 Törül,
o. k. 35 x 41 cm. J. n. T. Y. M. Ltn. 55. 69.

31.) Erdőnék, 1910 Törül, o. k. 36 x 48 cm.
y. b. l.: Tornyai. T. Y. M. Ltn. 55. 308.

32.) Taluréslet, 1910 Törül. o. v. 37,5 x 50,5
y. j. l.: Tornyai. M. N. G. Ltn. 56. 395 T.

33.) Fölnabadult Tarló, 1910-es évek.
o. /a, 13,5 x 18 cm. J. j. l.: Tornyai.
T. Y. M. Ltn. 55. 298

Tornyai 7. emlékriáll. 1961.
Kat.: Bodnár Éva. 28 l.
21 T.

16 l.

Tornyai

Katalógus

34.) Gémeszút. 1910-es évek. o.v.
109,5 x 148,5 cm. J.b.l.: Tornyai.
T.J.M. Ltn. 55,309.

35.) Gémeszút. 1910-es évek. o.v. 40x55
J.n. T.J.M. Ltn. 55.383.

36.) Hajnal. 1910-es évek. o. fa, 23x27
J.n. T.J.M. Ltn. 55.362.

Tornyai 7. emlékkiáll. 1961.
Kat.: Bodnár Éva. 28 l.
21 T.

16 l.

Tornyai Katalógus

18.) Ajlónál. 1915 körül. O.v. 51x35.5
~~J.v.~~ J.j.l.: Tornyai. T.J.M. Ltn. 55.5

19.) Alföldi tanya, 1910 Jászl., O.v. 77.3x
110 cm. J.j.l.: Tornyai. M.N.G. Ltn. 1734.

20.) Alföldi tanya, 1910 Jászl., O./a, 21x41.5
~~J.n. T.J.M. Ltn. 55.58.~~
J.j.l. Tornyai, Dr. Wirth Márton Cul.
Hódmezőv.

Tornyai János, emlékkiáll. 1961 r.
Kat.: Bodnár Éva. 28 l.
21 l.
16 l.

Tornyai Katalogus

21.) Alföldi Lóg, 1910 Tőrül, o. pa.
26 x 41,5 cm. J. n. T. J. M. Ltn. 55.58

22.) Alföldi Lóg. 1910 Tőrül. o. k.
34,5 x 48 cm. J. j. l.: Tornyai.
T. J. M. Ltn. 56.186.

23.) Alföldi. 1910 Tőrül. o. pa, 14 x 22
J. n. T. J. M. Ltn.: 55.182

Tornyai János, emlékkiáll. 1961.
Kat.: Bodnár Éva. 28 l.
21 f.
16 l.

Tornyai

Katalogus

24.) Altomyat, 1910 zöröl. o.v., 44,5 x 56,5
J.b.l.: Tornyai. T.J.M. Ltn. 55.3

25.) Asszonyok a tanya előtt, 1910 zöröl.
o.k. 35 x 41 cm. J.n.: T.J.M.
Ltn. 55. 252.

26.) Asszony zeg zével. o.k. 36.5 x 49.5
J.j.l.: Tornyai. M.N.G. Ltn. 56.402 T.

Tornyai János, emlékkiáll. 1961.
Kat.: Bodnár Éva. 28 l.
21 f.

16 l

Tornyai János

3

„Juss" c. lépenel legtöbb
változatát 1901-ben festette

Pestmegyei Hírlap 1969 január 18
4 cold.

Tornyai János 2

Munkácsy hatott rá Párizsban is

– Alföld Zépeivel

Pestmegyei Hírlap 1969 január 18 –
Yvold

Tornyai János 1.

100 éve született

Mintarajzi iskolát, művészlepőt végzett, Párizsban Németországban, Itáliában folytatta tanulmányait.

Pestmegyei Hírlap 1969 január 18
4. old

Tornyai János
festő

Méltatás

Pogány Ö Gábor: Dorogi Imre gyűjteményes kiállítása
Művészet 1970 december - 30 lap

Tornyai János

festő

Kohán Györgyot Vásárhelyen Tornyai utódjaként mele-gettik.

B.Supka Magdolna: Kohán György.

Müvészet, 1970.október - 40.lap

MDK

Tornyai János, festő

Szentendrei festményei a művész naturalizmusának expresszív gazdagodását jelzik, a város atmosféráját nem.

Szabó Júlia: Gondolatok a szentendrei festészetről
461 – 464. l.

JELENKOR, Pécs. 1970. május XIII/5.

MDK

Tornyai János, Jestő

Megemlítve.

Kelesi Zoltán: Bihari Sándor emlékezete
179-191.

Jászkunság, hohnok. 1969. dec. XV/4.

MDK

Tornyai János, festő

Megemlítve: Kohán kapcsolata az alföldi festészettel és Tornyaival.

Kádár Zoltán: Kohán György emlékkiállítása Debrecenben. 90-91.

ALFÖLD, Debrecen. 1970. november XXI/11

Tornyai János

Vén Emil karakterfejet festett róla.

László M.: A magyar portré-művészet történetéből; Műgyűjtő, 1970. 4. sz. 44. l.

21 Tornyai János
festő.

Suss. 1930 körül. o.v. 204 x 295 cm.
Módmezővásárhely. ~~Vásos Tanács Gal. Repr.~~
Tornyai János Múzeum. Repr.

Szoba belseje. 1934. o. fa. 125,5 x 100 cm.
Budapest MNG. Repr.

A magyarországi mio. tört. II kép n. 804, 805
Corvina 1970

1/ Tornyai János
festő.

Nagy Bercsényi Miklós 1908 o.v.
234 x 116,5 cm. Hódmezővásárhely
Ovári Tanács tulajdona. Repr.

A magyarországi mív. tört. II Kép n. 803
Corvina 1970

Tornyai János
festő

A millenenniker festette a szabadsághar gondolatát célzó „Bernényi" portréját.

A magyarországi műv. tört. I. 438.
Corvina 1970.

Tornyai János

A régi hódmezővásárhelyi majolikagyűjtemény megszervezése érdekében folyt bele 1911-ben a Művészeti Majolika Telepének megalapításába (1911).

A Hódmezővásárhelyi Majolikagyűjtemény kiállítása (Dr. Dömötör János megnyitója); Ipari Művészet, 1970. III. 37. l.

Tornyai János

A tovább élő alföldi iskola tagja.

Ernyey Gyula: Magyar design; Ipari Művészet, 1969. III. 17 l.

tött ott, a művész viszont úgy nyilatkozott, hogy mindössze egyetlen napig tartózkodott Nagybányán. Mindenesetre az a körülmény, hogy Koszta jópár munkáját készségesen elküldte az 1912-es nagybányai jubiláris tárlatra, Réti állítását erősíti meg; a mester aligha látta volna értelmét munkáit e kiállításra eljuttatni, ha csupán átutazott volna a művészettörténeti nevezetességű erdélyszéli kisvároson.

Koszta fiatal éveiben tanulmányozta (és részben másolta) Fra Filippo Lippi, Velázquez, Tiziano, Goya, Millet és Ferenczy Károly munkáit, valamint a századvég két divatos festőjének: Bastien-Lepage-nak és Dagnan-Bouveret-nek képeit, – mindenekelőtt azonban Delacroix, a színek mágusa (akinek művészetét Baudelaire is annyira csodálta) és Munkácsy piktúrája ragadta meg őt. Koszta – és mellette Tornyai, Rudnay, Endre Béla, Holló László – lett azután a XX. századi magyar művészetben a Munkácsy-hagyomány legigazabb folytatója. Ő és említett társai nem a könnyen lekopírozható külsőségekben, hanem a paraszti-plebejusi sors hűséges tolmácsolásában váltak követőivé, örököseivé az „Ásító inas" és a „Rőzsehordó asszony" festőjének.

Koszta korai munkái közül főként a „Hazatérő aratók" (1898), a „Mátyás király és Beatrix találkozása" (1900 körül), a „Domboldalon" (1902), a „Krumpliszedők" (1904) és a „Három királyok" (két változatban, 1905 és 1907) emelkedik ki. Talán legbecsesebb közülük az utóbbi kompozíciónak a Magyar Nemzeti Galéria állandó kiállításán szereplő verziója. A bibliai jelenetet plein-air-ben ábrázolja a művész, – három öreg magyar paraszt áll kalaplevéve, tisztelettudóan Mária és a kisded előtt. Ennek a rendkívül közvetlen hangulatú, a Piloty- és Benczúr-féle dagályosságtól oly távol álló képnek kapcsán Bényi László művészettörténész – Koszta monografusa – joggal idézi József Attila versének sorait: „Isten fia, jónapot, jónapot! Nem vagyunk mi vén papok... Főtt kolbászunk mind elfogyott, Fényes csizmánk is megrogyott..."

„Én azok közé tartozom, – írta a század elején egyik levelében a mester – kiktől a közönség képet soha nem vesz." Lyka Károly is megjegyzi „Festészeti életünk a milleniumtól az első világháborúig" című könyvében (1953), hogy nem a vásárlások, hanem a Rökk Szilárd-díj és egyéb díjak „mentették meg az éhenhalástól" Kosztát. 1917-es Ernst-múzeumbeli kiállítása azonban az erkölcsi siker mellé az anyagit is meghozta; a művész az eladott képek árából tanyát és kis földet vásárolhatott magának Szentes mellett, s a következő esztendőkben birtokocskáját tovább növelte. A hazai megbecsülést a nagyvilág elismerése is követte; Ybl Ervin egyik cikkében („Magyar Művészet", 1949. évf. 2. szám) ezt olvassuk: „Bárhol rendeztünk is külföldön az utóbbi évtizedekben magyar művészeti kiállítást, mindenütt Koszta volt annak egyik ünnepeltje."

A mester érett korszakának képein leggyakrabban hajladozó kukoricatörők, falusi szélmalmok, a „szegénysor" zsellérviskói, kezükben egy cserép muskátlit vagy ölükben macskát, kakast tartó, tarka sálat viselő parasztlányok, a tiszántúli száraz kánikulában izzó szántóföldek, tányértörlő fejkendős asszonyok, tanyaudvarok (kötélen száradó színes ruhaneművel) láthatók. Az elmúlt emberöltők népi élete a maga keménységében, zordságában jelent meg mélytűzű vásznain; mint Lyka megjegyzi: „az ő parasztjai csöppet sem hasonlítottak a Népszínház cifra parasztjaihoz..."

Érthető, hogy a népi demokratikus Magyarország 1948 tavaszán az elsők között tüntette ki Kossuth-díjjal az agg mestert, s háromnegyed évvel halála előtt (1948 őszén) a Nemzeti Szalonban retrospektív kiállításon mutatták be festményeit, amelyeknek parázsló vörös, meleg sárga, vakító fehér, lila, zöld és mély kék színfoltjaiból olyan szuggesztív kifejezőerő, olyan érzelmi forróság árad, amely a „Fauve"-ok (Rouault, Vlaminck, Czóbel) legjobbjainak alkotásai mellé emeli Koszta munkáit.

*

Egy évszázaddal ezelőtt, 1869-ben született Hódmezővásárhelyen az alföldi festők csoportjának egyik legmarkánsabb arculatú mestere: *Tornyai János.*

„Pályájának kezdetét haladó szemléletű történeti érdeklődés jelzi; korszerű emberábrázolásával messze túlnőtt kortársainak történeti kompozícióin", – írja „Képzőművészet és közönség" című könyvében (1961) Aradi Nóra a művészről. E sorok főként a Bercsényi-képre utalnak; e művet Medgyessy Ferenc is nagyon szerette, vásárhelyi látogatásaikor mindig elment a városházára, hogy újra meg újra lássa. Tornyai úgy állítja elénk a kuruc főurat, ahogyan a történelem lapjairól és barátjának: Rákóczinak irataiból ismerjük: Petúr bán-i jellem, tele nemes tettvággyal és őszinte hazaszeretettel, aki azonban a feudális gőgtől sem mentes. A Bercsényi-ábrázolással nagyjából egyidejű a „Rákóczi Rodostóban" című festmény. Míg Mányoki híres képéről a katonai és politikai sikereinek tetőpontján álló daliás férfi tekint le reánk, addig Tornyai sötét tónusú festménye az öreg száműzöttnek, a törökországi magyar kolónia „básbúg"-jának, a Confessiones magába fordult, reményeit vesztett, a túlvilágra tekintő írójának állít emléket.

Tornyai későbbi képeinek legszebbjein „a falu nehéz élete kap hangot a paraszt egyszerű, darabos nyelvén". (Pataky Dénes: A magyar rajzművészet, 1960.) Legnevezetesebb e munkái közül a magyar kritikai realista festészet chef-d'oeuvre-je, a több változatban ismert „A juss"; e műhöz (akárcsak Hollósy a „Rákóczi-induló"-hoz vagy Thorma János a „Talpra magyar!"-hoz) évtizedeken keresztül vissza-visszatért a mester, – érlelte, fejlesztette a kompozíciót, tökéletesítette a típusokat, a mozdulatokat, a színeket, az atmoszféra érzékeltetését. Parasztemberek és asszonyaik ülik és állják körül az asztalt a homályos szobában; a torzsalkodó, vérbeborult szemű örökösök a csekélyke hagyatékért ölni is készek. A képet könyörtelen társadalmi igazmondás jellemzi, a komor témával adekvát a festésmód nagyvonalúsága, drámaisága. „A juss" – amely Tolnai Lajos, Móricz Zsigmond, Kodolányi regényeivel és elbeszéléseivel tart szellemi rokonságot – a kései korok számára dokumentuma lesz a régi paraszti életnek, a lelkeket megnyomorító, az embert dúvaddá változtató szerzésvágynak.

Nehezen feledhetőek Tornyai alföldi tájképei is, beborult égboltjukkal, a közeledő vihart sejtető, fojtott koloritjukkal. „Értsük meg jól: nem magyarosak ezek a képek, hanem magyarok", – írta egy kortárs nagyon helyesen. Maga a művész egyik nyilatkozatában azt mondotta, hogy „nagy gerjedés", „lélekfelhevülés" nélkül nem tud festeni; valóban, legkülönb képein ott izzik a belső parancs, a felhevült lélek tüze, indulata. De hát művészete olyan volt, hogy nem kellett sem a hivatalos köröknek, amelyeknek kényelmetlen, vádló, rebellis, – sem a művelt, liberális polgárságnak, amelynek kifinomult ízlése számára durva, idegenszerű volt ez a piktúra. Így maradt Tornyai egyedül... Az ügyeskedéshez nem értett, önmaga útját az érvényesüléshez nem tudta egyengetni. Egyik levelében – amelynek Petrovics Elek, a Szépművészeti Múzeum egykori nagyérdemű főigazgatója a címzettje – e sorokat találjuk: „Életem eddig nem volt egyéb, mint egy igaz művészlélek borzalmas küzdelme a szegénységgel." A művész, amikor e keserű szavakat papírra vetette, ötvenkilenc éves volt.

Sorsa csak élete utolsó három-négy esztendejében fordult jobbra. 1933-ban neki ítélték az állami kis aranyérmet, 1934-ben elnyerte a Szinyei Merse Társaság tájképdíját, a KÚT tagjai közé választotta, néhány fiatal festő (elsősorban Barcsay Jenő) szeretettel vette körül, szülővárosa 1200 pengős évjáradékot szavazott meg számára. Mindez nagyon jólesett az idős és betegeskedő mesternek, lelkének görcsei oldódni kezdtek, s művészetének utolsó periódusában – a szentendrei kerti részletek és enteriőrök élénk színharmóniáiban – már fel-felragyognak az életöröm fényei.

Tornyai János alakját – születése centennáriumán – felidézve s tartalmas életművén végigtekintve, művészetének legfőbb értékét abban látjuk, hogy ő (ellentétben például Bihari Sándorral, Perlmutterral, Szüle Péterrel, Glatzcal, sőt még Fényes Adolffal is) a paraszti élet felé nem kívülről vagy felülről közeledett, nem „kiment a nép közé", hogy ott pittoreszk témát találjon, – hanem *belülről* látta (s mélyen átérezte) a magyar falusi szegények helyzetét, lelkivilágát, emberként-művészként maradéktalanul azonosulva, összeforrva velük.

Tornyai János

Szerepel az alábbi tanulmán

N.N.: Magyar művészet 1896-1945
Kiállítás az Ernst Múzeumban

Szolnok Megyei Néplap 1969 X. 3

Tornyai János 2.

Felfedeste maga számára a harsogó napfényt. Ez azonban vála súlyos festékpászma, drámát ugárzó, formát, anyagot romboló, ugyanolyan, mint korábbi képein a lilás színek ecsetfutama. Néhány késői képében visszatést a Munkácsy-tradícióhoz /Szobasarok/.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 73. l.

Tornyai János

A Munkácsy-hagyomány és az expressionizmus párosításában rokona volt a Debrecenben élő Holló László.

Nováki Gyula: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 73. l.

Tornyai János

A művészt Medgyessy a maga szellemi rokonának tartja. Mindkettőjük művészete a magyar parasztiléthe eresztette szellemi gyökereit.

Vénusz Lajos: Modern magyar művészet, Corvino, 1968

F5.l.

Tornyai János 3.

Utolsó figurális képein az odacsapott ecsetfutamok drámai élményt sugallnak /A rú mindennapi kenyerünkért/. E képekben a Munkácsy-hagyományból fakadt realizmusát közelebb vitte az expresszionizmushoz.

Németh Lajos: A modern magyar művészet, Corvina, 1968, 73. l.

Tornyai János
festő

Méltatás.

Kresz Mária: Négyi kerámia kiállítás . . .
Művészet, 1969. december – 11 lap.

Tornyai János
festő

Méltatás.

eresztúry Dezső: A magyar festészet . . .
ü vészet, 1969. december – '39 lap.

Tornyai János

festő

A művész éppúgy összenőtt a vásár-helyi határral és népével, mint Koszta a szentesivel

Juhász Antal: Koszta József emléke

Művészet, 1969. december - 36 lap.

H.DK.

Tornyai János
festő-

A Szentendrei horszakban
kitör a műveszbte a vissza
tartott szinékség. Szin és
fény mindenütt.

Galyasi Miklós, Tornyai János
Müvészet, 1969 okt.4 lap

Tornyai János
festő

M.D.

Szobarészlet csernyővel. (1928 körül)
Asszonyok a tanya előtt
(1910 körül)
} repro

Galyasi Miklós, Tornyai János
Müvészet 1969. okt. 4 lap

M.Dk

Tornyai János
festő

A „Bús magyar sors", az
„Önéletrajz" visszafojtott
színek, tompított fényeket
mutatnak.

Galyasi Miklós, Tornyai János
Müvészet, 1969 okt.4 lap

Tornyai János
festő

M.D.Y.

A „Jussban", a „Genieshűtban", a „Nagy bornlás"-ban, az „Édesanyám szobájában" az alföldi magyar parasztság életét létformáját festette meg.

Galyasi Miklós, Tornyai János
Müvészet 1969. okt. 4 lap

Tornyai János
festő

M.D.4

1908-ban született meg a legjelentősebb magyar történelmi festőnk: Nagy Berecsinki Miklós.

Galyasi Miklós ,Tornyai János
Müvészet,1969 okt.4.lap

Tornyai János
festő

M.D.K

Ecsetjén az élethépekben való
látás helyett megszülelett a
létformában való gondolkodás,
életérzés és életforma festésete.

Galyasi Miklós ,Tornyai János
Müvészet,1969 okt.4.lap

M.D.

Tornyai János
festő

1929-ben elnyerte a "Barcelonai nagydíjat".

Galyasi Miklós, Tornyai János
Művészet 1969 okt. 4. o.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Tornyai János
festő

M.D.K.

1932-ben Szentendrén dolgozott.

Galyasi Miklós, Tornyai János
Művészet 1969 okt. 4. o.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Tornyai János
festő

M.D.Y

Tanulmány a Juss-hoz.
1907. (repro)

Galyasi Miklós: Tornyai János
Műrészit, 1969. október - 4 lap.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Tornyai János
festő

M.D.Y

1904-ben a „Juss" című
képével megnyeri a Ráth
díjat. 1908-ban volt gyűj
temenyes kiállítása Ródmező
vásárhelyen.

Galyasi Miklós, Tornyai János
Müvészet, 1969.okt.4 o.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Tornyai János

festő -

M.D.K.

1969-ben volt 100 éve, hogy Hódmezővásárhelyen a Görbe utcában megszületett Tornyai János.

Galyasi Miklós, Tornyai János
Művészet, 1969.okt.4 o.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

MDK

Tornyai János festő

Magángyűjtők kiállítása nyílt meg Szegeden. Tornyai-képeket is bemutatnak.

— i: Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1970. aug. 1. [Vidéki]

Tornyai János
festő

Munkácsy tanítványa volt
Párizsban.

Vinller László: Cs. Pataj Mihalyról gondolatok
Művészet, 1970. május – 35 lap

Tornyai János

Sokat dolgozott hástélyon

Ambrus Tibor: A mástélyi alkotóházban

Petőfi Rádió 1970 VII 28

Tornyai János
festő

Jó barátságban volt Medgyessy Ferenccel.

Németh Lajos: Medgyessy Ferenc
Élet és Tud. XXIII. 1968. VII. 19. 29. n.
1370.

Tornyai János

Szerepel az alábbi tárlaton.

Ridep Gábor: Művészetünk nagy
Korszaka az Ernst Múzeumban

Nyszara 1969 IX. 30

Tornyai

Kisugárzása erődik Kajári szán-rajzaiban

B.E. Kajári Gyula Miállítása a Galériában
Ország Világ, Jo. 1970. febr. 11

Tornyai János
festő-

Az alföldi piktúra kiváló
művelője.

Pogány Ö.Gábor: Endre Béla...
Művészet, 1971.február - 34.lap

Tornyai János
festő

Művészete Bozsó János festése
szempontjából volt

Mészáros Fülöp: Bozsó János bajai kiállitása.
Művészet, 1971.február - 41.lap

Tornyai János
festő

Méltatás

Pogány Ö.Gábor: Boross Géza kisvárdai kiállitása.
Müvészet,1971.január - 35.lap

Tornyai János

9

1936-ban halt meg

Pestmegyei Hírlap 1969 jan. 18
4. old.

Tornyai János 7

„Gémes Zút"
„Napyborulás" c. zépci emlitve

Pest. magyar Hirlap 1969 jamás 18
4 cold.

Tornyai János 8

„Bús magyar sors" c. lépe

emlitve

Pestmegyei Hirlap 1969 jamás 18

4. old.

Tornyai János 6

„Nagy Berezényi Miklós" portréja

emlékoe

Pestmegyei Hírlap 1969 január 18

4. old

Tornyai János 5

„Hurkatöltés"

„Rákóczi Rodostóban" c. Zépei emlékve

Pestmegyei Hírlap 1969 január 18.
4. old.

Tornyai János 4.

„Szitalá lány"
„Csizmahúzás" c. lépei emlitve

Pestmegyei Hírlap 1969 január 18
4 cold

Tornyai János
festő

Endre Béla művészetére nagy
hatással volt Tornyai János
drámaisága.

Pogány Ö.Gábor: Endre Béla...
Művészet, 1971.február - 34.lap

Tornyai János
festő

Méltatás

Losonci Miklós: Külföldi magyarok a Műcsarnokban.
Művészet, 1971.február - 35.lap

TORNYAI JÁNOS, festő

Az Alföldi festészet-Nagy István emlékkiállitás.a Mú-zeumban 1966,dec.4-dec.31.-Az alföldi fe tők felfedezte tek valamit,de nem tudtak mit kezdeni vele.Elvont humá-num eszméje lebegett tájaik,alakjaik felett.Csak Tornya főműve/és még ennéhány másé is/tudták együttérzésüket festői erejüvé tenni.Az ő"Juss"-a bár torzó,romantikus hevülettel van megfestve. 186.old

K.KOVALOVSZKY MÁRTA: Évi jelentés.1965-66.Kiallitasok Az alföldi festészet.Nagy István emlékkiallitas 186.old

ALBA REGIA.István Király Múz.Évkönyve.VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

TORNYAI JÁNOS, festő

Nagy István emlékkiállitás a múzeumban 1966-ban. Az "Alföldi festészet" magában foglalja az ország jókora arészét Debrecentől Bajáig és a festőirányzatoknak gazdag sorát Tornyaitól Zombory Lajosig. Közös az egyforma etikai magatartás. 186.old

K. KOVALOVSZKY MÁRTA: Évi jelentés, 1965-66. Kiállitások, Az alföldi festészet-Nagy István emlékkiállitás. 186.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Tornyai János

Képe szerepel a Nemzeti
Galéria új szerzeményeinek kiállításán.

Magyar Nemzet 1970 június 24
4. old.

Tornyai János

Szerepel „A XX. ndi magyar festészete" c. Tárlatban

A Nemzeti galériában

Petőfi Rádió

1971 III. 14

Tornyai János 10

„Szobabelső" c. Zépénel

reprodukciója a 4. oldalon

Pestmegyei Hírlap 1969 január 18.

Tornyai János

„Édesanyám szobájában", 1905; olaj, vászon, 120 x 151 cm.; M. Nemzeti Galéria; 190. sz. reprodukció.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970.

Tornyai János

„Gémeskút (Délibáb), 1910: olaj, vászon; 109 x 148.5 cm.: Tornyai János muzeum, Hódmezővásárhely: 192. sz. repiodukció.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970.

Tornyai János

(1869–1936) festő. Legjobban Munkácsy hatott az Alföldi tájat és a szegényparasztságot ábrázoló expressziv piktúrájára.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363l

350 l.

Tornyai János

Legnagyobb témája, a Juss, a század elejétől a 30-as évekig foglalkoztatta. Az vásárhelyi művészélet megteremtésében óriási szerepet játszok.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 3631

3 sil.

Tornyai János.

tanítványa Dobos Mária.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l.

336 l.

Tornyai János

Társaságában alakította ki Endre Béla sajátosan alföldi festészetet.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

327 l

Tornyai János

Hódmezővásárhelyt született, szülővárosának első vérbeli és legnagyobb festője a fővárosi kiállításokon mutatkozott be művével.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

307 l

Tornyai János

korábban Párizsban tanult, bejáratos volt Munkácsy Mihályhoz; később Hódmezővásárhelyt dolgozott; itt tanítványa Kovács Mária (Mári).

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

3121.

Tornyai János

festő.

A „Nemzeti Művészet" folyóirat

Tornyai munkálkodását tárgyalta.

Devényi Iván: Sebel Ferenc 85 éves

Művészet, 1970. junius - 30 lap.

Tornyai János 1.

Nem bírta tovább a küszködést szülővárosában, 1919 után Pestre költözött. Folytatta tragikus viaskodását a Jussal, az utolsó variáció expresszívebb, mint a korábbiak. Művészetének formanyelve akkor kezdett átalakulni, amikor a halála előtti években Szentendrén dolgozott.

Németh Lajos: Modern magyar szimbolisztikus / Corvina, 1968, 73. l.

Tornyai János
festő.

Tornyai hétköznapjait festi meg ennek a világnak. Fő-műve a Juss amelyik a hétköznapokból van véve. A „Bús magyar sors" kivert gebét ábrázol

Lelkes István: Egy halott ürügyen
Művészet, 1969. december – 18 lap

Tornyai János
festő

Párizs és Bécs után Tornyai hava-
-tért Hódmezővásárhelyre. Tornyai
sorsot, szolgálatot vállalni-tért hava.

Selkes Iván: Egy halott szürgyen
Művészet, 1969. december – 18 lap.

Tornyai János
festő

Karatérésének célja volt, festeni, nevelni, agitálni, Munkamot alapított, majdikagyárat, művésztelepet szervezett.

Szekes István: Egy halott sírú gyen
Művészet, 1969. december - 18 lap

Pernyai János
festő

„Juss" – a szerepel Petrás István
fotósorozatának 7-ik képén.

Máriffy Albin: A fényképeket . . .
Művészet, 1970. május – 28 lap

Tornyai János

Emlétve

Ernst Sándor: Az Alföld fontája
Szabadföld, Bp. 1970. jún. 7.

Tornyai János

Aslá

1894-ben Párizsban volt az
impressionizmust tanulmá-
nyozni. 1911-ben Bécsbe ment
két Cézanne képet megvizsni.

Selkes István: Egy halott üvegyen
Művészet, 1969. december – 18 lap

Tornyai János
festő

Szár esztendője született Tornyai János és harminecharom éve halott már a művész.

Lilkes István: Egy halott ürügyen.
Művészet, 1969. december – 18 lap

Tornyai János
festő

Miltalás

Oelmacher Anna: Közép magyarországi . . .
Művészet, 1969. november - 43 lap.

Tornyai János
festő

Elemista korában látta először
a Kipes ~~Nyplap~~ Nyplap mellékletén Mun-
kácsy Siralomházát.

Selkes István: Egy halott irányán
Művészet, 1969. december – 18 lap.

Tornyai

Hódmezővásárhely körül tartozott.

Rudnay Gyula emlékkiállítása a
Déri Múzeumban Hajdú-Bihari
Napló Debrecen 1970. jún. 19.

Tornyai János.

— **Tornyai János vidéki tárlatai.** Tornyai János országos nevü jeles művészünk, Munkácsy Mihály kedves tanitványa, akinek 15 műve ékesiti Szépművészeti Muzeumunk falait s akit legutóbb is 2 nagy pályadijjal tüntetett ki az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat, (Jankó János-féle és a báró Forster-féle Vaszary nagy dij) most vidéken rendez kiállitásokat. *Baján* és *Makón* ugy erkölcsi, mint anyagi tekintetben fényes sikert aratott; most pedig, december 6-án, *Mezőhegyesen*, 16-án pedig *Battonyán* nyilik meg a tárlata. Remélhetőleg itt ugyanolyan igazi megértésben és szeretetben lesz része, mint Baján és Makón, amelyre ez a komoly magyar tehetség alaposan rászolgált!

Nemzeti Ujság, 1928. dec. 2.

2

MDK.

Tornyai János

Képei a Völgyessy gyüjteményben

Tiszatáj 1966 febr.168.lap

MDK.

Tornyai János

Müveinek bajai kiállitásáról

Petőfi Népe 1966 ápr.17.

Tornyai

A kiállított anyag legkorábbi – 1908–1910 táján készült-képei: „Lovaš" (Tornyainak dedikálva), „Tájkép lovasszekérrel" és a „Csárdás" cimű.

Bényi L.: Rudnay-kiállítás Kaposvárott.

Jelenkor XII. évf. 4. sz. 1969. ápr., 376. l.

MDK

Tornyai János

festő

1912-ben szabadkán állít ki és
saját műveit emellett bemutatója
festőtársa Mári 30 művét is.

Dömötörjánosi: Kovács Márton 85 éves
Művészet, 1968. december – 12 kép

Tornyai János

alföldi festő

1936. szept. 20-án halt meg.
A hódmezővásárhelyi művésztelep egyik megalapítója.
Munkácsy Mihály tanítványa
Ifjan megjárta Párizst.
Élete nagy részét szülővárosában, Hódmezővásárhelyen töltötte, élete végén szentendrén.

Pestmegyei Hirlap, 1966. ~~jul~~ szept. 20. 5. o.

Tornyai János

festő

M.D.Y

Kovács Máriból való elválás ellénere nagyra értékeli Mári művészetét és 1928-ban Budapesten a-lelajdonában, lévő Mári-képekből kiállítást rendez.

Dömötör János: Kovács Mária 85 éves

Művészet, 1968. december - 12 kep

M.D.V.

Tornyai János
festő

1910 körül ihlető forrást kap a Tukutum utcai göre és téglásszeli tanyak vidékéről.

Domösor János. Kovács Mária 85 éves
Művészet, 1968. december – 12 kep.

Tornyai János

Kuruckori témái: megfestette Rákóczit, Bercsényit.

Legismertebb témája a „Juss". A kompozíciót véglegesen nem fejezte be.

Pestmegyei Hírlap, 1966. szept. 20. 5. o.

Tornyai János

Expressziv vonások szinezik Nagy István, Tornyai János (Viharelőtt, Tzús, magyar sors, Gémeskút) és Holló László ... művészetét is.

Czine Mihály: A magyar avantgard. Jelenkor XII. évf. 4. s. 1969. ápr., 325. l.

Tornyai János

Szobabelső
~~Intérieur~~, 1934.
(repr.)

Pogány Ö. Gábor:
A Magyar Nemzeti Galéria, 24. l.
Budapest 1966

Tornyai János szül: 1869.

-1 folyt-

Alföld festészet kiváló alakja. Témája: az Alföld embere. A parasztsággal azonosuló, indulatos szellemi alföldség. Mintarajzcsiskolát, művészképzőt végzett, Párizsban, Németországban, Stáliában tanult. Munkácsy hatott rá Párizsban. 30 éves sincs, mikor Hódmezővásárhelyen letelepszik. Ösztöndíjat kap a várostól. 1901-ben festette a Juss első változatát. A példakép Munkácsy realisztikus drámaciságától a romantikusan lázadó kötetlenség festészetéhez ért. A fejlődés állomásai: Szitálólány, Csizmahúzás, Hurkatöltés.

Pesturegei Hírlap 1909. jan. 18. Zs. a. „Mindig az Alföld kestője volt"

Tornyai János spül. 1869.

-2 folyt-

Népi zsánerjelenetek: Rákóczi Rodostóban. Portrék: Nagy Berceényi Miklós. Alföldi tájak: Gémeskút, Nagy borulás, Bús magar sors (mellékcíme: Önéletrajz) Művészeti központot szervezett: Endre Béla, Rudnay Gyula részt vételével. Kerámiaműhelyt teremtett, népművészeti alkotásokat gyűjtött, közönséget nevelt. Szentendrei korszakában derűsebb szobabelsőket festett. 1936-ban halt meg.

Reprodukálva: Szobabelső (festmény)

Pestmegyei Hírlap 1969. jan. 18. 2s. a: „Mindig az Alföld festője volt"

Tornyai János
festő

M.D.K.

Rudnay „Lovas" című műzét
Tornyainak dedikálta.

Benyi László: Rudnay kiállítás a kaposvári ...
Műrészet, 1968. December - 39 lap

Tornyai János

Az alföldi festők közül Tornyai János, Koszta József, Rudnay Gyula, Holló László művei tekinthetők meg a kiállításon.

Popányi Gábor, A Magyar Nemzeti Galéria (Vezető), 26. l.
Budapest 1965

M.D.K

Tornyai János
festő

A nyíregyházi múzeum Tornyai
műveit kiállította.

N. Pénzes Éva: Képzőművészeti kiállítások Nyíregyházán
Művészet, 1969. június – 26 lap

~~Tornyai János, Je~~

MDK

Tornyai János, festő

Megemlítve.

Rózsa Gyula: Modernisták és konzervek 7.

Népszabadság, Bp. 1960 május 23.

Tornyai János.
festőművész.

— **Tornyai János festőművész kiállítást rendez Mezőhegyesen és Battonyán.** Fényesen sikerült kiállítást rendezett ez év őszén *Tornyai János* festőművész Baján és Makón. Az ismert festő más vidéki városokban is rendez kiállítást, december 6-án nyitják meg tárlatát Mezőhegyesen, december 16-án pedig Battonyán.

P
H
XI
29

Pesti Hirlap, 1928. Nov. 29.

2

Tornyai János.
festőművész.

** **Tornyai János a nagy magyar Alföldön.** Tornyai János országos hirű festőművészünk most szülőházájában, az Alföldön rendezi tárlatait. Baján és Makón fényes eredményeket ért el; most pedig december 6-án Mezőhegyesen, december 16-án pedig Battonyán nyitja meg tisztán alföldi képekből álló kollekcióját.

XII-4

Ujság, 1928. dec. 4.

Tornyai János.

A postatakarékpénztár új aukcióján képe szerepelni fog.

Nemzeti Ujság, 1928. dec. 2.

MDK

Tornyai János, Jestő

Születésének századik évfordulójára pályázatot hirdetett meg Hódmezővásárhely tanácsa.

—: Hallottuk 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. ápr. 9.

M.D.4

Tornyai János
festő

Az 1929-es Barcelonai Világkiál-
lításon „Virághótózó asszony" c.
művének aranyérmet ítéltek meg.

Nagy Zoltán: Öt magyar alföldi festő kiállítása...
Művészet, 1969. junius - 12 kap

Tornyai János
festő

M.D.K.

Az Alföld művésze; a hódmezővásár-
helyi iskola jellegzetes mestere.

Magyarország: Öt magyar alföldi festő kiállítása..
Művészet, 1969. június – 12 kép

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.K.

Tornyai [János], festő

az alföldi művészekkel együtt, akarcsak az 1928-ban alakult Szentendrei Művészek csoportja, „hifejezetten a haladás irányában, de erősen apolitikus elvonultsággal dolgoztak"... s ig háttérbeszorulásra kényszerültek.

Zádor Anna vitaindító előadása a MTA ankétjén "Az ujkori magyar művészet periodizációjának problémái"-ról Művészettörténeti Értesitő, Bp.1967.XVI.évf.1.sz. 6.old.

M.D.K.

Tornyai János
festő-

Oláh Éva készített pecsétet
a művészről

A borító címlapon
műveiről, 1969. április

MDK

Tornyai János, Jestő

Egy eddig ismeretlen Tornyai-levelet adományozott a Kódmezővásárhelyi múzeumban Czirbus Endre balatonboglári lajos.

– : Hallottuk

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969 jún. 19.

Tormyai János

Más stílusnak és iránynak hívei: Tormyai János Munkácsy „romantikus realizmusának" az örökségét vállalja...

Czine Mihály: A modern polgári irodalom kibontakozása 1905-1918

Jelenkor XII. évf. 1. sz. 1968. jan., 11. l.

Tornyai

Kiállítása volt a Nemzeti Galériában

Sahymás István: A hagyak Nemzeti Galériáról

Népszavelés 1968 I. n. 33 old.

Tosnyai János

Szerepelt a tódmezővásárhelyi
művészek kiállításán Vallauriszban (1968)

N.N.: Külföldi kulturális kapcsolatok

Petőfi Népe 1969 I. 10

Tornyai Janos

a cittben megemlékt

Élet és Irod., Perneczky Ojéra, a
Szentendrei Művészet, 1968, sep. 28.

Mohó „újgazdagok”

Már sokszor hallottunk és környezetünkben is tapasztaltunk megnyilvánulásokat, amelyek az emberi harácsolással függnek össze. Néhány napja üzemi párttitkárok tanácskozásán mondtak példákat arra, hogyan ragadtatják el magukat emberek, akiken úrrá lettek ezek a korántsem szép indulatok. Többen hangsúlyozták, hogy a példák szaporodnak, szinte felszólítanak: erről beszélnünk kell.

Nem véletlenül, egy előadás után terelődött a szó a harácsolókra, a gazdagodni vágyás túlhajtásaira. A tolvajokra, a becstelen, vagy ahogy felszolaló mondta, a mohó újgazdagokra. Az előadó arról beszélt, hogy a fáradtsággal, verejtékkel szerzett tulajdont gyakran megdézsmálják, pocsékolják. Még mindig gyakori a pazarlás, a korrupció, az ingyenélősdiség. Sokszor elképedve látjuk, hogy milyen agyafúrt és változatos módon károsítják meg a társadalmi tulajdont. *Csongrád megyében egy év alatt négymillió forint kárt okoztak. Ennyiről tudunk.* S azt is tudjuk, hogy a Szegedi Textilművekben, a Húsipari Vállalatnál valóságos bűnszövetkezet fosztogatta a közvagyont. A „húsipari szövetkezet” 175 ezer forint kárt okozott.

„Jobban akartam élni” — mondta a textilművek villanyszerelő csoportjának tolvaj vezetője, akit tettenértek. A jobban élést a gépkocsi vásárlásban látta. Ő kimondta, mások talán csak gondolatban teszik hozzá: jobban élni, gépkocsit vásárolni — könnyűszerrel, munka nélkül — csak lopásból lehet.

Nem azért írom ide, hogy a tolvajokat győzködjem, velük nem szavakkal kell szembeszállni és eljárni. A becsülettel gyarapodni vágyóknak, és az ezek gyarapodását rossz szemmel nézőknek ismétlem: az anyagi érdekeltség elvének érvényesítésével nagyon jól megfér egymás mellett az egyén gyarapodása, a gépkocsi vásárlás gondolata. S ez nem mond ellent a rendszernek a mai életstílusról és az egyéni javak szerzési lehetőségeiről vallott álláspontjával. Mi nem féltjük a szocializmust az emberek nagyobb keresetétől, a jobban éléstől, a civilizált és kulturált körülményektől, ha úgy tetszik, a gyarapodástól, a nagyösszegű évvégi nyereségrészesedéstől, a kiugró keresetektől, attól, hogy emberek törvényes keretek között jelentős összegű jutalomhoz, prémiumhoz jutnak.

Igaz, hogy nem mindenki keres jól? Igaz. S hogy vannak, akik anyagi nehézségekkel küszködnek? Igaz: sok kereseti kategóriában elkelne magasabb fizetés, és *ha az ország lehetőségei megengedik, nemcsak az aktívan dolgozók, hanem egyes nyugdíjas rétegek helyzetén is előbb-utóbb javítani kell.* De mivel? Az üzemek, a béreket és nyugdíjakat fizető állam pénzének eltulajdonításával? Mindannyiónkéból fizetjük a jutalmat, a prémiumot, az évvégi részesedést. Fizetjük olyanoknak, akik ezt megérdemlik, akik az átlagosnál többet tesznek azért, hogy valóban mindannyiónknak több jusson, bérre, nyugdíjra. Viszont mindannyiónkéból lopnak, akik azt hiszik: így lehet jobban élni.

Jórészt, sőt nagyobb részt nem is a legalacsonyabb keresetűek, nem az üzemek törzsgárdáiból valók lopják a közös vagyont. A lumpok, a munkakerülők, a könnyen szerzett és könnyen guruló pénzek rabjai, s a gyorsan gyarapodni vágyók, köztük néhányan a nagyfizetésűek is, akik telhetetlenkednek.

Semmi okunk a tényeket tagadni. A társadalmi tulajdonban egy év alatt Csongrád megyében okozott és ismert négymillió forint kár nem kis összeg. S tegyük hozzá: a szélhámosság, az üzérkedés, a korrupció sem kevés nálunk. Akadnak felelős beosztású ktsz-vezetők, nagyfizetésű vállalati alkalmazottak, akik szennyes kézzel a társadalmi tulajdonhoz nyúlnak. Gyors anyagszállítás címén jutalmaztak nem is olyan régen egy fővárosi igazgatót. Elfogadta a Csongrád megyéből küldött ezreket. Nem ezt nevezzük mi a gyarapodás megnövekedett lehetőségeinek. Kétségtelen, ez is egy útja, de ezen az úton előbb-utóbb utoléri őket az igazságszolgáltatás keze. De az egyébként egészséges út, a gyarapodás megnövekedett lehetőségei is a könnyelmű, a lelkiismeretlen, a közösségi szellemtől és egyéni becsülettől egyaránt távol álló embert nem ritkán löki ferde utakra, a bűnözés, a társadalomellenesség lejtőjére.

Sajnos, nálunk annak is módja van, hogy valaki a szabályokat betartva, de mégiscsak erkölcstelenül sok pénzhez jusson. Furcsán hangzik, de így igaz, akadnak emberek, akik néhány százasért, ezresért agyonütik azt, amit tegnap még magasztaltak, vagy szembeköpik azt, akit még tegnap vállveregetve ölelgettek. A könnyű haszonszerzés, a kalmárszellem is csak alkalom szülötte, de nem a gazdálkodás rendszere, hanem az éberség, a társadalmi tulajdon iránti felelősség hiánya szül ilyen alkalmat. Nem a reform lényegéből, hanem a pillanatnyi helyzetből, pontosabban annak hibás értelmezéséből következik az a kalmárszellem, amely a közösség rovására kereskedik „ügyeskedik”.

Ejtsünk szót az „ügyeskedőkről”, a gyarapodni vágyók különleges rétegéről. Már-már jól bevált gyakorlatnak számít egyes helyeken az ügyeskedők alkalmazása. Túlszámláznak, tévesen kalkulálnak, azt mondják, nem a saját zsebükre, bár azt már nem tagadják, hogy mások rovására. Dehát a nyereségből azonban mégiscsak ők részesednek, és nem a vásárlók, a fogyasztók. Vajon az a vállalati igazgató, aki ezreket küldött a gyors anyagszállításért, vagy aki elfogadta, *kiét adta, illetve kiét kapta? Mindannyiónkét.*

A közös kasszába nyulkálnak avatatlan kézzel azok, akik jogtalanul vesznek fel újítási díjakat, prémiumokat, vagy fizetnek egymásnak jutalmat, csak azért, hogy hamarabb épüljön fel a villa, kerüljön autó a garázsba. Ez mind torz tükörképe annak az emberi magatartásnak, amely a gépkocsit nem egy munkával töltött élet kényelmi kísérőjének látja —, hanem *életcélnak.* De milyen ember életcélja lehet a más kárára, a közösség rovására szerzett gépkocsi, vagy épített villa?

A kötelező önvédelem írja elő számunkra, hogy óvjuk a nép vagyonát, védjük a magunkét. Védjük a harácsolóktól, a becsületesség, a tiszta törekvésű emberek tíz- és százezrei érdekében. Nem tűrhetjük az indokolatlan és jogtalan társadalomellenes és az egész közösségünknek ártó szerzési módszereket”, a mások kárára gyarapodást. Nem engedhetjük, hogy ezek a mohó újgazdagok a társadalmi tulajdon vámszedésével, tolvajlással, csalással gyarapodjanak.

NAGY PÁL

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
CSONGRÁDMEGYEI HÍRLAP

A közelmúltban a kisteleki Feketehalmi Termelőszövetkezet kérte a szegedi járási tanács végrehajtó bizottságának hozzájárulását melléküzemági tevékenység megszervezéséhez. A járási tanács vb a kérelemnek helyet adott, s így a termelőszövetkezetnek létrejöhet a villany-, a víz-, a gáz-, és a központifűtés-szerelő részlege. Emellett még műanyagfeldolgozó segédüzemet is létrehoznak, ahol a vállalati megrendelők igénye szerint műanyag tasakokat, zacskókat készítenek.

A ruzsai Szivárvány Termelőszövetkezet pedig rövidesen építőipari tevékenységet folytat majd. Így kőműves, ács, asztalos, víz- és villanyszerelő, épületlaktos, tetőfedő, tervező, bádogos, beton- és műkőkészítő szakipari munkákat végeznek.

Náddeficit

Befejeződött a téli és tavaszi nádaratás az Alsó-tiszai Nádgazdasági Vállalat telepein. A tavalyi aszály miatt legalább húsz százalékkal kevesebb nádat takarítottak be az idén, mint a legutóbbi évben. A hiányzó mennyiséget a felvásárlás fokozásával kívánják pótolni.

Kitüntetettek, reflektorfényben

A kitüntetés, az elismerés, a társadalom megbecsülése mindig örömet okoz az embernek. Önkéntelenül is — ha nem szívesen valljuk is be — olyan érzéseket kelt bennünk, hogy amit tettünk, nem volt hiábavaló. Munkánkra szükség van, akár a nyomdagépek mellett a készülő könyv zizegő lapjai fölé hajolunk, akár a járás kis községeinek egészségügyi munkáját szeretnénk naponta jobbá tenni, segíteni. Most ezekről az emberekről lesz szó, akik a napi munkában erejüket megfeszítve, olykor a munkaidőn túl is, a kiszabott 8 óra után is helytállnak. S helytállásukat a közelmúltban kitüntetéssel, elismerő oklevéllel jutalmazták.

A nyomdász

Negyven éve, hogy nyomdász, könyvkötészetben dolgozik. Immár 3 éve, hogy az üzemrész, melynek vezetője, elnyerte a szocialista címet. Ebben az említett üzemrészben 6, többszörösen szocialista címet viselő brigád dolgozik. Az üzemrész vezetése mellett még a Szegedi Nyomda Vállalat szakszervezeti bizottságának titkára is *Bene* Gyula. A jó eredményt elért szocialista brigádok, s nem utolsósorban a szocialista üzemrész képviselőjeként vett részt legutóbb a szocialista brigádvezetők III. országos tanácskozásán. A brigádvezetők tanácskozását megelőző napon, április 10-én, a Parlamentben kapta meg a Munka Érdemrend ezüst fokozatát. Ezzel a kitüntetéssel, kiegészült munkájának elismerése. Hiszen 1962-ben lett a Könnyűipar Kiváló Dolgozója, 1965-ben pedig megkapta a Szakszervezeti Munkáért kitüntetés ezüst fokozatát. De nem szívesen beszél egyéni sikereiről, az elismerésekről, inkább szól arról, hogyan dolgoznak a könyvkötők, mit szeretnének még tenni, milyen feladatok várnak rájuk.

Sokat kesereg azon, hogy a nyomdászmesterséget egyre kevesebben választják. Nehezen érti meg ezt, hiszen családja immár nyomdászdinasztiának számít. Szülei csakúgy, mint ő és felesége, valamint két fia a nyomdát választották munkahelyüknek. Szereti a nyomdagépek zaját, a susogó könyvlapok hangját, egyszóval mindazt, amivel napi munkája során találkozik. Beszél arról is, hogy 1969-re az üzemrész feladatai megduplázódtak, 400 tonna könyvet állítanak elő egy év alatt. Erre a teljesítményre büszke...

A kitüntetés átvételekor — mint mondja — meglepetésénél talán csak öröme volt nagyobb. Családja, kollegái egyaránt büszkék erre az elismerésre, de ő szerényen csak azt hajtogatja, hogy a közös erőfeszítés, az üzemrész kiemelkedő munkája hozta meg neki ezt a megtiszteltetést. A szakmában 40 évet hagyott már maga mögött, az idén 54. életévét tölti be. Eredményekben gazdag évek állnak mögötte, de ő nem elégszik meg ezzel. Szeretné, ha még többet, még jobban dolgozhatna. Elégedett ember, de nem annyira, hogy ne szeretne még eme elismerés, kitüntetés birtokában is jobbat, többet dolgozni!

Az orvos

Orvosi diplomáját még 1930-ban kapta, s 28 évet körzeti orvosként dolgozott le. 1958 májusa óta pedig a makói járási tanács vb egészségügyi osztályának főorvosa *dr. Szilágyi* Géza. Szívesen beszél mindenről, a munkával teli hétköznapokról, azokról az estékről, amelyeket kedvenc versei között tölt el. Mindig akad emlékezetében egy-egy idézet, aforizma, mely beleillik a beszélgetés fonalába, S mindez jól megfér a járás 16 községének egészségügyi gondjaival, melyek sűrűn kopogtatnak az osztály ajtaján. Napi munkája mellett társadalmi feladatokat is vállal, ha kell, előadást tart az anya- és csecsemővédelemről, egészségügyi kérdésekről. Emellett még a Vöröskereszt munkájából is részt vállal, túl azon, hogy legutóbb is megválasztották a Vöröskereszt járási elnökévé. Többek között büszke arra, hogy a tömegszervezetekkel együtt végzett munka eredményeként Királyhegyesen a korábbi 70 vöröskeresztes aktíva helyett ma már 200-nál többet számlálnak.

Most, a közelmúltban az Egészségügyi Miniszter Dicsérő Oklevelét kapta meg a Vöröskereszt III. kongresszusa érdekében végzett társadalmi munkájáért. Az elismerésnek örül, de ő sem beszél róla szívesen. Mint mondja: „Nem én kaptam, hanem mi, akik itt együtt dolgozunk a szocialista egészségügyért...” Elsődleges feladatának tekinti, hogy minden beteg jó ellátást kapjon, s nem szeret arról hallani — s fel is lép az ilyen jelenségek ellen —, hogy a járás területén valahol megkülönböztetés éri azokat a betegeket, akiknek nincs összeköttetésük vagy pénzük...

Az egészségügyi felvilágosítást elengedhetetlennek tartja a napi munkában. Éppen ezért nem takarékoskodik idejével, erejével, még most, 64 éves korában sem. Örömest megy a járás legtávolabbi községébe is előadást tartani, vagy ha kell, segíteni. Nem véletlen tehát, hogy az elismerés, a dicséret őt is megillete.

VARGA EDIT

A motorszerelő

Nagyon szerény, halkszavú ember. De beszél helyette munkája, a gépállomáshoz való hűsége. Nyolc éven át vezette a traktorosok egyik brigádját, és csak néhány hónap óta dolgozik a fedett nagycsarnokban, a szentesi gépjavító állomáson. Azzal az eredményes nyolc esztendővel érdemelte ki a kitüntetéseit, és most legutóbb a budapesti részvételt a szocialista brigádok vezetőinek országos tanácskozására. És ezzel egyidőben vette át a nagy kitüntetést: a Munka Érdemrend arany fokozatát.

— ...Nagyon örült az egész család odahaza, de ugyanúgy fogadták itt, a munkahelyemen, a társaim is.

Mi itt, a nagycsarnokban, váltunk szót Somogyi Jánossal és róla jegyzi meg Ruzs Molnár Mihály bácsi, az idősebb szaktárs:

— A mi brigádunk, a Május 1. brigád, mindig kitett magáért, most meg, hogy János is közöttünk van, igazán elégedettek vagyunk. Viszont elvárjuk minden brigádtagtól a jó munkát, az összetartozást.

Somogyi János a friss emlékek közül felsorolja a fővárosi tanácskozáson szerzett élményeket és tapasztalatokat. Jólesően hallgatta a felszólalásokat, hogy például a munka előzetes megszervezése, az anyagbiztosítás egyik feltétele a brigádok kielégítő teljesítményének.

— Kádár elvtárs nagyon közvetlenül, humorral fűszerezve beszélt a szocialista brigádmozgalom valóságos helyzetéről, de az ország más fontos kérdéseiről is.

Somogyi János — szakmája szerint motorszerelő —, úgy foglalja össze a brigádmozgalom munkahelyi hatását, hogy az igazi kollégákat nevel az emberekből és a fejlett közösségi érzésből támad a nagyobb politikai és szakmai igényesség.

És éppen Somogyi János munkája és a magatartása az egyik bizonyíték arra, hogy milyen emberek kerülnek ki a gépjavító állomás 19 szocialista címet elnyert brigádjaiból. Matyuska József, a gépjavító állomás pártszervezetének titkára mondja:

— Somogyi Jánosnál méltó helyre került a magas állami kitüntetés!

SZABÓ RÓBERT

Az iskolaigazgató

Az ország sok kiváló dolgozójával együtt Kiss Károly, a vásárhelyi Kossuth Zsuzsanna Szakközépiskola igazgatója is részt vett az Országház kupolacsarnokában tartott felszabadulási ünnepségen. Ő is ekkor kapta kézhez, kiemelkedő munkássága elismeréséül, a Munka Érdemrend ezüst fokozatát. 35 évi eredményes pedagógiai tevékenység, sokszor éjt nappallá tevő fáradságos munka fémjelzi azt az utat, amely a Kiváló tanár kitüntetéstől eddig az elismerésig, a Munka Érdemrend ezüst fokozatának az odaítéléséig vezetett. 1934-ben, Szegeden szerezte meg középiskolai matematika-fizika szakon a diplomát és abban az esztendőben már igazgatója lett a vásárhelyi kereskedelmi tanonciskolának. Tanított a református leánylíceumban és a Bethlen Gábor Gimnáziumban is A jelenlegi iskolának — amely kezdetben mint pedagógiai gimnázium működött, majd tanítóképzővé, óvónőképzővé, leánygimnáziummá és végül szakközépiskolává szerveződött át — húsz éve igazgatója. Az iskolai átszervezések oroszlánrésze az ő nevéhez fűződik. Sok száz, ma már jelentős párt- és társadalmi funkcióban működő ember került ki a kezei közül. Különösen sokra tartja az intézmény mai tevékenységét, amikor Vásárhely rohamosan fejlődő iparához neveli a jól képzett műszaki gárdát.

A város üzemei, gazdaságai nagy tiszteletben tartják kiváló nevelő és szervező tevékenységéért és bizony sokszor fordulnak segítségért az ő kedves „Karcsi bácsijukhoz”, ha újabb szakemberekre van szükségük.

— Mindig az volt a törekvésünk — mondotta beszélgetésünkkor —, hogy minél sokoldalúbb szakembereket neveljünk az iparnak és a mezőgazdaságnak. Éppen ezért szeretném, ha nálunk is minél előbb megvalósulhatna a szakmacsoportos oktatás, mert ez megkönnyítené a fiatalok elhelyezkedését, nem lennének ugyanabban a szakmában egy munkakörhöz kötve.

Kiss Károly elmondhatja, hogy nemcsak középiskolás fokon, de a társadalmi élet egyéb területén is magasrendű nevelő munkát végzett. Mint párttag, már 1946-tól megszakítás nélkül részt vett a párt és szakszervezet propaganda munkájában. Szemináriumokat vezetett, pártnapokat, előadásokat tartott és fáradhatatlan nevelő munkát fejtett ki a felnőtt oktatásban is.

— Azt szoktam mondani a különböző érettségi találkozókon volt tanítványaimnak, hozzám őszülő volt diákjaimnak: Ha még egyszer pályát kellene választanom, ismét pedagógus lennék. Ez az érzésem az elmúlt napokban még csak fokozódott — mondotta Kiss Károly befejezésül.

KOVÁCS IMRE

1969 APR 2 0
1021
Tornyai János

Polner Zoltán

Szántó Kovács János

Hogyan lehettél kegyetlen hozzájuk, hazám:
de hazájuk voltál-e másra, mint nyomorra?!
Veretted őket sortüzekkel
aláztad őket pusztulással,
míg véres tüzeket nem köptek a porba.

Toronylik a gyász
arcuk mögött, de hol
van már az arcuk? Hajlott
asszonyaik is a föld alá
bújtak. Esendő
csecsemőiket elcsépelte
a tél. Némák. Szótlanok. Nagy,
eres kezük, mint
csorbult szerszám hever előttük.

Hallgatag határ.
A kastélyok, ezek
a pórázra fogott vad
vérebek régen szétszaggatták
a rozmaringos
mezőket és őrzik a földek
hatalmas rezervátumait.
Hová fusson el,
aki megérti szegénységét.

Torkából kibuggyan a sűrű, sötét harag,
menne a vizekkel, ám elfutnak előle:
menne jajgató évszakokkal
torlódó, gazos temetőkkel
hogy belezabálhasson végül a földbe.

Ti zugolódó, konok
névtelenek együtt:
öklömnyi-vércsomos
visszeres lábak. Gőzölgő, rossz
hátak. Szikkadt mellkasok.
Ti megszakadt, csatakos
muraközi lovak.
Hát ti csak azért
voltatok, azért kellettetek,

hogy belegázoljatok
sárba és mocsokba,
hogy térdig járjatok
a talajvíz-Magyarországban,
hogy kubikra menjetek
a kapitalizmusnak
és felforduljatok?!
Tele van a világ
széthagyott, igaz szavatokkal!

Titeket szólítalak. Érted kiáltozom
perbefogott, haragos szavú summás: Szántó
Kovács János. Te fenyegető.
Te bizakodó-türelmetlen
örökös napszámos. Te jövőbe látó.

És mentek veled
a szétrágott gyomrok,
a férges-iombú tüdők,
mentek az otthontalan arcok
az országutak
visszhangos börtönfolyosóin,
az esők vasrácsa mögött
vonultak veled:
ment munkát keresni az ország!

Tornyai vallomása

Minden ember számára indító élményt ad a szülőföld. A finomabb idegrendszerű művész különösen érzékenyen reagál a szűkebb környezet apróbb rezdüléseire, csodálkozást vagy haragot kiváltó érzelmi töltéseire, melyek formálják egyéniségét és táplálják eszméletét. Ezek az élmények néha évtizedek múlva csapódnak le, magukon hordozva az emlékezés kristályait. A sokat emlegetett „couleur locale" nem provinciális szégyenbélyeg, hanem az általános színkép egyedi árnyalata. Szépen példázza ezt Tornyai János művészete.

Egy régi vásárhelyi folyóirat, a Hódtava 1936. február 15-i számának bevezetőjében arról ír az idős mester, mit jelentett számára szülővárosa. Az alábbiakban ezt a lírai hangvételű vallomást közöljük. *(László József.)*

•

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY...

Nemcsak nagyon jóleső érzés, de egyenesen nagy dolog, ha valaki — különösen művészember — Hódmezővásárhelyen szívhatta magába az édesanyja tejét, s ezzel együtt a vásárhelyi végtelen pusztát futóbetyárjaival, dalaival, a selymes Tisza-partot virágaival, az itteni nép ősegyszerű beszédével és bölcsességével.

Hányan irigyelték ezt tőlem a legmagyarabb alkotóktól (Munkácsy, Zichy, Medgyaszay) le egészen a legkisebb piktorig!

Hogy mi van ezen irigyelni való, azt nemigen lehetne itt pár sorban elmondani, csupán érezni lehet és érezzük is mindnyájan az igaz voltát... Mindez, erősen hiszem, lassanként úgyis kiviláglik majd e szerény lapocska hasábjain.

Egyelőre örüljünk neki, legyünk rá büszkék, hogy a Hód tava partján születtünk és — dolgozhatunk!

Munkásmozgalmunk kiemelkedő eseménye

A Szántó Kovács János-féle mozgalom 75. évfordulója

75 évvel ezelőtt — 1894. április 22-én — Hódmezővásárhelyen megmozdult a szervezett dolgozó nép. A szegényparasztság, a kubikosok, a téglagyári munkások, az ipari munkások legöntudatosabb tagjainak vezetésével nyílt ellenállást fejtettek ki; megmutatták, hogy szemben állnak a fennálló társadalmi renddel, és azt akár harccal is igyekeznek megdönteni. Az újabb történeti kutatások véglegesen bebizonyították, hogy *ekkor már városunkban a szociáldemokrata pártszervezet a környező vidékre is kiterjedő mozgalmáról volt szó.* Az kétségtelen, hogy 1894 áprilisa után — a terror következtében lehanyatlott a pártszervezet belső élete, de nem szűnt meg, hiszen a századfordulón már erőteljes sztrájkmozgalmak vannak ismételten városunkban. Az is tény, hogy itt nem az ipari munkásság képezte a mozgalom társadalmi bázisát, hanem a kubikos réteg, a szegényparasztság De *a vezető eszme már a szocializmus eszméje volt.*

A vásárhelyi szocialista mozgalom megerősödéséhez *Szeged* mellett, különösen *Arad* járult hozzá eredményesen. Ebben az időben itt már 3000-nél több ipari munkást találunk. Már 1890-ben megtárgyalják a második Internacionálé párizsi határozatait. Újságjuk, a *Közjólét* 1891-től kezdve Vásárhelyen is elterjedt. Az aradi csoport a marxista ideológia terjesztésére törekedett a munkásság körében. Ebből logikusan következett, hogy súlyt fektetett a munkás-paraszt szövetség kiépítésére is. Azért fontos mindez, mert a vásárhelyi munkásmozgalom kezdeti bölcsőjénél két Aradról érkezett munkás állott; *Forgács* József és *Neumann* Frigyes. Ők további szervező munkájukkal segítették a kubikosok meglevő egyletét. Miben állt az ő segítségük? Abban, hogy bevonták az *Általános Munkás Olvasó Egylet* tagjai sorába azokat a szegényparasztokat, földmunkásokat és iparosokat, akik eddig még szervezett keretekben nem működtek. Segítségük megnyilvánult abban is, hogy segítettek kiépíteni a kapcsolatot a Szociáldemokrata Párt pesti központjával. A helyi rendőrség arra lett figyelmes Vásárhelyen is, hogy egyre több szocialista mű és sajtótermék kerül. *Szombati* Géza volt az, akiről tudunk, hogy a pesti központ nevében terjesztette a kiadványokat és agitációs tevékenységet folytatott.

Ebben az időben erős a kapcsolat a *Népszavával*, amelynek vásárhelyi tudósítója maga *Szántó Kovács* János. 1894. január 26-án írta: *„A munkások pedig, kik követ hordtak az épülethez, kik keservesen megkeresett krajcárjaikkal tették lehetségessé, hogy új városházát építsenek, kiknek adó fejében az utolsó vánkost elviszik, — azoknak, a munkásoknak még azt sem engedték meg, hogy saját alkotásaikat megtekintsék.* (Az új városháza épületéről van szó.) *Íme, munkástársak, ez a mi köszönetük fáradságos munkánkért. Vonjuk le ebből a tanulságot és szervezkedjünk!"*

Szintén hasonló hangnemű egy későbbi cikk is: *„A birtokos osztály retteg az agrárszocializmustól. Bűnösnek érzi magát és fél, hogy az elnyomott parasztság egy szép napon megtorolja mindazt a kegyetlenséget, melyet évszázadokon át vele szembe elkövettek."*

A vásárhelyi mozgalom fejlődése szempontjából nagyon lényeges az, hogy a kibontakozó mozgalom *Szántó Kovács János személyében megfelelő vezéregyéniségre talált.* Maga Szántó 1892-ben lépett be az *Általános Munkásegylet*be. Hamarosan az egylet elnökévé választják. Ez elvi jelentőségű választás volt, aminek gyakorlati következményei is lettek. Ő ettől az időtől fogva a *Nemzetközi Szociáldemokrata Párt* elnökének vallja magát. Egy nemrég előkerült dokumentum szerint a rendőrségen 1894. április 18-án így vallott: *„A mozgalom keletkezése idejéről határozott tudomásom nincs, — én csak az 1894. évről felelhetek, amióta a mozgalom élén, mint elnök állok: — ezen munkáspártnak, amely magát itt helyben Nemzetközi Szociáldemokrata Pártnak nevezi célja az, hogy a nép, amennyiben már annyira alásüllyedt, magának munkája által megélhetési módot biztosítson; ennek a pártnak a biztos megélhetési módon kívül vagyon, birtok nem kell."* A közvetlenül kitűzött célokat abban foglalta össze, hogy kívánják a nyolcórai munka behozatalát. Ez nemcsak a munkás kímélése, hanem munkaalkalom teremtése a többiek számára is. E kérés mellett óhajtották az általános közvetlen választási jogot, mert ez idő szerint a munkásosztálynak nincs beleszólási joga, meg saját ügyeinek intézésében sem. Végül becsületes munkásvédő törvényt óhajtottak, hogy a munkaadóval szemben a munkást megvédhessék.

A párt működéséről azt vallotta Szántó Kovács, hogy legfontosabb feladata a vidéki elvtársakkal való kapcsolat fenntartása, a munkásság felvilágosítása a szocialista eszmék segítségével. Ez időszakban 1747 beíratkozott tagja volt a helybeli pártszervezetnek. Ez a szám önmagában is mutatja, hogy milyen *jelentős eredményre* vezetett Szántó Kovács célratörő szervező munkássága. Ezek után nem meglepő, hogy már a rendőrségi vallomásában is felcsillan az ellenállás gondolata: *„A munkás éppen csak annyit keres, vagy meg annyit sem, hogy a munkás családjainak az élelmiszer elég legyen, ha már most pl. az út adóért jönnek, s élelmiszerünket elvinni akarják, még ha fegyverrel jönnek is én magam is e l l e n á l l o k, mert első a megélhetés, azután az adó."*

A rendőrségi vallomás még egy szempontból igen lényeges: rávilágít arra, hogy *a földosztás kérdésében nem volt egységes az állásfoglalásuk.* Szántó Kovács maga a szocializálás mellett volt, viszont a tagság döntő többsége a földosztást határozott programpontnak tekintette. (Ez egyben bizonyíték arra is, hogy sok szempontból *nem volt következetes a vezetés.*)

Mindezek ellenére a tömegek mozgósítását és megnyerését 1894. elejére már biztosították. Így a mozgalom fejlődését igazolja az a tény is, hogy a Szociáldemokrata Párt 94-es országos konferenciájára már a vásárhelyi szervezettől is lehetett küldöttet küldeni. A gyűlés határozata megállapította: *„A gyűlés egyhangúlag és nagy lelkesedéssel Szántó Kovács János elvtársunkat választotta küldöttül, a pünkösdi ünnepeken Budapesten tartandó szociáldemokrata kongresszusra."* A mozgalom szervezettsége, viszonylagos ideológiai tudatossága, a környező városok pártszervezeteinek segítése azt eredményezte, hogy 1894-ben május 1-ét, a nemzetközi munkásság nagy ünnepét kiemelkedő mértékben akarták megünnepelni. Ezt nyíltan hangoztatták, sőt a vidéki falukról és tanyákról embereket is akartak a városba felvonultatni. Erre figyelt fel a rendőrség, és április közepén ezért foglalta le a szervezet irattárát és könyvtárát.

A vezetőség úgy határozott, hogy április 22-én, vasárnap a városháza elé vonulnak az irattár visszaadását követelve. Mintegy 300 főnyi munkás vonult a városháza elé. (Ez a szám később 1000—1200 főre emelkedett.) A rendőrség visszautasította az iratok visszaadását, sőt magát Szántó Kovácsot is letartóztatták. Az események most már gyorsan peregtek, *a harcos nép nem hagyta cserben vezetőjét.* Körülvették a városházát, minden oldalról ostrom alá fogták. Ellenállást 3 csendőr tanúsított, akik több lövést adtak le, majd Szeged irányában elmenekültek. E lövések következtében halt meg Vincze Péter napszámos. Ez a brutális tett azt eredményezte, hogy a felizgatott nép a városháza ostromához fogott. Fahusángokkal és utcakövekkel kezdték a támadást a városháza ellen. Ezekből a küzdelmekből derekasan kivették részüket a proletár asszonyok is Szántó Kovács felesége vezetésével. A tömeg harci ereje nagy volt, úgy látszott, megbirkózik a városháza falaival és sikerül elérnie célját: Szántó Kovács kiszabadítását. A helybeli huszárezred gyors megérkezése azonban megakadályozta a munkásság ilyen irányú győzelmét. Az ő véres beavatkozásuk vetett véget az eseményeknek.

A város vezetősége, hogy teljesen nyugodt legyen a hatalom gyakorlásában, még Szegedről is kért egy huszárszázadot. Ilyen erő birtokában már délután megjelentek a falragaszok: *„Hódmezővásárhely város életében a mai napon még eddig ismeretlen és példátlan zavargások és erőszakoskodások fordultak elő, amelyek a hatóságot a legszigorúbb intézkedések megtételére kötelezik. Ugyanezért közhírré tétetik, hogy mindenféle csoportosulás eltiltatik."*

Egy év múlva az osztálybíróság 123 vádlottat ítélt börtönbüntetésre, mint akik részesei voltak a megmozdulásnak. A bírósági tárgyalás a megfélemlítés eszköze volt, de ennél jobban is megbüntették a várost, mert megakadályozták annak további iparosítását. *Bánffy* Dezső miniszterelnöknél történt főispáni értekezlet megállapította: *„Hódmező-Vásárhelynek, mely fő fészke a szocialistáknak — nem kell se külön vasutat, se kaszárnyát, se cukorgyárat építeni, hanem ellenkezőleg: minden állami segélyt el kell venni tőle."*

A hódmezővásárhelyi események, nemcsak hazai, hanem külföldi visszhangja is jelentős volt. Így foglalkozott vele Engels, aki ebben az időben a nemzetközi proletariátus kimagasló vezetője és teoretikusa volt: *„Én is a legnagyobb érdeklődéssel kísértem a legutóbbi magyarországi mozgalmakat. Magyarországon is, éppen úgy mint másutt is, a tőke hatalmába kerítette az egész nemzeti termelést... Hogy mennyire előrehaladt már a tőkének ez a forradalma Magyarországon, azt nem rég láttuk Hódmezővásárhelyen."*

Csak 1919 áprilisában kerülhetett sor arra, hogy a vásárhelyi munkásság kinyilváníthassa: a Szántó Kovács-mozgalmat saját osztályharcos előzményének tekinti. Büszke arra, hogy most a *Direktórium* által vezetett vásárhelyi proletariátus folytatja elődei hősi példáját.

A felszabadulástól kezdve minden évben megünnepeljük városi történelmünknek (és egyben népünk történetének is) jelentős dátumát, mert az a harc, mit Szántó Kovácsék kezdtek el, ma van kifejlődőben, ma építjük fel a szocializmus világát.

BÍRÓ JÓZSEF

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DÉLMAGYARORSZÁG

1969 JAN 19

1021

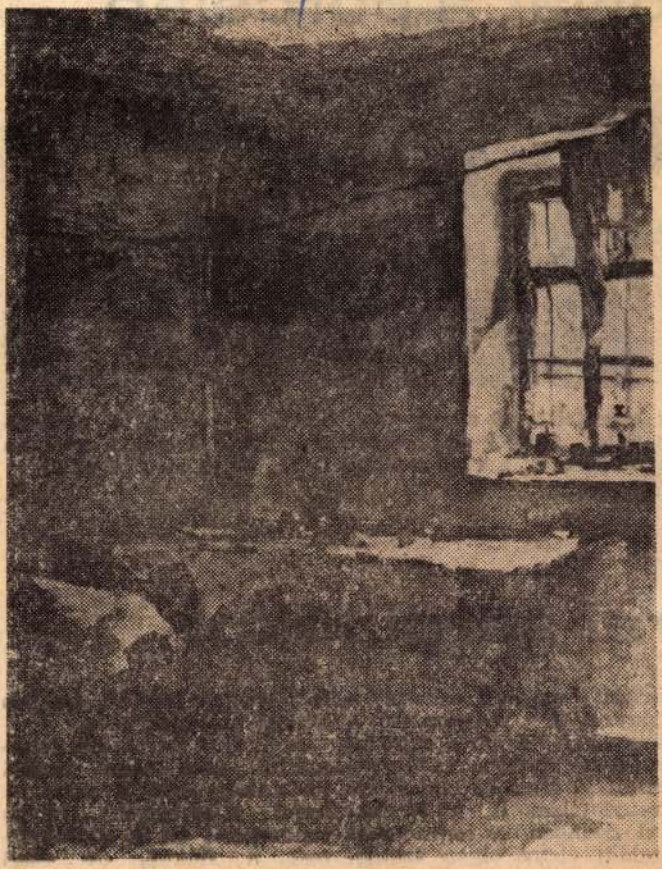

Tornyai János

TORNYAI JÁNOS SZOBABELSŐ

divat a por

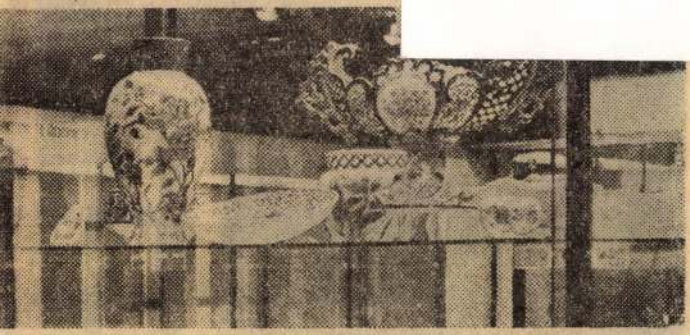

zer még feltámad a porcelán divatja, s nem is a modern, hitt antik formák masíroznak be ismét a lakásokba. Na a modern és a régi szembeállítása — ez most a divat

rai serdülőkor

hatóan meghatározhatja a fiúgyermek viselkedését a lányokkal, később a saját feleségével szemben is. Ugyanez áll az anya és lányok viszonylatában is, a férfiakkal szemben. A harmonikus családi életre olyan szüksége van a serdülő gyermeknek, mint egy falat kenyérre. A benne levő nyugtalanság, a bújkáló diszharmónia megkívánja a nyugalis a maguk módján, torzítás nélkül oldódnak meg.

A lányok serdülése rendszerint nem okoz annyi problémát, mint a fiúké. A korai pubertásban ugyan rendszerint ők is elkülönülnek a fiúktól, de ezzel együtt egyesek iránt mégis titkon rajonganak. A barátnők ezt meg is tárgyalják egymás között. Náluk is csökken a felnőttekkel szem-

MDK

Tornyai János, festő

Kovács Mária [Mári néni] parasztfestő Tornyai János mellett élt s tőle tanult festeni.

–: festőművész fejlendőben 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1969 júl. 19.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

1021 Tornyai János

Száz éve született Tornyai János

Egy évszázada született Tornyai János, Alföld-festészetünk kiváló alakja. Különös fogalma a magyar művészettörténetnek ez a művészeti áramlat. Aki nem ismeri eléggé, azt hiheti, a puszta kizárólagos lefestését jelenti a szó, nyájak, délibábok és gémeskutak képre komponálását. Holott Alföld-festőink talán kevesebbet festették a pusztát, mint azok, akiket nem illetünk ezzel a névvel, témájuk sokkal inkább az Alföld embere volt, mint a táj. S az alföldi ember a főszereplője műveiknek akkor is, ha nincs a képen, ha nagy ritkán egy-egy történelmi jelenet, csendélet a képek tárgya. Mert az ottani parasztság szemlélete tette őket azzá, amivé váltak, a nagy indulatok és hatalmas érzelmek, nyomasztó feszültségek és izzó tragédiák elégedetlensége vezette ecsetjüket, nem a táj formái.

Tornyai egész munkásságát meghatározta ez a parasztsággal azonosuló, indulatos szellemi alföldiség. Mintarajziskolát, művészképzőt végzett, Franciaországban, Németországban, Itáliában folytatta tanulmányait, mint korának más festői, de e sokféle példa közül csak Munkácsy hatott rá Párizsban is — Alföld-képeivel —, s még harmincéves sincs, amikor megtér az Alföldhöz: Hódmezővásárhelyhez.

Az agrárproletár-indulatoktól hevülő század végi parasztváros nemcsak ösztöndíjjal kötötte magához festő szülöttét: egy életre elegendő indítást adott emberségének, művészetének, festői programot és örök kötöttséget. Első figyelmet keltő alkotása, a Juss jelképe ennek a hűségnek: 1901-ben festette legkorábbi változatát, s a szegényes örökségen ádázul összecsapó parasztindulat szinte egész pályáján végigkísérte, új meg új változatok megfestésére kényszerítette.

Tornyai bejárta a művészi indulat végtelen útjait. A nagy példakép, Munkácsy realisztikus drámaiságától a romantikusan lázadó kötetlenség festészetéhez ért, az elbeszélő piktúrától munkássága a türelmetlenül kiáltó, olykor üvöltő harsogásig lendült. A fejlődés állomásait újabb képek jelzik. A Szitáló lány, a Csizmahúzás, a Hurkatöltés népi zsánerjelenetek az első esztendőkben, a „Rákóczi Rodostóban" című vászon és a megrendítően szép Nagy Bercsényi Miklós-portré a későbbi korszakban. S aztán alföldi tájak, Gémeskút és Nagyborulás a század tízes éveiben, egészen a „Bús magyar sors"-ig. A „Bús magyar sors" mellékcíme: önéletrajz és az aszott pusztán bóklászó csontsovány ló kettős jelképe mutatja, mit is jelentett az Alföld és az alföldi téma ennek a mesternek.

Tornyai János művészettörténeti nevezetességűvé tette Vásárhelyt saját festészetével és azzal, hogy művészeti központot szervezett a városban, Endre Béla, Rudnay Gyula — Alföld-festő művésztársai — részére is. Népművészeti alkotásokat gyűjtött, és kerámiaműhelyt teremtett. (Ebből lett a napjainkban mind fontosabbá váló kerámiagyár.) Festészetet népszerűsített és közönséget nevelt. (Így született meg a mai vásárhelyi művésztelep és a mai vásárhelyi értő publikum.) S közben élte maga is a vásárhelyiek életét. Nem is a városiakét: egy idő múltán a tanya vált otthonává, művész létére egy volt a vásárhelyiek közül, s később, amikor elköltözött öreg korára, akkor sem szakadt el a Viharsaroktól.

Élete végén — 1936-ban halt meg — indulatai csendesebbé váltak. Szentendrei korszakában derűsebb szobabelsők kerültek vásznaira, de a foltok tépettsége, a napfény élessége, a formák nyugtalansága régi erőket őrzött. Mindig az Alföld festője maradt Tornyai János.

Zs. A.

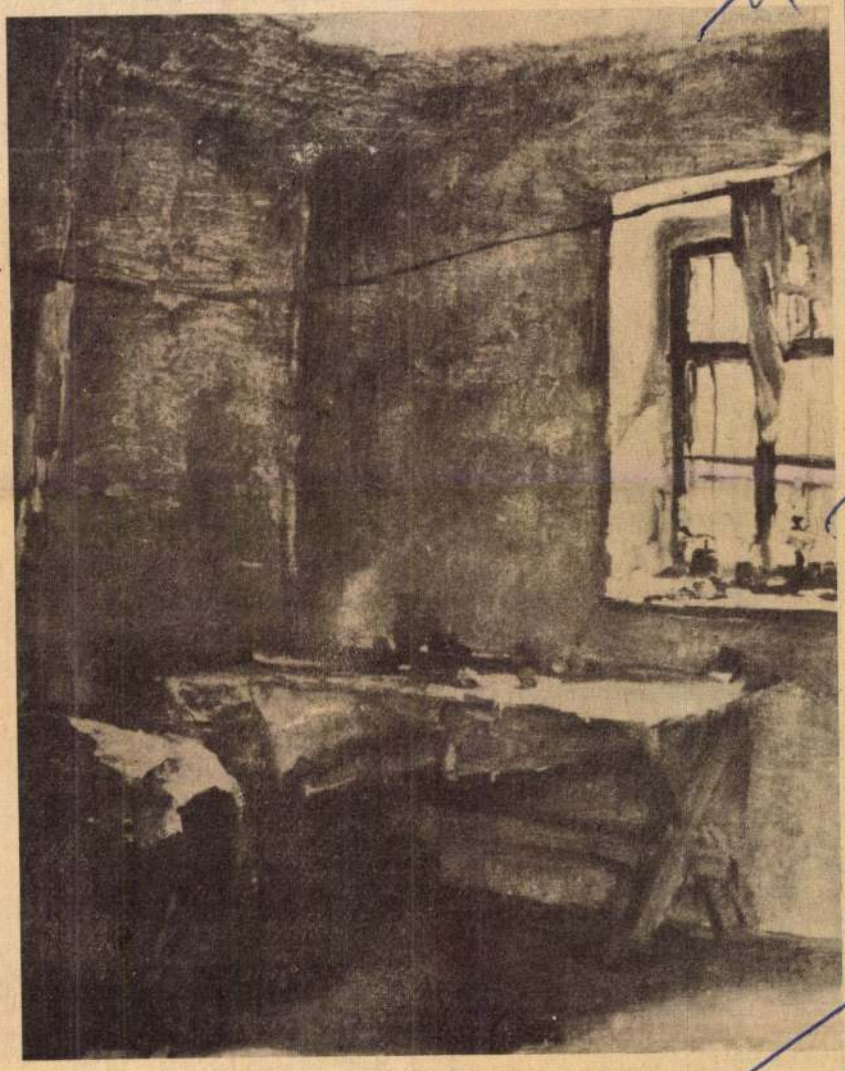

Szobabelső

Igényesnek hálószobabútor eladó. Vasutas u. 12. Érdeklődni szombaton, vasárnap.

Új állapotban levő modern háló eladó. Méhes u. 4.

Szép dióháló jó állapotban levő eladó. Kígyó u. 22.

Két forgólábas bőr (ív-fotel sürgősen eladó. Szappanos u. 3.

Jó állapotban levő szelon eladó. Simonffy u. 1/A., házfelügyelő.

EGYÉB

Bor 1966. évi 13 forinttól kapható. Vörös Hadsereg útja 40. I. 1

Eladó modern mély gyermekkocsi, akkutöltő és egyfázisú villanymotor. K. Tóth u. 30. sz.

Eladó 2 db gépkocsira való új ködlámpa és irhamellény. Tanácsköztársaság útja 32. VII. 25.

Hemsire és Rhodesiland naposcsibék február hó 1-től 4 forint. Viszonteladóknak árengedmény. Tsz baromfikeltető, Gyula. Telefon: 88.

Modern mély sötétkék-fehér gyermekkocsi kifogástalan állapotban eladó. Láhner u. 58. Létai útból balra, Debreceniék.

Garázs kiadó. Komlóssy út 18/B. fszt. 4. Ágoston.

Gyermek íróasztal, fényezett függönykarnis eladó. Csapó u. 41. Hátul bal sarok.

Régi, gyapjú háraszt kendőt veszek bármilyen színben. Ajánlatot csak szombat délután és vasárnap délelőtt. Múzeum u. 4., házfelügyelő. (Nemzeti Bank épülete.)

Nyloningét modern fazonú ragasztott galérral átgalléroza Dobos fehérneműkészítő. Budapest, V., Régiposta u. 7—9. Lebonyolítás postán.

Nagyméretű meleg ágyi kertek eladók. Lehel u. 34.

Bőrkabát kifogástalan állapotban, férfi télikabát középtermetre eladó Katona szabómesternél. Széchenyi u. 1. udvarban.

Fali földgázfűtő, német, új készülék megfelelő kémény hiányában eladó. Nagyerdei krt. 60. I. Vargánál. Értekezés délután.

Eladó garzon zománcos gáztűzhely. Arany János u. 33., hátul az udvarban.

Garázs hosszabb időre kiadó. Olajkályha eladó. Simonyi út 9. I. em. 4.

Egyfázisú motoros szivattyú eladó. Szabolcs u. 22.

Eladó jó állapotban levő 3 főzőlapos vas földgáztűzhely. Tanácsköztársaság útja 58. fszt. 3.

Gáztűzhely és konyhabútor eladó. Ságvári Endre u. 3. alagsor 1.

Teljesen új műszőrme kabát olcsón eladó. Apaffi u. 54

vas Pál u. 6. Tócskert.

Földgáz bojler és kályha eredeti német, felszerelve, gázhiány miatt és Terta rádió, kiváló Audió zeneszekrény olcsón eladó. Palotai. Arany János u. 2. sz.

Teatűzhely városi gázra kifogástalan állapotban eladó. Ságvári Endre u. 5. II. 11.

Eladó versenykerékpárhoz négysebességű lánckerék, lánc, hátsótengely, új. Marx K. u. 58.

Géptisztításra alkalmas puha, mosott

rongyot

állandóan

veszünk,

kilogrammonként 8 forintos áron. Szabadság Lapnyomda, Bajcsy-Zsilinszky u. 1—3.

Síbakancs, sínadrág, teljesen új német 3 kerekű gyermekkerékpár eladó. Érdeklődni szombat délután, vasárnap délelőtt. Kun Béla u. 7. I. 3.

Tűzifáját felfűrészeli Böszörményi Szolgáltató Ktsz. Debrecen, Április 4. útja 66. Telefon: 41-00.

Vállalnánk idős nő vagy férfi eltartását fiatal házaspár egy gyerekkel. Értesítést „Két szoba" jeligére a kiadóba kérjük.

250-es gyalugép és 500-as gyalugéptengely, hegesztőtrafó 220 voltra, lemezjátszós rádió, kisebb kalapácsos daráló, 370-es szalagfűrész, asztal nélkül. Egy és háromfázisú motor. Cím: Hajdúböszörmény, Thököly u. 50.

Elveszett 15-én fél 5 órakor csőmetsző, késekkel, vasút mentén, laktanya sarkánál. Kérem a becsületes megtalálót, illő jutalom ellenében értesítsen. Kozma Mihály I. ker. Lovász u. 14.

Eladó carrarai márványszobor, olasz mester Kalaposnő című műve, festmények neves festőművészektől, keretek, nagy asztalok, dióháló. Ságvári Endre u. 4. I. 3. Megtekinthető vasárnap.

Premetheus német gyártmányú gázsütő, ovális tükörkeret, paplan, 6 darab márkás kávéskészlet, függönykarnis, férfi télikabát, férfi cipő, 30 literes petróleumkanna, 30 literes mosófazék, férfi ingek, férfi fél bőrkabát, különböző festmények eladók. Arany János u. 54. II. em. 9. 1 csengetés.

Közületek! Vállalatok! Figyelem!

A NÁDUDVARI FMSZ MEGVÉTELRE FELAJÁNL:

20 000 db 6 mm-es szárnyas anyát,
20 000 db 8 mm-es szárnyas anyát,
1000 kg 20×60-as lapos acél,
1000 m² 3 mm-es síküveg

ÜGYINTÉZŐ: VASBOLT VEZETŐ

A Hajdú—Szabolcs Megyei Élelmiszer- és Vegyiáru-nagykereskedelmi Vállalat, valamint a Hajdú-Bihar Megyei Élelmiszer-kiskereskedelmi Vállalat és a Nyíregyházi Konzervgyár közös rendezésében

árubemutatóval egybekötött nagy téli konzervvásárt

tart a Nyíregyházi Konzervgyár kiváló minőségű termékeiből

az 5. sz. bolt Debrecen, Benedek tér 1.,
a 20. sz. bolt Debrecen, Petőfi tér A-épület,
a 95. sz. bolt Debrecen, Új Élet park, Dózsa György út (ABC-áruház)
1969. január 22. és február 1. között.

A város más Élelmiszer-kiskereskedelmi Vállalat egységeiben is nagy választékot biztosítunk a bemutatott áruféleségekből.

A biharnagybajomi Dózsa Tsz

ELADÁSRA FELKÍNÁL

30 db igáslovat, 15 db növendék

CSIKÓT ÉS LÓSZERSZÁMOKAT.

Érdeklődni a tsz központi irodájában.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy édesanyánk, nagymamánk, dédnagymamánk,

ÖZV. SZILÁGYI JÁNOSNÉ
Bulátkó Anna

80 éves korában, január 15-én, súlyos szenvedés után elhunyt. Temetése jan. 22-én, szerdán de. 11 órakor lesz a Köztemető I. osztályú ravatalozójából.

A gyászoló család

Lakás: Szegfű u. 8. (volt Gönczi utca)

Értesítjük mindazokat, akik ismerték és szerették

SZABÓ JENŐ
nyugdíjas kereskedőt,

Értesítjük mindazokat, akik ismerték és szerették

ÖZV. KOZMA PÉTERNÉ
Ivanics Erzsébetet,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

FEJÉR MEGYEI
HÍRLAP

1021 Tornyai János

100 éve született Tornyai János

Egy évszázada született Tornyai János, Alföld-festészetünk kiváló alakja. Különös fogalma a magyar művészettörténetnek ez a művészi áramlat. Aki nem ismeri eléggé, azt hiheti, a puszta kizárólagos lefestését jelenti a szó, nyájak, délibábok és gémeskutak képrekomponálását. Holott Alföld-festőink talán kevesebbet festették a pusztát, mint azok, akiket nem illetünk ezzel a névvel, témájuk sokkal inkább az Alföld embere volt, mint a táj. S az alföldi ember műveik főszereplője akkor is, ha nincs a képen, ha nagyritkán egy-egy történelmi jelenet, csendélet a képek tárgya. Mert az ottani parasztság szemlélete tette őket azzá, amivé váltak, a nagy indulatok és hatalmas érzelmek, nyomasztó feszültségek és izzó tragédiák elő-

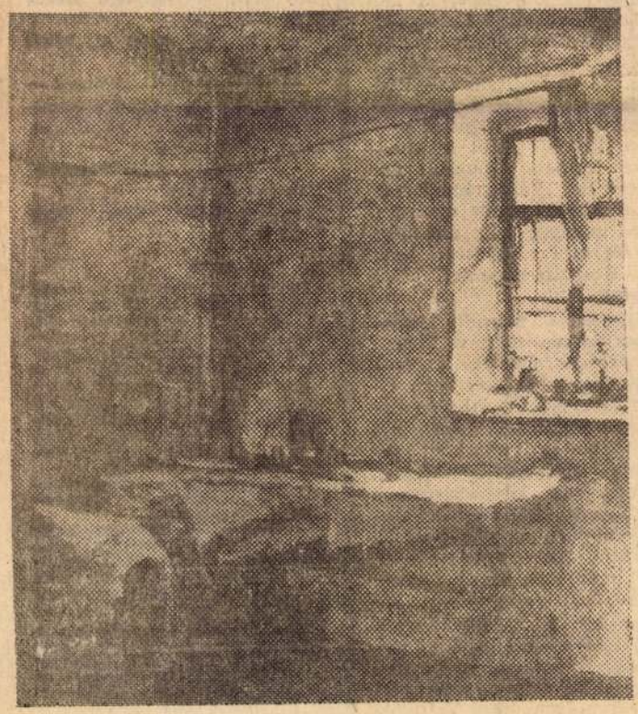

Tornyai János: Szobabelső

kötöttséget. Első figyelmet keltő alkotása a Juss, jelképe ennek a hűségnek: 1901-ben festette legkorábbi változatát, s a szegényes örökségen ádázul összecsapó parasztindulat szinte egész pályáján végigkísérte, új, meg új változatok megfestésére kényszerítette.

Tornyai bejárta a művészi indulat végtelen útjait. A nagy példakép, Munkácsy realisztikus drámaiságától a romantikusan lázadó kötetlenség festészetéhez ért, az elbeszélő pikturától munkássága a türelmetlen kiáltó, olykor üvöltő harsogásig lendült. A fejlődés állomásait újabb képek jelzik. Szitáló lány, Csizmahúzás, Hurkatöltés — népi zsánerjelenetek az első esztendőkben, a Rákóczi Rodostóban című vászon, és a megrendítően szép Nagy Bercsényi Miklós portré a későbbi korszakban. S aztán alföldi tájak, Gémeskút és Nagyborulás a század tizes éveiben, egészen a Bús magyar sorsig. A Bús magyar sors mellékcíme: önéletrajz, és az aszott pusztán bóklászó csontsovány ló kettős jelképe mutatja, mit is jelentett az Alföld és az alföldi téma ennek a mesternek.

Tornyai János művészettörténeti nevezetességűvé tette Vásárhelyt saját festészetével és azzal, hogy művészeti központot szervezett a városban, Endre Béla, Rudnai Gyula — Alföld-festő művésztársai — részére is. Népművészeti alkotásokat gyűjtött és kerámia-műhelyt teremtett (ebből lett a napjainkban mind fontosabbá váló kerámiagyár), festészetet népszerűsített és közönséget nevelt (így született meg a mai vásárhelyi művésztelep és a mai vásárhelyi értő publikum). S közben élte maga is a vásárhelyiek életét. Nem is a városiakét: egy idő után a tanya vált otthonává művész létére egy volt a vásárhelyiek közül, s később — amikor elköltözött öreg korára, akkor sem szakadt el a Viharsaroktól.

Élete végén — 1936-ban halt meg — indulatai csendesebbé váltak. Szentendrei korszakában derűsebb szobabelsők kerültek vásznaira, de a foltok tépettsége, a napfény élessége, a formák nyugtalansága régi erőket őrzött. Mindig az Alföld festője maradt Tornyai János.

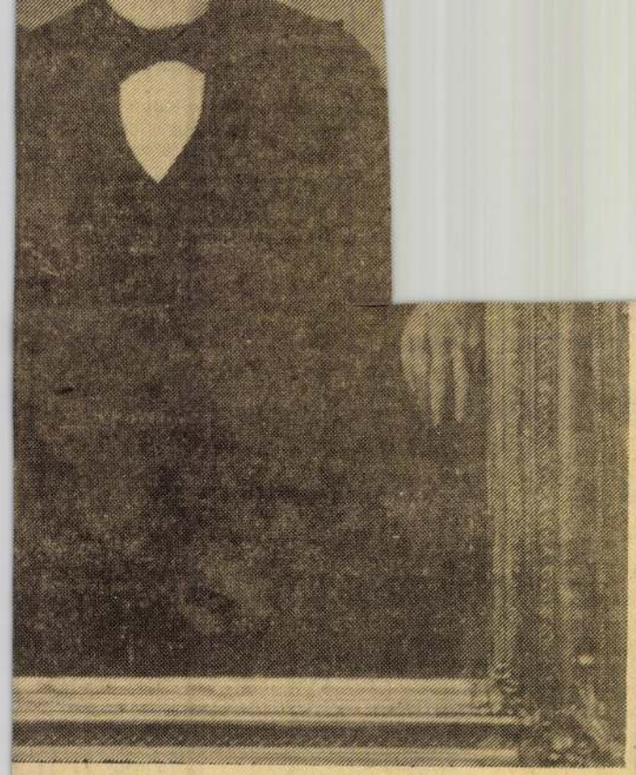

nem a nemzet, de a felekezetek ünnepsége lett volna. Az újság beszámol több községben rendezett ünnepségről is, és példaként említi meg a kiterjedt Zichy-nagybirtokon fekvő Káloz községben megtartott ünnepséget, ahol a templom zsúfolásig megtelt hívőkkel. „Este zenekísérettel egybekötött fáklyásmenet volt a legparányibb zsellérház ablaka is ki volt világítva." Tanulhattok fehérváriak, — jegyezte meg a lap.

Ünnepség zászlóerdővel

Aztán végül is sor kerülhetett Kossuth Lajos kilencvenedik születésnapja alkalmából, 1892. szeptember 16-án a városháza nagytermében az arckép ünnepélyes leleplezésére.

Először azonban még egyszer megpróbálta báró *Fiath* Miklós főispán különböző ravaszkodással, csűrés-csavarással megakadályozni az arckép leleplezését. A törvényhatósági bizottság ülésén, 1891. december 28-án Tóth Arthur indítványozta Kossuth arcképének kifüggesztését a városháza tanácstermében. „Az a férfiú — mondotta — ki a jobbágy

nem esküdött, belépni nem szabad, itt Kossuth képének helye nincs. Ezért ki kell mondanom, mint őfelsége által kinevezett főispánnak, felelősségem teljes tudatában, hogy ezen indítvány — Kossuth arcképének a tanácsteremben való kifüggesztése — nem egyéb, mint alkotmányos formába burkolt felségsértés". Váltig hangoztatta a főispán, hogy a teremben, amelyet száz esztendeje *Mária Terézia* képe díszíti, Kossuth képének helye nincs!

Dicsősége maradt Székesfehérvárnak, hogy a főispáni erőszak ellenére is csak tizennégy híve volt báró Fiath Miklósnak a törvényhatósági bizottsági ülésen, míg a többi egyemberként kívánta Kossuth arcképének ünnepélyes leleplezését.

Kossuth kilencvenedik születésnapjára zászlódíszbe öltözött a város, amelynek lakóit már kora reggel a Kossuth-nóta dallamaival ébresztették fel. A díszközgyűlést Havranek József polgármester nyitotta meg, aki tartalmas beszédben ismertette a reformkort, majd Tóth István főjegyző tartott ünnepi beszédet, üdvözölvén a ki-

Budai Színkörben. Géza látva Bródy feltűnő szomorúságát, megkérdezte:

— Mi bajod van, Pista?

— Szeretnék megvacsorázni.

— És mi akadálya van ennek? — kérdezte Sebestyén.

— Egy tizes kellene.

— Parancsolj! —, s átadta a tizest.

Bródy megköszönte és elindult, mire Géza utánaszólt:

— Te Pista, nehogy vacsorázás helyett megint színházat alapíts.

*

Nemrég Honthy Hannával találkoztam. Nagy örömmel üdvözölt, s ragyogó arccal mondta:

— De jól nézel ki, Misi! Hány éves vagy?

— Ne viccelj, — szóltam — hiszen évekig együtt ünnepeltük a születésnapunkat. Egyidősek vagyunk.

Végtelen sajnálkozással mondta Honthy:

— Te már olyan öreg vagy?!

*

Hevesi Sándor és a Budai Színkör igazgatója között nagy és őszinte barátság alakult ki. Kár, hogy gyakori telefonbeszélgetéseiket nem lehetett magnetofonra felvenni. Egy ilyen beszélgetés során egyszer Hevesinek panaszkodott az igazgató: gyengén megy a Budai Színkör.

— Mit játszanak ma? — kérdezte Hevesi.

— Ármány és szerelem Beregivel — mondta az igazgató. Hevesi csodálkozott:

— Ármány és szerelem Beregivel, s nincs közönség?

Aznap este váratlanul beállított az előadásra. Hevesi beült az igazgatósági páholyba, s azt mondta:

— Mit akarsz, hisz tele van a színház?!

— De mit tudod te, — mondta az igazgató —, ebből mennyi az ármány, és mennyi a szerelem?!

*

Heltai Jenőt meghívták a Bu-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296; 188-307
1969. Jan 17
CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

A Tornyai-centenárium szombati programja

Tornyai János, a nagy alföldi festő születésének 100. évfordulója alkalmából — a centenáriumi év keretében — január 18-án, szombaton egész napos ünnepséget rendeznek Hódmezővásárhelyen. A szombati nap programja a következő:

Tudományos ülésszak kezdődik délelőtt 9 órakor a városi tanács tanácstermében. Megnyitót mond *Vörös* Mihály vb-elnökhelyettes, *„Tornyai élete és művészete"* címen *dr. Bodnár* Éva művészettörténész, *„Tornyai és Vásárhely"* címen *dr. Dömötör* János múzeumigazgató, *„Tornyai ma (A realizmus korszerűsége)"* címen *dr. Pogány Ö.* Gábor, a Nemzeti Galéria főigazgatója tart előadást. Az ülésszak végén levetítik a *„Tornyai"* című filmet, majd megkoszorúzzák Tornyai mellszobrát.

Két emléktábla leleplezésére kerül sor a délutáni órákban: 2 órakor a volt Serház téri huszárlaktanyában és 3 órakor a Beloiannisz tér 4. sz. háznál. Az előbbinél *Almási Gyula* Béla festőművész, az utóbbinál *Bíró* József tanácsi osztályvezető mond avatóbeszédet. Fél 4 órakor a Tornyai—Medgyessy állandó kiállítás (Petőfi Művelődési ház, II. em.) helyiségében emlékünnepség lesz a Bethlen gimnázium közreműködésével. Beszédet mond *Szalay* Ferenc festőművész.

Az ünnepségsorozat a délután 5 órakor nyíló Tornyai emlékkiállítással zárul. A Tornyai Múzeumban rendezett kiállítást *Siklós* János, a megyei pártbizottság titkára nyitja meg.

Tornyai

2.50 Népek zené
népdalok
3.20 Händel: Tűz
4.08 Éva. Rádió
5.13 Orvosok a
5.21 Hanglemezgy
perce
5.41 Egy hír a
alatt
5.53 Fúvósinduló
6.05 Csendes Do
7.03 Beethoven:
raverseny

Részletek Offenbach operettjéből
17.51 Nem menekülhetsz... Versek
18.06 Az elmúlt év legjobb tánczenei felvételeiből. VI. rész. (Ism.)
18.36 Színházi jegyzet
18.46 A Suisse Romande zenekari hangevrsenye Genfből
20.43 Régi magyar dalok és táncok
21.07 Az álatok produkcióiról
21.27 Couperin: 4 triószonáta
22.01 Európai hanglemezparádé.

MAGYAR TELEVÍZIÓ

8.33 Orosz nyelvtanfolyam haladóknak
9.00 Zebra
9.15 Gyere pajtás, énekelni!
9.30 Rajzolj velünk!
10.15 Bors. Televíziós kalandfilmsorozat. 1. Szervezzünk anarchiát. (Ism.)
11.15 Üdvözlet barátainktól. Közvetítés Rigából
12.00 Matiné a Zeneakadémián. Az MRT Szimfonikus Zenekarának hangversenye
14.43 Francia nyelvtanfolyam

VTTV
2 ÉV GARANCIA

ALFÖLD 1969. január 18., szombat

Száz éve született Tornyai János

Egy évszázada született *Tornyai János*, Alföld festészetünk kiváló alakja. Különös fogalma a magyar művészettörténetnek ez a művészeti áramlat. Aki nem ismeri eléggé, azt hiheti, a puszta kizárólagos lefestését jelenti a szó, nyájak, délibábok és gémeskutak képrekomponálását. Holott Alföld-festőink talán kevesebbet festették a pusztát, mint azok, akiket nem illetünk ezzel a névvel, témájuk sokkal inkább az Alföld embere volt, mint a táj. S az alföldi ember műveik főszereplője akkor is, ha nincs a képen, ha nagyritkán egy-egy történelmi jelenet, csendélet a képek tárgya. Mert az ottani parasztság szemlélete tette őket azzá, amivé váltak, a nagy indulatok és hatalmas érzelmek, nyomasztó feszültségek és izző tragédiák elégedetlensége vezette ecsetjüket, nem a táj formái.

Tornyai egész munkásságát meghatározta ez a parasztsággal azonosuló, indulatos szellemi alföldiség. Mintarajziskolát, művészképzőt végzett, Párizsban, Németországban, Itáliában folytatta tanulmányait, mint korának festői, de e sokféle példa közül csak *Munkácsy* hatott rá Párizsban is — Alföld képeivel —, s még harminc éves sincs, amikor megtér az Alföldhöz: Hódmezővásárhelyhez.

Az agrárproletár indulatoktól hevülő századvégi parasztváros nemcsak ösztöndíjjal kötötte magához festőszülöttét: egy életre elegendő indítást adott emberségének, művészetének, festői programot és örök kötöttséget. Első figyelmet keltő alkotása a *Juss*, jelképe ennek a hűségnek: 1901-ben festett legkorábbi változatát, s a szegényes örökségen ádázul összecsapó parasztindulat szinte egész pályáján végigkísérte, új, meg új változatok megfestésére kényszerítette.

Tornyai bejárta a művészi indulat végtelen útjait. A nagy példakép, Munkácsy realisztikus drámaiságától a romantikusan lázadó kötetlenség festészetéhez ért, az elbeszélő piktúrától munkássága a türelmetlenül kiáltó, olykor üvöltő harsogásig lendült. A fejlődés állomásait újabb képek jelzik. *Szitáló lány, Csizmahúzás, Hurkatöltés* — népi zsánerjelenetek az első esztendőkben, a *Rákóczi Rodostóban* című vászon, és a megrendítően szép *Nagy Bercsényi Miklós* portré a későbbi korszakban. S aztán alföldi tájak, *Gémeskút* és *Nagyborulás* a század tízes éveiben, egészen a *Bús magyar sors*-ig. A Bús magyar sors mellékcíme: *önéletrajz*, és az aszott pusztán bóklázó csontsovány ló kettős jelképe mutatja, mit is jelentett az Alföld és az alföldi téma ennek a mesternek.

Tornyai János művészettörténeti nevezetességűvé tette Vásárhelyt saját festészetével és azzal, hogy művészeti központot szervezett a városban, *Endre Béla, Rudnay Gyula* — Alföldfestő művésztársai — részére is. Népművészeti alkotásokat gyűjtött és kerámiaműhelyt teremtett (ebből lett a napjainkban mind fontosabbá váló kerámiagyár), festészetet népszerűsített és közönséget nevelt (így született meg a mai vásárhelyi művésztelep és a mai vásárhelyi értő publikum.) S közben élte maga is a vásárhelyiek életét. Nem is a városiakét: egy idő után a tanya vált otthonává, művész létére egy volt a vásárhelyiek közül, s később, amikor elköltözött öreg korára, akkor sem szakadt el a Viharsaroktól.

Élete végén — 1936-ban halt meg — indulatai csendesebbé váltak. Szentendrei korszakában derűsebb szobabelsők kerültek vásznaira, de a foltok tépettsége, a napfény élessége, a formák nyugtalansága régi erőket őrzött. Mindig az Alföld festője maradt Tornyai János.

zs. a.

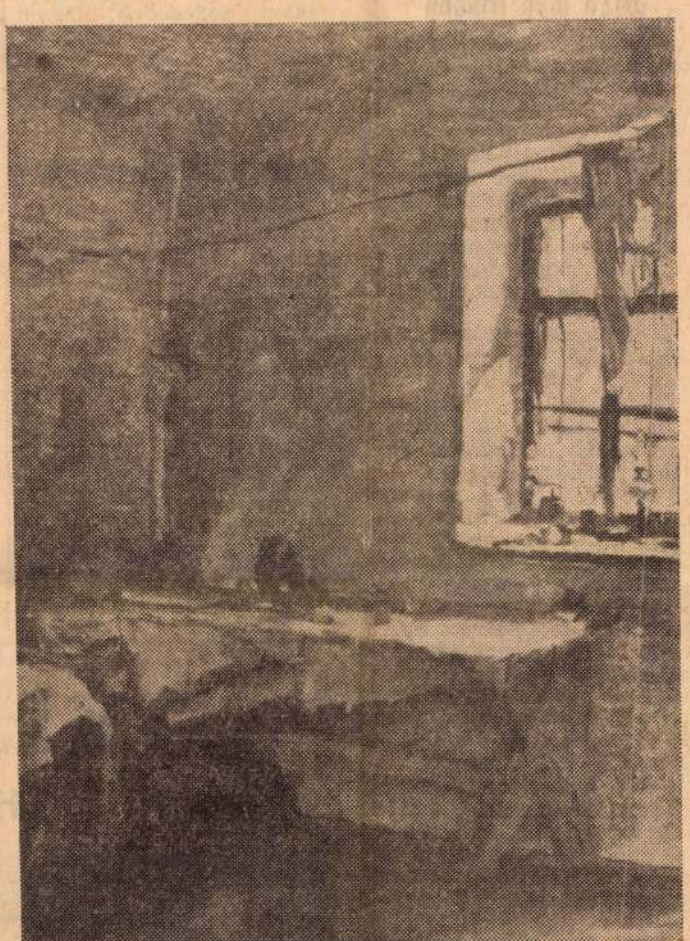

Tornyai János: SZOBABELSŐ

1969 JAN 18
KISALFÖLD
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Lehetne egy kicsit rugalmasabban?

Szabadalmat vásárolt a Mezőgépgyár

Rövid hírben közölte már a Kisalföld, hogy a Mosonmagyaróvári Mezőgazdasági Gépgyár a külkereskedelmi joggal felruházott AGROTROSZT közvetítésével megvásárolta a Machinefabrik Heesen N. V. (Boxtel, Hollandia) egyik gyártmányának a licencét.

A szakkörökben csak Heesen-présnek nevezett gép gyártási jogának birtoklása öt évre szól, és 60 000 dollárba került. Ez idő alatt a mosonmagyaróvári üzem háromszázat készíthet belőle, itthon és külföldön egyaránt eladhatja. (Ha háromszáznál többet gyárt, akkor darabonként két százalék haszon illeti a holland vállalatot.)

Őrizd meg frissen

Korszerű takarmanyozási mód alkalmazását teszi szuksegessé a gazdaságos nagyüzemi állattenyésztés. E modszer legfontosabb követelménye: a lehető legnagyobb mértékben megőrizni a természetes zöldtakarmány tápértékét. A takarmányok zöldbimbós állapotukban a legértékesebbek. Így tárolni viszont nagy veszteség nélkül lehetetlen.

A Mosonmagyaróvári Mezőgazdasági Gépgyár és a tervező intézetek konstruktőrei 1961-ben megalkották az LKB-típusú lucernaliszt-készítő berendezést. Később továbbfejlesztették. Az új MGF-jelű mezőgazdasági gyorsszárító és feldolgozó, majd annak kicsinyített változata, a TGSZ következett a gyártmányok között.

Rövid idő alatt százával keltek el az LKB, az MGF és a TGSZ berendezések, elsősorban a baráti országokban. A mosonmagyaróvári mérnökök különféle kiegészítő egységeket is alkottak a sokmillió forint értékű gépekhez. A törzsberendezés és kiegészítői sikerrel oldották meg az alapvető feladatokat — minél több karotint, fehérjét, vitamint őrizzen meg a gépekből kikerülő takarmányliszt.

Ezzel sem elégedtek meg a mezőgépgyáriak, és az állattenyésztők, állattartó gazdaságok kérésére, ösztönzésére átmeneti megoldásként takarmány-brikettálót szerkesztettek. Ugyanakkor a szakirodalomból kikeresték a takarmányliszt préselésére a legmegfelelőbb gépet.

Saját termékével fizet

Tavaly a Budapesti Nemzetközi Vásáron döntöttek a mosonmagyaróvári nagyüzem vezetői, hogy megvásárolják a holland Heesen-cég présgépének gyártási jogát. Január 10-én aláírták Budapesten az AGROTROSZT és a Heesen-gyár képviselői a szabadalomvásárlás jegyzőkönyvét.

Öt év alatt kell kifizetni a 60 000 dollárt. Tárgyalások folynak arról, hogy a Mosonmagyaróvári Mezőgazdasági Gépgyár saját termékeivel fizetne. A holland cég szívesen venné, ha a présgép öntöttvas testét a magyar fél készítené, és küldené fizetségül Boxtel-be.

Az úttörők közé sorolható a Mezőgépgyár a licenvásárlók között. Első ilyen szerződésének megkötésekor gyermekcipőben jár a kitaposatlan úton. De jól talpraesetten cselekedett, hiszen olyan termék gyártási jogát vette meg, amelyet ugyancsak élvonalbeli termékével együtt jó pénzért értékesíthet a világpiacon.

Késik a sorozatgyártás

Csupán egy mozzanatot kifogásolhatunk: a Mezőgépgyár és felettes szervei egy hónap alatt döntöttek a licenc megvételéről, mert belátták, hogy kifizetődő. A Külkereskedelmi Minisztérium viszont majdnem fél évig bonyolította az ügylet rá tartozó részeit. Rugalmasabb, gyorsabb ügyintézéssel már akár sorozatban gyárthatná a Heesen-prést a Mosonmagyaróvári Mezőgazdasági Gépgyár. Így viszont csak az év végén, jövő év elején kezdődhet a sorozatgyártás.

— k —

Késő

a lö

Lövőn nagy vihart váltott ki annak a híre, hogy a gyár hírneves és hagyományos termékének: a zsebkéseknek a gyártását beszüntették. A községből és környékéről verbuválódott késgyári törzsgárda máig is nehezen érti, hogy évtizedek múltán, az egykor keresett, külföldön is kedvelt lövői bicska készítéséről miért kell áttérniük az épületvasalások, zárpántok gyartására. Sokan a megélhetésüket is féltik, mert a gyártmányösszetétel változást úgy tekintik, mint átmenetet az üzem elhalasztására.

Amit el is lehet adni

A Soproni Zárgyár — melynek üzeme a lövői — vezetősége a zsebkések gyártásáról való lemondást sokoldalúan és meggyőzően indokolja. A lövői gyár az elavult műszaki állapotában nem képes a zsebkések versenyképes gyártására. Anyagi eszközök pedig nincsenek az üzem oly mértékű korszerűsítésére, melyben a kések nagyüzemű gyártása kifizetődő lenne. Az utóbbi években érezhető volt készítményeik iránt a kereslet megcsappanása. A kereskedelem importból szerzi be a szükséges mennyiség nagy részét, kisebbik hányadát pedig a ktsz-ek készítményeiből fedezi. S míg a kések iránt csökken az érdeklődés, egyre növekszik a vásárlási kedv az épületvasalások, ajtózárak iránt. Célszerű, ésszerű döntés tehát, hogy ez utóbbiak gyártását fokozza a Soproni Zárgyár.

TÉL

„Hű

M.D.K.

Tornyai János
festő

Méltatás.

G.Z.: Vlaics Károly
Művészet, 1969. február - 24 kép.

Tornyai János

nemzedéke és a mai művészek közti híd kohán György művészete.

Németh Lajos: Recent Exhibitions. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1967. 26. sz. 1961.

Tornyai János

A Nagy Magyar Alföld iskolának
oszlopa Koszta Józseffel együtt.

Németh Lajos: Recent Exhibitions.
The New Hungarian Quarterly, Budapest,
1967 26. p. 195 l.

Tornyai. Falmos

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

1969 ÁPR. 9

□ AZ ALFÖLD — MA! címmel Tornyai János festőművész születésének századik évfordulója alkalmából Hódmezővásárhely tanácsa országos pályázatot hirdetett képzőművészeti alkotásokra. A pályázatra meghívta mindazokat az alkotóművészeket, akik az eddigi 15 vásárhelyi őszi tárlaton kiállítottak.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

CSONGRÁDMEGYEI
HÍRLAP

1963 JAN 19

Tornyai János

Tornyai művészete nemcsak a mának, de a holnapnak is szól

Tornyai János-emlékünnepély Vásárhelyen

Tegnap délelőtt 9 órakor a városi tanácsháza díszteremében rendezett tudományos ülésszakkal kezdődött meg Hódmezővásárhelyen a Tornyai János centenáris év rendezvénysorozata. Az ülésen megjelent *Siklós* János, a megyei pártbizottság titkára, *Kovács* Imre, a megyei tanács vb elnökhelyettese, *Sajti* Imre, a városi tanács vb elnöke, *dr. Dömötör* János Vásárhely országgyűlési képviselője, *Szabó* Dániel, a városi pártbizottság munkatársa, *dr. Pogány Ö.* Gábor, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója, *dr. Bodnár* Éva művészettörténész, *Imrik* Lászlóné, a TIT országos művészeti választmányának a titkára, *Molnár* Zoltán, a TIT Csongrád megyei titkára, *Dorogi* Imre festőművész, Tornyai János kortársa és egykori barátja is, valamint a város párt- és társadalmi szervezeteinek számos képviselője, s a szegedi képzőművészek népes csoportja.

A tudományos ülésszakot *Vörös* Mihály, a városi tanács vb elnökhelyettese nyitotta meg. Ezt követően dr. Bodnár Éva: „Tornyai élete és művészete" címmel, dr. Dömötör János: „Tornyai és Vásárhely" címmel, dr. Pogány Ö. Gábor pedig „Tornyai ma (a realizmus korszerűsége)" címmel tartott előadást. Ezt követően levetítették a Tornyai című színes kisfilmet. A tudományos ülésszak befejeztével megkoszorúzták a Petőfi Művelődési Ház melletti kis térségen levő Tornyai-szobrot.

Az emlékünnepély délután 2-kor folytatódott tovább. A Serház téren, a Hódmezővásárhelyi Állami Gazdaság központjának az épületénél emléktáblát lepleztek le annak dokumentálására, hogy ebben az épületben dolgozott Tornyai János 1903-tól 1920-ig, itt volt a műterme, amely Vásárhely első művésztelepévé fejlődött. Az emlékbeszédet *Almássy Gyula* Béla festőművész tartotta. Délután 3 órakor a Beloiannisz tér 4. szám alatti háznál került sor emléktábla leleplezésére, Ebben a házban lakott Tornyai élete utolsó két esztendejében, 1935-ben és 1936-ban. Itt Bíró József, a városi tanács vb művelődésügyi osztályának a vezetője mondott avató beszédet.

Délután fél 4 órakor a Petőfi Művelődési Házban a Tornyai—Medgyesi-teremben tartottak emlékünnepélyt, ahol Szalai Ferenc festőművész mondott beszédet, majd a Bethlen Gábor Gimnázium diákjai, valamint az állami zeneiskola tanárai adtak műsort.

A Tornyai-emlékkiállítás megnyitására délután 5 órakor került sor a Tornyai János Múzeumban, ahol bemutatják a Juss című Tornyai-alkotást, valamint annak különböző festményváltozatait, grafikai tanulmányait, továbbá azoknak az élőkép-beállításoknak fényképeit, amelyeket *Plohn* József fényképész örökített meg annak idején, s amelyeket Tornyai felhasznált műve elkészítésekor. A kiállítás második részében — a múzeum emeleti termeiben — az utóbbi évek új Tornyai szerzeményeit, és olyan eddig raktárakban őrzött alkotásokat mutatnak be, amelyek tárlatokon még nem szerepeltek. Bemutatják a kiállításon a szentesi levéltár közreműködésével és rendezésével Tornyai levelezésének érdekes, Tornyai és a város kapcsolatára utaló darabjait. A kiállítást *Siklós* János, a megyei pártbizottság titkára nyitotta meg.

zálloda kedves, finom arcú
tja a gyermeket.
— közli az esti színjáték

ózás, a hitetlenség, a meg-
utánozhatatlan dallamával

gyermek könnytől maszat-
ra, a szülők megnyugodnak,
nak.
l játszom: kellene ebbe a
elpolitika nehézségeit és a
ilyen könnyedén megolda-
ulok félálomban már a fal-
dér?

int-Germain-des Prés. Szép
z képest építészetileg tized-
Tele kávéházakkal, bárok-
yenekkel! Ezekbe is olvas-
lott volna a Café des Deux-
alom és a művészet jelesei
in még jelesebb a Café de
ája, majd a második világ-
ki beszélgetések-viták során
alizmusa. A késő esti órák-
nyok birodalma. A pincék-
ben születnek és csendülnek
ok. S van, aki kitör ebből
Juliette Gréco is...
S mint annyian, én is vá-

...ellátogatója kocsijának ajtaját, nehogy kísér-
tésbe essék a városban. Itt meg...

Az egyik rendőr közvetlenül a közelemben áll. Egy jó percig gyönyörködik ebben a kakofóniában, majd szétt-árja karját. Egyetlen megjegyzése van:

O LA-LA...

*

Hideg, ködös a reggel. A Montmartre-ra készülök, bár előre tudom, hogy a III. Napoleon építtette mesterséges dombról aligha gyönyörködhetem Párizs háztetőiben. A Szent Péter lépcsőin baktatok a Sacré-Coeur-bazilika fehér kő- és márványrengetege felé. A szépen kiképzett teraszokon meg-megállok, s nézem az alattam zsibongó üzletnegyedet. Fent már kevésbé csodálkozom — példa ez a bazilika arra, hogy a jóból is megárt a sok. Mennyire erénye lehet a mértéktartás a művészeteknek — az építőművészetnek is, erre most döbbenek rá. Leonardo da Vinci madonnái a leningrádi Ermitázsban alig két arasznyiak és feledhetetlenek, itt a papi kórus mögötti „Szent Szív" mozaikfreskó 475 négyzetméter és mit sem mond...

A déli órákban sem enyhül az idő, s a köd még tán sűrűbb. Kissé csalódottan battyogok lefelé. A teraszok üresek, egy lélek sehol. Ezt hiszem én,...

...mert egyszercsak egy párizsi strici áll előttem és közli, hogy lefényképezett — öt perc múlva kész a színes kép, de még egyszer el kell kattintsa masináját. Mérges vagyok és tiltakozom: ki kérte rá, miért nem szólt, nekem erre nincs pénzem stb., stb. De míg a purpalé — főleg egyoldalúan folyik — haverjei gyűrűjében állok már, akik nem valami barátságosan tekingetnek rám. S ekkor eszembe jut: bizony nagyon közel ide a rue és a place Pigalle, a mulatók csavargói, a félvilági arabok

Dubcek beismerte, hogy a
tömegkommunikációs eszkö
zök — rádió, tv, sajtó —
tevékenységében *a párt ál*
láspontjától eltérő koncep
ciók is megnyilvánulna
Segítenek olyan nézetek te
jesztésében, amelyek *elle*
tétesek a párt céljaival
kétségeket támasztanak
közvéleményben. Arra is
mutatott, hogy *egyes szak-*
szervezetek kongresszusain
is ezek a törekvések kerül-
tek előtérbe. Síkraszállt
vetni az elmúlt év
felében jelentkezett inflációs
tendenciáknak.

KÜLPOLITIKAI HÍREK

Másfélmillió dolgozó sztrájkolt az elmúlt héten Olaszországban az ország különböző részeiben tapasztalható bérkülönbségek megszüntetéséért. A sztrájkok 31 megyére terjedtek ki.

*

Pénteken Rómában megkezdte munkáját az Olasz
két tisztség összeegyeztethetetlen.

*

Guy de Rotschild bankár és száz francia zsidó vezető pénteken Jeruzsálembe érkezett. Azt kívánják demonstrálni, hogy a francia kormány által elrendelt fegyverszállítási tilalom ellenére támogatják Izraelt.

*

Tornyai János

Munkácsy Mihály kevés tanítványainak egyike, ki a Hódmezővásárhelyi iskola első mestere volt; jelentős hatással volt festő társaira.

Németh Lajos: Recent Exhibitions. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1967. 26 sz. 1951.

TORNYAI János / 1869 – 1936

Hódmezővásárhelyi művész, a magyar alföldi táj és a szegény nép műveinek témája.

Tiszapanti füzes.
Olaj, vászon, 26.5 x 36.5 cm
J.b.l.: „Szíves emlékül Tornyai"
MNG. ltsz.: 56.421 T (6059)

7. l.

Erdő a magyar festészetben, Sopron 1958. Kiállitás

Katalógust írta: Bodnár Éva

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HÍRLAP

1021

Torayai János

Tornyai János festménye: Zöld kabátos asszony

PÁRIZS:

Egy szoknya, egy nadrág

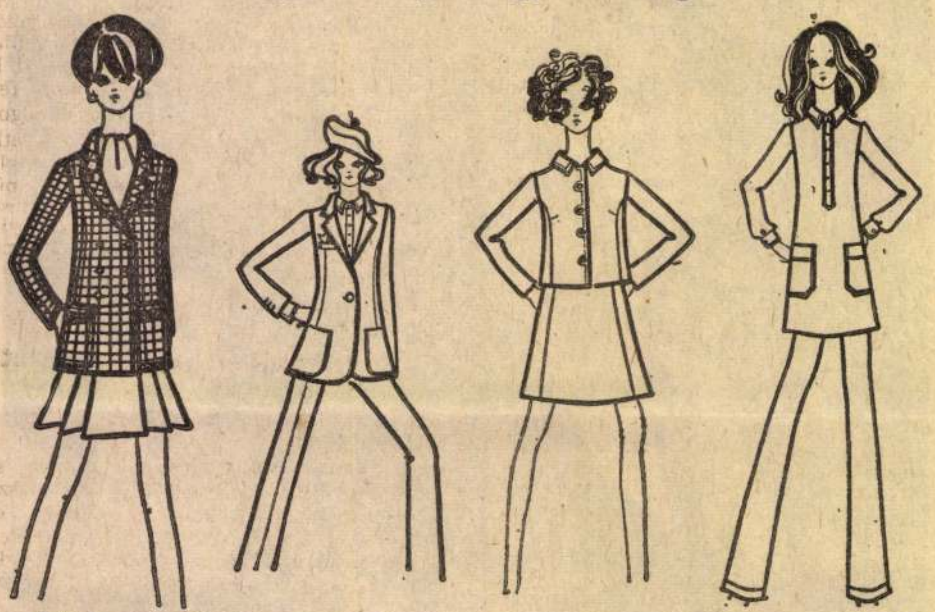

Mint mindig, 1969 tavaszán is ízlésesen akarnak öltözni a nők. Ehhez a törekvéshez adnak a párizsi divatcégek néhány jó ötletet a mellékelt rajzokkal.

Azt tanácsolják, vásároljunk annyi anyagot, hogy tudjunk csináltatni egy szoknyát és egy nadrágot is a kosztümkabáthoz. A nadrág ugyanis még divatosabb, mint eddig. Egyenes vagy trapéz szárral minden alkalomra viselik — anyagától függően.

A rajzon látható kosztümkabátokhoz válasszuk ki a számunkra legelőnyösebb vonalú szoknya- és nadrágtípust. Vékony, karcsú nőknek csinos a sima és a kockás szövetből készült kombinált összeállítás. Az erősebb testalkatú nők számára előnyösebb a sima pasztell színű garnitúra, a csípőket takaró kosztüm. Az ilyen összeállításokat előnyösen élénkíthetjük összeillő színtónusú blúzokkal, pulóverekkel és az ugyancsak divatos sálakkal.

(GEORGES RECH, CAROLINE ROHMER, PARIKEN SALBRIS modellek.)

Kovács Mária

A nő és a ruha

Kevés férfi érti meg, miért jelent olyan sokat a ruha a nő életében. Általában a férfiak is szeretnek jól öltözködni, mégis legnagyobb részük ragaszkodik régi, megszokott ruhájához, és idő kell ahhoz, hogy megszokja az újat. Vannak férfiak, akik

Lázadás volna ez a nő tetszeni vágyása ellen? Nem hiszem. Talán inkább feltűnni vágyás, akár az elrútítás árán is!

H. Lányi Piroska

Tornyai János

Szerepel a hódmezővásárhelyi
mutvászok kiállítása Valkaurisban

N. N.: Kulturális kapcsolatoink

Fejérmegyei Hírlap 1969 I. 10

MDK

Tornyai János, Jestő

A cikkíró megemlíti Somogyi József nigetvári szobrával kapcsolatban.

Rózsa Gyula: Szobornézőben 14.

Népszabadság. Bp. 1968. dec. 24

MDK

Tornyai János

neve említve

Holló László kiáll. Pécs 1968.
Janus Pannonius Muz.

Tornyai János

Szerepel Vallanzisban a vásárhelyi
művészek kiállításán

N. N.: Sokasodnak külföldi kult.
kapcsolatainak

Hajdu Bihormegyei Nagyság 1969 I. 10

M.D.K.

Tornyai János
festő

Méltatás.

Bajhay Éva: Barabás Gizella 75. születésnapján
Művészet, 1969. március - 9 lap.

Tornyai János katalógus.

133. Szentendrei parkban cicket etető nő.
1933-34. o., f., 50,5 × 63,5 cm. j.b.l.: Tornyai. – T. J. M. Ltsz.: 55.330

134. Szentendrei park alkotással. 1933-34
o., f., 51 × 63 cm. j.b.l.: Tornyai. T. J. M.
Ltsz.: 55.320.

135. Szentendrei parkban. o., f., 50 × 63 cm.
j.b.l.: Tornyai. MNG. Ltsz.: 56.396 T.

Emlékkiállítás. kat.: Boduán Éva.
Bp., 1961. 28 l., 21 T.

22 l.

Tornyai János Katalógus.

130. Szentendrei műtesem. O., f., 100 x 114 cm. J. j. l.: 100 x 114 cm. J. j. l.: Tornyai. Heim Pál tul. Bp.

131. Szentendrei Park. 1933-34. O. f., 49.5 x 50 cm. J. b. l.: Tornyai. T. J. M.: Ltn.: 55.29.

132. Szentendrei Parkrészlet. 1933-34. O., f., 42.5 x 53 cm. J. j. l.: Tornyai. T. J. M. Ltn.: 55.30.

Emlékkiállítás. Kat.: Bodnár Éva, Bp. 1961. 28 l. 21 T.

22 l.

Tornyai János Katalógus.

126. Öni napsütés. 1933-34. O., f., 23×27 cm.
J. b. l.: Tornyai. T. J. M. Ltn.: 55. 361

127. Parkrészlet. 1933-34. O., f., 50,5×63 cm.
J. j. l.: Tornyai. T. J. M. Ltn.: 55. 417.

128. Reggeli napsütés. 1933-34. O., f., 51×62,5 cm.
J. j. l.: Tornyai. T. J. M. Ltn.: 55. 414.

129. Szentendrei éjjel. 1933-34. O., f., 49,5×60 cm.
J. b. l.: Tornyai. T. J. M. Ltn.: 55. 377.

Emlékriállítás. Kat.: Bodnár Éva.
Bp. 1961. 28 l. 21 T.

22 l.

Tornyai János Katalógus

61.) Tájzép tanyával
O., K., 35 × 48 cm. J. b. l.: Tornyai.
T. J. M. Ltn.: 59.96.

62.) Tanyaréalet. 1910-es évek.
O., K., 36,5 × 48 cm. J. b. l.: Tornyai.
T. J. M. Ltn.: 56. 453.

63.) Tanyát. 1910 körül.
O., V., 34 × 49 cm. J. j. l. Tornyai.
T. J. M. Ltn.: 55. 306.

Katalógus: Bodnár Éva, 1961.
Emlékziáll. Bj.: 28 l. 21 T.

18 l.

Tornyai János

Katalógus

58.) Szőlőhegy ősszel - 1910 körül
o., k., 35×48 cm. j.j.l.: Tornyai
T.J.M. Ltsz.: 55.305

59.) Tájkép alakkal. 1910-es évek.
o., f., 22,5×27 cm.
j.j.l.: Tornyai J. gyűjt. Ltsz.: 55.53.

60.) Tájkép fákkal.
o., k., 36×48,5 cm. j.b.l.: Tornyai
MNG. Ltsz.: 56.401 T.

Katalógus: Bodnár Éva, 1961.
Enteriőrill. Bp. 28 l, 21 t.

1.8 l

Tornyai János katalógus

136. Szalendrei parkban. (pirosruhás nő)
1910 körül. o., f., 49,6 × 63 cm. j.j.l.:
Tornyai. MNG. Ltsz.: 6796

137. Szalendrei park, pirosruhás nővel.
1933–34. o., f., 51,5 × 50 cm. j.j.l.:
Tornyai. T.J.M. Ltsz.: 55.321

138. Szalendrei parkrészlet kosarat vivő
kislánnyal. 1933–34. o., f., 60 × 98 cm.
j.j.l.: Tornyai. T.J.M. Ltsz.: 55.331.

Katalógusai: Bodnár Éva, 1961.
Emlékkiáll.: Bp. 28 l. 21 t.

22 l.

Tornyai

Katalógus

15.) Kocsmai Veretedés, 1910-es évek tanulmány. o. k. 31 x 23 cm. J. n. M. N. G. Ltn: 6670.

16.) Alföldi hangulat. 1907. o. k. 35 x 37. J. I. K.: Tornyai 907. Dr. Völgyessy Ferenc tal. Bp.

17.) Ajtóban Ellő Nő, 1910 után. o. v. 52 x 5 x 41 cm. J. b. l.: Tornyai. T. J. M. Ltn: 55. 26.

Tornyai J. emlékkiall. 1961.
Kat.: Bodnár Éva. 28 l. 21 F. 15 l

MDK

Tornyai János

Juss, tanulm., o.

Tompa Kálmán gyüjteménye. Rippl Rónai Muz.
Kaposvár 1966.IV.

MDK

Tornyai János

M. Nemz. Galéria, vezető 1965.

Tornyai János
festő

M.D.K.

Hicsó Ferenc földije Tornyai János
művész

Tibély Gábor: Hicsó Ferenc szegedi tárlata.
Művészet, 1968. január – 34 lap.

MDK

Tornyai János

Szobabelső, repr.

M. Nemz. Galéria, vezető 1965.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

Tornyai János
1973 MÁR 21.

Vendégvárás a művésztelepen

A bódmezővásárhelyi művésztelep alkotóházába megérkezték az idei év első vendégei. A téli hónapokban elsősorban a fiatalabb generáció tagjai kértek és kaptak szállást az alkotóház szobáiban. Az előjegyzések szerint egész évben „telt ház" lesz a művésztelepen. Mintegy száz festő- és szobrászművészt fogadnak az év végéig. A hazaiakon kívül jó néhány vendéget várnak Jugoszláviából is.

A tervek szerint az év második felében a mártélyi Tisza-parton megnyílik a művésztelep új, korszerű alkotóháza is. Ezt az épületet — körülbelül egymillió forintos költséggel — azon a környéken emelik, ahol egykor a híres vásárhelyi művész, Tornyai János is sokat dolgozott.

Egy halomban kétmillió...

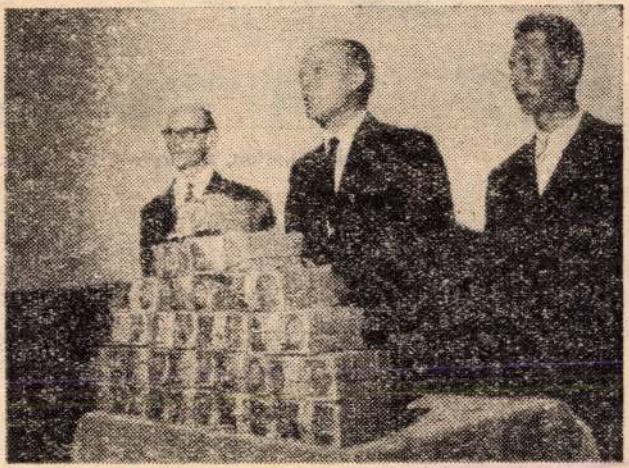

Fortuna 2 007 198 forintos ajándékkal lepte meg Slemmer Ferenc balatonakali lakost, aki tegnap átvette — persze, csak képletesen — e hatalmas összeget a veszprémi Vörös Október filmszínházban. A 10. heti lottó főnyeremény biztos helyre, a bankba került — a milliomos mindössze egy robogót vásárolt, amivel munkahelyére jár be. Képünkön: jobbra az első a tulajdonos.

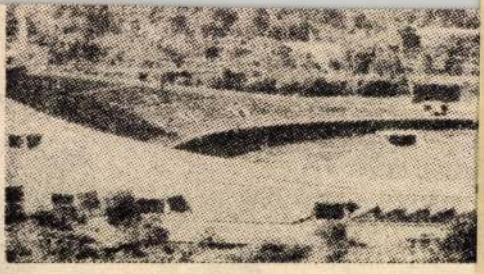

Az olimpiai stadion, a közp

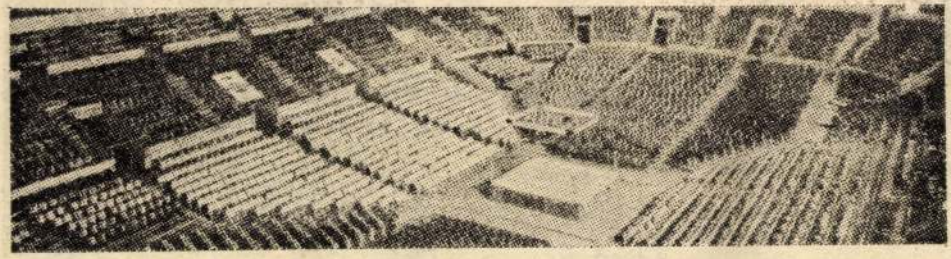

Az ökölvívó-viadalok színhelye, az Arene Mexico.

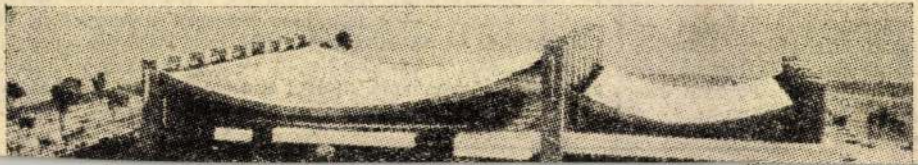

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Tornai János

KELET-MAGYARORSZÁG

1971 SZEP 27.

Tornyai emlékkiállítás nyílik Nyírbátorban

1021

Nagy művészeti esemény színhelye lesz vasárnap, október 1-én a nyírbátori Báthori István Múzeum. Itt nyílik meg a nagy magyar festő, Tornyai János emlékkiállítása. Ez az esemény egyben a községben a múzeumi hónap megnyitását is jelenti. A kiállításra kerülő képek a hódmezővásárhelyi Tornyai-múzeumból és a Nemzeti Galériából kerülnek a tárlatra. A kiállítás és a múzeumi hónap ünnepélyes külsőségek között nyílik meg, azon a tervek szerint a megye művelődési életének vezetői mellett más megyék is képviseltetik magukat. Ezen a napon került sor a magyar—lengyel baráti kör találkozójára is.

lő rendeletet ado
első paragrafus fa
falu lakosságát,
igyanak a vízveze
ből, a második
pedig azt írja elő,
falu lakosai, a g
kivételével, akiknek
gyümölcsleveket aj
vőben kizárólag bo
nak, amiből egyébként bő-
ségesen terem a Rhone
menti falucska határában.
A község lakói eddig is szíve-
sebben ittak bort, mint vizet,
a polgármester most azon-
ban a víz enyhe fertőzöttsé-
gét kimutató vizsgálati
eredményre hivatkozva tör-
vényesítette a porivást.

A rendőrség felhivása

dalom ötvenedik évfordulója
közeleg és ebből az alka-
lomból vette elő a MOKÉP
és a tv az említett filme-
ket. Csakhogy véletlennek
tetszik Odessza népszerűsé-
ge.

De ez sem véletlen. Van
egy fogalom, melyet mosta-
nában sokszor elfelejtünk:
genius loci. A hely szelle-
me. S Odesszának valóban
valami egészen különös
szelleme van. Nemcsak

Tornai János
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Kalet
1962 OKT
MAGYARORSZÁG

1021

Megnyílt a múzeumi hónap Nyírbátorban

Vasárnap délután a Nyírbátori Báthori István Múzeumban tartották a múzeumi hónap Szabolcs-Szatmár megyei megnyitó ünnepségét. Eseménysorozatának első rendezvénye a Tornyai János emlékkiállítás megnyitója volt. A tárlatot a Magyar Nemzeti Galéria és a Hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeum közreműködésével és támogatásával rendezték. A megnyitón részt vett *dr. Dömötör János*, a hódmezővásárhelyi múzeum igazgatója is.

A közönséget *dr. Szalontai Barnabás*, a nyírbátori múzeum igazgatója üdvözölte, majd *Gulyás Emilné dr.* a megyei tanács vb elnökhelyettese mondott beszédet.

Elmondta, hogy a IV. országos múzeumi hónap kezdetét kiállítások, előadások, ankétok, baráti találkozók és más összejövetelek jelzik.

A mai tudomány a társadalom fejlődésének összefüggéseit kutatja és azt tartja, hogy az így feltárt törvényszerűségek nem maradhatnak véka alatt, nem szolgálhatják csupán egy szűk értelmiségi réteg tudományos érdeklődésének kielégítését: a múzeumoknak ki kell lépniök ebből a szűk keretből és lehetővé kell tenniök, hogy az egyszerű emberek ezrei, millióí is tanuljanak ezekből az értékekből.

— Különös fényt és jelentőséget kölcsönöz az idei rendezvénysorozatoknak, hogy egybeesnek az emberiség nagy ünnepének, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának megünneplésével. A katalógusok, meghívók forgatása közben örömmel állapíthatjuk meg, hogy a kiállítások, előadások között nagyon sokat találunk olyat, amely a Szovjetunió történetével, a magyar—szovjet kapcsolatok alakulásával foglalkozik. Nagyszerű alkalom ez számunkra, hogy ismételten felmérjük annak jelentőségét: mit jelent az emberiség fejlődésének útján a nagy október, de ezenbelül mit jelent a mi, népünknek, hogy elindulhattunk a szocialista társadalom megvalósításának útján.

A megnyitót követően *dr. Bodnár Éva* művészettörténész a Magyar Nemzeti Galéria osztályvezetője tartott tárlatvezetést.

(h)

gol Munkáspárt 66. évi
ferenciája. Az első ü
John Boyd elnöki megn
ja után elfogadták a
rendet, amelyen 57 eg
tett határozati javaslat
vitatása szerepel.

DJAKARTA

A Kínai Népköztár
kikiáltásának 18. évfor
ján, vasárnap, a KAMI el
nevezésű jobboldali diák
szervezet tagjai megroha
mozták Kína djakarta nagy
követségének épületét. A
djakartai helyőrség hétfőn
bejelentette, hogy a táma
dásban húsz kínai diploma
ta megsebesült. Közülük ötöt
még most is kórházban
ápolnak.

PÁRIZS

Souvanna Phouma laoszi
miniszterelnök hétfőn repü
lőgépen Párizsba érkezett. A
herceg, aki jövő kedden
utazik tovább New Yorkba,
megbeszéléseket folytat a
francia fővárosban a nem
zetközi helyzetről.

ANKARA

„Deep Farrow 1967" fedő
névvel NATO-hadgyakorlat
kezdődött hétfőn Észak-Tö
rökországban a Fekete-ten
ger partján, Merzifon térsé
gében. Az öt napig tartó
hadgyakorlaton török és
amerikai katonai egységek
vesznek részt.

SZÓFIA

A bolgár fővárosban hét
főn befejeződtek a Bolgár
Kommunista Párt és a Finn
Kommunista Párt Központi
Bizottsága küldöttségeinek
tárgyalásai.

**A „Dnyepr" szovjet h
kijevi díszszemlén. Képünkön:**

Kijev (TASZSZ)

Vasárnap Kijevben katonai díszszemle volt, amelyen a „Dnyepr" szovjet hadgyakorlaton részt vett csapatok vonultak fel.

A szemlét Leonyid Brezsnyev, Nyikolaj Podgornij, Alekszej Koszigin és más szovjet vezetők, valamint több katonai parancsnok tekintette meg. Jelen voltak a szocialista országok katonai küldöttségei is.

Grecsko marsall, szovjet honvédelmi miniszter beszédet intézett a csapatokhoz.

Kijelentette: A hadgyakorlaton részt vett csapatok maradéktalanul teljesítették a kitűzött feladatokat.

A hadgyakorlaton részt vettek a fegyverzet és a technikai hadfelszerelés legújabb fajtái is.

— Az imperialista államok, elsősorban az Egyesült Államok kormánykörei hibájából a nemzetközi hely-

MOK

Tornyai János

neve az előszóban szerepel.

20. sz.i m. festészet és szobrászat M.Gal. és
Móra F.Mus. Szeged 1966.

MDK

Tornyai János

Juss. Tanulmány, o.

Tompa Kálmán képzőművészeti gyüjteménye
Rippl Rónai Muz. Kaposvár 1966. ápr.

MDK

Tornyai János

Gyenes Tamás müve gipsz

Gyenes T. emlékkiáll. N.Galéria 1966.

M.D.K.

Tornyai [János], festő

más érzelmeket körvetitett, mint Nagy Balogh festészete: „Ő a szegény parasztok életének sivárságát leplezte le..."

Aradi Nóra: Daumier, Derkovits és utódaik

Bp.1968. Magvető, 37 old.

MDK

Tornyai János, festő

Hódmezővásárhely testvérvárosában, Vallauris-ban kiállításának műveiből.

— : Vásárhelyi Képzőművészeti Kiállítás Franciaországban 8.

Népszabadság, Bp. 1968. ápr.

M.D.K.

Tornyai János
festő

Méltatói.

Skorá és Gyula: Ulmási Gyula Béla művészete
Művészet, 1968. ap szlis – 30 lap.

Tornyai János festő

M.D.K.

Az un. Alföldi iskola főalakja,
Munkácsy-tanitvány

Németh Lajos: Szocialista realizmus és modernista törekvések mai festészetünkben, Bp. 1967.

17.1.

Tornyai

Kiállítása volt a Nemzeti galériában.

Nőnemű alak 1968 I. 7

Tornyai János

A népi művéneteit együtt lebresedtünk - mondja Medgyessy

Medgyessy Ferenc, Életemről, művéneteről, Bp, 1960.

90 l.

M.D.K.

Tornyai

A lap "A direkció" cimmel emliti meg, hogy a művész festménye más művészek alkotásai között Ungerleider Mór, a Projectograph Film Rt. vezérigazgatójának birtokában van.

Szinház és Divat, Bp. 1916. nov. 19. I. évf. 14. sz. 4-6. lap

MDK

Tornyai János

Szolnoki művésztelep kiáll. M.Galória 1966.okt.

MDK

Tornyai János

A Magyar Nemzeti Galéria 1965.

MDK

Tornyai János

Szobabelső, repr.

A Magyar Nemzeti Galéria 1965.

Tornyai János

Tájkép kecskével, o.

Alaktanulmány, o.

Szentendrei parkban, o.

2o. sz.i m. festészet és szobrászat N.Gal.
és Móra F. Muz. Szeged 1966.

Tornyai János, festő

M.D.K.

nevét maga Meggyessy emlegeti, mint, akinek, a kádmező vásárhelyjer körök sorat köszönhetek.

László Gyula: Medgyessy Ferenc /1881-1958/

Bp. 1968. Corvina, 28. old.

MDK

Tornyai János

olajf.

Juss /vázlat/

Gémeskut "

Édesanyám szobájában

Ősz

Alföldi festészet. Székesfehérvár, Csók I.Képt.
1966. okt.

MDK

Tornyai János

olajf.

Reggeli napsütés

Bus magyar sors,/vázlat/

Zöld ruhás asszony

Alföldi festészet. Székesfehérvár, Csók I.Képt.
1966. okt.

MDK

Tornyai János

olajf.

Alföldi táj

Hurkatöltés

Vén diófa

Alföldi festészet. Székesfehérvár, Csók I.Képt.
1966. okt.

MDK

Tornyai János

Parasztszoba, cer., kr.

Alföldi festészet. Székesfehérvár, Csók I. Képt. 1966. okt.

Tornyai János

ADK

Ősz, ropr.

Hurkatöltés, "

Alföldi festészet. Székesfehérvár, Csók I. Közp.

1966. okt.

Tornyai János, festő

M.D.K.

„Nag Bercsényi Miklos" 1907-
ben festett művét említi:

Aradi Nóra: Daumier, Derkovits és utódaik

Bp.1968. Magvető, 199. old.

MDK

Tornyai János, festő

Berczényi Miklóst ábrázoló festményéről két fényképmázolatot küldtek – kérésre

– Franciaországba. (Meaux-ban s' Tarbes-ban állítják ki a két képet.)

– : Berczényi-kép Franciaországban 8

Népszabadság, Bp. 1968. máj. 10. [Vidéki]

M.D.K.

Tornyai János, festő

„munkásságában egyértelműen kritikai realista törekvéses fedezhetők fel ... a századfordulón még összekevereden a két tendencia [a kritikai és a szoc. realizmus], mert kevésbé volt éles és nyílt az osztályharc ..."

Aradi Nóra: Daumier, Derkovits és utódaik

Bp.1968. Magvető, 41. old.

Tornyai János MDK

~~Tornay~~

neve előszóban említve

Alföldi festészet. Székesfehérvár, Csók I.Képt.
1966. okt.

M.N.K.

Tornyai János festő

Az alföldi festészet legnygyobb alakja,

Az agrárproletariátus sorsának drámai kifejezőj

Aradi Nóra: Képzőművészet és közönség, Bp. 1961.

46.1.

Tornyai János (1869-1936)

22. Piros ruhás nő a neuleudrei parkban. O. Ja, 49,6 x 63 cm.
J. j. l.: Tornyai. M. N. G.
Ltr.: 6796. Reprodukció.

23. Csokorkötő asszony. 1933. O. Ja.
122 x 100 cm. J. G. l.: Tornyai. M. N. G.
Ltr.: 9883.

24. Virágcsendélet. O. K., 49,5 x 69 cm. J. j. l.: Tornyai
M. N. G. Ltr.: 57.59 T.

A Dunakanyar festői – 1964, kat. bev.:
Bodnár Éva.

15. l

Tornyai János

Szobarészlet, o.k. 36 × 32. – Szobarészlet, o.k., 60,5 × 49,5 – Gémes-kút, o.v. 40 × 55 – „Juss" várl. + o.k., 30,5 × 41, Parkrészlet, o.v., 42 × 52 – Alvónő, o.v. 50 × 40 – Kávéndős női fej, o.k. 47,5 × 41. – A mi mindennapi kenyerünket – o.fa, 62 × 52 – Ülő nő-vázlat, o.fa, 40 × 40 – Csirma húrás, o.v. 76,5 × 110 – „Juss" tanulmány, o.v., 152 × 110 – Szivásvány, o. papírlemez, 102 × 71,5 – Csirma húrás (vázl.) o.p. 65,5 × 51 – Tanulm. a Juss-hoz, o., 63 × 47.

Csongrádmegyei képzőművészeti kiáll. Szeged, 1959. kat. összeáll. Orváth Béla.

Y.l.

Tosnyai: János

Hódmezővásárhelyen élt

Csek Miklós: Vásárhely. Tárlat

Magyar Ifjúság 1964 VII. 18

Tornyai János

„A juss" 1910. k. olaj-vászon 99.3 × 137.8.
a Magyar Nemzeti Galériában őrzött ké-
pét közli

Lyka Károly: kis könyv a művészetről,

Budapest, 1964. 80-81 l között

Tornyai János

400 kép, rajz és vázlat hagyatéka megmaradt.

l. Hódmezővásárhelyen

Magy. Művészet

1948. 38. l.

MDK

Tornyai János

Tájkép kecskével, ó.

Alaktanulmány, o.

20.as. M.festészet és szobrászat. B.gal. és
Móra F. Múz. Szeged, 1966.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Tornyai János
MAGYAR HÍREK
1968 JAN 13

Magyar Múzeum

Tornyai János: Nagy Bercsényi Miklós (1908)

egyik jelenetében

Az utolsó tiszteletadás
(Csillagosok, katonák — Kozák András)

párizsi forgatásán Gábor Miklóssal és Philippe Marsch-sal

r film: a Talpalatnyi föld (Mészáros Ági, Szirtes Ádám)

Tornyai János

3. Tornyai János: Menyecske a műteremben.

172. Csók István: Dunaszéle.

Tornyai János

P.

Lykafest 1896-1914

67. l.
68. l.

Tornyai János

Galyasi M: T.M.: Nagy Beresinyi Miklós. Sz.M. 1955. 27-30. l. (képekkel)

Bő leírása és elemzése a Hódmezővásárhelyi Városhára számára festett képnek.

Tornyai János

wód
z
Farago Sándor

Tornyai –
Hunvásárhely 1934.

osztálytanácsos.

A hivata

m

n.

MÜZEUMOK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
460 1929. szám
Érk. 1929. év nov. hó 28. n.

Tornyai János

iród

Fejérváry József: A mi fiaink... Hódmezővásárhelyi művészek kiállításának katalogusa. Hódmezővásárhely. 1926. ápr.

Kiállítva: Szánkós gyerek, Mártélyi udvar, Nyár, Gémeskút körül, Virágemlék Svábhegyről, Varázsoló cigány, Az öreg Szücs kistanyája, Zöld erdőben, Olvadás a füzesben, Első tavaszi nap, Sörház-utcai műtermemből, Nagy borulás, Felhő a gát fölött, Aranytenger, Kis tanya, Tuhutum-utcai portám, Buza tábla, Nyári felhő, Érett buza, Arnyék a buzán, Gyerek a pusztán, Téli regyel, olaj testmemlék.

Tornyai János

l.

Szabad Műcsek

1948.205.1

nemes egyszerüségében is müvészi
Székesegyház.

A Váci székesegyház a ma
külön helyet foglal el. Tervezője
országban meginduló klasszicizáló
A késő barok és a születő uj stil
pompás összefonódása. Belsejében
az osztrák Tiepolo~~xxx~~ melléknévve
ti a kupolát és a főoltár falát.

Tulzás nélkül megállapit
ugyszólván valamennyi az egyház m
házak izléses hangulatos homlokza
szolgáló Siketnémaintézet épülete
~~nek az Angol kisasszonyok találta~~
sok, mint a Gombás patak szinte a
hidja, vagy az királyi látogatást
köszönheti létét.

Nehigyük azonban, hogy V.
az előbb nehány nevet a XVIII. sz.
e felsorolást amiből kiderülne, h

Tornyai János

Stílusát nem igen változtatta munkássága folyamán, talán csak az ~~ej~~ eszetlenelése lett erélyesebb és tisszé- és ennel még törelebb vált ideáljához, munkáczyhoz: „Szoba belseje. Ez a munkája hinyei-díjat nyert 1934-ben. Sokat vette elő a „Juss"-t, öreg korában elfogta a vágy, hogy alatjait nagy vánnatom fesse meg. Minden erejével nekifeszült, de a nagy réfrek sokasan tésültet el.

Lyka Károly, Festészetünk a két világháború között. Bp. 1956.

91

M.D.K.

Tornyai János, festő

Társtagja volt a Hódmező-vásárhelyi majolika gyár alapító köréner és remélte, hogy sikerül fellenditeni a régi népi fazekas mesterséget. Gyors hanyatlás után a gyár mostanában-fiatal erők be-állításával kezdi gyarorlatilag megvalósítani a modern ipari művészet elvét.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadémiai Kiadó, Bp. 1968. 976. old.

francia grafika egy fejezetét tárta a közönség elé, amely Jaques Callot neve köré vonható. Callot mint a rézkarcoló tű szuverén művésze Rembrandt, Hogarth és Goya után jár. Abból az ezerhatszáz lapból, amely művészeti örökségként utána maradt, egy jellemző kollekciót mutatott be a múzeum, amely a fiatalon, negyvenkétéves korban elhalt művésznek egyaránt megvilágította az olasz barokk-tradiciókkal való kapcsolatait, s azt a továbbfejlődést, amellyel originalitása áttöri a konvenciókat. Különösen az «Ötletek», capricciók vallanak arra a Callot-ra, aki a merev formalismusba való elmerülés helyett az életet nézi s szólaltatja meg frissen és közvetlenül. A század első felében működő

Callot annyiban is különbözik az előtte járt grafikusoktól, hogy nála a rézkarc és metszet öncélú, nem merül ki csupán a mások alkotásainak, festők képeinek reprodukálásában, hanem fantaziájának termékeit, saját mondanivalóit közvetíti. A vonalnak a formát magába záró erejére épül stilusa, rendszerint egyenletes, fényelosztással, mély árnyékellentétek nélkül. Lapjain a francia esprit árad, s mint valami könyvből, úgy olvashat róluk a kulturhistoria is, mert bibliai illusztrációin kívül, rézkarcain kora társadalmának tipusai élnek. Az olasz és francia udvarok ünnepélyeit örökíti meg, pompás fölvonulásokat, vásárt és vitézi tornajátékot, párisi részleteket, katonai gyakorlatokat,

rös Ernő, Beron Gyula, Bottka Miklós, Déry Béla, Dolányi Ida, Edvi Illés Ödön, Feiks Alfréd, Frank Frigyes, Jaschik Álmos, Károly Ernő, Kató Kálmán, Körmendi Frim Ervin, Lovaghy Dénes, Mendlik Oszkár, Merész Gyula, Müller Ágosta, Náray Aurél, Gy. Sándor József, Zóhonyi Géza, a szobrászok közül Horvai János, Szamosi Soós Vilmos.

Az a föllendülés, amely a közönség érdeklődésében, a termelés fokozásában, a műtárgyak árainak magasra szökkenésében a háborús évek alatt érezhető volt, új kiállítási helyiségeket is létrehozott. E helyiségek közül való a «Képírók-képfaragók» szalónja, a piaristák Váci-utcai palotájának első emeletén, ugyanott, ahol megelőzőleg már ekzisztált — nagyon is rövid ideig — egy «Derengés»-nek nevezett, hasonló célzatú vállalkozás. A «Képírók, képfaragók» megnyitó kiállítása szerencsés jegyben történt, a komoly igényű közönségre pályázott. Egy jeles magyar mester, Tornyai János és egy hivatott — azóta sajnos, már elhalt — fiatal tehetség, Csáky László festményeit mutatta be. Junius 1-én nyílt meg ez a kis tárlat, amelyen Tornyai Jánost nem ismertük meg uj oldalról, de művészi skálájának teljes zengésével bontakozott elénk. A festő szenvedélyes, kitörő temperamentumának melegsége ott élt ezeken a képeken, amelyek az Alföld hatalmas távlatait zárják magukba, felhős borulatok és csöndes esthajnalok emlékeit őrzik. Jellemző termékei a művész néhány tónusra lefokozott, két-három lapidáris szinellentétre épült impressziós stilusának. A fiatal, eddig még kevéssé ismert Csáky László tájképeket mutatott be, falusi motivumokat, amelyek tavaszi virágzásba borulnak. Világos, gyöngéd szinek harmoniáját szólaltatta meg képein, amelyek erősen dekorativ, stilizáló hajlandóságot árultak el.

A Szépművészeti Múzeum grafikai osztályának XXVIII. kiállítása junius 9-én nyilt meg, «Callot és köre» címmel. A kiállítás a régi

Művészet 1918.

Tornyai [János], festő MTSK

Vásárhely nemcsak kiváló kovács forrongó vázosa, de Tornyaié is.

Rózsa Gyula: Szabálytalan lőrök 8

NÉPSZABADSÁG. Sz. 1965. nov. 6.

Tornyai János MDK

Napsütés a parkban

Mücsarnok 1935 III. Nemzeti Képzőm. Kiállitás

M.D.K.

Tornyai János.

Festőművész"Juss " c. festménye Hódmező-
vásárhelyen a városháza dísztermében van.

Városok Lapja 1937. XXXII. évf. 15.szám. 496.oldal
Kanyó L: A városi mérnökök alföldi tanulmányutja.

Tornyay János, [festő] Dh

1931-ben tagdíjhátralék címén ki=
zárták a Műcsarnokból.

Farkas Zoltán: Elek Artur emlékezete
269. l.

Könyvbarát, bp. 1959. június IX/6.

M.D.K.

Tornyai János

Festőművész "Csizmahuzás " c.képét 1500 arany koronáért vette Zsarkó Antal hódmezővásárhelyi hires mügyüjtő, hogy a müvész külföldi tanulmányutra mehessen.

Városok Lapja 1939. XXXIV.évf. 11.szám. 242.oldal
Uhr György: Hódmezővásárhely.

Tormay Cécile.

1930-as években hosszabb időre keresték fel Szentendrét.

Kis Ujság. Budapest, 1951. Okt. 16.

MDK.

Tornyai János

A Nemzeti Galériában lévő müveiről

Tolnamegyei Népujság 1965 ápr.18.lap -

Tornyai János MDK

Elhagyott mütörem, olf.

Mücsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

MDK.

Tornyai János

A Nemzeti Galériában lévő müveiről

Pestmegyei Hirlap 1965 ápr.18.lap -

Tornyai János festő M.D.K.

Alkotása bajai magángyűjteményben

Tanulmányfej, Tájkép

Szabó Julia: XX. századi művek bajai magángyűjteményben

Művészet 1965. febr.

Tornyai Jánso festő M.D.K.

A hódmezővásárhelyi Bethelen Gábor Gyimnázium tanulója volt

szoboravató Vásárhelyen

Csongrádmegyei Hirlap 1965. márc. 2.

Tornyai János

Festő

Heitler L.: Művének (művek és műgyűjtők)

Jelenkor 965 9 r. 857 l.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

ton: . . . . . .

. . . . . .

M.D.K.

Tornyai János, festő

Hollósy és Thorma hi-
sérletei után a történelmi
festészetnek Derkovits művét
nellett volna folytatni.

Láncz Sándor: A szocialista realizmus művészetéből
1949-1956

Művészettörténeti Értesitő, 1965. XIV.évf. 2.sz.

119. old.

Tornyai János

3. Tornyai János: Menyecske a műteremben.

Műcsarnok 1904/5. téli
kiáll

172. Csók István: Dunaszéle.

IV. Rudolf arcképe a bécsi érseki múzeumban

Tornyai János

sen soká a pillanat, amikor sírját szabad magyar földön koszorúzhatjuk meg!

Két nagy ügyért, amiket Ő a világon a legkomolyabban vett, emelem e serleget az Ő nevével: Nagy-Magyarországért és a művészetért!

A SZINYEI MERSE PÁL TÁRSASÁG évi rendes közgyűlését január hó 31-én tartotta meg, melyen a *Szinyei-jutalmat Tornyai Jánosnak*, a *Zichy Mihály grafikai díjat* pedig *Gedő Lipót* rajzolóművésznek ítélte oda. Február hó 2-án, Szinyei-Merse Pál halálának tizennegyedik évfordulóján, rendezte a Társaság a Magyar Tudományos Akadémia üléstermében a Szinyei Merse Pál emlékünnepet. *Csók István* elnöki megnyitója után *Sidló Ferenc* szobrászművész terjesztette elő főtitkári jelentését a Társaságnak mult, 1933. évi tevékenységéről, *dr. Lázár Béla* r. tag a kiadott díjakról szóló, alább közölt jelentését. Az emlékünnepen olvasta fel *Farkas Zoltán* rendes tag Szinyei című tanulmányát. Az ünnepet február 14-én, este a Fészek-klubban rendezett Szinyei-lakoma zárta. A serlegbeszédet *Réti István*, az Orsz. m. kir. Képzőművészeti Főiskola rektora, r. tag, mondotta.

Dr. Lázár Béla jelentése a díjkiosztásról:

A Szinyei Merse Pál Társaság, mikor a Szinyei nagydíjat megalapította, abból az elgondolásból indult ki, hogy ezzel, miképpen arra jelentésében főtitkárunk is rámutatott, évről-évre, vagy ha nincs rá alkalom, akkor a kellő időben egy-egy méltatlanul elmellőzött, háttérbeszorított, vagy nem kellően méltatott fiatalabb tehetség felé ráirányítsa a közönség figyelmét. Ezt teszi immár egy évtizednél hosszabb működése alatt, miközben az ifjú tehetségek egész sorát emelte ki és indította el sikerei göröngyöktől lehetőleg megtisztított útjaira. A Szinyei Társaság azzal a határozatával, hogy az idei nagydíjat Tornyai Jánosnak adja, — látszólag — ennek ellentmond. De csak látszólag. Mert a Szinyei Társaság hű marad most is Szinyei pályájának tragikus tanulságához, most is, mikor egy idősebb, kenyere javát megevett festőművészt koszorúz meg, nem azért, mintha Tornyai János az örökké fiatalnak maradó művészek típusához tartoznék, hanem azért, mert Tornyai hajlott kora, életmegtörte testisége ellenére még mindig szinte követeli a közönség figyelmét, mely eddig elkerülte, amiben ellenséges sorsának változatai hibásak lehetnek, de nem művészete, mely kezdettől fogva egyenes úton haladt a töretlen művészi hit lángolása, a nemzeti szellem éreztetése, a magyaros érzés kifejezése, a meg nem alkuvó művészi forma kultuszának jegyében.

Immár hosszú harminc éve. Ekkor tűnt fel legelőbb egy hatalmasan koncipiált, szélesen odavetett elképzelésével, amint Rákóczi Rodostóban, egyedül hallgatja a tenger mormolását. A nagy idők emléke, a költői érzés szent heve, a megjelenítés egyszerűsége, a formák tiszta összhangja egyesültenek, hogy Tornyai Jánosra egyszerre felfigyeljen az egész magyar sajtó. Ez 1914. tavaszán volt, egy új nagy tehetség jelentkezése esemény volt körünkben. Azokat a lelkes sorokat, melyekkel azidétt a Magyar Nemzetben üdvözöltem, hosszabb levelében megköszöni és többek között ezt írja: „Jól estek sorai, talán azért, hogy képem magyaros voltát látta meg, talán a gagyogásomból megérezte, hogy mit akarnék. Mert én elsősorban magyarnak akartam, illetve akarom csinálni, ha elkészíthetem." Íme akkor még vázlatnak érezte munkáját és akkor is, ma is művészetének a vázlatosság felötlő jegye. De mivel ez csaknem minden képén végigvonul, többnek kell azt venni, stílusa strukturális jegyének, melynek lényegéhez azonban csak lélektani elemzéssel lehetne hozzáférkőzni. Majd így folytatja: „Jól esik az is, hogy az Ön véleménye megerősít abban a hitemben, hogy csakis ilyen úton-módon lehetne magyar képeket festeni ... Szerintem a kép elsősorban lélekben legyen magyar, felfogásban; azután az előadás módjában, a megfestésben; legvégül, nem árt, ha magyar ruha van rajta. Ehhez szükséges, hogy a festő átérezze a képét, ismerje és szeresse a magyar népet, a tárgya pedig lelkesítse. Az én szüleim szegény parasztemberek voltak. Magyar parasztok közt gyerekeskedtem, más nyelvet nem is hallottam ebben a tőzsgyökeres magyar fészekben, Hódmezővásárhelyen ... De ismerem is őket, — ezt önérzettel, dicsekedés nélkül mondhatom is. Sajnálom is a fővárosi művészeket, hogy nem élvezhetik a lelküket, az eszük járását, mely olyan, mint a tanyai, pusztai jó levegő, egyszerű, de üdítő, erőtadó. Csak egyszer úgy ki tudnám fejezni a magyar népet, ahogy ismerem búját, baját, vágyakozását.

Nagyon szegény voltam. Nagyon sokat kujtorogtam. Egy hónapig komoly artisztikus dolognak feküdni, két-három hónapig adóhivatalban napidíjaskodni, ügyvédeknél bojtároskodni, fénykép után elhalt kedveseinket giccselni, stb., hogy fér ez össze? Ilyen körülmények között mégis sokat, sokat dolgozni, egy árva biztató, elismerő szó nélkül, lenézésben, észrenemvevésben, nyomorúságban, szegénységben élni, míg más pályán fényesen tarthatná el az ember áldott jó öreg édesanyját, magát, esetleg családját, — ez Uram nem tréfadolog. Nem csoda, ha az ember 30 éves korára öreg ember lesz, s tényleg és szószerint halálosan fáradt ... Mindamellett panaszra okom nem lehet. A kormány és szülővárosom támogatásával tanulhattam Pesten (Greguss Jánosnál, Székelynél, Lotznál), Párizsban két évig a Julianon, bekószálhattam Német- és Olaszországot. De legjobban hatott rám Munkácsy.

Hatalmas ember volt az öreg. Sokat jár-

Magyar Művészet
1934. 2. 7.

Tornyai János festő M.D.K.

Szentendrei udvar / 600 P/

Szivrávány a sugovica fölött / 600P/

Nyitott ajtó / 300 P/

Müte emablak / 1 000 P /

A vadász / 400 P /

Napsugár / 600 P /

Galyasi Miklós: Tornyai János festőművész működésének félévszázados jubileumi tárlata 65.1.

A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Közleményei Bp. 1962. I.

Tornyai János festő M.D.K.

Nyár	100 P
Tisza mellett	150 P
Fölszabadult tarló	150 P
Női fej	150 P
Pihenés	150 P

Galyasi Miklós: Tornyai János festőművész félévszázados jubileumi tárlata 66.1.

A Művészettörténei Dokumentációs Központ Köuleményei I

Bp. 1962. I.

Tornyai János festő M.D.K.

Leáldozó nap	100 P
Eltévedt	100 P
Szoba belseje	100 P
Libák	150 P
Szélfuvás	150 P
Esthajnal a Dunaprtnál	100 P

Székely Gelyes Miklós: Tornyai János festőművész
félévszázados jubileumi tárlata 66.1.
A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Közleményei

Tornyai János festő M.D.E.

Szentesi gátőrház nagypéntek éjsz.		200 P
Baromfiudvar	200 P	
Napsütés	150 P	
Szölőhegy	150 P	
Bogár Imre	100 P	
Leáldozó nap	100 P	

Székely Gályas Miklós: Tornyai János festőművész
félévszázados jubileumi tárlata 66.1.
A Művészettörténeti Dokumentáció

Tornyai János festő M.D.K.

Csizmahuzás / vázlat /	200 P
Füzek alatt	100 P
Libapásztor	100 P
Parkban	200 P
Zsazsa	300 P
Tél	300P

Székely Gályás Miklós: Tornyai János festőművész félévszázados jubileumi tárlata 66.1.

Művészettörténeti Dokumentációs Központ Közleményei Bp. 1962. I.

Tornyai János festő M.D.K.

Ősz 200 P

Fehér ló 150 P

Tanya 100 P

Kiskanász 100 P

Tél[illegible] 100 P

Ősz 150 P

Galyas Miklós: Tornyai János festőművész félévszázados jubileumi tárlata 66.1.

A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Közleményei Bp. 1962. I.

Tornyai János festő M.D.K.

Szetnendrei utcarészlet	400 P
Elcsapott nebelőnő	600 P
Reggeli söprés	300 p
Házak	100 P
Sugovica partja	150 P

Gelyasi Miklós: Tornyai János festőművész működésének
félévszázados jubileumi tárlata 66.1.
A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Közleménye.
Bp. 19 . 1.

Tornyai János festő M.D.K.

Csendélet	500 P
Olvasó lány	300 P
Eresz alól	300 p
Konyhatündér	500 P
Arató	2000 P
Szentendrei parkrészlet	400 P

Galyasi Miklós: Tornyai János festőművész működésének
félévszázados jubileumi tárlata 65. 66.1.

A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Közleménye

Bp. 196 . I.

Tornyai János festő M.D.K .

Vértészlak	600 P
Erdőrészlet	400 P
Ajtóban	400 P
" Teng rpart , alkony, kis hotelszoba"	600 P
Jégfelhő	500 P

Galyasi Miklós: Tonyai János festőművész működésének félévszázados jubileumi tárlata 65.1.

A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Közleményei

Bp. 196 . I.

Tornyai János festő M.D.K .

Ágota kisasszony kuriája / 1 000 P /

Szentendrei erdőrészlet / 400 P /

Alföldi táj / 200 P /

Szentendrei müte emrészlet / 2 000 P /

Cigánylány / /600 P /

Reggeli napsütés / 400 P /

Galyasi Miklós: Tonyai János festőművész müködésének félévszázados jubileumi tárlata 65 l.

A Müvészettörténeti Dokumentációs Központ Közleményei

Bp. 196 . I.

Hirdető
GYELŐ
őfi Sándor u. 17
296, 188-307

NEMZET

János 1908-ban fes-
Bercsényi Miklós
, nemzeti festésze-
ecsű alkotását. A
ez a remeke 40 éve
vásárhelyi tanács-
rmét díszíti. A hód-
elyi tanács végre-
sága és a Nemzeti
etői megállapodtak,
tményt bemutatják
a Nemzeti Galé-
zadi magyar művé-
n.

Tatrai János

örényekkel és ku-
ával, patkányirtást
ronkívül, őszi kö-
ező rágcsálóirtást
nozást is válla-
Tel.: 206—283.

HÁZASSÁG

»Szertő otthon 25412«
jelig Felszabadulás
téri hirdetőbe

42 éves szőke, jó
alakú szerény, in-
telligens árudavezе-
tőnő főbérleti la-
kással, házasság
céljából megismer-
kedne, korrekt fiatal

Tornyai János

Szeged képzőművészete a múlt sz. végén.
Kelen Zoltán

Tiszatáj
1958. jún.

Tornyai János

Vásárhelyi művészélet:
G. J.

Falusi Vasárnap
1958. nov. 23.

MDK

Tornyai János, festö
1869-1936

Szitáló menyecske. Jelzett. Olf.

Árverési Közlöny. Festm.,rajzok. 1936 okt.4. rk.sz. 44.1.

Tornyai János, festő 17 ok

A cikkíró megemlíti nevét.

Katona Jenő: Művelődési autóval Csongrád megyében 425.l

A Könyvtáros, IX/6.
[Könyvbarát], bp. 1959. június

MDK

Tornyai János festő

(Említve: Mári nevű egykori modellje.)

Fedor Ágnes: Hogyan talál egymásra művész és modell.
Ország-Világ, Bp. 1961. 11. sz. (10. l.)

IDR.

Tornyai János festő

"Szántás" /olaj/
"Tájkép" "
"Szitáló menyecske" /olaj/
"Erdőrészlet" "
"Kopasz fák" "

Árverési Közlöny 4.sz. 1959. december.

Tornyai János
festő

M.D.K.

hèltatás

Szelesi Loltan: A) Balaton fényei és virágai.
hüvrözet, 1961. május. – 39 kep.

Tornyai János, festő

Halálának negyedszázados évfordulója alkalmából a Nemzeti Galériában emlékkiállítás nyílik meg szeptemberben. A kiállítási anyagot bemutatják Hódmezővásárhelyen is.

–: Tornyai-kiállítás a Nemzeti Galériában 9.(

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. júl. 12.

Mdk.

Tornyai

Kiállítás, a Petőfi Művelődésházban
Hódmezővásárhelyen

Kövendi Sudit: Utazás tavassi napfényben.
Népművelés, 1963, 4. sz 18. l

mdk

Tornyai, Rudnay, Medgyessy, Pásztor, Kallos

Marosvásárhelyen a század elején művésztelepet létesítő fiatalok néhány év alatt a magyar képzőművészet ismert alkotói lettek.

Dömötör János Tornyai utodai
Nepmuvelés 1963. 4. sz

30 l.

MDK

Tornyai János

A csősz

A Tisza Mártélynál

Menyecske a müteremben

Tornyai J. kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

A betyár

Este a müteremben

Müteremben

Tornyai J. kiáll. kat. Hódmezővásárhely 19o9.

Tornyai János MDK

Rákóczi Rodostóban, olf.

Mücsarnok 1904-5. téli kiáll.

MDK

Tornyai János

Édesanyám a szobájában, repr.

Petrovics M.M.

MDK

Tornyay János

Műteremben, r epr.

Nemzeti képzőm. kiáll. 1933.

Tornyai János MDK

Menyecske a müteremben, olf.

Műcsarnok 1904-5. téli kiáll.

MDK

Tornyai János

d.-: A téli tárlat. Művészet 1915. 439.l.

Tornyai János MDK

Cigánytanya a Tisza mentén, olf.

Tiszaparti füzfaerdő, olf.

Édesanyám a szobájában, olf.

Műcsarnok 1905/6téli kiáll.

Tornyai János
festő

M.D.K.

Gyenes Tamás készített portrét
a művészről.

Cs. E.: In memoriam Gyenes Tamás
Élet és Irodalom, 1963. július 6-8 lap

Tornyai János
festő

M.D.K.

A Kéve csoport tagja volt.

Farkas Koltán: Szablya-Frischauf Ferenc
Művészet, 1963. április – 48 lap

Tornyai János
festő

M.D.K.

A vásárhelyi művészet
egyik alapítója tagja

Arthur Tivadar: Tatabányai képek
Élet és Irodalom, 1963. március 26 - 10 lap

MDK

Tornyai János

Képzőművészet 1935. 8o. sz.

Tornyai János MDK

Tájképvázlat, olf.

Műcsarnok 1927/28 téli kiállitás

MDK

Tornyay János

Szoba belseje, repr.

Nemzeti képzőm. kiáll. kat. 1934.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Tornyai János

1962 NOV 21

NÉPSZAVA

— A NEMZETI GALÉRIA baráti köre november 22-én, csütörtökön délután 6 órakor ülést tart. Napirend: Pogány Ö. Gábor főigazgató ismerteti a galériának a budavári palotában történő elhelyezését. Bemutatásra kerül a Tornyai Jánosról szóló film.

1011

tove teszi, hogy a nag
kapitalista monopóliumo
ellen az ország gazdaság
fejlesztésére, a nép jólé
tének emelésére, pozití
bel- és külpolitika foly
tatására használja. Meg
könnyítik ezt olyan de

MDK

Tornyay János

Genthon I.: A Nemzeti kiállitás. Napkelet 1934.
367-368.l.

mak

Tornyai, Koszta, Fényes, Rudnay

„mindössze 9 sort kapt ak Korner É. könyvében.

Dévényi Iván Két könyv a XX. Század Magyar Képzőművészetéről

Jelenkor. 1963. 11. sz 1104. l

MDK

Tornyai János, festöm.

1904. Ráth György-féle 600 koronás dij:
A juss.

OMKT-Vándorkiállitások. 1910. szept8.-dec.27. Eger, M:
kolc, Kassa, Eperjes, S.a.ujhely, Debrecen, Gyöngyös
Kat.70.1.

Tornyai János, festöm. RDK

A telep 1927 nyarán Glatz Oszkár kezdeményezésére jött létre. Azonbán már régebben "Fedezték fel. Itt töltötte minden nyarát az utóbbi években Tornyai J.

Weller István: Tiz éves a szentendrei müvésztelep
Nemzeti Ujság. 1937. aug. 29.

Tornyay János festő M.D.K.

Sajátságos magyar érzésvilágu ember

Bernáth Aurél: A Masza körül Bp. 1962. 218.l.

Terry ai Jónes festő M.D.K.

A kritikai realizmus képviselője

Oelmacher Anna: Fényes 1867-1945. Bp. 1962.
6.1.

MDK

Tornyai János

Nagy Bercsényi Miklós

Beregi Lajos ur arcképe

Szabó Mihály ur arcképe

Tornyai J. kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János, festőm.

Csizmahuzó. Olf. 68x5o. J.l.b.
Szitáló menyecske. Olf. 85x68. J.l.b.
Kukoricatörés. Olf. 5ox4o. J.l.j.
Kopasz fák. Olf. 48x33.

Árv.Közl. 193o. 4.rk.sz. 55.szám. 36.l.

MDK

Tornyay János

Falusi szoba.Wolfner Gyula tul.

KMTárs.1927. táj- és életk.kiáll.18.1.

MDK

Tornyay János, festöm.
1869-1936

Alföldi táj. Olf. Jelz.

Árv. Közl. 1940.1.rk.sz. 36.l.

MDK

Tornyai János

Artner T.: Mügyüjtők kincsei a Galériában.
Népszabadság 1963. jul. 31. 8.1.

Tornyai János, festő MDA

Kiss Lajos egyik alapítója volt a Tornyai Jánosról elnevezett hódmezővásárhelyi múzeumnak.

—: Meghalt Kiss Lajos Kossuth — 8.
díjas néprajztudós

NÉPSZABADSÁG sp. 1965. febr. 5.

MDK

Tornyai János, festő

Több képe szerepel az aukción.

– :Ma nyílik a II. Művészeti Képaukció

S.

NÉPSZABADSÁG bp. 1964. dec. 5.

MDK.

Tornyai János

Rövid utalás a művészre Debrecen képző-
művészetével kapcsolatban.

Alföld 1965 4. 131 lap.

Tornyai

Képei a hódmező vásárhelyi múzeumban.

említve.

Valóság, 1960. 5. sz. 41. l.

MDK

Tornyay János

A báró Forster Gyula Vaszary-díjat Tornyay János "Nagy Bercsényi Miklós" történelmi alakjáért kapta, az 1928.évi tav. tárlaton.

Évk. KMT. 1929. 16.lap

MDK

Tornyai János

Artner T.: Műgyűjtők kincsei a Galériában. Népszabadság 1963. jul. 21. 8.l.

M.D.K.

Torvnyai János
festő

Szoludhon festett.

Kaposvári Gyula: Pettenkofen szoludhi életéről
Jászkunság, 1962. junius – 129 lap

Tornyai János MDK

A Limanowai borzalmas csata története, olf.

Mücsarnok 1921 tavaszi kiállitás

Tornyai János

MDK

Magány, olf.

Műcsarnok 1921 tavaszi kiállitás

Tornyai János

MDK

Szitáló menyecske, olf.

Műcsarnok 1921 tavaszi kiállítás

Tornyai János MDK

Alkonyat, olf.

Műcsarnok 1921. tavaszi kiállitás

M.D.K.

Tornyay János

"Szoba belseje" c. festményének repr.-ját hozza a lap a Képzőművészeti Társulat kiállításáról.

Herman Lipót: "Ez is megtörténhetett..." c. Szinházi Elet. Bp. 1934. május 13-19. XXIV. évf. 21. sz. 54. lap.

MDK

Tornyay János, festöm.
1869-1936

Téli táj.	Olf.	Jelz.
Tájkép.	"	"

Árv. Közl. 1937.4.fk.sz. 37.1.

M.D.K.

Tornyai János

Kónyai Elemér magángyüjteményét bocsátotta rendelkezésre a Szinházi Élet Boltjában rendezett kiállitás céljára. Ezek között szerepel a müvész alkotása.

Müvészi magángyüjtemények c.
Szinházi Élet. Bp. 1926. május 2-8.
XVI. évf. 18. sz. 52-53. l.

Tornyai János MDK

Falusi szoba

Műcsarnok 1927 Táj- és életképkiállítás

Tornyai János MDK

A pusztán, olf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Tornyai János MDK

Füzes, olf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

MDK

Tornyai János

Tájképvázlat.
Tájképvázlat.

Képzőm.Társ. 1927/28. téli kiáll.kat. 5.lap

M.D.K.

Tornyai János, festő

„Juss" c. képével s a várlatok végtelen sorával igazolja szerzőjére előrökben kitűnően felállított gondolatmenetét, mely szerint a művészi mondanivaló első felötlése és rögeszmeszerű visszatérésetől a végleges megvalósításig hosszú az út, s ehörben a hevesség csökkenése a képzelet alábbhagyását is jelenti, vagy pedig – mint Tornyai esetében – a művész egész életével „mint súlyos ember áll helyt, egy életmű igazságáért."

B.Supka Magdolna: A drámai groteszk szerepe festészetünkben a művészetpszichológia szemszögéből. Művészettörténeti Értesitő, Bp.1964. XIII.évf.

2. sz. 153.. old.

M.D.K.

Tornyai János, festő

„Művészetét úgy jellemzi Lyka, mint amely „ugyanabban a televényben gyökeredzik, mint ő maga, ugyanazt a levegőt lélegzi magából, mint amelyet ő szivott az Alföld búzatáblái és kuhoricásai körül."

Kisdéginé Kirimi Irén: Lyka Károly

Művészettörténeti Értesitő, Bp. 1964. XIII.évf.

2.sz. 76.- old.

M.D.K.

Tornyai János, festő

Endre Béla és a körükben időző Rudnay Gyula (művészetében) „Munkácsy és a francia realizmus ihlétése teremti meg a hódmezővásárhelyiek szilaj látomásvilágát. Művészetükben az emberi szenvedély és ennek szuggesztiója robban ki az ecsetkezelés dinamikájában – Nagbánya harmóniájával szemben – az éles ellentétek drámaiságában."

Kisdéginé Kirimi Irén: Lyka Károly

Müvészettörténeti Értesitő, Bp. 1964. XIII.évf.

2.sz. 75. old.

MDK

Tornyai János

Puszta

Szinvázlat

Ut a pusztán

Tornyai J. kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

Szinvázlat

Kenyerező

A Rákóczi-Bercsényi kép első ötlete

Tornyai J. kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

Borulat

Eső a pusztán

Egyedül

Tornyai J. kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

Életes ház

Puszta délben

Rongyos csárda, nincs teteje

Tornyai J. kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

Paraszt-szoba

Pusztai kut

Nyomtatók

Tornyai J. kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

Szegény ember

Egy alak a Juss-hoz

Szin-vázlat

Tornyai J. kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

Sárga szék

Őszi reggel

Kut a pusztán

Tornyai J. kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

Szin-vázlat

Holdas éj a pusztán

Éj a pusztán

Tornyai J. kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

Pusztai kutnál

A sógor

A sámsoni csárda télen

Tornyai János kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

Szinvázlat Bercsényihez

Szinvázlat Bercsényihez

Esős idő

Tornyai János kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

Kert részlet

Müteremben

Müterem diszités

Tornyai János kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

Passziózás

Szinvázlat a "Vén gulyás"-hoz

Szinvázlat

Tornyai János kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

Mári

Füzes Tisza-gát

Tanya körül

Tornyai János kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

Esteli felhő

Nyomtatás

Pusztai lány

Tornyai János kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

Este /szinvázlat/

Itatás

Dinnyeföldön /vázlat/

Tornyai János kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

Studium

A kapás

Hóolvadás

Tornyai János kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

Tornyai János festő M.D.K.

A juss ,első fogalmazására dijat kapott /1904/

96.1.

Genthon István: Ferenczy Károly Bp. 1963.

DESTROY

MDK

Tornyai János

Reggel a kutnál

Tanya-vég

Életes ház

Tornyai J. kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

Ludak boglyák mellett

Műteremben

Szin-vázlat

Tornyai J. kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

Szegény özvegy asszony

Tanulmány

"

Tornyai J. kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

Birkák

Birkák

A jászolnál

Tornyai J. kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

Libapásztor

Tiszapart naplementekor

Locs-pocs idő

Tornyai J. kiáll. kat. Hódmezővásárhely 19o9.

MDK

Tornyai János

Vasárnap a tanyán

Este

Alföldi tanya

Tornyai J. kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

Itatás

Mári

Szinvázlat

Tornyai J. kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

Szinvázlat

Gebe

A szürke

Tornyai J. kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

MDK

Tornyai János

Puszta

Árpa föld

Hangulat

Tornyai J. kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

Tornyai János, Jestő

Sokat járt ki hentendrére.

Fenczik Flóra: Napraforgók a mázaskönyvben 6

ESTI HIRLAP Bu. 1963. máj. 6.

Tornyai János
festő

M.D.K.

Méltatás.

Szabó Endre: Almási Gyula Zélos festőművész kiállítása Vásárhelyen
Művészet, 1963. november – 44 kap

M.D.K.

Tornyai János
festő

Élete alkonyán néhány hónapot
töltött Szentendrén, ahol hívételes
szép képeket festett.

Mikós Pál: Szentendrei festők társasága.
Élet és Irodalom, 1963. október 26-8 lap

mak.

Tornyai Sanos

részt vett a „Művészház" kiállításain

Dévényi Iván. Dokumentumok Medgyessy Ferencről
Alföld, 1963. 10. sz

78. l

Tornyai János MDK

A jüss, olf. vázlat

Műcsarnok 1904. tavaszi kiáll.

MDK

Tornyai János

Tájkép

Elbeszélést hallgatók, of.

Tanulmány a "Juss"-hoz

Ernst Muzeum aukciói XXVII. 77.1.

MDK

Tornyai János

"A fürge udvarló"

Ernst Muzeum aukciói XXVII. 78.1.

Tornyai János MDK

A Juss, repr.

Mücsarnok 19o4. tavaszi kiáll.

MDK

Tornyai János

Felhő a falu felett

Három téli kiáll. Csallóközi Farkas L.:Műcsarnok.
Művész-Élet 1933.II.2.sz. 3.l.

MDK

Tornyai János. festöm.

A Tisza télen Olf.

Repr. 5o.l.

A Kéve müvészegyesület jub.kiáll. -ról.
Magyar Müvészet. 1933.

MDK

Magyar Művészet. 1933.

MDK

Tornyai

Műveivel szerepelt a Nemzeti Szalon karacsonyi műv.sárán.

Cikk: A Nemzeti Szalon karacsonya.

Uj Idők, 1904-5.XI. 11.sz. 276.1.

Tornyai János, festő M.D.K.

Kosta, Rudnay, Nagy Balogh.
Nagy István „haladó művészetének sokrétű bemutatását" követeli Bokor Miklós „a sikerekek cherő műcsarnoki művészek és a Gresham köre népszerűsége helyett..."
idézi:

Láncz Sándor: A szocialista realizmus művészetéből
1949-ép56

Művészettörténeti Értesitő, 196 5, XIV.évf. 2.sz.

134.

M.D.K.

Tornyai János, festő

A.G.M

Tornyai János
festő

M.D.K.

Méltatás.

Borsó János képeiről.
Élet és Irodalom, 1960. aug. 12. — 1 l. kép.

MDK

Tornyai János

Tájkép, of.

Árv. KSzl. 1936. febr. 1.rk.sz. 23. 1.

HALMI MARGIT Erdélyi fényképe

Halmi Margit

A Magyar Színház az idén drámai művekre rendezkedett be és a közönség némi bizalmatlansággal fogadta a vállalkozást. A Bernstein féle *Kerülő-út* bemutatója óta azonban elismeréssé változott a kételkedés. Habozás nélkül kimondhatjuk, hogy az előadás egyike volt a legjobbaknak, amelyeket valaha magyar színpadon láttunk. Mi megszoktuk és egy-egy színész szeretetreméltósága kedvéért megbocsátjuk színpadjainkon a kapkodást, a vázlatszerűséget, a bürokratikus unottságot, a bohémes léhaságot és főleg a gyerekes és lelkiösmeretlen primadonnáskodást. Megszoktuk és megbocsátjuk, ha egy-egy színpadi kedvencünk kannibális önzéssel kitépi a maga szerepét a darab testéből és a részt az egész rovására érvényesíti. A *Kerülő-út* előadásán nem hallottunk szerepeket, nem láttunk színészeket, csak egy frappánsul igaz darabot láttunk, mely cinikus és szomoru, mint maga az élet. A céltudatosan egységes és fegyelmezett előadás keretében gyönyörűen bontakozott ki és művészi megnyilatkozásként hatott Halmi Margit asszony tehetsége. Ő nem tartozik a vakító és hipnotizáló primadonnák sorába. Nem tölti be kábító parfümjével a házat és nem tépdesi foszlányokra a maga asszonyi mivoltát, hogy odaszórja a nézőtérnek. Közvetlen, egész, puritán módon egyszerü és fegyelmezett, de amellett nőiesen meleg, vonzó, színes, mély és kissé melancholikus egyénisége beleolvad és szinte eltűnik művészi feladatában. Fölötte előkelő természet, mely sohasem tesz engedményeket annak, amit a közönség nyers ízlésének szoktak nevezni. Meglepően egyszerü eszközeivel mély, erős és maradandó hatásokat tud elérni. Minden szava, minden mozdulata egy érdekes és bensőséges női lélekből fakad. Azt hisszük, ha Halmi Margit ma egy francia vagy német társulat kíséretében, a párisi vagy berlini kritika fémjelzésével ellátva, jelenne meg Budapesten, akkor művészi eseményszámba menne minden föllépése. Igy is sok élvezetes estét fog szerezni a főváros színházlátogatóinak, föltéve természetesen, hogy igazgatója csak a Kerülő-útéhoz hasonló gondos és érett előadások keretében bocsájtja színpadra. Halmi Margit, akinek arcképét mai számunkban közöljük, leánya a Nemzeti Színház néhai volt nagy bonvivánjának és hitvese Tanay Frigyesnek, a Vígszínház tagjának. A komolyarcú kis fiu, aki a fotografusnál sem akart elmaradni édesanyja mellől, Tanay éles és elmés vonásait viseli. *Hg.*

—«◈»—

A bálkirálynő. A Népszínház-Vígoperában játszák, és persze, hogy férjhez is megy ez a bálkirálynő, helyesebben Küry Klára, akinek kedvéért ezt az angol zenés darabot idehozták, s akinek kedvéért elnézhető, ha a darab maga nem is különösebb érdekességü. Ú. n. aranyos darab ez, kedves, bájos, félénk és illedelmes, mint a mese Hamupipőkéje. Felnőtt angol kisasszonyok és gentleman-ok dús diner után mindenesetre mulatságosnak találják, bizonyság rá, hogy eddig vagy ezerszer ment, ami nagy siker, kérem, — mondotta nekünk a Népszínház-Vígopera egy ambiciózus színésztagja. Mi, itt Budapesten azonban nem dús diner-ek után megyünk színházba, ami egyfelől sajnálnivaló, másfelől azt jelenti, hogy nem veszszük a színházat annak, aminek angol gentleman-ok — kérdés, nem-e bölcsebben — veszik, legalább is az operettet. cukornak a feketekávé mellé. A veszély tehát csak az, hogy ez az aranyos „Bálkirálynő" egy estén át kissé sok: közel jár az unalomhoz, amiben meg viszont igaz, hogy nem a színház, hanem a darab a hibás, annak dacára, hogy szerzői egy egész szövetkezet. Négyen, öten, heten, vagy nyolcan írták, hogy kik, erre ne legyünk kíváncsiak. Fontosabb ennél, hogy amit a muzsikából az ember hazamenet, előadás után fütyül, ezt, például az „oh teagőz" cimü keringőt, magyar szerző, Szirmai Albert írta. És fontosabb ennél, hogy a Népszínházban ismét Küry Klára kap friss virágokat. Hogy viharos idők múltával, Küry Klára szinészi lényével ismét itt van a finom ízlés, ellenben nincs az, aki miatt erről az ízlésről és erről a finomságról majdnemhogy megfeledkeztünk.

—«◈»—

Erzsébet királyné-múzeum. A király kedden, a boldogult Erzsébet királyné nevenapján, átengedte a magyar nemzetnek azt a gazdag múzeumot, amely Erzsébet királyné ereklyéit foglalja magába a budai királyi palota egyik részében. A gazdag és kegyeletes gyüjteményből egy sor képet közöl az Uj Idők mai száma.

—«◈»—

Uj távíró-központ. A magyar posta, amely ma nem ok nélkül európai hírü, mostanában egy új távíró-központtal gazdagodott. Ez a központ a főváros és a vidék közti táviratforgalmat hetvenöt betűnyomó (Ungheres) géppel bonyolítja le A gépek mind a magyar ipar készitményei. Egész hivatalnoksereg dolgozik mellettük, s gyorsan, pontosan, lelkiismeretesen szolgálja ki a forgalom, a közön

a megírhatója, mi minden száguldott, kesergett és dorbézolt már sub titulo betyár a honi színpadokon. Tornyai képén pedig éppen ez a miminden nincs meg. Egy kellékes kétségbe esnék a kép ama fogyatékosságain, hogy nincs rajta egy milliméter karikás, egy lat puskapor, egy szál árvalányhaj sem. S hol a szeme, füle, orra? Hol a test anatómiája, a ruha redőkompozíciója, az elosztott fény és árnyék, hideg és meleg színek egyensúlya, a magas mélység, a mély magasság? Bizony, pőre egy kép ez, mert benne egy ember csupán azt adta, amit egy másik emberen mint megkapó, emberileg érdekes, érzésünket megillető vonást látott meg. Ez a kissé magába borult, kissé megroppant alak, ez az önkénytelen, de minden benső indulatot elárulo mozdulat, ez a tompa, fulladt levegő épp úgy belevette magát a festőbe, épp úgy fel-felbukkant előtte újra, meg újra, mint a puszta mély melankóliáju, de erős képe. Kurtán, behatón és meggyőzőn kerül vászonra, mihelyst a kisértgető látomány képformát öltött.

Ilyesmit érthetünk átélt, átérzett művészet alatt.

Amilyen más ember Kacziány, annyira mások a képei is. Van köztük egy, a 151. számu Pietá, amely kis méretei ellenére is szinte monumentális hatásu. Ez is, két-három más képe is, szinte monochróm. A színre, amely oly mélytüzü Tornyainál, itt nincs szükség: Kacziány tehát nem is pedzi. S amily reális Tornyai, oly kevéssé az Kacziány. Rámondták, hogy spiritiszta, fantómfestő, vizionárius, stb. Pedig e nélkül is lehet ily képeket festeni, feltéve, hogy az ember fejét olyféle gondolatok foglalkoztatják, oly hangulatok szövik által, amilyenek e képeken derengnek. A Pietán hosszu vízszintes foltot formál a fehérleplü Megváltó holtteste. Mellette sudáran, magasba emelkedve, mint egy felkiáltójel, egy sötét alak. S hogy a nyugalom e statikai parafrázisa még erőteljesebb legyen: felhők gomolyognak a magasban. Érezzük a képen, hogy e jelenet nem fog elváltozni. Hogy rendületlenül ebben a formában marad, hogy futó impressziók nem fogják rajta tarka színeiket végigcsillantani. Hogy az egész nem reális s nem is azért festődött, hogy újra elmondassék az istenanyja kesergése a fia holtteste mellett. Csak ez a nagy, néma rendületlenség, nyugalom, ez a forgásában hirtelenül megállott élet az, amit a festő tolmácsol. Mert ha nem ez volna a fő, akkor többi képein nem éppen ez a vonás térne vissza újra s újra. Pedig ott van az „Éjfél után"-ban s ott van más képén is. Végtelen nyugalomszomj ez, egy gyötört idegü ember minden vágya látszik e művekbe tömörítve. S hogy igazán ily belső vágy hajtotta őt a megfestésükre, megérzik azon, hogy oly készen, leszürten, lomtól, játéktól, mellékholmitól mentesen állnak előttünk e képek. A felkiáltás kurta szófüzése ez, nem a leíró beszédé. Ha ily érzéseket memoárokban adna valaki elő, mily lassu menetben érkeznénk végre megértéséhez. Az így támadt festmény azonban közvetlen s a legegyenesebben visz minket egy más emberi léleknek egyszeribe való megértéséhez.

Ez is átélt és átérzett művészet. Az olvasó a tárlaton találhat még egyéb ily szeszü műveket is. S mindjárt megállapíthatja, mily különbség választja el ezt a hideg, tudományos visum-repertum-festéstől.

Ha meggyőződtünk róla, hogy nem csupán egyfajta művészet van a világon, elfogulatlanul állhatunk mindenféle irány alkotásai elé. S a már említett két művész bővebb méltatásával tulajdonképpen ez volt a célunk. Nemcsak az ő felfogásuk és alkotásmódjuk szerez nekünk örömet és emóciót, hanem más útakon járók eltérő törekvései is. Távol áll tőlünk lebecsülni azokat, akik komolyan küzködnek, hogy álláspontjukat a világ megkapó jelenségeivel szemben keressék vagy erősítgessék. Az útban levők e munkája többnyire érdekes, mert szinte dramatikus egymásutánban látjuk kialakulásukat. Itt is sokféle út kinálkozik s az ifju gárda képviselői ezúttal örvendetesebb auspiciumok mellett vonulnak fel. Legtöbbjükön, például Kató-Krisztanits Kálmánon, Tátray Lajoson, Zádor Istvánon, Lechner I. Ödönön, Kandó Lászlón, Pogány Margiton, Halász-Hradil Eleméren, Kővári Szilárdon, Kollerich Istvánon s még néhányukon meglátszik, hogy oly állomásra érkeztek, amelyen nem fognak megmaradni. Kindulási pontjuk nyilván nem az a természetfestés, amely a magyar művészetet a nyolcvanas évek végén és a kilencvenes években átalakítani kezdte. Az az egyszerü naturalizmus nálunk is sokfelé ágazott, leginkább pedig az az ág fejlődött ki, amely a természeti jelenségeket nem elemezi, nem bontja fel a részletes modellatura vagy a színspektrum értelmében, hanem inkább összefoglalja, tömören adja elő a folthatás értelmében. Ezt az előadási módot látjuk legsűrűbben s ez, miután átvett mód, tehát formula, legfeljebb átmeneti állomásnak fogadható el. Ha valaki meggyökerezik benne, épp oly akadémikus lesz, mint Lairesse hívei. A tárlat ifjúsága aligha marad meg ezen a stáción. Itt is, ott is látszik, hogy a naturalizmus, az impresszionizmus lassan átmegyen stilizáló festésbe. Ez természetszerü folyamat, aligha fogja valaki meggátolhatni. A döntő kérdés csak az, vajjon a nemzedék, amely nyilván útban van az ilyfajta irány felé, eléggé megszedte-e magát a közvetlen természetfestés tanulságaival, amelyek nélkül a stilizálás mindig üres formává lett. A most szereplők közül néhányon biztató jeleket látunk.

Akiknek munkásságát hosszabb idő óta követhettük figyelemmel, azok közt ezúttal Nyilassy Sándor jelentékeny s minden részükben fejlett művekkel gazdagította a kiállítást s egyben súlyt is kölcsönzött neki. Oly képek, mint a „Vasárnap", nem minden évben teremnek. Bensőn átérzett művészet ez is, egy viruló tehetség temperamentumos megnyilatkozása. Aligha van kép a kiállításon, amely egység és fejlettség dolgában ezt megközelítené. Nyilassynak egy egész sor más képe is ily gazdag skálában adja a verőfény játékait. Thorma János nagy képén, (Cigány-utca), a jobb s balcsoportok érdemelnek beható tanulmányt, Csók Sokác leányán pedig a friss előadás. A festők egész sora mutat fejlődést, ha jó képeiket elszigetelve nézzük s eltekintünk sokszor rossz környezetüktől. Itt sem tartanók helyén az irányok szerint való klasszifikálást. A maga nemében például Borúth Andor hasonlíthatatlan erősebb és fejlettebb, mint még csak kevéssel ezelőtt. Herrer Cézár most erőteljesebbnek látszik, Mihalik Szolnoki útcájáról lehámlott a fölös dekoratív elem s egyszerűbb, Himffy Csendélete, Hegedüs Parasztszobája, Szlányi Tiszapartja, Szegfy Erzsi arctanulmánya mind haladást jelent az egyszerűbb előadás és elmélyedés felé. A maga nemében leköti figyelmünket Löschingernek egy lótanulmánya, Boemm Ritta és Székely Andor színdús tanulmányai, épp úgy a szín erejében és skálájának finomságaiban Nádler Róbert Castelnuovója felülmúlja e művész régibb tájképeit, Koszta Három királyának két alakjában szokatlan erőt mutat. Egyesek, mint Ziegler Károly vagy Giligai Ferenc, bizonyos monumentális hatást érnek el, amaz fejlettebben, emez még kisérletszerűen. Megnehezíti a képek érdekességeinek tanulmányozását, hogy túlságos számban került a Műcsarnokba a gyenge, sőt csaknem dilettáns kép, ezt a ráadást a kiállítás látogatói bizonyára szívesen elengedték volna, különösen most, hogy művészetünk e legfontosabb fórumán kívül úgyis elég a kiállítási hely és alkalom.

A szobrokról és grafikai művekről más alkalommal számolunk be.

Lyka Károly

A fiatal gyerek káprázó szemmel, a meglepetéstől majdnem fuldokolva nézett a vezérigazgatóra, de nem volt ideje, hogy az érzéseit szavakkal is kifejezze; a portás kinyitotta a kaput, s a következő percben már nem voltak többé egyedül: a liftes felgyujtotta a felvonógép lángját s hajlongva hozzájuk szegődött, amíg az emeletre felértek. És a folyosón, még mielőtt Löw Miksa szóhoz juthatott volna, az öreg Reybach már sietve a kezét nyújtotta neki.

— Ne szóljon, úgyis tudom, hogy jó embernek tart, édes fiam . . . De ezt majd csak holnap reggel mondja el, mert most rettenetesen álmos vagyok . . .

Megsimogatta a felindult gyerek arcát, aztán eltünt a párnázott ajtó mögött, anélkül, hogy csak szóhoz is engedte volna a milliomos Wéber Emma jövendőbelijét . . .

A Műcsarnok téli kiállítása

Valószinünek tartjuk, hogy a Műcsarnok téli kiállítása érdekelni fogja a közönséget. Mert kiki megtalálhatja benne a maga számára valót. Van ott monumentális célzatu mű s egészen a bensőséges érzésre épített munka, van felette kiváló naturalista, impresszionista kép, van akadémia, és a stilizáló törekvéseket is egy sor festmény, sőt szobor is képviseli. Mindenki újra aláfalazhatja tehát művészeti meggyőződését a példák egész sorával s készen kinálkozik az összehasonlítás lehetősége is. Mi több, ha a tehetségtelenségre keresünk csattanó bizonyítékot, úgy e szempontból is frissen tetten érhetünk egy sor festőt. Többet, mint kellemes. A zsüri ugyan, mint mondják, zordabbik ábrázatát öltötte fel, midőn átvizsgálta a temérdek beérkezett anyagot. De ez a zordság csupán az ábrázaton maradt s nem vált tetté. Jó lett volna az alsóbbrendü holmiból még néhány szekérre valót hazaküldeni, hogy zavartalanabbul nézegethessük a javát.

Általában olyan a jellege ennek a kiállításnak, mint amilyen körülbelül az ezidei müncheni Glaspalasté volt. A többség vagy nem tud eleget, vagy pedig kizárólag csak éppen tud. Itt is sok kép a mesterség megtanulásának és azután a megtanult dolgok logikus kombinálásának eredménye. Az így született képek feddhetetlen jellemüek, törvényes származásuak, gondos a külsejük, s pontosak, mint egy derekasan végzett háromszögtani művelet. De mint az utóbbi, ezek sem rezgetik meg bennünk ama rejtett húrokat, amelyek zöngése a boldogság egy nemével tölti el bensőnket. Nem válnak felejthetetlenekké. Nem lelkesítenek minket, mert nem mutatják az alkotó ember diadalmas sáfárkodását. Löfftz egyszer fogadást ajánlott, hogy három év alatt megtanítja korrektül rajzolni és festeni a sarki hordárt. S bizonyára megnyerte volna a fogadást, ha ellenfele belemegy. Itt is, mint az erkölcsi életben, még nem erény az, ha valaki nem vétkezik. Viszont ugyanaz a lelkes meggyőződés, amely Saulust bűnössé tette, Paulusban erénynyé vált. Maga a festési virtuózitás nem érdekel minket, ha nincs a képnek borsa-sava. Hogy mi érthető ez alatt, nehéz meghatározni, mert változékony s minden vérbeli festőnél másmás. A kiállításon látható jó példákból csak kettőt veszünk ki, hogy felhívjuk erre a művészi jellemvonásra olvasóink figyelmét.

Tornyai János és Kacziány Ödön munkáira utalunk ezúttal, annál örömestebb, mert e két művész útja sehol sem találkozik. Nem lehet tehát azt mondani, hogy őket valamely „irány" szolgálatában célzatosan választottuk ki. Nem tartoznak a művészek dédelgetett kedvencei közé: mindkettőnek egyetlen hivatalos kitüntetése egy-egy hatszáz koronás díj volt. Mégis művészeink legelejébe tartoznak.

„Puszta" a címe Tornyai egy kisebb méretü festményének (341. szám). S mindjárt hozzátehetjük, hogy az Alföld karakterét bensőbben még sohasem láttuk festett művön előadva. Ha az ember elgondolja, mennyire összefügg a puszta a magyar élet temérdek jellemvonásával s, mily csodás költeményeket irt róla Petőfi, szinte hihetetlen, hogy festője eddig alig akadt. Nem mintha értelmünk nem férne hozzá: minden kis gyerek ösmeri az Alföld, a puszta rekvizitumait. „Aki végigvándorol eme pusztákon, gazdag réteket lát elterülni szemei előtt, rakva szénaboglyákkal; majd buzakeresztek hosszú sorát a tarlón . . . Szerteszét majorok, úgynevezett tanyák látszanak a kéklő távolban . . . A tanyák közelében terülnek el a szántóföldek . . . Tovább haladva a pusztán elfogy a dús föld . . . sárgálló tér nyúlik itt el, amelyen alig látsz egy-egy aszott kórót . . . Messze a távolban egy-egy magános csárda kéménye füstölög, vagy egy árva kútgém nyujtja ki hosszu nyakát . . ." Ezt már az elemi iskolában tanulják, mi e sorokat egy a közoktatásügyi minisztérium által kitüntetett olvasókönyvből idéztük. Még levélbélyegeink is az Alföld szerelményét mutatják. De sem a „kéklő távol", sem a gém, sem pedig az idézetben felsorolt kellékek nem adják még a pusztát, az igazit. Mint ahogy egy rendőri személyleírás nem pótolhatja Macaulay jellemrajzát. Így, mint ez az olvasókönyv, festettek már pusztát, még pedig bőven. Dilettáns és felületes munka volt mind, akár az idézet. Ámde ne vegyünk a dilettántizmusról példát. Tegyük fel, hogy a gológia, geográfia, zoológia, botanika, hidrográfia, etnológia; meteorológia, klimatológia legelső tekintélyei tüzetes kutatást rendeznének a pusztán s mély tudományu szakművet publikálnának róla: az olvasó ezen előrelátható vastag kötetekből kevesebbet kapna a pusztából, mint Petőfi híres verseinek valamelyikéből. Ismeretei, igaz, szerfelett bővülnének, de ez rá nézve csak a tudás és nem a művészet szenzációja volna. Mert hiányzanék belőle minden egység és közvetlenség. Fáradságos labirintusokat járna végig, míg megérkeznék egy-egy eredmény-töredékhez. Holott Tornyai képén s az efajta képeken általában egyszeribe, átfoghatón, a legrövidebb úton kapja annak a hatásnak kvintesszenciáját, amit a puszta valamely szenzibilis emberben kelthet. Sőt a szétfolyón részletező tudományos rapport helyét itt tömör, összefoglalt, intenziv hatás váltja fel. Az ily képen meglátszik, hogy nem egy átfutó turista jegyzete az az Alföld kirívó jellemvonásairól, hanem hogy aki ezt a képet festette, olthatatlan szeretetet érzett iránta, ösmeri minden zegét-zugát, rajta él, vele borul el a kedve, vele pirul az öröme. Aki ezt festette, nem azért nyult ecsethez, hogy egy „Puszta" cimü olajfestményt küldjön a Műcsarnokba, hanem mert ez a kép lassan belévette magát a szívébe, vele járt boldog és boldogtalan útjain, vele nőtt napról-napra minden formája és szine, belefészkelte magát gondolatai sorába, akármi másfelé kalandoztak is azok, kisérte ébren és félszendergésében s mikor egy cigánynóta elpöngött, újra frissen, intenzive állott előtte. A költögetés, növés, leszűrődés lassu és szép processzusa ez s ha megérett minden forma és szín: hasonlatos lesz ez a gyermek a szülőjéhez. Azt mondják: egyéniség van benne.

Ez persze más, mint a látlelet-festés. És nincs benne semmi tudományos objektivitás.

Akiknek a puszta kevésbbé familiáris, azok Tornyainak egy másik alkotását, a „Betyár" cimüt talán még szivesebben nézik. A betyár! Istenem, van-e ki ne csinált volna már róla „életképet", akár a magyar nyelvtani gyakorlat kékvonalas lapjain, akár litografált minták nyomán a rajzteremben. A betyár is ösmeretes, veszedelmes szerszámaival, sőt ezek farsang táján minden jobb színházban kölcsön is kaphatók. Zöldi Márton

Ujabb Idők 1907. 8. XIV. 9.

AZ ÚJ TÁVIRÓ-KÖZPONT BUDAPESTEN

zsebrevágta a nyolc aranyát, s a barátjába karolva, kifelé indult a játékteremből. A márványos atriumban, ahol a kabátjukat fölvették, a vezérigazgató észrevette Lőw Miksát, aki eddig szerényen követte őket.

— Igaz, engedd meg, hogy a titkáromat bemutassam . . . Jól nézd meg, mert ez a legtalentumosabb legény az egész budapesti Lipótvárosban . . .

A kövér bácsi barátságosan megrázta a fiatalember kezét, míg Reybach Lőw Miksához fordulva, így szólott:

— Wéber úr ő méltósága, a tőzsde alelnöke . . .

A kaszinó ajtajában mindaketten szivarra gyujtottak s Wéber, aki úgy látszik, nem tartozott a legszolidabb nyárspolgárok közé, azt az ajánlatot tette, hogy térjenek be még félórára a Café de Paris-ba. Pár perc mulva már ott ültek a kávéház terraszán, s míg a pincér a sörös poharakat eléjük állította, az öregúr hamarosan elmesélte, hogyan csöppent ide ilyen hirtelen a Földközi tenger partjára.

— A kisleányomnak megígértem, hogy bármi legyen a kívánsága, habozás nélkül teljesítem, ha eredetiben el tud olvasni egy Dickens-regényt . . . Képzeld, hat hónap alatt megtanulta az angol nyelvet, s most azzal állt elő, hogy hozzam ide négy hétre a Rivierára... A leányom előtt csak nem árulhatom el, ugy-e, hogy nem vagyok igazi gentleman? , . . Megvakartam hát a fejemet és csomagoltam, s a legelső vonattal ideszaladtunk Budapestről . . . A kis zsarnok, meg az angolnéja odaát alszanak a hotelben, de én, aki javíthatatlan korhely vagyok, a harmincórás utazás után még átöltözködtem és megszöktem hazulról . . .

Reybach később a pesti ujságok után tudakozódott s annyira belemelegedtek a beszélgetésbe, hogy a félórából több lett másfélóránál is, — amit arról vettek észre, hogy a Café de Paris egyszerre zsúfolásig megtelt. Ez annak a jele volt, hogy a kaszinó kapuit becsukták, s Reybach megdöbbenve vette ki a zsebéből az óráját.

— Szent Isten, mindjárt egy óra lesz . . . Nem emlékszem rá, hogy mikor voltam eddig ébren, — de régi dolog, hogy a rossz társaság még a legtisztességesebb embereket is megrontja . . .

Fizettek és elkisérték Wéber urat a Hotel de Paris kapujáig, aztán lassu léptekkel tovasétáltak a Grand hotel felé. Gyöngyörü éjjel volt, a tenger minha szikrákat hányt volna a holdfényben, a villák kertjében illatoztak a narancsfák: szinte hihetetlennek látszott, hogy odahaza öles hótömegek nehezednek a vasúti sinekre . . . Pár percig hallgatva mentek tova a széles levelü pálmák között, de a vezérigazgató egyszerre csak megszólalt:

— Tudja, hogy mi jutott az eszembe?

— Miesoda, méltóságos uram?

— Egy furcsa ötlet, mely, Isten tudja, hogyan támadt bennem . . . Arra gondoltam, hogy maga egyszer feleségül fogja venni a kis Wéber Emmát, aki ebben az évben lesz tizenhárom esztendős . . . Miért ne lehetne valóság ebből az ötletből? . . . Ha élek, gondoskodni fogok róla, hogy vigye valamire a Pesti Banknál, — és az öreg Wéber előtt, azt hiszem, hogy ér az én szavam valamicskét . . . Ugy-e, különös, hogy össze akarom házasitani valakivel, akit sohase látott, s aki még a babáival és a főzőedényeivel játszik? . . . De, lássa, nagyon is megszerettem magát, édes fiam, s ez az oka, hogy már szinte az apa szemével tekintek a jövőbe . . . Lehet, hogy ez nevetséges kissé, de azért melegen ajánlom, hogy barátkozzék meg azzal a kisleánynyal . . .

M.D.K.

Tornyai János, festő

két kerti képe képviseli szentendrei korszakának festeszetét.

Artner Tivadar: A szentendrei müvészetelep jubiláris kiállitása

Szabad Nép, 1956, aug. 21.

M.D.K.

MDK

Tornyai Jáons festő

Fényes Adolf eml.kiáll. MNG 1960. 13. l.

Tornyai János MDK

Műteremben

Betyárszerelem

Juliusi vihar

Műcsarnok 1933. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Tormay János

Mitterndorf

Bethlenszerelem

Julinet viber

Tornyai János MDK

Műteremben, repr.

Mücsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

MDK.

Tornyai János

Makói kiállitáson szerepel

Csongrádmegyei Hirlap 1965 ápr.17.lap -

Tornyai.

„A magyar Alföld a művészetben és a költészetben" c. aug. 20.-án megnyíló vásárhelyi kiállításon e tárgykörre jellegzetes festménye bemutatásra kerül.

Viharsarok, 1951. Aug. 16.

Tornyai.

A vásárhelyi múzeumban megnyílt
„Az Alföld képben és versben" c. kép-
zőművészeti kiállításon az Alföldet
tükröző festményét mutatják be.

Vihorlátok, 1951. Aug. 19.

Mit láthatnak a látogatók 1966-ban a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeumban?

Az elmúlt évben a békéscsabai múzeumot mintegy harmincezren látogatták meg, ami havonként 2500 körüli vendéget jelent. Ezt a viszonylag élénk látogatottságot a múzeum annak köszönhette, hogy a nagy sikerű állandó kiállítás mellett gyakran „csalogatta" a közönséget színvonalas időszaki kiállításokkal is. 1965-ben 15 időszaki kiállítás volt a múzeumban, melyek közül különösen nagy sikere volt a hagyományos „Békés megyei festőművészek kiállításának", Csabai Wagner József békéscsabai származású festőművész kiállításának, de valamennyi kiállítás sok-sok látogató érdeklődését felkeltette és alkalmat adott az élményszerzésen túl a véleménynyilvánításra is.

A múzeum igazgatósága a tapasztalatok megfontolásával igyekezett az 1966. évi kiállítási programot elkészíteni, mellyel arra törekszik, hogy sokrétű, változatos kiállítási anyagokkal szolgálja a látogatóközönség igényeinek kielégítését. Ebből a programból emelünk ki néhány pontot, hogy már előre tájékoztassuk a múzeumlátogató közönséget.

Február közepéig a hódmezővásárhelyi múzeum Tornyai képanyagából összeválogatott kiállítása tekinthető meg. Ezt követően munkavédelmi kiállítás nyílik, majd a Kner Nyomda kiállítása van műsoron. Az idén is megrendezik az ipari iskolák és a gyakorlati oktatásban részt vevő középiskolások kiállítását, továbbá az ugyancsak hagyományos „Megyei pedagógus festők" és a „Megyei festőművészek grafikái" című kiállításokat. Gyűjteményes kiállítás nyílik a megyéből elszármazott Cs. Pataj Mihály festőművész és az ugyancsak Békéscsabáról induló Vidovszky Béla műveiből. A modern lakáskultúra kibontakoztatásának eszméjét szolgálja Janáky Viktor (csabai származású) kerámikus művész és Janákyné Marik Eszter textilművész közös kiállítása. A felsoroltakon kívül a tervek szerint néhány külföldi festőművész alkotásaiból is nyílik kiállítás.

Szeretné a múzeum igazgatósága, hogy amilyen készséggel igyekszik a nagyközönség ízlésének megfelelő és azt nevelő munkát végezni, az eddigiekhez hasonlóan minél többen látogatnák a múzeum kiállításait.

Beck Zoltán

külön készült, de a [illegible] az áruértékesítési szerződés már [illegible] korszerűsítésére. A férőhely- együtt, vagyis Béke Ts [illegible] máris, tervekből az derül ki, h [illegible]

Szegény Gil, ha tu [illegible] a Klannak esze ágáb[illegible] kiszabadítani, hanem [illegible] lenkezően, őt dobta áldozati báránynak a rendőrség lábához s meg kell halnia, hogy vöröses múltja miatt a kommunistákra lehessen kenni a gyilkosságot, biztosan nem viselkedik ilyen nyugodtan.

A Klan megrendezett mindent, mint egy színdarabot. Tom Sury-ék világgá kürtölték, hogy Gilt átszállítják a börtönbe. De értesítették a klinikát is, hogy legyenek készen a műtővel, mert újabb sebesültre számíthatnak.

Én természetesen tudtam, hogy Gilt nem fogják külföldre szöktetni, hanem likvidálják. Mégpedig nem más, mint Billy Finley barátom, aki emiatt a különleges megbízatása miatt nem emigrálhatott velünk.

Ornold csak akkor kapott észhez, amikor a rendőrség folyosóján megpillantotta Billyt. Tudta, hogy a hóhéra tört át a rendőrgyűrűt körülötte. Billy „csak" hasba lőtte, de Gilnek ez a lövés a halálát jelentette, mert Finley barátom okult előző kudarcaiból és mérgezett golyókat használt. És Gil Ornold barátunk azon a műtőasztalon lehelte ki lelkét, amelyen az elnök a mi merényletünk után egy órával.

Persze most meg Billy jutott pácba. Letartóztatták és ő ke- [illegible] mint Ornoldot. Tom Sury-ék még azt is megengedték, neki, hogy állandó telefonösszeköttetésben legyen az Atom-bárral és a fogdából irányítsa az üzletet.

Előre tudtam a dolgokat, mivel a Nagy Mágussal való utolsó beszélgetésemkor mindenről tájékoztatást kaptam, mégis, hogy a rádióból értesültem róla, borzongás futott végig rajtam. Sajnáltam Gilt, a Klan hősi halottját. Sajnáltam, mert ezzel egy kicsit magamat is szántam, hisz ugyanígy én is felkerülhettem volna a Klan hősi halottak listájára.

Körülnéztem...

Kék ég, ragyogó napsütés, a tenger kékeszöld vize, amely nyugodt és sima, mint a tükör... Sirályok... De jó, hogy élek, mert élni oly jó...

S ekkor, mintha kést döftek volna a szívembe. Eszembe jutott Peggy. Az én drága, aranyos kis Peggym, aki semmit sem sejt és azt sem tudja, hol, merre járok. Ha szabad volna, nyomban táviratoznék neki, hogy jöjjön utánam Hondurasba. De nem tehetem, mert a Klan szigorú parancsa örökre eltiltott tőle. A Klan parancsát pedig nem szeghetem meg.

(Folytatjuk)

A kritika bilincsek között

Irta: *Kende Béla.*

A műbírálat aranykorában még volt hitele a művészeteknek; a ráérő közönség elé értő műbírálók tálalták a kisszámú művészek gondosan kitermelt alkotásainak műélvezetét.

A művész lelkiismerete csak a műbírálóktól rettegett s ezért megválogatta kiállítási darabjait, de nem félt a nagyközönségtől, melynek ízlését a kritika irányította.

A művészek egymástól független szabad emberek voltak. A műbírálókat ép úgy lelkesítette a saját hivatásukban való hit, mint a művészet fogalmának káprázatai.

A műbírálók megtanulták mesterségüket és évszázadok óta változatlan világnézetük biztos tudatában valóban műbíráskodtak művészek és művészetek felett. Ítéltek és oktattak kutatásszerű mélységgel, írásművészettel megírt finom elemzésű formanyelven. Ez a bíráskodás, mint maradi korának hangadója, sokszor volt hamisítéletű új irányok jövendőjében, igazságtalan egyes művészek értékelésében. Olykor finom viaskodások, máskor kis cikkek bombaharca volt a bíráskodók ellentétes művészetfelfogásának ütközései, de mindez az őszinteség kristálylapjain foglalkoztatta a szellemet, tartalmas volt, komoly és szórakoztató.

A műbírálat uralkodott a művészeken és művészeteken!

Az elvont eszmények kora azonban lehanyatlott s a vallás kimagyarázott érzései, a szerelem megfejtett varázsa mellett a művészetek földöntúli, fenséges képzetei is közelebb kerültek a való élethez a technikai kényelem síkjai és talapzatai között.

A képzőművészetek eddigi jelenései lassankint elvesztik önálló alakjukat és beolvadnak az építészet és iparművészet megoldandó feladataiba. A felhigított művészet kezd közkinccsé, majdnem tömegszükségletté válni s így a képzőművészek bizonyos mesterségszerű színt kapnak, melynek ösztökéléseként mintegy céhszerű csoportokba szervezkednek; és fellép egy új fogalom: az érdekvédelem.

Az elmult korok nagy legendái a művészjövedelmekről e pénzkereső pálya felé fordították a tömegfigyelmet és ki-ki előkaparászta művészi tehetségének egy-egy adalékát, amiket kiállításokon előtereget. S a félhivatalos kiállítások válogató bizottsága ma már csak jelképes, a többi kiállítások pedig fölvesznek mindent, csak meg legyen fizetve. Így a begyűlt sok remekmű hatását lerontja a rengeteg salak.

Manapság az egymást követő tömegkiállítsok anyaga mennyiségben beláthatatlan. Ezért a műbíráló tanulmány helyett csak hírszolgálatot adhat.

A minőség azonban a műbírálat legfrissebb kérdése, mert okulva a régi tapasztalatokon, a leggyatrábbanak látszó műképződményekről sem tudhatja a műbíráló, hogy nem-e a Jövő művészetének egy félreismert szerény előhírnöke. Ebben a felhigított művészi légkörben a műbírálónak zavarba kellett jönnie és önbizalmát, bátorságát vesztette amellett, hogy elkallódott a szabvány és mérték, mellyel a műtárgyat a művészileg értéktelentől elkülönítheti. De a bírálót még más bilincsek is kötik. Fiatal művészről nem illő rosszat mondani, nehogy ez szárnypróbálgatásának és befolyásos mesterének kedvét szegje, jónevű öreg művész balsejtelmes tévedésénél a bíráló nem követhet el tekintélyrombolást, ami a beszervezett művészcsoport haragját is fölidézheti.

Kisfaludi Stróbl Zsigmond: nagybányai vitéz Horthy Miklós.

Ezért a napilapok és a művészfolyóiratok kritikusai már előre szorongó gátlással lépnek elő és ügyefogyott igyekezettel írják meg beszámolójukat, melyeknek jóindulatában egymásra halmozott dícsérőjelzők páváskodnak. Csodálatosképen e beszámolók szerint minden műtárgy remekmű, a maga fajtájában.

A művészek a mai kritikátlanságtól fölbizakodva, válogatás nélkül viszik torzszülött műveiket is a tárlatokra, mert . . . mi történhetik? . . .

Viszont a gondoktól fájdított és sokszor megcsalt közönség a tömeges gyenge szépségű kiállítások miatt elvesztette érdeklődését és unja a kritikátlan műbírálatokat.

Így győzte le a művé-

szet a műbírálatot és saját rabszolgájává tette.

Ugy látszik, hogy a mai idők felületes ízlésű, gyorsváltozású igényei nem bírják el a műbírálat összetett nehéz művészetét. Az igaz kritikus, nő módjára, minden hatásra hozzáférhető és a természetből meg a művész öntudatlanjából teremtett műalkotások termékenyítik meg őt, úgy, hogy aztán férfi módjára ezüstös szavakba kovácsolva újrakölti az alkotóművész kellemes gyötrelmeit. Sőt sokszor hangot ad olyan dadogásoknak, vonal és szín-szüleményeknek, amiknek nevét és értékeit a művész maga sem ismeri.

A műbíráló mai alkotómunkájában egyedül a belemagyarázás terén fejlődik és ez a művészet eddig még sohasem ismert magasságokba szökkent.

Tehát a műbírálat bilincsei ártanak a művészet minőségének, bár tagadhatatlan, hogy eltömegesítették azt.

A műbírálat bilincsei ártanak a művészeknek, mert a művészek számát tulhalmozták, kétségessé tették a személyi értékelésüket és műveik kínálatában rossz piacot teremtettek.

A műbírálat bilincsei ártanak a közönségnek, mert a kritika sekélyessége és egyhangúsága tájékozatlanságot támasztva érdektelenné tett mindenkit a művészet és a művészek iránt.

Tehát a műbírálatot fel kell szabadítani bilincseiből . . .

Foto G. R.

Tornyay János: Szivárvány.
Beczkói Biró Henrik gyűjteményéből.

Magyar mesterek
Tornyai János

Irta: *Dr. Lázár Béla.*

Tornyai János született 1869 január 18-án, Budapesten és Párisban folytatta tanulmányait. 1904-ben a Ráth György-díjat kapja. 1921-ben a Műcsarnok kitüntető elismerésében részesül. 1909-től kiállító művész. 1917-ben az Ernst muzeumban, 1923-ban a budapesti Alkotás művészházban rendez többek között kollektiv kiállítást. 1933-ban a kis állami aranyérem, 1934-ben a Szinnyey Társaság tájkép nagydíjának nyertese. Érdemei elismeréséül szülővárosa holtig tartó ezerkétszáz pengő évjáradékkal jutalmazza. Több műve a Szépművészeti Muzeum és a Fővárosi Képtár tulajdona. 1936. szeptember havában hosszas betegség után elhunyt.

Részlet a szerzőnek Beczkói Biró Henrik gyűjteményéről irt és sajtó alatt lévő munkájából. *(A szerkesztő).*

Tornyai János művészete, mikor Beczkói Bíró vele megismerkedett, 1904 táján már kialakúlóban volt, amikor feltünt egy hatalmasan koncipiált, szélesen odavetett elképzeléssel Mikes Rodostóban „egyedül hallgatja a tenger mormolását." A nagy idők emléke, a költői érzés szent heve, a megjelenítés egyszerűsége, a formák tiszta összhangja egyesültenek, hogy Tornyaira az egész magyar sajtó egy-

Művészet. 1936. I. évf.

Foto G. R.

Tornyay János: Édesanyám szobájában.
Az Uj Magyar Képtár tulajdona.

szerre felfigyeljen. Egy új nagy tehetség jelentkezése esemény volt köztünk, művészi kritikusok közt. Azokat a lelkes sorokat, melyekkel az idétt a *Magyar Nemzet*-ben üdvözöltem, Tornyai hosszab levélben köszönte meg Hódmezővásárhelyről s többek között ezt írta: „Jól estek sorai, talán ezért, hogy képem magyaros voltát látta meg, talán a gagyogásomból megérezte, hogy mit akarnék. Mert én elsősorban magyarnak akartam, illetve akarom csinálni, ha elkészíthetem." — Ime, akkor még vázlatnak érezte munkáját és akkor is, ma is művészetének a vázlatosság felötlő jegye, de mivel ez csaknem minden képén végigvonul, többnek kell azt venni, stilusa strukturális jegyének, melynek lényegéhez azonban csak lélektani elemezéssel lehetne hozzáférkőzni. Majd így folytatja: „Jól esik az is, hogy az Ön vélménye megerősít abban a hitemben, hogy csakis ilyen úton-módon lehetne magyar képeket festeni . . . Szerintem a kép elsősorban lélekben legyen magyar, felfogásban; azután az előadás módjában, a megfestésben. Ehhez szükséges, hogy a festő átérezze a képét, ismerje és szeresse a magyar népet, s tárgya pedig lelkesítse. Az én szüleim szegény paraszt emberek voltak. Magyar parasztok

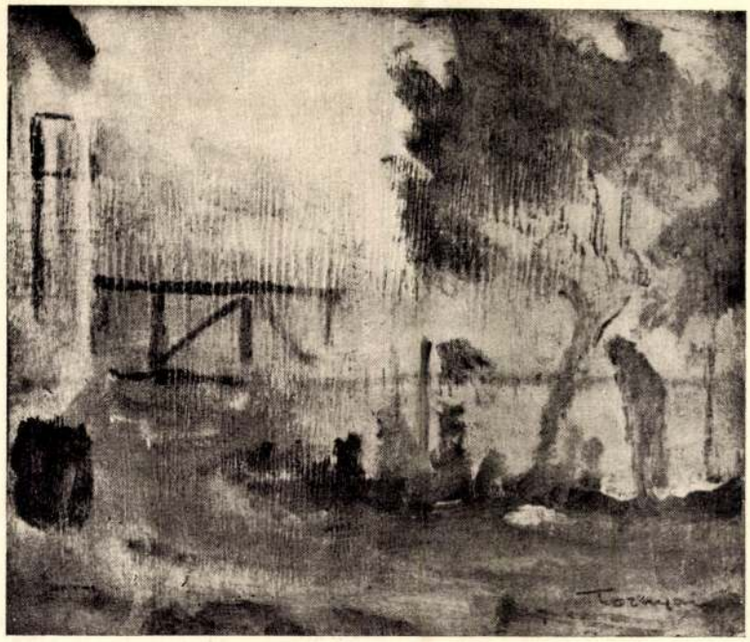

Foto G. R.

Tornyay János: Őszi ködös reggel.
Beczkói Biró Henrik gyűjteményéből.

közt gyerekeskedtem, más nyelvet nem is hallottam ebben a tősgyökeres magyar fészekben, Hódmezővásárhelyen . . . de ismerem is őket, — azt önérzettel, dicsekedés nélkül mondhatom és sajnálom is a fővárosi művészeket, hogy nem élvezhetik a lelküket, az eszük járását, mely olyan, mint a tanyai, pusztai jó levegő, de üdítő, erőt adó. Csak egyszer úgy ki tudnám fejezni a magyar népet, ahogy ismerem buját-baját, vágyakozását.

Nagyon szegény voltam. Nagyon sokat kujtorogtam. Egy hónapig komoly, artisztikus dolognak nekifeküdni, két-három hónapig adóhivatalban napidíjazni, ügyvédeknél bojtároskodni, fénykép után elhalt kedveseinket giccselni, stb., hogy fér ez össze? Ilyen körülmények között mégis sokat, sokat dolgozni, egy árva biztató, elismerő szó nélkül, lenézésben, észrenemvevésben, nyomoruságban, szegénységben élni, míg más pályán fényesen tarthatná el az ember áldott jó édesanyját, magát, esetleg családját, — ez Uram nem tréfadolog! Nem csoda, ha az ember harmincéves korára öreg ember lesz, tényleg és szószerint halálosan fáradt . . . Mindamellett panaszra okom nem lehet. A kormány és szülővárosom támogatásával tanulhattam Pesten (Greguss Jánosnál, Székelynél, Lotznál), Párisban két évig a Julianban, bekószálhattam Német- és Olaszországot. De legjobban hatott rám Munkácsy . . .

Mikor Európából hazajöttem, előbb három évig katonáskodtam, két évig szinte vak voltam, aztán jött a vakságomnál is borzasztóbb két és fél évi szerencsétlen házasságom, ez is elmult és most újra fiatal festő vagyok. De biz egy kicsit megtépázott szárnyakkal. De talán még nem késő?"

Évek teltek el és Tornyai közben újabb nagy sikert aratott a *Juss*-sal, mellyel élénken igazolta, mily igazat mondott, mikor azt írta levelében,

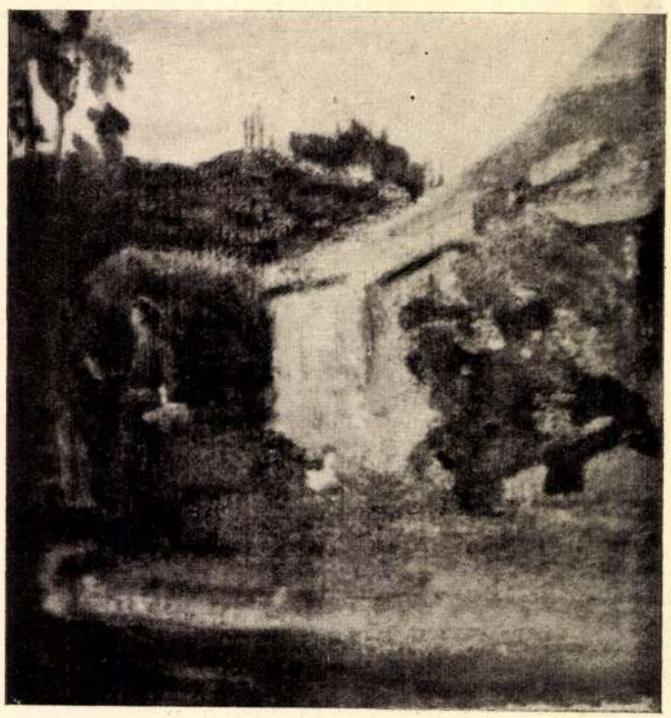

Tornyai János: Késő esti napsugár.
Beczkói Bíró Henrik gyüjteményéből. Foto G. R.

Kupetzky János: Gróf Thököly Imre.

hogy ismeri a paraszti népet. Nem a villogó gatya, nem a kedves népszínműi jelenet, de a maga magyaros hagyományon (Munkácsy) épülő egyszerű előadásmódján bevilágít itt a nép lelkébe, olyan egyszerű az egész, mint az az alföldi dal, aminőnek azt Bartók Béla gyüjtéséből ismertük meg.

A magyar alföld színéletét szerelmes szemekkel szívta be magába Tornyai. Feltárultak előtte a pusztai élet fölé bomló színcsudák. Nem események, csöndes, alig megmozduló mozgalmak érdekelték. Kezdi a világot mind nagyobb szemmel, azaz nagy egységben látni, melyben a kis részletnek már semmi szerepe többé és csak kevés uralkodó hang orchesterével dolgozik.

Mi készteti e sok ezerre rúgó feljegyzésre, melyekből alig valamit igyekszik aztán nagyobb formátumban realizálni? Szembaja, anyagi helyzete, elhagyatottsága, — mi minden játszhat közbe, hogy odatapad egy formához és azt a végtelenségig variálja. Noha soha két egyforma jegyzetet nem csinál, mindig valami új árnyalatot fedez fel. A színsóvárgása kiolthatatlan. Csak úgy issza a színfoltokat.

E színjegyzetek főjellegzetessége: a látás és az előadás frissesége. Sehol ernyedés, sehol lankadás. Érdeklődése élénk mindvégig. De csak a jegyzet megrögzítéséig jut el. Csak a legújabb időben, hogy újra Budapestre került, fogott bele nagyobb munkába és aratott velük sikert a *Nemzeti kiállításon* bemutatott nagyméretű, monnumentális vázlatával is. Ismétlem tehát, — a vázlatosság nála nem függ a mérettől. A vázlatosság az impresszionista látásmóddal függ egybe, az optikai egység megőrzésével, az egységben látással, az uralkodó színakordok megérzésével. A *Nemzeti kiállításon* bemutatott és végre aranyéremmel kitüntetett alkotásain ép úgy viharzottak a színek, átszellemültek a fénybe állított figurák, mint apró vásznain.

Egy szeptemberi reggeli ködben mit lát meg? Egy finom lila fátyolt, mert mikor a lemenő nap vörös sugarai elvegyülnek a kék ég visszfényével, a föld fölé finom lila tónusokban fátyol omlik. Hogy meglátta ő, hogy a lila fátyolt a vörös foltok, melyeket itt-ott elhelyezett, lazurozzák, fátyolkontrasztot teremtve. A gyöngéd egység, mely ilyfajta színjegyzeteit jellemzi, váltakozik a viharos ég titkainak kutatásával. A szél végigszántja a határt, a női alak szinte futva menekül a szél elől, a háttér hegyei már párába burkolóznak, a vihar már kitörőben.

Se szeri, se száma az ilyenfajta színjegyzeteinek, melyeket szükszavúan, szinte csak önmagának emlékeztetőül vet oda, de mindegyikben valamely finom és eredeti színhangulat bujtatva el.

Ujabban erőteljesebben koncentrálja magát és műtermében a sok ezer színemlékből *harmóniákat* alakít.

A Tornyai-gyüjtemény szinte hiánytalan képet ad egy eredeti magyar festőről, akit a sors ilyen kegyetlenül kezelt, noha egy Munkácsy és Zichy Mihály állottak melléje. Előbbi ajánlólevelet küldött a pesti polgármesternek, — volt is ideig-óráig hatása! — a másik, Zichy Mihály, a maga lelkivilágának fotografiáját írta meg neki, szólván: „Adja Isten, hogy vágyait elérje, sokáig éljen és hogy hálás hazafiak Önt a székesfehérvári kriptában királyaink mellé temessék, amint az Matejkóval megtörtént.“ Persze ez volt Zichy Mihálynak is az álma, a cárok barátja himes díszre vágyott még a halálában is. Tornyait nem az ilyen álomkép izgatta. Nagyon jól érezte ő magát Hódmezővásárhely vityillói, házai között, a kakukfüves réten, az illatos domboldalon, melyek annyi meseszínnel kápráztatták el fátyolos szemét. Hódmezővásárhely hazahívta művész fiát, — a falu szíve megszólalt.

De a sors máskép akarta. Pestre hozták meghalni. Itt temették el, abba a földbe, mely nagy ideáljának, Munkácsynak porait is rejtegeti. De ittmaradtak éber színálmai, melyek a magyar föld titkait megfogták, örök időkre megrögzítették, minden magyar igaz gyönyörűségére.

Munkácsy Mihály: Milton diktálja „Az elveszett paradicsomot“.

Megjegyzések a „Jegyzetek a Munkácsy kérdéshez“

A szellemi légkör, melyben ma élünk, nagyban emlékeztet Kazinczyék idejére. Akkor is évek kellettek ahhoz, hogy egy-egy könyv vagy gondolat vagy eszme a Dunántulról a Tiszántulra jusson.

Főleg akkor esett ez meg, ha mesterségesen akadályokat állítottak elébe. De az igazság akkor is, ma is diadalmaskodott.

Igy történik ez most Munkácsyval.

Egy kis kőr — kritikusok köre —, évek óta főleg a háború alatt és után — mintha csak összebeszélt volna, — egy új Munkácsy-felfogást propagál. Azelőtt is akadt még kiváló művészgondolkozó, (Székely Bertalan), aki Munkácsy szellemi erejét lekicsinyítve, mindenféle eszközt felhasznált a mester jelentőségének lefokozására. De a Fülep rt. folytatja ezt a míveletet, azzal a jelszóval, hogy ők egy *igazi* Munkácsyt keresnek, nem a nagyalkotások, a *Krisztus Pilatus előtt*, a *Milton* stb. mesterét, hanem a *csendéletek*, a *tájképek*, és főleg a *vázlatok* festőjét.

„A Munkácsy-kérdésről“ írt munkámban sorra bemutattam ez rt. vezetőinek idevágó dolgozatait, eszmemenetét, gondolatvilágát, hamis állításait és ferdítéseit, s szokatlanul nagy visszhangra is talált a

művészek, a műbarátok, a sajtó és a közönség körében egyaránt. A Petőfi Társaság a Gyulai-díjal jutalmazta.

De azóta hónapok teltek el s ime mintha semmi se történt volna, megjelent e lap előbbi számában egy cikk, a „Jegyzetek a Munkácsy-kérdéshez", újra elismételve a régi és rég megcáfolt állítások sorozatát. Könyvem hire még nem jutott volna el a szerzőhöz. Vagy egy kézlegyintéssel el akarja intézni? Tudomást sem vesz róla? Csak a címben utal rá? Vagy azt se vonatkoztatja reá? A Rózsaffy fölvetette probléma neki a Munkácsy-kérdés? Az, hogy nem Munkácsy nagyszabású alkotásai, de impresszionista jellegű vázlatai, teszem a „Colpachi iskola" a remek, csak itt, a csendéleteiben lett légyen „halhatatlan" Munkácsy? Egyébként a cikk újra állítja, hogy „ösztönével dacolva" dolgozott nagy művein, ami által „elpocsékolta" drága erejét. Egyébként szerinte nem volt „komponáló tehetség", hogy nagy képei a „szemléletes szerkezeti erő" hijján valók.

Ez jó, ez a szemléletes szerkezeti erő! Tehát szerkezeti erőt követel, mely szemléletes legyen. A *Krisztus Pilátus előtt*-ben nem látjuk, nem szemléljük a szerkezeti erőt? Dehát akkor mi tartja össze a sok alakot, mi fogja össze, mi hatja át a sok ellentétes erőt s míg villamosfeszültség izgalma árad végig a kínos csendben, mi az, ami e dinamikus mozgást lefogja? Ezt már a fénykép után is megállapíthatná. Hát még ha az eredetit látta volna s koloritja bársonyos szépségében gyönyörködhetett volna, mint a *Milton*-nál is, mely az „iskolaszerű szabályoktól" messze eltávolodva, hasonló drámai pillanat tragikus erejét érezteti, ahogy azt a fényképről is leolvashatjuk. Mely alapon állítják tehát ők, a Fülep rt. tagjai, hogy ezeken a nagy alkotásain minden egyes alak külön él, hiszen legtöbben nem is látták sem Krisztus képeit, sem Miltont stb. Tehát csak fotografiák után ítélkeznek?

Avagy csak következtetnek?

A *Tépéscsinálók*-at látta-e? Nemrég újra ki volt állítva a Nemzeti Szalonban. Tehát ott az alakok „mind önmagukban és önmaguknak" élnek? Aki látta ezt a nagy lelki és a tónusegység harmoniájába font festői egységet, mely összefogja a drámai jelenetet, csodálkozva kérdezheti: mely alapon lehet ilyesmit állítani? Kinek az érdekében? A magyar művészet megbecsülésének érdeke-e az, ha Munkácsyt csendélet festővé tesszük, letagadva nagy szellemi erejét s nagy lelkiségét, a humanum mélységét, mellyel a vak angol költő ihletét, a Megváltó isteni nagyságát, gyászos végét, a honfoglalás diadalmas befejezését a nagy olasz mesterek dicsőséges apothéozisát stb. stb. szemléletes szerkezeti erőben elénk vizionálta? Miért kell Munkácsyt iskolába küldeni Stevenshez, aki pedig a nyolcvanas években kezdett a világos festésbe, egyidejűleg Munkácsyval, nem pedig a hetvenes években, amikor még Courbet sötét tónusaiban dolgozott, egészen más tipusokkal, amelyeket a francia kritikusok mindig brüsszelieknek és nem párisiaknak éreztek. (Focilon könyvében negolvasható).

A Knaus kérdés sem úgy igaz, ahogy a Jegyzetek állítják. Persze, hogy az egészen fiatal festőt

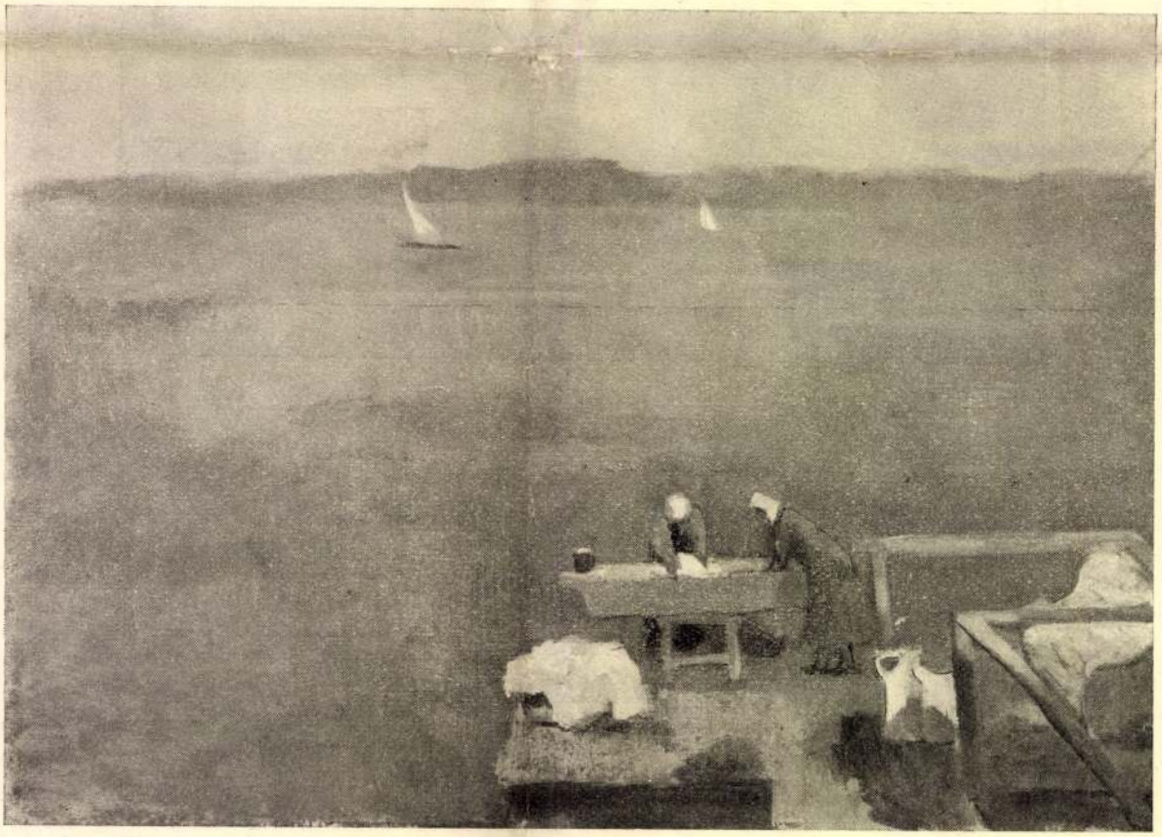

Iványi—Grünwald Béla: Balatoni mosás.

Tornyay János festésében értékesen egyesül a temperamentum vakmerősége és a megalkuvásra tehetetlen festői meggyőződés. Ime, ez a minden ízében modern festés arról tanuskodik, hogy a modernség nem csak hogy nem tekint idegenül az elbeszélésre, az irodalmi tartalomra, hanem beszédesebben szólaltathatja meg, mint az a tárgyilagos novellafestés, amely a festőiséget a tartalomnak alárendelte, s amely, hogy jellemzetes legyen, az elbeszélés egész anyagát a lefestés pillanatára hatásosan elrendezte. Az élőképek rendezőinek színpadi ügyességével. Tornyay János nem állítja be az irodalmi tartalmat, nem rendezi el a tartalom beszédességét, hanem belekap a helyzetekbe és megrögzíti a mozdulatokat a maguk természetes valóságában. Erős indulatokat, izzó szenvedelmeket, derűs elevenséget megkapó beszédességgel szólaltat meg; és megszólaltatja gyorsan megrögzítő, biztosan látó és a kifejezés elemeit hirtelenül kiválasztó tehetségével. A felületet szinte földarabolja és e részeket széles, határozott ecsetvonással festi meg. Kiválogatja a domináló foltsávokat és a puritánság bátorságával elutasítja magától a többit, az átmenetekkel kínálkozókat, a részletesebben ismertetőket. Ez a puritánsága beválik nyerseségnek is.

Erre a szuverén biztonságra, a helyzeteken és mozgáson való energikus uralomra idegenül tekint Komáromy-Kacz Endre. Az ő temperamentuma a sejtelmességre rezonnál. A sejtelmesség az ő hangulatai forrása. Nem nyers domináló foltokat, hanem finoman hangolt átmeneteket fest. Ő is a nagy mozgás megrögzítésére törekszik, de a mozgás ritmusában nem energiát, hanem pátoszt lát. Az az energia erőszakoskodik, ez a pátosz méltóságosan komor. Az az energia csupa akarat, ez a pátosz csupa fatalisztikus belenyugvás. Komáromy-Kacz képei olyanok, mintha Reviczky Gyula híres mondásának, annak, hogy „minden csak hangulat", az illusztrációi volnának. Minden csak hangulat és minden hangulat sejtelmes és bánatos.

TEMPLOM ELŐTT — FESTETTE POLL HUGÓ

sággal, hanem a maga erejében való bizakodással áll a problemái elé. Mint ahogy Jókai kiváncsi volt rá, hogy a regényhősei hogyan vágják ki magukat bonyolult helyzetükből, Juszkó kiváncsi rá, hogy hogyan is fogja megoldani a nehéz föladatot. De tudja, hogy meg fogja oldani. Ettől a tudatától bátor, még vakmerő is lesz. És ettől a vakmerőségtől száz hibába esik. De a problemáját legyűri, még pedig akkora diadallal, hogy a tévedéseit megbocsájtjuk érte. Kivált a rajzát szabadítja rá a nagy föladatokra. És kihámoztatja vele a mozgás ritmusát, vagy pedig rádiktálja a mozgásra a nagy ritmust. Akárhányszor erőszakoskodva, de mindig nagyvonalúságra fogja a rajzát. És erejének tudata irányítja a festését is. Örül a színeknek, kéjeleg a nagy harmóniákban, élvezi az éles kontrasztokat. A színezése is csupa fiatalos öklelőzés. A színértékelés dolgában gyakran elemi hibákat követ el. Égboltja akárhányszor erősebb, mint a közvetetlenül előttünk, a földön levő dolgok, és tájéka inkább panoráma, mint dekoráció, de minden hibájából fiatalos, erőöntudattól mámoros temperamentuma szólal ki. Ez a forrás nem sokáig marad meg hibák forrásának.

Koszta József a tájékban a nagy silhouettek s a nagy árnyékok hangulatosságát látja. Az esti alkonyatból kidomborodó alakok, a hajnali derengésben elmosódó silhouettek, a tájék zöldjétől elváló mozgó árnyékok, az ember az ébredő vagy alkonyodó természetben: ezek az ő festésének tárgyai. Őszinte impresszionista meggyőződéssel keresi a festőiséget a tájékban. És nem is az érzésén, hanem a látásán

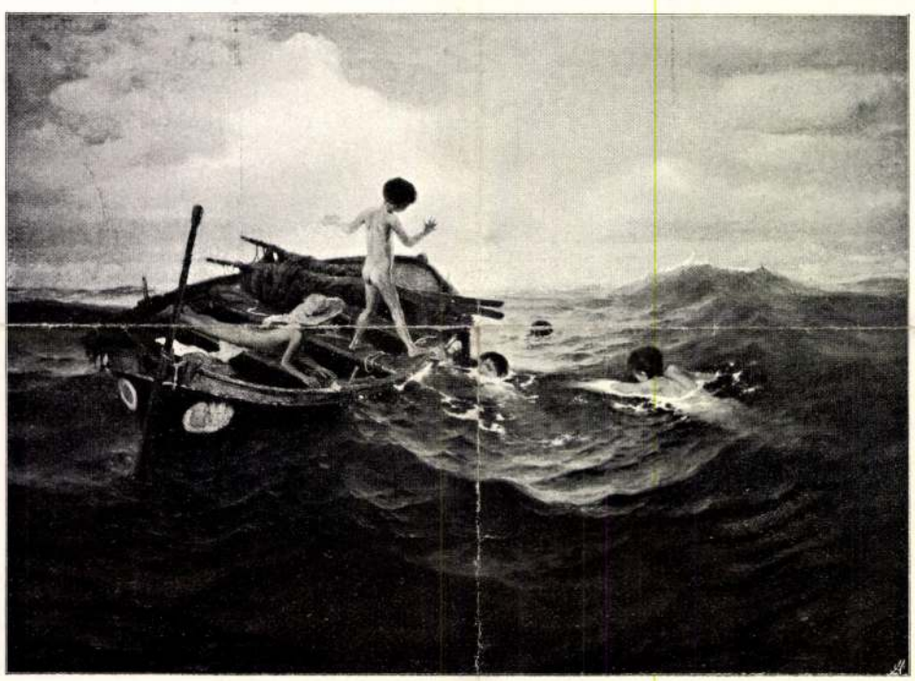

FÜRDŐZÉS AZ ADRIÁN — FESTETTE MENDLIK OSZKÁR

szűrődik le a képei hangulatossága. Nem is az ő, hanem a nézői számára. Nem föltételezettség, hanem impresszió, színharmonia és tónuslátás formálja meg a képeit.

Nyilassy Sándor a tűző verőfényt festi, nem a derengést, nem az alkonyatot. És nem is a silhouettek izgatják, mint Kosztát. A verőfényben pompát ölt a színek világa és neki ez a pompa kinál festőiséget. A színes felület, a tarkaság, a napsütés világos értelmessége. S Nyilassy meglátja az ember jellemzetességeit is. Őket is ki akarja fejezni, nemcsak a helyzet festőiségét. A mi népünk emberi dokumentumait igyekszik megfejteni. Mint ahogy például Fényes Adolf, aki erős hatással látszik lenni rája, festi őket.

Talán két hullám között az egyiknek, a tornyosodónak, s a másiknak, a még csak fodrozónak is az energiáit érzik és éreztetik azok a fiatalabbak, akiknek már nem kellett „keresztüldolgozniok" magukat, hogy joguk legyen fiataloknak lenni. Két hullám között két ver sacrumnak bűvös ereje fiatalítja őket. Mert maga a kor fiatalsága nem jogcím az ifjúságra. Tornyay János, Komáromy-Kacz Endre, Nagy Vilmos, Vesztróczy Manó, Poór Bertalan a fiatalság zavartalan jogán alkothatják a fiatal művészet műveit.

M.D.K.

Tornyay János
festő

A róla elnevezett plakettet
az idén Somogyi József
nyerte el.

Korács Gyula: Érzelem és állítás.
Művészet, 1966. február - 21 lap.

Magyar hiradó

Tornyai János: Szoba belseje

Az 50 éves müvészi munkásságát ünneplő Tornyai János gyüjteményes tárlata vasárnap nyilik meg Hódmező-vásárhelyen

Tornyai János
(Ébert Sándor festménye)

Bánffy Miklós grófnak most jelent meg „Megszámláltattál" cimü nagysikerü munkája

Hungária hálája Itáliának
A Fehérház bajtársi egyesület ajándéka Mussolininek

Guglielmetti Anna Mária november 25-én tartja pesti ária- és dalestjét

Az 1300 tonnás Duna tengerihajó a csepeli kikötőben

Károlyi Gyula nov. 23-án zongoraestet ad a zeneakadémián

Halászok

Nagy probléma

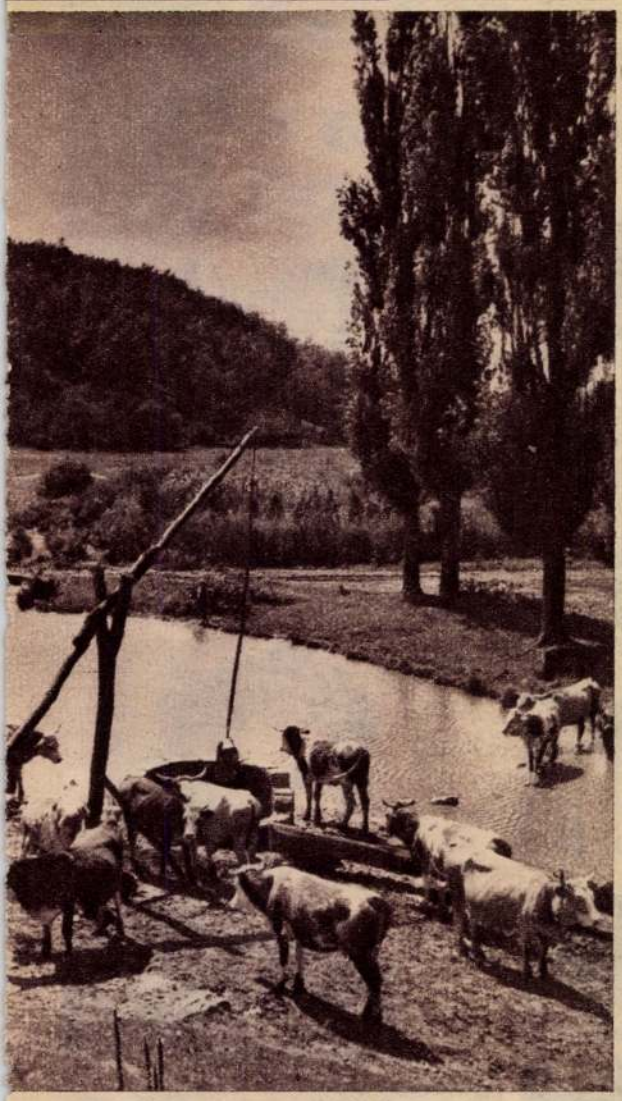

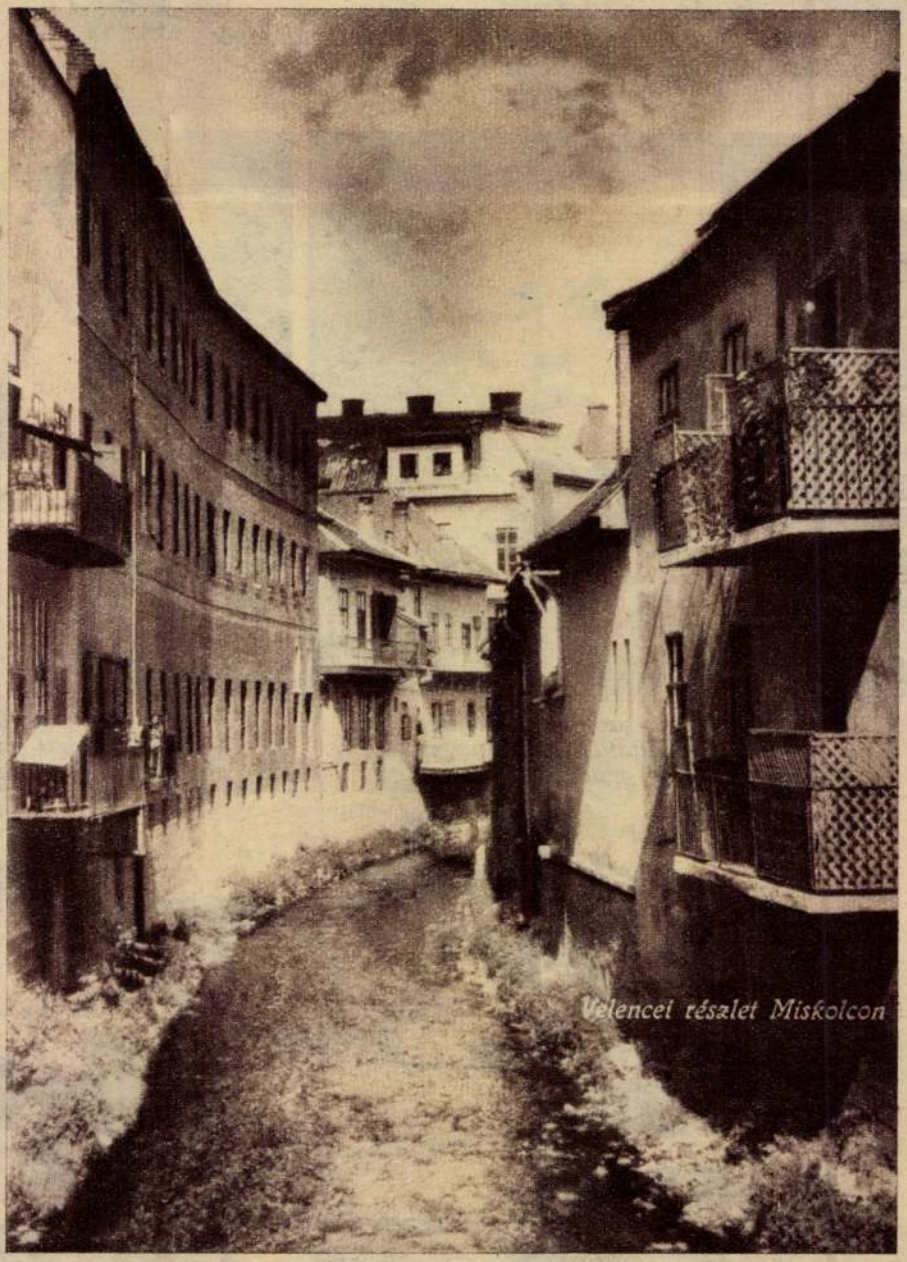

Velencei részlet Miskolcon

Tornyai János MDK

Gazdátlan park

Mücsarnok 1935 III.Nemzeti Képzőm.Kiállitás

Tornyai János MDK

Szoba belseje, repr.

Műcsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

MDK.

Tornyai János

Kiállitott müvei Nyiregyházán

Keletmagyarország 1965 juni.27.lap -

Tornyai János

Kiállított művei Nyíregyházán

Kelet-Magyarország 1965 június 27. [illegible] -

Tornyai János MDK

Kis holtelszoba

Mücsarnok 1935 III.Nemzeti Képzőművészeti kiáll.

MDK.

Tornyai János

Készülő emlékplakettjével kapcsolatos zsüri - álláspontról

Csongrádmegyei Hirlap 1965 aug.29.lap-

Tornyai János MDK

Szobabelseje, olf.

Mücsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti kiáll.

Tornyai János MDK

A modell, olf.

Műcsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

7

Tornyai János MDK

Alföldi tanya, olf.

Miesarnok 1932. Budapest közönségének képzőművészeti gyűjteményéből rendezett kiállitás

Tornyai János

Felhő a falu felett, olf.

A Tisza télen, olf.

Műcsarnok 1932/33. téli kiállítás

Tornyai [ ], festő MDK

Békéscsabán Tornyai – kiállítás nyílik.

: Mától: Országos Muzeumi Hónap 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1965. szept. 30.

96 + 4

100

Tornyai János

Csendélet

Nicsarnok 1932/33 téli kiállitás

Tornyai János

MDK

Alszik a puszta

Műcsarnok 1932/33 téli kiállítás

Tornyai János

MDK

Téli éj

Mücsarnok 1932/33 téli kiállitás

Tornyai János

MDK

Tavaszi szántás, olf.

Műcsarnok 1932/33 téli kiállitás

MDK

Tornyai János

Lyka K: Mücs. téli kiáll. Uj Idők 1907-8.
XIV. 9.sz. 214.l.

Tornyai János MDK

Szoba belseje, festm. repr.

Nemzeti Képzőm. kiáll. 1934.

II. TARCAL

A következőkben
li dokumentumok alapj
jezetekben foglalkozo
szóhagyományban. Ez a
a kérdésnek: milyen m
nelemirás a szóhagyom
évszázadok eseményeit
ve, távolról követi c
százötven esztendő tö
tartalmi kivonat csup
ti fel az eleven

MDK

Tornyai János

Szinyei-Merse emlékünnepély.

Az Est 1934. febr. 4. 8.1.

MDK

Tornyai János

Szoba belseje, festm. repr.

Képzőművés zet 1934. 111. 1.

MDK

Tornyai János

Csizmahuzás, festm. repr.

KMTárs 1927. őszi kiáll.

MDK

Tornyai János

A "juss", festm.repr.

KMTárs 19o4. tav. kiáll. kat.

II. TARCAL

A következőkben
li dokumentumok alapj
jezetekben foglalkozo
szóhagyományban. Ez a
a kérdésnek: milyen m
nelemirás a szóhagyom
évszázadok eseményeit
ve, távolról követi c
százötven esztendő tö
tartalmi kivonat csup
ti fel az eleven

MDK

Tornyai János

Uj Magyarság képes mell. 1934. nov. 18.

TÖRTÉNETE

Tarcal rövid történetét irásbe-
án foglalom össze, majd külön fe-
a mult visszatükröződésével a
mód egyben illusztrációja annak
értékben hasznosithatja a törté-
ányt. Kitünik, hogy mig a korai
hézagosan, mintegy másról beszél-
supán a folklór, addig az utolsó
rténete semmitmondó váz, száraz
an, ha az irott forrásanyag nem töl-

MDK

Tornyai János

Édesanyám a szobájában, festm. repr.

Szépm.Muz. Uj Magy. képtárának kat. 1928.

II. TARCAL

A következőkben
li dokumentumok alapj
jezetekben foglalkozo
szóhagyományban. Ez a
a kérdésnek: milyen m
nelemirás a szóhagyom
évszázadok eseményeit
ve, távolról követi c
százötven esztendő tö
tartalmi kivonat csup
ti fel az eleven

Tornyai.

a VII. Nemzeti Képzőművészeti kiállításon képei szerepelnek.

Új Magyarság, 1935. März 24.

Uf. Hauptmann, 1937. Mark 2M.

Tornyai Gyula
festő

M.D.K.

Méltatás.

B. Szpka Magdolna: Holló László gyűjteményes-retrospektív kiállításának megnyitója.

Művészet, 1966. március - 39 kép

Tornyai Gyula
festő

M.D.K

Mellatics -

Frank János: Kurucz D. Istvánnál
Élet és Irodalom, 1966. márc 5 - 8 lap

MDK.

Tornyai János

Müvei a Völgyessy gyüjteményben

Délmagyarország 1965 okt.5.

MDK.

Tornyai János

Emlékkiállitásáról hiradás

Népszabadság 1965 szept.3o

M.D.K.

Tornyai János, festő

nevét említi, mint azira „Szentendre nem fejtette ki sajátos hatását..."

Körner Éva: Hozzászólás a "Szentendrei művészet" fogalom kérdéséhez

Művészettörténeti Értesitő, 1965.XIV.évf. 3.sz.

227. old.

Tornyai János, festő M.D.K.

„művészetére ugyanúgy hat szentendre... témaválasztásában és mintáji alakulásában... itt fordul a csendélet és az interieur felé."

Haulisch Lenke: A szentendrei művésztelep fogalmának tisztázásához

Művészettörténeti Értesitő, 1965.XIV.évf. 3.sz.

226. old.

Tornyai János, Jestő MDK

Bényi László az alföldi hagyományok folytatója, mai látomássá alakítja pl. „Tornyai egykori drámai látomását".

Murányi-Komis Endre: Jegyzetek kiállításokról

8

NÉPSZABADSÁG Bp. 1965. dec. 29.

MDK

Tornyai János

Szinyei emlékünnepély, Szinyei Társ. Akadémia

1941. febr.

Tornyay János

MDK

Szinyei Társ. X. kiáll. N.Szal. 1948. febr.

MDK

Tornyai János, festö

Zárdaudvar. Olf.

MK.Seg.Biz.Müv.Kiáll. 1914.nov.-dec. Kat.E.l.
Szépm.Muz.

Tornyai János, festö

Konyha belseje.	Olf.
Mári ás a kertben.	"
Szél a füzesben.	"
Napraforgók.	

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. OMKT-mücs. Kat. 37.1.

M.D.K.

Tornyay János
festő

Szobabelső
(1950)

Művészet, 1961. febr.
Borítólapon.

MDK

Tornyay János, festö

Ünnepi anyagot állitott ki.

A Magyar Képzömüvészek Egyesülete 4o éve áll fenn.

/m-i/: Jubileumi kiállitás a Mücsarnokban.
Magyarország. 1934 dec.8. 8.1.

404.

Tornyai [János festő]

(Futólag említve.)

Fábián Sándor: Egy életmű beszél.

Alföld, Debrecen, 1961. 1. sz. 91. l.

MDK

Tornyai János, 1869-1936

Csizmahuzó, of.

Árv. Csarnok, 1940. jun. 94.sz. 4o. 1.

MDK

Tornyay Jándz, festöm.

a középszer nagy átlagából kiválik.

K.A. :A Képzömüvészek Egyesületének jubiláris kiállitása.
Pesti Napló. 1934 dec. 8. 12.1.

M.D.K

Fornyai Jairus
festő

Halálának 25. évfordulója
van az idén.

Bordáchné H. Lenke: Nógrád megyei képzőművészek őszi
tárlata 1960. évi.

Művészet, 1961. február

Tornyai János
festő

M.D.K

Méltatás

Bodnár Erna: Szikra János kiállítása – 36 l.
Művészet, 1961. február

Tornyai János
festő

M.D.K

Méltatás

Lancz Sándor: Németh József kiállítása a Műcsarnok kamara termében
Élet és Irodalom, 1961. márc. 3 - 10 l.

M. D. K.

TORNYAI János festő

Az Alföld festője

Dubka Mária: Holló László gyűjtemé-
nyes riállítása

Magyar Nemzet 1961. febr. 12. 9. l.

MDK

Tornyay János, festö

Befagyott Tisza.	Olf.
Tájkép.	"
Müteremben.	"
Az édesanyám szobája.	-
Aratók.	"
Arcképtanulmány.	"

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. OMKT-Mücs. Kat. 37.l.

MDK

Tornyai János

Szinyei Társ...Magyar Müvészet 1934. 2.sz.
59 l.

MDK

Tornyay János

Tornyay János festőm. halála. Pesti Napló
1936. márc. 22. 6.l.

MDK

Tornyai János

A müvész és hazája. /Tornyai János/ Pesti Napló

1936. szept. 23. 4.l.

MDK

Tornyai János

Tornyai János temetése. Pesti Napló 1936. szept. 24. 12.1.

MDK

Tornyai János

Farkas Z: Az Alföld festői. Nemz. Ujs. 1943. márc. 7. 19.l.

MDK

Tornyay János

Tornyai János halála előtt 3ooo kép eltünése miatt tett feljelentést... Magyarország, 1936. szept. 25. 3 l.

MDK

Tornyai János

Művészet 1918. 61 l.

Tornyai János

VASZARY JÁNOS. Ébredés.

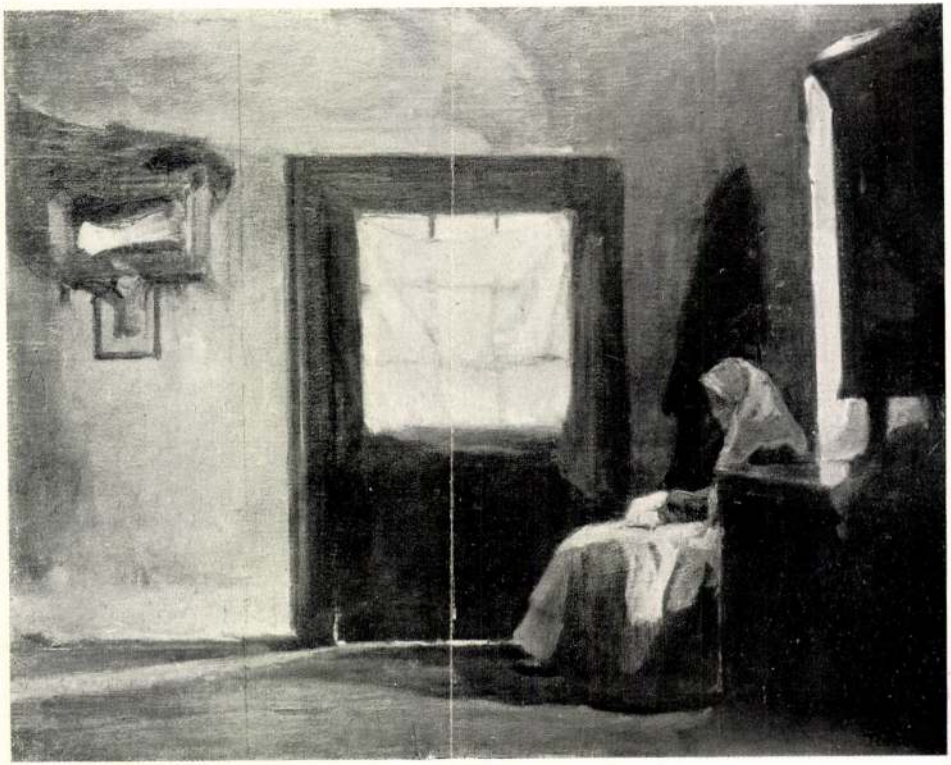

TORNYAI JÁNOS. Édesanyám a szobájában.

98. Tornyai János: A „juss".

49. Magyar-Mannheimer Gusztáv: Olasz temető-út.

TORNYAI JÁNOS: CSIZMAHÚZÁS

BERKES ILI: BORÚS TÁJ

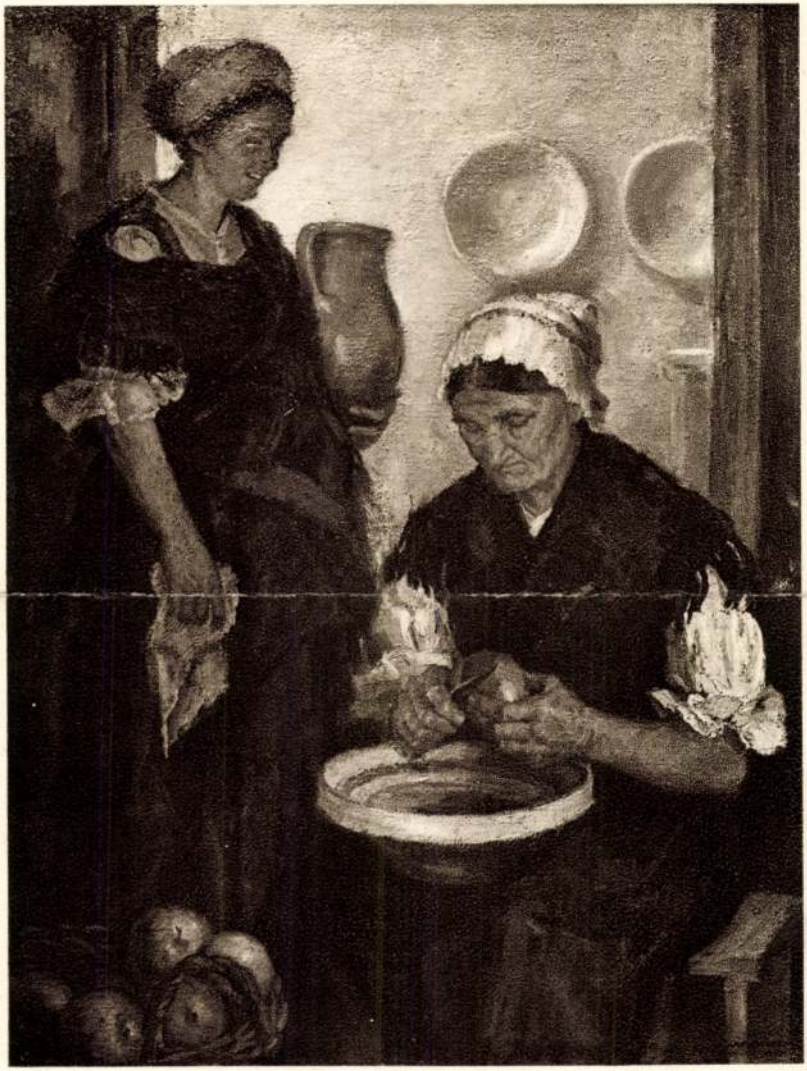

KRUSNYÁK KÁROLY: PALUSIAK

Tornyai János

TORNYAY JÁNOS: SZOBA BELSEJE

Nemzeti Képzőm. kiáll. 1934

221. Donáth Gyula: Elnémult.

Tóth István

233. Tóth István: Síremlék.

KMT 1907. kar. Áll.

MDK

Tornyai János festő

Pákozdy F. cikke. Uj Magyarság 1934. nov. 18.
9.1.

MDK

Tornyay János

Ger Lon Mod fest. 90.lr

MDK

Tornyai János

Magyar Müvészet 1934. 2.sz. 59.l.

A japán selyem, illetőleg műselyem behozatala ideiglenes jellegű, mert remény van arra, hogy a társulat akciója a magyar műselyem illetőlegselyem árának megfelelő megállapítása tárgyában kedvező eredménnyel fog járni. Az igazolt háziiparosok jegyzékének felülvizsgálására vonatkozólag a társulat más korábban tett lépéseket a m. kir. Központi Háziipari Főfelügyelőségnél. A milánói vásáron elveszett tárgyak értéke nem haladja meg az ilyen alkalmakkor előforduló normális mértéket. A térítésre vonatkozólag az alapszabályok errevonatkozó rendelkezéseit a társulat évtizedek óta mindig szigorúan betartotta. Ettől eltérni nem lehet. Schober József hozzászólása után Szukováthy István a megadott felvilágosításokat tudomásul vette. Kérte, hogy a háziiparosok a társulat vezetőségében nagyobb számmal legyenek képviselve. Szablya János bejelentette, hogy az utolsó választásokon megüresedett 3 iparos tagsági helyet háziiparosokkal töltötte be a közgyűlés. Dr. Szalai Emil bejelentette, hogy a m. kir. igazságügyminisztérium a brüsszeli szerzői jogi konferencia ügyében a társulattól is kért szakvéleményt. Az elnökség felkérésére memorandumot dolgozott ki, amelyet röviden ismertette. Tudomásul szolgál. Elnök megköszönte dr. Szalai Emil ezirányú munkásságát, majd több tárgy nem lévén, az ülést bezárta.

s az I. G. Farben frankfurti palotája sorra megjelenítik a nagy egyszerűséget, de egyúttal mutatják, hogyan oldódott fel az egykori titáni erő kecsesebb, kristályosabb formákban. Újabb időszakának kétségkívül legszebb alkotásai közé tartozik a berlini Schumann-cirkusz átépítése a Grosses Schauspielhaus megkapó színházává, amelynek belső térképzése kupolaszerű koronájával talán a legjobban mutatja gondolkozásának tektonikus nagyszerűségét. Egy nagyon érdekes művészfej, egy percre sem pihenő nagy energia szűnt meg ezzel a művésszel, aki most hatvanhét éves korában meghalt.

TORNYAI JÁNOS. Tiszta, mélyzengésű festője volt a színmagyar rögöknek. Lelkében bensőséges szeretete a hazai s kivált az alföldi tájaknak, melyeknek minden tanyaházát, szénaboglyáját halkan átélte. Festőpalettáján azonban Munkácsy sötétbevező aszfaltjai és a századvégi francia festők erős, piros tűzfoltjai. Egy darab vaskos valóság és egy darab misztius színfátyol minden képe. Igazi gyermeke a legjobb értelemben vett magyar impresszionista festőiskolának. Tektonikusan határozott és álmodozóan szétolvadó képein mégis mindig egyénisége ül, amely messziről megkapja a szívünket. Nagy vesztesége a magyar pikturának halála, mely egy diadalmas életpálya csendes munkahelyéről szólította el mindörökre.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Szablya Frischauf Ferenc. 24.557. — Kir. Magy. Egyetemi Nyomda F.: Thiering Richárd.)

Magyar Iparművészet
1936. 168. l.

változatos és sokirányú irodalmi tartalmát művészin egészítik ki a szellemesen elhelyezett könnyed rajzok, fényképek és rajzolt sorok. A modern kor közlekedési eszközét modernebb reklámeszközzel, mint egy művészeti magazinnal nem is lehet propagálni. Az Air France úgylátszik nemcsak a mintaszerű légi forgalomhoz, de művészi magazinszerkesztéshez is ért. R.

• TÁRSULATI • • KÖZLEMÉNYEK •

A MAGYAR IPARMŰVÉSZET LEGKÖZELEBBI SZÁMA. E helyütt is közöljük igen tisztelt tagtársainkkal és olvasóinkkal, hogy a Magyar Iparművészet legközelebbi, 8. száma november hó közepén fog megjelenni.

A TÁRSULAT KEBELÉBEN FOLYTATOTT MUNKA fontosabb eseményeiről az alábbiakban számolunk be.

1936 június 19-én a társulat választmánya Ligeti Miklós elnökletével tartott ülést, amelyen megjelentek Hosszú István, Lakatos Arthur, Major István, Ohmann Béla, dr. Pacher Béla, dr. Procopius Béla, ifj. Richter Aladár, Seenger Béla, Schóber József, Szablya János, dr. báró Szalay Gábor, dr. Szalay Emil, Szukováthy István, Gyulát, Peyer Gyulát, Freitensteiner Ottót és Schóber Józsefet, a bírálóbizottság tagjaivá Csányi Károlyt, Györgyi Dénest, Helbing Ferencet, Kórody Györgyöt, Major Istvánt, Ohmann Bélát, dr. Szőnyi Ottót, Szukováthy Istvánt és Telcs Edét, a kiállítási bizottság tagjaivá Bodon Károlyt, Bodonyi Jenőt, Csánky Dénest, Hosszú Istvánt, Klausz Gyulát, Kórody Györgyöt, Kölber Dezsőt, M. Kiss Erzsit, Lakatos Arthurt, Latabár Károlyt, dr. Layer Károlyt, Mátrai Lajost, Menyhért Miklóst, Procopius Bélát, ifj. Richter Aladárt, Tóth Gyulát, Unterreiner Győzőt, Urbányi Vilmost, Zombory Moldován Bélát és Zrinszky Józsefet, a propagandabizottság tagjaivá Gerenday Antalt, Grabowieczky Leont, Horváth Bélát, Megyer Meyer Antalt, Nádler Róbertet, Spolarich Lászlót, dr. báró Szalay Gábort, Szabó Rezsőt, dr. Szalai Emilt, Végh Gusztávot és Zadubánszky Irént választotta meg. Lakatos Arthur, a kiállítási bizottság elnöke a győri kiállítás megnyitását ismertette. Bejelentette, hogy a megnyitás, amely június 9-én volt, igen jól sikerült. Az installáció és a kiállított anyag nagyon jó volt, a Győri Képző- és Iparművészeti Társulat mindenben a lehető legjobban támogatta a társulat kiküldötteit. A kiállítást a Kultúrház termeiben dr. vitéz József Ferenc királyi herceg, a társulat elnöke nagyszámú előkelő közönség kíséretében nyitotta meg. A tásrsulat elnöksége testületileg utazott le a megnyitásra. Dr. Breyer István megyéspüspök uzsonnára látta vendégül

M.D.K.

Tornyai János, festő

„évekig vezgődött „Juss" c. képével, hogy benne az elföldi élet indulati ellenpontjait felvázolja olyan témával, melyet csak a sokkal felszabadultabb, expresszív ecset vívhatott volna meg."

Bori Imre-Körner Éva: Kassák irodalma és festészete

Magvető, Bp.1967. 162-163 old.

MDK

Tornyai János

Szentendrei parkban, o.

2o.sz. M.festészet és szobrászat. N.Gal. és Móra F.Muz. Szeged, 1966.

Tornyai János, festő

MDK

Sok műve látható a

Várban.

(Schiffer): Megszépült Tornyai, Pál,

Munkácsy 2

ESTI HIRLAP Bp, 1968. jan. 2.

MDK

Tornyai, festő

Berényi ferencet „realizmusa és szinérzékenysége Koszta, Tornyai festészetéhez kapcsolja."

Egri Mária: Berényi ferenc és Nagy Sándor kiállítása Szolnokon 7

Népszabadság, Bp. 1968. febr. 9.

Tornyai János
festő

M.D.Y.

Méltatás.

Budai Tímót: Borsó János
Művészet, 1967. december - 32 kap.

Tornyai János, festő (1896-1936) M.D.K.

irgatott, várlatos festés módja zord drámát sejtetett. Az alföldi művészet hunyácsy hagományaira támaszkodó csoportjának egyik kiváló tagja

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadémiai Kiadó, Bp.1968. 936. old.

ÚJ ARANYLÁZ SEPER VÉGIG A VILÁGON

Megindult az arany áramlása Amerikába

London, február 3
(Az Est külön tudósítójától)

Valóságos aranymámor terjedt el pénteken a londoni aranypiacon. Olyan jelenetek történtek, mint közvetlenül azelőtt, hogy Anglia letért az aranyalapról. Mindössze 840.000 font sterling értékű aranyra rúgott a kínálat, ami az óriási kereslethez képest elenyésző csekély volt. Az egész összeget Amerika vette meg. A forgalom nem is a hivatalos piacon bonyolódott le, hanem magánüzletekben és egyes aranyügynökök hallatlan árakat kínáltak.

Az ékszerészek, akik aranyszükségletüket kivétel nélkül a londoni piacon szokták kielégíteni nagy plakátokat ragasztottak ki országszerte üzleti kirakataikra, hogy

egy sovereignért 32 shillinget fizetnek.

Az arany ára a hivatalos forgalomban finom unciánként

4 shillinggel emelkedett,

ami rekord. Január 2-án a jegyzés 127 shilling volt és pénteken 139 shilling volt az árfolyam.

A *Berengaria* és a *Bremen* egyenként 3½—3½ millió dollár értékű arannyal közeledik az Egyesült Államok partjai felé. A legtöbb Angliából induló gőzösön hír szerint

már előre helyet foglaltak le az Amerikának szánt aranyszállítmányok számára.

Az a vélemény, hogy az áremelkedés újabb aranymennyiségeket hoz majd piacra. Valószínű, hogy az indiai aranyhalmozók is *megnyitják majd kincseskamráikat.*

3500 millió értékű új arany Amerikában

London, február 3

Az Egyesült Államok jegybankjának kimutatása szerint *3513 millió dollár értékű arany ment át az Egyesült Államok kincstárának birtokába a* kormány által kibocsátott új aranykötvények ellenében.

Pénteken este *repülőgépen* 4 tonna arany érkezett Amszterdamból Londonba *80 ládába csomagolva, Amerikába való szállítás végett.*

A francia arany is megmozdul

Párizs, február 3

A *Petit Parisien* newyorki tudósítója jelenti: Newyorkban úgy tudják, hogy az amerikai valutakiegyenlítő alap által összevásárolt devizákat *azonnal aranyvásárlás céljaira* fogják fordítani s ily körülmények között

a Francia Bank aranykészletének egy része elkerülhetetlenül Amerikába vándorol át.

Pénzügyi körökben azonban tisztában vannak azzal, hogy a francia frank helyzete igen erős s csak akkor fenyegetné veszedelem, ha a francia tőke Párizsból külföldre vándorolna.

Ha a font sterling árfolyama ismét zuhanna akkor a newyorkiak nézete szerint *Franciaország gazdasági élete ismét nehézségekbe sodródnék.* Amerikai pénzügyi körök célszerűnek vélnék, ha Angliával és Franciaországgal pénzügyi tárgyalások indulnának meg. Az amerikai kormány maga is ezen a nézeten van. Roosevelt nem óhajtja azt, hogy az angol fontkiegyenlítő alap és az amerikai valutakiegyenlítő alap között pénzügyi háborúra kerüljön a sor.

Sztrájkolnak a párizsi taxik

Párizs, február 3

A párizsi bérgépkocsivezetők *a benzinadó felemelése miatt tiltakozó sztrájkba léptek* és a rájuk nézve sérelmes adóintézkedések módosítását követelik. Ma reggel Párizsnak mintegy 10.000 bérgépkocsija közül *alig száz volt forgalomban.* A francia főváros utcái szokatlanul csendes képet nyujtottak. A legforgalmasabb utcakereszteződéseknél nyoma sem volt a szokásos kocsitorlódásoknak. A szakszervezet főtitkára kijelentette, hogy a sztrájkot mindaddig folytatják, amíg nem teljesítik követeléseiket. A sztrájk előreláthatólag *még néhány napig eltart.*

3 napig tart még az olcsó leltári vásár
BUNDÁK, RAGLANOK, ÖLTÖNYÖKBEN
SCHNUR HENRIK
férfiruhaáruházában
RÁKÓCZI ÚT 15.

Reggelig tánc a
Zanzibarban
GERŐ GYULA
a zongoránál
L. WOODBERRY
angol jazzénekesnő

Ilyen ma a szép nő

— Az Est tudósítójától —

Beszámoltunk legutóbb arról *az új női testalkatdivatról*, mely Nyugat-Európában rohamosan tért hódít és amelyet rövidesen és őszintén *a molett nők divatjának* tekinthetünk. Amerikában, Angliában, sőt Franciaországban is nagy propagandát csinálnak a telt női alaknak a különböző film- és divatérdekeltségek. Angol filmvállalatok szépészei már fel is állították *az új nőtípus ideális méreteit.* Ezek a következők:

magasság: 161 cm.,
súly: 66 kiló,
mell kerülete: 90 cm.,
csipő kerülete: 90 cm.,
derék: 65 cm.,
boka: 20 cm.,
comb: 50 cm.,
lábikra: 32 cm.

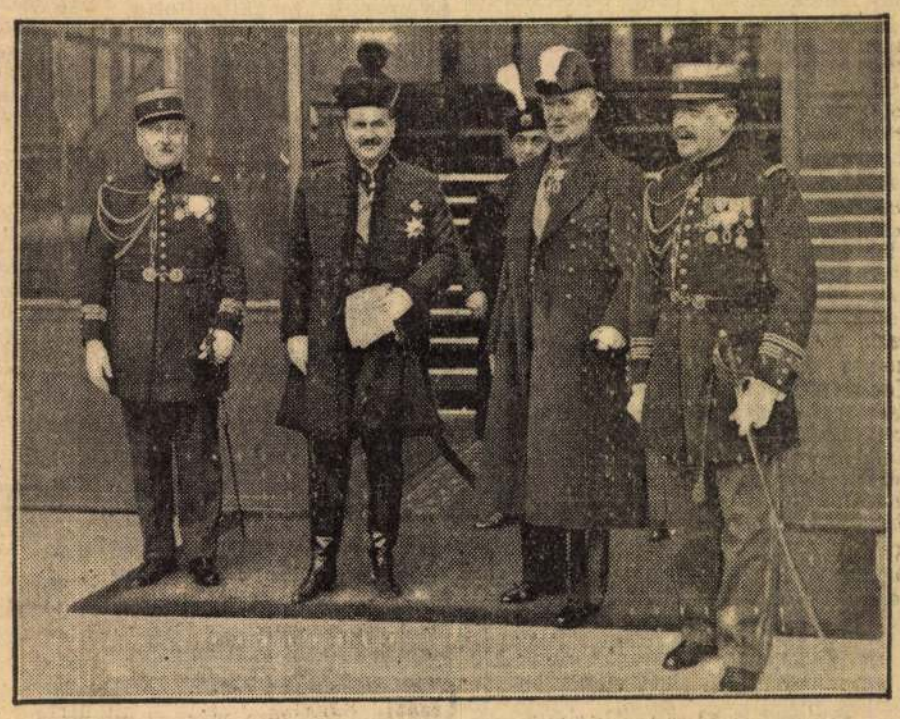

GRÓF KHUEN-HÉDERVÁRY SÁNDOR, ÚJ PÁRIZSI KÖVETÜNK TÁVOZIK LEBRUN ELNÖKTŐL, akinek átadta megbízólevelét. Baloldalán de Fouquières, a francia külügyminisztérium osztályfőnöke. Jobbról: Brosse ezredes

Móricz Zsigmond regényeinek új sorozata

Móricz Zsigmond

Hat kötet új regény jelenik meg Móricz Zsigmond huszonöt esztendős írói jubileumán

1934 nevezetes dátuma Móricz Zsigmond írói pályájának és így a modern magyar irodalomnak: a magyar jelen és mult naturalista nagymestere ebben az évben érkezik el huszonötesztendős írói jubileumához.

Irodalomtörténeti tény ma már a magyar irodalom újjászületése e század elején. A zseniális és kiváló költők és írók egész serege vonult fel a kilencszázas évek kezdetén; megújították a magyar nyelvet, új formákkal gazdagították a magyar költészetet és prózát, kibővítették a magyar horizontot és irodalmunkat új remekművekkel gyarapították. Ezekben az években szélesedik ki a magyar regény útja is. Ennek az irodalmi renaissancenak egyik vezére és legtermékenyebb alkotója *Móricz* Zsigmond, akinek *»Hét krajcár«* című klasszikus novellája 1909-ben jelent meg és csodálatos hatást keltett.

E páratlanul gazdag irodalmi pályának kimagasló jubileumát az íróhoz méltó formában kívánja megünnepelni kiadója, az *Athenaeum.* Megjelenteti *Móricz* Zsigmond regényeinek új sorozatát hat kötetben. A hat kötet közül három a magyar jelennel, három pedig a magyar multtal foglalkozik. A három társadalmi regény: *Az asszony beleszól, A fecskék fészket raknak, A boldog ember.* A három történelmi regény: *Tündérkert, A nagy fejedelem, A nap árnyéka.* Egyöntetű kiadásban jelenik meg a hat kötet, kötve, kitünő papiroson, finom betűkkel, az íróhoz és jubileumához méltó kiállításban.

Az új Móricz-sorozat első kötete: *»Az asszony beleszól«*, február 8-án kerül forgalomba. **Az Athenaeum**

jobban a mai életet, aki gondoskodik az idegsejtek és idegszövetek megfelelő táplálásáról. Az Ovomaltine erősítő tápszer koncentráltan tartalmazza az idegszövetet tápláló vitaminokat, tápsókat.
Az idegrendszer megnyugtatója: az
OVOMALTINE

HÍREK

Előfizetési árak:

1 hóra . . . . . 3 P
3 hóra . . . . . 7 P

— **Haber professzor halála.** Dr. *Haber* Frigyes, a világhíres német egyetemi tanár váratlanul elhúnyt Bázelben. A professzor csak átutazott ezen a svájci városon. Abban a szállóban, ahol megszállott, szívszélhüdés érte. A személyzet másnap reggel holtan találta. Hozzátartozói úgy intézkedtek, hogy holttestét elégessék. A tragikus halált csak akkor hozták nyilvánosságra, amikor *már a hamvakat eltemették.*

Haber professzor 1868-ban született Boroszlóban. A német professzorok megszokott pályáját futotta meg. A karlsruhei műegyetem kémia-intézetében először asszisztens volt, majd később magántanár lett s végül *egyetemi professzorrá nevezték ki.* Az elektrokémia volt az igazi szakmája. Hogy ezen a téren mit alkotott, azt inkább csak tudóstársai voltak képesek felbecsülni. A nagyközönség akkor vett róla tudomást, amikor a német kormány azzal bízta meg, hogy *szervezze meg a gázháború támadásai ellen a védekezést.* Még népszerűbbé vált a neve akkor, amikor a háború alatt egyik találmánya lehetővé tette, hogy Németország oly sokáig kitarthasson. *Haber* professzor ugyanis megtalálta annak a módját, *miképpen lehet a levegőből ammoniákot előállítani s ezzel lehetővé tette a mű-salétrom előállítását.* A háború alatt Németország el volt zárva a külföldtől s főképpen a csilei salétromtól. Így, természetesen, valóságos katasztrófa lett volna, ha salétrom híján nem tudott volna lőport előállítani. *Haber professzor találmánya elhárította ezt a katasztrófát.* A műsalétrom előállítása hatalmas lendületet vett, nem csupán Németországban, hanem az egész világon.

Közvetlen a háború befejezése után a *Nobel-díjjal* tüntették ki. *A Haber-név valóságos fogalom volt.* Oly nagy tisztelet vette körül Németországban, hogy *Hitlerék* uralomrajutása után nem mertek hozzányulni, noha zsidó vallású volt. De ha őhozzá nem is mertek hozzányúlni, azt követelték tőle, hogy bocsássa el a Vilmos császár-intézet kémiai osztályából — amelynek élén állott — mindazokat a tanárokat és asszisztenseket, akik nem tiszta árja eredetűek. *Haber professzor visszautasította ezt a parancsot s inkább lemondott állásáról.* Halála gyászba borította az egész civilizált világ tudományos köreit.

— **A szép toreadornő harca a spanyol hatóságokkal.** *Madridból* jelentik: A hatóságok megtiltották, hogy Juanita *Cruz*, a szép toreadornő bikaviadalokon vegyen részt, mert *a bikaölés nem nőknek való foglalkozás.* A szép Juanita Cruz azonban nemcsak a bikákkal mer szembeszállni, hanem a hatóságokkal is. Arra hivatkozik, hogy a köztársasági alkotmány értelmében *a nők minden tekintetben ugyanazokat a jogokat élvezik, mint a férfiak* és ezen az alapon kéri bikaölési engedélyének visszaadását. Addig is azonban, míg a spanyol hatóságok megmásítják elhatározásukat, Dél-Franciaországba utazik és ott lép fel.

— **Hawai benszülött kormányzót kapott.** *Washingtonból* jelentik: *Roosevelt* elnök egy benszülöttet nevezett ki *a Hawai-szigetek kormányzójává Joseph B. Poindexter személyében.* Ez az első eset, hogy amerikai területet *benszülött kormányoz.*

Szívbetegeknek és érelmeszesedésben szenvedőknek

a természetes **Ferenc József** keserűvíz használata könnyű és pontos bélműködést biztosít. Klinikai vizsgálatok igazolják, hogy a **Ferenc József** víz különösen agyvérzésre és gutaütésre hajlamos idősebb embereknek kitűnő szolgálatot tesz.

— **Tizhónapi börtönre ítélték Trettina Jenőt.** A *Trettina*-féle csalási bűnpörben csütörtök délután elhangzottak a perbeszédek. A törvényszék nyomban ki is hirdette ítéletét, amely így szól: A törvényszék *Trettina* Jenőt bűnösnek mondja ki *folytatólagosan elkövetett csalás bűntettében* és ezért *tizhónapi börtönre, 600 pengő pénzbüntetésre és ötévi politikai jogvesztésre* ítélte, valamint kötelezte a felmerült bűnügyi költségek megtérítésére. Az indokolás szerint a sértettek, helytelenül, ahelyett, hogy a bírósághoz fordultak volna, pénzzel akarták a *Trettina* által indított támadás elhallgattatását kieszközölni. A *Turchányi*-féle levélről a bíróság azt állapította meg, hogy Trettina azt *kicsalta.* A bíróság *nem tartja valószínűnek*, hogy *Trettina* pénzt adott volna *Turchányinak.* A törvényszék megállapította, hogy *Trettina tévedésbe ejtette az IBUSz igazgatóit* és ezt *kárt okozó szándékkal* tette. Az ítélet ellen mind *Trettina*, mind pedig az ügyész fellebbezést jelentett be.

IMRÉDY BÉLA
pénzügyminiszter, akit a kormányzó »a hazának tett értékes és eredményes szolgálatai elismeréséül« az *I. osztályú Magyar Érdemkereszttel tüntetett ki.*

— **Villanyostor összvércsökönyösség ellen.** *Newyorkból* jelentik: A technika haladásának néha bámulatos eredményei vannak. Csodálatos teljesítményt jelent például az egyszerű kis találmány, amelylyel egy kanadai embernek sikerült megoldani egy évezredes problémát; *az összvérek csökönyösségének problémáját.* Az összvér tuvalevően még a szamárnál is csökönyösebb és ha egyszer nem akar elindulni, akkor nincs az a hatalom, ami mozgásra kényszeríthetné. *Az olasz hadsereg most most 20.000 összvért vásárolt*, hogy a lovak helyett ezeket használja. Az összvérek nagyrészét Kanadából szerzik be. A napokban indult útnak az első összvérhajórakomány. Általános feltűnést keltett, hogy az összvérek a rakpartról a legsimábban sétáltak fel a hajóra a hídon át. Egyszerű kis villamos készülékeknek köszönhető ez. Egy kis páleába elektromos elemet rejtettek és valahányszor a pálcával érintették az összvért, *kis elektromos ütést kapott.* A megvillanyozott összvérek rögtön feladják csökönyösségüket és rendkívül fürge, szolgálatkész állatoknak bizonyulnak. A kanadai összvérszállítók ilyen *villanyostorokat* mellékelnek most az összvérekhez, hogy használhatóbbá tegye őket. *(United Press.)*

— **Az Akadémia tagjai ragaszkodnak Berzeviczy elnökségéhez.** Megjelent az a hír, hogy *Berzeviczy Albert le akar mondani az Akadémia elnökségéről.* Erre a hírre az Akadémia tagjainak tekintélyes része *Popovics* Sándor másodelnök vezetésével pénteken ülést tartott és *egyhangúan elhatározta, hogy Berzeviczyt maradásra kérik* s a tavasszal tartandó választáson újból elnöknek jelölik.

— **Adomány.** *B. A.* (Budapest) 2 P-t küldött hozzánk Dénes Ferenc gyermekei részére.

— **Nem azonos.** Az utóbbi napokban egy rágalmazási per tárgyalásáról szóló tudósításunkban említett *nemzeti néppárt* nem azonos a *Griger* Miklós országgyűlési képviselő elnöklete alatt működő *nemzeti legitimista néppárttal.*

— **Sváb-bál Budán.** Pénteken este fél kilenc; a budai vigadó előtt megáll egy ütött-kopott autóbusz. Az autobuszról *csizmás legények és száz-szoknyás lányok* ugrálnak le: megérkezett az első környéki falu küldöttsége *a híres budai sváb-bálra.*

A vigadó széles lépcsőin frakkos urak, estélyiruhás hölgyek vegyülnek a színes viseletben érkezők közé. Fenn a nagyteremben már állítják össze a felvonulás menetét, minden község küldöttsége részt vesz a felvonulásban. A pódiumon már gyűlnek az előkelőségek, országgyűlési képviselők, magasrangú tisztviselők. Végre egynegyed tízkor *felharsan a rezesbanda indulója és megindul a menet.*

Elől a felpántlikázott fenyőfával a kis bánáti csoport, közvetlen utánuk a gráciak tizennégytagú, kosztümös küldöttsége, utánuk az egyes falvak, *Budakeszi*, *Törökbálint.* Sok tapsot aratott *Zsámbék*, *majd a baranyaiak csoportja.*

Tíz órakor párokra szakadt a felvonulás és kezdődött a polka. A frakkos urak elkapkodták a legszebb sokszoknyás lányokat. A tizenegyedik sváb bál kitűnően sikerült. Tomboló jókedv közt táncolták át az éjszakát és úgy kellett reggel kisöpörni a termet!

— **Megölte a pipája.** *Esztergomból* jelentik: *Vida* István 74 éves diósjenői földmíves odahaza pipázás közben rosszul lett. Pipájából a ruhájára dőlt ki a parázs, amelytől *ruhája tüzet fogott.* Mivel senki sem volt otthon, senki sem ment segítségére és a magával tehetetlen öregember *összeégett.* Mire megtalálták, már halott volt.

— **Szinyei-Merse emlékünnepély.** A Szinyei-Merse Pál Társaság a nagy festő halálának 14. évfordulója alkalmából pénteken emlékünnepélyt rendezett, amelyen a kultuszminisztérium részéről ifj. báró *Wlassics* Gyula és *Petri* Pál államtitkár jelentek meg. *Csók* István elnöki megnyitójában elparentálta *Molnár* Gézát, majd örömmel számolt be arról, hogy *a magyar közönség a mai nehéz viszonyok között is nagy érdeklődést mutat a művészet iránt. Sidló* Ferenc titkári jelentésének felolvasása után a Szinyei nagy díjat *Tornyai* Jánosnak, a Zichy Mihály díjat *Gedő* Lipótnak ítélték, végül *Farkas* Zoltán Szinyei-Merse Pálról tartott előadást.

— **Házasság.** *Szántó* Edit és *Löwinger* Dezső okl. mérnök jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Weisz Adolf, a Schimmelpfeng W. Tudakozóda, majd a Belvárosi Takarékpénztár rt. volt igazgatója és neje, szül. Vajda Teréz február hó 2-án ünnepelték legszűkebb családi körben házasságuk 50-ik évfordulóját.

Stangl Erzsike Szentgálról és *Weisz* Jenő magántisztviselő Devecserből jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Fisch László eljegyezte *Berger* Gizit (Budapest). Minden külön értesítés helyett.

— **Franciaország rendbehozatja a keresztes lovagok sziriai várát.** *Párizsból* jelentik: A francia kormány *egymillió frankot* szavazott meg egy középkori hadiépítménynek a pusztulástól való megmentésére. A szóbanforgó vár nem is francia földön van, hanem Sziriában és a keresztesháborúk történetében »*Crac des Chevaliers*« néven szerepelt. Valamikor *a kereszény világ »kulcsa« volt*, mert stratégiai szempontból Damaszkusz környékének igen fontos részén feküdt. A keresztes lovagok építették, később a máltai lovagok tulajdonába ment át, hosszú harcok után foglalták el a mohamedánok. A romok kiásása már régóta folyik, *eddig 50.000 tonna földet hordtak le a várromokról.*

NAGYOTHALLÓK
kitünően hallanak az AKUSZTIKAI-KÉSZÜLÉKEK egész kis **új konstrukciójával** Viselésben majdnem láthatatlan és minden esetben hatásos!
Bemutatás szakembereink által díjmentesen és kötelezettség nélkül 1934 február 7, 8, 9 és 10-én
CALDERONI és TÁRSA Budapest, V., Vörösmarty tér 1. cégnél
Spezialhaus für schwerhörige: J. A. NEUROTH, Wien, IV., Bleichturmgasse 20. Alapítva 1907.
Betegsegélyzőpénztárak, állami- és magánintézetek állandó szállítói.

— **Beteg a »Mona Lisa«.** *Párizsból* jelentik: Mona Lisa beteg; ezt állapították meg Franciaország világhírű múzeumának, a Louvrenak képszakértői. Leonardo da Vinci világhírű remeke az idők folyamán *megfakult, festékrétege sok helyen felpattogzott.* A beteg Mona Lisát »háziorvosai« Londonba küldik gyógykezelésre. A *British Museum* leghíresebb képrestaurátorai fogják rendbehozni a felbecsülhetetlen értékű festményt.

AZ ÉST 455—55

Ne sajnálja a fáradságot Minden új hírt azonnal közöljön telefonon velünk:

455—55 AZ ÉST

— **A Mozivilág szerkesztőjének tragikus halála.** A *Continental* szálló egyik szobájában pénteken este hirtelen rosszul lett *Lenkey* Zsigmond, a *Magyar Mozivilág* szerkesztője. Mire a mentők megérkeztek, *meghalt.* Megállapították, hogy halálát *szívszélhüdés* okozta.

Lenkey hét óra tájban feleségével jókedvűen fogadta vendégeit: első feleségét, akitől már régebben elvált és ennek férjét. Jókedvűen beszélgettek. Egyszer csak *szívéhez kapott és összeesett.*

A 61 éves lapszerkesztő egyik úttörője volt a magyar mozisajtónak. Közel 25 év óta minden idejét a filmnek szentelte.

— **Elütötte a motorbicikli.** Pénteken délben a *Margit* körút és a *Zsigmond* utca sarkán haladt motorkerékpárjával *Biró* Bertalan cipészsegéd. Hirtelen a motorkerékpár elé lépett *Faludi* Miklósné tanárnő. A kerékpár elütötte, de csak könnyebb sérüléseket szenvedett.

Sinclair Lewis
Művészek
A Nobeldíjas író legújabb remekműve - egyidejű magyar és amerikai kiadás
KÖTVE 4·80 P.
ATHENAEUM

MDK

Tornyai János

Menyecske a müteremben, festm. repr.

Mücsarnok 19o4/5. téli kiáll.

MDK

Művészet 1918. 61 l.

MDK

Tornyai János

Édesanyám szobájában, festm.,repr.

Őszi ködös reggel, " "

Lázár B. cikke, Művészet 1936. I. évf. 26-29.l.

Tornyai János, festő MDk

Könyv jelent meg a nagyalföldi festőkről a Csongrád m.-i TIT kiadásában, 4500 példányban.

–: Könyv jelent meg a nagyalföldi festőkről

6.l

Népszabadság, bp. 1960. nov. 7.

MDK

Tornyai János

Uj magy. képzőm. Főv.Képt. vándorkiáll. 1948.jun.
PŐG. bevez.tanulm.
11.1.

MDK

Tornyay János, 1869-1936.

Mikes Kelemen, of.

Ernst Muz. aukc. Árv. Közl. 1.rk.sz. 1939. jan. 47 l.

azért szándékuk, hogy a klubot — a közérdeklődés hiánya miatt — feloszlatják. Mikor ezt Bursley a Signalban olvasta, bizony meghökkent. A híres klub tehát örökre eltűnjön, a football-pályát háztelkeknek adják el és a nagy tribünt tüzelőfának? A rázkódtatás oly heves volt, hogy mellette Bloor tanácsos halála (a ki pedig hatalmas személyiség volt Bursleyben) aránylag csekély izgalmat keltett.

A városházán hirdetett gyűlés örömet és reményt keltett az emberekben, a kik így szóltak: «Valamit kell csinálnunk, a régi klub nem múlhat így ki». És egészen elérzékenyedtek. Így történt, hogy bár eddig azt hitték, hogy a bursleyi városháza nagytermét csak politikai meeting vagy ingyen-ebéd képes megtölteni, a bursleyi városháza mégis majdnem tömve volt, a mit más egyébbel, mint football-kérdéssel természetesen nem értek volna el soha. Sokan szeretettel áldozták fel billiárd-játékukat vagy sörüket, csak hogy e gyűlésen résztvehessenek.

Az elnöklő polgármester kedves öreg úr volt, a ki semmit sem értett a footballhoz és valószínűleg sohasem is látott football-mérkőzést; de lényegesnek tartották, hogy a gyűlést magas pártfogás mellett tartsák meg; ezért fogták meg és birták rá az elnöklésre a polgármestert. Évente tagdíjat fizetett a golf-klubban s ezért az a legenda járta: a polgármester igazi «sportsman», a ki a sport érdekeit a szívén viseli.

Néhány szép frázissal, mint: «férfias játék», «régi egyesülés», «összefügg Anglia történetével», «remek legények», «hajthatatlan akarat», «balsors által üldözöttek» igazán elég jó hatást ért el nyers és műveletlen hallgatóságánál. Azután Barlow tanácsost szólította fel jelentéstételre.

Barlow tanácsos, a ki a polgármester jobbján ült, másfajta ember volt. Ötven év körüli, vasdereshajzatú, pofaszakálas, borotvált bajuszú férfiú, alacsony, kövérkés, szuszogó.

Ő nem mondott semmit a férfiasságról, akaraterőről; a történelemről és a régi jó időkről sem beszélt. Ő azt mondta, hogy tizenhárom éve szolgálja, mint elnök a football-klubot; kétezer font értékű részvényt vásárolt a társaságtól; és mivel ebben a pillanatban a társaság tartozásai épen felemésztik az alaptőkét, az ő kétezer fontja épen semmit sem ér. Azt felelhetik — mondta, — hogy tizenhárom év alatt vesztettem el a kétezer fontot. Ez annyit jelentene, mintha én hetenként három fontot fizettem volna a mérkőzések megtartásáért, a melyet maguk nem is méltóztattak megtekinteni. Így állnak a dolgok. És mit nyertem a fáradozásaimért? Semmit. És én nem állok egyedül; többen vagyunk és most még ide is kell jönnöm és a nyilvánosság előtt számot adnom. Én és igazgatótársaim, — folytatta még mérgesebben — mindég intettük, újra, meg újra figyelmeztettük a város közönségét, hogy mi fog történni, ha nem pártfogolják jobban a mérkőzéseket. És most megtörtént, most már minden késő és most akarnak valamit csinálni! Nem tehetnek semmit! Késő! A bursleyi football-sport bukásában csak egy hibás van, — fejezte be — és pedig nem a játékosok, hanem a közönség a hibás — maguk. Maguk a leghaszontalanabb népség, a kivel football-klubnak valaha dolga volt. Ha elvesztünk egy mérkőzést, vajjon mit csinálnak? Eljönnek-e másodszor is, hogy bátorítsanak? Dehogy! nem jönnek el és ötven, hatvan fontnyi veszteséget sóznak a nyakunkba. Azt várják talán, hogy minden mérkőzést megnyerjünk? Noshát, még maga az Észak Preston End klub (itt áhitattal beszélt, hősökről volt szó) maga a Preston End sem nyert meg minden mérkőzést, — vesztett például Accringtonnal szemben. De elhagyta-e őt ezért a közönsége? Nem! Bennetek nincs meg a bolha bátorsága és a macska hűsége sem. Hálára éheztettétek a football-klubokat és most gyűlést hívtok össze és itt sírtok és morogtok. És még van arcotok leveleket írni a Signalba a rossz vezetésről! Szemtelenség! Ha bárki van a teremben, a ki azt hiszi, hogy jobban tudja vezetni a klubot, mint én és igazgatótársaim, annak azt felelem: a mi kezünkben van a részvények többsége és ha akarják, mi olcsó áron szívesen kiadjuk a kezünkből; odaadjuk bármely okos embernek, csak tessék, vegyék meg. És most itt eleget beszéltem! — És leült.

Csend lett. Ötvárosbeli népgyűlést ritkán kólintottak úgy fejbe, mint azt most Barlow tanácsos tette. Mindenki meg volt döbbenve. Barlow sohasem volt népszerű, csak épen tiszteltek; ezekután még kevésbbé lett népszerű, mint a milyen valaha volt.

— Azt hiszem mindannyian megbocsáthatónak tartjuk Barlow tanácsos felindulását — kezdte diplomatikusan a polgármester.

— Oh ez nem hevesség, nem felindulás, — szakította félbe a tanácsos. — Ez a puszta, hideg igazság!

Sok beszéd hangzott még el és majd minden felszólaló az igazgatók ellen érvelt. Többen, a kik remek emlékező tehetséggel voltak megáldva és minden valaha megtartott mérkőzésnél a játékosok minden összetételét ismerték, azt is be akarták bizonyítani, hogy Barlow tanácsos és igazgatótársai következetesen és rosszul csinálták a dolgukat munkásságuk egész tizenhárom éve alatt. És a megtámadott közönséget azzal a kijelentéssel védték meg, hogy valamire való közönség nem fizethet hat pennyt annak a nyomorult football-játéknak a szemléletéért, a mit Barlow nyujtott. Ujjá kell szervezni a csapatot, új vér kell oda!

— Hogyne, — harsogta Barlow tanácsos a válaszában — de hogyan akarnak új vért szerezni a mostani díjak mellett? Kétszáz fonton alul még közepes játékost sem kapni! És honnan vegyük a pénzt? Ad talán valaki ezer

A KIRÁLYI PÁR KONSTANTINÁPOLYBA UTAZTÁBAN A MARCHEGGI PÁLYAUDVARON BESZÉLGET EGY KATONAI CSAPATTAL.

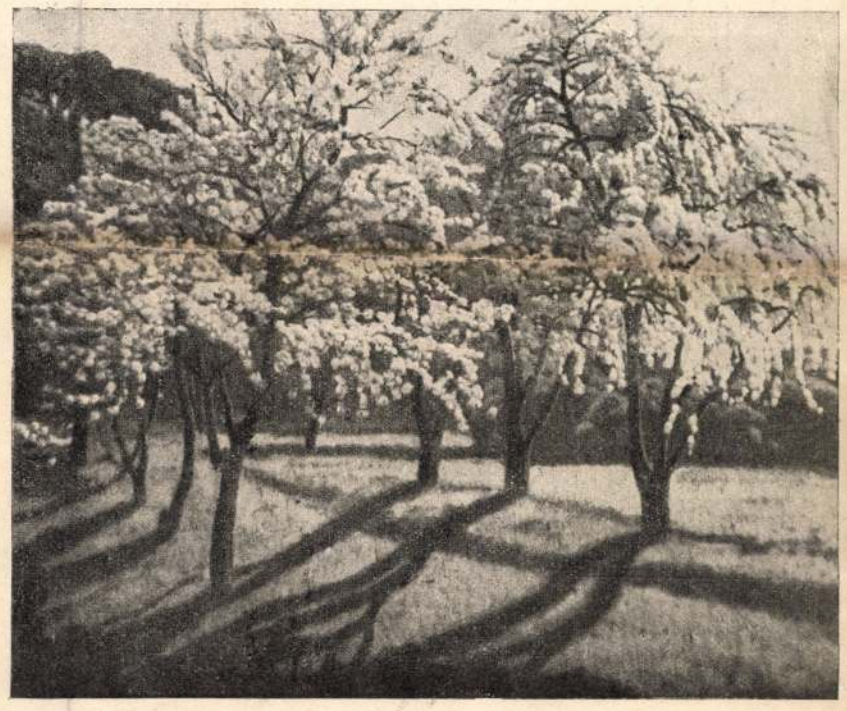

Csáky László: Almafavirágzás.

Tornyay János: Falurészlet.

A KÉPIRÓK ÉS KÉPFARAGÓK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

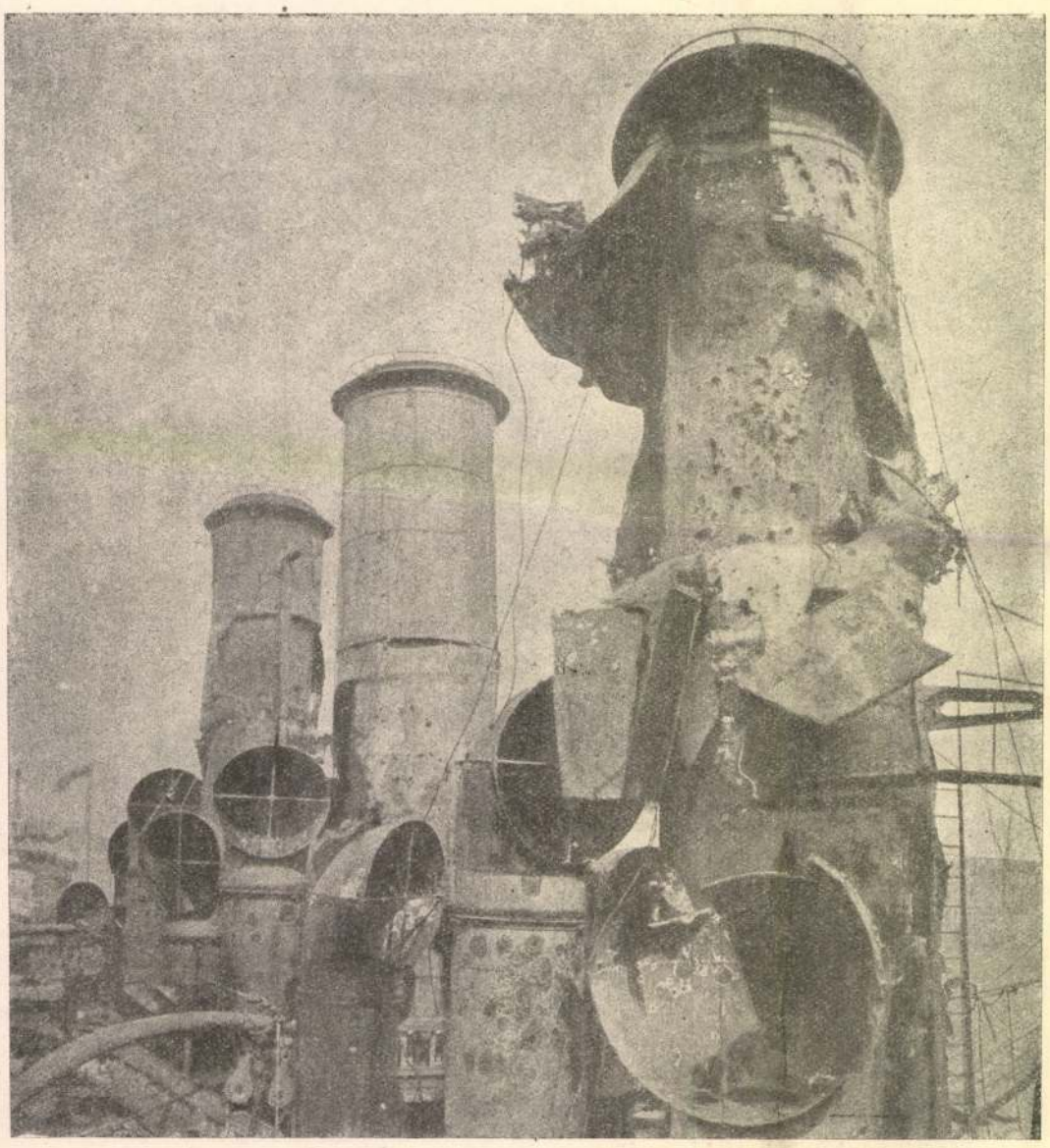

A «VINDICATIVE» KÉMÉNYEI.

fontot vagy ennél többet kölcsön? — És gúnyosan felkaczagott.

Csakugyan, senki sem mutatott kedvet, hogy a B. F. K.-nak kölcsönt adjon.

A szónokok azonban mégis következetesen visszatértek ahhoz a kijelentésükhöz, hogy új vér szükséges a csapatba és minden rendben lesz, míg mások, vakmerőbbek a vezetésbe is új vér ömlesztését követelték.

— A részvények eladók! — kiáltotta a tanácsos. — Van rájuk vevő? — Vagy ingyen akarnák talán, — tette hozzá — mint rendesen?

Végtére a terem végéből egy úriember emelkedett szólásra.

— Én nagyszerű játéknak tartom ugyan a footballt, de nem tartom magam szakértőnek e sportot illetőleg, — mondta — szeretnék azonban néhány szóval hozzászólni a kérdéshez.

(Vége következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A zöldköves gyürü. Az irói siker rejtelmes dolog, nemcsak az irói munka minőségétől függ, hanem sok mindenféle más körülmény összetalálkozásától, az iró fellépésének módjától és időpontjától, az irodalmi közhangulat pillanatnyi állapotától s egy sereg más tényezőtől, melyeket alig lehet előre kiszámítani. *Török Gyula* példája meggyőzően bizonyítja ezt. Fiatal ember ugyan még, innen van a harminczadik éven, de már csaknem tiz éve küzködött a sikerért hasztalanul, a napisajtóban dolgozott, nevével minduntalanul találkozni lehetett különböző lapokban, két nagy regénye jelent meg hirlapok regény-rovatában és mégis csak igen kevesen vették észre, annyira se tudott jutni, hogy munkái könyvalakban is a közönség elé kerüljenek. Most pedig, hogy *A porban* czímű regénye végre, nyolcz évi várakozás után könyvben is megjelent, egyszerre felismerte mindenki s másik regényét, *A zöldköves gyürüt* már szinte sürgette a hozzátűzött várakozás. A fél-ismeretlenség homályából egyszerre a közérdeklődés első quadrilleába került, s mindenki örömmel ismeri fel kitünő qualitásait, előreláthatóan igen rövid idő alatt a legnépszerübb irók sorába fog kerülni. *A zöldköves gyürü* jelentékeny fejlődést jelent a nála néhány évvel fiatalabb korban irt *A porban* czímű regénnyel szemben. A hangja kimélyült és melegebb lett, a gondolatköre átfogóbb, az alakok rajza határozottabb és szabadabb, az élet jelenségeiről való kritikája nyugodtabb és biztosabb. A regény egy magyar család történetét tárgyalja a régi nemesi világból a polgári világba való átmenet állapotában s a témának ezzel a megragadásával figyelemreméltóan új levegőt hoz a magyar regénybe: a magyar társadalmi fejlődésnek egy eddig kevéssé tárgyalt fokát ábrázolja. Az időpont az abszolutizmus ideje, — ez azonban egészen sajátságosan van ábrázolva: semmi a kor külső eseményeiből és tényeiből, semmi kortörténeti anyag, de annál erősebb a kor hangulata, a mely úgy árad a regény alakjaiból és eseményeiből, mint a hogy a müárgyakból árad a kor lelke, a melyben készültek. S mintha csakugyan műtárgyakból vette volna az iró alakjainak stilusát és levegőjét: minden emberének mozgásában, észjárásában, beszédében a késői Biedermeyer-arczképek, metszetek és szobrok szineit és mozdulatait érezzük. Főalakja, a kinek rajzában legteljesebben nyilvánul Török irói művészete, Öz József, az elszegényedett főurból lett számtanácsos, előkelő, hűvös modorával az embereket magától távoltartó tartózkodásával, lágy érzelmességével, külsejének és magatartásának korrekt elegancziájával, fontos pillanatokban az élet alacsonyságai fölé emelkedő fölényességével mintha Barabás Miklós egy családi arczképéből lépett volna ki, elsárgult irások, rejtekfiókos iróasztalok, finom illatú bőrbútorok, óbécsi porczellánok és régi családi ezüstök hangulata lengedez körülötte, a hogy feleségét gyászolja, a ki egy más férfi iránti tragikus szerelmében, hitvesi hűségének teljes megőrzésével a halálba menekült, a hogy gyermekeit figyeli, szeretettel és az asszony nélkül maradt férfi tehetetlenségével, a hogy egész rokonsága, sőt az egész város elszörnyűködése közben új feleséget választ a gyermekek kedvéért, a hogy elhalt felesége udvarlójának, a nyomorultan elpusztult vidéki gavallérnak az utolsó napjait megkönnyebbíti s a hogy csöndesen, előkelően, minden heves gesztus nélkül kimúlik a világból. Ez az alak olyan képét adja a lelki eleganczianak, a melyet csak az iró mély együttérzése és finom gyöngédsége tudott meglátni és megjeleníteni. Néha, messziről elváltozva, Jókai egy-egy hangulata csillan meg a rajzban, néha Mikszáthból is egy vonás, de ez lehet látszat is, — a régebbi irókba is talán a kor hangulatából szívódott bele s csak annak a jele ez, hogy Török az ő tradicziójukat pengeti tovább. Öz József haláláig a regény biztos mederben halad, az alak mint középpont köré magától értetődően csoportosulnak az összes többiek, — ekkor aztán mintha eltörött volna a tengelye, a kompozicio elveszti koncentrikus voltát, váltakozva hol a második Öz Józsefné, hol az egyes gyerekek különböző sorsa körül forog, — itt érzik meg, hogy az iró tud komponálni, de nem elég biztos még ez a tudása. Föltétlenül bízunk benne, hogy ezt a biztosságot is igen hamar meg fogja szerezni. Legfeltünőbb adománya — s ebben legkitünőbb íróink mellé emelkedik — az elbeszélés dús művészete. A hangja meleg, lágy, sokféle modulálásra képes, mindig készségesen simul a jelenetek hangulatához, stílje diszkréten szines és természetesen ömlő, van csöndes mosolya és vannak könnyei és mindenekfelett muzsikája is van. Az

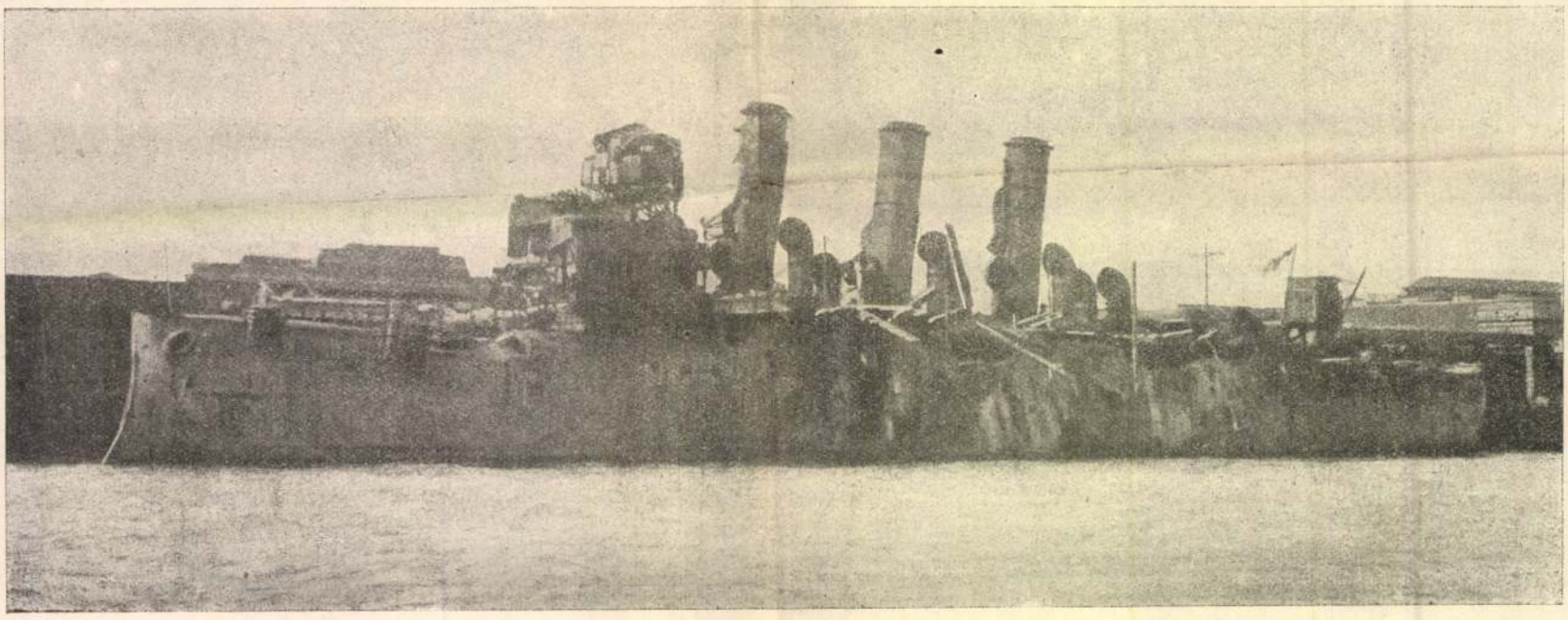

A VINDICATIVE ANGOL CSATAHAJÓ A ZEEBRÜGGEI KIKÖTŐ ELLENI ANGOL TÁMADÁS UTÁN ILYEN ÁLLAPOTBAN KERÜLT HAZA.

MDK

Tornyai János

Késő esti napsugár, festm. repr.

Szivárvány, " "

Lázár B. cikke, Művészet 1936. I. évf. 26-29.l.

Tornyai János

AZ ÚJJÁÉLEDŐ VÁSÁRHELYI NÉPMŰVÉSZET

Kajári Gyula

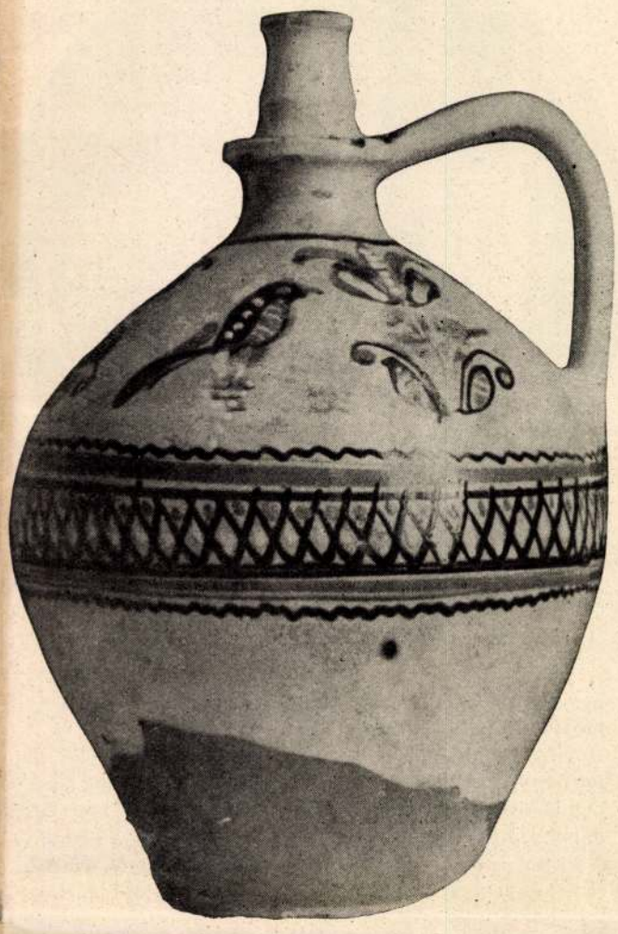

Korsó a múlt század II. feléből

A vásárhelyi TTIT helyiségeiben mutatja be a Majolika Vállalat azokat a népművészeti tárgyakat, amelyek általában képet akarnak adni a telepről és a vásárhelyi népművészet jelenlegi helyzetéről. Jelentős ez a kiállítás, mert olyan fontos népművészeti központ létezéséről ad számot, amelyről eddig keveset vagy egyáltalán nem beszéltünk. Érdemtelenül elhallgatták az arra illetékes népművészeti írók az Alföld délkeleti részében több száz éve virágzó fazekas népművészetet, pedig körülbelül 250 éves múltra tekinthet vissza, és méreteiben még ma is az ország egyik legnagyobb fazekas központja.

Az elmúlt hosszú évtizedek során az alföldi nép művészete sokat fejlődött, körülbelül a századfordulóig, amikor a kapitalista gyáripar térhódítása következtében rohamos hanyatlásnak indult. Természetes következménye volt ennek egyrészt a népművészet számszerű csökkenése, másrészt pedig a korabeli és egyre jobban erősödő szecessziós iparművészet térhódítása. Ezek a hatások nemcsak a hagyományos technikai előadásmódot bontották meg, hanem lényegében idegen díszítőelemeket és formákat hoztak, amelyek teljesen távol álltak a nép lelkivilágától és az eddig kialakított hagyományoktól.

A vásárhelyi népművészet ennek folytán válságos időszakba jutott, egyre inkább háttérbe szorult népi eredeti jellegzetessége. Körülbelül olyan volt a helyzet itt is, mint a népdal területén. Kodály és Bartók ebben az időben már kitűzték a népdalgyűjtő közös programjukat. Elindultak, hogy az elhaló, de még feltalálható magyar népdalkincset összegyűjtsék.

Nagyjából erre az időre esik a vásárhelyi művésztelepen Tornyai János, Endre Béla, Rudnay Gyula, Pásztor János, Kallós Ede és másoknak az a felismerése, hogy a válságban lévő népi fazekas művészetet át kell segíteni nehéz időszakán. A művészek munkájukat, — akárcsak Kodályék a népdal területén — nagyarányú gyűjtéssel kezdték. Ennek a munkának látható eredménye a Tornyai János múzeumban őrzött több mint 2000 darab népművészeti kerámia. A gyűjtés befejezése után a művészek a kis fazekas mesterek felkutatását tűzték ki célul, hogy a népművészeti alkotások létrehozóival közvetlen kapcsolatba kerüljenek. Amikor pedig látták, hogy kevesen vannak ahhoz, hogy minden művészhez eljussanak, egy olyan telep létrehozására gondoltak, ahol a művészek irányításával népművészek dolgoznának. A tervet meg is valósították. Festők, szobrászok adták össze műveiket azért, hogy az eladott alkotások árából befolyó pénzből a Hódmezővásárhelyi Művészek Majolika Telepének alapjait lerakhassák.

Igy segített a tudatos művészet a vásárhelyi népművészeten. A művészek azt akarták, hogy mindazt a veszendő értéket — formában és díszítésben egyaránt, — amit eddig ez a nép itt létrehozott, tovább vigyék, fejlesszék és megmentsék a magyar kultúra számára. Az a jószándékú kezdeményezés azonban, amire Endre Béla például 10 évet áldozott, a végén mégis ellenkező hatást váltott ki. A művészek felhasználták a népművészet eredeti gazdag motívumait és létrehoztak egy a népi művészetből kialakított magasabb igényű iparművészetet. Az ilymódon keletkezett tárgyak természetesen visszahatottak a népművészetre, a népművészet túl akarta szárnyalni azokat, ennek következtében eltorzult és helytelen utakra tévedt. Súlyosbította a helyzetet még az is, hogy közben a majolika-telep művész alapítói közül többen elköltöztek Vásárhelyről, egyesek pedig meghaltak. A két világháború közti időben a helytelen irányba haladó népművészet így ki volt szolgáltatva mindenféle szempontból a kor kereskedelmi és

MÓNUS JÚLIA : Tányér

üzleti érdekeinek, amit a tőkések a saját érdekükben ki is használtak a népművészet rovására.

A felszabadulást követő időkben a vásárhelyi népművészet újból igen komoly válságba került. A kis fazekas népművészek ugyanis tovább készítették a két világháború közti időben kialakult, eltorzult formájú népművészeti tárgyaikat. A Majolikagyár nem működött, a helyzet reménytelennek látszott. Ekkor a helyben élő művészek a hagyományokra támaszkodva ismét segítségére siettek a népművészetnek. Javaslatukra a gyárat állami kezelésbe vették, és újból megindult az élet. A vállalatnak kezdeti kényszerhelyzetében a meglévő mintadarabok alapján kellett elindulnia. Csak jóval később, — amikor már a vállalat a fazekas népművészek nagy részét is bevonta mun-

MÓNUS IMRE : Tányér

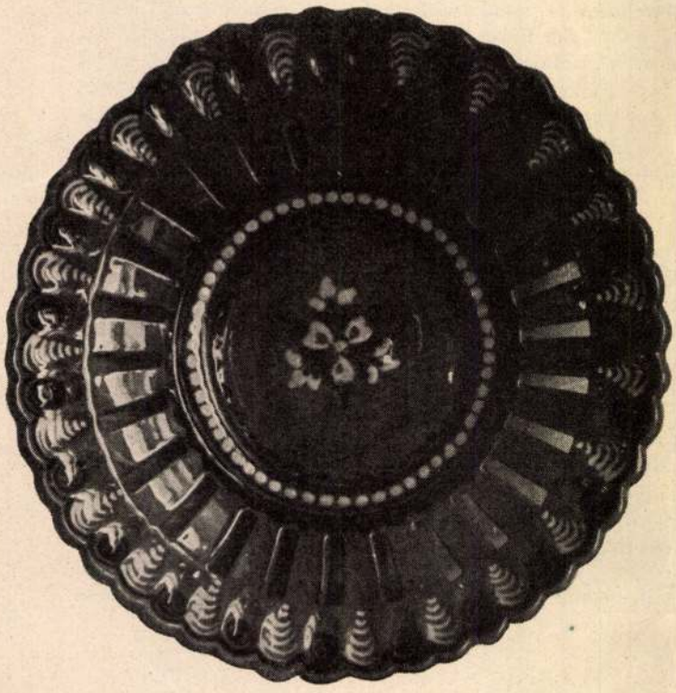

kájába, — gondolhatott arra, hogy a népművészek részére megfelelő működési területet biztosítson. A vállalat vezetősége hallgatott a művészek tanácsára és létrejött a vállalaton belül egy népművészeti műterem, ahol a népművészek dolgozhatnak. Döntő jelentősége volt ezenkívül a helyi művészek azon kezdeményezésének is, hogy a vállalaton belül népművészeti vezető ügyeljen arra, nehogy a 30 évvel ezelőtti komoly, jószándékú segítség későbbi eltorzulásai megismétlődjenek. A művészeti vezető feladata ezért elsősorban arra terjed ki, hogy a népművészekkel megismertesse gazdag hagyományaikat, s hogy ezen keresztül irányt mutasson a változott társadalmi helyzetnek megfelelő, megújult népművészet kibontakozásához. Igy

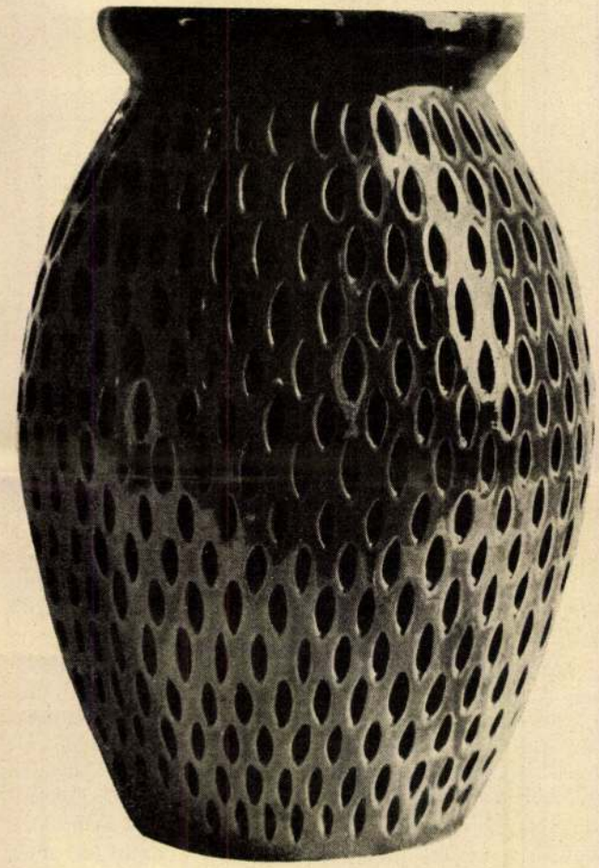

SZABÓ SÁNDOR : Kettősfalú váza

próbáltak ismételten segíteni a válságba került fazekas népművészeten a hivatásos művészek.

*

Ez a kiállítás az eddig elért eredményeket mutatja be. Az elmondottak alapján a kiállított tárgyakkal próbálja meg szemléltetni a fejlődés és a hanyatlás különböző időszakait. Az egyik teremben a legrégibb népművészeti tárgyak sorakoznak a vitrinben, utánuk következik a két világháború közötti termékek egy-egy jellegzetes darabja. Ezekhez kapcsolódnak a majolika-telepnek közvetlenül a felszabadulás után gyártott termékei is. A következő teremben a telep legújabb népművészeti termékei kerültek kiál-

lításra. Az eddigi tapasztalatok tehát azt bizonyítják, hogy egy ilyen nagy üzemen belül is fel lehet használni a népművészetet, amely megfelelő feltételek mellett életképes és tovább fejlődhet. A kiállításra került új darabokon meglepő az a nagy és gazdag motívumvilág, ami népünkben ma is él. Mindegyik alkotás díszítés más és más, stílusuk mégis egységes. Jó volna, ha ez a kimeríthetetlen díszítmény-kincs úgy jelentkezne az iparművészetünkben, mint ahogy műzenénkben a népzene.

*

A kiállításon a négy hivatalosan elismert népművészen kívül még számos korongos és írókázó népművész szerepel. Eredeti, gazdag forma és díszítő motívumaikkal különösen kitűnnek a korongosok közül: Szabó Sándor, Mónus Imre, Varsányi Péter, Oláh Péter és Nagy Mátyás. Az írókázók közül pedig Mónus Júlia, Kovács Mária, Albert Imréné és Mónus Ilona. Mindannyian számos és szép népművészeti darabbal szerepelnek. Nehéz közöttük választani, mégis meg kell említeni Mónus Imre kivágott fali dísztányérjait, Szabó Sándor eredeti kettősfalú kivágott vázáit, Mónus Júlia szépen díszített furfangos kancsója és dísztányérjai is méltán dícsérik alkotójukat.

A kiállítás minden darabját külön-külön is lehetne méltatni, de elegendő ha azt mondjuk, hogy a vásárhelyi népművészet méltó darabokkal jelentkezik újra és minden remény megvan arra, ha az illetékes szervek továbbra is támogatják a vállalatot és ezen belül a népművészetet, akkor hamarosan ismét a régi hagyományokhoz méltó formában jelentkezik majd a vásárhelyi népművészet.

Kulacs a múlt század II. feléből

SZABÓ SÁNDOR: Feketekávés készlet

…IADÓ VÁLLALAT
…IGYELŐ SZOLGÁLAT
…est VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—285
1956 MÁJ

ÜDVÖZÖ

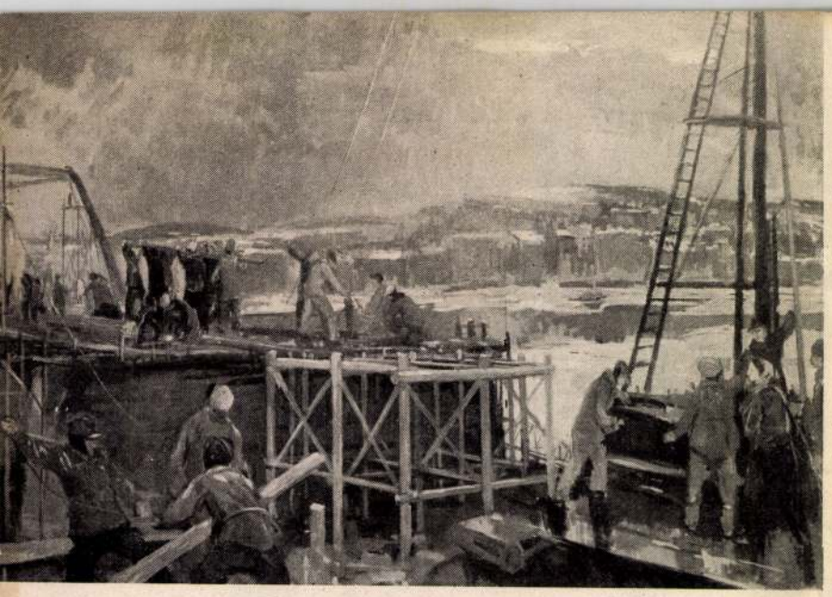

SZENTIVÁNYI LAJOS: A Kossuth híd építése (I. fokozat)

ÁRON NAGY LAJOS: Árvíz (III. fokozat)

KOCSIS ANDRÁS: Békét! (II. fokozat)

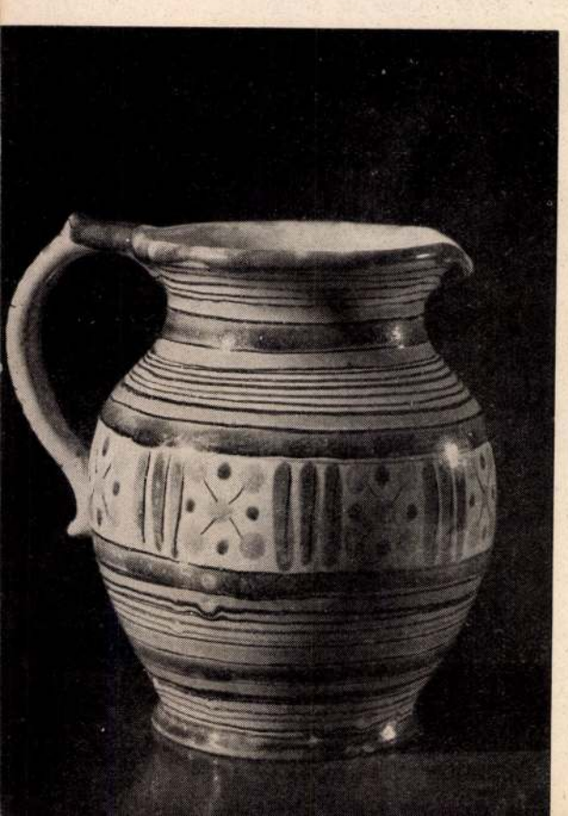

KISS ROÓZ ILONA: Kancsó (III. fokozat)

Z. GÁCS GYÖRGY: Üvegfestmény (részlet) (II. fokozat)

Tornyai János

MŰVÉSZETI ÉLET ÉS IRODALOM

SZINYEI MERSE PÁL EMLÉKE

Preszly Elemér Szinyei-serlegbeszéde az 1933. év február hó 7-én tartott Szinyei-lakomán:

Soha nem kívántuk, szomjuhoztuk jobban az ünnepnapokat, mint a mai siralmas időkben, amikor a szürke hétköznapok tele vannak bajjal, gonddal, válságban van a lélek és a létért, a mindennapi kenyérért való küzdelem a legszörnyűbb emberi ösztönöket, gonosz indulatokat is szabadjára engedi.

Nem lelki pihenés-e, felfrissülés, ha Szinyei Merse Pál emlékéhez menekülünk, hiszen képei lehelik a derűt, a tavaszt, a napfényt, az élet optimizmusát, élete a feltámadás reményét példázza.

Nagy emberek élete sokoldalú: közeledhetünk feléjük különböző szempontok szerint, mindig újat, mindig mást mondanak.

Szinyei Merse Pál élete is sokoldalú élet.

A nevét viselő társaság Szinyei példáján, negyedszázados mellőztetésén, tehetségének fel nem ismerésén okulva, fiatal magyar tehetségek felkarolását tűzte ki legfontosabb feladatául.

És már itt megragadom az alkalmat, hogy szembeszálljak egy szerintem téves felfogás-

kus élet az ilyen, sőt valóságos felmagasztosulás.

De ez, amit eddig mondtam, csak mint embersors kedves, megkapó, megható.

Szinyei Merse Pál életében azonban olyan tanulságok is vannak, amelyek közösek magyar nemzetével, magyar fajtájával, örök érvényüek.

Szinyei élete példázza a magyar sorsot: megvetni lábunkat a magyar talajon, szívósan ragaszkodni nyelvünkhöz, hazánkhoz, ősi tulajdonságainkhoz, faji erényeinkhez, keletről hozott értékes sajátságainkhoz, megőrizni önállóságunkat, eredetiségünket, hagyományainkat, de ugyanakkor mindig nyugat felé figyelve, felfogni, magunkba olvasztani minden értékes újítást, folyton tanulni, folyton művelődni, folyton haladni, hirdetni a világ előtt, hogy a nyugathoz tartozunk és azért rendelt a sors ide a nyugat kapujába, hogy még vérünk hullásával is felfogjuk a balkáni barbárság támadó rohamait.

Szinyei Merse Pál ősi magyar udvarházban született.

Régi nemes családból származom, mondta ő maga a kérdezősködőknek, nemes egyszerűséggel.

Ős ez az ősi

TORNYAI JÁNOS: A TISZA TÉLEN. Olajfestmény
A Kéve művészegyesület jubiláris kiállításáról

MAGYAR MŰVÉSZET
1933. 52.

Tornyai János festőművész.

Nemzeti Ujság 1928. Jul. 4.

— **A hódmezővásárhelyi Néprajzi Muzeumot ujra megnyitották.** A hódmezővásárhelyi Néprajzi Muzeumot hosszu szünetelés után most nyitották meg ujból ünnepi keretek között. A muzeumot lelkes kulturbarátok támogatásával még 1904-ben alapitotta meg *Endre* Béla és *Tornyai* János festőmüvész, székházát azonban a háboru alatt lakáscélokra használták fel. *Endrey* Béla dr. városi főjegyző megértő támogatásával, továbbá *Móra* Ferenc szegedi muzeumigazgató és *Sebestyén* Károly dr. szegedi muzeumőr fáradhatatlan közremüködésével a városi tanács most ujra rendeztette a gazdag néprajzi gyüjteményt, hogy azt ismét átadhassák kulturhivatásának. A megnyitó ünnepségen megjelentek: Madarassy László dr., a Nemzeti Muzeum néprajzi osztályának igazgatója, Nagy Sándor dr., a Faluszövetség igazgatója, *Tornyai* János festőmüvész, *Sebestyén* Károly dr., a szegedi muzeum néprajzi osztályának vezetője, *Csallán* Gábor szentesi és *Szabó* Kálmán kecskeméti muzeumigazgatók, továbbá *Bibó* István dr., a szegedi egyetemi könyvtár igazgatója, *Kogutowitz* Károly dr., az Alföldkutató Társaság elnöke, *Szalay* József dr., a szegedi Dugonics Társaság elnöke, valamint számos előkelőség. A minden népies foglalkozást felölelő gyüjtemény öt szobában van csoportositva. Általános tetszést keltett a régi vásárhelyi földes, banyakemencés, gerendás mennyezetü parasztszoba, mennyezetes ágyával, sarokpadjával és egyéb tipikus vásárhelyi butorzatával.

N. N. 928. VII. 4

1

Tornyai János

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

CSONGRÁDMEGYEI HIRLAP

1966 JUN 25

KIÁLLÍTÁSOK

A vásárhelyi Tornyai János múzeumban Szabó Iván szobrászművész nyitja meg vasárnap 12 órakor Ligeti Erika és Szöllőssy Enikő szobrászművészek, valamint Geszler Mária keramikusművész kiállítását.

*

A makói József Attila múzeumban vasárnap 11 órai kezdettel nyílik Kovátsné Nagy Emerencia és Kováts Béla festőművészek kiállítása. Megnyitóbeszédet Szalma István, a városi tanács vb művelődésügyi osztályának vezetője mond.

*

Vasárnap is megtekinthető Koncz Antal szobrászművész alkotásaiból rendezett kiállítás Szentesen, a művelődési házban.

Gyászközl

Mély fájdalommal tudatjuk, hog
Kovács Eszter. Klauzál u. 59. szá
ban elhunyt. Temetése ma délutá
vásárhelyi Dilinka-temető ra vata
lád.

*

Mély fájdalommal tudatjuk, hog
nagymama és testvér. **BAKSA**
Bartók Béla u. 6. szám alatti lak
éves korában elhunyt. Temetés
a hódmezővásárhelyi Kincses-ten
szoló család.

*

Fájdalommal tudatjuk hogy szer
KENDRUSZ JÁNOS szabómester
Temetése 25-én délután 13 orako
ravatalozójából. A gyászoló csal

Tornyai János
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor-u. 1
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1958 MÁJ 28

A NEMZETI GALÉRIÁBAN

a közelmúltban nyitották meg A XX. század magyar festészete kiállítást. A kiállítás termeiben az újkori magyar piktúra reprezentánsainak válogatott alkotásai kaptak helyet Deák-Ébnertől Koszta Józsefig, a nagybányai festőtelep művészeitől, a szolnokiakon keresztül Dési-Huberig, Derkovitsig. A kiállítás még nem végleges, mert a korszak anyagának kiváló alkotásai jelenleg négy külföldi kiállításon szerepelnek: a Magyar forradalmi művészet kiállítása részeként a Szovjetunióban, ezenkívül a brüsszeli világkiállítás képzőművészeti csarnokában, a velencei Biennálén és Antwerpenben.

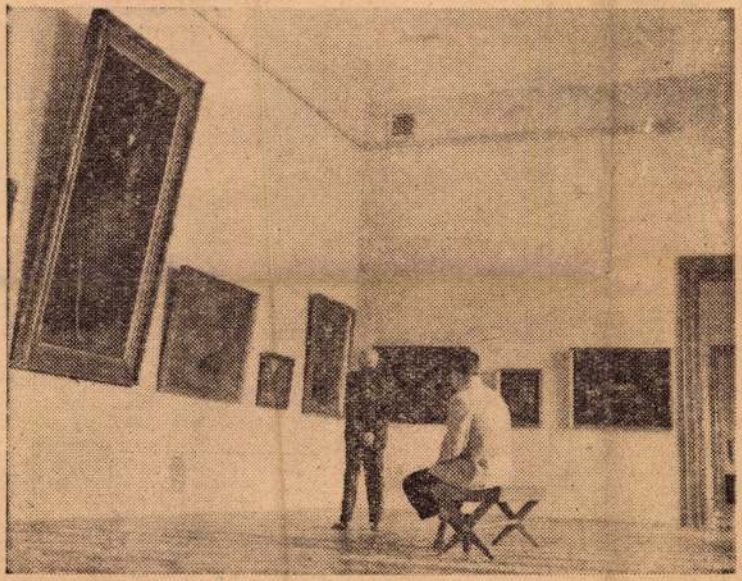

Látogatók a Tornyai János alkotásait bemutató teremben.

gesztő szakmunkásokat. Pest megyei Mezőgazdasági Gépjavító Vállalat, Bp., XIII., Forgách u. 9/a.

Felveszünk

épületbádogos

és tetőfedő

IPARI

TANULÓKAT

budapesti, Pest környéki és vidéki lakosokat (vidékieknek szállást és ellátast adunk), 14—16 éves korig. Nyolc általános iskola sikeres elvégzése kötelező. Az ipari tanulóidő mindkét szakmában két év. Jelentkezés: É. M. Tetőfedő és Szigetelő Vállalat Budapest. V., Báthory utca 12. II. emelet. június 15-ig személyesen. Felvételi vizsga és orvosi vizsgálat augusztus 13—15 között lesz.

zetéss
Budár
du. 5-
né, X
u. 9.

Összel
csy-Z
2 szob
komfo
lakást
szoba hallos, plusz egy főbérleti lakásért. Telefon: 118—287, Tolnainé. ½8-tól 5 óráig.

Elcserélek kisméretű szoba, konyha, kamrát kétszobásra megegyezés szerint. Kovács Gyula, VII., Kertész u. 22. II.

2x1 szoba, konyhás, kamrás lakást adok, egyik gázos, kérek 2 szoba összkomfortost. Megbeszélés este 6—8-ig. VII. ker. Thököly út 30. III. 31. Ambrus.

Elcserélném! Két szoba, konyha, kamrás, gázos, II. házfelügyelői lakásom kisebbre. IX., Szamuely u. 43. fszt. 6.

Elcserélem két szoba konyha, utcai lakásomat X., Bánya u. 2, fszt. 17 (víz, villany, gáz van) hasonlóval, de lehet 1 szoba összkomfortos is a XI. kerületben. Érdeklődni köznap egész nap. Telefon: 258—015, vasár- és ünnepnap a helyszínen

kinthető vasárnap 9—11-ig, hétköznap du. 4—7-ig, V., Tükör u. 5. IV. 4. lift.

Elcserélném földszintes, szoba, hall, komfortos, utcai, főbérleti lakásomat komfortos, jól jövedelmező, liftes házfelügyelőségért megegyezés szerint. Megtekinthető 12-től 15-ig, VI., Rudas László 49, fszt. 5.

Elcserélném IX. ker. Drégely u. 16. II. em. 43. alatt levő szoba, konyha, kamrás lakásomat házfelügyelőségre. Érdeklődni 8—12-ig.

Győri 2 szoba, hálófülke, összkomfortos lakást cserélnék pesti hasonlóra megegyezéssel. 359—960/237 mellék. Baloghné 8—5-ig.

Újpest kertváros legszebb részén, szoba, konyha, kamrás háztartási áramos lakásom elcserélném II., XII. kerületben hasonlóért, vagy nagyobbért. Telefon: 221—114.

kétszobás,
fortos lakás
cserélném
vagy egyszo
dapestivel.
felvilágosítás
pest, 119—18

Kertes zugl
ba, összk
villalakásom
rélném h
belterületen
letig 70 679"
Felszabadulá
hirdetőbe.

É. M. dolg
gyelem!
nénk a XI.,
úton levő
járatú, 2
központi
autógeizeres
fekésű lak
Kérünk ért
1 szobás, ko
vagy garzon
félkomfortos
leti lakást.
8—4-ig, P
458—492.

Elcserélném
méretű üzlet
gemet főbér
ba konyhára
csak szobára
Megtekinthet
—7-ig, Budap
Sobieski Ján

Foto Filmiroda.

Tornyay János: Szoba belseje
A II. Nemzeti Kiállításról.

heimer „felhői" — önmagukban is a tisztelt kolorista hagyomány — *Patkó* Károly fénybontó sugárkévés zebegényi Dunájával szemben. *Szőnyi* István két nagy figurás kompozíciója és az álom nyugalmával ható temperája egyre elmélyültebb és tisztább igazsággal hatnak. Egy fehér ruha s egy exotikus arc barnájával játszik érdekesen *Pollatschek* Lili hindú arcmása. *Vass* Elemér két csendélete friss színességében hoz új eredményeket. *Hermann* Lipót széles látószögű tengerparti tája tiszta világosságával talál visszhangra. *Áldor* János nagy női portréja pedig elegáns dísze valamely szép szalónnak. *Szlányi* tájképe és mozgalmas gyülekezése, *Kézdi Kovács* László ködös és poros zivatarja, *Márton* Ferenc birkózóinak páthosza szolgálják még itt a változatokat e furcsa színjátékban.

Aba Novák „Mátrai falu"-jának freskós hatásai uralkodnak egy másik falon, különös hatású látomása nagyon mély festői fantáziának. Viaszkos sárgái helyett új színt keres az emberi hús számára *Szüle* Péter valami sajátosan felfokozott rózsaszínben két figurális tanulmányon. Harmónikus és tetszetős színötleteivel szól a figyelemhez *Udvary* Pál két képe. *Vidovszky* egyebütt szereplő interieurjei után itt egy leányalak jó megoldásával igazolja ilyen képességeit is. Lefokozott színeivel komoly és egyéni hang *Mattyasovszky-Zsolnai* László aktja és *Hatvany* Ferenc báró két műterem-részlete kivilágosodott színekkel ad újat.

Képzőművészet
1934. III. l.

28

…er Gusztáv: Tavasz

IV.

A nagyobb, reprezentánsabb szoborműveket az oszlopsor irányát követve, körben állították fel. Ez hagyományos elrendezési mód, de bajos volna eltérni tőle, mert a terem egész szerkezete valósággal megköveteli. Ebbe a nagy körbe természetesen a térfogatra nagyobb alkotások kerültek, de művészi szempontból egészen értékesek vannak az oldalt vagy a falak mentén elhelyezett kisplasztikában is.

A nagy körben a sort *Beck* Ö. Fülöp Szittya nyilasa nyitja meg. Rendkívül arányos, stilizált lovasszobor, csupa grácia és mégis rugalmas és erőteljes. *Kallós* Ede Falk Miksát ábrázoló nagy portréja karakteres, kiegyensúlyozott alkotás. *Erdei* Dezső Varkots Györgye robusztus, páncélos vitéz, kitűnő statikájával hat. Ezután nagyobb relief következik, *Berán* Lajosnak a csendőrség részére készült, jól ismert hősi emléke. *Andrejka* József és *Kóbor* G. Elek után a kiállítás egyik legszebb darabja ragadja meg a figyelmet: *Medgyessy* Ferenc Ifjúság című kőszobra. Csupa egyszerű vonal, benne van az ifjúság zsengesége, azokkal a halkan bontakozó formákkal, amelyek szinte ott, szemünk előtt születnek a kőből. *N. Haich* Erzsébet Kétségbeesés című gipsze romantikus lendülettel töri hátra az erősen plasztikus női aktot. *Zala* György Benczur-emléke gondosan összehangolt csoport, csak konvencionális az ülő Benczur fölé hajló szárnyas géniusszal. *Markup* Béla alázatos Krisztus tanulmánya mellett áll a csoport másik kitűnő alkotása *Varga* Oszkár Fésülködő című gipsze, még ebben a nem nemes anyagban is csupa gyöngéden csendülő lira és plasztikailag is csupa finomság. Nagyon szép, egyszerű, zártlendületű vonalai-

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-851, 221-285

1956 MÁJ 29

Viharsarok, Hódmezővásárhely

yai János

3

Vita a második ötéves terv irányelveiről

Állandó kiállítást Tornyai János hagyatékának

Sokan mondják: akkor tudnának konkrét javaslatokat tenni a második ötéves terv irányelv-tervezetével kapcsolatban, ha ismernék Csongrád megye második ötéves tervét. Ennek közrebocsátása valóban lehetővé tenné, hogy felkutassuk a megyében ma még kiaknázatlan helyi lehetőségeket, szükségleteket. Mivel ezt a tervet nem ismerjük, lehet, hogy nyitott kaput döngetünk, amikor az alábbiakat javasoljuk.

Tornyai János művészete ma már nemcsak hazánk határaink belül, de külföldön is elismerést vív ki. Tyihomirov szovjet művészettörténész nemrégiben Vásárhelyen járva így nyilatkozott: «Tornyai kiállítása azé a művészé, aki a néppel és a nép művészetével forrott össze, a magyar nemzeti művészet egy egész korszakáról beszél...» Hétről hétre jönnek az ország minden részéből festők, műtörténészek, tanulmányozni Tornyai hagyatékát. Az értékes festészeti anyag azonban az év nagyobb részében raktárban áll, elzárva a széles nyilvánosság elől.

Miért? A vásárhelyi Tornyai János Múzeum helyiséggondokkal küzd. Készítik elő a Szántó Kovács János szobát, ahol a vásárhelyi munkásmozgalom egy szakaszának dokumentumait állítják ki. Igenám, de e kiállítás számára ma még nincs hely, csak akkor lesz, ha az értékes madár- és bogárgyűjteményt máshová helyezik el. A múzeumban évente sok alkalmi kiállítást is rendeznek. Jelenleg az India művészetéről szóló érdekes kiállítás látható. De, hogy ez helyet kaphatott, Tornyai festményei ismét a raktárba kerültek.

Volna megoldás: a múzeum és a bérház közötti rész beépítése, amelyre egy alkalommal már pénz állt rendelkezésre, de részint az idő rövidsége, részint kivitelező vállalat híján az építkezés nem kezdődött meg. A második ötéves terv során erre feltétlenül helyet kell szorítani Hódmezővásárhely ötéves tervében. S ezzel egyidejűleg egy másik problémát is meg lehet oldani. A Petőfi Művelődési Ház második emeleti terme az év nagy részében üres, holott, ha ez a helyiség a Tornyai János Múzeumé lenne, évente legalább 20 kiállítást lehetne itt rendezni. De milyen kiállítást! Vásárhelyen emlékeznek még »Az Alföld versben és képben« című kiállításra, amelyet a megnyitás után két-három óra alatt kétezren tekintettek meg. A művelődési ház maga is helyiség-gondokkal küzd, de, hogy ez a szép terem valóban betöltse a tömegek művelésének nemes hivatását, a fenti megoldás az ésszerű.

Ilyen módon megoldható, hogy Tornyai János művészeti hagyatéka állandó és méltó kiállítási helyet kapjon.

HIREK

Gyermekhét a vásárhelyi Állami Áruházban

A vásárhelyi Állami Áruház június 2-ig tartó gyermekhetet rendez. A kirakatban lévő rejtvényversenyén mindennap más-más képet kell a gyermekeknek megfejteniök, hogy értékes díjakat nyerhessenek. Június).-én, pénteken déltől este 6 óráig hangulatos majálist rendeznek, amelyen népi zenekar szórakoztatja majd a felnőtteket és a gyermekeket. A Kertészeti Vállalat virágárusítással, a Vendéglátó Vállalat fagylaltárusítással vesz részt a majálison. Az idő alatt minden gyermekruha-vásárló egy játéksárkányt kap ajándékba, ezenkívül minden gyermeket új ruhájában ingyen lefényképeznek. Június 2-án mesefilmvetítéssel ér véget a gyermekhét.

MEGYEI TANÁCSTAGOK FOGADÓÓRÁI: május 30-án, szerdán délelőtt 9—12 óra között Bán Rozália a makói tanácson; május 31-én, csütörtökön délelőtt 9—12 óra között Darabos György Forráskúton, délután 2—5 között pedig Zsombón, a községi tanácson tart fogadóórát.

VÍZTÁROLÓ KÉSZÜL júniusban Hódmezővásárhelyen a 2. számú ártézikút feljavításával egyidejűleg. A víztároló segítségével könnyen tudják locsolni majd a város központjában lévő parkot.

A SZOVJET GYUFAIPAR egy új kísérleti gyára megkezdte az úgynevezett „szélgyufák" tömeggyártását. Ezek a gyufák még kilences szélerősségű viharban sem alszanak el és nem árt nekik a nedvesség.

A DISZ BOKROSI-SZERVEZETE által május közepén rendezett mulatságon Gulicska Pál csongrádi (Bokros-tanya 1101.) lakos a zenészeket meg akarta verni. Amikor az ügyeletes rendőr közbelépett, a rendőrt is megütötte, majd az őrstől való elengedése után a bálból ellopott egy télikabátot. Tettéért a szentesi járásbíróság 1 évi és 6 hónapi börtönbüntetésre ítélte.

FELFRISSÍTETTE a község könyvtárat a pusztamérgesi tanács, — közel 1000 forint értékben 60 darab új könyvet vásároltak.

FRANCIAORSZÁG LAKOSAINAK SZÁMA jelenleg 43 és félmillió. A háború következtében Franciaország lélekszáma másfél millióval csökkent, azóta azonban évi átlagban 300.000 fővel növekedett a lakosság száma.

TIZENHAT KILOMÉTER JÁRDÁT ÉPÍTENEK — részben betonlapokból, részben téglából — a folyó évben Makó járásban. Szinte minden községben történik Makó járásban kisebb vagy nagyobb járdaépítés.

Hódmezővásárhelyi anyakönyvi hírek

Születtek:

1967 APR 29.

1021

'The Hungarian Plain in Painting'

Hungarian art exhibition in Moscow

The two-thirds of Hungary's territory is taken up by the "Alföld," or Great Hungarian Plain—a fact which has left its imprint on the Hungarian arts as well. The oldest traditions of Hungarian painting are associated with this region and the Plain has even produced the bulk of painting talent active today.

Ten rooms of the Art Academy of Moscow have been filled with material of the exhibition which had been opened on April 4, Hungary's National Day, of works of "Alföld" painters, preserved in the National Gallery of Budapest.

"The exhibition was destined to serve a double purpose," Dr. Zsuzsa Fehér, art historian, chief organizer of the exhibition, said. "It aimed at presenting the work of the "School of Alföld Painting," the life of the successive artists' colonies active in the region, and at the same time it strove to depict the region itself."

"The earliest picture exhibited was the "Puszta" (a characteristic semi-arid region in the Plain) by Károly Markó (1793—1860), with a solitary draw-well setting off the emptiness of space. The romance of the "Puszta," and the folkloric element in paintings by Bihari, Perlmutter, István Nagy, and others, appealed very much to Soviet viewers.

Drama

"At first sight, viewers tended to relate the School of Alföld Painting with the French Barbizon School—until they saw the sheer drama and uniqueness essential to Hungarian painting. Besides, they realized that the Alföld School united, in themes and traditions alike, a range of masters with various individual styles. Beside the paintings of Mészöly, Koszta, Iványi-Grünwald, the great "plein-air" painter Mednyánszky (1852—1919), the visitors also liked the cheerful atmosphere of the paintings of Nyilasi (Szeged), the colourfulness of Deák-Ébner ("The Szolnok Fair"), and especially the sombre themes and idiom of the Vásárhely painters, mainly Tornyai (1896—1936). Tornyai's "Sad Hungarian Fate," showing a solitary horse ambling under a stormy sky, has been a special attraction to the viewers. It was perhaps this picture which made them understand most that the Alföld School was not only aiming at reproducing landscapes.

"But painters not belonging to the School were also represented. They included "Szolnok Fair" by Aba-Novák, "Peasant Girl" by Barcsay, and works by Novotny, József Németh, of the younger generation Botos, Baranyó, Kurucz, Kahán, and others.

"The Hungarian Plain in painting"
A montage of details from paintings by József Németh, György Kahán and János Tornyai

Travelling Exhibitions

"Up to now, the Soviet public only saw the classical works of Munkácsy. So the present exhibition has rendered a great service. After Moscow, the exhibition will travel to Tashkent and open there on May 17.

"In Moscow, there is brisk artistic life," the art historian said in conclusion. "Last Spring, for in-

Magyar Hirdető
SAJTÓIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

EFTA anxietie
UK market

London, April 28. (Reuter) — Ministers of the Europea Free Trade Association (EFTA) today discussed their plan if Britain seeks Common Market membership—and som aired their anxieties.

British sources described the four-hour session of the eight-nation EFTA Ministerial Council as affable and without surprises.

But other conference sources indicated that Switzerland and some other politically neutral members were determined that the one-day conference should take full account of their anxieties.

Denmark and Norway are expected to follow Britain's impending attempt to join the "six" but other EFTA members face special problems.

These countries are Switzerland, Sweden, Austria and Finland—all politically non-aligned—and Portugal, which is industrially less developed than its partners.

They made clear again today they would want special trading arrangements with an expanded Common Market.

Meanwhile they are anxious on three scores:

within EFTA should not be thrown away.

2. If Britain and some other EFTA countries enter the Common Market they should not create new trading barriers against their old partners.

3. There should be the closest consultation at all stages between Britain and EFTA during any negotiations for Market entry.

Foreign Secretary George Brown opened today's talks by posing the alternatives facing Britain and asking the EFTA ministers their reactions to these.

But he made clear that the British cabinet had not yet taken any decision whether to open formal entry negotiations.

British space probe

London, April 28. (Reuter) — The first all-British space probe, satellite UK-3, will be launched into orbit by a four-stage American scout rocket from the Western test range in California on May 5, a press conference was told here yesterday.

During its expected year in space, the UK-3 is designed to carry out five scientific experiments, including one to measure molecular oxygen in the atmosphere, said Professor P.S. Sheppard of the British Space Research Council.

Its predecessors, Aerial one and two, launched in 1962 and 1964, were Anglo-American satellites.

UK-3 has been designed and built entirely by British scientists and engineers.

Couve sees Brant on UK bid

Bonn/Germany — (AP) — French Foreign Minister Maurice Couve de Murville arrived in Bonn yesterday for talks with, Foreign Minister Willy Brandt and Chancellor Kurt Georg Kiesinger. changes of visits by French and West German Foreign Ministers under the cooperation treaty between the two countries.

The top subject of discussion this time is believed to be Britain's possible application to enter the European Common Market.

The British application is believed to have been discussed during a private talk between Kiesinger and French President Charles De Gaulle during Konrad Adenauer's funeral on Tuesday.

UK defence cuts for SE Asia

London, April 28. (AP) — The government's objective is the total withdrawal of British forces in Southeast Asia as soon as peace returns to the region, Defence Secretary Denis Healey declared today.

Healey made his statement to newsmen on returning from Malaysia and Singapore where he discussed defence cuts with British commanders and government leaders.

He declined to speculate on when his objective might be reached, but said it will be "certainly not in the next two or three years".

"I went out there," Healey said, "to see if there was scope for further reductions and I have come back with a lot of new ideas that I want to discuss with my colleagues in the cabinet and staff at the ministry".

W. German ex-official jailed on bribe charge

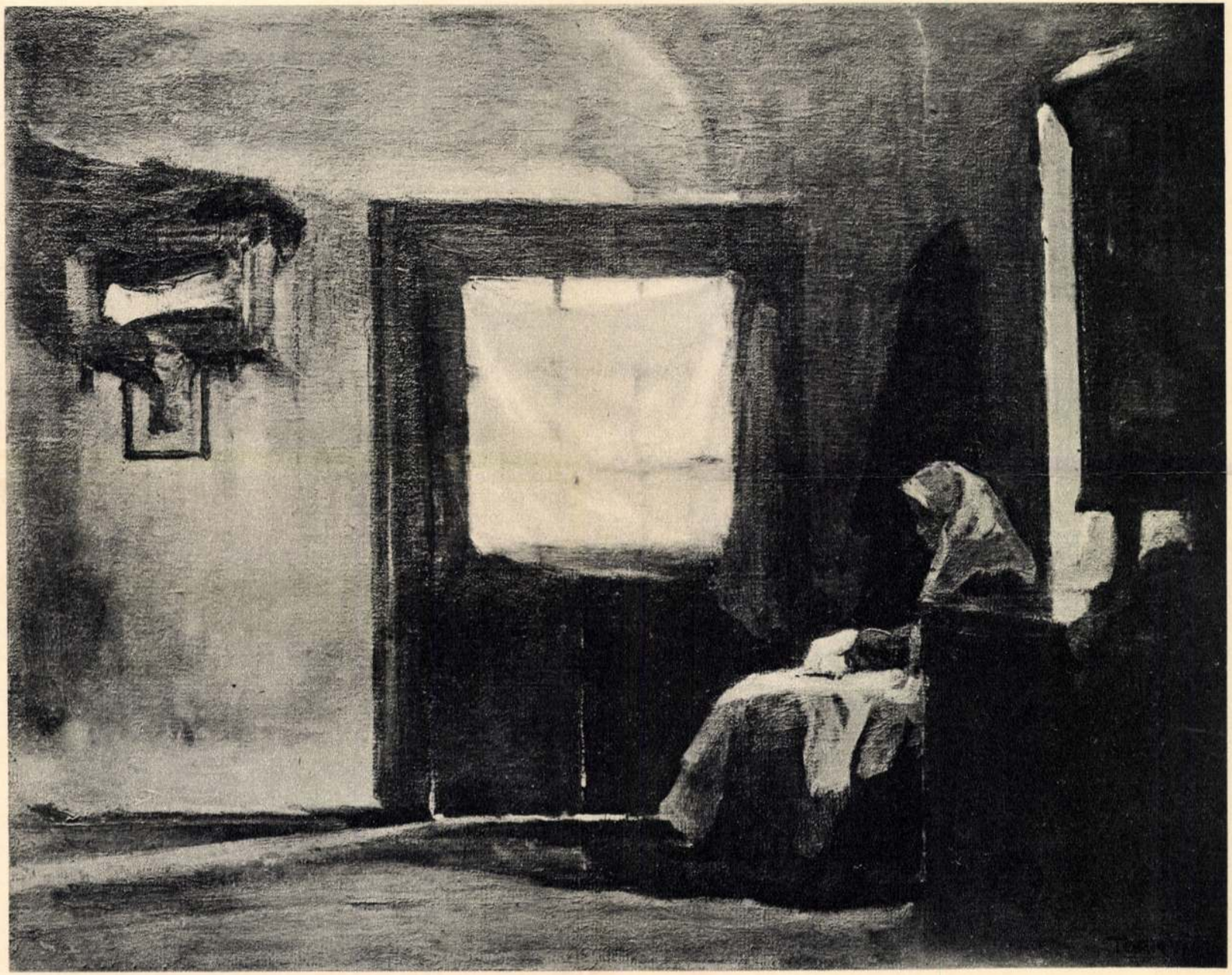

TORNYAI JÁNOS: ÉDESANYÁM A SZOBÁJÁBAN

MÁRFFY ÖDÖN: NŐI KÉPMÁS

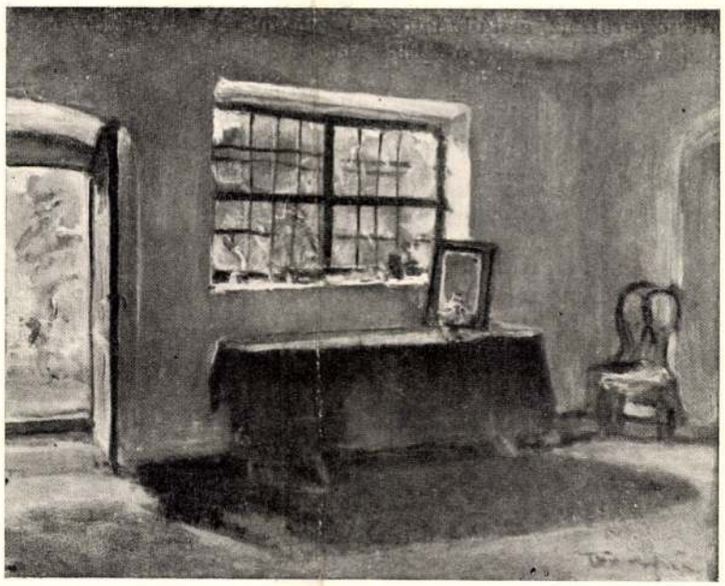

Tornyai János: Szentendrei műterem
A Paál László Társaság tárlatáról
Fotó Röckel

válni. Glück szerint udvari teatrális szokások inspirálják Bruegel évszak-metszeteit. „Az udvaroknál előbb fejlődött ki a művészi érdeklődés a vidéki élet, a paraszt tevékenysége és egész világa iránt, mint a városi polgárságnál. A fejedelmek az év nagy részét kastélyaikban, a vidéken töltötték. Nem véletlen tehát, hogy a vidéki élet első teljes életképszerű tárgyalása udvarban született költeményben jelentkezik, bár nem realisztikusan, Lorenzo Magnifico Nencia da Barbarino-jában. De már ennél is előbb, a XV. század kezdetén az új naturalista törekvés Berry Nercy illuminált imakönyvének illusztrációiban a vidéki élet jeleneteit adja. Ezek a kalendáriumi képek vezetnek el Bruegel hónap-festményeihez. A másik réteg, ahová Bruegel realista művészetének gyökerei a multba visszanyúlnak, az udvarokban a XIV. század óta a szobák ékesítésére annyira kedvelt faliszőnyegek, gobelinek, melyeken a vadászó urak és hölgyek, pásztorok és pásztornők mellett nagy szerepet játszanak a dolgozó parasztok, favágók és szüretelők.

Ezek a tématörténetileg érdekes adatok azt talán még nyilvánvalóvá teszik, hogy szükségszerűen meg kellett jelennie a festészet történetében az életképnek, de azt semmi esetre sem magyarázzák meg, miért volt éppen Bruegel az első, aki említett elődjeinek tapogatódzásai után leglényegén ragadta meg a nagy problémát, melynek örökértékű egyéni megoldását nyujtotta festményeiben.

VI.

Bruegel a fantasztikum életlényegfeltáró romanticizmusától lépésről-lépésre jut el kései képeink nemes egyszerűségéig, az emberi élet tragikomikusságát az epikus nagy nyugalmával s melegszívű tárgyilagosságával megfestett valóságinterpretálásáig. Minden „téma" csak *emberi* vonatkozásaiban érdekli, még szorosabban véve *hazai* nyelvre való lefordításban. Ebben az őszintén németalföldi áthangszerelésben, szemben a romanisták csinált formalizmusának idegenszerűségével, Bruegel képei művészi igazságukkal mélyen meggyőzőek minden esetleges irrealitásuk ellenére. Az alaktalan és Bruegel előtt *sub specie aeternitatis* meg nem rögzített németalföldi életszellem kristályosodott ki ebben a csodálatos művészben alkotó principiummá és nyert kifejezódést oeuvrejének a mindennapi élet festői értéket dokumentáló jellegében. Azonban túl a *realizmus* egyetemes művészettörténeti jelentőségü apológiáján, a képek reális tárgyi elemei mögött ott bujkál valami kimondhatatlan plusz. Néhol egészen a szimbolikusságig mélyül el Bruegel valóság-interpretálása, amely a nagy mester megértő, bölcs életfilozófiáját írradiálja, a képről lélekből szólva a lélekzet, belső összefüggést teremtve az egyes festmények között, melyek egymásrautalásának új szövevényén keresztül átdereng Bruegel örökjelentőségű szellemi portréja...

VII.

Első festményei tárgyi túlzsúfoltságukban belső kapcsolatot tartanak grafikájával. „A Farsang harca a Bőjttel" (1559.) még allegorikusan felfogott festménye Bruegelnek. Az erőteljes lokális színekkel megfestett, rálátásban adott nyüzsgő csoportban valósággal elvész a hordón ülő és egy nyárssal hadakozó kövér Farsang, akivel szemben a sovány Bőjtasszonyság hosszú sütőlapáttal vezeti a harcot. Részleteiben a kép éles termé-

Képzőművészet
1934. 79. sz.

véve és a moralista a költő fölött áll. Bruegelnél a hangsúly a kifejezésről az életállapotok megfigyelésére és előadására helyeződik át. Ebben keresi és találja meg a groteszket és a rendkívülit. Nem annyira azt, hogy milyennek kell lenniök az embereknek, mind inkább az, hogy milyenek hibáikkal, szenvedélyikkel és fonákságaikkal a valóságban — meséli el drasztikusan és humorosan, a szemlélőre bízva a tanulság levonását. Mint Rabelaisnál, nála is fokozatosan egészen háttérbe szorul az oktató tendencia és elnyeli lassan a tiszta művészi érdeklődés. (Max Dvorák.) Ugyanebben a szellemben állítja szembe Tolnai Károly is (Die Leichnungen Pieter Bruegels; München, 1925.) a két művészt: „A balgaságot Bruegel megváltoztathatatlan természeti szükségességnek fogja fel, amely az emberi lét birodalmában a tulajdonképpeni hajtóerő, a történések irányítója. Bruegel allegórikus rajzai nem prédikálnak, de a világ ilyen voltának szükségszerűségét bizonyítják. Bruegelnél a balgaság nem az istentől elhagyott világ ördög által való elvarázsoltságát jelenti, mint Boschnál, hanem felismert hajtórugó, mely az emberi létet szabályozza. Az esztelenség, balgaság, Bruegelnél nem értelmetlenség..."

IV.

Rajzainak másik csoportja: majdnem impresszionista tecnikával készült tájfelvételei, melyek olaszországi útjának (1552—1553) hatása alatt készültek. Bruegel visszautasította azt, amit Itália a festészetben jelentett és csak mint élményt fogta fel. Rajzai őszintén vallanak Bruegel természetátéléséről: él a táj az ő számára, a külső forma mellett valósággal a lélegzését is érzékeli, a fák, bokrok úgy nőnek ki belőle, mint a haj... Így átlelkesített hegyek nincsenek Bruegel előtt sem a grafika, sem a festészet történetében. A várost is, mint a természet egy töredékét látja, egész organikusságában megélte a természet ősi valóságát. (V. ö. Tolnai K. id. m.)

Az emberi lét újértelmű nagy ábrázolója számára az egész kozmikus lét feltárta nagy titkait és így történhetett, hogy Bruegel lenyügözően sokoldalú művészete az elindítója a modern plen-air-festészetnek.

Paál László: Erdő mélye
A Paál László Társaság tárlatáról

Fotó Röckel

V.

Mondottuk: Bruegel az első nagy életkép-festő. Rajzai közül a főbűnök allegórizálásai még csak arra jók hogy fantasztikus állatembereinek, csúszómászóinak és ördögeinek kifogyhatatlanul mozgalmas légióját teremtse meg, az erények sorozatban már az allegórikus tartalom az egyes részletekben már felülkerekedik az életképszerűség, hogy ezután évszak-metszetei, alakrajz-tanulmányain a realista látású festő komoly valóságbamélyedésről, nagy megfigyelő erőről, karakterlátó képességről tegyen tanuságot.

Bruegel érdeklődését a népélet iránt és zseniális odafordulását e kiaknázatlan témakörhöz, ami által hatalmas tartománnyal bővül meg a festőiség birodalma, sokféleképpen szokták megmoti-

Le. D. K.

TORNYAI János festő

Alföldi festő

Dercsényi László: Vasárnapi társaság

Magyar Nemzet 1960. (XVI.) 266. sz. 4. l.

1100. 9.

Tornyai János
festő

M.D.K.

A hódmezővásárhelyi majolikagyárat 1911-ben alapítottak és a művész kezdeményezésére a városbeli művészekkel szervezték meg a gyár elődjét.

Földes Anna: A korong művészei.
Nők Lapja, 1960. dec. 1. — 48 szám

MDK

Tornyai János [festő]

Említett művei: Alföldi tanya, Falusvége. (A mérőgárdaság a képzőművészetben c. kiállítás anyagából.)

Kürti Katalin: A „Mérőgárdaság a képzőművészetben" kiállításról.

Alföld, Debrecen, 1960. 2. sz. 85. l.

MDG

Tornyai [János festő]

(Irodalom említve.)
(Említve: Bús magyar sors c. alkotása.)

Julow Viktor: Az ihletett mű—vész.

Alföld, Debrecen, 1960. 2. sz. 83-84. l.

Tornyai János

Magyarország 1935. március

MŰVÉSZET

Tornyai János jubileuma

Hódmezővásárhely város vasárnap ünnepli ott született kiváló festőnknek, *Tornyai* Jánosnak, 50 éves művészi jubileumát, melyen gondolatban hálásan vesz részt a magyar művészet minden barátja.

Tornyai, aki Budapesten és Párisban tanult, mély és meleghangu tónusokba ágyazott festményeivel a kilencvenes éveknek igen kedvelt festője volt, kinek a tanyai népéletből meritett témái és még inkább megfestésük módja kissé Munkácsy Mihályra emlékeztettek. Később, a zsánerkép korának elmultával, az alföldi táj végtelenségének hangulatai ihlették néha nagyobb méretü kompozíciókra, de gyakrabban kisebb ábrázolásokra. A magyar naturalizmus és impresszionizmus, a pleinair korában azonban meglehetősen háttérbe szorult, anélkül, hogy ez kedvét szegte volna. Meg-megjelent kiállításainkon, s ha a divat kegye el is fordult tőle és az egykori nagy elismerés helyett jóval kevesebb igazságos méltánylásban volt része, mindig ama művészeink közé tartozott, akiknek munkásságát becsülni kellett.

Amidőn azonban a képzőművészeti izlés megváltozott, Tornyai romantikus naturalizmusa több megértésre talált, végül 1933-ban, az első nemzeti kiállításon, egyik képével, a *Műteremsarok*-kal akkora, sőt talán még nagyobb sikert aratott, mint pályája kezdetén. Nemcsak a közönség gyönyörködött művészetében, hanem elnyerte a *Képzőművészeti Társulat* aranyérmét és kevéssel ezután a *Szinyei Társaság* díját is. Ez a festménye kétségtelenül törtelen erőben, sőt azt lehetne mondani, felfrissülten állitotta elénk Tornyait, aki korát meghazudtoló könnyedséggel fogta össze benne egyik minden izében meglepő festői vizióját. A nagy sikernek elevenitő hatása nem maradt el, mert azóta jobbnál-jobb képekkel látogatja kiállításainkat.

Tornyai alkotásait erőteljes, kevés hangsulyra felépitett, széles ecsettel könnyedén odavázolt, kissé romantikus és tónusos festőiség jellemzi. Abban a módban pedig, hogy egy-két szélesen odavetett és erősen világitó színhangsullyal emeli ki kompoziciójának középpontját, Munkácsy Mihálynak rokona, anélkül, hogy puszta utánzásról lehetne szó, mert Tornyai egyáltalában nem epigon, hanem frissen és közvetlenül alkotó tehetség, aki ábrázolásmódjának erőteljes lendületével és lelkének hangulatosságával mélyen ragadja meg a szemlélő érdeklődését.

1935. III.

—n

meknevelő, szelid családanya.

2. De ne csak a konyhával törődjön, meg a gyerekeivel, ne legyen főzőmindenes, hanem legyen társadalmi lény, tudjon reprezentálni.

3. Sportnő legyen mindenekfelett.

4. Ne legyen ideges. Legyen nyugodt és okos asszony, aki a családjának él.

Szép assz

szép lesz a lakása, ha

Tüll négyzetméter 1 per

Löwy Arthur, VII.,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

Tornyai János
1968 AUG 24

1021

Januárban Tornyai-centenárium

Kiállítás készül magángyűjtők képeiből

Fél év múlva, 1969. január 18-án lesz a 100. évfordulója Tornyai János festőművész, Hódmezővásárhely nagy fia születésének. Természetes, hogy a centenáriumról szülővárosában méltóképpen kívánnak megemlékezni. Az évforduló ünneplése a festő nevét viselő vásárhelyi múzeumra ró elsősorban kötelezettséget, bár nyilvánvaló, hogy a város és a megye kulturális életében is jelentős esemény lesz.

■

Januárban nagyobb szabású kiállítással emlékeznek majd meg az alföldi népélet jellegzetes festőjének életművéről. Azonban — mint a Tornyai Múzeum igazgatója, *dr. Dömötör* János elmondotta —, nem a Nemzeti Galériában 1961-ben rendezett emlékkiállítás vagy az 1962. évi vásárhelyi Tornyai-kiállítás anyagát szándékozzák ismét bemutatni, hanem most elsősorban a magángyűjteményekben őrzött, tehát kevéssé ismert Tornyai-képeket állítják a közönség elé. A magángyűjtők gyakorta adnak segítséget egy-egy kiállítás teljesebbé tételéhez, most sem meglepő, hogy a múzeum a közelmúltban felhívással fordult hozzájuk, s kérte őket, hogy a kiállítás idejére bocsássák rendelkezésre a birtokukban levő Tornyai-képeket. Az elképzelés szerint ilymódon, mintegy száz festmény kerülhetne fel a kiállítás falaira. A felhívás sikerét jelzi, hogy már olyan gyűjtők is jelentkeztek, akikről nem is volt ismeretes, hogy Tornyai képek vannak birtokukban.

■

Jó lenne azonban, ha a centenárium méltó megünnepléséhez a múzeumon kívül más illetékes szerv is hozzájárulna. Szükségesnek látszik például olyan képzőművészeti pályázat kiírása, mely az Alföld mai arculatát tükrözi, s ezzel mintegy párhuzamot vonna, összehasonlításra adna alkalmat az egykori és a mai Alföld élete között. A centenárium ezen kívül jó alkalom lehetne egy fontos és napjainkban különösképpen aktuális művészeti kérdés, a korszerűség és a realizmus megvitatására.

Tornyai János hosszú éveket töltött Hódmezővásárhelyen, születésének 100. évfordulója szinte sugallja, hogy életének vásárhelyi állomásait emléktábla jelölje. A Serház téri ház —, melyben most az állami gazdaságok központja működik — falára azért kívánkozik tábla, mert itt dolgoztak egykor Tornyai és művésztársai; a Beloiannisz téri úgynevezett Baranyiház falára pedig azért, mert e helyen töltötte Tornyai életének utolsó éveit.

■

Úgy érezzük, még nem késő felemlíteni, hiszen a jövő év, 1969, a Tornyai-centenárium éve, hogy képzőművészeti kiadványaink sorát csak gazdagítaná, ha a nagy alföldi festőről újabb monográfiát jelentetne meg a Corvina Kiadó, ha másképp nem is, legalább a művészi kiskönyvtárban.

VARGA EDIT

TÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

LAP

KASPART LAPJA

V. ÉVFOLYAM, 198. SZÁM

Közlemény

a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága és a forradalmi munkás-paraszt kormány együttes üléséről

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága és a forradalmi munkás-paraszt kormány 1968. augusztus 23-án együttes ülést tartott. Az ülésen részt vett a Központi Ellenőrző Bizottság elnöke is.

Az ülés résztvevői Kádár János elvtársnak, a Központi Bizottság első titkárának előterjesztésében meghallgatták a Politikai Bizottság beszámolóját a csehszlovákiai eseményekről, az időszerű kül- és belpolitikai kérdésekről. A Központi Bizottság megvitatta és egyetértően tudomásul vette a beszámolóban foglaltakat. Az együttes ülés egyhangúlag jóváhagyta a további tennivalókra vonatkozó javaslatokat.

A Központi Bizottság úgy határozott, hogy a tárgyalt témákról rövid időn belül megfelelő formában tájékoztatja a párt tagságát. (MTI)

A szocialista brigádok eredménye

866 ezer forint többletbevétel

a vásárhelyi Vörös Csillag Tsz-ben

ÁS

ocialista áraihoz

yegetnek a belső és a külső merényletei.
estvérországok kommunista ainak bratislavai találkoelfogadott azon kötelezettkeznek, amelyek szerint ogatjuk, erősítjük és vén nép szocialista vívmájük az imperializmus ka-

ták által felbújtott és táorradalmárok a hatalmat

(Folytatás az 5. oldalon.)

MDK

Tornyai János

A "Kéve" Müvészegyesület tisztikara és tagjai. Kéve XX. kiáll. 1929.

Tornyai

Szerepel az I. Szegedi Országos Tárlaton (1900)

Szelesi Zoltán: Pintér József

Tiszatáji 1968. X. sz. 927. o.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Tornyay János

VILÁGOSSÁG
1984 MÁJ

1021

Tornyay János: Nehéz lecke

rom
No
„ ·
Idő
a v
fel a kérdést. A tisztelendő úr rajott, hogy hagyományos módszerével a fejekben csupán foszlányok maradnak meg a tanulságos történetekből. Így került előtérbe a szemléltető oktatásnak hitéletben történő hasznosítása.

igy
ka
ge
ilt
l
rajzok bemutatására ke
A jászolban ott feküdt a l
fölötte görnyedt a szentcs
pásztoroknak csupán az
volt lábuk, mert térdelve
A körül álló állatok gomol

Endrődi István rajza

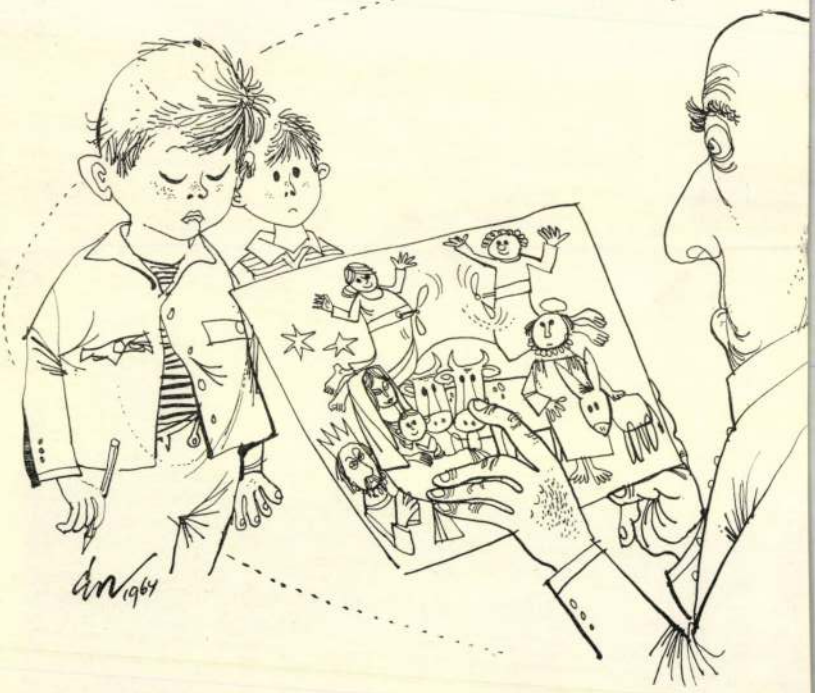

Tornyai János

"az igazi müvészet se nem tudomány, se nem mestersé-
ség, nem lélek nélküli cizellálás és nem türelmes,
józan leltározás, hanem negy gerjedés, lélekfelhe-
vülés megnyilvánulása"

Maksay László: A müalkotás születése Bp. 1966. 41.l.

MDK

Tornyay János

Felhő a falu felett, of.

A Tisza télen, of.

Miosarnok 1932/33 téli kiáll. keretében a KÉVE jub. kiáll. kat. 7.1.

Tornyai János

festő-

M.D.K

A vásárhelyi kiállításon az Alföld
nagy festőjének nevéről elnevezett
díj kerül kiosztásra.

Pitthy Valéria: Vásárhely tűr éve
Művészet, 1964. október – 14 lap.

Tompai János festő –

M.D.4

Méltatás

Ritly Valéria: Vásárhely tű éve
Művészet, 1964. október - 14 lap.

MDK

Tornyai János

A külföldi kiállitások ügye. Képzőművészet 1928. lo. sz. 116.l.

MDK

Tornyay János

Csendélet, of.

Műcsarnok 1932/33 téli kiáll. keretében a KÉVE jub. kiáll. kat. 8.l.

M.D.K.

Tornyai [János J. festő

nevét említi:

Sz.Kürti Katalin: Vásárhelyi tárlat 1968 - Debrecenben

ALFÖLD, Debrecen, 1968. XIX.évf. 7. sz. 67. old.

Tornyai János

a hódmezővásárhelyi művésznek
veretős mestere. Szegénysorsúnak
vadék. Ifjúkorában megjárta Párizst,
munkásnyával való találkozása egész
életére kihatott. Az ő stílusában
festette parasztéletképeit, a Tanyát
néhány történeti tárgyú kompozíciót is
festett (Rákóczi Rodostóban, Bercsényi
Miklós).

Artner Tivadar: Évezredek művészete. Bp. 1965.
Gondolat k., 605 l., ill.

473. l.

Tornyai János

Zárdándrar
Tisza partján, of
Interieur
Csend, of
Fűzfák, of
Magános nő, of
Niobe "
Erdőben "
Téli alkonyat "
Erdőrészlet "
Nagy bomlás "
Kubikgödrök "
Nyomor "
A befagyott Tisza "

Szeged 1917

Tornyai János

2016 Víz partján, of
Tájkép, of
Eső után, of
Anyám a szobában of
Tisza, of
Sári festeni tanul, of

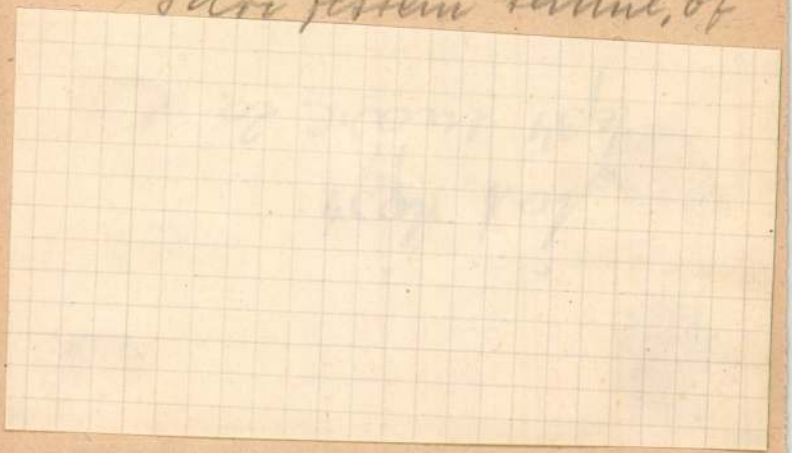

8681/1934. szám.

III.ü.o.

Hivatkozással fo

alatt kelt fölterjesztésére, t

értesitem tek. Bizottságot, ho

Dr. M é s z á r o s G y u l

hó 1-től folyó évi április hó

Budapest,1934.é

Tornyai János

A Tornyai Társaság
szemléje –
Puszták Népe
(Hódmezővásárhely)
1946, 1947, 1948
évfolyamok
jelentek meg
eddig.
Szekeres Galyasi
Miklós

ás király kálváriáján.

. l. (Képe 210. l. és XLII. táblán.) —
:r László: Könyvismertetés. AÉ, XVIII.,
3., 173. l. — Czobor: Egyházi emlékek
örténelmi kiállításon. Bp. 1898., 17. és
-86. l. (Képe 82. és 84. l.) — Molinier:
toire generale des arts appliques. IV.
t, Páris, é. n. 259. és 266—271. l. (Képe
I—XIX. tábla.) — Radisics—Szendrei:
yar műkincsek. III. kötet, Bp. 1901.,
-40. l. — Divald: A régi Buda és Pest
észete Zsigmond és Mátyás király és
gellók korában. A M. Mérnök- és Ép.-
. Közl. XXXV., 1901., 379. l. — Mihalik
ef: A zománc. Pozsony, 1901., 48—49.
24. l. (Képe 47. l.) — Divald: Budapest
észete a török hódoltság előtt. Bp. é. n.
3.) 149., 150—151. l. (54. kép.) —Forster:

Tornyai János

Rabhaladó

204. l

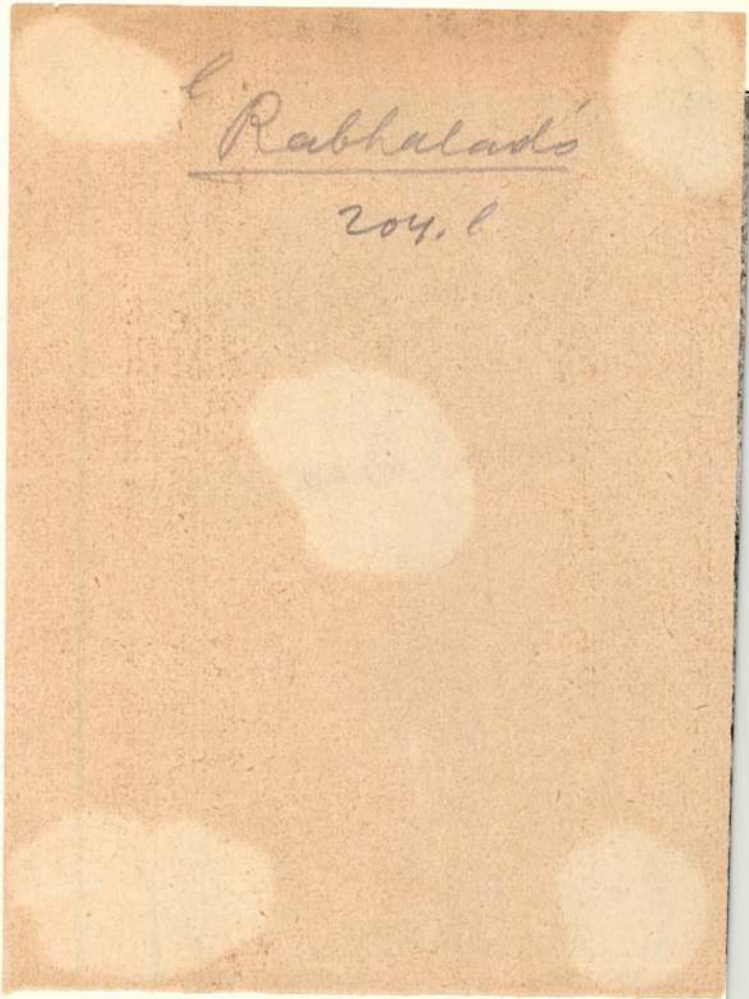

Tornyai János

l.

Szabad Művészet

1950. 182. l.
184. l.
185. l.

Tornyai János

Szabad Művészet

1957. 239. l.

Budapest, 1940. ápril

A hivatalos másolat hiteléül:

Pinányi

miniszteri irodatiszt.

A MAGY. KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTÉRIUM MŰVÉSZETI ÜGYOSZTÁLYA

Tornyai János

1911

Tornyai János. — A Mári. — Irta Rb. Népszava, nov. 4.

(Művészet 1911. 428. l.)

[illegible] mint egy ily jol
megirt és pontos műsaj[illegible] [illegible]

607. szám.

19

Műemlékek Orsz

Tárgy:

Darvas Pál 154'90
P. ös könyvszám-
lája.

A beadvá

Mellékletel

Egyúttal e

Előirat sz

Utóirat sz

Másolta:

Összeolva

Sz. sz. 9340/1-18, 9361-62

Tornyai János

l.

Szépm. Múz. Ecsk

IX. 274. l.

Tornyai János, festő

M.D.K.

Életrajzi adataikor értékes részleterrel járul hozzá a cikkíró. Különösen érdekes tizenhat éven át modelljéhez és hűséges segítőtársához való viszonya, ari betegségében és Pestre-költöréséig ápolta, s aki egyébként, mint ősszeketség, maga is festett és ki is állított.

(Kovács Mária)

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1956. máj. hó,

Almási Gyula Béla: Adatok Tornyai és Mári művészeti kérdéseihez

5. sz. 34-35. old.

Tornyay János

A Szépművészeti Múzeum XIX. századi magyar gyűjteményében szerepelt.

N. u. 1942. VI. 14.

Tornyai János
festő

M.D.K

Korács Mári Tornyai mellett
herdett el festegetni.

— 42 l.
Művészet, 1961. január. — 1 szám.

Tornyai János

Füzes, 150 P.
Rózsehuzók 200 P.
Népoktatás 500 P
Gyümölcsszedő leány, 200 P.
Üres a csárda, 800 P
Virágkötözés, 1000 P.
Pici kutya, 300 P
Tanyák, 150 P.
Befagyott Tisza, 150 P
Esthajnal 150 P
Reggeli sepres, 150 P
Szobám 200 P
Pirosruhás nő, 200 P
Zit a szőllők között, 150 P

Szeged 1934

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
483 1913 szám
Érk.: 913 év jún. hó 25. n.

< Tornyai János >

cikke

U. 1103

< > Utóhangok a Mári tárlatáról.

Hódmezővásárhely

1914. jan. 1.

Megjelent az új

MŰVELTSÉG

a legszebb magyar kiadvány. Legfinomabb papíron remek nyomással készült, a legkitünőbb írók és művészek közreműködésével. A kiadvány tartalmából: *Kosztolányi* kiadatlan versei, *Esze Tamás* tanulmánya Esze Tamás kurucvezérről, *Tersánszky Józsi Jenő* kedves kis „perc operája", *Török Sophie*, *Berczeli A. Károly* versei, *Gyergyai Albert* visszaemlékezése Du Bos-ra, a kitünő francia esztétára, *Wolsky professzor* cikke a biológia fejlődéséről, a nagy magyar költő *Vajda János* feleségének kiadatlan naplórészletei, *Szőnyi István* egy akvarelljének és *Barabás Miklós* Tengerparti tájának *színes reprodukciója.* Minden műveltségre vágyó ember számára élmény a Műveltség.

lapára mindössze: 5 pengő.

Kiadja a Magyar Nemzeti Múzeum Sajtó és Fotó Intézete, Baross-u. 13. Telefon: 181-707.

Tornyai János

ivód

Gerlötei

Temes vármegye közig. bizottságától.

19.

os Bizottságának

Budapest.-

st arról, hogy a fenti mü I. és II
att küldetett meg a közigazgatási
en mikor milyen szám alatt ismer-

Tornyai János

Nyug. 1930 k. (repr.)
Gémeskút. 1910. (repr.)

Artner Tivadar: Évszázadok művészete. Bp. 1965.
Gondolat k., 605 l., ill.

474. l.

A JUSS
TORNYAI JÁNOS FESTMÉNYE
A RÁTH-DÍJ NYERTESE

Műcsarnok 1904. 192.

Tornyai János

Fiedler, Bernhard tájfestő (szül. 1816-ban), meghalt Triestben.

Franz, David festő (szül. 1851-ben), meghalt Pullachban, München mellett.

Fux, Josef festő (született 1842-ben), meghalt Bécsben.

Griesebach, Hans műépítő, meghalt Berlinben.

Hennebicq, André festő (szül. 1836-ban), meghalt Saint-Gillesben, Belgiumban.

Mme Herbelin, ismert miniaturista (született 1819-ben), meghalt Párisban.

Majendy, Henry táj- és életképfestő (született 1862-ben), meghalt Karlsruheban.

Marquet de Vasselot, Jean-Joseph-Marie-Anatole szobrász (szül. 1840-ben), meghalt Párisban.

Mettling, Louis festő, meghalt Párisban.

Müller, Wilhelm Karl festő (szül. 1839-ben), meghalt Drezdában.

Pauwels, Ferdinand drezdai tanár és festő (szül. 1830-ban), meghalt Drezdában.

Rittmeyer festő, meghalt St. Gallenben.

Roblat, Jean-Mari-Benoit műépítő (szül. 1831-ben), meghalt Párisban.

Rosz, Christian norvég festő (szül. 1844-ben), meghalt Rómában.

Sattler, Hubert festő és tanár (szül. 1816-ban), Bécsben meghalt.

Séglas, Louis-Léopold műépítő (szül. 1871-ben), Párisban meghalt.

Verescsagin (1842—1904). A japán-orosz háború egy megrendítő katasztrófája megfosztotta Oroszországot egyik legnépszerűbb és világszerte leg[illegible]

művészet tulajdonképeni célján kívül, más természetű célok szolgálatába is szegődhetik, anélkül, hogy ezzel lényegén vagy méltóságán akárcsak a legcsekélyebb csorba is esnék.

És csakugyan, alkotásainak hosszú sorozatában csaknem minden egyes mű egy-egy fényes dokumentuma e tétel igazságának.

Verescsagin úgy művészetében, mint irodalmi működésében realista volt a szó legigazabb értelmében, de anélkül, hogy azért bármely iskolához vagy irányzathoz határozottan csatlakozott volna. Csataképeket festett ugyan, de sohasem önmagukért, hanem azzal a nyíltan kimondott célzattal, hogy elrettentő például állítsa oda a háborúknak egy-egy megrendítő jelenetét az emberiség elé.

Művészi pályájára tán döntő befolyással volt az, hogy eleinte katonának készült, a tengerészeti akadémiába járt és néhány évet tényleges szolgálatban is töltött az orosz hadseregben. De művészi hajlamai végre is győzedelmeskedtek s mikor a katonaságtól saját kérelmére elbocsátották, Párisba ment, ahol egy esztendőt töltött az akadémián. Itt azonban hamarosan ráunt az iskola szűk korlátaira és keletre ment, ahol a természet vad szépségei bűvös erővel ihlették meg lelkét. De ez sem tartott soká. Nyugtalan természete visszavitte őt Párisba, ahol Gerome műtermébe készült abban a reményben, hogy itt szabadon kibonthatja majd egyéniségének a szárnyait. Sajnos, ebben a reményében is csalódnia kellett.

Visszament tehát keletre s résztvett az oroszok

SZLÁNYI LAJOS : TÉLI NAPSÜTÉS

TORNYAY JÁNOS : MŰTEREMBEN

Nemzeti képzőm. kiáll. 1933

Tanyai.

A Tanács-Galériában rendezett kiállításon művei szerepelnek.

Magyarság, 1928. März. 21.

Tormyai.

Alkotása szerepel a Munkácsy-
éh első kiállításán.

Pesti Napló, 1928. Nov. 11.

MDK

Tornyai János

neve az előszóban emlitve

14. vásárhelyi őszi tárlat, Tornyai J. Muz.
1967. okt.

M.D.K.

Tornyai János, festő

"Rákóczi Rodostóban" c. festményén az elvesztett szabadságharc búslakodó hangulatához vezet vissza.
1904. 260.o.

Hárs Éva: Vázlatok a kuruckorból. Martyn Ferenc festmény sorozata 259.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

Tornyai János

Festőművész. Emlékkiállitása 1961.nov. 25-től
Magyar Nemzeti Galériában
Plakáton egy kiemelt kép 82x57.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek. /összeállitotta: Munkácsi Piroska /
O.Sz.K. kiadványai Bp. 1965. 47.1.

Tornyai János

Kertrészlet olaj

Szentendrei park "

A Szentendrei Művésztelep jubileumi kiállítása 1926–1956 Kiállítási katalógus

Tornyai János
festő

MDK

Méltatás.

Pomeczky Géza: A szentendrei művészet.
Élet és Irodalom, 1968. szept. 28 - 8 kép.

MDK

Tornyai János, festő

Kovács Mária 86 éves hódmezővásárhelyi festőművész Tornyai tanítványa volt.

–: Érdekes új kiállítások vidéken 7

Népszabadság, Bp. 1968 ... 8.

Torayai János

A Vásárhely. Művéntelep egyik alapítója.

Almási Gyula Béla: Vásárhely és a Kézzőművének

Tiszatáj 1967 IV. n. 366 old.

Tornyai János

a T. J. Museum megrendezte (harmadizben) a dél-alföldi képzőművészek kollektív kiállítását.

Magyar Hemvet, 1967. VI. 14. 4. o. Napló.

Tornyai János

A Hódmezővásárhelyi Művészeti Társaság Tagja (1926)
1929-ben Barcelonában aranyérmet nyert.
1933-ban a nyakat Szentendrén tölti. Műtekemben c. képéke aranyérmet kap, majd elnyeri a Szinyei Társaság nagydíját.

Ambrus Tibor: A vásárhelyi művészet multja

Kortárs 1968 II. 304 old.

Tornyai János

„A juss" (1910 körül) c. művét említi és nines táblán közli

Magyar mestermüvek, Budapest, 1966

Dev. Körner Éva

Tornyai János (1869-1936)

Alföldi tanya. o.v. 77,3 x 110,5 cm.
J.b.l.: Tornyai. MNG. Ltr.: FK 1734.

Falueje. o.lp. 40 x 51,5 cm. J.j.l.: Torny
MNG. Ltr.: 51.644.

Pirosszőlnyás nő. o.lp. 42 x 33,4 cm.
J.j.l.: Tornyai. M.N.G. Ltr.: 58269T.

Reprodukció: Tanya

mezőgazdaság a képzőművészetben, kat. bev.
Matolni János. Bp. 1959

24.

Tornyai János

Vásárhelyen élt, vezetésével alakult meg a „Hódmezővásárhelyi Képző-művészeti Egyesület" (1907)
(Szimmahúzás, Menyecske, Juss, Hurkatöltés, Gémeskút, Betyárszakalom, Nagy Bekvényi Miklós (arc.)

Ambrus Tibor: A vásárhelyi művészet múltja

Kortárs 1967 XII. 1986 old.

Tornyai
János

SZABOLCS-SZATMÁR MEGYEI MÚZEUMI SZERVEZET
NYÍRBÁTORI BÁTHORI ISTVÁN MÚZEUM

A Magyar Nemzeti Galéria,
a Nemzeti Múzeum Történeti Múzeum,
a Magyar Dohányipar, a MÉTE,
a Déri Múzeum, a Tornyai János Múzeum,
a Nyírbátori Járási Tanács,
a Hazafias Népfront Járási Bizottsága,
a Pedagógus Szakszervezet Járási Bizottsága,
a Járási TIT, Művelődési Ház,
a Báthori István Gimnázium
a Szabolcs-Szatmár megyei Idegenforgalmi Hivatal,
és a nyírbátori Magyar—Lengyel Baráti Kör támogatásával

AZ ORSZÁGOS MÚZEUMI HÓNAP ALKALMÁBÓL

1967. év októberében

MÚZEUMI HÓNAPOT

rendez,

melynek előadásaira, kiállításaira tisztelettel meghívja

Program:

Október 1. vasárnap, 17 óra — Múzeum:

TORNYAI JÁNOS EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

A vendégeket üdvözli: dr. Szalontai Barnabás múzeumigazgató. A múzeumi hónapot és a kiállítást megnyitja: Gulyás Emilné dr. megyei vb. elnökhelyettes.

A kiállítást rendezi és ismerteti: dr. Bodnár Éva művészettörténész, a Magyar Nemzeti Galéria osztályvezetője.

A hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeumot dr. Dömötör János múzeumigazgató, országgyűlési képviselő képviseli.

A Múzeum Baráti Kör és a Magyar—Lengyel Baráti Kör találkozója.

Október 4. szerda, 17 óra — Gimnázium:

A NAGYSZENTMIKLÓSI ARANYKINCSEK

rovásfeliratainak megfejtése c. előadás. Előadó: dr. Csallány Dezső kandidátus, megyei múzeumi igazgató.

Október 8. vasárnap, 11 óra — Múzeum:

SZÁZÉVES A MAGYAR DOHÁNYIPAR

c. kiállítás.

A kiállítást megnyitja: Balogh József járási vb. elnökhelyettes. A kiállítást ismerteti Graselli Miklós, a Nyíregyházi Dohányfermentálógyár főagronómusa.

Október 11. szerda, 17 óra — Gimnázium:

ARANY JÁNOS, MINT NEVELŐ
c. előadás.
Előadó: dr. Szilágyi Béla, a Nyíregyházi Felsőfokú Tanítóképző Intézet tanára.

Október 14. szombat, 13 óra — Ref. templom:

Báthori István erdélyi fejedelem, lengyel király emléktáblájának
KOSZORÚZÁSA.
Emlékbeszédet mond: Bodnár István, a nyírbátori Báthori István Gimnázium tanára.

16 óra — Múzeum:

VETÉLKEDŐ (gimnázium növendékeinek)
Ki mit tud Nyírbátor történetéből, műemlékeiről.
Ki mit talál a nyírbátori Báthori István Múzeum kiállításain.
Vezeti: Takács Péter, a nyírbátori Báthori István Gimnázium tanára, és dr. Szalontai Barnabás múzeumigazgató.

Október 29. vasárnap, 11 óra — Múzeum:

A NAGY OKTÓBERI SZOCIALISTA FORRADALOM 50 ÉVES ÉVFORDULÓJÁRA

fényképdokumentációs kiállítás helyi tárgyi emlékekkel. Megnyitja: Kókai István, az MSZMP járási bizottságának osztályvezetője. A kiállítást ismerteti: Bányász Lajos, a nyírbátori Báthori István Gimnázium igazgatója, a járási TIT titkára.

D. Tóth György nyírgelsei veterán visszaemlékezései az orosz szocialista forradalom harcaira.

Fk.: dr. Szalontai Barnabás
múzeumigazgató 1400 db. — 1967. IX. — 2879. SZNYV.

M.D.K.

Tornyai János, festő

egy újabban előbukkant vázlatával kapcsolatban szerző, a vázlat részletes ismertetésén tul ismét kifejti a már 1956-ban irt tanulmányában is megirt nézetét, hogy Tornyai „Juss" c. képe, mellyel 1909-ben Ráth-díjat nyert, még az 1932-ben festett, un. „Nagy Juss"-on is befejezetlen, egy szerűen azért mert befejezhetetlen, mint célkitűzés „a magyar".

Galyasi Miklós: Adatok és reflexiók Tornyai János "Juss" c. festményének eszmeköréhez

Művészettörténeti Értesitő, Bp. 1964. XIII.évf.

1. sz. 31. old. (3 szöv. á.)

Tornyai János - 2 - gestő

M.D.K.

... parasztí élet heszveiner világgá-
kiáltását" egyetlen képen megvalósítani.
Ehhez az egyetlen festményhez, a mondani-
valók egész eszmeköre, kapcsolódik, melyek túl
haladják a képzőművészet lehetőségeit. Ezért
ez a festmény nem élet kép, hanem élet forma,
melyet a művész átélt, s csáltal elhatnúve több.
~~mint~~ a nagy magyar realista festők sorszor mester
segbelileg különb alkotásainál, akik csak időnkint. /.

Galyasi Miklós: Adatok és reflexiók Tornyai János
"Juss" c. festményének eszmeköréhez

Művészettörténeti Értesitő, Bp. 1964. XIII.évf.
1. sz. 33 old.

M.D.K.

Tornyai János, festő

... tettek kirándulásokat az olyan betyár-romantikának tekintett magyar parasztéletbe. Voltak, akik megérezték a XX. sz. elején még csak föld alatt morajló problémákat Fényes Adolf, Koszta József, Nagy István vagy Mednyánszky – de ők csak a kiábrándulást tudták érezteti az uralkodó társadalmi rendszerből – sokasem az ellene-fordulást. Ezen a téren a „Juss" eszmekörének mindvégig egységes, töretlen emberi magatartásához – képességeik és kifejezés módjuk, minden különbözősége ellenére is csak Derkovits életműve hasonlítható.

Galyasi Miklós: Adatok és reflexiók Tornyai János "Juss" c. festményének eszmeköréhez Művészettörténeti Értesítő, Bp. 1964. XIII.évf.

1. sz. 34-35. old.

Tornai János

Jusz. (repr.)

Kovács Irén, Sz.: Ki ez? Művészettörténeti társasjáték. Kártyaszövegek: Kontha Sándor. Bp. 1960. 2. kiad. 100 t. 1 mell. 23 l. /Homo ludens 2./

95. t.

Tornyai János (1869-1936)

A Hódmezővásárhely környéki paraszti élet festője (Tusz).

Kovács Irén, Sz.: Ki ez? Művészettörténeti társasjáték. Kártyaszövegek: Kontha Sándor. Bp. 1960. ?. kiad. 100 t. 1 mell. 23 l. /Homo ludans 2./

95. t.

„Tornyai János"

festészetéről 1966-ban Mészáros Máriza rendező filmet készített. (szakértő: dr. Bodnár Éva.) ~~Főtémája~~
Élete végéig hű maradt Hódmezővásárhelyhez.
A film főtémája a Juss, amit 32 éven át festett.

Müvészeti - irodalmi - pedagógiai filmjegyzék. Tudományos Ismeretterjesztő Társulat. Bp. 1966. 37o l.

3. l.

Tornyai János

„Vásárhelyi zsinek" cimmel Mészáros Márta rendező 1961-ben filmet hézi-tett (szakértő: dr. Bodnár Éva), a vásárhelyi művésztelepről, melynek elindítója Tornyai és Endre voltak.

Művészeti - irodalmi - pedagógiai filmjegyzék.
Tudományos Ismeretterjesztő Társulat. Bp. 1966.
Zá 37o 1.

78.1.

M.D.K.

Tornyai János, festő

nevét említik a Hódmező-
vásárhelyi szabadiskolával kap-
csolatban.

Szombathy Viktor: Budapest - Dunaújváros - Lőrinc
Bp. /196?../ Panoráma. /Magyarország írásban és kép-
ben 15.köt./
115 old.

Tornyai János, festő (1869-1936) M.D.K.

„... mint alkotó művész jelentős szerepet foglalt el ... az alföldi tájak és a szegény parasztság életének ábrázolásában ... Művészete munkácsy drámaiságát vitte tovább ...” A róla elnevezett hódmező vásár helyi múzeum sok művét és emlékit őrzi.

Szabó József : Budapest - Dél-Tiszántul

Bp. /1961/, Panoráma, /Magyarország irásban és képben 8.köt./

86. old.

Tornyai János MDK

Részlet a st. Cloudi parkból, olf,vázlat

Mücsarnok 1898/99. téli kiáll.

MDK

Tornyay János

Pesti Hirlap 1934. évi nagy naptára. 61.l.

MDK

Tornyai János

A Szinyei-Társaság reprezentativ kiállitása.
Pesti Napló 1937. okt. 17. 12.l.

MDK

Tornyay János

Mocsaras táj. Olajfm. 20x36. Jelzett.
Aratás után. " 14x20. "
Menyecske. " 69x56.
Szitáló menyecske. Olajfm. 85x65. Jelzett.

Árverési Csarnok aukció kat. 1934. szept. 59. lap

MDK

Tornyai János

Szitáló menyecske.	Olajfm.	85x65.	Jelzett.
Tájkép.	"	45x47.	"
Korallok.	"	16x22.	"
Kazlak.	"	16x22.	"
Tájkép.	"	50x58.	"

Árverési Közlöny, 1936. 2.sz. 53.lap

MDK

Tornyay János

Alszik a puszta, of.

Téli éj, of.

Műcsarnok 1932/33.téli kiáll.keretében a KÉVE jub. kiáll. kat. 8.l.

Tornyai János

a Várbeli Kiállításon.

Pernecky Géza: A Nemzeti Galéria
vendégkiállítása a Várban.
Magyar Nemzet, 1967. X. 11. 4. o.

MDK

Tornyai János, festöm.

vidéki tárlatokat rendezett , eddig Baján, Makón, Battonyán és Mezöhegyesen.

Tornyai János vidéki tárlatai.
Képzömüvészet. 1928. 15.sz.

Tornyai János MDK

Tiszamenti erdő, olf.vázlat

Műcsarnok 1898/99. téli kiáll.

M.D.K.

Tornyai János, festő

"Kucsmás fej tanúlmány", rajz. Fekete repr. 3.o.

Ez a könyv 1958-ban készült a vásárhelyi művésztelepen dolgozó művészek 1957-ben készült vázlataiból.

Almási Gyula Béla, Szabó Endre: Vásárhelyi vázlatkönyv 1957. TIT Csongrádmegyei Szervezete megbizásából Gondolat kiadó. Bp. 1958.

Tornyai János
festő

M.D.V

Képeit gyakran egészen közönséges,
de azóta eltűnt ugyneverett sesztér
deklive festette.

Bénigi László: Jegyzetek a Szépművészeti Muzeum...
Művészet, 1967 junius - 34 lap

Tornyai János

2 festménye szerepel a Szinyei Társaság kiállításán az Ernst Múzeumban

Pesti Napló 1937 X. 17

Tornyai János

Szeregyett a Műcsarnok

nemzeti tárlatán

PH. 1933. IV. 19.

Tornyai János, festőm. MDK

tájvázlatai szép példái a szemlélő előadásnak.

A Műcsarnok Téli Tárlata.
Képzőművészet. 1928. jan. II.évf.6.sz. 10.l.

Torny ai János festő M.D.K.

A hódmezővásrhelyi majolikagyár egyik létrehozója a 10-es évek elején.

Kiss Károly: Ősi ipar mai gicos.
Tapasztalatok a vásrhelyi Majolika gyárban
Magyar Nemzet 1963. ~~19~~.augusztus 19. 11.1.

Tornyai János MDK

A müterembe besüt a nap, olf.

Mücsarnok 1915-16 téli tárlat

MDK

Tornyai János

Őszi köd, 23x28, Beczkói Biró Henrik tul.
A juss, 65x70, " " " "

A Szinyei Merse Pál VI.Kiáll.Budapest,
1937. Okt. Kat. 10.1.

Ternyai János festő M.D.K.

Szobabelső. repr.

Kampis Antal: A képzőművészetek története. 30. t.

A Kultura Világa Bp. 1963.

Tornyai János (Hódmezővásárhely, 1869. jan. 18. -- Hódmezővásárhely, 1936. szept. 20.): festő. Zsellérszülők gyermeke volt. 1886--88 között a bp.-i Mintarajzisk. rendes, 1888--89 között pedig vendéghallgatójaként Székely Bertalan, Lotz Károly, Greguss János növendéke volt. 1890-től 1892-ig Bécsben katonáskodott, 1894-től szülővárosából kapott ösztöndijjal Párizsban a Julian Ak.-n képezte magát, ahol igen nagy hatást gyakorolt rá Munkácsy Mihály festészete. 1897-ben bejárta Német- és Olaszo.-ot, majd hazatért Hódmezővásárhelyre. Megélhetési gondokkal küzdött, müteremhez is csak 1903-ban jutott. A Mücsarnok 1904. évi tavaszi tárlatán a Juss c. képe első változatával Ráth György-dijat nyert. Később Rudnay Gyula, és Endre Béla társaságában gyüjtötte a népmüvészet emlékeit, s együtt hozták létre a népi fazekasság megmentésére a hódmezővásárhelyi müvészek Majolika- és Agyagipari Telepét is. 1910-ben müvészeti lapot inditottak Jövendő

KSné

cimmel. Hódmezővásárhelyen 1908-ban rendezte első kollektiv tárlatát. A 10-es évektől Mártélyon lakott, itt festette alföldi tájképeinek sorozatát. 1919-ben Pestre költözött. Csizmahuzás c. képe 1927-ben az őszi tárlaton Jankó-dijat nyert s ezzel egyidejüleg megkapta az Ipolyi-dijat is. 1928-ban Bercsényi c. festményét Vaszary-dijjal, 1929-ben Csokorkötés c. müvét pedig aranyéremmel jutalmazták a barcelonai nemzetközi kiállitáson. 1933--34-ben néhány hónapig Szentendrén dolgozott. Müteremben c. képét az 1933. évi Nemzeti Képzőmüvészeti Kiállitás aranyéremmel, 1934-ben a Szinyei Társ. nagydijjal tüntette ki. A Képzőmüvészek Uj Társasága (KUT), a Munkácsy Céh, a Magy. Képzőmüvészek Iparmüvészek Egyesülete (KÉVE), a Paál László Társ. tagja volt. 1934-ben Hódmezővásárhelyen müvészek, irók és mübarátok §-társ.-ot alapitottak. Élete utolsó éveit ujra Hódmezővásárhelyen töltötte, de már nemigen alkotott. A m. paraszti sors ihletett ábrázolójaként kezdetben Munkácsy nyomdokain haladt. E korszak jellemző alkotásai: Rákóczi Rodostóban (1904), Betyárszerelem (1907) stb., s a Nagy Bercsényi Miklóst ábrázoló egészalakos portré (1908). Egész életmüvén áthuzódó problematika szülötte volt Juss c. képe, melynek mondanivalója a paraszti sors nyomorusága, tragikuma sugallta fojtott szinezésü tájképeit is (Kutágas, Magyar sors stb.). Öregkori képein élénkültek csak meg a szinek, s változott a tematika is könnyedebbé (Zöldkabátos asszony, 1932--34 stb.). Müveiből többet őriz az MNG. 1911-ben a Müvészházban, 1917-ben az Ernst Muz.-ban, 1923-ban az Alkotás Müvészházban volt kiállitása. 1961-ben az MNG rendezett emlékkiállitást müveiből. -- Irod. Faragó S.: T. (Hódmezővásárhely, 1934); Elek Artur: T.J. (Magyar Müvészet, 1936); Bodnár Éva: T.J. (Bp., 1956).

KSné

Tornyai János festő

Magyar Életrajzi Lexikon

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Tornyai János

1966 SZEP 20.

HÍREK

SZEPTEMBER 20 KEDD

Friderika napja. A nap kél: 5.27, nyugszik: 17.47 órakor. A hold kél: 12.39, nyugszik: 20.47 órakor.

1021

Harminc éve, 1936. szeptember 20-án halt meg Tornyai János, az alföldi festőművészet és a magyar kritikai realizmus jelentős egyénisége, a hódmezővásárhelyi művésztelep egyik kezdeményezője, Munkácsy Mihály tanítványa és pártfogoltja, akinek sok tekintetben művészetében követője maradt. Ifjan megjárta Párizst. Élete nagy részét szülővárosában, Hódmezővásárhelyen, utolsó éveit Szentendrén töltötte. Majd egész életében nélkülözött, a művészettörténet-írás csak legutolsó éveiben emlékezett meg róla. Fiatal korában a kuruckor témái ihlették; forradalmi hevületet idéző képeken festette meg Bercsényit, Rákóczit. Alkotásai túlnyomórészt a falusi nép nehéz életét jelenítették meg. Emberként, művészként összeforrt a parasztsággal. Művészi pályájának évtizedeit végigkísérte legismertebb témája, a „Juss", amelyről több nagyméretű vázlata és temérdek tanulmánya maradt fenn. Az alföldi paraszti élet könyörtelen, komor tragikumát kifejező kompozíciót véglegesen sohasem fejezte be. Többi alkotásai, főként népi életképek, tájképek, csendéletek, kertképek, enteriőrök, s néhány műteremképe élete alkonyán élénkebb színeket, könnyebb kifejezésmódot tükröz. Két évtizeddel halála után, 1956-ban szülővárosa a róla elnevezett múzeum előtt szobrot állított nagy művészfiának.

1966. SZEPTEMBER 20.

Bővítik a szigetvári s

De: lesz-e utánpótlás a pék sz

(A Baranya megyei Tanács VB ülésének augusztusi jelentéséből: „... Az áiszervezés révén a beruházási eszközöket arra a területre lehet irányítani, ahol a szükséglet legjobban indokolja és a gazdaságos termelést is elősegíti. 1967. évben indul a .... szigetvári sütőüzem bővítése .... 3 millió forint értékű beruházással ...")

Nem tudni elég lesz-e az a hárommillió a szigetvári sütőüzem rendbehozatalára, de hogy ráfér — akár duplája is —, annyi biztos. Az igyekezet — ahogy a dolgozók, Papp István üzemvezető irányításával — e mostoha körülmények ellenére is — próbálják a város lakosságának igényeit kielégíteni, feltétlenül tiszteletre méltó.

A hajdani kékfestő üzemből átalakított sütőde magán viseli az elavultságnak minden jegyét. Napi 75 mázsa kenyeret sütnek itt, de hogyan? A kemence „magyar boltíves" típusú, amelyen még pirométer sincs és a szakmunkások saját tapasztalataikra támaszkodva szinte „saccolják"

— Hol találhatók a szociális helyiségek?

Megmutatják: 3x6 lépésnyi kis kóceráj, amelyben a tizennyolc öltözőszekrény mentén csak annyi hely jut, hogy az ember féloldalvást közlekedhet. Van egy tusoló még, s ez szerencse, de a süteménysütődében — ami innét háromszáz méterre van a főutcán — még fürdő sincs.

— Lavórban végzik el a tisztálkodást sajnos, mert ide még egy zuhanyozót sem tudunk felszerelni, annyira nincs hely.

A süteményes üzemrésznek még készáruraktára sincs: a frissen sült készítményeket a folyosón tárolják, hosszú rekeszekben

Tornyai János, festő

Tárlatvezetésen ismertetik életművét.

-: A hétvégi kulturális programokról

NÉPSZABADSÁG, 1966. nov. 5.

Tornyai János, festő MDK

Hurkatöltés c. képe

Repr

(A székesfehérvári kiállítás anyagából)

–: Az Alföldi festészet 10.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1966. okt. 30.

M.D.K.

Tornyai János, festő

Javaslatára vontár bele Hódmezővásárhely 1904 évi jubiláris kiállitásába, néprajzi tárgyak kiállitását is, melyeknek összegyűjtésével Kiss Lajost a később hiressé vált „Szegény emberek élete" c. könyv szerzőjét bizták meg. A szerző, Tóbiás Áron, Kiss Lajos 1865. febr. 4-én bekövetkezett halála alkalmából irta kegyeletes cikkét és sok kedves részletet közöl Tornyainak a néprajz iránti érzékéről.

ÉLET és TUDOMÁNY, Bp.1966. XX. évf. márc. 12. sz.

435-439. old.

M.D.K.

Tornyai János, festő

nevét azok között emliti a szerző, akik Endre Bélával a hódmezővásárhelyi művészek körül a legszorosabb kapcsolatban állottak. Eg ideig közös műtermben dolgoztak.

Dr. Bényi László: Endre Béla.

ÉLET és TUDOMÁNY, Bp. 1966. XXI. évf. máj. 27 sz.

983. old.

M.D.K.

Tornyai János, festő

nevét a Szentendrei Művésztelep idénzénti vendégeiképpen emliti Antalffy Gyula, mint a jellegzetesen alföldi művészt, aki mégis szívesen festegetett Szentendre vonzó légkörében.

ÉLET és TUDOMÁNY, Bp.1964. XIX évf. Jan. 173 sz.

124. old.

M.D.K.

Tornyai János, festő

nevét, Aba-Novákról ikt tanulmányában B. Supka Magdolna azok körött emliti, „akiknek művészetében a népéletkép nem testőr kirandulás, hanem emberi kavátartozandóság kérdése ..."

ÉLET és TUDOMÁNY, Bp.1964 .XIX.évf. Jan. 24. 4.sz.

167. old.

Tornyai János
festő-

M.D.K

Méltatás

Szelesi Zoltán: A Szegedi Képtár új állandó kiállítása
Művészet, 1966. szeptember - 32 lap

M.D.K

Tornyai János
festő

Méltatás.

Szelesi Zoltán: A Szegedi Képtár új állandó kiállítása
Művészet, 1966. szeptember - 32 lap

M.D.K.

Tornyai János, festő

Kosta József és Endre Béla nemes hagyományainak jegében nyílt meg Gyulán a Vásmuzeumban, ápr. 2-és máj 15. között rendezett IX. Alföldi Tárlat.

ALFÖLD, Debrecen, 1966.XVII.évf. 7.sz. 77 old.

Tornyai János
festő"

Részt vesz a Műcsarnok harmadik
nemzeti képzőművészeti kiállításán.

Nemzeti Ujság 1935. III. 24.

MDK

Tornyai János

neve emlitve

Kovács Mári kiáll. Hmvhely, Medgyessy terem

1960. okt.

MDK

Boldizsár István

B.I. festőm. kiáll. Csók I.Galéria, 196o. dec.

Tornyai János, festő

HDG

Halálának 25. évfordulója alkalmából a Nemzeti Galéria Tornyai kiállítást rendez.

– : Rippl-Rónai után Tornyai 2. l.

ESTI HIRLAP, Bp. 1961. szept. 26.

M.D.K.

Tornyai János, festő

nevét említi

Fehér, Zsuzsa: Malerei und Plastik

Kulturelles Leben in Ungarn. /Red. Zoltán Halász/.

Bp. 1966. 363 l. 26 t. 286. old.

M.D.K.

Tornyai János „festő"

nevét említi

Perneczky, Géza: Geschichte der ungarischen bildenden Kunst

Kulturelles Leben in Ungarn. /Red. Zoltán Halász/.

Bp. 1966. 363 l. 26 t.

297. old.

Tornyai János
1869-1936

Hódmezővásárhely környéki szegényparaszt családból származott. Látta a parasztság forradalmi fellépésének eltiprását 1894-ben. Budapesten Székelynél tanult a képiskolában, Münchenben Hollósynál, majd Párisban.

A. Tyihomirov: Iszkusstvo Vengrii IX - XX.
Moszkva 1961. 137. l.

M.D.K

Tornyai János
festő

Méltatás.

Tóth Endre: Tornyai János élete
Művészet 1968. július - 33 lap.

Tornyai János
festő

M.D.Y

Miltatás

Béres András: Kollós László művészi munkássága
Művészet, 1968. július – 34 lap.

Tornyai János
festő

M.D.K.

Bánáti viszonyban volt Vlasics
Károllyal.

Szelesi Lotbán: Vlasics Károly
Művészet 1968. julius - 14 lap.

Tornyai János
festő

M.D.Y

Tiszaparti fiúrese díszíti a
tárlatot.

Pogány Ö. Gábor: A Sárospataki Galéria
Művészet, 1968. pelius – 22 lap

Tornyai János

Juss c. képének vázlata (110×148 cm-emli)
a pécsi Képtárban van

Romváry Ferenc: Az alföldi festészet
a pécsi Képtárban

Jelenkor 1968 IV. 339 old.

Tornyai

Kerepel a Nemzeti galéria kiállításán a Bp-i Történeti Múzeumban

Esti Hírlap 1968 I.2

To rnyai János festő

M.D.K.

Müve a Szépmüvészeti Muzeum modern magyar képtára 19o6-os megnyitó kiállitásán .

A Szépmüvészeti Muzeum 19o6-1956, Bp. 1956 169.1.

Tornyai János

és a hódmezővásárhelyi festő kolónia
tagjainak művei a Hódmezővásárhelyi
Tornyai János múzeumban

Holóczy Zoltán: La vie culturelle
en Hongrie, Budapest, 1966. 338 p

Tormyai János

nevét említi

Halász Zoltán: La vie culturelle en Hongrie, Budapest, 1966.

2731

Tornyai János (1869-1936)

Lúdtépés. cer. és fehér

Kréta. 258-357 mm. Ltn. 1923-1024.

Magyar rajzi és akvarelli a XIX és a XX. század

a Zat bevi Oelmalhed Anna Bp. 1959

30.

Tornyai János

a „Nagy Alföld" csoportjához tartozott, a nagybirtokban bezárt parasztság feszültségét viszi vásznára

Halász Zoltán: La vie culturelle en Hongrie, Budapest, 1966.

2841

M.D.K.

Tornyai János festő

1869-1936

Édesanyám a szobájában, repr.

Szoba belseje, repr.

A Szépművészeti Muzeum , 1906-1956, Bp. 1956.

285-286.kép

260.l.

Tornyai János

Szabad Művészet

1957. 467. l.

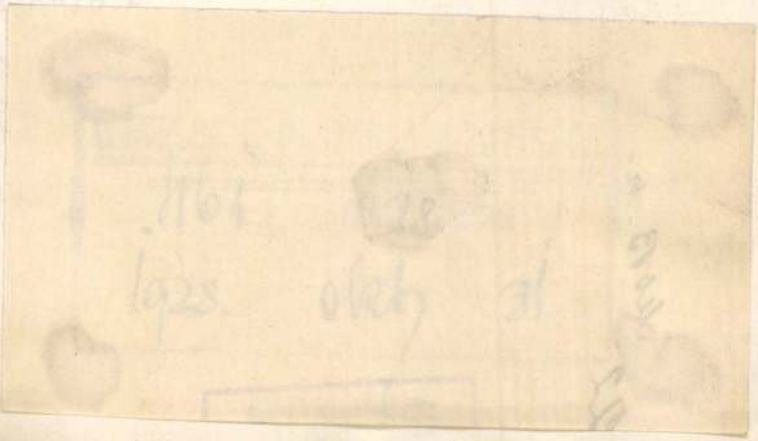

tészi irodai előmunkálatokért

Egyezer pengőt a 127.690. szá

ki.

Méltóságos

Láczay-Fritz Oszkár Urnak,

országgyülési müszaki

főigazgató,

Budapest.

V. Országház.

Tudomás végett másolatban

megküldöm. Budapest, 1928.évi

téből: Dr. Rónay Zoltán s.k. mi

A hivatal

G

miniszte

M.D.K

Tornyai János
festő

Dr. Tompa Klára: orvos tulaj-
donában Tornyai kép is van.

Novák Károly: Kortárs és képzőművészet
Művészet, 1968. aug - 12 kép.

Fornyai János
festő

M.D.K

Mélanes

Ecsery Elemér: Bótos Sándor
Művészet, 1968. augusztus – 33 lap.

Tornyai János
festő-

M.D.K

Méltatás

Tóth Béla: Mengyhárt József kiállítása,
Művészet, 1968. július – 38 kep.

Tornyai János

nevét említi magyar mesterként, Pogány Ö. Gábor az alanti mű előszavában.

A felszabadult Budapest művészete.

Budapest, 1960. Kiállítási katalógus.
5 l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

CSONGRÁDMEGYEI HÍRLAP

1968 AUG 1.

Tornai János

1021

KÉRÉS A TORNYAI-KÉPTULAJDONOSOKHOZ

A vásárhelyi Tornyai János Múzeum Tornyai János halálának százéves évfordulója alkalmából — jövő év januárjában — a magángyűjtők tulajdonában levő Tornyai-művekből kiállítást rendez. A kiállítás anyagának minél teljesebbé tétele érdekében kéri a múzeum mindazokat, akiknek tulajdonában Tornyai-festmény vagy grafikai mű van, és hajlandók azt a kiállítás kéthónapi időtartamára átengedni, közöljék ezt a múzeummal írásban, vagy telefonon (324) legkésőbb augusztus 31-ig.

A művek el- és visszaszállításáról, továbbá a kiállítás tartama alatti biztonságos őrzéséről a múzeum gondoskodik.

vidéki jugoszláv táncegyüt

Várják

Megtérítik a

Mint az Állami Pincegazdaság vezetői elmondották, az idén jó szőlőtermésre lehet számítani, s ennek megfelelően nagy gonddal készülnek fel az új bor fogadására. Az Állami Pincegazdaság mintegy 600 állandó telephelyén az eddiginél is több átvevő részleg működik majd, hogy elkerüljék a hosszabb várakozást.

A pincék befogadóképessé-

MDK

Tornyai János, festő

A Tornyai emlékére alapított

Tornyai-emlékérmet az idén

Kovács Mária festőművész kapta.

Lőri Mária: Jubileumi őszi tárlat Hódmező-
vásárhelyen 4

Népszabadság. Bp. 1968. okt. 30.

M Ű V É S Z E T
VII.évf.1908.
. 217.l.előtt

Péczely
Béla

T o r n y a i J á n o s :

Egyedül.

Olajfestmény.

Szines melléklet.

Müvészet 1936.I.évf.1.sz.26.1.

26	lap	Tornyai János:	Szivárvány
27	"		Édesanyám szobája
27	"		Őszi ködös reggel
28	"		Kési esti napsugár

Uj Salók. 1 8.96.
II. é. 1.52. 8.L.

Tornyai János: Nehéz lecke.

Tornyai János

Szabad Művészet

1957. 12. sz. 568. l.

Tornyai János

lásd

Fejérváry József

Hódmezővásárhely.
(Vármegyei szociográfiák II.) [Bp. 1938] 38-39. l.

Egybekötve

Csikvári. Csonrad vármegye
(Vármegyei szociográfiák I.)

Tornyai János

l.

Pog Wien 1948

28. l.

inister 1912.március 16-án 26235.sz.
nztárhoz intézett rendeletének mása:

ényképész által a Müemlékek Orsz.
fényképfelvételek ára fejében
gedélyezvén, utasitom az állampénz-
emlékek Orsz. Bizottsága elnökének
lás kötelezettsége mellett fi-
lölt alnaplójában kiadáskép szá-

iteléül:

Tornyai János

vrsd

Pogány Ö. Gábor:

Magyar realisták.

Szabad Művészet

1948. 339, 340. l.

Kérjel-

l, Szent Sebestyénnel és Alex. Szent Katalinnal.

Tornyai János

I. TEREM.

1 **Szenes Fülöp.** Férfiarckép. Olajfestmény. A Pesti magy. keresk. és iparkamara tulajdona.
2 **Háry Gyula.** A halász-lépcső Budapesten. Olajf. Eladó.
3 **Pór Bertalan.** Női arcképtanulmány. Olajf. Eladó.
4 **Berkes Antal.** Viharos nyári est. Olajf. Eladó.
5 **Berkes Antal.** Esti csend. Olajfestmény. Eladó.
6 **Mednyánszky László** báró. Est. Olajfestm. Eladó.
*7 **Mednyánszky László** báró. Tengerpart. Olf. Eladó.
8 **Mednyánszky László** báró. Ősz. Olajf. Eladó.
9 **Mednyánszky László** báró. Dalmát partvidék. Olf. Eladó.
10 **Mednyánszky László** báró. November. Olajf. Eladó
11 **Tornyai János.** Cigánytanya a Tisza mentén. Olajfestmény. Eladó.
12 **Hegedűs László.** Krisztus siratása Olajf. Eladó.
13 **Tornyai János.** Tiszaparti fűzfaerdő. Olajf. Eladó.
14 **Tornyai János.** Édesanyám a szobájában. Olajf. Eladó.
15 **M. Krajna János.** Kerepesi erdőrészlet. Olajfestm. Eladó.
16 **Tornyai János.** Csárdában. Olajfestmény. Eladó.
*17 **Stetka Gyula.** Arckép. Olajfestmény. Magántulajdon.
18 **Spányik Cornél.** Arckép. Olajf. Magántulajdon.
19 **Zemplényi Tivadar.** Kényes kérdés. Olajf. Eladó.
20 **Nyilasy Sándor.** Estefelé. Olajf. Eladó.
*21 **Zemplényi Tivadar.** Búcsú a felvidéken. Olajfestmény. Eladó.

Képzőm. Társ 1905/6
Téli Kiáll

*22 **Nyilasy Sándor.** Hazatérő munkáspár. Olajf. Eladó.
23 **Zombory Lajos.** Tisza-hajlat. Olajfestm. Eladó.
24 **Vesztróczy Manó.** Faludi Gábor színigazgató arcképe. Olajfestmény. Magántulajdon.
25 **Olgyai Viktor.** Napos ösvény. Olajf. Eladó.
26 **Papp Sándor.** A tudás. Olajf. Eladó.
27 **Olgyai Viktor.** Tátra-erdő. Olajfestm. Eladó.

II. TEREM.

28 **Kacziány Ödön.** Hullámverés. Olajf. Eladó.
29 **Kacziány Ödön.** Hajnal a tengeren. Olajf. Eladó.
30 **Edvi Illés Aladár.** Szántóföldek. Olajf. Eladó.
31 **Skutetzky Döme.** Elmélázva. Olajf. Eladó.
*32 **Edvi Illés Aladár.** Márczius. Olajf. Eladó.
*33 **Skutetzky Döme.** Jó bevétel. Olajf. Eladó.
34 **Glatz Oszkár.** Dűlt vetés. Olajf. Eladó.
35 **Pór Bertalan.** Önarckép. Olajf. Magántul.
*36 **Deák-Ebner Lajos.** Zöldség-vásár. Tempera- és olajfestmény. Eladó.
37 **Pór Bertalan.** Női arckép. Olajf. Magántul.
*38 **Glatz Oszkár.** Játszó gyermekek a Balaton partján. Olajf. Eladó.
39 **Pór Bertalan.** Férfi arckép. Olajf. Magántul.
40 **Stettka Gyula.** Arckép. Olajf. Magántul.
41 **Bruck Miksa.** Szepesszombati interieur. Olajfestmény. Eladó.
*42 **Vastagh Géza.** Kacsák. Olajf. Eladó.
43 **Vastagh Géza.** Udvar baromfival. Olajf. Eladó.
44 **Neogrády Antal.** Falun. Olajf. Eladó.
45 **Neogrády Antal.** Szeptember. Vízfestm. Eladó.
46 **Neogrády Antal.** Paraszt-ház. Vízfestm. Eladó.

Tornyai János

1. Oelmacher Déri

10. l.

	Egységár	Összeg	Összesen
Léka/ 8893	6.-	P 90.-	
rmeyer/ 8894	1.5o	" 69.-	
rgom, olasz	1.5o	" 189.-	
8895	1.5o	" 28.5o	
		" 14.82	
		" 14.62	
			P 405.94

ér

M. T. I. rt. nyomdája 25384

Tormay Cécile

U. 3547.

rod

Az Est - 1933.

ápr. 26. (L. T.:

Aranyérem és sültlök.

Látogatás a 64 éves T.-

nál, akit aranyéremre

ajánlottak, arcképpel.)

Tornyai János

festő

Gentmüeml.

185. l.

les Országos Bizottságának

Budapest.

---

astam f. évi III-ágán kelt leiratot
i szám alatt küldött értesítésem
lyére.-
sam ezen ügyben, nem tudom
hatott el ismételten a levél.
a küldöm az eredeti iratáb azon

Tornyai János

laid

Szépmüv. Mér. irattára

487/1909.

2061-909-142

775. Keretek.

1 darab kétszer völgyelt, és kelelt aranyozott keret, keményfából levél-, gyöngyfüzér- gyöngyök közé foglalt pálczasor, és belül a keskeny léczen levél-füzér-diszszel.

Méretei 190:166 cm.

Becsértéke.....200 K

Jegyzet. A 738 sz. festménytől
1127-906-28

2589. Tornyai János: 1904.

Sz. Hódmezővásárhelyen 1869 január 18-án.
Menyecske a műteremben.

Balra fordultan áll, és visszanéz a jobbról látható asztal felett elhelyezett aranyozott keretű tükörben szemléli magát. Hátra tett kezeit csipőre támasztotta, fejét kendővel kötötte be és kebleire virágot tűzött. Ruhájának hátulkapcsos szürke derekát elől fehér csipke disziti, köténye lila, szoknyája bordó. A műteremben különféle butorok, és holmik diszül szolgáló pálmák tünnek szemünkbe. Jelzése aló balra: Tornyai.

Vászon, méretei 90.8:72.3 cm.

Vétetett az 1904. deczember 10-én kelt 103720 sz. leirattal 1400 K-án (919-904)

Vid. Muz.

103720-904

1906.

3211. Tornyai János:
Sz. Hódmezővásárhelyen 1869 január 18-án.
Édesanyám a szobájában.

Egy falusi szobaban, melynek üveges ajtaját fehér abroszszal függönyözték le, a jobbról elhelyezett kredencz előtt, balra fordultan ül a művésznek édesanyja, ki egy kissé előrehajolt, egymásra fektetett kezeit ölében nyugtatja, fejét lila kendővel kötötte be és szük ujju sötétbarna ruhát meg kék köténytt visel. Balról a kép felett és jobbról a falon ruhanemüek lógnak. Jelzése alól jobbra: TORNYAI.
Vászon, mér. 120-151 cm.
Vétetett 1905:XII. 20-án a 104611 sz. leirattal 1000 Kán (1130-905)

Vét 104611—905

Sz. n. 7—906

4130—4131. Tornyai János.

Sz. Hódmezővásárhelyen 1869 január 18-án.

4130. *Őszi reggel.*

A Hódmezővásárhely városának határában levő Téglá-son szemlélhető, a hol, a részben gyepes előtérben, egy balrafordult pásztorleány, ki fehér fejkendőt, piros réklit és sötétbarna szoknyát visel, őrzi nyolcz libáját és a hol, a gémes kút körül, gulya legel. Balról a háttérben tanya, középütt pedig, az erdőn innen, major épületei fehérlenek. A sík tájék égboltja felhőzött. Jelzése alól balra: »*Tornyai 907.*«.

Lemezpapir, méretei 47·5 : 67 cm. — Lelt. sz. 4130. — Vétetett az 1911 deczember 13-iki 140280 sz. engedély értelmében a művésztől 450 K-án (2147–911). — Kifizettetett 1912 május 11-én (597–912). — Elszámoltatott 1912 június 8-án (1261–912). — Az elszámolásra nézve lásd a 31835–912 szvsz. előadmányt.

111

832 (4130).

983 (165)

Réa. 1911

3211. Tornyai János.

Sz. Hódmezővásárhelyen 1869 január 18-án.

Édesanyám a szobájában.

Egy falusi szobában, melynek üveges ajtaját fehér abroszszal függönyözték le, a jobbról elhelyezett kredencz előtt ül a müvésznek balrafordult édesanyja, a ki egy kissé előrehajolt, egymásra fektetett kezeit ölében nyugtatja, fejét lila kendővel kötötte be és szűk ujjú sötétbarna ruhát meg kék köténytvisel. Balról a kép felett és jobbról a falon ruhaneműek lógnak. Jelzése alól jobbra: »TORNYAI«.

Vászon, méretei 120 : 151 cm. — Lelt. sz. 3211. — Vétetett az 1905 deczember 20-iki 104611 sz. leirat szerint 1000 K-án (1130–905). — Elszámoltatott 1906 június 5-én (786–906). — Az elszámolást jóváhagyta az 1910 május 11-iki 9458–909 szvsz. határozat (942–910).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Szépművészeti Múzeumban. 1906: XII. 4. — 1907: XII. 4. — 1908: XII. 4. — 1910: XII. 4.

III
422 (3211)
655 (525).

III : 422

Vétel
1905

Tornyai János, festő; szül. 1869 január 18-án Hódmező-
vásárhelyen.

Tornyai János

4131. *Édes anyám szobája.*

Egy hódmezővásárhelyi földszintes ház tágas helyisége, a hol balról egy hátrafordított keret nélküli festmény, egy háromfiókos szekrény tetején üveges almáriommal, mely előtt lisztes bödön, leveles piros rózsa és vizes üveg száján fehér kendővel van, egy zöld áthuzatú karfásszék piros párnával és egy füleskanna köti le figyelmünket. A háttérben, a falon szemközt aranykeretes kép és jobbról különböző ócska ruha lóg. Jelzése alól jobbra: »*Tornyai*«.

Fa, méretei 49·5 : 64·5 cm. Lelt. sz. 4131. — Vétetett az 1911 deczember 13-iki 140280 sz. engedély értelmében a művésztől 450 K-án (2147–911). — Kifizettetett 1911 május 11-én (597–912). — Elszámoltatott 1912 június 8-án (1261–912). — Az elszámolásra nézve lásd a 31835–912 szvsz. előadmányt.

111

832 (4131).

983 (1657).

Arad

Vét. 1911

٨٦٠

HUSVÉTI VESZTESÉGLISTA FRANCIAORSZÁGBAN

13 halott és 57 sebesült

Párizs, április 3
(Magyar Távirati Iroda)

A husvéti ünnepek autószerencsétlenségeinek mérlege a következő: Husvét vasárnapján egész Franciaország területén

9 halott és 20 sebesült.

husvét hétfőjén 4 halott és 37 sebesült.

Halló, itt Jónás!

— Az Est tudósítójától —

Husvét vasárnapján, amely idén *április elsejére, a bolondok napjára esett,* — kimentünk az Állatkertbe, hogy tiszteletünket tegyük *Jónás úrnál és családjánál,* akik a nap hősei voltak.

Április elsején az állatkerti víziló az a személyiség, akit a legtöbb pesti ember keres telefonon. Már szinte hagyományos tréfa a bolondok napján az ismerősöket és a kedves rokonokat azzal beugratni, hogy *az Állatkert telefonszámát* hivatjuk fel velük és a lelkükre kötjük, hogy

»Jónás urat« kérjék a telefonhoz.

Az állatkerti víziló *az április szimbólumává* növekedett, mégis minden esztendőben nagy sereg pesti ember esik áldozatul az ártatlan tréfának. Az Állatkert igazgatósága *megértéssel tűri* ezen a napon a pestiek humorát és rendszerint

külön altisztet

is állít a telefonkészülék mellé, aki baráti hangon világosítja fel a beugratottakat tévedésükről.

Amikor beléptünk az Állatkert igazgatósági irodájába, az egyik tisztviselő éppen egy ilyen víziló-beszélgetést bonyolított le:

— Halló, itt a Székesfővárosi Állatkert beszél... de igen, tessék kérem elhinni... *És Jónás úr*

nem jöhet a telefonhoz, mert fürdik...

El tetszett találni, ő a víziló...

Kérdésünkre elmondják, hogy körülbelül tavaly óta április elsején már nem egyszerűen »Jónás urat« szokták telefonon keresni, hanem »*Jónás doktor urat*« vagy »Jónás vezérigazgató urat«, sőt bonyolultabb estekben »*Jónás őméltóságát*« is. Ha férfi a telefonáló, akkor rendszerint valami állásszerző protektort sejt a vízilóban, a nők azonban

csak színházjegyet

szoktak tőle kérni.

Elmentünk a »Vezérigazgató Úr« medencéjéhez. Ott lubickolt a hűs vízben nagybecsű nejével és kedves leányával. Bájos vasárnapdélelőtti családi jelenetnek voltunk a tanui. Jónások örültek egymásnak és *fütyültek április elsejére.*

A családok
takarékosságának
mértékadó jelképe:
A mindenkori
olcsón és jól eszközölt vásárlás
KLEIN ANTAL
úri divatnagyáruházában
Király u. 49. A Teréz-templomnál

Tűz az óbudai hajógyárban

— Az Est tudósítójától —

Ma délelőtt 11 órakor az óbudai hajógyár jelentette a központi tűzőrségnél, hogy a *Jupiter* nevű személyszállító hajó *kigyulladt.*

A tűzoltók nagy készültséggel vonultak ki a veszedelmesnek jelzett tűzhöz, időközben azonban *kiderült, hogy nem a gőzös égett, hanem csak a hajó fenekén felraktározott olaj gyulladt ki és lobbant magas lángra.*

A tüzet a hajógyár házi tűzoltósága rövidesen *el is oltotta,* úgyhogy a nagy készültséggel kivonult tűzőrségnek már nem is akadt dolga.

Az ablakkilincsre akasztotta fel magát

— Az Est tudósítójától —

Ma délelőtt a Wesselényi ucca 72. számú ház egyik elsőemeleti lakásában felakasztotta magát *Weisz* Izidor 56 éves textilügynök.

Felesége bevásárolni volt, mialatt Weisz Izidor az öngyilkosságot elkövette. Az asszony hazatérve *az ablakkilencsre felakasztva találta férjét. Halott volt.*

Búcsúlevelet hagyott hátra, amely szerint gyógyíthatatlan betegsége miatt lett öngyilkos. Holttestét a törvényszéki orvostani intézetbe vitték.

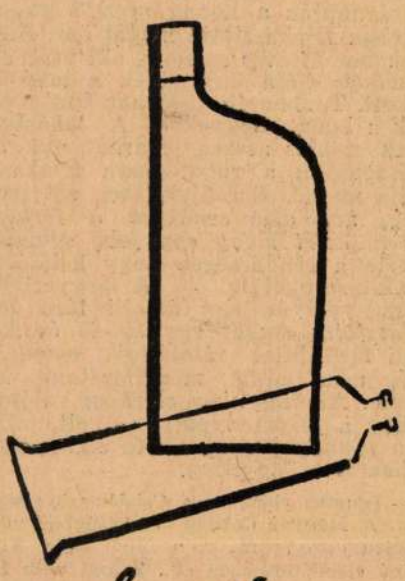

HÍREK

Előfizetési árak:

1 hóra . . . . . 3 P
3 hóra . . . . . 7 P

— **Megkezdődött a szavazás a »Pesti Napló« 200.000 pengős Miklós Andor Alapjának első fődíjaira. A Pesti Napló 200.000 pengős Miklós Andor Alapját készpénzben osztja ki előfizetői között. Negyedévenként 10.000 pengőt oszt ki s az első 10.000 pengőt most április folyamán adják ki az előfizetőknek. A közölt pályázat véget ért, az előfizetők szavazása megkezdődött. A nyertesek közt a díjak kiosztása királyi közjegyző közbenjöttével történik. Április 8-ig lehet szavazni, minden előfizető szavazzon a szelvénnyel, amit a Pesti Napló husvéti száma közölt.**

— **Diáktragédia.** *Rácz* András Pál, a *Barcsay* uccai gimnázium VII. osztályú tanulója szüleinek *Dohány* ucca 57. számú házban lévő lakásán vasárnap *felakasztotta magát.* Mire rátaláltak, meghalt.

Mindenki értetlenül áll a diáktragédiával szemben, mert *Rácz* a *Barcsay* uccai gimnázium egyik *legjobb diákja* volt. Vasárnap moziban volt édesanyjával. A mozi után meglátogatta egyik rokonát, majd hazament. A lakásban nem tartózkodott senki. Csak másfél órával később érkezett haza édesapja, aki aztán felfedezte az öngyilkosságot. A szülők gyanuja szerint *a 16 éves diák amerikai párbaj áldozata lett.* A rendőrség megindította a nyomozást.

— **Szerelmesének képével keblén öngyilkossá lett egy táncosnő.** *Fehér* Livia 21 éves táncosnő Pesterzsébeten, a Rákóczi ucca 24. számú házban levő lakásán tegnap délután öngyilkossági szándékból hasbalőtte magát. A mentők kórházba szállították, ahol *néhány perc mulva meghalt.* Tettét szerelmi bánatában követte el. Erre mutat az is, hogy *szerelmesének arcképét keblére tüzte* és így követte el az öngyilkosságot.

— **Felakasztották magukat.** Husvét vasárnapján a Lovag ucca 3. számú házban felakasztotta magát özv. *Bien* Jakabné 67 éves asszony, aki vejének, *Taubner* Géza ügyvédnek a lakásán lakott. Taubnerék vasárnap kirándultak a budai hegyekbe. A lakásban csak az idős asszony maradt, aki az előszobában a ruhafogasra felakasztotta magát. Búcsúlevelében azt írta, hogy *nem akar senkinek a terhére lenni, ezért megy egy jobb világba.* Kérte a rendőrséget, hogy haláláért senkit se okoljon. — A megyeri lóversenypályán egy útszéli fára *felakasztotta magát* egy 35—40 év körüli férfi. Mire rátaláltak, *meghalt.* Még nem tudták megállapítani, kicsoda. Az öngyilkos előzőleg valószínűleg a lóversenypályán volt, minden pénzét elveszthette és elkeseredésében lett öngyilkos.

— **Ignotus előadása a Cobden-szövetségben.** A Magyar Cobden Szövetségben ma, kedden este 7 órakor, a Lipótvárosi Kaszinó előadótermében (V., Zrinyi ucca 5.) Ignotus »A kirtikus és az ő szolgálata« címmel előadást tart.

— **Közlekedési balesetek — három halál.** A *Berlini* tér és a *Jókai* ucca sarkán egy 6-os villamos elütötte *Perczell* Károly 52 éves esztergályost, aki *a fején sérült meg.* — *Lelki* Attila 23 éves magántisztviselő a *Vilmos császár* út 4. számú ház előtt *motorkerékpárjával felborult és megsebesült.* — A *Hegedüs Sándor* ucca és a *Hunyadi* tér sarkán *Horváth* Gyula 21 éves cukrásztanonc kerékpárjával elütötte *Eisinger* Miksáné 70 éves magánzónőt, akinek *bal felső lábszára eltört.* A sérülteket a mentők a Rókusba vitték. — Pestszentlőrincen az *Üllői* út és a *Vasvári Pál* ucca sarkán *Hoffer* Ferenc 22 éves lakatossegéd motorkerékpárjával elütötte *Válik* Jánosné 61 éves napszámosnőt, aki azonnal *meghalt.* Holttestét a pestszentlőrinci temető halottasházába vitték. — *Bezer* Jenő 33 éves hentessegéd a *Margit* körút és a *Pálffy* uca sarkán kerékpárjával egy 71-es villamosnak hajtott és az összeütközés következtében megsérült. A mentők az Irgalmasok kórházába vitték. — *Weber* Hermann 30 éves berni kereskedő gépkocsijával a külső *Bécsi* úton az izraelita temetőnél elütötte *Hunyadi* István 33 éves postást, aki kerékpáron haladt Solymár felé. A kereskedő a *Margit kórházba* szállította a postást.

— A *József körút* 31/b előtt a *B. A. 905.* rendszámú autó, amelyet *Tóth* Sándor sofőr vezetett, elütött egy 35—40 év körüli férfit, aki koponyaalapi törést szenvedett és félórával később *meghalt.* Még nem tudták megállapítani, hogy kicsoda.

— A *Margit* körút 91. számú ház előtt egy 49-es villamos vasárnap elütött egy idős urat. A mentők az *Új Szent János*-kórházba vitték. Az öreg úr itt nem sokkal később *meghalt.* Megállapították, hogy az illető *Barta* Oszkár 81 éves ügyvéd, akinek irodája és lakása a *Csalogány* ucca 52. szám alatt volt. Egyes szemtanuk szerint az ügyvéd nem véletlen baleset áldozata lett, hanem *öngyilkossági szándékból a villamos elé ugrott.*

— **Tornyay János kiállítása Szegeden.** A *Szegedi Közművelődési Egyesület* meghívására kiállítást rendezett husvétkor Szegeden *Tornyay* János festőművész. Szombaton délelőtt 11 órakor nyitotta meg a kiállítást *Baranyi* Tibor főispán. A művész, akit az idén tüntettek ki a Szinyei-díjjal, 16 legújabb képét állította ki.

— **Gyászrovat.** Özv. *Schweiger* Mihályné szül. Adler Mimi április hó 1-én 87 éves korában meghalt Baján. Április hó 3-án temetik.

Kovács Antalné szül. Bonyhay Róza április 2-án meghalt. Kovács Antalnak, Csik vármegye nyugalmazott árvaszéki elnökének a felesége, Gyarmathy Mózes királyi főerdőtanácsos felesége és Kovács Miklós törvényszéki bíró édesanyjukat gyászolják. Temetése szerdán délután ½5-kor lesz a kerepesiúti temető halottasházából.

— **Ötvenkét házasságot kötöttek husvétkor Pestszenterzsébeten.** Pestszenterzsébeten husvét két napján *annyi házasságkötés történt, amennyire még nem volt példa.* Két nap alatt ötvenkét polgári és egyházi esküvő zajlott le. Husvét vasárnapján volt az újabb hangyatelepi tömegesküvő is.

— **Nyilatkozat.** A következő sorok közlésére kértek fel bennünket:

— Az a per, amelynek során *Léderer* Péterné férjének, Léderer Péter földbirtokosnak gondnokság alá helyezését kérte, *még előkészítő stádiumban van* és távolról sem fejeződött be az orvosszakértői vélemény leadásával. Dr. *Gartner* Pál idegorvos egyébként *nem bírósági megbízásból, hanem Léderer Péterné felkérése alapján* állította ki az orvosi bizonyítványt Léderer Péterről *egy kávéházi beszélgetés során* kialakult vélemény alapján.

— **Adomány.** *Horovitz* Imréné 2 pengőt juttatott hozzánk a mentők részére. A pénzt rendeltetési helyére juttatjuk.

— **Kulcsár és Huppert** a finom ruhák tisztítója, — a ruhafestések mestere!

Gyüstrőka

Tornyai János

U. 894

Reprodu

Tornyai János

U. 1040

Tornyai Janos

U. 59.

[illegible]	43	.	.	.	1	1	1
Összes.	46	51	44	87	170	81	21
Hozzá	5	4	7	.	6	1	.
Főössz.	51	55	51	87	176	82	21

Ebből származás és műbe

Terem	és pedig a			Összes.	mütört.		tkp
	P.	M.	A.		festm	graf.	fest
	képtarba						
I	1	21	29	51	1	.	50
II	.	53	2	55	47	.	8
III	1	50	.	51	41	10	.
IV	64	.	23	87	87	.	.
V	78	.	98.	176	168	.	8
VI	46	54	32	82	74	.	8
VII	.	20	1	21	.	.	21
Össz	190	149	185	523	418	10	95
		523				523.	

Min

Tornyai János

U. 690.

Tornyai János

U. 276

i Szükséglet

Tornyai János

U. 246.

Tornyai János

U. 289

Tornyay Janós

U. 4185.

Szentivanyi Róza V. 292.

Tornyai János

U. 189

Tornyai János

u. 147, 149

Sz.	A kifiz. ideje			Közelebbi megjelö
	év	hó	nap	

Tornyai János

U. 94, 99

…ntart sem nem rendezték
…függeszthetők ki, minél fog-
… ez a táblázat tünteti fel:

| | | |

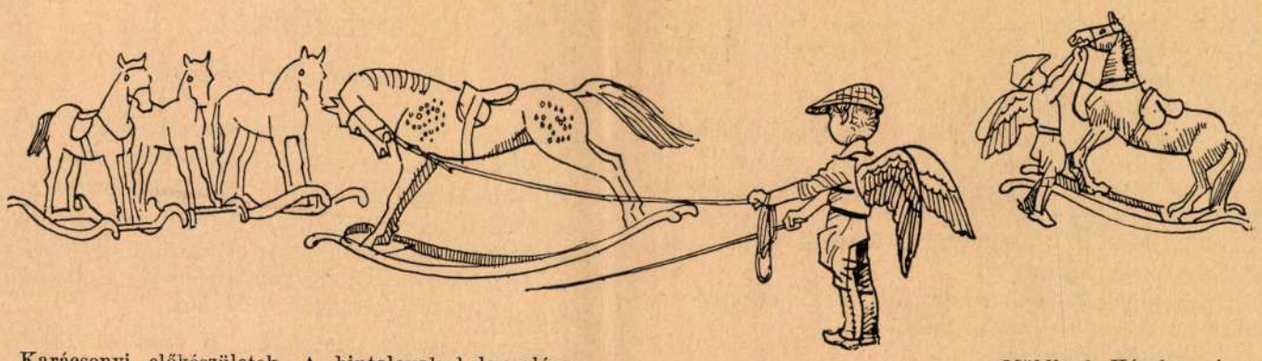

Karácsonyi előkészületek. A hintalovak belovaglása. Mühlbeck Károly rajza

A vízibornyú

— Elbeszélés —

Irta: **Teresesényi György**

Még alig pitymallott, de az öreg Csamangó már az eresztőt fűzte.

Meredek part alatt, a hajlatban állott a csónak, nem messze a tanyától. Ez a tanya persze csak olyan rőzsefonatos vízi. Ide vonul ki Csamangó már kora tavasszal a fia meg a menye tanyájából. Nem tud ő már ellenni a víz, meg a mesterség nélkül. Hiába kérlelik váltig, tartanák vissza, hogy hagyja abba a gebeszkedést. Öreg is, fáradt is, régen kiérdemelte már a szakállszárító pihenést, odahaza, náluk, a kisház árnyékában. Tizenöt hold földecske van a tanya körül, beterem az mindent, neki meg ha annyi munkája lesz, hogy szemmeltartsa a malacokat, hát az is elég.

— Haggyatok még ebbe' az esztendőbe, — kérte őket. — Ez lögyön az utolsó.

— Dehogy is lögyön! — tiltakoztak amazok. — Elél kend még tizenötöt is. Mögvárja, amíg Putyúka orraaljját fölveri a fű.

Ebben az esztendőben mégis kinnmaradt. A porgányi sarkantyú fölött, a halásztanyában. Egy keskeny, homokos földnyelv nyúlt itt be a vízbe, szép szőke nyírbokrok, meg fűzek szegték be a partját. Jó ivóhely volt, belül sodróvíz, kijjebb sáshínáros, enyhe folyású, a Jóisten is halásztanyának teremtette.

Kétszáz-egynéhány horgot megfűzni nem is gyerekjáték és Gergő ma korán el akart készülni a munkával. Tegnap óta megmozdult a hal, harap is jócskán, különösen a nagyja.

— Ha mögindul a virágzás, harcsa is akad...

Igy társalgott csendes gondolataival az öreg halász; amikor a magas part felől, ahol az út vonult, szekérzörgést hallott.

— Nafene, — ugrott át gondolata a szekérre, — de korán járnak.

A szekér a kunyhó magasságában megállott. Elnyújtott, pusztába kiáltó szóval valaki elhujántotta magát:

— Gergő bácsíí!...

— Nézd mán, nézd, — ütődött meg a halász. — Csak nem a Pistáék?

Azok voltak. István, a fia, Julis, a menye, meg még valaki.

Kikászálódott a csolnakból és rogyadozó lépésekkel felkapaszkodott az útig. (Lépcsők voltak vágva az agyagfalba, de meg kellett kapaszkodni a bokorágakban is.)

— Mi a' te? — riadt rájuk. — Tán valami baj?

— Egycsöpp se, — válaszoltak derűsen. — Vendégöt hoztunk kennek.

— Azt-e? — hunyorgott, mert láthatólag csak ketten voltak a szekéren.

— No, bújj elő, — szólt hátra a gazda a zsákok felé.

Barna lajbiban, kutyúpöndölyben, hajadonfőtt, mezítláb egy ötévesforma fiúcska lett látható. Ügyesen átcsúszott a saroglyán s letottyant a vízparti dülőút selymes homokszőnyegére.

— Ehun vagyok e! — rikkantott és vastag lábain odagurult az öreghez. Átölelte a foltos-saras nadrágot.

— Putyúka! — szakadt fel a vén halász szívéből az öröm és levegőbe kapva, karjára vette a gyermeket. A legifjabb sarj, a kis Csamangó Péter, odaszorította gyenge arcát a borostás öreg állhoz...

— Én vagyok, öregapám! Elvállal-e mára?

— Honne vállalnálak, Putyúkám. Aranyos békaporontyom!

Csakhamar tisztázódott a helyzet. Piacra kocsizik az apja, meg az anyja. Öreg este térnek csak meg a városból s őt nem akarták rázatni a meggyes szakajtók, meg az újkrumplival töltött zsákok között. Igy jár vendégségbe Putyúka az öregapjához. Fordulóban majd felveszik megint, mert úgyis ezen az úton haladnak el.

— Vigyázzék ám rá kend, apja, — szólt le a fiatal Csamangóné a szekérről. — Olyan ez a gyerök, mint a csík. Ne vigye a vízre, mert belebucskázik.

— Azé' csík — válaszolt az öreg mosolyogva.

— De benne is maradhat...

— Ez e? — szorította mellére a gyermeket. — Ha csík, akkor maj' kifogom mögent. 'Szen azér' vagyok halász!

— Nono, — mosolyodtak el a szülők. — Csak éppen úgy mondjuk. Azér' hoztuk ki, mer' kennél jó helyön lössz.

— Mönnyetök csak békességgel.

Azzal a szekér elkocogott.

A halász nyakába ültette a gyereket, nagy vigyázattal úgy vitte le a meredélyen. Szívét csöndes, ringató öröm töltötte el.

— Édös kis bogaram, — hízelgett neki. — Hát csak kigyüttél mögint, hogy lássad a te öregapádat?

A gyerek ide-oda szaladozott, tett-vett, tapogatott, amit csak kézzel elért.

— Öttél-e, Putyúka? — udvarolt neki tovább az öreg.

— Pohár téjt, de nem szeretöm...

— Mit aggyak hát akkó?

— Sütthalat!

— Várhass ám még arra. Előbb maj' fogunk.

A gyerek mindjárt elfeledte az evést. Ugrált és kiáltozott örömében.

— Fogunk! Halat fogunk! Enged ugy-e engöm is?

Az asszony megragadta az idegen férfi karját.

— Volney! Az Istenre kérem, segítsen! Mondja meg, mit jelent ez!

A férfi az ajtóhoz vezette.

— Menjen föl a szobájába, asszonyom. Én itt maradok és beszélek vele... Hogy az agyának?... Nem, nem hiszem... Bizonyos vagyok benne, hogy meggyógyul. Menjen, pihenje ki magát.

A hölgy eltünt. A sötétruhás férfi is eltünt, aki a hallban megszólított.

— Szeretnék önnel beszélni, Mr. Pinkhammer, — mondta az az úr, aki ott maradt.

— Rendelkezésére állok.

Letelepedtem egy kényelmes fotöjbe és szivarra gyujtottam.

— Térjünk a tárgyra, — mondta nyájasan az idegen. — Az ön neve nem Pinkhammer.

— Azt én éppen olyan jól tudom, mint ön. De utóvégre kell, hogy neve legyen az embernek. Biztosítom, hogy én sem vagyok elragadtatva a Pinkhammer-névtől. De ha az ember önmagát keresztelni meg, hirtelen nem jutnak eszébe a szép nevek. A Pinkhammer egészen jól megteszi. Rosszabbat is választhattam volna.

— A te neved, — folytatta komolyan a másik, — Elwyn C. Bellford. Egyike vagy Denver legkeresettebb ügyvédjeinek. Aphasiában szenvedsz, azért felejtetted el, hogy ki vagy. Agyondolgoztad magad és soha nem szakítottál időt pihenésre vagy szórakozásra. A hölgy, aki itt volt az imént, a feleséged.

— Szép asszony, — jegyeztem meg némi szünet után. — Különösen a haja színe tetszik nekem.

— Olyan asszony, akire minden férfi büszke lehet. Mióta eltüntél, csaknem két hete, alig húnyta le a szemét. Isidor Newman táviratából tudtuk meg, hogy New Yorkban vagy. Azt mondja, hogy találkozott veled és nem ismerted meg.

— Emlékszem. Bellfordnak szólított, ha nem tévedek. De nem gondolja, hogy bemutatkozhatnék már?

— Robert Volney vagyok. Doktor Volney. Húsz éven át bizalmas barátod voltam és tizenöt év óta a háziorvosod vagyok. Mrs. Bellforddal jöttem ide. Mikor a táviratot megkaptuk, azonnal útnak indultunk. Elwyn, öreg barátom, próbálj emlékezni!

— Ugyan minek? Azt mondja, hogy ön orvos. Gyógyítható az aphasia, vagy nem? Ha valaki elveszíti az emlékezőtehetségét, egyszerre nyeri vissza, vagy fokozatosan?

— Néha fokozatosan, de néha olyan hirtelen, amilyen hirtelen elveszítette.

— Kezelésnek akar alávetni, doktor úr?

— Édes öregem! Mindent megteszek, ami tőlem telik, hogy meggyógyítsalak! Mindent, amire az orvostudomány ma képes.

— Rendben van. Akkor hát a páciense vagyok. Számíthatok orvosi titoktartására?

— Természetesen.

Fölálltam.

Az asztalon, széles alacsony vázában nagy csomó fehér rózsa illatozott. Nagy csomó, harmatos fehér rózsa.

Fogtam a virágot és kihajítottam az ablakon, azután leheveredtem a pamlagra.

— Bobby, — mondtam, — jobb lesz, ha egyszerre túlesem rajta. Úgyis belefáradtam már. Hívd be Mariant... Ó, doktorkám, — tettem hozzá sóhajtva, — kedves, öreg barátom, ha tudnád, milyen nagyszerű volt ez a párnapos kalandozás Aphasiában!

Angolból fordította: RUZITSKA MÁRIA

Művészet

A vásárhelyi festő

Sok évvel ezelőtt betoppantam a hódmezővásárhelyi „sörház"-ba, amelyben már régóta sem nem mértek, sem nem főztek sört. Nyugalomba helyezték és a nagy nyugalomtól redves lett a fala s fönt a zugokban nesztelenül váltották föl egymást a pókok nemzedékei. Ez a hombár volt a Tornyai János nevű fiatal festőnek műterme.

Ő ugyan egykor dolgozott a világ egyik legfényesebb műtermében is, Munkácsynál, Párisban, de azt hiszem, hogy a redves sörház mégis jobban ízlett neki.

Főképp, mert nem idegenben volt, hanem szülővárosában. S ez jelentett neki mindent, ami fontos. Hiszen a vászonra festett képek, amelyek részben rajzszöggel, részben közönséges szöggel voltak a falakhoz rögzítve, megannyi vásárhelyi táj volt. Egy egész határ kukoricás, nádas, búzatábla, legelő, vándor-föllegekkel, vándor-emberekkel. Azután arcok, amelyeket a templom előtt láttam, mikor tulajdonosaik öntudatos nyugalommal korzót jártak. Végül ugyanezeknek a gazdáknak szobái. Szóval egész Vásárhely, sőt még ennél is több. Mert ime, a hombár egyik végében végeláthatatlan bőségben öreg kancsók, ibrikek, kulacsok, butéliák, ragyogó mázzal, ékes mondásokkal, azonfelül a fúrt, faragott, szőtt, kalapált holmi tömege. Csupa ódon, padlásokról idementett régi vásárhelyi munka. Egész néprajzi múzeum, amennyire az egy kiszolgált sörházban éppen elfér. S valóban, később magva is lett a vásárhelyi múzeumnak.

Ott ösmerkedtem meg igazában a fiatal művész stílusával. Akkor még nem nagyon ügyeltek rá. Most, öreg korában, aranyérmet kapott rájuk. Pedig ő nem változott. Sőt kevés festő van, aki ifjúkorában is ugyanazt a művészi hitvallást építette volna ki lelkében, amelyet idős korában is ugyanolyan friss erővel érez és vall vásznán ecsetjével. Ma is tősgyökeres vásárhelyi festő, akár Szentendrén fest, akár itt Budapesten. Most is zamatos, a helyi levegőt éreztető. Most is mély gordonkahangúak az intérieurjei. Most is eltökélt, tétovázás nélküli a festése. Aki ösmeri a vásárhelyi határt, itt újra megtalálja, művészetté átteremtve.

A sörház egykori lakója ezt csinálja, nem tudom, hány évtized óta. De valami kerek szám lehet, mert alkalmasnak találták egy jubileumra. A vásárhelyi elit tehát összeállt s egy Tornyai Kört alakított. A Tornyai Kör viszont alakított egy jubiláris Tornyai-kiállítást. A kiállítás közönsége sem volt rest és alakított egy két napig tartó ünnepet. Erre aztán az egész város, mint olyan, ünnepélyesen díszlakójává fogadta híres fiát. Látnivaló, hogy Vásárhely emberei minden lehetséges formában törlesztik a kölcsönt, amellyel a festő hűségének és ecsetjének tartoznak. Mert ez a néhány szál ecset új hírt szerzett Vásárhelynek.

Nem tudom, mi lett azóta a vén sörházból. De hogy egykori lakójából mi lett, azt ma már minden kabátos ember tudja.

LYKA KÁROLY

Uj Idők 1934, dec. 9. 50.

kisse emberibb életet élhetnének s nem kellene sovány kenyerükért meg az életükért állandó remegésban élni. Hálás köszönettel *Egy trafikos a sok közül.*

Igen tisztelt Szerkesztő Úr! Egy kistrafikos hadirokkant azzal a javaslattal fordul *Az Est* nyilvánossága útján az illetékes hatóságokhoz, hogy aki fél a trafikban ülni, ne vállaljon trafik-árusítást, vagy pedig zárjon be. De akinek családját és önmagát abból kell eltartani, annak igenis szüksége van, hogy éjjel egy óráig nyitva tartson. *D. D.* 75 százalékos hadirokkant.

— **Tornyai János ötvenéves művészi jubileuma.** Példaadóan szép ünnepségre készül *Hódmezővásárhely* városa november 17-én és 18-án. *Tornyai* Jánost, a kiváló festőművészt, a város szülöttét ünneplik abból az alkalomból, hogy *ötven éve festő.* A város a maga ünnepének tekinti a kitűnő festőművész jubileumát és méltóan akarja megünnepelni. Megalakult Hódmezővásárhelyen a Tornyai-társaság s az rendezi az ünnepségeket. Szombat este *díszhangverseny* lesz, vasárnap *díszközgyűlés* és *Tornyai* kollektív kiállításának megnyitása. A város azonban hivatalosan is részt kért magának Tornyai ünneplésében. Dr. *Soós* István, a város polgármestere maga kezdeményezte az akciót, hogy a város lerója tiszteletét és megbecsülését nagynevű fia iránt. Indítványára a város közgyűlése egyhangúlag *havi 100 pengő évjáradékot* szavazott meg a művésznek. Nagy dolog ez a mai világban, amikor a kisebb vidéki városok pénzügyi helyzete nem a legrózsásabb. A hódmezővásárhelyi szép példa megérdemelné, hogy másutt is kövessék.

---

x **Ascher Oszkár** mai előadóestjére minden jegy elkelt.

választ vette tudomásul az interpelláló, a Ház — de a közvélemény meghatottan veszi tudomásul ezt az egész esetet a maga drámai jelenségeiben; lehet, hogy az a tisztviselő hibát követett el, de milyen nemes felelősségérzetre vall és emberileg milyen ideális lelkiismeretességre, hogy az elkövetett hiba érzése betegre kínozza, egészségével fizet: egy hibáért.

Ebből a tegnapi interpellációs napból jóformán semmi sem jutott a pártpolitikának — tárgyilagosan kérdeztek s a belügyminiszter tárgyilagosan felelt minden kérdésre.

— **Miss Lowell Winton Éva-kosztümje.** *Newyorkból* jelentik: Valódi Éva-kosztümöt hozott forgalomba egy szép sanfranciskói színésznő, Miss *Lowell Winton.* A napokban egy estélyen egyetlen levélbe öltözve jelent meg. Öltözete a kaliforniai »*elefántfül*« nevű páfrányszerű növény óriás levele volt. A hatalmas levélbe réseket vágott, amelyeken keresztüldugta fejét, lábát és karját, azután hátul több helyen összetűzte a levelet. Az óriás »függefalevélnek« nagy sikere volt és a divatnak máris vannak követői.

— **A férfihaj ritkulását** az ártalmas vízzel való fésülködés nagymértékben fokozza. Megelőzhető, vagy korrigálható a dr. med. László-féle hajápolókészítményekkel, melyek külön készülnek a száraz, zsíros vagy a normális haj részére. Kapható Múzeumgyógyszertár, IV., Kossuth Lajos ucca 22. szám. Romániában: Nagyvárad, Farkas Apolló-drogéria.

Ferke

A FELSZARVAZOTT FÉRJ NYUGODTAN TURISTÁSKODHAT AZ ERDŐBEN...

(Ferke István rajza Az Est karikatúraversenyére)

— **Vidám rendőri esetek.** Charles *Fisher* a detroiti rendőrbíró elé került, mert *félkézzel vezette autóját,* másik karjával pedig a mellette ülő nőt ölelte át. A rendőrbíró megkérdezte: »*Hajlandó ön azt a lányt feleségül venni?*« — »Nem, mert a feleségem«. Felmentették. — Csikágóban egy elegáns hölgy behívott a kapu alá egy detektívet és fülébe súgta: »*Akar olcsón álkulcsokat venni? Lopott holmi...*« — Cambridgeből jelentik: Betörők kifosztották *a rendőrség autógarázsát.* Ellopták a *riadóautót* is.

— **Fogadási láz a Vanderbilt-ítélet előtt.** *Newyorkból* jelentik: Hetedik hete folyik már a *Vanderbilt*-ügy tárgyalása a newyorki legfőbb törvényszék előtt. A hét végén hirdet ítéletet a bíróság. Newyorkban most fogadásokat kötnek az emberek, hogy *kinek ítéli a bíró a tízéves kis Gloria Vanderbiltet:* anyjának, a kikapós hírű Mrs. Vanderbiltnek, vagy nagynénjének, a szolid, erkölcsös Mrs. Whitneynek. Hatalmas összegeket tesznek fel az előkelő társaságokban és izgatottan várják az ítéletet. Egyelőre a fogadás arányai: 5:4 Mrs. *Whitney* javára.

magukat és megolvasták egy tyúk tollkészletét. Elég hosszú munka lehetett, mert a derék szárnyasnak *8537 szál tolla volt.*

— **Georgia kisajátítja a milliárdos Woolworth-vagyont.** *Párizsból* jelentik: A világhírű *Woolworth áruház és a georgiai arisztokraták között úgylátszik egyre szorosabb szálak fűződnek.* Tavaly az egyik társtulajdonos milliárdos leánya, Barbara *Woolworth-Hutton* ment feleségül viharos körülmények között Alexis *Mdivani* emigráns georgiai orosz herceghez. Most egy másik társtulajdonos fia, Sumner *Moore Kirby* vette feleségül Leonida *Bagration-Mucharszky* emigráns hercegnőt, aki ugyancsak georgiai családból származik. A sokmillió dolláros vagyon leendő várományosa és a szép huszéves hercegnő Nizzában kötött házasságot. Kirby senkinek sem jelentette be előre házasságát.

— **A háztulajdonosok sérelmesnek tartják az új tatarozási rendeletet.** A Háztulajdonosok Országos Szövetsége tegnap az építőipar vezetőivel együttes ülést tartott *a vasárnap megjelent új és igen sérelmes tatarozási rendelet tárgyában.* Elhatározták, hogy úgy a házbirtok, mint az építőipar sérelmeinek orvoslása érdekében közös előterjesztéssel fordulnak a kormányhoz és mindkét országos érdekképviselet résztvesz a Kereskedelmi és Iparkamara ugyane tárgyban pénteken tartandó értekezletén.

Ma este először és a következő napokon minden előadásban
az utóbbi esztendők legizgalmasabb produkciója

LEÓ-MATUSKA végzetes pisztolymutatványa a **„TITOKZATOS LÖVÉS"**

Bemutatja az Amerikából visszatért **REX MESTER** a világhírű szuggerátor,
aragyogó novemberi műsor keretében a
ROYAL ORFEUM-BAN

Rendes helyárak — Telefon: 421-66

fehéríti a fogait

családi tubus 72 fillér — normál tubus 48 fillér

Az Est 1934 nov. 16.

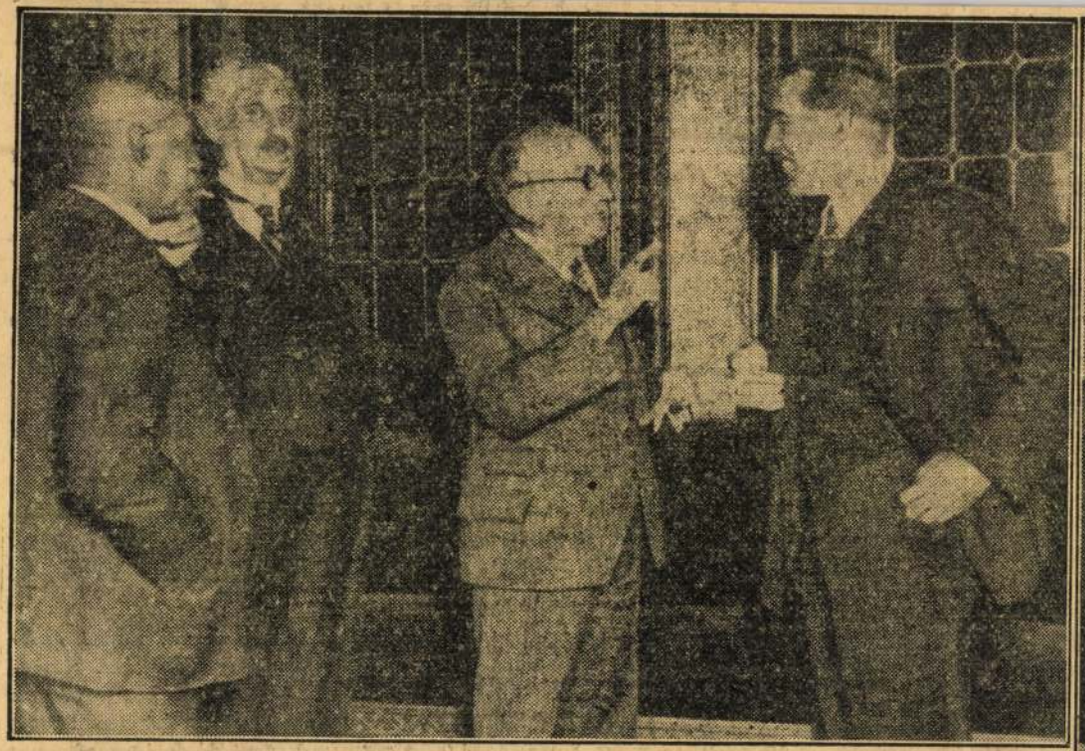

A MOSOLY ORSZÁGÁBAN *Okada* japán miniszterelnök (jobboldalt) üdvözli új pénzügyminiszterét, gróf ***Kodamát***

ÉLÉNK ÉLET A HÁZ FOLYOSÓJÁN. Tegnap délután és este mozgalmas élet volt a folyosón. Megjelent a Házban ***Stockinger*** osztrák miniszter, akit *Imrédy* Béla és *Putnoky* Móric kalauzolt. Az ellenzéki folyosón pedig gróf *Somssich* állt az érdeklődés középpontjában. Képünkön (a baloldali felső kép) *Fenyő* Miksával és ***Sümegi*** Vilmossal beszélget

Tornyai János

U. 1774

Tornyai János

TORNYAI JÁNOS művészi pályafutásának ötvenedik évfordulója alkalmából szülővárosa, Hódmezővásárhely ünneplésben részesíti. A város legutóbbi közgyűlése havi 100 pengőt szavazott meg a mester művészsorsának biztosítására, akinek a város művészi munkásságán felül néprajzi múzeumának összeállítását is köszöni. Hódmezővásárhely és dr. Soós István polgármester nemes gesztusa az egész ország számára követendő példát mutat.

Képzőművészet
1934. 78. sz. 229. l.

Hirtelen meghalt Párizsban egy fiatal magyar tudós: Irsay István, a Sorbonne egyetem lektora

(A Reggel tudósítójától.) Vasárnap néhányszavas távirat érkezett Párizsból: *Dr. Irsay István, a Sorbonne orvosi fakultásának lektora, hirtelen meghalt.* Irsay István zseniális fiatalember volt, mindössze *40 éves*, de máris *világhírű*. A háború után került külföldre a Korányi-klinikáról, ahol nagy reményeket fűztek tudományos kutatásaihoz.

Édesapja Irsay Artúr, aki a budapesti egyetem rendkívüli tanára, az Uj Szent János-kórház igazgatója és az Operaház főorvosa volt,

akkor már meghalt és *a kilenc nyelvet beszélő Irsay István Leydenben, mint Van Enghoffen professzor segéde kezdte meg külföldi pályafutását.* Olyan tökéletesen tudott hollandul, hogy állandóan cikkeket írt a holland lapokba és akik ismerték, nem kételkedtek abban, hogy nemsokára a leydeni egyetem tanára lesz. Irsayt azonban érdeklődése a gyakorlati orvostudomány teréről az elméletek felé vonzotta, filozófiával és orvosi történelemmel kezdett foglalkozni és *így került ki Amerikába, ahol a csikágói, newyorki és sanfranciskói egyetemeken tartott előadásokat.* Közben egyik nagy ösztöndíjat a mási kután kapta és az amerikai s angol orvosi folyóiratokban megjelent cikkei *világszerte ismertté tették a nevét.* Óriási nyelvtudására jellemző, hogy amikor Rómába járt és a pápa kihallgatáson fogadta,

latin nyelven beszélgetett a fiatal magyar tudóssal, aki az európai nyelveken kivül tökéletesen beszélt törökül, arabul, perzsául és japánul is.

Irsay István minden zsenialitása mellett *borús, nyugtalan, csapongó lélek volt, sokáig nem tudott egy országban maradni. Párizsba vágyódott, ahol két év előtt kezdte meg a Sorbonne-on orvostörténelmi előadásait,* amelyeket tudományos körök nagy elismeréssel fogadtak. Irsay nyolc hónap előtt *torokgyulladást* kapott, azután *vesegyulladás* támadta meg gyenge szervezetét. Egy hét előtt felvétette magát az American Hospitalba, ahol

mandulaműtétet végzett rajta egy párizsi orvostanár.

A fiatal tudós a műtét után rosszul lett, úgyhogy *vérátömlesztést* kellett végezni. Ennek ellenére *tegnap hirtelen meghalt.* Egészen egyedül élt Franciaországban és *budapesti hozzátartozói azt sem tudják még, hogy tulajdonképpen mi okozta a váratlan katasztrófát?*

WEISS MANFRED GYÁR KITÜNŐ GYÁRTMÁNYAI
Sárga baracK 68 fill
ELŐTT
Vegyes befőtt 72.-
½ ES KÖICSÖNÜVEGBEN
GLOBUS
1/4 ES DOBOZ
Vajbab 25 fill
Lecsó 33.-
A FŐVÁROSI ÉLELMISZER ÜZLETEKBEN
KEDVEZMÉNYES UTALVÁNYAINKKAL KÜLÖN 10% ENGEDMÉNY

Tornyay János sűrű túróslepényre invitálja régösrégi piktorbarátait

»50 éves pepecselésének« jubileumára Hódmezővásárhelyre

(A Reggel tudósítójától.) Kétszeres aranyérem tulajdonosa és a Munkácsy-céh öreg mestere *Tornyay* János, de azért mindenki csak Tornyay *Jankónak* hívja most is, amikor pedig szülővárosa, *Hódmezővásárhely* nagy ünnepségekkel üli meg *ötvenéves festői jubileumát.* Már szombaton fellobogózták a nagy alföldi várost, *külön Tornyay Egyesületet és Filharmonikus-társaságot szerveztek tiszteletére,* vasárnap pedig megnyitották a művész kollektív kiállítását, amelyen az egész város, a szomszédos tanyák és vármegyék népe megjelent. Ötven évvel ezelőtt Tornyayt a két nagy Mihály, *Zichy* és *Munkácsy* fedezték fel. Zichy akkor azt írta Jankónak: »Az Isten éltessen száz évig, édes fiam, nagy magyar művész lesz belőled. Hálás nemzeted egykor a fejérvári kriptába fog eltemetni, a királyok közé, mint ahogy Matejkóval történt.« Most, ötven év után, dicsőséges festői pálya alkonyán, talán *ő az első magyar festő, akit szülővárosa ilyen nagy pompával és ekkora szeretettel ünnepel.*

Gedő Lipót karikatúrája Tornyay Jánosról

A vásárhelyi ünnepségekkel párhuzamosan Budapesten is megünnepelték Tornyay jubileumát. A *Munkácsy-céh* tagjai az este ünnepi vacsorára gyűltek egybe a Fészekben, ahol *Márk* Lajos, a céh elnöke lelkes beszédben méltatta Tornyay művészetét, majd pedig felolvasta Tornyay levelét, melyben társait a jubileumra meghívja:

— Kedves Lajosom, régösrégi barátom, — így hangzik a levél — multakra emlékezvén (egészen legelső megpumpolásodig), szivbéli igaz szeretettel hívlak meg téged és második kedves családunkat: a Munkácsy-céh tagjait, kedves piktortársaimat, összesen és egyenként, talán utolsó kollektiv kiállításom megnyitására és az ötvenéves pepecselésemet jubiláló ünnepélyre. Mindkettőt a város és a Tornyay-társaság rendezi. Végtelenül boldog volnék, ha Hódmezőnek megszerezhetnétek azt az örömet, hogy körünkben tisztelhetnénk sűrű túróslepény és egy jó pohár borocska mellett. Sok sok jóságtokat hálás szívvel megköszönve, vagyok régi barátotok: Tornyay Janká.

A Munkácsy-céh tagjai meleg választ küldtek a meghívóra. — Aranyos meghívódat kedves Jankó — írták — nagy megtiszteltetésnek vesszük. Személyesen elmenni nem tudunk, de itt ünnepelünk, a Céhben, mert meg akarjuk előzni a vásárhelyi ünnepnapot. Te a sorsnak olyan kegyeltje vagy, *akinek már életében monumentumot emelnek kortársai,*

ami magyar festőnek talán még sohasem jutott osztályrészül.

A mi üdvözlésünk természetesen elsősorban Neked szól, de szól a te imádott városodnak is, amely megbecsüli művész fiát. Arra kérünk, köszöntsd a mi nevünkben Hódmezővásárhely közönségét, törvényhatóságának kiváló férfiait,

akik benned a magyar kultúrát és festőművészetet értékelik, amikor a magyar festőt ünneplik.

Neked még sok-sok boldog évet, az alkotásnak sok örömét, *az országnak pedig sok olyan közönséget és sok olyan vezető férfiút kívánunk, mint amilyen Hódmezővásárhely városáé.*

„Úgy jár mint a Vilmos császár úti trafikosné!...“

Előbb ezzel fenyegetőzött, azután 30 fillérrel megelégedett és elszaladt a Podmaniczky uccai trafikból egy fiatalember

(A Reggel tudósítójától.) Vasárnap kora reggel, kevéssel hét óra után, kinyitotta a Podmaniczky ucca 21. szám alatti trafikot *Csepreghy* Alajosné, a trafiktulajdonos felesége. Alig hogy elfoglalta helyét a pult mögött,

magastermetű fiatalember lépett be,

kivett a zsebéből egy zacskót, abból a pultra rakott három össze-vissza töredezett, hasznavehetetlen szivart és egy szennyes, agyonszívott papírszipkát.

— Itt van, — mondta fenyegető hangsúllyal — *vegye meg!*

— Hát hogy vegyem meg ezt? Nem tudom használni...

— Vegye meg — kiáltozott az izgatott ember — és adjon érte annyit, amiből megebédelhetek, mert különben... *különben maga is*

úgy jár, mint az a másik a Vilmos császár úton.

A megrémült Csepreghyné egy lépést hátrált a kis függöny felé, amely a trafik hátterét takarja el. Ebben a pillanatban *egy régi vevő lépett be.* Magasállású tisztviselő, aki a budai hegyekbe készült kirándulásra és előbb szivarokat akart vásárolni. A tisztviselő gyanútlanul köszöntötte *Csepreghynét:*

— Jó reggelt kívánok, nagyságos asszony... szivart kérek...

Csak ezután vette észre, hogy *valami nincsen rendjén a boltban, mert Csepreghyné*

halálsápadt, reszket és felelni sem tud

a köszönésre, a vele szemben álló fiatalember pedig föltűnően izgatott. — Mi történt? — kérdez-

De érteni kell hozzá!
Takarékoskodhat anélkül, hogy nélkülöznie kelljen. Még egészségének is használ, ha reggelire és uzsonnára Kathreiner malátakávét és Franck kávépótlékot fogyaszt.

PALMA sarok OKMA talp
vizhatlan és sokáig tart

te. — Rámtámadt, — szólalt meg végre *Csepreghyné — megfenyegetett... pénzt követelt.* — A tisztviselő fölemelte a botját.

— *Hallja! Megőrült maga? Rabló, vagy bolond?*

Csepreghyné szólalt meg újra:

— Mondja, mért támad így rám? Nem fél? Mi szegények vagyunk, az uram beteg... Ha ez az úr most kiszól az uccára, a rendőrnek...

És most

különös jelenet

következett: a kis trafik tulajdonosnéja benyúlt a fiókba, kivett onnan *harminc fillért* és letette a pultra, támadója elé. A fiatalember mohón, gyors mozdulattal

fölkapta a pénzt, azután az ajtóhoz ugrott és kirohant.

Néhány másodperc mulva elnyelte alakját a sűrű köd.

Ma délután közli a Lovaregylet, hogy milyen feltételek mellett ad ki bukmékerengedélyt

Százezer pengő lesz az óvadék!

(A Reggel tudósítójától.) Ismeretes, hogy a *Lovaregylet feloszlatta a bukmékerkartelt* és

a jövőben nem tűri, hogy a lóversenytér könyvesei kartelt alkotva, a fogadási árfolyamokat diktálják.

Arra a hírre, hogy a *Lovaregylet* pályázatot írt ki, több mint harminc pályázó jelentkezett az egyesület vezértitkáránál, kérve a Lovaregylet feltételeit. Az igazgatóság, gróf *Erdődy* Rudolf, *Dreher* Jenő és gróf *Cziráky* László, vasárnap a késő esti órákig tanácskozott arról, hogy a jövő évben milyen feltételek mellett adjon ki bukmékerengedélyeket. *A feltételeket ma délután közlik a nyilvánossággal.* A kiszivárgott hírek szerint

a Lovaregylet minden pályázótól százezer pengő óvadékot kér, de egyes hírek szerint ez az óvadék 130.000 pengő lesz.

Az bizonyos, hogy az eddigi három úgynevezett »nagybuki«, *Gyöngy, Bauer* és *Abonyi* feltétlenül benyujtják pályázatukat és a két kisebb bukmékér, *Terray* és *Czinte* is keres magának társakat az engedélyhez. Értesülésünk szerint

a jövő évre tíz bukmékér-engedélyt adnak ki.

A pályázók között vannak nyugalmazott államhivatalnokok, kereskedők, ismert sportemberek és egy ügyvéd is.

Többezer vidéki gazdát és háztulajdonost csapott be egy pesti bankár, akinek külföldi tőkecsoportja – a holdban volt

(A Reggel tudósítójától.) Vasárnap reggel sápadt, izgatott viselkedésű, de nagyon jól öltözött fiatal férfi járkált fel és alá *a Thököly úton.* Állandóan a 21. számú házat figyelte. Körülbelül egy óráig tarthatott ez az ideges fel és alá sétálgatása, *mikor a Thököly út 21. számú ház kapuja alól gyors léptekkel feléje tartott két férfi, közrefogták és rászóltak:*

— *Ön Tóth János... Detektívek vagyunk, jöjjön velünk!*

Tóth János »feltűnés nélkül« igyekezett felszállni a két detektív kíséretében a villamosra. Alig ültek le azonban a villamos padjára, mikor a kalauz magából kikelve elkezdett ordítani:

— *Csaló, gazember! Megvagy!*

Azzal

rá akarta vetni magát a megriadt utasra, akit csak a két detektív tudott megvédeni dühétől.

A kalauz elmondta, hogy *ő is Tóth János áldozatai közé tartozik.* Neki is kölcsönt ígért kis egyszoba-konyhás házára és a kölcsön helyett csak ígéreteket kapott, holott költségek címén negyvenhét pengőt fizetett Tóth János »*bankárurnak*«. Tóth János nemcsak a Thököly út 21. szám alatt, de a Lukács uccában is irodát nyitott »Mezőgazdasági Hitelvállalat« címen. Beutazta az országot, fiókokat nyitott és

mindenütt azt hirdette, hogy házra, földre kölcsönt tud szerezni.

A kisgazdák, kisbirtokosok százszámra tolongtak Tóth »bankár« fiókirodái előtt és sorra nyujtották be kölcsönkérelmeiket. A fiókügynökségek mingyárt kezdetben *nyolc pengő kezelési költséget kértek a jelentkezőktől.* Azután — *a kölcsönre hiába vártak országszerte.* A becsapott emberek végül is megtudták, hogy *Tóth Jánosnak nincsen egyetlen fillére sem és*

a »külföldi tőkecsoport« a legtávolabbi külföldön, a Holdban van.

A megkárosított emberek a főkapitányságra rohantak és *feljelentették Tóth Jánost.* A »honmentő« megneszelte a bajt, napok óta nem járt be Thököly úti irodájába, csak *a tulsó oldalról figyelte a kaput* és leste: kik keresik az áldozatai közül? *E detektívmunkája közben került ő maga is detektívkézre.* A feljelentők, akik a rendőrség figyelmét Tóth János üzelmeire terelték,

Jászberény és Nagykálló

vidékéről valók, de valószínű, hogy Tóthnak áldozatai vannak az egész országban és *a megkárosított emberek száma többezer.* Éppen ezért hosszú, körülményes nyomozó munka vár még a rendőrségre és a csendőrségre.

Felvágta ereit egy volt székesfővárosi fogalmazó, mert elhagyta a felesége

(A Reggel tudósítójától.) Vasárnap délben egy *rémült kisfiú* rohant be a Falk Miksa ucca 12. számú ház házmesteréhez:

— *Tessék jönni azonnal,* — lihegte — *a Hegedüs bácsi...*

Burányi Gyula házfelügyelő *Hegedüs* Géza üzlethelyisége felé szaladt és az *ajtón belépve, borzalmas látvány tárult szemei elé. Hegedüs* egy széken ült,

egyik karjából sugárban ömlött a vér és véres kezével másik karján éppen abban a pillanatban akarta átvágni az ereket.

egy nagy konyhakéssel. Hegedüs néhány évvel ezelőtt a *székesfővárosnál volt fogalmazó,* de nyugdíjaztatta magát, mert vegytisztító üzletet nyitott. A Falk Miksa uccai üzlet azonban *rosszul ment.*

Vasárnap bement üzletébe, hogy leltárt csináljon és *itt követett el öngyilkosságot.*

Utókúra, sport, szórakozás
Svábhegyi Szanatórium
Mérsékelt utóidényárak

— **Sztojanovits Jenő emlékhangverseny.** Vasárnap délután a Vigadó nagytermében meghitt ünnepe zajlott le a magyar zenekultúrának: *Budapest Székesfőváros Népművelési Bizottsága* hangverseny keretében adózott *Szlojanovits* Jenő, a kiváló zeneszerző emlékének, aki éppen Budapesten fejtette ki sokoldalú munkásságát és mint pedagógus, karnagy és alkotóművész egyaránt mély barázdát szántott a zeneművészet terén nagyszabású és szeretetreméltó egyénisége által. Tanításai nemcsak műveiben élnek tovább, de három művészlelkű leányában — a *Sztojanovits-terzettben* — is, akik a vasárnapi hangverseny során tolmácsolták, mint legilletékesebbek, zenei gondolatait. *Demény* Dezső, *Sugár* Viktor, *Szeghő* Sándor, *Bor* Dezső vezénylete alatt *Závodszky* Zoltán, *Koréh* Endre, dr. *Imre* Zoltán, *Tibor* Zoltán közreműködésével a *Székesfővárosi Zenekar,* a *Szent István Bazilika* és a *Koronázó Mátyás-templom* egyesített énekkara, a *Budai Dalárda* és az *Országos Magyar Dalosszövetség* énekkara, a *Szilágyi Erzsébet leánygimnázium* énekkara, *Braun* Paula zongoraművésznő szólaltatták meg az egyházi, kórus- és színpadi művek mély hatást keltett szemelvényeit. A hangversenyen megjelent *Bárczy* István, *Némethy* Károly, *Radnai* Miklós, *Fellner* Alfréd és a zene- és művészvilág számos kiválósága. Bensőséges, őszinte ünnep jegyében zajlott le. *(V. M.)*

— »A legszebb mosoly« pályadíját az a hölgy nyeri, akinek legszebb a fogsora. Használjon Diana fogkrémet. Családi tubus 72 fillér, normál tubus 48 fillér.

HYPEROL
SZÁJVÍZTABLETTA IDEÁLIS SZÁJ- ÉS TOROKFERTŐTLENÍTŐ!

ILKOVITS J.
központi fűtés és vízvezetéki vállalata
I., Attila u. 29. Tel. 530-69

„Hősies feladat ma kereskedőnek lenni!"

Negyvenéves jubileumát ünnepelte vasárnap a fűszerkereskedők egyesülete

(A Reggel tudósítójától.) Vasárnap ünnepelte a Fűszerkereskedők Országos Egyesülete fennállásának *negyvenedik évfordulóját.* Az ünneplő közönség zsúfolásig megtöltötte a Kereskedelmi és Iparkamara faburkolatos dísztermét s azoknak, akik kintrekedtek, hangszóró közvetítette a beszédeket az előcsarnokba. *Hofmann* Mihály királyi tanácsos elnöki megnyitójában élénk színekkel ecsetelte az egyesület multját, *a háborús és a háború utáni évek kemény küzdelmeit.* Beszéde végén a közönség percekig tartó, szűnni nem akaró éljenzéssel ünnepelte Magyarország jubiláló kormányzóját. *Guttmann* Adolf titkár az egyesület negyvenéves történetét ismertette és megható szavakkal emlékezett meg a fűszerkereskedelem hősi halottairól. Az elnök indítványára ezután a díszközgyűlés egyhangúlag *díszelnökké választotta Éber Antalt, Székács Antalt, Sándor Pált és az egyesület első elnökét, Tschögl Emilt. Éber* Antal köszönő szavai után *Székács* Antal mondott hosszabb beszédet:

— A közvélemény, de talán még a kormány sem tudja, hogy

milyen nehéz, milyen hősies feladat ma kereskedőnek lenni.

Ha felvetjük a kérdést, hogy mit várhat a kereskedővilág a kormánytól, azt kell felelnünk, hogy — *semmit.* De talán így van ez jól, mert a mult példáiból láthatjuk, hogy *a kormány beleavatkozása a közgazdasági életbe mindenütt még súlyosabbá tette a válságot,* még nehezebbé annak megoldását. Legfeljebb egyet kérhetünk: *kíméljék a kisegzisztenciákat...*

A távollevő *Sándor Pál* nevében *Balkányi Kálmán,* az OMKE igazgatója mondott köszönetet, majd az egyesület néhány régi tagját a közgyűlés *tiszteletbeli tagokká választotta.* A megválasztottak: *Vass Imre, Frankl Kornél, dr. Orell Géza tankerületi főigazgató, Balkányi Kálmán, Gyulai Tibor, Lampel Ignác és Ács Simon.* A választás után Éber Antal emelkedett szólásra és bejelentette, hogy a kereskedelmi miniszter leiratot intézett a Kereskedelmi és Iparkamarához és *a Fűszerkereskedők Egyesületének legrégibb tagjait díszoklevéllel tüntette ki.*

A kitüntetettek közül a legfiatalabb 35 éve működik pályáján, a legidősebb öt évtizede.

A közgyűlés lelkes ünneplése mellett meghatottan, könnyes szemmel vették át a díszoklevelet a kitüntetettek: *Schogri Bertalan, özv. Stern Ödönné, Szenes Simon, Metykó János, Spiegel Ignác, Schwarz Gábor, Róth Fülöp, Mosdóssy László, Bauer Ferenc, Neumann Illés, Szép Ferenc, Fried Fülöp, Braun József, Leopold Samu, Klug Lipót, Klug Samu és Pick Júlia.*

— **Már szerdán, e hó 21-én folytatják az osztálysorsjáték húzását.** A megújítási összeg: egész 24, fél 12, negyed 6, nyolcad 3 pengő és az előírt 30 fillér költség legkésőbb a húzás előtt megfizetendő, különben a nyereményigény és minden jog elvész. Uj résztvevőknek a már lejátszott osztály sorsjegyeinek a betétjét is meg kell fizetni.

Rádió- és gramofónművészek matinéja a Városi Színházban

A zenei élet kimagasló eseménye lesz az a matiné, amelyen a legkedveltebb művészek szerepelnek. **Cselényi** József, **Bodán** Margit, **Fekete** Pál, **Majorossy** Aladár és **Szerdahelyi** János művészegyüttese, **Kalmár** Pál, **Pallos** ladies, **Sebő** Miklós, **Szedő** Miklós, **Vajda** Károly, **Verbőczy** Ila, a **Mándits**-zenekar és más művészek közreműködésével, e hó 25-én, **vasárnap** d. e. ½12 órai kezdettel rendezi a **Sternberg**-féle királyi udvari hangszergyár és a **Sternberg** Híradó szerkesztősége. Félárú jegyeket válthatnak az előfizetők és a Sternberg-hangszergyár vevői, a **Rákóczi út 60. szám** alatti zenepalotában 30, 50, 80 fillérért, 1.— és 1.50 pengőért.

DR. LAKATOS
abbaziai és badeni szanatóriumai
teljes üzemben
Szobafoglalás és felvilágosítás az állandó irodában.
CARLTON-SZÁLLÓ. Telefon: 88-9-70

MAGYAR ÜNNEP

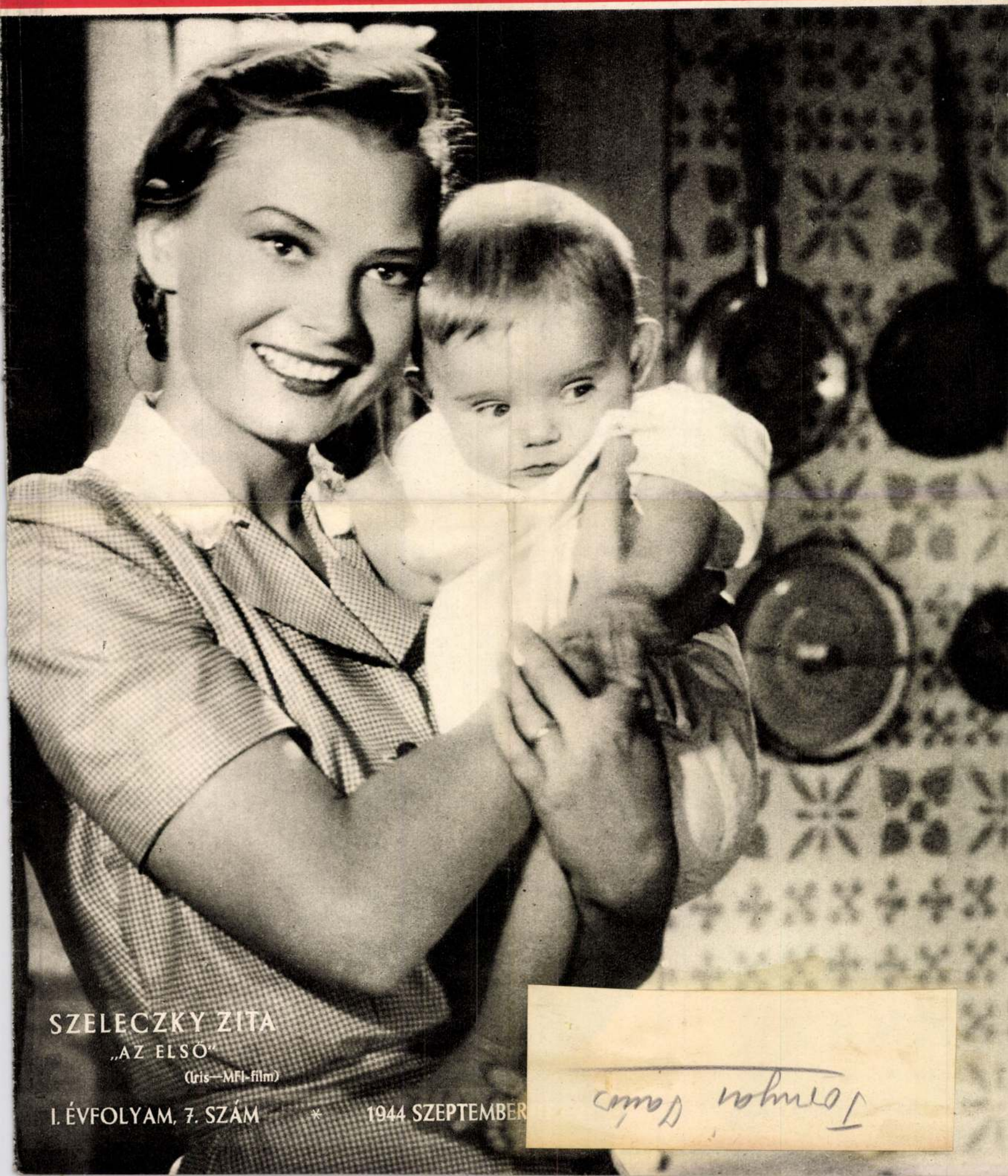

SZELECZKY ZITA
„AZ ELSŐ"
(Iris—MFI-film)

I. ÉVFOLYAM, 7. SZÁM * 1944 SZEPTEMBER

TORNYAI JÁNOS
Menyecske a műteremben

Tornyai János

Szitáló nő

Repr.

Szépmüvèszet]

1943. 62 rb

után

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

M.D.K.

Tornyai János:

Tanulmány a pisskor

(Hódmezővásárhelyi Múzeum)

Repro.

M.M.M. Évkönyve 1952. LVII Képtábla

M.D.K.

Tornyai János:
Földalatti asszony 1930 körül.
(Hódmezővásárhelyi Múzeum)
Repro

M.M.M. Évkönyve 1952. LVI. Képtábla.

M.D.K.

Tornyai János:

A csizmahúzás vázlata

(Hódmezővásárhelyi Múzeum)

Repro

M.M.M. Évkönyve 1952 LVII Képtábla

M.D.K.

Tornyai János:

Csokorkötés 1928.

(Hódmezővásárhelyi Múzeum)

Repro

M.M.M. Évkönyve 1952. LIV. Képtábla

M.D.K.

Tormai János:

Népoktatás a tanyán 1890 körül

Repro.

M.M.M. Évkönyve 1952. LIV. Képtábla

M.D.K.

Tornyai János:

A piss vázlata

(Fővárosi Képtár)

Repro.

M.M.M. Évkönyve 1952. LV. Képtábla

Tornyai János

Édesanyám a szobá-
jában - c. Élje
vept

Magyar Ünnep

1944. 6. 7.

934

költségek
tkozólag.

gek minden hét szombatján kerülnek
apokon. A részletesen feltüntetett
kolmával az elszámolás hátlapján
következő tételekből áll:

:a répaátvevők napidijai, vala-
visszonyok szerint esetleg en-
étkezési pótlék.

k:a répaszedők napszámai.
jeliőr
k:a mérlegszolga, esetleges
felügyelők, vagy más cimen al-
nkások napszámai.
k
ak a fütési és világitási költ-
int esetleg engedélyezett anya-

MDK

Tornyai János
Pirosruhás nő, festm.

Budapesti Hirlap, 1934. nov. 4. 2o l.

Tornyai János
festő

M.D.K.

Csokorkötés
Földkabátos asszony
műteremben

Bodnár Éva: Tornyai János
M.M.M. Évkönyve 1952, 206 l.

Tornyay János festőművész
rajz 7.c.
Képirók, Képfaragók
Bpest, 1918.

Aranyozott ezüst, mag. 7 cm.

TRIPTYCHON,
Mária halála, Krisztus a pokol tornácában, Krisztus keresztelése.
Balkáni munka, XVIII. század.
Zománcos réz, mag. 5 cm.

KULCSTARTÓ,
két darab.
Osztrák munka, XVIII. század.
Aranyozott réz, mag. 14 és 9 cm.

RUHADÍSZ,
gyémántos csüngő madáralakkal. XVIII. század.
Mag. 9 cm.

MÉRLEG,
XVIII. század.
Aranyozott ezüst, mag. 19·7 cm.

KÉS ÉS VILLA,
két pár.
Meisseni munka, XVIII. század.
Aranyozott ezüst, porcellánnyéllel.

FLAKON,
illatszer számára, két jelenettel.
Német munka, XVIII. század.
Réz.

GOMBOLYÍTÓ,
hullámos díszű. Német munka, XVIII. század.
Aranyozott réz, szélessége 15 cm.
A San Marco-gyüjteményből.

1

Sikerült osztás. Az *Uj Idők* számára rajzolta *Tornyai* Gy.

Képzelhetik örömömet s azt az elégtételt, a mit éreztem, mikor néhány évre rá Olaszországban, mint a legünnepeltebb szoprán-énekesnőt láttam viszont, a már akkor európai hírnévnek örvendő Benza Idát. Milanó közönségét egy csapással meghódította. Valentine-jét egyetértően felülmúlhatlannak nyilatkoztatta ki az egész olasz művészi közvélemény. És akkoriban annak itélete állott legfelül. A Benza Ida név diadalmi zászlót jelentett minden színház részére. A Scálában a *Hugonották* előadásai alatt a legviharosabb tetszésnyilatkozatokkal kiáltották ki Benza Idát az elsők között a legelsőnek.

Innen indult európai körútjára, mely a legfényesebb művészi diadalútak egyikévé lett.

Évekig nem láttam, csak hallottam és olvastam sikereiről. A drámai szerepkörben tehetsége a lisszaboni nagy szezonban fejlődött ki s ez volt a tér, a melyen tehetsége kifejthette minden erejét és bűvös hatalmát. A megrázó szenvedélyek mélységeit senki úgy interpretálni, a hangszínezésnek oly mesteri tökéletességével senki úgy festeni nem tudta, mint Benza Ida. A merre járt-kelt, lázassá fokozódott az érdeklődés. Az ő neve biztos hódítás volt.

Sába királynőjé-ben, mint Sulamith emelkedett a legmagasabbra. A mi drámai erőt, izzó szenvedélyességét ebben a szerepben kifejteni tudott, az máig is utolérhetetlen maradt. Ebben a szerepben még Wiltné, minden fenomenális hangeszközeivel együtt sem tudott vele megmérkőzni.

Vegyük ehhez ifjúságának báját, plasztikus alakját, sugárzó méltóságát és klasszikusan szép arcát, melyen a mosolyt a villám gyorsaságával tudta követni a fájdalom, kín és gyötrelem kifejezése: s akkor némi fogalmat alkothatunk erről az Isten kegyelméből való művésznőről.

De ha a múzsák mitsem tagadtak meg tőle, ő sem tagadott meg semmit a művészettől. Éveken át énekelt a nélkül, hogy pihenésre csak gondolt volna is. Azt hitte, hogy a művésznőnek nem szabad eszközeivel takarékoskodni, hogy a józan, ökonomikus beosztás megalázza azt. Ilyen irányu tanácsokra nem is hederített.

Ez az oka, hogy mikor az 1871/2-iki téli szezonban Moszkvában viszontláttam, hangjának középső fekvését fáradtaknak találtam. Ő maga is érezte művészi tökéletességének ez apró fogyatkozását és sokat beszélt arról, hogy egy időre visszavonul a színpadtól.

Egy napon különös hírrel lepett meg a próbán.

— Képzelje — mondá — alighanem férjhez megyek.

— Ah!

— Úgy van. Egy francia gróf megkérte kezemet.

Megmondotta nevét. Én jól ismertem a gróf urat, ki gyakran megfordult a kulisszák között.

— Nos, mi az ön nézete? — kérdé a művésznő tőlem.

Igyekeztem kitérő választ adni s néhány általánosságot mondottam. De Doppler Klotildnak, Benza Ida e hű kísérőjének, őszintén megmondottam, hogy a gróf urat nem találom ideális férjnek. Nagyon is könnyelmü világfinak ismertem.

E bizalmas beszélgetés után néhány nappal Benza Ida mosolyogva közeledett felém a moszkvai színpadon.

— Haza megyek! — mondá az örömtől sugározva.

— Pestre?

— Úgy van. Meghívást kaptam Orczy bárótól, az intendánstól, a magyar operához. Nos, mondá, ez csak okosabb dolog, mint a férjhezmenés?

— Minden esetre, — siettem válaszolni — a staggione életmód nem önnek való. Otthon, egy állandó szerződés nyugalmában művészete csak nyerni fog erőben és terjedelmében.

Soha olyan boldognak és megelégedettnek nem láttam Benza Idát, mint a moszkvai szezon utolsó napjaiban, mikor haza készült. Mindig csak hazájáról beszélt, s arról az édes otthonról, melyet ott alapítani fog.

Szegény, nem sejtette, hogy e szép ábránd milyen pillangó életü lesz.

Hazajött. Hogy itt miként ünnepelték, arról fölösleges szólanom. De én sohasem tudok reá gondolni, a nélkül, hogy eszembe ne jutna az öreg impreszárió, a ki őt a lelkesedés egy önfeledt pillanatában Malibrán asszony mellé állította, s a ki neki oly fényes művészi pályát jósolt.

Igaza volt-e?

Mint impreszáriónak talán nem, de mint műbirálónak föltétlenül.

kenyeret, meleg pokrócokat, kendőket, ruhát, cipőket, pénzt, kávét és dohányt osztogatott a szűkölködők között, ő maga, a saját áldott két kezével. Napokig tartott ez az osztogatás, faluról falura vitt az útunk, ködös novemberi időben, amott az Úristen háta mögött, a szomoru Drina vidékén. A kísérői mind belefáradtak már, csak a szépszemü és még szebb lelkü asszony nem: ő csak azt sajnálta, hogy az osztogatás nem tarthat örökké, hogy nem építheti föl egyszerre a saját két piciny kezével, a mit az elemek haragja lerontott.

S mint ragyogott az a két szép szem, ha a hála könyeit meglátta azok szemében, a kiknek nyomorát enyhítette. — Sírva jöttünk ide és megvígasztalva térünk haza lerombolt falvainkba — úgy mondta neki egy öreg ember, a kinek puszta életén kívül nem maradt meg semmije. S ugyanazt mondhatták kívüle még sokan, nagyon sokan, a kik 1896 november 20-a és 24-e között szemtől szembe állottak a Drina vidékén Kállay Béninével.

Még csak egyetlen jelenetet akarok ideírni azokból a napokból. Zwornik volt az utolsó csatatér, a hol a szépszemü asszony megütközött a nyomorral és győzelmesen kiverte poziciójából. Éppen kocsira készült szállni, hogy kipihenje a négynapi folytonos fáradalmat, mikor ott termett előtte *Skopljákovics* bég, a kinek hallgatagsága épp úgy példabeszéddé vált azon a vidéken, mint volt egykor a vitézsége. Ez az ember, a ki az orosztörök háboru alatt hét hónapig tartotta magát a Sipkaszorosban az oroszok ellen, így szólt reszkető hangon Kállay Béninéhez:

— Míg élni fog nemzet bosnyák földön, soha sem felejtheti el, hogy mit tettél értünk, te nemes asszony! Nem fogja elfelejteni áldott kezedet, a mely segített rajta, mézédes szavadat, a mely megvigasztalta nyomorában. Hagyományként fog szállni apáról fiúra a te nemes cselekedeteidnek híre a legvégső időkig!

. . . Pedig ha egy bosnyák így beszél, annak már nagyon fontos okai lehetnek. T—K H—N.

Benza Ida.

Írta: Perotti Gyula.

A Rivierán töltöttem nehány hetet a hatvanas évek végén egy fárasztó szezon után. A tengerpartra nyúló terrászon minden este előkelő társaság gyűlt össze. Szebb helyet alig képzelhetünk. A modern fényűzés mesterien aknázta ki a természet szépségeit. Körösköril óriási park százados fái bólintgatták lombjaikat, míg előttünk, a terrász lépcsőaljánál, a tenger fodros vize terült el. A lombsuttogás halk zenéjének hullámmoraj szekundált diszkréten, dallamos ütemmel.

A terrászon hüsülő közönségnek meglehetősen nemzetközi karaktere volt. A vendégek között nehány ismerősre találtam a művészvilágból. Ezekkel s nehány Európaszerte ösmert angol műbaráttal; kik a műélvezetet sportszerűen űzik a kontinensen, asztaltársaságot alapítottunk.

Társalgásunk csaknem kizárólagosan művészi témák körül forgott, s a rövid csillagfényes nyári éjszakák nagyrészét a terrászon töltöttük lelkesedve, vitatkozva és tapasztalásainkat közölve. Asztalunk mögött, mint valami regényes színpadi stafázst, gyakran lehetett látni fantasztikusan pongyola öltözetü amerikai ültetvényeseket, kik mohón figyeltek élénk, néha túlságosan is heves társalgásunkra.

Társaságunkban volt egy nagyon öreg, galambőszfejü impreszárió, a ki művészi vállalkozások révén mesés vagyont szerzett. Az ő szavának döntő súlya volt minden művészi kérdésben. Ízlés, tudás és gyakorlati érzék tekintetében nem ismertem hozzáfogható embert. Szavának tekintélye egy időben művészi koronákat osztogatott, vagy örök számüzetéssel sujtott.

Kívüle egy másik művészi tekintélye is volt asztaltársaságunknak, egy öreg német zeneszerző, a ki mint udvari színházi karmester vonult nyugalomba. Az öreg mésztro nagy lelkesedéssel szólalt a század elején lezajlott művészi eseményekről, s különösen *Malibrán* asszony fényes pályájáról.

— Igen, — mondogatta néha minden apropó nélkül is — nekem szerencsém volt ennek a csodaasszonynak énekét zongorán kísérni. A ki azt nem hallotta, annak nincs tiszta fogalma az igazi művészetről.

És akárhányszor beszélt Malibrán asszonyról, mindig szentimentális sóhajok keltek szárnyra ajkain.

— Ah, Malibrán egyetlen volt, s utolérhetetlen maradt.

— Talán nem egészen, — jegyezte meg egy alkalommal az öreg impreszárió.

A vén muzsikus kerekre nyitott szemekkel nézett reá.

— Micsoda? Malibrán? — kérdé csodálkozva.

— No igen, Malibrán, tudom, hogy róla van szó, nagyon jól ismertem. Úgy áll előttem művészetének teljes fényében, mintha ma látnám, de azért . . .

— Nos? — vágott közbe a nagy Malibran-imádó.

— Nos, — folytatá az impreszárió — én tavaly láttam és hallottam egy énekesnőt Milánóban, a ki ugyanolyan ragyogó művészi tulajdonokkal van megáldva, a kinek hangja épp oly szüziesen tiszta és szenvedélyesen meleg, mint Malibrán asszonyé.

— Ki az? Hogy hívják? — ostromoltuk mindenfelül.

— Egy szép magyar leány, *Benza* Ida a neve.

— Benza Ida! — kiáltottam — ismerem!

Az impreszárió minden emfázis nélkül folytatta:

— Igen. Benza Ida. Meglátják, hogy tíz év múlva ő lesz a művészet legragyogóbb csillaga.

Nem bírom kifejezni, hogy e szavak milyen örömmel töltöttek el. Az impreszárió lelkemből szólalt, azokat a szavakat mondotta, melyek már évek óta lebegtek az ajkaimon, de melyeket nem volt bátorságom kimondani.

*

Benza Idával az 1867-iki téli szezonban ismerkedtem meg. Együtt voltunk szerződtetve a bécsi Kärntner-Thor-színházban. Ő akkor apró szerepeket énekelt. Koncertekben is hallottam néhányszor, apjával énekelt duetteket s már akkor feltünt az a mély, szívreható érzés, mely hangját páratlan művészi tökéletességűvé avatta.

Dessof karmesternél vett énekleckéket, s tanult be alt-szerepeket. Egy alkalommal, mint kolléga, azt tudakoltam tőle, hogy melyik szerepre készül.

— Azucenát tanulom.

— Hát csakugyan altistáné akar lenni.

— Természetesen.

— Nos, én nem találom természetesnek. Hisz' az ön hangja, a hang timbre-je a legtökéletesebb szoprán. Nézetem szerint — folytattam — önnek Olaszországba kellene mennie, a hol mint Valentine vagy Leonóra fényes sikereket aratna. Az ön hangja az, a mit olaszos szopránnak neveznek.

A fiatal művésznő mosolyogva hallgatta végig megjegyzéseimet és nem minden csípősség nélkül csak annyit mondott.

— Engedje meg, de ezt már Desoff jobban érti.

Egy kis pihenő. Az ember nem is hinné, hogy ez a csinos, fiatal nő, ki kalappal, ernyővel, útra készen, pillanatnyi idejét ujságolvasással tölti, egyike azoknak a szegény fehér rabszolgáknak, a kiken nálunk még csöndes részvéttel szoktak sajnálkozni. Guvernánt! Tanítónő! Szegény!... A ködös Angliában, a mulató Párisban már nem sajnálkoznak fölöttük. Ott már tisztelik. Mint az megillet minden nőt, a ki munkája árán maga tartja fenn magát, gyakran még családját is. Maholnap azonban talán már nálunk is lesznek olyan, úgynevezett guvernánt-otthonok, a hova az óraadó tanítónők, lótó-futó nyelvmesternők egy egy szabad félórára betérnek ujságot olvasni. Természetesen az ilyen *otthonnak* a hány barátja, ugyanannyi ellensége is lesz. De ez nem fogja azért akadályozni a kifáradt, fárodó kis tanítónőt, hogy két órája közben éppen olyan élvezettel olvassa el az elegáns, csinos kis szalonban — egy csésze kávé vagy csokoládé mellett — az ő kedves ujságát, — mint éppen londoni kollegája.

Sikerült osztás. Két órája már, hogy egyre üldözi a balszerencse, egyetlen egyszer sem volt olyan kártyája, a melylyel bátran nekimehetne a banknak. Most végre földerült csillaga. Egytől-egyig ütő van a kezében. De nehogy a nyájas olvasó azzal gyanusítsa hősömet, azaz a *Tornyay* hősét, hogy hazárdjátékba keveredett! A legártatlanabb fajta kártyajáték, a *durák* az, a minek ő ezt a késő éjjeli órát szentelte. A világ zaja már elhalt, csak hárman vannak együtt a petroleumos lámpa fényénél: a két játékos és a hű kibic. Az egyik játékos elment tölteni, mert már a korcsmáros is az álmokországba pályázott és azalatt a másik megmutatja hű és résztvevő kibicének a szerencsés osztás eredményét. Ezúttal semmi kétség, hogy mi nyerünk: Végre, valahára!

—

SZINHÁZ.

Sedlmayr Zsófia. A mi operánkról rossz nyelvek régebben azt beszélték, hogy a külföldi nagy művészek és művésznők rokkantakházának használ ják és csak akkor lépnek föl itt, a mikor

másutt már nem nő babér a számukra. *Bianchi* Bianka volt az első, a ki a maliciát megcáfolta s most *Sedlmayr* Zsófia végleg elhallgattatja a békétlenkedőket. Egyhangú lelkesedéssel fogadta a közönség és a sajtó s a művésznő minden egyes ujabb alakításával jobban belopta magát a szívünkbe. E héten a *Bolygó hollandi* Sentáját énekelte, oly sikerrel, mely szinte páratlan. Lehmann Lili óta ily drámai énekesnőt nem hallott Budapest közönsége. Fidelio és Don Juan, a Hugonották és a Nibelungtrilogia, Tannhäuser és a Bolygó hollandi egyforma tökéletességü alkotásokra nyujtanak neki alkalmat. Sajnos, hogy ez a nagy művésznő csak vendégünk. Január elsejétől a bécsi opera szerződése köti le s mi már jóformán búcsúzunk tőle, a mikor arcképét, *Izolde* szerepében bemutatjuk.

—

A becstelenek. Sötét, komor levegőjü darab a *Rovetta* drámája, melyet a héten adtak először a vígszínházban. Egy szerencsétlen ember tragédiája, a ki jámborul és naivul becsületes volt mindaddig, míg rá nem jött, hogy a felesége megcsalta. Nem az élvvágy vitte Moretti Carlonét a bűnbe, hanem a szegénység, a félelem a nyomortól. Egy bankigazgatónak lesz a kedvese, mivel ez segíti a háztartás költségeit fedezni, mikor pedig a bankigazgatót boszuból leszúrja valaki az utcán és egy pletykás cseléd elárulja a férjnek a viszonyt, ez óriási kétségbeesésében legalább a világ előtt akarja megmenteni a felesége becsületét. Hogy ezt tehesse, úgy kell ezentúl isélniök, mint mikor még a néhai bankigazgató segítette őket. A becsület látszatáért becstelen lesz, mert sikkasztó, mivel másként nem tudja fentartani a külszínt. Meglátszik már ebből is, miben van a darab gyengéje, de tény, hogy *hatás* tekintetében kevés újabb darab vetélkedik a Rovettáéval. Moretti szerepét *Gaál* Gyula olyan meglepő sikerrel és eredetiséggel játszotta, a minőt még azok sem vártak tőle, a kik ismerték nagy tehetségét. Kívüle *Delli* Emmának, *Haraszti* Herminnek és *Balassa* Jenőnek jutott nagyobb szerepe és mind a három igazi virtuozitással oldotta meg feladatát.

—

Karen. Az operaház legutóbbi ujdonságának háromu magyar ember a szerzője. *Kern* Antal és *Somogyi* Péter irták a szöveget, *Czobor* Károly a muzsikát. De ha magyarok is, a külföldről hoztak impressziókat: az első kettő Norvégiából, mert ott játszik az opera cselekménye, Czobor pedig Olaszországból és Franciaországból, mert meglátszik muzsikáján a Mascagni, Puccini és Massenet iskolája. A szöveg eleven és változatos, pompásan illeszkedik hozzá a zene, a mely színpadi minden ízében, hatásra van kiszámítva, és teljesen össze van forrva a cselekménynyel. Az első felvonásban a lágy szerelmi kettős és a közjáték tettek mély hatást, a másodikban Tilda áriája, Guttorm dala és az a jelenet, mikor férj és feleség kibékülnek. Valósággal virtuoz a második fölvonásbeli norvégtánc zenéje is. A fiatal zeneszerzőt, a kinek ez az első műve, a közönség számtalanszor kitapsolta, úgyszintén a szereplőket is, a kik közül *Dióssiné-Handel* Berta, *Vasquez* grófné, *Takács*, *Arányi* és *Semsey* Mariska nagyban járultak az est sikeréhez.

Negyvenezer mértföld vitorlával és gőzzel.

— Gáspár Ferenc könyve. —

Ha minálunk Magyarországon egy félig-meddig tudományos munkából, a mely azonfelül még útleírás is, teljesen elfogy az első kiadás és az olvasóközönség megkivánja a másodikat, ez minden esetre jelent valamit. Azt jelenti, hogy a ki megírta, erősen belemarkolt az olvasók érzésébe, eltalálta ízlésüket és azonfelül olyasmit nyujtott nekik, a mi hatalmasan leköti érdeklődésüket.

Így esett meg a *Gáspár* Ferenc vaskos kötetével, a melynek címe *Negyvenezer mértföld vitorlával és gőzzel*. Egészen sajátos és a hagyományos útleírások megszokott sablonjától elütő az a hang, a melyen a szerző megszólaltatja távol országok, földrészek és vidékek népeit, szokásait, tengereit, folyóit és hegységeit. Nem költ érdekes kalandokat, de a miket leír, abban van költészet. Akár a matrózéletből szedi epizódjait, akár Kinában, Japánban, vagy a nyilt tengeren percegteti meg tollát, ez a toll mindig egy éles, mindent jól megfigyelő szempár nyomában jár, a mely egyszerre kitalálja a jellemzőt. Pedig hogy ennek az adománynak mily nagy jelentősége van épp ott, a hol népek és országok ismertetéséről van szó, hűségesen elmondja a következő kis adoma, a melyet Gáspár könyvének előszóírója, dr. *Kenedi* Géza az előszóban jegyzett föl:

— Néhány év előtt — úgy mond Kenedi — magam is a Keleten járván, egy beavatott államférfiutól kértem egy kimerítő és jó leírást, mondjuk: Anatóliáról. Egy író nevét említettem, a ki ilyeneket szokott gyártani. Ő mosolygott.

— Az valóban tehetséges ember.

— Hogyan méltóztatik ezt érteni? — kérdeztem tovább.

— A hogyan mondtam. Ritkán találni hozzá hasonló írót, a ki mindent olyan alaposan megnézne s olyan kiváló tehetsége volna arra, hogy — semmit meg ne lásson.

Gáspár Ferenc nagyon is sokat látott, és a mit látott, azt úgy jegyezte föl, hogy az olvasó előtt is teljesen megelevenedik. A mellett pompás és jóízü humorral fűszerezi előadását és a hova lép, mindenütt otthon van, humorával együtt.

Mit jósoljunk egy írónak, a kinek már első könyvét is második kiadásban kapkodják, holott van akárhány, a ki a tizediknél, a huszadiknál nem jutott odáig? Azt-e, hogy a második könyve még kapósabb lesz? Szeretnők, ha úgy volna, de kissé nehéznek tartjuk egy második jó könyv kedvéért másodszor is negyvenezer mértföldet utazni vitorlával és gőzzel.

A mi a második kiadás külsejét illeti, lényegesen díszesebb, mint az első és tartalma is bővült néhány nagyon érdekes fejezettel. Ez meg a *Singer és Wolfner* cég érdeme, a mely azt akarta, hogy a forma méltó legyen a tartalomhoz. A kötetben van 119 eredeti kép és ára fűzve 5 frt, díszesen bekötve 6 frt 50 krajcár. *l. r.*

—

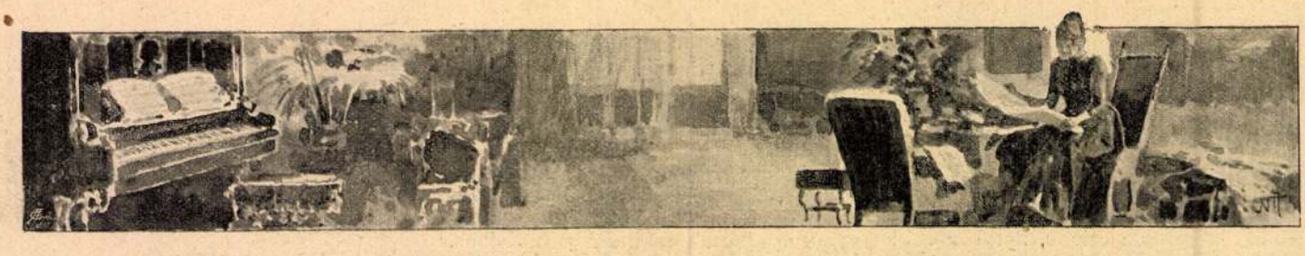

Édes anyám lánya voltam...

Népdal után szerzé: Domonkos Erzsi.

Lassan.

Ének.

Zongorà.

É-des anyám lá-nya voltam i-ta-ri-ta ti-ta-ri-ta ti-ráj - rom!

Mig le-gényre nem gon-doltam, i-ta-ri-ta-ti-ta-ri-ta ti-ráj - rom!

Most, hogy másról sem be-szé-lek, Mos-to-hám lett a jó lé-lek.

I-haj - la! Csu-haj-la! I-ta-ri-ta-ti ta ri ta ti-ráj - rom!

cresc.

Ó XX. század!

Filmsztárok és fejvadászok

A Borneóból most hazatért angol expedíció tagjai elmondták, hogy a dajak törzshöz tartozó fejvadászok filmsztárok képeit gyüjtik. Régi ujságokból vágják ki azokat s kunyhóik falára szegezik ellenségeik koponyái mellé.

Puskin, a négerek költője

Puskin, a nagy orosz költő egyik őse anyai ágon tudvalevőleg egy abesszin herceg volt. A fekete származás jelei erősen látszottak is a költő arcán. Az amerikai négerek is tudják, hogy Puskin ereiben fekete vér folyt s nagy Puskin-kultuszt ünnek. Miss Edwards, aki most egy néger turistacsoportot vezetett Moszkvába, a következőket jelentette ki:

— Puskin nagyon népszerű az Egyesült Államok fekete tömegei körében. Folyóirataink gyakran közlik műveinek fordításait és a néger diákok buzgalommal tanulmányozzák.

Elmondta Miss Edwards azt is, hogy a Puskin-centenáriumra külön néger delegáció indul Amerikából a Szovjetunióba.

Koldusok lapja

A Koldusok Lapja Párizsban jelenik meg. Egy volt irnok szerkeszti, aki iszákossága miatt elveszítette az állását és koldus lett. A különös ujságban alapos cikkek foglalkoznak a koldusrend problémáival. De legérdekesebbek a hirdetések. Meg lehet tudni ezekből ha például Franciaország akármelyik pontján megüresedik egy »koldusi állás«. Gyakran még a minimális napi keresetet is garantálják. Nem ritka eset, hogy valamelyik koldus társat keres.

Megtalálta az ifjúság forrását?

Néhány hónappal ezelőtt hatvanéves korában a szibériai Uszuriszkban meghalt Anna Csernovics. Életének utolsó pillanatáig megőrizte fiatalos szépségét és frissességét. Mikor negyvenéves volt, egy gazdag földbirtokos a szüleitől kérte meg a kezét, mert azt hitte, hogy még kiskorú. Ötvenéves korában másodszor ment férjhez egy 22 éves emberhez. Hatvanéves korában sem volt egyetlen ősz hajszála, egyetlen ránc az arcán. Az eset tudományos körökben is nagy feltünést keltett s a moszkvai orvosi akadémia exhumáltatja a holttestet, hogy fiatalságának titkát felderítse.

Bicikli-szépség

Atlantic Cityben, a nagy szépségversenyeken a Hollywood által benevezett Miss Hume Dobson nyerte a bicikliparádé nagydíját és »a legszebb biciklizö leány« címét.

Kánya külügyminiszter Genfbe utazott

A *Magyar Távirati Iroda* jelenti: *Kánya* Kálmán külügyminiszter *Csáky* István gróf kabinetfőnök kíséretében *ma délután Genfbe utazott.*

Sikkasztás miatt letartóztatták Szekszárd város pénztárnokát

Az alispán felfüggesztette állásától a pénztári ellenőrt és fegyelmit rendelt el saját kérésére a polgármester és a főszámvevő ellen

Szekszárd, szeptember 20.

Szekszárd város közigazgatásának, üzemi gazdálkodásának és vagyonkezelésének megvizsgálására a belügyminiszter ugyanúgy, mint több más városnál is történt, *tíz nappal ezelőtt bizottságot küldött ki.* A bizottság, amelyben a belügyi, iparügyi és pénzügyminisztériumok tisztviselői működnek, megállapította, hogy *Szekszárd város pénztárában súlyos szabálytalanságok vannak. A megállapítás szerint Nádosy Géza szekszárdi városi pénztáros 1933 óta körülbelül 2000 pengőt sikkasztott.*

Perczel Béla *alispán Nádosy Géza pénztárnokot nyomban felfüggesztette állásától* és az ügyet áttette a szekszárdi ügyészséghez, ahol *Buzássy* Lajos ügyész *a beismerésben levő városi pénztárost vasárnap délben letartóztatta.*

Az alispán egyidejűleg *felfüggesztette állásától Szegedy József pénztári ellenőrt és fegyelmi vizsgálatot rendelt el a lanyha ellenőrzés miatt Tóth Pál városi főszámvevő ellen. Ugyancsak fegyelmit rendelt el vitéz Vendel István polgármester ellen is,* annak megállapítása céljából, nem érheti-e őt is felelősség az ellenőrzés hiánya miatt?

A *Magyarország* tudósítója ma délelőtt felkereste hivatalában vitéz *Vendel* István polgármestert, aki a következőket mondotta az ügyről:

— A miniszteri vizsgálóbizottság kiküldését én magam is szorgalmaztam, hogy teljes világosság derüljön a város ügyeire. *A város fejlődése folytán felszaporodott pénzügyi és egyéb üzemi feladatok tették szükségessé a vizsgálatot.* Hozzájárult ehhez *a városban már hosszú ideje keringő mindenféle mendemonda is,* amelynek véget kellett vetni. A vizsgálat alatt gyanuokok merültek fel *Nádosy* Géza pénztáros ellen. A mult pénteken magyarázatra szólítottam fel Nádosyt, aki erre *megtört és bevallotta, hogy hozzányúlt a kezelésére bizott pénzekhez.*

Egyelőre nem nagy, 2—3000 pengős hiányról lesz szó, de csak a rovancsolás állapítja meg, mekkora lesz ez az összeg később. Az alispán úr intézkedésére *Nádosy* ellen megtették a bűnvádi feljelentést, le is tartóztatták a pénztárost, én pedig *vagyonára bűnügyi zárlatot* kértem. Vallomása szerint egyedül követte el a sikkasztásokat. A felelősség megállapítására *fegyelmit kértem az alispán úrtól magam ellen és Tóth Pál városi főszámvevő ellen; terhel-e minket felelősség az ellenőrzést illetőleg.*

Keresd a mássalhangzót!

E heti rejtvényeink mindegyikében egy-egy olyan szó található, melynek magánhangzói IOAO (pl. kimondható). Ez a 6 szó küldendő be együtt szerdáig (szeptember 30) s mellékelendő 6 drb »Keresd a mássalhangzót!« cím.

Jutalmak: négy darab tízpengős.

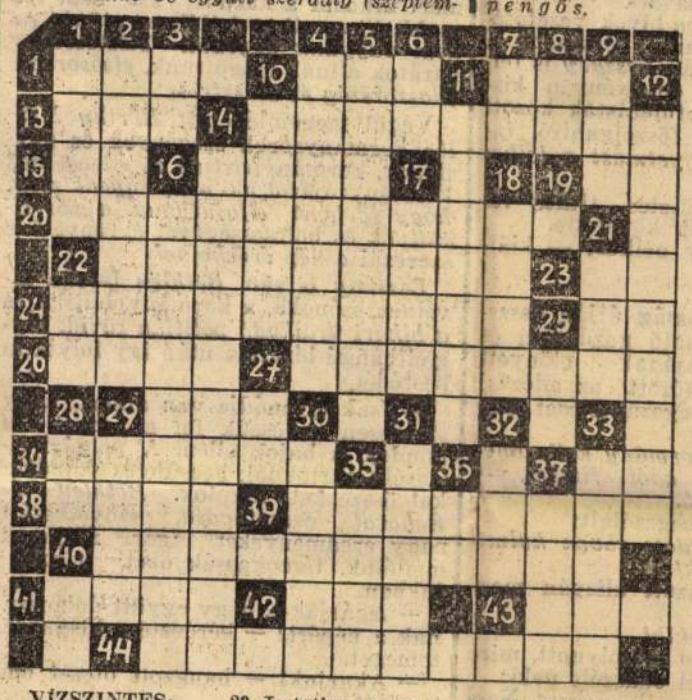

VÍZSZINTES:

1. Ételízesítő
10. Épületrész
11. Ének
13. Irány
14. Fölszabadított rabszolgákból alakított egyiptomi testőrezred katonái
15. Ő — németül
16. Fekete — törökül (... Musztafa)
19. Ludolph-féle szám
20. A haza védelme is az
22. Németország
23. Lutetium vegyjele
24. Véderő tagjainak egyenruhája
25. Bot része
26. Szépség
27. Japán hadvezér, politikus, a japán hadsereg újjászervezője
29. Egyfogatú angol bérkocsi
34. Ma már nem használt magyar bélyegtípus
37. Vissza: nem valódi
38. Fiatal macska
39. Közömbös
40. Aisopos, Phaedrus, Fáy művei
41. Mongol kán, aki 1241-ben elpusztította Magyarországot
42. Vissza: főnévképző
43. Kosár
44. Rómaiak, görögök, parthusok

FÜGGŐLEGES:

1. Kutyák
2. Perrault »Csizmáskandurá«-jának híres marquisja, kit Béranger is emleget
3. Igekötő
4. Angol fizikus
5. Aristophanes vígjátéka, melyben Athén kalandos tervezgetéseit csúfolja ki
6. Igekötő
7. Te — németül
8. Többes rag
9. A szarka
10. Női név
11. Lecsillapodik
12. Hivatalos irat
14. Vallomásuk igen lényeges
16. Dél-Amerika legnagyobb tava Peru és Bolivia határán, melyhez a Mont-Blanc magasságában híres vasút vezet
17. Vissza: nem tartós
18. Vissza: bot része
21. Fut ikerszótársa
22. Kóc mássalhangzói
25. Rangjelző
27. Vissza: Nyugat-Szibéria főfolyója
28. És — latinul
29. Női név
30. Dionysos isten kíséretéhez tartozó erdei és hegyi istenség
31. Spanyol férfinév
32. Nem nagy
33. Folytonossági hiányok — népiesen
35. Lófajta
36. Személyes névmás
37. Vissza: mezőgazdasági eszközök
40. Igekötő

Tornyay János halála

Súlyos veszteség érte a magyar képzőművészetet: *Tornyay* János, a kiváló tehetségű festőművész vasárnap délután, hosszas szenvedés után, budapesti lakásán, hatvanhétéves korában meghalt.

Tornyay 1869-ben született Hódmezővásárhelyen s iskoláit Budapesten és Párizsban végezte. Budapesten Székely Bertalan, *Párizsban Munkácsy tanítványa volt,* később meghitt barátja a nagy magyar mesternek, akinek művészi felfogása döntő befolyást gyakorolt Tornyay egész festői fejlődésére. Sötét, meleg tónusokon felépülő, széles színfoltokba tagolt, tanyai népéletet és alföldi tájakat ábrázoló képei *(A csősz, Tiszai alkony)* már korán elárulták erős tehetségét, az elismerés azonban csak jóval később sugározta be anyagi gondokkal felhőzött életét. Sokáig váratott magára a hivatalos méltánylás is, amelyet már a hatvanon túl kapott meg a hódmezővásárhelyi magányába visszavonult művész. Az *1933-ban* neki ítélt *állami aranyérem, az 1934-iki Szinyei-tájkép-nagydíj. Hódmezővásárhely évi 1200 pengős tiszteletdíja* s néhány múzeumi képvásárlás jelzi, hogy *Tornyay* kivételes művészi értékét és jelentőségét végre igazán felismerték.

Az utóbbi években sokat betegeskedett, félév előtt pedig lábtörést szenvedett. A törés nem gyógyult be s egyben az állandó fekvés alatt kiújult régebbi vesebaja is. *Pár nap előtt felesége Budapestre hozta a nagybeteg művészt, hogy megoperáltassa.* Erre azonban már nem került sor, mert *Tornyay* János vasárnap délután két órakor Horánszky uccai lakásán meghalt.

Temetése felől még nem történt intézkedés. Valószínű, hogy *a főváros vagy Hódmezővásárhely városa fogja eltemettetni* az elhúnyt nagy művészt, aki után özvegye úgy maradt itt, szinte krajcár nélkül, a legsúlyosabb anyagi gondok közepette. Hódmezővásárhely különben külön *Tornyay*-múzeumot akar létesíteni, amelyben összegyüjti a mester legjellemzőbb alkotásait.

A HANGSZÓRÓ MELLŐL

Interkontinentális koncert

A határokat nem ismerő rádióhullám vasárnap este két világrészt hozott közelebb egymáshoz: az »öreg« Európát és a »fiatal« Amerikát. Az *Egyesült Államok* két nagy állomása közösen adott műsort: a Niagara zúgását, indián- és cowboy-dalokat, néger »*song*«-ot és kifinomodott jazzmuzsikát. A *technikai szempontból is teljesen kifogástalan* közvetítést Magyarországon kívül majdnem minden európai állam átvette. Valami irigylésreméltó könnyedség, elegáns nagyvonalúság jellemezte a félórás időtartamba sűrített tarka műsort, a mai Amerika pózmentes, szórakoztató muzsikáját. Ezek az emberek csakugyan nem nagyképűsködnek. Nem verik a mellüket, nem szavalnak, csak egyszerűen felállítják a mikrofont a *Niagara Falls* mellet, aztán intenek néhány cowboy-énekesnek, néger dalosnak, jazzmuzsikusnak s a határtalanul népszerű *Bing Crosbynek* és — máris kész a műsor, amelynél jobbat, amerikaiabbat nehéz lett volna nyujtani.

Bach, Brahms, Chopin kitűnő technikával

Sándor György, a legifjabb zongoraművész-nemzedék tehetséges tagja Bach-, Brahms- és Chopin-tolmácsolásokkal szerepelt mostani hangversenyén. Nagy felkészültséggel, magávalragadó technikával, de valamivel kevesebb lírával játszott. Sohasem vesztette el lába alól a biztos talajt, kitűnően képzett fiatal muzsikus, kitől komoly fejlődést várunk, különösen ha még kissé elmélyül, poétább irányban.

Tornyay János

MAGYARORSZÁG

Az ellenzéki összefogás virágos diadala Biharban

Berettyóujfalu, szeptember 21.

(A Magyarország kiküldött munkatársától.) Vasárnap délben a *Leszkayak berettyószentmártoni* kúriájában földbirtokosok és gazdák barátkoztak. A földbirtokosok *Bethlen* István *bihari* hívei voltak, a gazdák *Eckhardt* Tibort kísérték, akit politikai ebéden látott vendégül *Leszkay* István, a kuria és 1200 hold föld gazdájának, a 74 éves *Leszkay* Jánosnak volt képviselő fia.

A hivatalosan nem létező, de a közéletben *mind nagyobb súllyal jelentkező* »Bethlen-pártot« a három *Leszkay* — apa és két fiú — mellett *Balázsházy* Iván volt főispán, *Fráter* László ny. alispán és ifj. *Fráter* Gyula képviselte az ebéden, *Fráter* Lászlóné volt a háziasszony.

Eckhardt Tildy Zoltán, *Vásáry* József, *Hegymegi Kiss* Pál, *Szabó* Pál, *Albrecht* Ferenc, *Bihari Nagy* Lajos és a gazdák kíséretében jelent meg a *Leszkay*-kúriában, résztvett az ebéden, amely *első tüntető bejelentése volt a Kisgazdapárt és Bethlen István bihari hívei szövetkezésének.* A szövetkezés következménye volt *Bethlen* és *Eckhardt* választójogi megegyezésének s a reménynek, hogy a két politikus ezután *együtt halad az ellenzéki küzdelemben.*

Leszkay János a háziasszonnyal szemben, az »alsó asztalfőn« ült. Derűsen szemlélte vendégei barátkozását. *Ékes péterszegi* gazda rohanta meg őt a visszaemlékezéssel: régmúlt politikai csatákat emlegetett, amelyeken *Leszkay* vezette a népet *a Tiszák bihari túlhatalma ellen.*

Leszkay most már a fiaira bízza a politizálást, megelégszik azzal a szereppel, amit »a legjobb gazda« híre biztosít neki.

A felvonulás tilos, de a virág nem

Szilágyi Lajos nem engedte meg, hogy a berettyóujfalusi gyülésre gyülekező kisgazdák szekereikkel a Leszkay-kúriához menjenek és bekísérjék vezérüket a városba.

— Nem lesz felvonulás! — mondták szigorúan.

Azért mégis lett felvonulás. *Leszkayék* hét pár, hajszálra egyforma paripától vont hét virágdíszes hintón küldték be vendégeiket a megyeszékhelyre. Ezt nem tilthatta meg senki. *Eckhardt* miatt vasárnap letarolták a *bihari* virágokat.

A kisgazdavezér reggel *Szeghalom* felől érkezett. Ott *Tildy* Zoltán vendége volt. *Biharnagybajom* felé vezető útján minden községben virágcsokrokkal árasztották el, virágot szórtak autója elé a nők.

Biharnagybajom határában *Vesszős* István öreg gazda négyesfogattal és két magyarruhás kislánnyal várta *Eckhardtot*. A nép kivonulása, a diadalkapu és a lovasbandérium elmaradt, *mert a főszolgabíró nem engedte meg.* Ezután lépten-nyomon találkoztunk apróbb-nagyobb főszolgabírói tialmakkal.

A községben háromezer ember várta *Eckhardtot* a gyűlés színhelyén, a községháza udvarán. *N. Gáll* Lajos gazda kérte a vezérét: harcoljon szabadabb magyar életért...

Óriási szegfűcsokrokat adtak *Eckhardtnak*, virágot szórtak a lába elé, tomboló lelkesedés kísérte az előadói asztal mellé.

Üzenetet adtak át neki:

— *Tatár* Géza főszolgabíró a főjegyzői hivatalban várja...

Eckhardt nem ment be a főjegyzői hivatalba.

Pár perc mulva megjelent a főszolgabíró két szolgabírájával és bemutatkozott a kisgazdavezérnek.

— A sok szenvedést, üldöztetést kiállott *bihari* népnek köszönetet kell mondanom... — ezzel kezdte *Eckhardt* a beszédét. — De nem baj, hogy szenvedünk! A szabadságot, jogot, amit a magunk keserves szenvedése árán vívunk ki, *nagyon meg fogjuk becsülni*, vigyázni fogunk rá.

Népgyűlés főszolgabírói közbeszólásokkal

Beszélt *a megbukott diktatúra-kísérletről*, amely fizetett siserahadával megszállta az országot, de hiába próbálta elnémítani a nép lelkében a szabadság szeretetét.

A hallgatók tökéletesen összeolvadtak vezérükkel. *Eckhardt* háromnegyedórás beszéde végén *viharvert, gondbarázdált arcú férfiak sírtak a tömegben.*

Nagybajom és *Berettyóújfalu* között megint virággal árasztották el a kisgazdavezért az útbaeső falvakban. Bandériumokat nem állíthattak, ezernyi rózsával, szekfűvel pótolták a bandériumok tisztelgését.

Az országúton a megyeszékhely felé haladó, ünnepi feketébe öltözött gazdákkal megrakott kocsikat előzött *Eckhardt* autója. A *Leszkay*-kúria ablaka alatt szakadatlan sorban robogtak a parasztszekerek *Beretiyóújfaluba*. Percenkint zúgott fel a kocsisorból:

—*Éljen Eckhardt Tibor!*

A *Leszkay*-kúriában *Eckhardt* megkötötte a békét és egyességet *a bihari parasztság és a középosztály s a földbirtokosság között.*

Délután 3 órakor 5000 ember szorongott egy óriási udvarban, ahová a gyűlést engedélyezték. *A tömeg nem fért be az udvarra*, az uccán is többszáz ember állt, hallgatta a szónokok kicsendülő szavait.

Eckhardt a *Bethlen*-hívek vezetőjével, *Leszkay* Istvánnal érkezett a gyűlésre, beszéde után *Leszkay* is felszólalt. A szónoki emelvényen kisgazdavezetők és bethlenisták között ült *Bölönyi* István főszolgabíró, *innen mondogatott egyetmást a lelkes tömeg felé.*

Eckhardt a becsületes titkos választójog bevezetését követelte.

— Csendőrszurony nélkül! — kiáltottak a tömegből.

Bölönyi nevetett.

Eckhardt a titkosság útján összeülő parlament várható gazdasági és pénzügyi politikájának előnyeit ecsetelte. Többek között az adózási aránytalanságok megszüntetését említette.

— *Nekik olyan kormány kell, amelyiknek nem kell adót fizetni,* — szólt közbe a főbíró.

Azután megint megszólalt:

— *Nem fizetni adót: ebben kulminál minden vágyuk!*

Fráter nyugalmazott alispán megszólalt a háttérbe:

— *Ezt igérték nekik!*

Bölönyi gúnyosan mosolygott, mire *Hegymegi Kiss* Pál odaszólt neki:

— Miért mondasz ilyeneket? Nem vagy te barátja a népnek...

— Nem vagyok barátja?! — tiltakozott a főbíró. — Sok olyan barátot kívánok nekik!

„A diktatúra itt csak a szemétre támaszkodhat"

Eckhardtot persze nem zavarta ez a háta mögött lezajló vita.

— *Az egyesült ellenzék demonstrációja ez a gyűlés,* — mondotta. — Annak a belátása hozta össze az ellenzéki pártokat, hogy ebben az ezer sebtől vérző országban össze kell fogni minden alkotmányhű, törvénytisztelő, alkotóképes erőt.

Beszélt másfélév harcáról a diktatúra kisérlete ellen.

— *Hogy a kísérlet megbukott*, abban oroszlánrésze volt a kisgazdapártnak, — mondotta a *bethlenisták* tapsai között. — Mindenkinek le kell vonnia a tanulságot a történtekből, hogy *Magyarországon sokkal különb a nép politikai ösztöne és érettsége, semhogy a nemzet tisztességes, józan, képzett elemeit meg lehetne nyerni a diktatúra gondolatának.* A népben letörhetetlenül él a szabadság vágya, *a diktatúra itt csak a szemétre támaszkodhat...*

Megállapította, hogy *a kormányrendszer megbukott*, sürgősen likvidálni kell. *Új irányzatot kell teremteni* a tisztességes nemzeti irányú polgári erők becsületes megegyezése útján, hogy azután közmegelégedésre vezettessék az ország.

— Nem diktátorok kellenek ide, hanem olyan emberek, *akik egyéni értékeik, megbízhatóságuk révén kiemelkedtek a tömegből, tekintélyt szereztek maguknak.* Az ilyen emberek között meg kell találni a megegyezés útját. Várom, hogy létrejöjjön a tisztességes emberek között az egység, amelyet sohasem lett volna szabad megzavarni.

Csörgetik a kardot, de ki meri kihúzni?

Ezután élesen visszautasította a kisantant *pozsonyi* határozatában *Magyarországot* ért támadást.

— *A kisantant meg van ijedve és fenyegetőzik* — mondotta. — Kölcsönösen csörgetik egymás kardját, de ki meri kihúzni a kardot? Itt nem fél senki. *Nyugodt a lelkiismeretünk és nem vagyunk egyedül.* Tisztességes barátok állnak mögöttünk, *elsősorban Olaszország és Ausztria.*

Végül megemlékezett *Horthy* Miklós kormányzóról, szegények és gazdagok, kormánypártiak és ellenzékiek kormányzójáról, aki *nem engedi meg, hogy idebent elfajuljanak a pártviszályok* és bölcsességével érvényt fog szerezni *a nép érdekeinek.*

Leszkay István, *Bethlen* István híveinek szónoka, a kormánypolitika és *a bihari uralkodó politika* rövid, higgadthangú bírálata után így folytatta beszédét.

— Csak egy módja van annak, hogy sikeresen vehessük fel a harcot a gondok, a bajok ellen. A polgári ellenzéki pártoknak becsületes szándékkal össze kell fogniok. *Bethlen és Echardt összefogása*, szövetkezése nagy eredményeket ígér. Álljanak melléjük, támogassák őket munkájukban.

— Akarják-e, hogy együtt dolgozzanak a népért? — kérdezte a kisgazdatömeget.

— Akarjuk! — hangzott ötezer ember válasza.

Tildy Zoltán válaszolt *Leszkaynak* a kisgazdák nevében:

— Ha utunkon találkozunk jó magyar férfiakkal, szívesen menetelünk velük egy irányban. Elveinkből sem barát kedvéért, sem ellenféltől való félelemben nem engedünk, de együtt haladunk abban a szilárd meggyőződésben, hogy közös igazságokat szolgálunk. Úgy akarunk élni és politizálni, hogy bármikor a nép ítélete elé állhassunk. Hiszem, hogy ez az összefogás becsülettel, tisztességgel, a nép iránti szeretettel fogja szolgálni a nemzet igaz ügyeit.

Vásáry József felsőházi tag beszélt, azután a *berettyóújfalusiak* megismerkedtek *Hegymegi Kiss* Pállal, akire a tavalyi választáson 3500 szavazatot adtak, *anélkül, hogy látták volna.*

Ebből is politikai legenda lesz valamikor.

»Pali bácsit« meghívták jelöltnek *Berettyóújfaluba.*

Elvállalta. *De jelölt volt még néhány helyen. Berettyóujfaluban bizott legkevésbé, oda el se ment.*

A gazdák ajánlották.

Azután 3500 ember adta le a voksát arra az elvre, amit *láthatatlan jelöltjük neve* képviselt.

Hegymegi Kiss Pál most könnyekig elérzékenyülten köszönte meg azt az értékes 3500 szavazatot s örömét fejezte ki, hogy a gyülésen a földesurak, a középosztály urai *kezet nyujtottak a parasztságnak.*

A tömeg majdnem szétszedte örömében.

Albrecht Ferenc *valakinek* üzent a kisgazdák nevében: ne nagyon iparkodjanak a kisgazdapárt felé a Nephajóról...

Biharban népgyűlésen tilos a Himnusz?

A gyűlés végén elénekelték a Himnuszt. *Biharban nem szabad a Himnuszt énekelni népgyűléseken. Bölönyi* főszolgabíró az ének után *Eckharathoz* lepett és emlékeztette a *bihari szabályra.*

— Csak azért engedtem meg, mert nem akartam megzavarni a hangulatot, — mondta.

— *De hiszen az egész országban éneklik a Himnuszt,* — csodálkozott *Eckhardt.*

— *Biharban nem,* — mondotta a főbíró.

A tömeg lassan oszladozott, rengetegen kísérték *Eckhardtot* az állomásra, ahonnan *Püspökladányon át Szatmár megyébe, Csengerre utazott.* Gazdák vették körül, beszélgettek vele. *Ékes* uram egyéni vélekedéseit adta elő politikáról, közéletről, világhelyzetről.

— *Én az Istentől lefelé mindenkinek feljebbvalója vagyok,* — magyarázta *Eckhardtnak.*

— Hogyan?

— Hát úgy, hogy *csak az Istennek nincs szüksége az én adómra.* A belügyminiszternek *én feljebbvalója vagyok.* Én parancsolok neki. Hát persze, ha valami hivatali bajom van vele, akkor már ő parancsol nekem. Azért kell vigyázni, hogy az embernek ne legyen hivatali baja.

Jött a vonat, *Eckhardt* és kísérete vonatba szállt. *Albrecht* Ferenc tájékoztatta *Eckhardtot* az útvonalról érkezett jelentésekről.

— *Sápon* le kell szállni, mert kijönnek a népek.

— *A bárándiak bocsánatot kérnek. Nem tudnak kijönni, mert Nepista állomásfőnök van,* 20 filléres perronjegyet kell váltani.

Azután a *bárándiak* is kijöttek. Lapzártáig nem sikerült megtudni, hogy hirtelen meggazdagodtak-e, vagy az állomás kerítésén át érkeztek a vonat elé. Vagy a főnök úr *mégse olyan szigorú Nepista?*

(dkl.)

Felelős szerkesztő:
Dr. MIHÁLYFI ERNŐ
Felelős kiadó: SÜMEGI VILMOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VII. kerület, Rákóczi út 54. szám

Jegypénztár, hirdetési-, előfizetési-, utazási- és könyvosztály: VII. kerület, Erzsébet körút 18–20

KIADJA A MAGYARORSZÁG NAPILAP R.-T.

Szerkesztőség Bécsben I., Kohlmarkt 7.

Kéziratot nem őrzünk meg és nem adunk vissza

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása. Felelős nyomdavezető: Kárpáti Antal.

letes baráti kezek a *Kétféle igazság* bájos húsz novelláját is. Mintha koszorut kötöttek volna arra a szerény sírra, melyben a legnemesebb emberi szívek egyike porladozik, vagy talán tovább álmodja novellahőseinek a történetét!

Pompás, kedves, főképpen pedig érdekes húsz novella! Az író, a jóbarát, a felejteni nem tudó ember szivével olvasom és kivánom, hogy olvassa el más is, olvassa el mindenki, mert tudom, hogy ha elolvassa, ezt megbánni senki se fogja. A gyönyörüségen kivül, amit olvasása közben érez, a szórakozáson kivül, amit a tarkán változatos tárgyu mesék szereznek, érezni fogja, mint én éreztem, azt a sajátos misztikumot, hogy olyan magyar novellista lelkével beszélgetett, aki a sírból is hazajár a szép magyar földre, hogy annak költészetét az elbeszélő irásművészet előkelő bájaival megszépitse. Mert *Tábori Róbert* igazi, lélek, szív, fej, fantázia szerint való tősgyökeres magyar elbeszélő volt s erről tanuskodik a *Kétféle igazság* is. Végtelen rajongással, kegyelettel, mely csupa meleg őszinteség, csügg a magyar föld szépségein és éles szemmel találja s biztos kézzel rajzolja meg alakjait, melyekben a magyar karakter legkedvesebb vonásait ötletesen és szelid humorral állitja előnkbe. Nem magyarázgat, nem tontoskodik. Csak elmeséli a történetüket s ránk bízza, hogy az itéletünket megformáljuk. S megszeressük az irót is és azt is, amit ir.

Olyan a Tábori Róbert posthumus könyve, a *Kétféle igazság*, mintha a másvilág, talán valami álomvilág aranyos felhői közül visszamosolyogna ránk a Tábori Róbert szelid poétalelke. Mintha a zagyva magyar szépirodalom mai khaoszába azt a csöndes figyelmeztetést sóhajtaná valamennyiünknek, akik ingadozva és kételkedve botorkálunk a zűrzavarban, hogy vissza kell térnünk, vagy hűnek kell maradnunk a magyar lélek természetéhez, annak becsületes emócióihoz és azokat a szépségeket kell kultiválnunk, amik a magyarság lelki életében tükröződnek. Mint ahogy ő szerette, hűségesen és megbecsülve mindazt, ami magyar. Olyan hűen és olyan őszintén, hogy még halála után is visszavisszatér, hogy a magyar földről és a rajta küzködő szegény magyarságról meséljen, daloljon, mosolyogjon. Hogy magyar szíve nagy szeretetével, melyből ez az új könyve is fakadt, végigsimogassa azokat a tájakat, amiken átröpült s amelyek neki annyi mesét és olyan csöndes pihenőt adtak! *(Igy.)*

Heltai Jenő

Heltai Jenő a maga nemében egyedül áll irodalmunkban. Ő annak az igazi humornak a képviselője, amely az angol irodalom néhány kiváló alakját világhirüvé tette. Művészetének színe és íze mégis más, amazokétól eltérő, sajátosabb. Az angolok humorának csillogását meg-megtöri egy pietisztikus vonás, társadalmi célzatosság. Heltainál minden tiszta, üde, könnyed, mint a harmatcsepp. Őt olvasva mosolygunk, anélkül, hogy bárhol is éreznénk valami fanyarságot vagy érdességet. Az angolok legtöbbször társadalmi kérdések hirdetőivé válnak, ferdeségeket ostoroznak, meghatnak, térítenek. Humoruknak van társadalmi betétje. Heltai nem társadalmi, hanem emberi vonásokat tár föl, nem a boncolónak hideg érdeklődésével, hanem mindent megértve s megbocsátva. Az a két novellás kötet, amely ez évben hagyta el a sajtót („Scherzo" és „Színes kövek"), ékesen jellemzi ebbeli nagy művészetét.

Vérbeli művész s nem okoskodó formakereső. Gazdag színü előadása mintha egészen tudattalanul buggyanna elé. Pedig, hogy a formáknak is mestere s hogy itt is dús a vénája, azt nemcsak e novellaskötetek mutatják, hanem versei is.

Mindezeken kívül jellemző bélyege a munkáinak egy finom helyi vonás, amely rögtön elkülöníti őt rokon társaitól. A humor hordozói nála, azt mondhatnók, pesti emberek, sőt mi több: magának a szerzőnek eszejárását is mintha ez a sajátságos város genius locija ihletné meg.

Mily sokféle vonásból sűrűsödik össze a mi fővárosunk világa! Majdnem azt mondanók, hogy ősi pesti nincs is a világon, hanem ez a nagy város egész Magyarországnak gyarmata vagy legalább Klondykeje. A patricius-világ rég elhamvadt s nem azok unokái adják meg a mai Budapest bélyegét. Nem ők azok, akik a Rákos homoktengerére viruló városnegyedeket épitettek s nem ők törték rommá minden pietás nélkül a nagyapák becsületes házait, hogy helyükre bérkaszárnyákat épitsenek. Ha volna még igazi ős-pesti, az melankóliába esnék, látván, mint pusztul el a legutolsó nyom is, ami a régi purgervilágra emlékeztet. Jövevények százezrei dúlják föl a várost, hórihorgas épületekkel, villámos szálakkal, reklám-lepedőkkel, éktelen zenebonával tömik tele. S Magyarország minden ambiciózus, tettre vágyó embere ide vonul. Mily furcsa forgataga ez a legheterogénebb elemeknek! Mennyire elpusztította a régi vonásokat s mily hévvel üti rá a maga bélyegét! Uj világ támadt a régi nyomán, amely nem hasonlít már azokra a leirásokra, amelyeket róla a negyvenes, a hatvanas évek napló-irói adtak. Ennek az új világnak megvan a maga érdekessége, a maga külön érzelem-rendszere, észjárása s épp ez az, amit a legfinomabb artisztikus éllel ad nekünk Heltai mesteri tolla.

Nem mintha speciálistája volna a modern Budapestnek. Nem is kell, hogy alakjai éppen budapestiek legyenek. Csak zamatja az. S ebben is külön áll.

Csak azok az emberek tudnak mosolyogni, akiknek jó a szívük. Heltai művei csupa mosoly. Tolla nem ismeri az ecetes szatirát, a gúnyt. Nem tud haragudni. Nézi az életvásárt s ha a furcsa dolgok mélyét, végső rugóit biztos szemmel fölkutatta, vagy megérezte: e ponton megáll s nem válik erkölcsbiróvá. Továbbra is megmarad a téma fölött uralkodó irómüvésznek, akinek mindez csak ürügy arra, hogy érzéseinek árnyalatait, hangulatait művészi módon tolmácsolja nekünk.

E tőrülmetszett eredeti s érdekes köteteiért bizonyára hálát érez a szerző iránt minden olvasója.

Frigyessy Adolf

Rácalmási Frigyessy Adolf a nagyszabású kereskedő minden ízében modern tipusának képviselője.

Valamikor a pap és a katona tipusában csúcsosodtak ki egy-egy korszak kiváló emberi energiái. (Az író és a művész sohasem képviselte, ő mindig csak nyomon kísérte a tettek arisztokratáit, mint az ibisz az elefántot.) A közel jövőben, talán inkább holnap, mint holnapután, a kereskedőben fogjuk látni korunk férfi-alakjának inkarnációját, a maga kegyelméből való urat. A hitújitók és a hódítók kora elmúlt, a pap és a katona pályáján ma nagyobb szerepe jut a recipiáló képességnek, mint a kezdeményezésnek, nagyobb a fegyelemnek, mint az egyéniségnek. Szabad hivatás azonban a kereskedőé, ott erő és érték a bátorság, az önbizalom, a kezdeményezés lendületes ereje, a szívósság, a szervező és kormányzó tehetség; ott erő és érték mindaz, ami szabaddá, egésszé, magában megállóvá, szóval férfiassá teszi az egyéniséget. Az érvényesülés lehetőségei szinte korlátlanok ezen a pályán; az erős és szerencsés kereskedő ma is megszerezheti még a régi hódítók személyes hatalmát.

A mi társadalmunkat, amely pedig tegnap még meglehetősen elmaradt nézeteket vallott, ma már annyira nevelte és átalakította a Frigyessyek példája, hogy talán sehol sem hangoztatják annyiszor, mint a jogászok hazájában, az új közhelyet: „A kereskedőké a jövő".

Akik a gazdasági téren vezető modern emberekben a világkereskedelem régi urainak nevelő hatását keresik, azok angolszász vonásokat fognak találni Frigyessy egyéniségében, akit bátran odaképzelhetnénk Oxford kultivált milliőjébe. Ezt a hatást fokozza a gentleman önfegyelme és disztingvált szerénysége, műveltségének

Pap Zoltán amatőr-fényképe

Interieur

erősen művészi alaptónusa és kifejezésmódjának akadémikus elegánciája. Mindenesetre a legelőkelőbb köntös, melybe a modern ember erőérzete öltözhetik.

Bár mint egy világcég (a Riunione Adriatica di Sicurtà) feje, állandóan Triesztben lakik, Frigyessy nemcsak születésére, hanem vérmérsékletére és érzületére nézve is erős magyar ember. Az olyan kis népnek, mint a magyar, számon kell tartania a maga emberi értékeit. Otthon különösen rokonszenvessé teheti Frigyessy személyét a mély és nemes barátság, amely Mikszáth Kálmánhoz fűzte és amely a nagy költő halálával ért korai véget. Aktuálissá Frigyessy Adolf személyét a közpályán való szereplésének ötvenedik évfordulója teszi, mely az ünneplők és tisztelők seregét gyűjtötte köréje.

A buza festője

A buzatenger, amelyet a Dunától a Tiszáig végiglenget a szellő, finom megértőjét találta Tornyai Jánosban. Egy kiállításon, amelyet festményeiből a Művészház rendezett, nagyon bő változatokban kapjuk azokat a különleges elégiákat, amelyek mind a buzaföld végtelenjéről szólnak. Egy tenyérnyi vászon is elég olykor, hogy rajta megrengjen egy határnyi vetés, fölötte hol borúsan tovalebegő felhőkkel, hol azzal az égő kékkel, amit az ég süt alá a földre Péter Pálkor. Tornyai, majdnem azt mondanók, külön technikát talált ki arra, hogy a vetés enyhe ringását tolmácsolja nekünk, a millió kalász ritmikus lengését. S ez úgy sikerült neki, mint kevés másnak. Valóban, több oly képét láttuk e kiállításon, amelyek a hangulat megérzése dolgában nem egykönnyen akadnak párjukra.

Emellett egy sor sötét képe lóg: szobák belseje, egy-egy elbúsult, fáradt, pihenő alakkal. Néha bevillan a napsugár, durcás és kemény csíkokat ver az alakra, hogy annál mélyebb, zengőbb legyen körülötte az árnyék. Van ebben valami Munkácsy erejének fajtájából, bár kemény eredetiség jellemzi ezt a hódmezővásárhelyi festőt. Olyan képe, amire a művészet nyegléi rámondhatnák, hogy az utolsó szálig ki van dolgozva, alig akad itt; inkább naplójegyzetei — néha ékes rímekben — valakinek, akinek a szíve összenőtt az Alföld természetvilágával. S annak vált tolmácsolójává.

Huszonnégy esztendő

— Bernáth Lajos két könyve. —

A szerénység nem föltétlen jele a tehetségnek, de a szerénytelenségre ugyanez áll. Ha azonban már szavazni kellene afölött, hogy mi a rokonszenvesebb vonás a költőben (természetesen a tehetség föltételezésével), a szerénység, vagy a Neró-i gőg, hát egészen bizonyos, hogy nem a szerénytelenség kerülne ki győztesen ebből a szavazásból. De mégis vannak enyhítő körülmények, amikor még a szerénytelenség is némiképpen érthetővé válik: még pedig amikor a költő igazi istenáldott tehetség és amellett fiatal is, forrongó, verekedő, szilaj temperamentum, aki annyira szereti a harcot, hogy maga provokálja. De deres fővel jubiláló kötettel szerénytelenkedni, sőt ebben a tekintetben már az önimádás kultuszáig elmenni és egyenest az ízlés határát is túllépni: erre már nincsenek enyhítő körülmények.

Bernáth Lajos pedig már az önimádás oltárának áldozati füstjétől megrészegülve, még ennél is tovább megy. Nem éri be azzal, hogy önönmagát — elég szerényen — egy személyben Arany Jánosnak és Petőfi Sándornak nem korcs, de méltó utódjának tartja, de még ezt írja magáról: „Bátorsággal merem azonkívül még azt is állítani, hogy kissé fejlesztém az Arany—Petőfi-féle iskola irányát is." Tehát az ő szemében még Petőfi és Arany sem érte el azt a művészi tökéletességet, amelyet ő — Bernáth Lajos — szeret és ezért elhatározta, hogy ő majd fejleszti, túlszárnyalja mestereinek tanait. Más helyütt meg büszkén jelenti, hogy az ő versei „éppen olyan költőileg alakított adatai Bernáth Lajos látólelkü, nyitottszemü életének, mint akár Petőfi vagy Aranyéi". És ugyanezen az oldalon, ahol ilyen szerényen dicsőiti önmagát, jegyzetben, csillag alatt, apró betűkkel, de annál keményebben nyilatkozik például Kiss Józsefről, akiről így ír: „Kiss József saját vallomása szerint dicsekvéssel hiszi magát az új modern magyar líra magvetőjének, megteremtőjének, amiért az ősz mestert igazán sajnálni lehetne, ha igaz volna. A tény az, hogy ő is kisebb fajsúlyu lélek, aki a nyugatról jövő mesterséges művészi áramlatnak nem bírt ellentállni." Lám, lám: Bernáth Lajos úrnak Petőfi és Arany után Kiss József sem elég nagy költő. Öneki csak Bernáth Lajos elég nagy költő. És egészen bizonyos, hogy Bernáth Lajos az „új modern magyar líra magvetőjének, megteremtőjének" is csak — Bernáth Lajost tartja. Ha ugyan ő maga is megérti ezt a zavaros mondatát, amikor hozzáteszi, hogy . . . „amiért az ősz mestert igazán sajnálni lehetne, ha igaz volna". Ugyan már miért akarná most megint sajnálni Bernáth Lajos úr „az ősz mestert?" Azért, hogy — amint ő mondja, — ő volt a modern magyar líra magvetője és megteremtője? Hát ezért sajnálni is lehet valakit?

Zavaros a két könyv végig. Kusza, össze-vissza. A prózájának stílusa a felköszöntők, vagy az iskolai széljegyzetek stílusa, amelyet néha — az önkéntelen humor erejével — tarkit némelyes hámból kirugó igyekezet. De a csöndes szürkeség, a fölhivások alakjában, ismét vissza-visszatér. Mert ő a fölhívásait is fölvette a könyvébe, olyan fontosnak találta őket tehetségének igaz megbirálására. Mert Bernáth Lajosnak — az ő szemében — olyan fontos minden irott sora, hogy még életében, saját maga gyüjti össze, nehogy az utókorra elvesszenek.

Egyébként Bernáth Lajos úr nem elégszik meg azzal, hogy valamelyes összefüggésbe hozza magát Arany Jánossal és Petőfivel, hanem a magyar irodalom minden jelesével — főként, ha már azoknak kezéből kihullott a toll és így nem védekezhetnek ellene — összeméri magát. Úgy látszik, már az is örömet szerez neki, ha az ő személye mellé — bármilyen apropósból is — odaállítja valamelyik halhatatlanunkat. Megteszi ezt Kazinczyval is, akiről Tolsztoj egyik művével kapcsolatban így ír: „S miként Kazinczy Baróczy olvasásakor, én is ujjongva, magamra ismerve, magamat meglelve, költői hitemben, hivatott voltomban megerősítve fogtam hozzá, hogy műveimet több hiu kisérlet után végre a huszonnégy esztendő porából kiássam és derekamat a további útra felövezzem."

Uj Idők 1911—12. XVII. 5 7—

Tornyai János MDK

Munkácsy hagyományait folytatója

(1869-1936)

Miskolcon 1943-ban Képzőművészeti Múzeum által rendezett kiállításon szereplő képe:
„Édesanyám a nobájában". Olaj vászonra.
120×151 cm. Vétel 1905. Ltsz. 3211.

Csánky Dénes: A magyar festőiskolák mesterei. (Kiáll. kat.) Miskolc 1943. 11. l. 18. c.

Tornyai János

Tornyai János. Irta Malonyay Dezső. Budapesti Hírlap, okt. 31. 1911.

A búza festője. — Tornyai János. — Jeltelen cikk Uj Idők, okt. 29. 1911.

(Művészet 1911. 396. l.

Tornyai János képeinek kiállítása a Művészházban. Ismertették a napilapok okt. 22. 1911.

u. o. 395. l.

413-63

Tornyai János

1923-ban kollektív kiállítása volt az Alföldi-művészházban.

Roman varrottas IV. 128.

Tornyai János

1917. Kiscob Coll. Eiatt.

Ernstuél

232/906

Perman és fiai.

—

és kovácsolt

Tornyay Tanús

Győri kiáll. 1936.

Csizmahuró, dajf. 300.

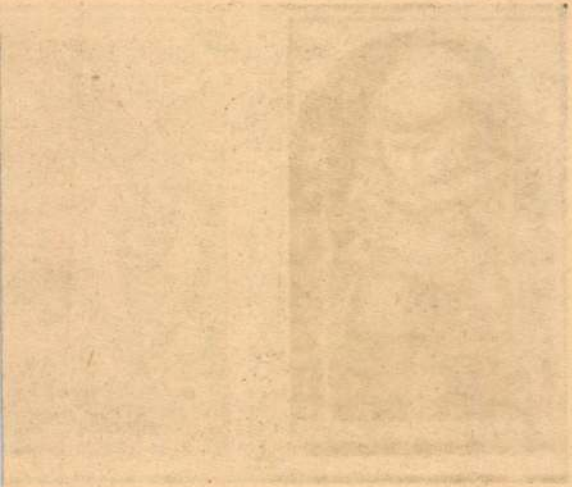

73. kép. *Crivelli, Carlo: Szent Bonav*

Fa, tempera, 27·5×21 cm.
Sienából. A kölni Ramboux és az Ipolyi gyüjteményből.

Ramboux, 73. szám. — Ipolyi Biharvármegye, 45. szám. — Berenson 306. l. (Lorenzo Veneziano.)

Királyok imádása

Tornyay János

négy festménye reprodu-
kálva

Nemzeti Magazin

1933 junius 11.

L. 2397

…a 980 millió P., háromi kezdetétől …ődés élettartalékra fektetett adóssá… millió P., a hitelszerződéstől 1926 …ett adóssághoz, kivéve a számlási …25 millió P., a számlási különbö… 360 millió P esik. A háromi előtt …kvált adósságok általelés részben …emlétviszonyossége miatt, főleg azon… csökkent, mert a betűlődik kezen …ények korona névértéke minden …ában csak 1 P-vel van kimutatva. …ner, (magyar). A XIII. sz. elején …e magy. kir. pecsétjén négy pólyás, …között kilenc oroszlán lépked. Az …n (1222) hétszer osztott, alapszíne …fehér és vörös. Kettős kereszttje …1243), hármas halma III. Endre, …edig Zsigmond (†1389) király meall… állandósult. Később ezek egyesítés… első a mai A., mely az 1867. évi nem… ában kis formájában használt pajzsa, …alakjában négyelt paizs alsó élfél és …aizzsal, nagy alakjában pedig mé… s, alsó élfél, közép és szívpaizzsal, …n lehegő angyalokkal. A közép és …nkért az alapjelleken kívül Dalmácia, …s arany oroszlánfejű, Horvátország …s kockák), Szlavónia, (futó nyest) …lomanyhástyával) és Fiume (kettős fe… …elvényei is díszítik.

Ausz. Az állam alkotmányának az …lam vmelyik főszerve (államfő, …kormány) által önkényesen, azaz …módon eszközölt megváltoztatása.

Ausz. Az államháztartás oly állapota, …elit az állam vállalt kötelezettségei… en v. egészében nem tud (követelő… s akar) megfelelni. Vam *részleges* és …észleges Á.-ről csak bizonyos adóssá… szolgálatba, v. törlesztése akad… zakam későbbi időpontra teljesítést …am. Az ily részleges Á. sokszor *hur…* …akjában jelentkezik, midőn p. o. az …kamatjait adóval terhelik, hogy az …em visszatartott összegnél az állam… …ebbet kelljen fizetnie. Nyílt alakja …a *repudiatio*, midőn az állam határ… …ra az alapra helyezkedik, hogy v. …vagy nem törleszt és nem …latás felfogására való, egyéb határokon a mozgások tárgyalása és összeütközése folyik. A mélyebb ágyudrészeket a kerenghül és a kerenghez haladó pályák és a kőrög egyes részeit összekapcsoló pályák foglalják el. Az ágyudrészalapi szintke dunok és a kisagyvelő az egyensúlyozás, az izomfeszülések, a mozgásidőkorlátások szakhelye; a kerekhíd mozgások, mintha, előkészítik is itte helyezhetők. A koordinálóhelyek épségétől függ az indítatíva, szintúgy után olvasnia tárgyakozás mutatkozik. A hal agyvelőlebeke fontosabb, halkezeskedő pedig a jobb. Határmos agyvelőrészletek daganat általi összenyomottásának sem volt semmi külső jele. A nyúltvelőiben vannak a légzés és vérkeringés életfontos centrumai. A IIII. agygyomor kömyékén van a hőmérsékleti, a cukoranyagosszeszabályozás központja, az u. n. középponti magszürkeállomány betegsége után az alvás zavarait látták.

Agyak (regio humbatis). A hátulsó testfelszínnek az a része, mely az utolsó bordától a medencetájig terjed; vázait az agyakcsigolyák alkotják.

Agyhártyagyulladás, l. *Meningitis*.

Agyrúd és asztalról való elvalás (separatio a thoro et mensa). A házastársak közötti életközösségnek bírói ítélet alapján és állandó jelleggel való megszüntetése anélkül, hogy a házassági kötelék, mint ilyen, megszüntetnétetnék. Az intézményt az 1894 : XXXII. t.-cz. 104. §-a azokra tekintettel léptette életbe, akiknek vallásos meggyőződésével a házassági kötelék felbontása összeegyeztethetlen, viszont az életközösség fenntartása számukra lehetetlenné vált.

Agyrúd és asztalról való különválás. Ideiglenes állapot, melyből a törvényesen egybekelt házastársak között az életközösség folyamatossága megszakad. Bekövetkezhetik, vagy mert a házastársak, kik között a békés családi viszony megromlott, az életközösséget megszakítják; ez az u. n. tényleges különélés; vagy mert házassági per áll közöttük és a bíróság az A.-t kimondanne, illetőleg bírói határból elmondette (u. n. különválás).

Agyú. Nehéz és az ember által vállhoz nem emelhető, hanem állványra fektetett tűzérségi lövőfegyver. L. *Löveg*.

Agyvisszaesés. Később mérgű hadihajó, melyazonban nem szánott felülmúlni, hogy mevezés az embervontóinából van vé… a mevek a tényleges viszonyoknak megfe… A magasabbrendű gerincesek fele hala… magvagy egyre jobban növekszik a tömö… rész nyomára s a részek egymás mögött elhelyezkedése is tetemesen megváltozik, a magvagy végül annyira megnövekszik, a többi rész fölé hömpöl, úgy hogy az emb… felülről nézve már csak az látható). A ma… (agyvelőtekely) az A. legfontosabb része… mak hurka, a magyagyközpony a legmaga… szellemi működések székhelye. Felülről… sablonrendű emlékeken és különösen az … ten még nedvek képzése útján is növe… ily nedvképzés eredménye az agyvelőtek… kenyvnyei és hasadékai. Az érdekmi fej… az A.-nek a testsúlyhoz aránytalan sú… növekedésével mindjobban és jobban … magyabb agy általmosságban magyobb… lemi erőt jelent, azonban az általános s… alkú gyakori a kivétel is. Nők A.-je álta… könnyebb a testtakaróval s az egyszerűb… fajtákké, pl. a madaraké és Ausztrália és … könyvnek a fajtér embereinél.

Ahab. l. *Achab*.

Ahasvérus. 1. Zsidó neve Xerxes … királyunk. — 2. Monda neve a Bolygó … nak. (L. o.)

Ahhé v. agyú. l. *Achée*.

A Hét. Kass József szépirodalmi lap… a nemzeti hagyományokkal szakító … irány utóhonje. 1919-ben megszünt, 192… vi életre kelt, de csak 1924-ig állt fenn. … évfolyamait Fehér Árpád szerkesztette.

A Hétnek. Keresztény társadalmi, … és művészeti folyóirat, Kolozsvár. 1927. … évf., Magyarlónk főhavonként. Laptula… az egyházi szentéletmegyei.

Ahlqvist, August (1826—89). Finn … tudós és költő. A. *Ollessmen* néven a fi… költészet egyik nagyhatású újítója.

Ahmed, török szultánok. I. A. (1603… Bocskai István szövetségében a szitvá… békével befejezi a magyarországi há… majd Perzsiával is megbékél. Erőtelje… gyökös szabályozása, mely a korábbi … korlátlan szultán legidősebb … helyett a családi legidősebb fenntar… váltja trónörökösnek. — II., A.

Tornyai János

EGYEDÜL
TORNYAI JÁNOS FESTMÉNYE

Művének

1908. 4. 17.

A Székesfővárosi Képtár új szerzeményeinek kiállítása. Szitáló leány. Tornyai János festménye

Tengerek

— Elbeszélés —

Írta: **Kassák Lajos**

Azon a reggelen anyánk maga köré gyüjtött bennünket és komoly arccal, minden szót nyomatékosan hangsúlyozva beszélt hozzánk.

— Vigyázzatok magatokra — mondta — legyetek okosak és illedelmesek, nehogy szégyent hozzatok a fejemre. Egy úr jön ma hozzánk, akinek hálával tartozunk. Ő az az úr, aki annak idején szegény apátokat behozta az erdőírtáshoz. Nem egyszer beszéltem már előttetek erről a dologról, most hát nem kell újra elmondanom mindent. Az a fontos, hogy legyetek okosak és illedelmesek. Megértitek, hogy miért mondom ezt ennyire komolyan?

— Megértettük — feleltünk ketten, hárman is egyszerre. Annyian feleltünk, ahányan, félreérthetetlen szavakkal már beszélni tudtunk a testvérek között.

Úgy sorakoztunk fel anyánk körül, mint a templomi orgona sípjai, jelen voltak a kicsik, kisebbek és a legkisebbek is. Hat testvér, egy szegény özvegyasszony gyerekei. A legidősebb tíz, a legfiatalabb másfél éves.

— Ne csavarogjatok el, ma nem érek rá utánatok futkosni.

Délig ki sem mozdultunk az udvarból, nagy megtartóztatás ez olyan gyerekeknél, akik hozzászoktak a szabadsághoz, ismerik és szeretik az utcát, szívesen csavarognak el a határba lepkéket hajszolni és kígyófészket keresni, örömest mennek le a folyóhoz lubickolni s utána ugyancsak örömest hancúroznak a parton, mezítelenül, napégetett testtel a magas fű között, mint a cigánypurdék. Szerettük a szabadságot, de azért senki sem mondhatta volna, hogy csavargók, vagy éppen

Uj Idők 1943. 13 sz.

szemérmetlen gazfickók vagyunk. Ha ránk parancsolták, hogy maradjunk otthon, több-kevesebb szomorúsággal, de azért mégis csak szótfogadtunk.

Ki-ki belegabalyodott a maga játékába, a legkisebb négykézláb csúszott-mászott a porban, a nagyobbacska visszahúzódott a ház végébe, ahol, mivel szerette a meszet, szabadon kapargathatta a falat, a két lányka mocskos rongybabáit kínozta, én és Péter, aki a legidősebb volt közöttünk, felmásztunk a szederfára. Nem szedrészni akartunk, éretlenek, zöldek voltak még a kis vackok a fán, azért másztunk fel, hogy kissé szétnézzünk. Péter már kijárta a negyedik elemit s így némi fogalmai voltak az életről s a környező világról. Egy lépést sem tett még a városunkon kívül, legfeljebb, ha a határkövön üldögélve átnézett a szomszéd helység szántóira, távolból idetarkáló kertjeire, de tanult földrajzot, tudta, hogy vannak felhőkarcoló hegyek, rettenetes tűzhányók és végtelen, kék tengerek s ezek az utóbbiak állandóan foglalkoztatták a képzeletét. Innen a szederfa tetejéről nem tudná megmondani, hogy merre terülhetnek és tündökölhetnek a tengerek, ebből azonban nem következik, hogy nem beszélhet róluk és elszabadult fantáziával nem lelkesedhet értük. Mindig többesszámban beszéltünk a tengerről, mert azt hittük, végtelenül nagyok és roppant sokan vannak, valahogyan csordákban tanyáznak s ha egyszer nekizúdulnak, könnyen elpusztíthatják a világot. Tudtuk, hogy a tenger nem állat, hanem víz, olyasvalami, amilyen a mi folyónk s mégis talán egészen más; szörnyeteg, akivel nem lenne tanácsos ujjat húzni. Péter így magyarázta:

— A tenger akkora, hogy senki sem tudná kimeregetni. Nagyon széles és nagyon mély s ha megdühödik, akkor felborzolja magát, mint a sündisznó s annak Isten vele, akit ilyenkor megkaparint. Érted? Csak azért mondom, mert nektek még fogalmatok sem lehet róla. Cápák, meg cethalak vannak benne s azt már magad is tanultad a bibliában, hogy a Jónás prófétát is egy ilyen cethal nyelte el a tengerben.

— Akkor hát emberevő? — kérdeztem hátborzongva. — Nem hittem volna, hogy az embert is megeszi.

— Megeszi bizony. Ha megdühödik, morog és ordít s mindent felfal, ami a kezeügyébe akad.

— Akkor mi van a tengerészekkel?

— Az más. A tengerészek értik a módját, az a mesterségük.

— Azokat nem falja fel?

— Buta.

— Hiába beszélsz, akkor azokat is felfalja.

— Nem kötekedem veled — mondta a bátyám. — Úgy látszik, az ilyesmi még nem fér a fejedbe. Mondhatnék neked egyet-mást a Noéról, meg a Kolumbus Kristófról is, de minek beszéljek annyit.

Különös dolgok ezek, gondoltam s bárha önfejű voltam, mikor verekedésre került a sor, nem ijedtem meg a bátyámtól, ha oda kellett csapni, voltam olyan legény, mint ő, de hogy többet tud a világról, mint én, azt hajlandó voltam elismerni. Észrevettem, hogy szeret olyanokat mondani, amitől bámulatában leesik az ember álla, de mért kételkedtem volna szavai igazságában? Én is mondhatnék olyasmit a hugomnak, amitől nyitva maradna a szája s hogyan esne nekem, ha mindjárt a szemembe vágná, hogy hazudok? Ő kisebb, mint én, hát nem tud semmit, én kisebb vagyok, mint a bátyám, így yaztán magától értetődik, hogy ő többet tud, mint én. Szívesen tartok vele minden dologban. Ha talán hazudik, akkor is úgy hazudik, hogy tetszik nekem s ennyi elegendő ahhoz, hogy jóban lehessünk egymással. Egyszer majd úgyis, magától is rájön az ember, hogy hol az igazság, addig pedig minden úgy van a legjobban, ahogyan elképzeljük. Most ott tartunk, hogy a szederfán ülve tengerészt játszunk s a bátyám a kapitány.

— Figyelj! — vezényli. — Ha jönne az az úr, akiről anyuka beszélt, akkor kiáltsd el háromszor: Föld! Föld! Föld!

Figyeltünk és kémlelődtünk, mint az igazi tengerészek, mint azok az irigyelt és csodált lények, akik ott hányódnak a roppant vizeken, eső veri, szél tépi s állandóan felfalással fenyegeti őket a tenger. Úgy látszott, az idő is egyre kedvezőbbre fordul. Üres volt a gyomrom, gondoltam, ideje lenne, hogy lemásszon az ember s harapjon valamit, de micsoda hitvány fráter lenne az, aki ilyenkor elmozdúl az őrhelyéről. Mindinkább nekivadul a szél, tépi, cibálja a fa lombjait, az égen füstszínű, nehéz felhők gyülekeztek s időnként az udvaron, lent a mélyben szágúldó boszorkánytölcsérek képződnek s port, szalma- és papírhulladékot sodornak magukkal. Igen, a bátyámnak feltétlenül igaza lehet, ami a tenger falánkságát illeti.

Ha letekintettem a megtépázott, erre-arra hintáló fáról, láttam, hogy a testvéreim már eliszkoltak az udvarról. Gyáva népség, még itt sincs a vihar s ők már behúzódtak az anyjuk szoknyája mellé. Persze az ilyen menekülésben húgaim az elsők, nagyra nyitják a szájukat, ha pörlekedni kell, azt lehetne hinni, hogy mindegykök egy-egy elszabadult sárkány, de ilyenkor aztán sim-sum, be a kuckóba. A szél még szilajabban nekirugaszkodott, már a háztetőt is megborzolja, cibálja a nádat, feltúrja és füttyögve bujkál közöttük.

— Hová lettek a többiek? — ordította át hozzám a bátyám a szomszéd fáról.

— Hát nem tudod, hogy hol vagyunk? — kiáltottam vissza. — A tenger, bizony. Vagy lenyelte őket a cethal, mit tudom én.

A bátyám úgy ordítozott, mint aki kicsit az eszét vesztette:

— Minden lélek a fedélzetre! Kalózok a láthatáron.

— Hohó! Hahó! — törtem ki magamból én is, egyre önfeledtebben. — Hahó!

— Fel a vitorlákkal! Gőzt neki!

Hát igen, igen. Ezek azok a pillanatok, mikor semmi sem lehetetlen. Az ember ébren van s mégis úgy lát, úgy hall és úgy cselekszik, mintha álmodna. Csak a vak nem látja azokat a hatalmas vitorlákat, amelyek libegnek és szállnak a tenger felett, mint a madarak. S a cápák, a cethalak, a krokodilusok, a vizilovak, amint kibújnak a vízből és tátogatják a pofájukat. Hát nincs igaza a bátyámnak? Nem mondott el már mindent nekem ezekről a szörnyetegekről? Most íme, itt vannak, morognak és üvöltenek s ha csak a kisujját nyújtaná feléjük az ember innen a magasból, mindjárt felfalnák. Érzem, hogy alaposan hozzá kell lapulni a fához, tíz körömmel megkapaszkodni, különben hiába minden. Tartom is magam irgalmatlan erővel, mint akit máris elkapott az örvény, de nem akarja megadni magát. Átnézek a bátyámhoz és roszszalón látom, hogy ő lovaglóülésben helyezkedett el az egyik ágon és kezeivel éppen hogy kapaszkodik. Nem komoly tengerész, gondolom. Vagy, vagy! Aki nem tudja elég komolyan venni a játékot, az üljön le lencsét válogatni a tűzhely mellé, de ne szálljon ki a tengerekre.

Egészen odáig voltam az izgalomtól és gyönyörűségtől. Tudtam, hogy nem a tengereken vagyok, hanem a szederfa ágai között ülök, ez azonban nem érdekes. Komolyan kell venni a játékot, különben butaság az egész. Olyan szemeim voltak, hogy azt láthattam velük, amit akartam s most a tengert láttam a magam vágyai és elképzelései szerint hullámaival, vitorláival és szörnyetegeivel. Szívesen megköszöntem volna a bátyámnak, hogy annyit beszélt a tengerekről s egy dal is eszembe jutott, amit szintén tőle tanultam. Igazán megköszönném neki, ha most itt lenne mellettem, de nincs itt, egyedül vagyok az egész világon és énekelem a háborgó vízek felett:

Tornyai János

TORNYAY JÁNOS: BERCSÉNYI MIKLÓS.

áron rendelkezésére, mely elővételi jogát a ársulatra ruházta. A Műcsarnok felépítése ba jutott. Most már csak az építés anyagi a Társulatnak, melynek munkájában maga ke, *Rudolf trónörökös* s az építési bizottság ágbíró mellett a magyar társadalom színe- s és a magánosok forintjai és krajcárjai, a lyeket az építés céljaira rendezett sorsolásra lottak, két év alatt 114.000 forintra nőttek zöme ekkor tette alapítványát. A *Nemzeti* nárcius hó 7-én Társulatunkkal összeolvadva az építés fedezeti összegét. Látnivaló ebből

Tornyai János

Gyrdállan park
c. képe repr.
Magyar Művészet
1935. 100. l.

A fényképeket a Magyar Filmiroda és az Athenaeum Rt. készítették

67556 ATHENAEUM

tulajdona, Pöstyén 102
Szinyei Merse Pál: Vázlat a Hintához. Szépművészeti Múzeum 105
Szinyei Merse Pál: Vázlat a Hintához. Szépművészeti Múzeum 105
Szinyei Merse Pál: Méregkeverőnő, vázlat. Szépművészeti Múzeum 106
Szinyei Merse Pál: Vázlat a Pogánysághoz. Szépművészeti Múzeum 106
Pátzay Pál: »Budapest« 108
Berény Róbert: Magas part 109
Burghardt Rezső: Napsütés 111
Iványi-Grünwald Béla: Kecskeméti cigánytanya télen 111
Csánky Dénes: Bujkáló nap 112
Basch Andor: Tornyos villa 112
Anton Grassi (1755—1807): A divathősök. Iparművészeti Múzeum 115
Koszta József: Faluvége 122
Nagy István: Csiki hazámból 122
Vilt Tibor: Arcmás 123
Szobotka Imre: Zöldséges kofa 123
Mattyasovszky-Zsolnay László: Törülköző nő 126
Vass Elemér: Intérieur 126
Herman Lipót: Műteremben 127
Boldizsár István: Reggeli után 127

Pöstyén 102
P. Szinyei Merse: Skizze zu der Schaukel. Museum der Bildenden Künste 105
P. Szinyei Merse: Skizze zu der Schaukel. Museum der Bildenden Künste 105
P. Szinyei Merse: Giftmischerin, Skizze. Museum der Bildenden Künste 106
P. Szinyei Merse: Skizze zu dem Heidentum. Museum der Bildenden Künste .. 106
P. Pátzay: »Budapest« 108
R. Berény: Hohes Ufer 109
R. Burghardt: Sonnenschein 111
B. Iványi-Grünwald: Kecskeméter Zigeunerhütte im Winter 111
D. Csánky: Umwölkte Sonne 112
A. Basch: Villa mit Turm 112
A. Grassi (1755—1807): Die Modehelden. Kunstgewerbemuseum 115
J. Koszta: Dorfende 122
I. Nagy: Aus meiner Heimat 122
T. Vilt: Bildnis 123
I. Szobotka: Grünzeughändlerin 123
L. Mattyasovszky-Zsolnay: Nach dem Bade 126
E. Vass: Intérieur 126
L. Herman: Im Atelier 127
I. Boldizsár: Nach dem Frühstück 127

Tornyay János

Park. olajf.
Repr.

Nagyrimagy 31. tábla

Tornyai János

Sárgaruhás nő a
műteremben c. Lépe
repr.

Képzőművészet
1933. 118 l.

1. BIRKOZÓ BIKÁK.

Az ősi címer.

Az UJ IDŐK számára rajzolta TORNYAI J.

1896. II. 15.

Tornyai János

lekedtem azonban, hogy ilyen véletlen találkozásból kifolyólag nem erőszakolhatom az ösmeretségemet olyan hölgyekre, a kiknek saját fogatjuk és inasuk van.

— Mindig kocsin szoktunk menni, mondta később a mama, — mert ha már ott abrakol a két ló az istállóban, hát miért ne vegye használt az ember? Csak mostanában csinálok nagyobb gyalogsétákat, a mióta a doktorunk rám parancsolt. A háziorvosunk doktor Wlada — tetszik talán ösmerni?

— Volt alkalmam találkozni vele . . .

— Nekünk inkább barátunk, mint doktorunk. Nagyon kedves ember. Még ha gorombáskodik is az emberrel, akkor is kedves . . .

Már a Csömöri-út keresztezésénél voltunk, mikor egy szürke cilinderes, elegáns úri ember köszöntött a hölgyekre.

— Kezüket csókolom, nagyságos asszonyom!

Bibithy Gedeon országgyűlési képviselő volt, a kit nekem is van szerencsém ösmerni. (Néha el szokott jönni hozzánk a szerkesztőségbe, megkérni a redaktort, hogy közölje teljes terjedelmében valamelyik képviselőházi szónoklatát. Olyankor mindig nagyon szeretetreméltó.)

Az asszony megállította a képviselőt.

— Képzelje, kedves képviselő úr, mi történt velünk!

És elmondta neki töviről-hegyire a kalandját. A képviselő keserü mosolylyal bólongatta a fejét.

— Természetes! Olyan embert állítottak a fővárosi rendőrség élére, a ki minden egyéni integritása mellett is laikus a közrendészet terén . . .

(Úgy emlékszem, hogy a főkapitányi állás betöltése alkalmával Bibithy képviselő urat is kombinációba vették. Őt mindig és minden betöltendő állásra kombinációba veszik.)

— Ha ez az úr nincs véletlenül a közelben, akkor igazán nem tudom, hogy mi lett volna velünk, — fejezte be előadását az asszony.

A képviselő ekkor kezet fogott velem és egy pillanatig komolyan a szemembe nézett. Megértettem pillantásának néma ékesszólását: »Örülök, hogy ön lovagias ember. Az adott helyzetben magam sem viselkedhettem volna lovagiasabban.«

— Lesz kegyes bemutatni a hölgyeknek, képviselő úr?

— Nagyon szívesen, kedves barátom! Ime nagyságos asszonyom, ez —

Hirtelen elhallgatott. Megértettem: nem emlékezett a nevemre. Megneveztem hát magamat és Bibithy Gedeon megmondta a hölgyek nevét.

— Rózer Jánosné ő nagysága — Nina kisasszony . . .

— Rózer? Rózer! Ösmerem azt a nevet . . . Már hallottam valahol, vagy olvastam . . . Jó régen lehetett már . . .

A képviselő elbucsúzott tőlünk és mi csakhamar odaértünk a Rózerék kocsijához. Szép fogat volt, két pompás almásszürkével.

— Ugy-e kérem, mondta ekkor Rózerné, — ön ujságíró?

— Az vagyok.

— Ösmeri talán Mikszáth Kálmán képviselő urat?

— Ki ne ösmerné Mikszáth Kálmánt?

— Mi is ösmerjük és nagyon szeretjük . . . Ha véletlenül öszetalálkozik vele, mondja meg neki, hogy tisztelem . . . Azt is megmondhatja neki, hogy nagyon haragszom reá. Ő jól tudja, hogy miért. Hanem azért könnyen megbékíthetne, — ő jól tudja, hogy mivel . . .

Talán még tovább beszélt volna, ha Georges, az inas, a ki mereven és komor arccal ült a bakon, halkan oda nem szól a kocsisnak: Menjünk már!

A kocsi nyílsebesen ügetett tovább.

Az ebéd.

Már nem igen gondoltam a városligeti kalandommal, mikor nemrégiben a következő litografált meghívót hozta nekem a pósta:

E hó 24-ikén, kedden este 6 órakor

ngs ***Oméga*** *urat*

szívesen látják ebédre

Rózer Nep. János és neje.

Zöldfa-utca, Rózer-ház. *V. k.*

A kártya túlsó lapján még a következő, téntával írott, szavakat találtam: »Biztosan elvárjuk és igen szívesen látjuk. Személyesen is megakarom köszönni önnek lovagias szolgálatkészségét. *Rózer.*«

Tehát jól sejtettem: ők azok. Rózerék nem komponált novellahősök, ők reális életet élnek, sőt ebédelnek is. Mi több: velük fogok ebédelni.

Természetes, hogy a következő kedden este magamra vettem a frakkomat és elmentem a zöldfa-utcai házba. Kissé megkéstem útközben és mikor Georges nyugodt grandezzával kinyitotta előttem a szalon ajtaját, odabenn már együtt találtam az egész ebédlő társaságot. Ezúttal nem voltak sokan. A háziasszonyt, Bibithy képviselőt és a háziorvost, dr. Wlada Celesztint már előbb ösmertem, rajtuk kívül még Bobor ezredes úr, Boborné és Rózer voltak a szobában.

Rózer úr felém nyujtotta a jól ápolt fehér kezét.

— Kriska, eljött a hős lovagod!

Rózerné mosolyogva bólintott felém. Ezúttal sokkal szelídebb volt az arca, mint első találkozásunk alkalmával, mikor napernyőjével fenyegette a suhancokat.

— Nem tetszik véletlenül az *Uj Idők* szerkesztőségéből jönni? — kérdezte Rózer úr.

— De igen, onnan jövök.

— Nem volt ott Mikszáth Kálmán képviselő úr?

— Ma nem . . .

— Azt hittem, hogy az urak talán együtt jönnek . . .

Versenyimádkozás.

— Ma ismét nem jött. És bizonyára holnap sem jön. Mi babonázta meg? Az az élhetetlen, sápadt teremtés, az ő vízszínü szemeivel; az a pityergő gyerek?

Haragosan tépdeste a karosszék cifráit. Izgett-mozgott ültében, aztán egyszeribe fölpattant és megállt a földig érő nagy tükör előtt. Mintha azt kérdezte volna magától:

— Hát ezzel az én nyíló rózsa-szépségemmel merne versenyezni az a teremtés? . . .

Hosszan nézte magát a tükörben. Egyet igazított a haján: a dús fürtök megrezzentek és engedelmesen simultak telt vállaira. Lekapcsolta a kebléről a nagy cizelált brochet és alább tűzte. Aztán negédesen elfordult és a vállán át nézegette a tulajdon szemeinek fényét a tükörben. Valami hiányzott még. Lehajolt a japáni vázák közé és lecsípett egy vérpiros virágot. A hajába tűzte, a halántékához simuló huncutkák közé.

— Az enyém, az enyém kell hogy legyen. Csak az enyém! A szíve vére kell nekem, az édes, piros vére. Az ölelő karjai, a csókja . . . Nem adom őt oda! Nem adom az égnek, a pokolnak, senkinek.

Egy dobozból idegesen előrántott egy fényképet. Szerény kis fénykép volt: szőke, sápadt leány képe, nagy világos szemekkel, gyönge, gyermekes alakkal. Nézte, mintha most látná először. Gyűlöletes pillantásokkal nézett farkasszemet a képpel. Pedig hányszor látta *Ave Mária* idején a korzó sétáin, meg a *Monte Pincio* pálmái alatt.

— Tehát ez az új bálvány. Ilyen semmi. Ilyen fakó, színtelen, szenvedély nélkül való ködkép. — És ez után bomlik az az őrült ember . . .

Nem bírt a tehetetlen dühével, visszadobta a fényképet a dobozba s beledűlt a karosszékbe. Elérántotta az övéből a csipkés kendőjét, az orcájához szorította. Nem sírt, úgy erőszakkal sajtolt ki könyeket a szemeiből.

Egészen piros lett a képe, a halántékában hevesen lüktetett a vér. Csöngetett.

— Hamar ide a kocsit — szólt a szobalányhoz — a San-Agostino-templomba megyünk.

*

Ez a templom a via Flaminia egyik mellékutcájában áll. Nevezetes egy hely: *Ave Mária* idejében oda özönlik mind a sok római asszony meg leány, a kiket nem szeretnek a férjök, vagy a kikhez hűtlen a kedvesük. Speciális temploma a boldogtalan szerelmeseknek, mert van ott egy csodatévő nagy Madonna-szobor, a melyik meghallgatja mind ezt a bánatos szívből előröppenő sóhajt és ezt a sok lázban született imádságot. Ötkor este tele van lánynyal, asszonynyal a nagy, sötét templomhajó; a magasba hajló boltívek ilyenkor magukba iszszák ezt a tömérdek epekedést, ezt a száz és ezer indulatos imádságot, a minek a fele is szentségtörés. Hanem aztán csudák történnek. A szerelem deliriuma és a Madonnába vetett vakmerő bizalom teleönti ezeket az asszonyokat valami rendkívüli szuggeszcióval, az imádság ereje megvillanyozza az akaratukat, tízszeressé

Nagyanyó. Az *Uj Idők* számára rajzolta ~~Tornyai Gyula~~ Tornyai János

Uj Idők 1897. III. 11. szám.

teszi a csábító talentumukat, ezer apró mesterfogást vet föl az elméjükbe. Oh, csodás dolgok történnek a San-Agostino közvetítésével. Itt vannak mind a bizonyítékai: üres délelőttökön sokszor számlálgattam ezt a tömérdek ezüstszívecskét, a miket a teljesített imádság hálájaképp ide aggatnak asszonyok, lányok a Madonna-szobor fülkéjébe. Se szeri, se száma, csupa ezüstszív, csupa gyöngysor, drága gyűrük, korrálok, csöpp selyempapucsok, aranyból való cizelált ékszerek. Szegény lányok valami szerény kis kézimunkát hoznak a Madonnának, szép patyolatra hímzett apróságokat . . .

*

Erősen lefátyolozva lépett be a templomba a nagy díva. Homály volt odabenn, a sötétség megülte a templom hajóját, mint a tengert az éjszaka. Ragyogó piros, zöld meg viola csillagok lebegtek a levegőben: kis olajmécsek. Alattuk, az imádkozó zsöllék és térdeplőkre borúlva hevert az asszonyok csöndesen pihegő nyája.

Odavetette magát egy térdeplőre s ráhajtotta fejét a támlára. A szíve lázban dobogott, hallotta az ütését. Óh, ha ez a könyörületes Madonna beletekintene most az ő lelkébe és megcselekedné a csudák csudáját!

Lassan fölemelte a fejét és levonta a fátyolt. Látni akarta a misztikus nagy szűzet.

Az ott állt azúrszínü fülkéjében, ezer és ezer ragyogó ezüstszív között. Nagy szobor, karján a gyermek Jézussal. Keleti pompájú palást födte el szűzi módra egész alakját, türkizes, gyémántos korona villogott a fején. Színes kis lámpák lövelltek rája fényes csíkokat, azok megvillantak a temérdek ékszeren s szikrázva szórták széjjel az óriási homály közepette a nagy szűz dicsőségét.

A Madonna pedig örök nyugalommal pihentette tekintetét a messziségben, mozdulatlan pillantása az előtte térdeplő asszonyi nyáj fölött ott függött, isten tudja, valamerre a végtelenségben. Talán hallgatja a szerelem keserves koldulását . . .

A díva belenézett a sötétből ebbe a káprázató látományba. De nem jött az elméjébe egyetlen imádságos szó, csak úgy gépiesen vette ajkára kétszer-háromszor az *Ave Máriát*, a nélkül, hogy a végére jutott volna. Hát csak ő nem tud itt szerelemért imádkozni, e között a sok asszony között? Egy pillanatra odanézett a társnőire. Megrezzent. Majd hogy föl nem pattant a térdeiről, de visszanyomta a Madonna káprázató dicsőség. Odaát meglátta buzgó, mély imádkozásba elmerülve azt a sápadt, gyűlölt teremtést.

Gyönge gyermekalakja a térdeplő fölé hajlott, mint egy liliomszál, világos ruhája még gyermekesebbé tette. Kis ibolyacsokrot tartott összekulcsolt kezei közt, nagy kék szemei pedig rezdülés nélkül ott pihentek a Madonna glóriás alakján.

— Gyilkos . . . — szisszent föl magában a díva. Odaszorította testét a kemény imádkozózsölléhez, lélegzetvisszafojtva meresztette szemét a lányra, mint az éhes tigris a kis bárányra. Remegett az egész teste, a vér szilajon kergetőződött ereiben, a kezeit összepréselte, mintha azok közt meg akarná fojtani a gyűlöletes ellenfelet. Amaz pedig csöndesen, gyanútlanul imádkozott a nagy szűzhöz.

Végre nem birta. Beleásta égő arcát a kezei közé, indulatosan odaszorította magát az imazsámolyhoz és mintha minden szenvedélyét, minden dühét és keserűségét ki akarná önteni, susogva beszélgetett föl, ahhoz az aranyos, gyémántos Madonnához.

Őrült kívánságokat kért tőle. Fenyegetések voltak azok, szilaj daccal, lázadás az ég ellen, a szentek ellen. Egész sora az istentelenségnek, a mit a düh mámora vetett ajkára. Aztán egyszeribe úgy érezte, hogy a vér mind lefut az orcáiról, hogy erőtlenné, bágyadttá válik és hogy tehetetlenül ott hever a Madonna előtt. Akkor rimánkodni kezdett a nagy csodatevőhöz, nyomorúságtól síró, elcsukló szóval. Lázból kipattant ígéretek, képtelenségek jöttek az ajkaira. Sírt, fogadkozott, széjjeltépte a lelkét s odaajánlotta a Szűznek. Könyörgött, esdekelt, koldúlt.

És ime, megtörtént a csuda. Zárt szemeivel látta: a Madonna örök nyugalmat sugárzó szemeivel merőn rátekintett és lelépett piedesztáljáról. Földet nem érő léptekkel közeledett feléje — óh irgalom istenasszonya . . . Jött s ime ott állt előtte. Szinte megvakította dícsősége nagy sugárzásával. Ott állt meg előtte, egészen, egészen előtte. Aztán ragyogó gyűrűkkel ékes kezeit feléje nyujtotta. És egyszeriben isteni harag lángolt föl a szemeiben, letépte a térdeplő asszonyról a fátyolt, lerántotta róla drága ékességeit, csillogó fülönfüggőit, gazdag gyűrűit, a virágos brokátot . . .

Éles sikoly hangzott a templom csöndjébe. Az asszonyok fölrebbentek: valaki elájult. Odaszaladtak mind, össze-vissza. Fölemelték, letépték övét, szeszszel öntözgették orcáit. Ki hamar a levegőre. Ott összefutott a nép, tolongtak körülötte, kiáltoztak össze-vissza. Az inasa fölismerte. Beleemelték a plüssös, üveges hintóba, szépen beleágyalták a puha köntösök közé.

LYKA KÁROLY.

A zsúr dicsérete.

Jó családból való fiú ez a zsúr. Fölfelé tekintve a genealógiai táblázaton: fejedelmi rokonságra találunk. Az ő egyik őse az a bizonyos *Jour de reception*, a melyen százötven vagy kétszáz esztendő előtt a francia királyok fogadták az arisztokrata családok főbbjeit, ma pedig a miniszterek fogadják a náluk valami hivatalos ügyben eljárókat. Az oldalági rokonság sem megvetendő. Itt van a bécsi származásu *Kafeplausch*, a mely ha elnépiesedik: *Kafetratsch* lesz belőle, aztán a finom idegzetü berlini *Aesthetischer Theeabend* és az angol *Five'o clock tea*. De valamennyin túltesz a zsúr, mert — hogy közkeletü kifejezéssel éljek — ő ma már egyetlen müvelt család asztaláról sem hiányozhat.

Amerikai észjárás találta ki. Odaát, a világtenger túlsó partján nagyon megbecsülik az időt és úgy osztják be, hogy a barátságnak, meg a pletykának is kijusson ugyan a maga ideje, de azért a munka ne szenvedjen rövidséget. Amerikában tehát a zsúrt *nem az asszonyoknak, hanem a férfiaknak* találták ki. Odaát ráér az asszony a hétnek hét napján látogatást tenni és fogadni, barátnőivel csevegni, de a férfiú, az igazán örül, ha hetenkint egyszer is találkozik otthonában, vagy másutt azokkal, a kikhez nem csupán az üzleti érdek fűzi.

A mint a zsúr átjött Európába, a hölgyek a maguk számára annektálták. Részint azért, mert nálunk klubban és kávéházban ad rendezvoust a férfi férfiúismerőseinek, részint pedig mert a társadalmi szokás Európában nagyobb kötelességeket ró az asszonyra, a melyeknek bizonyos rendszeresség nélkül eleget sem tehetne. S hogy éppen Magyarországon kapják föl annyira újabban a zsúrok divatját, annak az a magyarázata, hogy mi magyarok vagyunk a legtöbbet vizitelő nemzet ebben a földrészben. Tán sehol a világon nem tett annyi kárt a tizenkettő és egy óra között való vizitelés szokása, mint a mi konyháinkban és ha valaki megírta volna az elégett pecsenye miatt való válópörök statisztikáját, szeretett hazánkra tekintélyes summa jutna az abban felsorolt számokból.

mily elítélésre méltó is volt a viselkedésed, emlékeimet azért nem tudta kiirtani. Sőt még többet mondok: ez is hozzátartozott!

Margit: Mit nem mondasz?

Gilbert: Ugyanis — ezzel a magyarázattal tartozom még neked — éppen azidőtájt, amikor te tőlem elfordulni kezdtél és aféle nostalgie de l'écurie jött rád, ugyanekkor én, úgy magamban, már végeztem veled.

Margit: Lehetetlen!

Gilbert: Jellemző, hogy te mindebből semmit sem vettél észre. Igen, végeztem veled. Egyszerüen már nem volt többé szükségem rád. Amit nyujthattál nekem, — azt már nyujtottad. Hivatásod betelt. Te már tudtad lelked mélyén, — te már tudtad, bárha öntudatlanul . . .

Margit: Kérlek, ne beszélj így! . . .

Gilbert (folytatva): . . . hogy a te időd lejárt. A mi barátságunk elérte céljait: és én nem bántam meg, hogy szerettelek.

Margit: De én igen!

Gilbert: Kitűnő! Ebben a rövid megjegyzésben a szakértő már észreveheti azt a nagy lényegbeli különbséget is, ami a művész és a dilettáns egyénisége között rejlik. Margit, te előtted a mi barátságunk ma már nem egyéb, mint emlékezés egynéhány őrült hangulatra, néhány mélyenjáró beszélgetésre, az angol park fasorjaiban töltött estékre, — de én, én remekművet alkottam...

Margit: Én is!

Gilbert: Hogyan? Hogy érted ezt?

Margit: Amit te tudsz, azt én is meg tudom csinálni! Én is írtam egy regényt, amelybe a mi egykori vonatkozásaink is belejátszanak, én is megőriztem a mi egykori szerelmünket — vagy azt, amit ennek neveztünk, — az utókor számára.

Gilbert: A te helyedben én még nem beszélnék az utókorról, amíg a második kiadás meg nem jelenik!

Margit: Oh, annak mégis csak egészen más a jelentősége, ha én írok egy regényt, mintha te írsz!

Gilbert: Ez valószínü!

Margit: Mert te szabad férfi vagy, neked nem kell lopva áldoznod a művészetnek és te nem teszed kockára egész jövődet.

Gilbert: És te?

Margit: Én megtettem! Clemens félórával ezelőtt elhagyott, mert megvallottam neki, hogy regényt irtam.

Gilbert: Elhagyott? Örökre?

Margit: Nem tudom. De az is meglehet. Dühösen távozott. És ő kiszámíthatatlan. Hogy mit fog határozni, azt el sem tudom képzelni.

Gilbert: Úgy! Tehát ő megtiltja neked, hogy írjál! Ő nem tűri, hogy szerelmese bizonyos mértékben fölhasználja az eszét! Oh, ez nagyszerü! És te nem szégyenled magad, egy ilyen félkegyelmünek oldalán végigérezni ugyanazt, amit egyszer . . .

Margit: Megtiltom neked, hogy így beszélj róla! Te nem érted őt!

Gilbert: Ah!

Margit: Te nem tudod, miért van ő ellene annak, hogy én írjak! Csakis a szerelem miatt! Ő érzi, hogy én itt egy olyan világban élek, amely ő előtte zárva van, ő szégyenli magát értem azért, hogy én a lelkem mélyét kitárom az erre hivatatlanok előtt, ő csak önmaga számára akar engem megtartani, teljesen önmagának; és ezért vágtatott el . . . Nem, nem vágtatott, mert Clemens nem tartozik az olyan emberek közé, akik elvágtatnak . . .

Gilbert: Finom megfigyelés! De mégis csak elment. A távozás sebességi fokáról ne vitatkozzunk. Elment, mert nem tűri, hogy te alkotási kényszeredet kövesd.

Margit: Oh, ha ő ezt is megértené! De hát erről,

Vén gulyás

Vasárnap a tanyán

Elment . . .

Tornyai János hódmezővásárhelyi különkiállításából

őszintén szólva, szó sincs nála. Hiszen én a legjobb, leghűbb, legnemesebb asszonya lennék a világnak, ha egy igazi férfival találkoznék!

Gilbert: Szóval, azt akarod ezzel mondani, hogy ő sem az igazi!

Margit: Ezt nem mondtam!

Gilbert: Hát értsd meg, hogy ő rabszolgamódra bánik veled, leigáz, tönkretesz, a te ősi tulajdon egyéniséged szétrombolni igyekszik. Gondolj arra a Margitra, aki te egykor voltál! Gondolj arra a szabadságra, amelyben magad szabad volt kifejlesztened, amikor engem szerettél! Gondolj azokra a fölvilágosult emberekre, akikkel akkor érintkezhettél, gondolj azokra a tanítványokra, akik én körülöttem csoportosultak és akik a tiéid is voltak. Nem vágyódol néha vissza, utánuk? Nem gondolsz néha kis erkélyes szobádra, — lent az Izar csacsogott — (Megragadta a nő kezeit és szenvedélyesen közeledik hozzá.)

Margit: Oh, istenem!

Gilbert: Mindez megtörténhet újból; nem kell a folyót éppen Izarnak nevezni. — Ajánlok neked valamit, Margit. Ha visszatérne, mondd neki, hogy Münchenben még némi sürgős elintézni valód volna és töltsd velem ezt az időt. Margit, te oly szép vagy! Legyünk újból boldogok, Margit, mint voltunk egyszer! Emlékszel még? (Szorosan a nő mellett.) „Nyakadban csüngök mámorosan . . .“

Margit (hirtelen eltávolodik tőle): Menj! Menj! Nem, nem! Menj, mondom! Nem szeretlek már többé!

Gilbert: Ah! Hm . . . vagy úgy? Hát akkor bocsánatot kérek. (Szünet.) Adieu, Margit. Adieu!

Margit: Adieu!

Gilbert: Adieu. (Újból visszafordul:) Nem adnád ide legalább búcsúzásul a regényedet, mint ahogy én is odaadtam az enyémet?

Margit: Még nem jelent meg. Csak a legközelebbi napokban kerül ki a könyvpiacra.

Gilbert: Ha szabad kérdeznem: tulajdonképpen milyen regény lesz?

Margit: Az én életem regénye. Természetesen azonban annyira elburkolva, hogy az én személyem nem lesz fölismerhető benne.

Gilbert: Úgy? És hogyan csináltad ezt?

Margit: Nagyon egyszerűen. Elsősorban is a hősnő nem költőnő, hanem festőnő —

Gilbert: Ezt nagyon ravaszul eszelted ki!

Margit: Az első férje nem gyapotkereskedő, hanem nagyvállalkozó, — és megcsalni sem egy tenoristával csalja meg . . .

Gilbert: Haha!

Margit: Mit nevetsz?

Gilbert: Tehát te egy tenoristával csaltad meg? Ezt nem is tudtam eddig.

Margit: De ki mondja ezt?

Gilbert: Te mondtad, éppen az imént.

Margit: Mondom: a könyvem hősnője megcsalja a férjét egy baritonistával.

Gilbert: Egy basszista jobb lenne, — mezzo-szoprán pikánsabb!

Margit: Azután a hősnőm nem Münchenbe megy, hanem Drezdába és itt barátságot kezd egy szobrásszal.

Gilbert: Ez tehát én volnék . . . elburkolva?

Margit: Nagyon elburkolva. A szobrász ugyanis fiatal, szép, és nagy talentum. De a hősnőm mégis elhagyja.

Gilbert: Miért? . . . Kiért?

Margit: Találd el!

Gilbert: Minden valószínűség szerint egy zsoké kedvéért.

Margit: Marha!

Gilbert: Egy gróf kedvéért? Vagy egy hercegért?

Margit: Nem, egy főherceg kedvéért!

Gilbert (meghajolva): Valóban nem voltál fukar.

Margit: Igen, egy főhercegért, aki hősnőm kedvéért otthagyja az udvart, feleségül veszi és hősnőmmel együtt a Kanári-szigetekre költözik.

Gilbert: A Kanári-szigetekre, — ez igen ötletes! És aztán —?

Margit: A hajó kiköt a . . .

Gilbert: A Kanári-szigeteken —

Margit: — és ezzel befejeződik a regény.

Gilbert: Úgy! Mondhatom, nagyon kíváncsi vagyok, — különösen az elburkolt részletekre.

Margit: Te magad sem ismernél rám, ha —

Gilbert: Nos, ha —

Margit: Ha az utolsóelőtti fejezetem nem tartalmazná egyúttal a mi teljes levélváltásunkat!

Gilbert: Mit mondasz?!

Margit: Igen, benne van a regényben minden egyes levél, amit te énhozzám írtál és amit én tehozzád írtam!

Gilbert: Bocsáss meg, de honnan vannak meg neked azok a levelek, amelyeket te írtál énhozzám? Hiszen ezek énnálam vannak!

Margit: Én mindig, mielőtt egy levelet írtam volna neked, előbb fogalmazványt csináltam!

Gilbert: Fogalmazványt?!

Margit: Igen.

Gilbert: Fogalmazványt — azokról a levelekről, amelyek olyannak látszottak, mintha sietős lázban lettek volna írva . . . „Még egy vallomást küldök feléd, imádottam, mielőtt aludni térnék . . . szempilláim lecsukódnak . . .“ És aztán, amikor szempilláid már lecsukódtak, — hát szépen letisztáztad mindezt?!

Margit: Talán nem tetszik neked?

Gilbert: Sejthettem volna. Sőt még örülnöm kell, hogy nem holmi „Szerelmi levelező“-ből írtad ki. Oh, hogy rommá zúzódik minden! Az egész mult egy romhalmaz! . . . A leveleit előbb „megfogalmazta!“

Margit: Örülj neki! Ki tudja, hogy nem-e egyedül az én leveleim, amelyeket hozzád írtam, maradnak fönn csupán felőled az utókor számára.

Gilbert: És amellett ez egy igen fatális eset.

Margit: De miért?

Gilbert (a könyvére mutatva): Mert itt is benne van valamennyi.

Margit: Mi? Hol?!

Gilbert: Az én regényemben.

Margit: Mi van benne?

Gilbert: A levelek, — a tieid és az enyéim.

Margit: De hát honnan voltak meg neked a te leveleid? Hiszen azok nálam vannak! — Ahá, látod, te is előbb fogalmazványt csináltál róluk!

Gilbert: Oh, nem, én csak egyszerűen leírtam őket, mielőtt elküldöttem neked. Hogy ne vesszenek el örökre. Sőt van köztük egynéhány, amelyet sohasem küldtem el neked, amelyek túlságosan szépek lettek volna a te számodra és amelyeket te meg sem értettél volna.

Margit: Oh istenem, istenem, ha ez igaz . . . (Gilbert könyvében lapozva:) Igen, igaz! Oh hiszen ez ugyanaz, mintha az egész világnak elmondanók, hogy mi ketten . . . Oh istenem . . . (Izgatottan lapoz.): Talán még az a levél is benne van, amit te az első találkozásunk . . .

Gilbert: Természetesen, hiszen az pompásan volt megírva!

Margit: De hiszen ez borzasztó! Ebből egész Európára szóló botrány lesz! És istenem, Clemens! Már-már azt szeretném, ha sohasem jönne vissza! Hiszen el vagyok veszve! És te velem együtt! Akárhol is vagy, ő rád fog találni és lelő, mint egy veszettkutyát!

Gilbert (zsebre vágja a könyvét): Izléstelen hasonlat!

Margit: De hogyan jöhettél erre az őrült gondolatra! Egy asszonynak a leveleit, akit te állítólag szerettél . . . Oh, itt kitűnt fényesen, hogy te gentleman vagy!

Gilbert: Ez igazán pompás! Hát nem tetted meg te is ugyanezt?

Margit: De én asszony vagyok.

Gilbert: Most erre hivatkozol!

Margit: Igaz, nem vethetek semmit sem a szemedre. Mi ketten méltóak vagyunk egymáshoz. Igen, Clemensnek igaza van. Rosszabbak vagyunk azoknál a nőknél, akik éjjeli mulatóhelyeken trikóban mutogatják magukat. A legtitkosabb boldogságainkat, fájdalmainkat, mindent a vásárra viszünk! Pfuj, pfuj! Utálom önmagamat! Mi ketten egymáshoz illünk és Clemensnek igaza volna, ha elkergetne engem!

Az Én Ujságom

Tizennyolc kötetét lapozgattuk immár egy folyóiratnak, amely a maga nemében ritkítja párját, mert különleges irodalmi csemege. Igazi irodalom és még sincs meg a mi könyvespolcainkon, mert nem mi vagyunk a közönsége: egy különleges kis világ számára készült, de az aztán hálásan és két kézzel kap utána. Az a tizennyolc kötet Az Én Ujságom számaival van tele.

Apró embereknek, gondtalan gyermekvilágnak mese kell. Szűztiszta forrásból fakadó szines, csillogásokkal teli mese. Ez az ő irodalmuk ősidők óta. Aki mesélni tud, az szuverén fejedelem a gyermekszobában. Tágranyilt szemekkel figyel rá az apró nép, tovautazik vele csodás régiókba, ahol emberi alakot öltenek a fák, beszélgetést kezd az állat, növény, a kopár hegyormokról óriások lógatják le hajónagyságu lábukat, mivelhogy itt van a világ vége. Nem számítva, hogy egyike a legnehezebb föladatoknak: ritka nemes érzéssel közelférkőzni a gyermeklélekhez. Aki ezt jól végzi, akik értik a mesemondás művészetét, azt lehetne mondani, hogy jóltevői az emberiségnek. Mert féltett kincs van a kezükre bízva: a gyermek. Ilyen mesélő ujság Az En Ujságom. Immár tizennyolc esztendő óta, vidám, ötletes formában szórakoztatja a magyar gyermekvilágot.

Hétről-hétre új mesét, verset, történeti elbeszélést, ismeretterjesztő cikket és képeket hoz. Csupa olyasmit, amitől pajkos tréfa, jókedv, bohó öröm üt tanyát a gyermekszoba falai közt. Az Én Ujságom Pósa Lajos szerkesztésével, Singer és Wolfner kiadásában jelenik meg. Ára negyedévenkint két korona. Előfizetni bármely könyvkereskedés útján lehet, vagy közvetlenül Singer és Wolfnernél (Budapest, Andrássy-út 10.).

Művészeti krónika

A nagy téli tárlat mellett, amely most a Műcsarnokba vonza a közönséget, egymás után nyílnak meg a kisebb kiállítások: benn vagyunk a karácsony szezonjában. Az Eggenberger-féle művészeti szalonban Lotz után a nyolcvanas-kilencvenes évek festői jelentek meg. Az a stilus, az a levegő, amelyet oly nevek jellemeznek, mint Vastagh, Vágó, Roskovics, Spányi, vagy régiebbek, mint Mészöly. A ma s részben a holnap nemzedéke a Nemzeti Szalónban sereglett össze. Márk, Góth, Egry, Medgyesy, Szentgyörgyi, Wágner, Kató s társaik jellemzik ezt a kiállítást. Uj s érdekes kiadásban tünik föl Zádor István zárt stilusában, amely azzal válik ki sok kisérletezőé közül, hogy a stilizáló rajz egységesen olvad össze a fölötte egyszerüsített szinekkel. Friss kiállítás, zamatját az ifjúság festői törekvései adják.

A vidék sem marad el. E napokban megtekintettük a debreceni műpártoló egyesület kiállítását. Harmadfélszáz kép és szobor, sok ismert név, de jól van képviselve a helyi művészet is. Egy ilyen kiállítást rendezni szinte hősi munka. A festők nem szivesen adják ide műveiket, mert a vásár fölötte gyönge szokott lenni, a rendezőknek tehát ki kell aknázniok a furfang minden nemét, hogy mégis meg legyen a kiállítás. Ha az a néhány ideálista nem áldozná e célnak minden erejét s nem lótna-futna Budapesten is, Debrecenben is, bizonyára vesztett terület volna ez a szép és gazdag város is. Igy mégis megllett a tárlat s valóban tisztelettel kell megemlékeznünk azokról, a kik önzetlen fáradozásukkal valóságos missziót teljesitenek a vidéken. Csak a jövő fogja őket meleg elismeréssel jutalmazhatni.

Az Uránia is megnyitotta ezen a héten a boltját, amely nem kevesebb, mint nyolc teljesen berendezett szobát foglal magában: az asztal terítve, az ágy vetve, rögtön lakni lehet benne. A „Műhely", művészek és iparművészek egyesülete, végezte ezt a munkát. Vigand—Thoroczkai, Lakatos, Vas, Fehérkuty, Dósa a mesterei az összes butoroknak. Remek gobelineket akasztott a falakra a gödöllői szőnyegesmesterek színe-java. Ők terítették a padlóra is szemen-szedett színes munkáikat. Pompás Zsolnay-cozinekben, ügyes parasztmajolikában a virágdisz. Nádler, Mirkovszkyné s mások hozták a finom bőrmunkát. A fémeket kovácsolt vas és ezüst képviseli, bronzszobrok és plakettek a plasztikát. Üvegképektől virulnak az ablakok. Nagy Sándorék, Kőrösfői, Juhász, Raab, Undiék, Rippl-Rónai, Ferenczy, Gulácsy festményei, rajzai, karcai a falakon. Könyvek, nyomtatványok, sőt még művészi gyermekjátékok s nota-bene mézeskalács is (amelyet egy szobrász, Damkó formált), a vitrinákban. Sokféle érdekes és értékes holmi, amelyet végig kell mustrálnia, aki szereti a művészkéz-formálta lakást.

Baits Györgyné, az első m. kir. állami anyakönyvvezetőnő

Nem messze az Urániától, a Magyar Mérnök- és Épitész-Egyesület új és kényelmes klubházában is kiállitás nyílt. Gerster Károly egy sor festményt és szénrajzot állitott ki ott. A szerző nem ösmeretlen a közönség előtt, képei a Műcsarnokban is, a Nemzeti Szalonban is fölfölbukkannak. Uj oldalról ösmerhetjük azonban meg rajzaiban. Ezek a Julian-akadémiáról valók, jó mozdulatu aktok, nagy gonddal és artisztikus tapintattal ké-

születek s nem csoda, ha a végsőig kidolgozott rajz kedvelői szeretik és becsülik. Képeiben nagy tapintattal vonta meg maga a szerző azokat a határokat, amelyeken belül tehetsége érvényesül: az intim bensőségek, egy szoba zúga, kis lámnyal, egy finoman megvilágított arcél, kis vedúták bodor fákkal, a szántóföldek tarka szőnyegével, ezek legjava festményei. Nyilván így vélekedik a közönség is, mert az efajta munkák néhánya máris gazdára talált.

Tősgyökeres magyar környezetben tősgyökeres művészetét mutatja be ezen a héten egy felette jeles talentumunk: Tornyai János. Hódmezővásárhely, a Tisza vidéke, a tanyák — innen merítette minden mondanivalóját. Egyenest az ősforrásból s nem más festők műveiből. Azt a világot adja, amelyet teljesen átérzett s egészen megértett. Valamely magyaros erő s magyaros melankólia rezeg az ő képein. Nem a nagy tömeg számára dolgozó festő, hanem az ecsetnek költője, akinek szavát csak válogatott lelkek értik meg.

Magyar festők

Lippich Elek szerkesztésében egész kis galéria került az imént közönségünk asztalára: magyar festők negyvenöt műve a modern reprodukció ama nemében, amely a legalkalmasabb — persze legdrágább is — festmények hű sokszorosítására. E remekbe készült réznyomatok sorozata, minden amatőr gyönyörűsége, nemcsak szemenszedett papirosával a zöldes, barnás tónusok finom előkelőségével, hanem a reprodukció közvetlen erejével is hat. Munkácsy, Lotz, Zichy, Mészöly, Paál, Mednyánszky, Székely Bertalan: a régi nagy és soron kivül álló gárda, aztán az ifiabbak, az egész Benczúr-kör, a nagybányaiak, a szolnokiak, a gödöllőiek, élükön Ferenczyvel, Fényessel, Körösfőivel — kis múzeum. Mindegyik mű egy-egy nagyrétű, majd fél négyzetméteres lap, külön-külön művészi hártya-takaróval, az egész pedig Helbing mester pompás kaszettájában. Néhány oldalnyi magyarázó szöveg, a külön is kiemelhető műlapokhoz mellékelve s Czakó Elemér mesteri nyomdai kiállításában, ad áttekintést e magyar galeria fejlődéstörténetéről. Bizvást elmondhatjuk, hogy szebb és hívebb reprodukcióban még eddig nem kerültek a közönség elé hazai mestereink művei.

Könyvespolc

— *Tömörkény István könyve.* —

Igazi nagy gyönyörűségben volt ma részem. Egy zöldfedelü könyvvel leültem egy órácskára az íróasztalomhoz és mire a könyvet végigolvastam, úgy éreztem, hogy ez az óra többet jelent, minthogy egy régi, kedves ismerősömmel töltöttem el az időmet, aki kellemesen elmulattatott. Ez nem fölületes, könnyed szórakozás volt, hanem nagy elmélyedés, az élet közelségének és melegségének átérzése. Az pedig, akinek ezt a gyönyörűséges órát köszönhetem, Tömörkény István, pontosabban az ő most megjelent új könyve, a „Napos tájak". Tömörkény régi ismerőse a magyar olvasóközönségnek. Ismerjük a napi- és hetilapokban szétszórtan megjelent írásait mindnyájan, éppen úgy, mint régebbi köteteit. És mégis ez az új könyev most új zárakat nyitogatott meg a lelkemben, az emberi léleknek új, eddig elzárt ablakain engedett belepillantást az örök emberi rejtelmekbe, mint ahogy az ő minden írása az örökké más emberi léleknek mindég újabb és újabb rejtekeibe világít belé. Ahogy pedig ezt megteszi, az nem bántó, hangos kiáltozó fölfedezés, nem a reflektorok kellemetlenül éles vakítása, hanem maga az egyszerűség és közvetlenség. Olykor pár szóval egész tragédiák elevenednek meg előttünk és az ember valósággal élni látja a magyar vidéket. Sokszor szűkszavu, mert, amint ő mondja: bolond ember arról is beszél, amiről még csak nem is eszmél, okos ember pedig arról is hallgat, amit tud . . . Máskor meg bőbeszédü, mint a pipázó magyar táblabírák anekdotálása és ilyenkor ki-kitér témájának útirányából, hogy az útmentén egy-egy marék virágot szedjen össze. Ezek a virágok egy-egy találó megjegyzés, pompás részletező megfigyelés, régi dolgok dokumentumain való el-eltünődés . . . Mindezt pedig oly nagy írásművészettel és öntudatossággal, józansággal, de azért szerető meleg szívvel teszi, hogy valósággal lebilincseli a szívet és az értelmet egyaránt. Szebbnél-szebbi sajzok, novellák gyüjteménye ez a kötet, úgy, hogy valamelyiket különösen kiemelni nagyon bajos volna. Itt legföljebb csak szubjektiv érzésekről lehet szó, hogy kinek mi tetszik jobban. Minket különösen az Alkú a szülével, Ilia élete és a Péter tanul ragadott meg. — A szépen kiállított könyv Singer és Wolfner kiadásában jelent meg és ára 3 korona.

Új Fauszt-fordítás. Goethe hatalmas tragédiájának új fordítása jelent meg most. Az új fordítás *Palágyi* Lajos munkája és a Fauszt első részét tartalmazza. Ugyanazt, amelyet a magyar közönség már ismerhet Dóczi Lajos fordításából és a színpadról is. Az ilyen nagyszabásu verses drámai művek lefordítása mindenkor legelső sorban a fordító nagy irodalomszeretetéről tesz tanuságot. Közelebb akarja hozni a közönséghez a külföld valamely remekművét, bár az ezzel járó fáradságos és nagy munka sohasem jár a megfelelő anyagi, sőt erkölcsi sikerrel sem. Rendszerint esztendők nehéz munkája egy ilyen fordítás, amelyre még kiadót sem igen talál a fordító. Ez a dolog anyagi része. Az erkölcsi rész pedig az, hogy ha a fordítás még úgy sikerült is, mégis sohasem tökéletes, mert hiszen két nyelv karaktere, színezete, pszihéje és lényege annyira elüt egymástól, hogy ezzel már természetszerüleg velejár az is, hogy az eredeti mű szépségei a fordításban sohasem adhatók vissza föltétlenül. Palágyi Lajos nagy szeretettel és lelkesedéssel törekedett arra, hogy a német Fauszt szépségeit mindenképpen visszaadja fordításában. És el kell ismerni mindenkinek, hogy ez sok tekintetben sikerült is neki. Viszont sok helyütt ő sem tudja megközelíteni Goethe nyelvének csodálatosan nagy színskáláját, fenséges dinamikáját és gondolatkifejezésének szinte boszorkányos biztonságát, amelyben a gondolatok mélysége sohasem veszhet el és sohasem lapulhat el. De azért Palágyi fordításának nagy érdeme, hogy stílusa nem avult, nem cikornyásan virtuózkodó, nem koturnusos, hanem a drámai nyelv nehézségei mellett is percnyi közelségben áll a mai irodalmi nyelvhez. *B.*

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

Anonima. Az ön helyzete lényegesen más, mint az, amelyre az idézett szerkesztői üzenet vonatkozik. Már az az eset, amikor külső körülmények, szülői ellenkezés avagy félreértések távolították el egymástól az érdekelteket és ismét más az, amikor a fiatalember minden különós indok nélkül visszavonul. Ilyenkor csakugyan nem adhatunk más tanácsot, minthogy a női büszkeségre utaljunk. De az ön problémái egészen másképpen festenek. A női büszkeség nem mehet odáig, hogy makacsságból vagy szeszélyből egész életboldogságát kockáztassa. Apró pörpatvarok, muló neheztelések legbiztosabb megszüntetője pedig csakugyan az, ha a két fél nyiltan és beesületesen tisztázza egymással mindazt, ami alkalmat adott a haragra. Ebben az esetben nem a női büszkeség, hanem a női tapintat az irányadó. A másik eset már nehezebb. A közeledés nem lehetetlen, de a leánynak nagyon mérlegelnie kell azt, hogy mit kockáztat. Szülői ellenkezés néha nem bir komoly alappal, de néha nagyon is jogosult. Dacolni vele csak annak szabad, aki már éretten tud gondolkozni. De azt mi, így a távolból, nem itélhetjük meg.

A vörös liliom. Hangulatos novellájának cimét ugyan Anatole Francetól kölcsönözte, de készséggel elismerjük, hogy Anatole France különben sem hatott tollára. Inkább a detektiv-irodalom ihlette meg fantáziáját, de nem tagadjuk, hogy bizonyos tekintetben sikerült ujat is alkotnia. Maud, a „vörös liliom", aki milliomos kisasszony, de éjszaka idején egy rablóbanda keretén belül működik, igen eredeti jelenség. Gyilkosságait azonban nem helyeselhetjük és sokban igazat adunk Eustachius atyának, aki találóan mondja végül: „Aki vétkezik, annak bűnhődnie is kell." Kár, hogy ezt a helyes elvet az irodalomban nem lehet érvényesiteni.

R. S. *Hűség.* Jóindulatu dilettantizmusnál egyebet nem tudunk fölfedezni benne. Ez pedig még nem irodalom.

Sch. M. *Katica drámát ir.* Ön saját adatai szerint még középiskolai tanuló. Bizonyára igen tehetséges fiu, de azért nem lesz ártalmára, ha szépirodalmi munkásságának megkezdése előtt még néhány esztendőt tanulással tölt el.

V. A. P. *Gatta.* Lazarov urat Jókaiból, Gatta kisasszonyt a legmodernebb ponyvairodalomból ismerjük. A régi ismeretséget kár volna elrontani, az ujat folytatni pedig nem óhajtjuk.

Sz. H. *Béla a hirlapíró.* Humoreszknek bizony gyönge. Bár megírásában mutatkozik bizonyos ügyesség, folytonos izléstelenségek zavarják a különben sem nagyigényü történetet. Nem közölhetjük.

Zsena. Mintha valami tehetség csillámlana föl benne. De e csillogás egyelőre még igen halvány.

Az *Uj Idök* számára rajzolta TORNYAI J.

Nehéz lecke.

Uj Idők 1896. II. 1.

Az asszony csittította:

— Már most éhen halhat kend jövő aratásig.

A nagyobbik igen rimánkodott, hogy ne verjék már őket ilyen nagyon. De a két kis malac is elúnta magát társaság nélkül, az anyjuk egyedül marad szomorúan, soványan. Vége volt minden reménységnek, a kölcsön-kukorica is fogyatékán volt. A pesti nő is tovább akart menni, de a kertész ráfogta a villát:

— Élve innen el nem mégysz! mondta, mivel nagyon megszokta már a sok ügyességeért és női kedvességeért.

— Hanem ezt a nyelvest és ezt a hazugot viszem be holnap a városba, adom be az apácákhoz!

A menyországban.

A kertész, a ki több ízben volt kocsis a városban is, abban a tévedésben élt, hogy gyermekeit, a kik egyrészt árvák, másrészt katolikusok, minden nagyobb baj nélkül be lehet adni kis apácának és majd megnőnek. Be is vitte őket a főapáca szobájába, a mely tele volt most fiatalabb, öregebb testvérekkel, pirosakkal, halványokkal, vígakkal, szomorkodókkal.

A paraszt nem szégyelte magát:

— Apácáknak hoztam ezeket! mondá és maga elé tolta Julit és Perzsit.

A szent életü lányok nevettek, a fejedelem-asszony is nevetett, mert a kis parasztlányt nézték, a mint azok mereven állottak a nagy csizmájukban, se nem szomorúan, se nem vígan, hanem igen komolyan. Az egyik testvér leguggolt hozzájuk, a másik felfogta a kisebbiket, a fejedelemasszony parancsolta: »Cukrot hozzanak!« Mulattak, nevettek rajtuk, nagyon megszerették őket.

Itten menyországba jutott a két gyermek, mert az apácák befogadták őket és az apjukat elküldték haza. Ágyat vetettek nekik, imádkozni tanították őket és közöttük nevelődött, növekedett Jézus két kis parasztmenyasszonya. A kisebbiknek hamarosan gyönyörű látásai lettek, a nagyobbik oly szépen tudott imádkozni a halottakért, a betegekért, mindenkiért, a kit nem is ismert, hogy sok apáca megkérte, imádkoznék ő érte is.

Gyönyörűek lettek testben lélekben, földi gond nem férkőzött hozzájuk, Jézus jósága és szerelme eltávoztatott tőlük minden gonoszságot. És a mikorra fejükre tették a fehér főkötőt, minden hiuság eltávozott dús haju fejükből. Csak a hajukat fonták még mindig be a gyermekkori parasztszokás szerint, egy ágra, vékony színes szalaggal és elrejtették a fehér főkötő alá. És néha a gonosz malacokkal álmodtak.

A kertész látogatása.

Amikor megnöttek, mindketten ugyanegy teremben ápolták a betegeket, a varangyos férfiakat és nem utálták, hanem szánták őket.

Estve, egyszer, mondja az egyik:

— Az öreg paraszt, a kit tegnap hoztak be, összevissza beszél. Talán az éjjel mellette imádkoznánk.

A spanyol falat odahúzták, a többi beteg ne lássa, ha az öreg haldokolni kezd és békétlenül, engedetlenül fogadja a földi életből való elszólíttatását. Hivattak hozzá papot és csendes áhitattal, de minden rémület nélkül imádkoztak mellette.

Pipát kért az öreg, majd a fűrészét kereste valakin.

— Talán favágó volt élete utolsó szakában: mondá Juli, a ki még mindig igen szeretett beszélni.

Rorátéra — annak az ideje volt éppen — az öreg meghalt. Az idősebbik testvér szelid érzelemmel, de erősen leszorította a szemét. Betakarta, nézte egy kicsinyt:

— Nagyon ismerős nekem! szólt ifjabbik testvéréhez. Mintha láttam volna valamikor!

A kisebbik is megnézte, de nem emlékezett reá. Betakarták, olvasót tettek a kezei közé. De nem könnyeztek, megszokták már a halált, nem valami rút szörnynek, hanem komoly barna hajósnak nézték, a ki áthajókázik a lélekkel a fekete vízen a fehér sugár világra.

— Meg kéne kérdezni, hogy hívják! Megnézni a nagy könyvben. — Szólt a nagyobbik. De az akaratnál maradtak, mert e hajadon, Jézus két parasztmenyasszonyának a szívében az öröm úgy áradt szét mint a fehér-viola illata nyári eső után.

Vőlegényük megszületését vártak és lent a sötét templomban a roráté előtt, nehány szál gyertyánál ők díszítették nagy rózsákkal szűz-Mária ruháját.

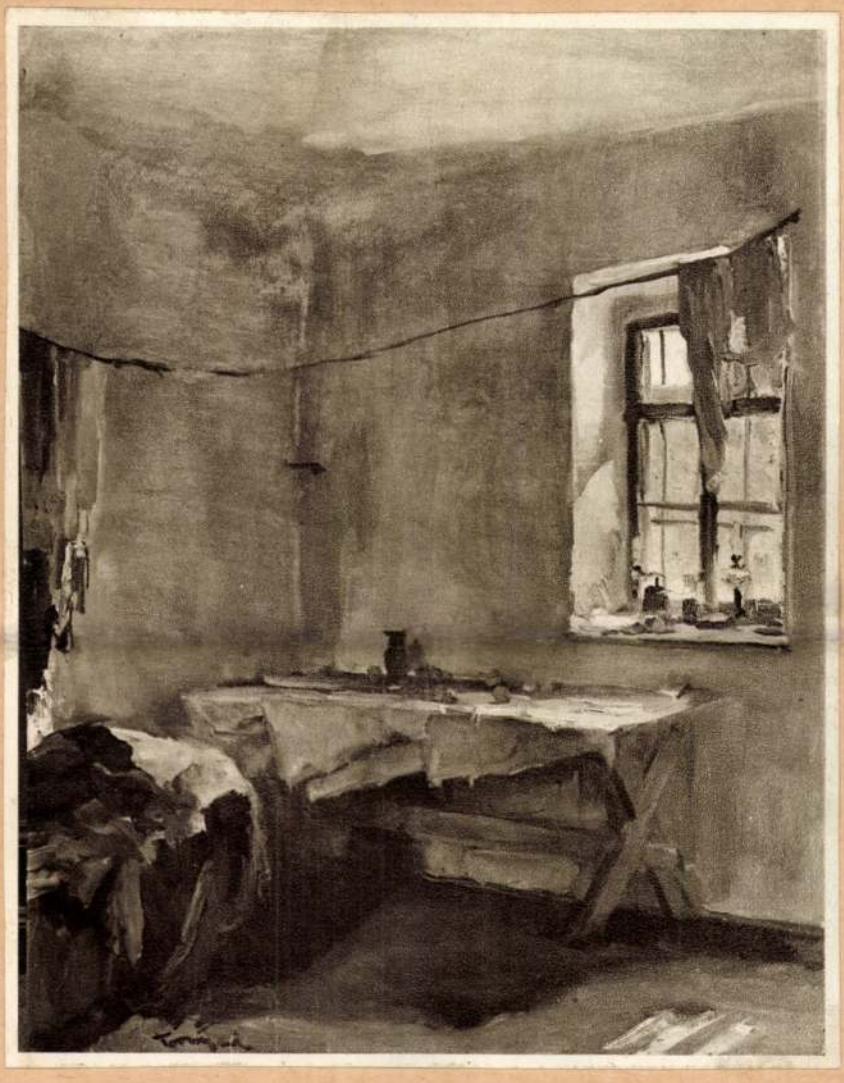

TORNYAY János: Groba belseje.
Nemzeti kiállítási, 1934.

Tornyay János

Tornyai János

22

TORNYAI JÁNOS (1869–1936)
SZOBA BELSEJE

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

CSONGRÁDMEGYEI
HÍRLAP

Tornyai János

1963 JUN 12

1021

TORNYAI BAJÁN

A szegedi Móra Ferenc Múzeum évkönyvének kötetéből különnyomatként is megjelent Dömötör János: Tornyai Baján című tanulmánya. A tanulmány nyomán kiséri Tornyai bajai kiállításait, megjelölve a kiállításon szereplő képek címét, azok eladási árát. „Tornyai az 1908-ban Hódmezővásárhelyen 25 éves festői jubileuma alkalmával rendezett kiállítását, annak vándoroltatása során Bajára is elviszi. A tárlat 1909. dec. 19. nyilik meg Baján."

A kiállításról Szőri József festőművész írt meleg hangú méltatást a Bajai Hírlapban. Nagyra értékeli Tornyai „bő gatya, pittykés dolmány, fokos és árvalányhaj nélküli" magyarságát.

Második kiállítására 1928 októberében került sor. Tornyai bajai tartózkodása alatt készült róla a legsikerültebb portré is, amely Eber Sándor festőművész nevéhez fűződik. Dömötör János tanulmánya számos értékes adattal szolgál Tornyai életútjának, festői ouvrejének megítéléséhez.

PR. Z.

szomszédban történteket, vagy az előző napi futballmérkőzés elemzését végighallgatni, majd nagy későre elhangzik a bűvös szó: mi tetszik?

Jól van ez így?

Hiszen a termelő-[redacted] üzemekben a munka termelékenységétől függ a munkás fizetése. Érdeke tehát, hogy munkaidejének minden percét kihasználja. Követelmény ez természetesen hazánk minden munkahelyén. A hivatalokban is. Mert könnyen adódik a

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Szerkeszti Herczeg Ferenc

V. évfolyam | 1899. január 1 | 1. szám

GIROFLÉ és GIROFLA

Regény

Irta Ambrus Zoltán

I

József napja Rác-Árokszálláson rendesen egy hétig szokott tartani. Horváth Jóska ugyan, a házassága óta, roppantul megkomolyodott, de ilyenkor, egyszer egy esztendőben, kidühöngte magát. Máskülönben nagy csöndességben élt a csöpp asszonykájával s akik jogász korában ismerték, el se hitték volna róla, hogy olyan kitünő főszolgabíró váljék belőle. De a régi Horváth Jóska nem veszett el végképpen; a leányzó nem halt meg, csak aludt. És koronkint föltámadt. Hogy menynyire föltámadt, arról minden egyes alkalommal három hétig beszélt Szilas és Bodrog-vármegye.

Boldog újévet *Tornyai* rajza

Ezeket az időszaki, tekintélyes kirugásokat Horváth Jóska azzal okolta meg a felesége előtt, hogy neki gyönge mája van. Az egészségének tartozott vele, hogy néha-néha nagyokat igyék. És csakugyan, abban az esztendőben, mikor apósa, az öreg Ivanovics Milán halála miatt nem tarthatták meg a József-napot, Horváth József belebetegedett a nagy szolidságba. Nem evett, nem káromkodott, s már attól féltették, hogy búskomorságba esik. Szerencsére közbe jöttek a választások s egy nagyobb szabásu, mondhatnám: közigazgatási jellegü áldomás után, amelyen néhány jövevényt hivatalból az asztal alá kellett inni, Horváth Jóska kigyógyult kedély-betegségéből.

Hogy a gyönge máju páciens a boritalból, ürmértékben kifejezve, mennyit használjon, erről az orvosi tudomány nem nyilatkozik egész határozottan; s e tekintetben a belgyógyászat jeleseinek a nézete alighanem eltér a Horváth Jóska vélekedésétől. Egy azonban kétségtelen. S ez az, hogy az orvosi tudomány még nem derítette ki, vajjon a gyógyulás érdekében föltétlenül szükséges-e, hogy a májbajos ember az összes boros poharakat sorban a falhoz vágja, s a kúra végén összetörjön minden néven nevezendő cserép-, üveg- és porcellán-tárgyakat, ami a kezeügyébe esik. Ez lehet szükséges, lehet fölösleges; annyi bizonyos, hogy Horváth Jóskának a gyógyászat terén megvoltak a maga határozott elvei. S nála minden József-nap úgy végződött, hogy pohár meg tányér nem maradt a házban, a vizet három napig régi befőttes üvegekből itták, s ideiglenesen le kellett költözködni az alsó házba, mert a mulatság színhelyén csak itt-ott maradt meg egy-egy ablaküveg.

A törékeny tárgyak e szörnyü pusztulása többnyire csak a legutolsó napon szokott bekövetkezni, akkormikor a kijózanodott vendégek már haza szökdöstek s a házigazda, akinek végre szintén sikerült becsípnie, magára maradt a cigányokkal. Ilyenkor mindig igen érzékeny jelenetek folytak le Horváth Jóska meg a felesége között. A csöpp asszonyka, aki a pezsgőzés első napján maga volt az édes nevetés, a finále idején könyek árjává változott át; Horváth Jóska megfogadta, hogy soha se iszik többet s falhoz vágta az utolsó poharat.

Szóval a lakzi mindig bús véget ért. De az eltöltött egy-két-kilenc napért érdemes volt szenvedni. Hogy micsoda vigasságok zajlottak le ezek közt a betört ablakok és pezsgő-foltos falak közt, arról csak kevesen tudnának beszélni, mert aki jelen volt, az egy darabig nem emlékezett semmire a világon, csak a süketítő, folytonos muzsikaszóra. A cigány éjjel-nappal

húzta; ha az egyik kidőlt, volt helyette más. Kihozták Vásáros-Berényből mind a három bandát; az *Európá*-ban, az *Arany Szarvas*-ban és a *Metropole*-szállóban nem maradt még csak egy cimbalmos se. Kinek is húzták volna ott? A honvédtiszteken kivül, akik kilenc órakor haza szoktak menni, alig egy-két vendég búslakodott a máskor oly hangos *Európá*-ban; a többiek, az igazi mulatók: a jeunesse dorée és a huszártisztek mind kinn voltak Árokszálláson.

Ez a sivár, árnyéktalan kis fészek sok tekintetben vetekedett ilyenkor a gyakran emlegetett Aranjuez-zel. A zaj például semmi esetre se volt ekkora Aranjuezben. S mily szép gyülekezete a lovagoknak és dámáknak! Mert mindig találkozott egy pár vidám menyecske, aki nem törődött azzal a néhány kilométerrel. Pár perc a gyorsvonaton, mi az? S a négyes huszárok olyan jó táncosok voltak! Nemcsak jól táncoltak: bírták a táncot, csakúgy, mint az italt s jöttek légyen bárhonnan, tudták élvezni az életet, azon mód, ahogy csak itt tudják élvezni, a tejjel és mézzel folyó Kánaánnak ezen az áldott pontján, ahol a természet nyájassága és bőkezüsége az embert is pazarrá és gondtalanná teszi.

*

Abban az esztendőben, amikor történetem kezdődik, József napja péntekre esett. A mulatság tehát csütörtökön kezdődött. Piros rózsa, fehér rózsa; szőke leány, barna . . . egy kis tánc, egy kis kártya, sok bor és megint sok bor mellett elmult péntek, elmult szombat is.

Vasárnap reggel, kilenc óra tájban, Vidovics Feri, aki máskor végig szokott tartani, hirtelen elszomorodott, s a fejébe vette, hogy haza megy. Vigye el az ördög Horváth Jóskát, meg az egész úri társaságot, Van der Kerkhoven kisasszonynyal, a sokszoros milliomos hollandus leánnyal együtt, akit reggeltől estig neki kellett mulattatnia, mert a többiek nem igen szerették a francia és egyéb pogány nyelveket: neki már elég volt a mulatságból.

Mióta a bál elkezdődött, mindössze hat órát aludt, s egyszerre úgy teszett neki, mintha egy örökkévalóság óta volna ébren; mintha végig itta volna az összes pún háborukat, a középkort, a reformációt, s Forgách tábornokné egész fiatalkorát.

A banda áhítatosan ismételte, amit Rác-Árokszálláson már mindenki tudott:

Eltörött a hadnagy lába,
Nem mehet a kaszárnyába.
— Ejhé, dudajlé,
Rózsám, szeretsz-é?!
— Nem!

A »nem«-et az érzékenyebb lelkü vendégek igen sok elkeseredéssel ekhózták. Vidovics Feri elvégezte magában, hogy fölkel; s szándékát a nehézkedés és az egyensuly törvényeinek óvatos szemmel tartásával végre is hajtotta.

Valaki rá szólt:

— Friss bácskaiakat.

Vidovics Feri abban a hangulatban volt, mikor az ember hirtelen lelki szükségét érzi, hogy pofon vágja a legjobb barátját. Körülnézett, mintha valami elrejtőzött ellenséget keresne.

Ahogy azonban végignézett a társaságon s megpillantotta Cipriani bárót, aki éppen a cigányokat fincoltatta, okosabbat gondolt. A hadnagy oly részeg volt, hogy Vidovics Feriben föltámadt a nemesebb mámor önérzete. Az villant keresztül a fején, hogy ő itt a józanság nemtője.

Megindult szó nélkül. Egy kicsit elszokott a járástól; de léptei, a körülményekhez képest, kifogástalanul rugalmasak voltak.

Hagyták; azt hitték, hogy a szobájába megy.

Úgy reménykedett, hogy az asszonyok még alusznak s föltünés nélkül szökhetik meg. Van der Kerkhoven kisasszony nélkül számított. A hollandus leány éppen szembe jött vele. A kertből kerülhetett elő, mert egy halom virágot tartott a kötényében. Nem is festett rosszul a bunyevác asszonyok viseletében. Sugárzott az egészségtől s olyan volt, mint egy frissen nyilt tulipán.

Van der Kerkhoven kisasszonyt már nem lehetett elkerülni. Annál jobb: legalább egyszer s mindenkorra elbúcsuzik tőle.

Jó reggelt kivánt neki s azután igy szólt hozzá:

— Kegyébe ajánlom magamat, kisasszony. Kérem, emlékezzék rám szivesen.

— Milyen ünnepies! Elmegy?

— El.

— Kár. Szerettem volna, hogy ha még marad. Az urak nem szívesen beszélnek franciául s én oly keveset tudok németül! Ön volt az egyetlen gavallérom. De remélem, még látjuk?

— Az nem tőlem függ, hanem attól, hogy a kisasszony mennyi ideig marad Magyarországon.

— Mért? Elutazik?

— San-Remoba megyek egy pár hétre.

— Ah!

— S mivel úgy hallottam, hogy a kisasszony holnapután Temesvárra készül . . .

— Igen. Sorra látogatom frohsdorfi barátnőimet.

— Úgy meglehet, búcsuvizitem alkalmával nem lehet szerencsém.

— Meglehet, Monsieur Vidovics. Tehát addio. Mindig szívesen fogok emlékezni önre. Vasúton megy?

— Nem. Lóháton jöttem.

— Értem. *Á l'anglaise* tünik el, hogy itt ne fogják.

— Még van egypár napi dolgom Berényben, csak aztán indulhatok.

— Szerettem volna, hogy ha ön kalauzol Berényben.

— Oda ugyan nem kell cicerone, kisasszony. Egy roppant falu, melyben hatvanezer ember lakik . . .

— De érdekes. A korcsma korintusi stílben épült, s a templom egy nagy pajta.

— Furcsának találja a mi világunkat, ugy-e?

— De érdekesnek, nagyon érdekesnek. Sohase láttam ennyi napsütést. Itt mindenüvé süt a nap. És a parasztasszonyok cinóber szinü kendőikkel. Aztán az urak, akik egyebet se csinálnak, csak a pénzt dobálják ki az ablakon.

TORNYAI JÁNOS / 1869 - 1936 / :

263. Szoba belseje. - Olajf., falem. 100 x 125.5 cm. Jelz.l.b.: "Tornyai".

264. Virágok az ablaknál. - Olajf., lemezp. 40 x 53 cm. Jelz.f.j.s.: "Tornyai".

265. Sötétruhás nő sárga diványon. - Olajf., lemezp. 50 x 48 cm. Jelz.f.j.s.: "Tornyai".

Székesfőv. képt. jub. kiáll. 1944

Tornyai János

cm. Jelz.l.j.: "Nagy István 1913".

197. Székely leányka. - Olajf., lem.p. 51 x 72.5 cm. Jelz.f.j.: "Nagy István 1913".

NÁDLER RÓBERT / 1858 - 1938 / :

198. Juhok az itatónál. - Olajf., v. 71 x 54.5 cm. Jelz. a.b.s.: "Nádler Róbert".

NOVOTNY EMIL RÓBERT :

199. Jánoshegy. - Olajf., v. 80 x 60 cm. Jelz.l.b.: "Novotny 41".

ÖSZ DÉNES :

200. Eta. - Olajf., p. 49.5 x 56.5 cm. Jelzés j.l.: "Ö 39".

Tormay János

l.

Szent György Cél

XII. anke. 65. n.

Europa

Lapterjesztő Vállal

H

V. Rothermere

12

EUCHARISZTIKUS DISZHANGVERSENY

A SZENT ISTVÁN BAZILIKÁBAN

VENI CREATOR SPIRITUS — ADOREMUS IN AETERNUM

MOZART

LITANIAE DE VENERABILI ALTARIS SACRAMENTO, NO. 243

BUDAPESTEN ELŐSZÖR

BEETHOVEN

MISSA SOLEMNIS (SANCTUS, BENEDICTUS, AGNUS DEI)

LISZT

O SALUTARIS HOSTIA. OFFERTORIUM A KORONÁZÁSI MISÉBŐL

GREGORIÁN KORÁLISOK

RENDEZIK: „A GYERMEKÉRT" A BUDAPESTI RK. EGYHÁZKÖZSÉGEK KÖZREMŰKÖDNEK:

A BUDAPESTI PALESTRINA KÓRUS, AZ EMERICANA LISZT FERENCZ ZENEKARA VASZY VIKTOR VEZÉNYLETÉVEL ÉS AZ ESZTERGOMI PAPNÖVENDÉKEK GREGORIÁN KÓRUSA BÉRES ISTVÁN THEOLOGIAI TANÁR VEZETÉSÉVEL A SZÓLÓ RÉSZEKET MŰVÉSZEINK LEGKIVÁLÓBBJAI ÁHITATOS KÉSZSÉGGEL VÁLLALTÁK

JEGYEK 60 FILLÉRTŐL 3 PENGŐIG: AZ EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUS NŐI BIZOTTSÁGÁNÁL FERENCIEK TERE 7; RÓZSAVÖLGYI ÉS TÁRSÁNÁL SZERVITA-TÉR 5; A SZENT ISTVÁN TÁRSULAT KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN KECSKEMÉTI-UTCA 2; AZ ÉRSEKI HELYTARTÓ HIVATALBAN I., LAKI UTCA 2; AZ EMERICANA JEGYIRODÁJÁBAN IV., BÁSTYA-UTCA 11 ÉS A BAZILIKA SEKRESTYÉJÉBEN

MÁJUS 23-ÁN HÉTFŐN D.U. ½6 ÓRAKOR

Tornyay János

1869 - 1936

l.

Ernst-Múzeum aukciója I.

471.

Tornyai János

Árverési Csarnok aukció kat.

31. sz. 1926 febr.
32. sz. 1926 ápr.
33. sz. 1926 jun.
34. sz. 1926 okt.
35. sz. 1926 dec.
36. sz. 1927 febr.
37. sz. 1927 márc.
39. sz. 1927 okt.
40 sz. 1927 dec.

~~– függő, római V. 186.~~

M.D.K.

Tornyai János
festő

Tanulmány a Jus-hoz

Birauktió 1957. Budapest.

24 l.

Tornyai János
festő

M.D.K.

Tájkép alakokkal
Várlat a Jushoz

Birankció 1958. Budapest.

20 l

Tornyai János M. DK

n. 1869

2 db Tájrép jelenve fa

á 13, 19.5 cm

Enyedy Lukács és neje hagyatéka. Bp

1973, 53

MDK

Tornyai János, sz. 1869.

Parasztasszony

Almássy-Teleki, VIII. 1942.

4o 1.

MDK

Tornyai János, 1869-1936.

Csizmahuzó, olaj

Árverési Közl. 1940. dec. 7.rk.sz. 96.auk.

34 1.

Tornyai János

l

Ernst Muzeum aukcioi

XXXII. 430.17.

Buonarroti, Cosimo III. 187.

Tornyai János

Petrovics MM 1148.

TORNYAI JÁNOS: ÉDESANYÁM A SZOBÁJÁBAN. *Szépművészeti Múzeum.* Tornyai képeiben rendesen olyan szenvedély és hév van, amelyben valami Munkácsy temperamentumából. Ebben a képében ez a szenvedély elcsendesedik. A művész festése széles és energikus ugyan, de ecsetje nem száguldoz olyan lendületesen, mint egyéb ilyenfajta interieur-képeiben. Mintha akkor, amikor anyjának magábamélyedt, tiszteles alakját festi, gyöngédebb, líraiabb hangot ütne meg és szülőjének szegényes és csendes otthonában ő is halkítaná hangját.

87

Tornyai János

Édesanyám szobája
Édesanyám a szobá-
jában
Menyecske a mű-
tgemben
Őszi reggel
Tanyak
Tiszaparti táj
Zöldkabátos anyag
Kép. Műz.

Bihari Sân

Tornyai János.

Alföldi tanya.

olaj

Tm. Bp. 1932.

I. Lipót.

Egész alakban és balr
Kinyujtott jobb kezében
fogja. Középütt elvála
lehajtott gallérját csipke
kard lóg, csizmája s
kötettel. Az egbolt felhős.
Der Durchleutigst, Groß
Herr LEOPOLDVS zu
Böhmen, Dalmatien, Cr
Ertz Hertzog zu Oe
zu Burgund, Braban
tenberg, Ober= vnd
graf zu Burgaw, Mä
graff zu Habspurg
Windischen Marck, zu
legalól középütt:
AVstr Ia CVs Leo Re
LVCe Deo Clara Re
s jobbra:
Bey Abraham Au
zufinden in Fr
Rézmetszet, méretei a
978

Tornyai János
Önarckép 1939/40. körüli I.

TORNYAI JÁNOS / 1869 - 1937 / :

218. Önarckép. - Olajf.,fa,méret 47 x 50 cm.Jelz.f.b.s."Tornyai".

csillan fel alkotásaikon az egyéniség ereje, alig egy-kettő emelkedik az átlag fölé. Tudva ezt és elkészülve arra, hogy ezek a korai mesterek inkább csak a szakembereket érdekelhetik, mégis kedves feladatunknak véljük bemutatásukat, mert bennük az uj magyar müvészet legelső, a homályban csetlő-botló lépéseit világitjuk meg. Ezek nélkül, a küzdelmes életüket a mostoha müvészetnek szentelt festők nélkül nem indulhatott volna olyan rohamos fejlődésnek az 1850-es évek magyar müvészete és ezekben a sokszor szürke, igen gyakran naiv alkotókban rejlik ennek a nagy magyar fellendülésnek igazi és eddig alig ismert magyarázata.»

A Székesfővárosi Képtár másik célja: be akarunk világitani nagy müvészek munkájának fejlődésébe, össze akarjuk gyüjteni azokat a vázlatokat, tanulmányokat, amelyeken keresztül sok vivódással, lázzal és türelemmel jut el minden müvész az alkotás beteljesedéséhez, - a remekmü-

277 277 331

Tornyai János

TORNYAI JÁNOS / 1869 - 1936 / :

227. Alaktanulmány. - Olajf.,l.p.,46.5x49.7 cm. Jelz.f.j."Tornyai". Stavropulos Sokrates ur ajándéka.

Kopp 1939/40. szezon. II.

228. Sötétruhás nő sárga diványon. - Olajf.l.p., 50 x 48 cm.Jelz.l.j.s. "Tornyai".

229. Virágok az ablaknál. - Olajf., l.p., 40 x 53 cm. Jelz.f.j.s. "Tornyai".

INDICE DEGLI ARTISTI

letti Guido 60
lo Oscar 62
nbi Gaspare 49
nsaragan Daria 191
dini Giola 155
pari Luciano 154
parini Dino 156
denzi Enrico 46
denzi Pietro 98
guin Paul 335
i Lelio 65
tilini Franco 41
hardinger Costantin 207
rri Moro Bruno 79
nniotti Teo 155
ante Giacinto 323-324
nous Eugenio 319
rdani Giorgio 107
lli Franco 48
si Franco 45
ffredi Armando 83
iani Attilio 54
iani Giovanni 52
digiani Eduardo 65
dl Hermann 207
net François Marius 354
te Eric 291
ziosi Giuseppe 60
goresco Nicola 353
bicy De Dragon Vittore 319
rdi Francesco 318
erti Baldo 79
rrisi Michele 96
gou Paul-Camille 331
llaumin Jean Baptiste Armand 335
zi Beppe 56
Szabó Béla 308
Szabó Colomanno 309

ápy Edoardo 305

TORNYAI JÁNOS

138	Csendélet	olaj.	500.—
139	Csendélet	olaj.	300.—

Nemzeti Szalon

Csendélet kiáll. 1932 febr-m

1951

Mannheimer Gusztáv

Viharos a tenger.

Az előtért hegyek fogla
tengerre nyerünk kiláta
boczú vitorlás küzk
szikla fokáról és oldal
sérik figyelemmel.
képeznek csoportot; ti
lászkunyhó van előte
rudakkal, a hátté
díszlenek. Az égbolt

Vászon, méretei 5

Vétetett az 1901: 1
1200 koronán. (1/901) Els

Az elszámolást elfo
delet. (554/901.)

TORNYAI JÁNOS

135. Alföldi táj olajf.
136. Zagyvapart télen „

Nemzeti Szalon
1938. okt.-nov.
Kat.

Alapitva: 1839.

Herendi Porcellángyár

R. T.

GYÁRTMÁNYAI:

Tornyai János
Interieur, repr.

Munkácsy-Céh I. kiállítása. Nemz. Szal. 1928. nov. 1.

Tornyai János
Interieur

Munkácsy-Céh I. kiállitása. Nemz. Szal. 1928. nov.
16 1.

Tornyay János
Szoba belseje, olaj

Székesfővárosi Képtár és Történelmi Muz. kiáll.
Nemz. Szal. 1937. jun. 17 l.

Tornyay János

Horánszky u. 9.

1934. nemz. képzm. Szám.
70, 189. 304.

ú haja hullámos, bajusza s kecskeszakála
ott sieles gallérját csipke körüli; hasitott újú
s jobb vállától balcsipőjé felé csatos fáj
n sorban:

ro
Maiestatis
s "

éve 7.2 : 5.5 cm.

ca. Zu finden in Nürnberg. Bey Paulus

5

152/93 № 55

Tornyai János

festő, Kevé-Tag

Mücsarnok

1932. febr. – márc. kiáll.

435

1932/33. téli kiáll.

29, 41, 43, 48, 71, 73

1933. nemz. képzm. kiáll.

615, 616, 617

Torryai János

Alföldi Tanya

Nap kelte 7 ó. 20 p. — Nyugta 17 ó. 09 p.

1942 • ó. hét Február H. hó • 28 nap

Korz. András pk.

Csütörtök

5

Ágota sz. vt.

Péntek

6

Dorottya sz. vt.

Szombat

7

Romuald ap.

naptár

Sebat

V	14	
H	15	Fek ü.
K	16	
S	17	
C	18	
P	19	
S	20	Szent.

1933 ÉV Szolzem Kiáll Múzeum

Korz. András pk.

Csütörtök

5

Ágota sz. vt.

Péntek

6

Dorottya sz. vt.

Szombat

7

Romuald ap.

Nap kelte 7 ó. 20 p. — Nyugta 17 ó. 09 p.

1942 • 6. hét **Február** II. hó • 28 nap

naptár

Sebat

V	14	
H	15	Fák ü.
K	16	
S	17	
C	18	
P	19	
S	20	S. Jith.

Tornyai János

Nagy borulás c. olajf.
1938-ban megvette a
Déri Múzeum.

Erik Déri 1938. 53. l.

3.

4.

Tornyai János

Szoba belsője

Kopa

MAGYAR MŰVESZET
1937. 26 l.

Oltárkereszt, hegyikristály, részben aranyozott ezüst foglalatban. A talpon angyalképek. Kelencei hitelesítő bélyeggel, GB és NM mesterjeggel. Mag. 54·5 cm. Kelencei munka 1680 körülről.

Gerevich PA, 194–196 l.

Tornyai János

603. Alkonyat, lemez-papír, 40 x 50, jelezve

604. Nagyanyó olvasni tanít, fa 25 x 20, jelezve

Ernst Múzeum
aukciói 38 sz.
Brest, 1928.

BUDAPEST
935 MÁR 17 17
Sa 02
BUDAPEST
935 MÁR 17 10
Sa 02
BUDAPEST
935 MÁR 13 11
VIII. Kerület
BUDAPEST
935 MÁR 17 17
Sa 02

Tornyai János

Műcsarnok

1907-8. téli kiák - 128, 341, 558

1909. graf. nemzeti. kiák

205, 365, 618.

~~1877. Lotz Károly:~~

b) A Zene.

Az egész alakban ábrázolt
legoricus nő L orgona mellett ül
emelte, de jobbját a billentyü
hajfonatát koszoru alakban tüz
ruhájának alja uszályos. Jobb

L, a ki

L Balról a háttérben

Szénrajz, méretei 259:160
Az egyetemi könyvtár nyug
Az 1898: XI. 14-diki előt
sz. leirat alapján vétetett (3
22-én (18/99). Az elszámolást 1
900)

Jegyzékbe foglaltatott

904: v. 6.

1898

Tornyay János

1904. téli

kiáll. Nemzeti Szalonban

Jusson vesszekedő alak,
olajf. 300 k.

többet nem jegyzem ki.

Őskori faragványos csont V. 190.

Tornyai János

Koll. Kiall –

Művészház

1911

Tornyay János

Munkaanok

1915–16. téli kiáll. 3, 77, 180

1921. tav. kiáll. 5, 39, 43, 60

1923. tav. kiáll. 514–523

1927. magyar táj. 302

1927. őszi kiáll. 3, 12, 382, 391, 535

1927/28. téli kiáll. 8, 18, 343

1928. tav. kiáll. 51, 52

The readers review III. 95.

Tornyai János

Műszaknik. Párus

1894/95. téli kiák.

1897/98. téli kiák.

1898/99. téli kiák.

1904. tav. kiák - 98.

1904-5. téli kiák Hódmezővhely 3, ~~[illegible]~~ 166-

1905. tav. kiák. 270, 271, 349

1905-6. téli kiák. 11, 13, 14, 16.

Ada-Kaleh h. n. IV. 154.

Tornyai János
festő

M.D.K.

Kiállítása 1954-ben.

Solymos Ede: A Türr István Múzeum története 24 l.
és ismertetése. Baja, 1958.

M.D.K

Terrigni [illegible]
[illegible]

[illegible] 1937-[illegible]

[illegible] 24 [illegible]
[illegible] 1938

MDK

Tornyai János

Szentendrei Művésztelep kiáll. 1951. okt.

toronnyal. Két kehely, 1743.
kanna és kenyérosztótányér, 1746.
. Épült 1748-ban.

rmátus templomok. Bp. 1942, 469 l,

Tornyai
Elhagyottan

Tamás Galéria. 1934. máj. 27. Csop.kiáll.

Tornyai János

festő MDK

X/6 1906-ban Szegeden 12 olajfestményt állit ki: "Füzes", "Tanulmány", "Tiszapart", "Boglyatövében", "Zárdaudvar", "Parasztszoba belseje", "Reggeli hangulat", "Füzfák", "Öregasszony az ablaknál", "Csizmahuzó", "Tisza," "Füzfák a Tisza mentén".

Kiss L.:Vás.müv. 156.o. és 287.o. 49. jegyzet.

MDK

Tornyai János, sz.Hódmezővásárhely 1869

Édes anyám szobája, olaj

Arad város nyilv. képtárában elhelyezett festmények és rajzok jegyzéke. 32 l.

MDK

Tornyai János

Napos sarok, olaj
Szentendrei szép ősz, olaj
Betyárszerelem, olaj
Szentendrei műtermem, olaj

Pesti Hírlap Társ. jub. kiáll. N.Szal. 1934. nov.
12 l.

MDK

Tornyai János

Ybl Ervin: A Paál László Társ. jub. kiáll. B.H.
1934. nov. 11. 18 l.

Tornyai János festőművész
Vasárnapi nagymosás. Olajf.

Szegedi Képzőművészeti Egyesület tiszteletére
1900 szept. 16

zokt.miniszter f,évi szept. 14-én
pénztárhoz intézett rendeletének

nztárt, hogy a gömörrákosi rk.
ására kilenczszáz 900 koronát a
ének hivatalos nyugtájára, elszá

Tornyai János festőművész
Őszi köd
Szinyei Társaság kiállitása
Ernst muzeum, 1937 október
A juss.

133. kép. *Seghers, Daniel: Angyali üdvözlet virágkeretben.*

Tornyai János festőművész
Szinyei Társaság rendes tagja, 1935
S inyei Merse Pál Társaság VII. kiállitása.
Nemzeti Szalon, 194o. jan.febr.

Tornyai János festőművész
Szinyei jutalom 1933
Szinyei Merse Pál Társaság VII. kiállitása.
Nemzeti Szalon, 1940. jan.febr.

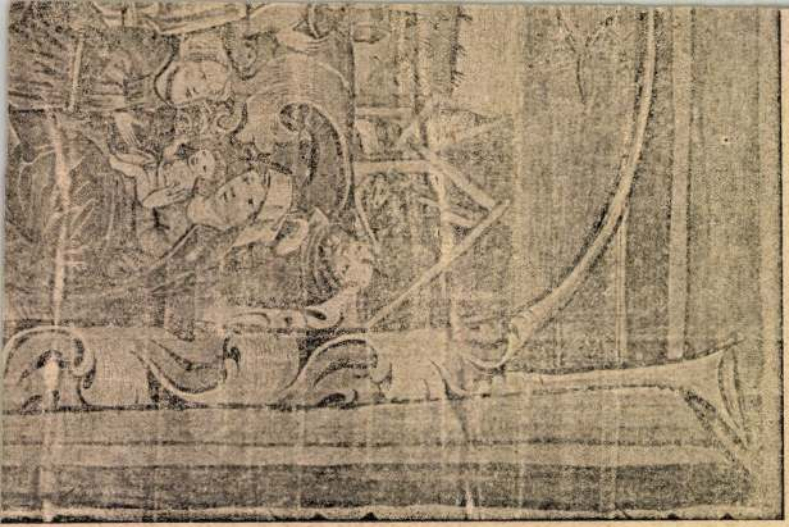

Tornyai János festőre

Szerepel a kiállitáson

Nonlogi: A Szentendrei művésztelep jubiláris kiállitása

Nepszava 1956 okt. 3. 84 évf. 233 a. 6 l.

Tornyai János 1896-1936.

Nő, kecskével, olaj
Utolsó esti napsugár, olaj
Falusi szoba, olaj

Uj magyar képzőművészet. Főv. Képtár bányavidéki vándorkiáll. 1948. jun. 34 l.

Tornyai János

Elhagyottan

Tanács-Galéria (XVIII.kiállítása. 1941. febr. 1.

Tornyay János, 1869-1936
Önarckép

Önarckép kiállítás. 1948.jan.

Tornyai János, 1869-1936

Táj viharban, olaj

Csendélet, olaj

Mü- és Régiségkereskedelmi Váll. IX.Művészeti
aukció. Bp. 1948. 21 l.

Tornyai János

Szitáló menyecske, olaj
Tájkép, olaj
Korallok, olaj
Kazlak, olaj
Tájkép, olaj

Árverési Közlöny, 1936. márc. 2. rendk.sz.
1.

53

Tornyai János
Tanulmányfej, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása. 1904.
márc. 29 l.

n. Ezt a középső részt kétoldalt
teli. A szélső tengelyek disztelenek.
t háromrészes - párkány zárja le.
trészes tornyának alsó szakasza orom-
szegmentives, könyöklőpárkányos ab-
el diszitett félkörives ablak, óra-
omlokzata falsávokkal négy részre
gymás felett két kis egyeneszáródásu
s kórus és toronyfeljárat. A többi há-
s, zárókővel diszitett, keretelt ablak.
záródásu diszités nélküli kapu. Egye-
ávokkal tagozott, rajta mindkét oldalon
restye van, a jobboldalit 1938-ban é-

kórusát vasrács választja el a hajó-
csarnokul szolgál. Baloldalt kápolna-
e a külső orgonakarzati feljárat részé-

Tornyai János
I.
Tanulmány, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása. 1904.
márc. 29 l.

Szentlélek-kápolna

Története: A temetőbe
---------- Vencel wall
1699.évi leirása szen
vül fekszik, de egykor
zódott. Akkoriban hala
lett, amely vizét a sz
kapta. A templomhoz
körmenetet. 1702-ben k
évben Szentháromság k
Bővebb adatokat a Job
27-én, a pásztói Szent
tos tanukihallgatás v
nuk ezt vallják: - A
gyott kőfal állt, amel
Szentlélek templomnak
vetett. Egyik tanu sz
zés nem a templomra, h
gi kőépületre - mely
natkozott. Más tanu u
alapján Tary Lőrincén
arra, hogy nevezett a
hogy a ház igen régi
körében. A puszta fala
kapitány Répássy Andr

Tornyai János
Menyecske a müteremben, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása. 1904.
márc. 30 l.

63

áros - mint irja - egykor nagyobb volt.
etett látni, olyanokat, amilyenek a
Grül most is állanak. A házak alatti
ak . A városnak a Szentlélek templom fe-
ez most szántóföld, a a város egykori
egyebütt is ~~állatkakx~~ állatok legel-
egy emeletes kuria, amely most roska-
is hiányzik. A szerzetes térképet is
nelyen az egyház és a hozzátartozó
sik kőből épült, lerombolt kuria is
ostor szomszédságában huzódó utcáról
jdonát képező több mint 25 házzal.
én jobbrahajló Tót-utcáról 1765-ben
lunk, amely utóbbi már 1755 táján
elyben mészárszéket is emlit 1766-ban
Tepkei-utról van adatunk. Almássy-
endégkő közelében, telekcsere kapcsán

Tornyai János
Csizmahuzás, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása. 1904.
márc. 29 l.

lakóhá.

us.

lakóház, 5 ablaktengely.
eépités. Volutás konzolok-
párkányok.

ló közben ~~Monostor~~ Szalay-ma-
lom, (volt monostor).

---

abban Szalay-malom. A Kö-
k partján, közvetlen az a-
nyabb szintén, a házhoz tar-
abadonálló épület. Az 1822-
alom is leégett de felira-
sésen épségben maradt, egé-
amikor ujabb tüzesetnek
r az egész épület tetőze-
azonban - többszörös ki-
ival - ma is állanak. Az
e kb. 2.m hosszu, itt ajtó
s kapu+3 ablak tagolja a
i helységek fele ismét te-
ykori vizház és gépház te-

Tornyai János
Tanulmány /II/, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása, 1904.
márc. 30 l.

Pásztó /Bojár/ 5

malma, Monostor malom, e
vonatkoznak. A malom már
a Válus-családot illette
Szücs Gergely tanu vallj
volt. 1696-ban Zolnay ap
apát is birta a malmot é
plébániának. A malomköve
Dom. 1692. fecit Reveren
tó." 17o2-ben megtudjuk,
egy kerékre járt. 1765-b
napján Monschi Jakab kor
jéről már vannak adatain
1o8, 126, 127, 146, 156-1
és 18o2-ben emlitik. Egy
Káposztás-malom: 1692-el
1698-ban Róth Jnáos a ma
ben meg nem nevezett egy

Tornyai János,
Korcsmában, olaj
Egyedül, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása. 1904. márc. 30 1.

566

zát 1503-ban említik az oklevelek.
dor Kubinyi Imx László deáknak és
ányozza. /Békefi, I. 216-17./ A plé-
a/ a Szentlélek-utcában állottak.
Szöllősről jövő ut mentén fekszik.
n kezdődtek. Az apátság és a plébánia
a házak és telkek ügyében. /Békefi,
283.l./ Sombory István apát magán-
gri érsek megerősiti birtokában /Bé-
a XVII. században állott, s az a-
olnay apát halála után az elzálogo-
radi apátság visszaváltja. Ideigle-
ox szállásául szolgál, többek között
lakott benne 1713-ban. Más adat
ült volna fából. 1717-ben Gonczik
t akar épittetni a régi helyett, pén-
serfőzőt bérbeadja. Ezidőben zsindely-

Tornyai János
Öreg ember, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása. 19o4.
márc. 3o 1.

kitér,a városra is. A v
Azelőtt sok kőházat leh
kövezett közepü piac k
pincék mélyek és száraz
löli része elpusztult,
polgárainak háza helyén
nek. A város közepén áll
dozóban van, s a teteje
készitett a városról, a
épületeken kivül egy má
látható. 17o3-ból a kol
tudunk, az apátság tula
1739-ban a felsővár vég
a Szentlélek-utcáról ha
kezdett betelpülni s am
egy oklevél. 1798-ból a
család házát a Zöldfa v
emlitik 1800-ban /Bók

MDK

Tornyai János

Téli táj

Ernst Mus. 138. kiáll. Munkácsy Céh V. kiáll.
1933. márc. 8 l.

M.D.K.

Tomyai Jaius
festő

Édes anyám szobája.

Aradjegyz. IV. terem 83 sz. 32 l.

Tornyai János
Zárdaudvar, olaj

Magyar Képzőművészek Segítő Bizottsága. Művészeti kiállítás. 1914. 3 l.

körül. egységes nagy cserép nyeregtető
és a szentély felett.
z orgonakarzatra a templom északi olda-
a csigalépcsős feljárat vezet.
sekrestye az északi oldalon a szentély
van, két ajtóval, egy ablakkal.
: Szép nyugodt térhatás, jó arányok.
s, még barokkos tér, háromboltszakasz-
elyhez az orgonakarzat kapcsolódik.
s fal zárja el a hajótól, mint Karancs-
lent középen egy kosárives átjáróval,
en kissé kidomborodó mellvéd felett
árives ablakkal. A hajó falaiból erősen
két-két falpillér, egyszerü toszkán

MDK

Tornyai János festő
1841-1937. Hódmezővásárhelyen dolgozik

Nagy borulás (olaj)
Kentendrei részlet (olaj) } Déri Múzeumban.
~~Táj (Szentendre)~~

Déri Múzeum Debrecen. Vezető a képtárban. Bp 1952. 6. kp.

Tornyai János

Interieur

Munkácsy-Céh első kiállitása a Nemzeti Szalonban, Budapest, 1928. katalogusa 16 lap

Tornyai János

Tájkép

Tájkép

Tájkép

Munkácsy Céh első kiállitása a Nemzeti Szalonban, Budapest, 1928 katalogusa 24 lap

M.D.K.

Tormyai János
festő

483) Gémeskut a pusztán
(Csanád vm.)

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke.
Budapest, 1952.

31 l.

Tornyai János, 1869-1936 MDK
Kertrészlet, olaj
Szentendrei park, olaj

Szentendrei müv.telep jub. kiáll. 1926-56.
15 l.

MDK

Tornyai János

Müteremben

Betyárszerelem

Juniusi vihar

Nemz. Képzőmüv. kiáll. Mücs. 1933. ápr.

47 l.

Tornyai János

Alföldi táj, olaj
Zagyvapart télen, olaj

KUT kiáll. N.Szal. 1938. okt. 2.

Tornyay János, 1869-1936.

Vásárhelyi táj, olaj
Szoba belseje, "
Virágok az ablaknál,"
Utolsó esti napsugár,"
Leszáll a nap, "
Édesanyám szobájában,"
Táj házikókkal, "

Főv. Képtár XXXV. kiáll. 1948. ápr. 15 l.

Tornyai János

Menyecske a müteremben

Az 1904-iki téli tárlat. 3 l.

Tornyai János

"Rákóczy Rodostóban"

Az 19o4-iki téli tárlat. 8 l.

Tornyay János, sz. 1861.
Kézimunka, akv.

N.Szal. III. suke. 1924. 13 l.

Tornyai János

Szentendrei parkban, olaj

Műterem II. csoportkiállítás. 1935.

Tornyai János

Üres szoba, olaj

Műterem II. csoportkiállítás. 1935.

Tornyai János

Madárdal, olaj

Müterem II. csoportkiállitás. 1935.

Tornyay János

lloa-c. Tájkép

Munkácsy-Céh I. kiállítása. Nemz.Szal. 1928. nov.

24 l.

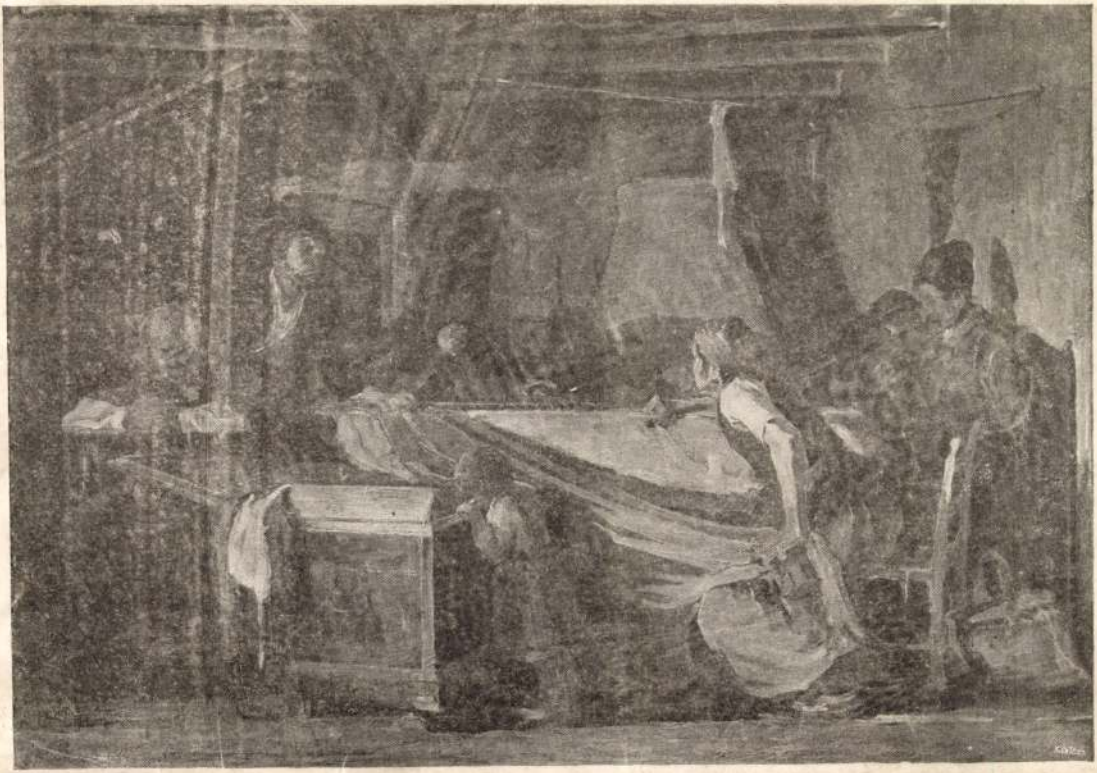

A juss.

Tornyai János

KATALÓGUS

A TORNYAI JÁNOS KIÁLLITÁSÁHOZ.

ÁRA 40 FILLÉR.

1909 3

ROTH ANTAL KÖNYVNYOMDÁJA H.-M.-VÁSÁRHELY.

Tornyai Jánosról.

A művészet és a társadalom közt egy ferde előítélet van, amely utját állja annak, hogy a művész a maga őszinte valóságában jelenjék meg a társadalomban.

A művészekről táplált vélemény nem éppen hizelgő szokott lenni. A nagyközönség alig ösmeri az ő lelküknek és foglalkozásuknak sokféle alkatrészeit, kellékeit, s ezért az ő egyéniségüket, viselkedésüket, titokzatos életüket a legkülönbözőbb módon magyarázza. Igy azután szinte külön törvények alá sorolja őket, tűri kiváltságaikat; de a társadalmi érintkezésben nem birja leplezni, hogy mindezt nem tartja egészen tisztességesnek.

A megkülönböztetés, a megbecsülés, a »kedves mester«-féle megszólitás mellé rendesen egy kis gúnyos iz járul, amely megmondja a művésznek, hogy őt tulajdonkép lustának, félbolondnak, korhelynak tartják. Szentélyének, a műteremnek fogalma sem tiszta. Nagyon is kétes fogalmak fűződnek ahhoz a helyhez, ahová pedig talán nem is illenék ugy belépni, mint akárhová máshová.

Ez, sajnos, igy van mindenütt és igy is fog maradni mindenkor, mert teljesen más levegő a társadalom levegője és más a művészeté. Egyik sem léphet át a másikba, mert aki ebben él, nem ösmerheti el amazt.

Azért ellenséges viszonyról szó sem lehet köztük; mert hiszen egymásra vannak utalva és csak olyanféleképen csipkedik egymást, mint a házastársak szokták.

A művész élete érdekelni szokta a nagy közönséget, mert mindig akad benne sok, ami regénybe vagy szinpadra illő, amin nevetni vagy sirni lehet. Tele van az egy csomó délibábos érzéssel, poézissel, tele sok kűzdéssel, nagy nyomorúsággal, amelyet csak az igazi lelkesedés, a művészet nagy szeretete tehet elviselhetővé.

* * *

A mi csendes, pusztákkal szegett alföldi városunk nem szülhetett tipikusabb és magához simulóbb egyéniséget Tornyai Jánosnál. Ez a város, ez a magyar róna nevelte őt magyar piktorrá, ennek a ritka szépségei szövődtek az ő érző lelkében képekké.

Még emlékünkben él a nagyon szegény paraszt-gyerek, a ki a város végéről járt be az iskolába. Rengeteg csizmákat hordott és majdnem földig érő átillát, a melyeket Gál tanár úr ajándékozott neki a saját ruhatárából. Az ilyen jótéteményekért cserébe a kis Jankó pucolta a tanár úr csizmáit, fűtötte a kályhát és hordta neki a vizet az ártézi kútról.

Hogy micsoda csodálatos megihletődés adta kezébe először a plajbászt, hogy a művészettel kisérletet tegyen, ki tudná megmondani? Bizonyos az, hogy első gymnázista korában már föl lehetett ösmerni az odavetett karikatúráiban a szigorú professzorokat a legjellegzetesebb pózjaikban.

De nem ezt az Istenadta tehetséget kell Tornyai gyermekkorában megfigyelnünk, hanem az ösztönszerü biztos járását. Nem volt az ő oldala mellett senki, a ki vezette volna; ő maga találta meg a természethez vezető utat. Ott ült a kis ember naphosszat, tanúlt, figyelt a természet nagy rengetegében és egyedüli mestere a saját érzése volt.

Kijárt a Tisza partjára, megcsodálta, megszerette a kanyargó Tiszát, az öreg füzeket, a mártélyi halász-gunyhót. Ez a gunyhó most már romba dőlt, de itt van róla a kis Jankó eredeti olajfestménye ezen a gyüjteményes kiállitásán ugy, a mint azt ő 10 esztendős korában látta.

A gyermekkornak ez a lángolása kihatott Tornyai egész életére, egész művészetére. Akármilyen tévutra lépett, akárhová vitte tudnivágyása, bármerre vetette nyomorusága, lelkében mindennél szebben ragyogott előtte szülőföldének képe és ide vonzotta vissza gyermekkori ábrándjai közé, hogy azoknak testet adjon.

A középiskolából hamar leszakadt és önerejéből vitte keresztül, hogy a »Rajztanár-képző« növendéke lett. Hogy céljait elérje, dacolt mindennel, a mi utjába kerülhet. Nem használt a sok fenyegetés és az édes anya könnyei, meghasonlott édes atyjával, a ki reálisabb pályát választott számára. Annál nagyobb szeretettel vonzódott édes anyjához, a ki megtudta érteni gyermeke ábrándjait és szegénységében, gondjai közt is örömkönnyeket hullatott, a mikor fiának

sikereiről hallott. (Jellemző, hogy ezeknek a szép sikereknek még mindig nem lett annyi eredménye, hogy a művész egyik álma teljesedésbe ment volna és egy kis házacskát vehetett volna az édes anyjának.)

A mintarajziskolában Tornyai a legtehetségesebbek közt volt és akkori rajzait, vázlatait még most is emlegetik művész-társai. Mégis, hogy a nagy világ mestereinek műveit látta, ez, a maga akkori tudásában kétkedővé tette. Nem habozott soká, összepakolt egy csomó rajzát és mint egykor Raphael, ő is elküldte azokat egy mesterhez.

Feszty Árpád igy ir neki ezekről a vázlatokról:

»Bocsásson meg, hogy ily késve válaszolok, de én a Svábhegyen lakom, beküldött vázlatai pedig Pesten, apósom, Jókai Mór lakásán voltak s csak ma nézhettük meg őket. S valóban — nagy örömmel néztük őket végig, mint egy erős tehetség egészséges lüktetését.

Legyen meggyőződve, hogy a legmelegebb érdeklődésünket költötték fel ön iránt, hogy a mit szép tehetsége kifejlesztésére megtehetünk, azt meg is fogjuk tenni. Irjon mindenről, stb. stb. . . .

Levelét várja tisztelő barátja

Feszty Árpád.«

Ilyenféle erkölcsi támogatások még több erőt adtak Tornyainak. A vakációban is sokat dolgozott itthon. Magával hozta Pestről Jakó Elemért, a korán elhunyt nagytehetségü művész pajtását, a kivel együtt lelkesedtek az Alföld szépségein és valóságos versenyre keltek egymással.

Akkor történt meg velük, hogy egy jó kövér paraszgazda vagy egy forintot, vagy egy jó ebédet igért nekik, ha e portrait-ját életnagyságban megfestik. Nagy szomoruságot okozott akkor nekik ez a lekicsinylés; de annál jobban nevetett rajta az öreg Jankó János, a ki még évek múltán is mesélgette művészi körökben ezt a magyar műpártolást.

A »Rajztanár-képző« négy esztendejét nem végezte el Tornyai. Észre vette, hogy az a szellem nem neki való és hogy komolyabb, szabadabb tanulmányok kellenek már az ő tehetségének. Pedig az iskola után biztos exisztencia kinálkozott volna neki, de ő visszaborzadt attól a kötött élettől és megvált inkább az iskolától és lemondott az ott élvezett ösztöndijáról is.

Annyiból volt ez csak veszedelmes lépés; mert elvesztette ezzel az önkéntességi jogot a katonaságnál, két esztendeig szolgált mint besorozott komisz baka a 46-ik gyalogezredben, Bécsben s csak a harmadik esztendőre szabadságolta ezredese.

Tömérdek baja volt ott a regulákkal és ellenséges lábon állott az őrmestertől kezdve a kapitányáig minden fölebbvalójával. Piktor szemmel nézte az egész ármádiát, a rang nem imponált neki és a hol csak tehette, mindig megtorolta a rajta elkövetett sérelmeket. Csak az ezredese becsülte meg, aki maga is festő ember volt. Nála mindig szivesen látott vendég volt Tornyai.

Szabad idejében ott sem pihent az ecsete, dolgozott, ha nem is mindig a maga jószántából. Festenie kellett ő Felségét vagy 25 példányban, a mi nem kis feladat annyi uniformist vorschriftosan megpingálni, ugy hogy az arany paszománt szálai csillogjanak.

Szomoru idők következtek a katonáskodás után. A művészetéből nem élhetett, vállalt tehát mindent. A kataszternél térképeket rajzolt, adóhivatalban napidijaskodott, Thaly Kálmánnak segédkezett Rákóci tanulmányainál stb. stb.

Végre odáig jutott, hogy külföldre mehetett. Bejárta a művészetek hazáját, Olaszországot; legtovább azonban Párisban tartózkodott, a hová két izben is kivitte tudni vágyása. Bizony koplalásban volt ott is elég része, mert havonta csak valami 80 frankja volt s ebből kellett más egyebeken kivül az akadémiát meg a festékeket fizetnie. De mégis örök hála ezért az ösztöndijért városunk atyáinak a magyar művészet nevében!

Életének erről a küzdésteljes gyönyörüségeiről ne szóljunk ezen a kis helyen, arról se, hogy mi haszna lehet egy magyar művésznek Párisból. Nekünk elég most csak annyit konstatálnunk, hogy a nagy példák nem vezették tévutra a mi erős egyéniségű piktorunkat, hogy nem züllött el az ő magyarsága és megmaradt a *miénknek* minden izében. Azt is emlitsük még meg, hogy Párisban gyakrabban látogatott be Munkácsy műtermébe és igy a lehető legközvetlenebb impressiót kapta az ő világraszóló müködéséről és hatalmas egyéniségéből.

Kellett ez az ő kifejlődésének mind és kellett a visszavágyodás a nagy idegenből, a fényes paloták sorai, idegen

lelkek közül a mi fehér házainkba, vadvirágos rétjeinkre, a mi csókos arcu leányainkhoz, az akácvirág-illatos utcáinkba. És Tornyai lelke ezeken át még tovább röpült; visszaröpült hazánk történetébe, azok közt is egy olyan szomorúba, a mikor a Mármora-tenger zugása mellett siratja egy számüzött fejedelem a mindenétől megfosztott nemzetet. Ott festette Párisban »Rákóczi Rodostóban« cimü képének első vázlatát, amelyből az a hatalmas, siró levegőjü kép lett évek multán, mely a budapesti Műcsarnokban minden magyar emberre olyan megrázó hatást tett. Hiába mutogatta ő akkor azokat a vázlatokat, önerejéből, összekuporgatott filléreiből kellett azt megfestenie sok terhes esztendő mulva.

Mert csodálatos föld ez a magyar föld! Termi, ontja bőven az igazi tehetségeket. Külföldi akadémiákon ha pályázatot hirdetnek, annyi mindenféle nemzet közt az első dij nyertesei közül kettő-három bizonyosan *magyar*. Az idegen hires professzorok gratulálnak és nagy jövőt jósolnak nekik. Itthon pedig azok a »sokat igérő tehetségek« szépen semmivé lesznek, mert megöli őket a közöny, mely, mint a sürű köd, ül itt nálunk rá mindenre.

Olyan itt a levegő, hogy megöli a saját földje termését, ha csak valami szerencsés véletlen folytán át nem plántálódik még ideje-korán enyhébb éghajlat alá — külföldre. Brocky, Liczenmáyer, Zichy, Munkácsy, Horovitz, Soldatics és annyi sok más mind egy-egy példa erre a szomoru igazságra. Elmondhatom hát, hogy Tornyaival szemben sem viselkedtünk másként. Ezt a Rákóczi képet az ezer éves kiállitásra szánta volna ő. »Divat« volt akkor, hogy minden nagyobb város festetett egy-egy történelmi képet. Hónapokon keresztül buvárkodott a párisi nemzeti könyvtárban és tanulmányozta a korhü kosztümöket, a kevéske pénzéből modelleket vett, hogy terve sikerüljön.

A vázlatot azután bemutatta a Julian akadémián tanárjának, Baschet-nek, majd Munkácsy Mihálynak és őszinte birálatot kért tőlük, Mindkettő a legmelegebben ajánlotta városunk tanácsának a megfestésre. Zichy Mihály, a cár udvari festője, akivel akkor több levelet váltott, az őszinte elragadtatás hangján irt neki Szt.-Pétervárról: »Adja Isten, hogy vágyait elérje, — sokáig éljen, sok szépet teremtsen és hogy a hálás hazafiak Önt is a Székes-Fehérvári kriptába, királyaink mellé temessék, mint ez Matejkóval megtörtént«, stb.

Mindezek dacára bizony nem akadt *»hálás hazafi«*, a ki a képet megrendelte volna. Sokalta mindenni a költséget, a mibe egy tengerpartra való utaztatás, egy jókora vászon és egy csomó festék került volna, mert Tornyai a képért csak ennyit kért. Megemlitem, hogy ez a vázlat ma Thaly Kálmán birtokából az »Ernst«-féle muzeumba ment át.

Mint jellegzetest, azt is elmondom, hogy a mikor 10 sulyos esztendő után a képet mégis megfestette, azt az »Országos Kaszinó« akarta megvenni. A vétel elmaradt, mert egy hitelező ragadta a képet magához — adóság fejében.

Egy csókos lány emléke hozta vissza Párizsból Tornyait. Második kint tartózkodása azért volt olyan rövidre szabva, mert visszahozta szerelmes szive, egy szép kis magyar leánynak mágneses emléke.

Lakodalommal kezdődött haza érkezése és állandó megtelepedése itt Vásárhelyen. A házasságáról is kell annyit mondanom, hogy csak rövid ideig volt boldog.

Ide telepedett hát közénk, ahol oly kevesen értettük meg az ő lelkét, oly kevesen ismertük fel igazi karakterét. Nem is ezek érdekelték őt. A népet értette ő meg, ott keresett magának társaságot, meg a nagy pusztákon, az alföldi puszta néma csendjében, az alföldi napsugár játékában.

Elrejtette szenvedéseit, csalódásait és elfelejtett mindent, a muzeumok mestermüveit és — mint egykor kis gyermek korában, — kiült ujra a nagy Természet elé most már mély tudással, hatalmas, minden erőre, minden finomságra berendezett lélekkel. Ujra kezdte tanulmányait. Dolgozott kint a szabadban, vagy beült a földes szobákba és lázasan haladt előre. A számtalan impressio közül megragadott annyit, amennyit csak lehetett. De alig produkált valamit. Elégedetlen volt minden alkotásával, mert nem tudta egy-egy képébe összes egyéniségét belefektetni és egyik képét ráfestette a másikra. Válópöre, pénztelensége és egy bizonyos eltévedés müvészi irányában majdnem kétségbe ejtették. Itt járt közöttünk gondolkozó, neki-hajlott fővel és akik láttuk, egyet mosolyogtunk rajta s a müvészetén.

A sok szenvedés, mellőzés, gúnymosoly, nyomor, mind nem tudta őt a müvészettől eltántoritani. Párizsi utja után mindenütt másutt biztos, talán fényes keresetet biztositott volna neki müvészi tudása, csak itthon várakozott rá a nyomoruság. De viszont érezte, tudta, hogy bárhová megy,

mindenütt vége a müvészetének; az ő ereje ebben a talajban rejlik. Megküzdött hát lelkével, megalkudott sorsával és olcsó pénzen portrait-kat festett, hogy majd azután a befolyt pénzből ujra a müvészetnek élhessen. Hogy ilyen körülmények között, mikor életének több, mint felét a kenyérkereső munkára kellett forditani, mégis mennyit dolgozott, arról fogalmat nyujt e füzetben mellékelt kép-lajstroma, mely csak ugy futtában, emlékezetből van összeállitva.

Ilyen lelki gyötrelmek közben ujra nagy csapás érte. Sulyos szembaja támadt és sötét szobába, a szemkórházba került, ahol folyton az a gondolat gyötörte, hogy hátha elveszti szemevilágát. És ha nincs itt az az orvos, aki határtalan emberszeretetével mindent elkövetett, hogy egy nagy tehetséget minden tudásával a müvészetnek megmentsen, meg is vakult volna.

Ilyenféle bajok után alkotta meg végre első nagyszabású képét, a »Juss«-t. Nagy nehézségekkel, óriási, lelkiismeretes hozzákészülődéssel, rengeteg tanulmánynyal kezdett bele ebbe a nagy vásznába, mert mestermüvet akart adni és társadalmi jelentőségéhez méltóképpen törekedett kifejezni azt a dühös, nagy lelki harczot. Ezer változtatás után a kompoziczión megkapóan tudta kifejezni és vásznára erőszakolni a kapzsiságot, irigységet egy összekülönbözött csoportban, mindjárt a halotti tor után.

Ezen a képén tanult meg igazán festeni, ez adta meg ecsetének azt a széles merészséget, tónusának azt a kifejező mélységet, vonalainak azt a nagy méretet, levegőjének azt az eleven tüzet, amely azóta minden müvét jellemzi. Amikor ezt a képét a Mücsarnokban kiállitotta, egyszerre hódolt meg neki a nagyközönség, de nemcsak ez, hanem a kritika is hasábos czikkekben dicsőitette tüneményes megjelenését. E zel a képével nyerte el a Ráth-dijat is.

Az eztán következő időszakban határozott könnyedséggel dolgozott Tornyai. Most már bizott magában és bátor, biztos kézzel tette vásznára a szélesen érzett szinfoltokat. Sorra kerültek képei a hazai, sőt a külföldi tárlatokra a legelőkelőbb helyekre, a diszterembe és ott versenyre keltek a hazai s a külföldi legnagyobb mesterek alkotásaival. Hogy egyik-másik képe mint állta meg a versenyt, elég, ha annyit mondunk, hogy több képét az állam vette meg.

Legnagyobb munkásságában, amikor egyszerre öt nagy

vásznat küldött a tárlatra, a minden pillanatban nagy agymunkát végző szervezetet sulyos betegség támadta meg. Folyton szédült és nagy foku idegkimerülés, szélhüdés érte. Soká feküdte ezt ki és üdülni Abbáziába ment, ahol az egyik legelőkelőbb sanatoriumban jó barátságból adott neki teljes ellátást és ingyenes gyógykezelést egy jó lelkü emberbarát.

Hála Istennek, semmi nyoma sem maradt a betegségnek és feltámadása után ujra itt találjuk Tornyait a mi pusztáinkon. Nemcsak a lelke, hanem a szervezete is megkivánta most már a vigasztaló, gyógyitó pusztai levegőt.

Ezen a komoly, előkelő és a legkényesebb izlésü mübarátot is meglepő szép kiállitáson csoportositott nagy halmaz kép legnagyobb része mind betegsége után való alkotása. És sehol sem látjuk Tornyayt szabadabbnak, egészségesebbnek, mint éppen itt ebben a keretben. Száz számra kerülnek ki a képek ecsete alól. Most már könnyen teremt, könnyen dolgozik, csak ideje legyen hozzá. Siet, mintha attól tartana, hogy nem mondhatja el mindazt, amit még elmondani akar; mintha egy rém állana mögötte, amely folyton a fülébe sugja: »Memento mori.«

Az ő kálváriája ez a kiállitás, amely elénk tárja az ő mélységes lelkét, szerető szivét és szomorú sorsát.

* * *

Mint már nem egyszer, ezzel a kiállitásával is mint uttörő állt elénk Tornyay János. Töretlen talaj még itt a szépmüvészetek talaja és ez az első alkalom, amikor igazi milieuben igazi müvészetet látunk.

Lehetne az ő képeiről sokat beszélni, de inkább idézem Magyarország legelső mübirálójának, Lyka Károlynak éppen e képeiről irt kritikáját:

»Puszta« a cime Tornyay egy kisebb méretü festményének (341. sz.) s mindjárt hozzátehetjük, hogy *az Alföld karakterét bensőbben még sohasem láttuk festett művön előadva.*

Ha az ember elgondolja, mennyire összefügg a puszta a magyar élet temérdek jellemvonásával s mily csodás költeményeket irt róla Petőfi, — szinte hihetetlen, hogy festője eddig alig akadt.« stb.

»A Tornyay képén meglátszik, hogy nem egy átfutó turista jegyzete az az Alföld kirivó jellemvonásairól, hanem

hogy aki ezt a képet festette, olthatatlan szeretetet érzett iránta. Ösmeri minden zegét-zugát, vele borul el a kedve, vele pirul az öröme. Aki ezt festette, nem azért nyult ecsethez, hogy egy »Puszta« cimü olajfestményt küldjön a Mücsarnokba; hanem mert ez a kép lassan belevette magát a szivébe, vele járt boldog és boldogtalan utjain, vele nőtt napról-napra minden formája és szine, belefészkelte magát gondolatai sorába, akármi másfelé kalandoztak is azok, kisérte ébren és félszendergésében s mikor egy cigánynóta elpöngött, ujra frissen, intenziven állt előtte. A költögetés, növés, leszürődés lassu és szép processusa ez s ha megérett minden forma és szin: hasonlatos lesz ez a gyermek a szülőjéhez. Azt mondják: egyéniség van benne.

Ez persze más, mint a látlelet-festés.

Akiknek a puszta kevésbbé familiáris, azok Tornyaynak egy másik alkotását, a »Betyár« cimüt talán még szivesebben nézik. A betyár! Istenem, van-e, ki ne csinált volna már róla »életképet«, akár a magyar nyelvtani gyakorlat kékvonalas lapjain, akár litografált minták nyomán a rajzteremben. A betyár is ösmeretes veszedelmes szerszámaival, sőt ezek farsang táján minden jobb szinházban kölcsön is kaphatók. Zöldi Márton a megirhatója, mi minden száguldott, kesergett már sub titulo betyár a honi szinpadokon. Tornyay képén pedig éppen ez a miminden nincs meg. Egy kellékes kétségbeesnék a kép ama fogyatékosságain, hogy nincs rajta egy miliméter karikás, egy lat puskapor, egy szál árvalányhaj sem. S hol a szeme, füle, orra? Hol a test anatomiája, a ruha redőkompoziciója, az elosztott fény és árnyék, hideg és meleg szinek egyensulya, a magas mélység, a mély magasság?

Bizony pöre egy kép ez, mert benne egy ember csupán azt adta, amit egy másik emberen mint megkapó, emberileg érdekes, érzésünket megillető vonást látott meg. Ez a kissé magába borult, kissé megroppant alak, ez az önkénytelen, de minden benső indulatot eláruló mozdulat, ez a tompa fulladt levegő épp ugy belévette magát a festőbe, épp ugy fel-fel bukkant előtte ujra, meg ujra, mint a puszta mély melankóliáju, de erős képe. Kurtán, behatóan és meggyőzőn kerül vászonra, mihelyst a kisértgető látomány képformát öltött.

Ilyesmit érthetünk átélt, átérzett művészet alatt.«

Ne akarjuk hát az ő képeit bírálni. Igyekezzünk első sorban az egészet együtt megérteni, megszeretni. Tornyay művészi genie je, művészet-szeretete, lelkesedése, az ő művészi multja és egyenes jelleme elég bizonyiték arra, hogy nem jutunk tévutra, ha hiszünk az ő hitében. Az ő tehetsége, az ő működése kiállotta már a legmagasabb fórum kritikáját és neve eltörülhetetlen betükkel van oda irva a magyar művészet történetébe; művei a jövő századok előtt állanak és ott lesznek majd újra, igazán minden, irigységtől menten elbirálva.

De más tekintetben is hihetünk neki, mert a mi testvérünk ő, nem érezhet másként mint mi. Gyönyörüséggel nézhetjük képeit, mert csupa ide való emlékek, mert mindezt a tájat mi is láttuk, mindezt a hangulatot mi is megsejtettük már. Az ő motivumai itt vannak a közelünkben, nem kell messze mennünk, hogy rájok találjunk, nem kell átmennünk a Tiszán se és nincsenek messzebb a »Téglási *csárdánál.*«

* * *

Ha belépek ebbe az intim csarnokba, mintha dalt hallanék, az arató leányok énekét, a mi pusztáink érzését, mintha a mi gazdaságunkat, szegénységünket látnám. És egy nagy kijelentést hallok, ugyanazt, a mit Petőfi is annyiszor elmondott, hogy a magyar Alföldnek párja nincsen. Ezt mondja el Tornyaynak is minden képe.

Magas a niveauja ennek a kiállitásnak, mely szinte nem is nevezhető annak. Nem gondol ő akkor hatásokra, a mikor fest, nem gondol a tárlatra, mint a modern sarlatán szokta. A természetnek egy-egy hangulata oly erővel ragadja meg, hogy azt, amit érez, mintegy extázisban veti vásznára. Ecsete együtt jár a lelkével s az egész vásznat uralja, végig söpri, mint mikor vihar jár a buzavetések fölött. Ebben a lázas állapotában csak annyit ád, a mennyit az a futó hangulat megenged, a mennyi azt kifejezi. Lehet, hogy az elmult hangulat után következőt már más vásznára teszi. Szentségtörésnek tartaná egy ilyen képéhez ujra hozzányulni, legfőlebb a berámázásnál, tér beállitásnál törekszik azt a hangulatot még jobban kiemelni, vagy letompitani. Ezért őszinték, igazak a képei, ezért van bennük a leghatalmasabb erő s a legsubstraháltabb finomság, a melyek között ott

rejtőzik az ő tudása, motivum-érzéke, impressiója, fantáziája, egyénisége, előkelősége és minden szabály. Számtalan képének mindenike egy-egy enigma, egy-egy sphynx, a melynek méltósága előtt megalázkodva állunk meg.

Harmatszedés, délibábos álmok azok a kis képek, a melyeket a magyar Alföldről elénk tárt, érinthetetlen hangulatok, a melyek észrevétlenül kelnek és múlnak és soha meg nem ismétlődnek.

Lehet, hogy akadnak, a kik tárlatában csalódtak: azok, a kik tarkaságot, szinezett parádét vártak. Tornyai lelke nem nyilik meg mindenki előtt, valamint a természet se mutatja meg titkos szépségeit azoknak, a kik arra nem fogékonyak. Az éhes ember nagyot eszik, a ki a bort szereti, berug, a bankár a pénzében, a verseny-istálló tulajdonos a lovában gyönyörködik. Hogy ki milyen berendezésű lélekkel bir, ékesen elárulja a művészi képről mondott véleménye.

És a kik Tornyai irányát, kifejezés-modorát gáncsolják, jusson eszökbe a francia impressionisták Manet, Monet, Sisley, Pissaro, vagy akár Delacroix, vagy Puvis de Chavannes stb. esete, a kiknek modorával annyira nem birt megbarátkozni még a francia műbirálók izlése sem, hogy ajándékba sem fogadták volna el tőlük életükben azokat a mesterműveket, a melyekért ma, haláluk után a muzeumok horribilis árakat fizetnek.

Vigyük el ezeket a szánalmasan olcsó, lelkes képeket a saját birodalmunkba, hogy ott legyenek a mi csendes szobáinkban, nem azért, hogy csillogjunk velök, hanem hogy az élet prózájában olykor-olykor gyönyörűséget, vigaszt meritsen belőlük a lelkünk. Tornyai Jánosról pedig ugy vélekedjünk, mint a mi népünk és alföldön hivatott, lelkes művészéről, ki a mi vérünkből fakadt s örüljünk ennek a szép kiállitásának, mely eddigelé a mi legnagyobb művészi dicsőségünk.

Endre Béla.

Képek.*

1. Nagy Bercsényi Miklós. (Hódmezővásárhely város tulajdona.
2. Beregi Lajos úr arcképe. (Izr. hitközség tulajdona.)
3. Szabó Mihály úr arcképe. (Imre József dr. tulajd.)
4. A csősz. (Hmvásárhelyi úri kaszinó tulajdona.)
5. A Tisza Mártélynál. (Hmvásárhelyi úri kaszinó tulajdona.)
6. Menyecske a műteremben. (Orsz. Magy. Szépművészeti Múzeum Budapest.)
7. A betyár . . Ára 500 K.
8. Este a műteremben . » 200 »
9. Műteremben . . » 200 »
10. Paraszt-szoba . . » 200 »
11. Pusztai kút . . » 100 »
12. Nyomtatók . . » 200 »
13. Reggel a kútnál . . » 100 »
14. Tanya-vég . . » 100 »
15. Életes ház . . » 50 »
16. Ludak boglyák mellett . » 50 »
17. Műteremben . . » 300 »
18. Szín-vázlat . . » 50 »
19. Szegény özvegy asszony . » 250 »
20. Tanúlmány . . » 100 »
21. Tanúlmány . . » 200 »
22. Szegény ember . . » 100 »
23. Egy alak a Juss-hoz . » 100 »
24. Szín-vázlat . . » 50 »
25. Szín-vázlat . . » 50 »

* A vidéki viszonyok miatt másként nem volt összeállítható ez a katalógus, mint igy. Különben sem tartom helyesnek a sorszám szerint való rendezést s tárlat-nézést, amikor szinte *a könyvből nézik ki* a képeket. Nézze ki-ki első sorban a képet s ha valamelyiknek a címére vagy árára kiváncsi, a számról rátalálhat.

T. J.

26. Holdas éj a pusztán . Ára 100 K.
27. Éj a pusztán . . » 200 »
28. Sárga szék . . » 200 »
29. Őszi reggel . . » 250 »
30. Kút a pusztán . . » 200 »
31. Szegénység-nyomorúság . » 300 »
32. Délibáb . . . » 200 »
33. Elhagyott műterem . » 200 »
34. Esthajnal a pusztán . » 400 »
35. A téglási lapos . . » 400 »
36. A vén gulyás . . » 400 »
37. A libapásztor . . » 200 »
38. Bál után hazafelé . . » 100 »
39. Tanya udvar . . » 100 »
40. Búzatábla mellett . . » 100 »
41. Munkába menők . . » 50 »
42. Délibábos puszta . . » 200 »
43. Estefelé . . . » 50 »
44. Kemence mellett . . » 50 »
45. Arany-tenger . . » 100 »
46. Kakasok . . . » 50 »
47. Nyári vihar . . » 150 »
48. Nyár . . . » 50 »
49. Délibáb . . . » 200 »
50. Borúl körös-körül . . » 300 »
51. Tanúlmány Rákóczi Rodostóban-hoz » 100 »
52. Délibáb . . . » 150 »
53. Akt-studium . . » 50 »
54. Puszta . . . » 100 »
55. Életes ház . . » 50 »
56. Puszta délben . . » 50 »
57. Rongyos csárda, nincs teteje » 100 »
58. Borúlat . . . » 50 »
59. Eső a pusztán . . » 500 »
60. Egyedül . . . » 600 »

61. Szinvázlat . . Ára 50 K.
62. Kenyerező . . » 200 »
63. A Rákóczi-Bercsényi kép első ötlete . . . » 50 »
64. Puszta . . . » 300 »
65. Szinvázlat . . » 50 »
66. Út a pusztán . . » 200 »
67. Birkák . . . » 50 »
68. Birkák . . . » 50 »
69. A jászolnál . . » 50 »
70. Libapásztor . . » 50 »
71. Tiszapart naplementekor . » 50 »
72. Locs-pocs idő . . » 50 »
73. Vasárnap a tanyán . » 100 »
74. Este . . . » 100 »
75. Alföldi tanya. (Kovács Sebestyén Aladár tulajd.)
76. Itatás . . . Ára 50 K.
77. Mári . . . » 100 »
78. Szinvázlat . . » 50 »
79. Szinvázlat . . » 50 »
80. Gebe . . . » 50 »
81. A szürke . . . » 50 »
82. Puszta . . . » 300 »
83. Árpa föld . . » 100 »
84. Hangulat . . » 50 »
85. Rózsafelhő . . » 50 »
86. Havas ut . . » 50 »
87. Borúlás . . . » 50 »
88. Csöndes szoba . . » 100 »
89. Műteremben . . » 50 »
90. Jönnek-e már? . . » 150 »
91. Munkában . . » 100 »
92. Tanulmány . . » 50 »
93. Tanulmány a »Csősz«-höz . » 50 »
94. Délibábos puszta . . » 50 »

95. Öreg fűzfák. (Jantsovits Emilné úrnő tulajdona.)
96. Búza mellett . . Ára 150 K.
97. Puszta . . . » 50 »
98. Tanya véginél . . » 50 »
99. Este a kapuban (vázlat) . » 50 »
100. Legelső olajfestményem . » 50 »
101. Az öreg szüle . . » 50 »
102. Nyomtatók . . » 50 »
103. Studium . . » 50 »
104. A kapás . . » 100 »
105. Hóolvadás . . » 50 »
106. Este (szinvázlat) . . » 80 »
107. Itatás . . . » 100 »
108. Dinnyeföldön (vázlat) . » 50 »
109. Esteli felhő . . » 50 »
110. Nyomtatás . . » 50 »
111. Pusztai lány . . » 100 »
112. Mári . . . » 100 »
113. Füzes Tisza-gát . . » 50 »
114. Tanya körül . . » 150 »
115. Passziózás (Vetró Lajos Endre tulajd.)
116. Szinvázlat a »Vén gulyás«-hoz » 50 »
117. Szinvázlat . . » 50 »
118. Kert részlet . . » 50 »
119. Müteremben . . » 50 »
120. Müterem-diszités . . » 200 »
121. Szinvázlat Bercsényihez . » 100 »
122. Szinvázlat Bercsényihez . » 100 »
123. Esős idő . . » 250 »
124. Pusztai kutnál . . » 200 »
125. A sógor . . » 50 »
126. A sámsoni csárda télen . » 50 »
127. A polyvás mellett . » 50 »
128. Délben . . . » 50 »
129. Arckép-vázlat . . » 50 »

130. Buza mellett . . Ára 50 K.
131. Elbeszélést hallgatók . » 300 »
132. Nyári felhő . . » 50 »
133. Nyári felhő . . » 50 »
134. Kinnt a pusztán . . » 50 »
135. Legelésző lovak . . » 50 »
136. Legelésző lovak . . » 80 »
137. Csönd . . . » 50 »
138. Eső után . . » 20 »
139. Boglya . . . » 20 »
140. Nyári délután . . » 50 »
141. Nyári vihar . . » 50 »
142. Polyvás . . » 50 »
143. Polyvás ludakkal . » 50 »
144. A szellő . . » 50 »
145. Toldi Miklós lova . » 50 »
146. A kanász . . » 50 »
147. Szeles idő . . » 100 »
148. Népoktatás a tanyán. Kovács S. Aladár tulajd.
149. Népoktatás a tanyán. Imre József dr. tulajdona.
150 Hangulat . . Ára 20 K.
151 Hangulat . . » 20 »
152. Szélben . . » 50 »
153. Nyári jászol mellett viharban » 50 »
154. Az öreg templom. (Ref. egyház tulajdona.)
155. Az öreg templom kapuja. (Ref. egyház tulajd.)
156. Tiszaparti halász kunyhó. (Özv. Dobossyné úrnő tulajdona.)
157. Lenyugvó nap (vázlat). (Özv. Dobossyné úrnő tulajdona.)
158. Nyugalom (elkezdve).
159. Kacsák . . . Ára 50 K.
160. A nemesi diploma. (Kovács S. Aladár tulajdona.)
161. Tanúlmány-fej . . Ára 40 K.

Aquarellek, rajzok, fényképek stb.

Tornyai János képeinek lajstroma.

I. Arczképek.

a) Czeruza-, szén-, krétarajzok:

Dugovics Titusz.
Petőfi búcsúja a szülei háztól.
Szabó János esperes.
Müller szabó és neje.
Czukor M. és neje.
Ifj. Török és neje.
Szathmáry és neje.
Wilheim és neje.
Ujhelyi Kóbi apja, anyja.
B. V. kisasszony.
Szabados József.
Ráday István és neje.
Széchenyi István.
Kossuth Lajos.

b) Olajfestmények.

Kossuth Lajos.
Epstein János és feles. és testv.
Czitus család.
Takó Ferenc.
Endre Andorné.
Nagy András János.
Nagy Varga Istv. neje.
Iritz és neje (Makó).
Imre Józs. dr. és neje.
Imre Sánd. egy. tanár és neje.
Szabó Mihály.
Kiss Áron püsp. (Debreczen).
Dr. Wlassics Gyula min. (Bp.)
Steiner József és neje.
Beregi Lajos.
Deák Ferenc.
Miklovicz Bálint és neje.
Török Ferenc.
E. J. leánya.
Dr. Ormos Jenő neje.
Schatz Izsó és neje.
N. N. hadnagy szülei (Bécs).
Főhadnagyom szülei (Bécs).
Kapitányom arcképe (Bécs).
Br. Fehérváry Géza (Bécs).
I. Ferencz József csász. (Bécs 25 p.)
Steigenberger és neje (Földeák).
Montag L. és neje (Bpest).
Tokody lakatos felesége.
Kenéz János.
N. N. kisasszony.
Gr. Bercsényi Miklós.

II. Térképek.

Magyarország nagy fali térképe (2 példány).
Vásárhely kat. térképe. (250 drb).

III. Diplomák.

Jókai Mórnak.
I. Ferencz Józsefnek.
Dr. Wlassics Gyula ministernek.

IV. Illustrációk.

Darázs. Karikás. Üstökös. Vasárnapi Ujság. Uj idők. Ország Világ. Bródy S.: Ezüst kecske. Magyar ég alatt. Művészet. Urambátyám. Borsszem Jankó. Magyar Génius stb. stb.

V. Templomi képek.

Brassói görögk. templom 200 drb. szent.

VI. Pokol körképbe

vagy 500 drb alak.

VII. Tisztán művészi dolgok.

Ceruza-rajz, vázlat, circa 1000 drb.

Vizfestmény-vázlatok 300 drb
Olajfestmény 500 drb.

VII. Nevezetesebb művei.

A juss. 4 példány. (Budapest, Zombor, ?, ?).
Nagymosás. 2 példány. (Budapest, ?).
Népoktatás a tanyán. 5 példány. Bpest, Szeged, ?, ?, ?).
Nemesi diploma (Bpest).
Pletykázók. (Szeged).
A csősz. (Kaszinó H.M.V).
Mimi szalónja. (Bpest).
Zárda-udvar. (Képzőmüv. Társulat Bpest).
Alföldi puszta. (Kassa).
Tiszaparti füzes. (Abbazia).
Zsivány tanya. 2 p. (Miskolcz, Abbazia).
Öreg magyar paraszt. (Hm.-Vásárhely).
Édes anyám a szobájában. 2 példd. (Szépmüvészeti muzeum Bpest, »Fészek« művész-klubb Bpest).
Menyecske a műteremben 3 példány. (Szépmüv. muzeum Bpest, London, Szeged).
Rákóczi Rodostóban. 3 példd. (Takarékpénztár Miskolcz, Brassó, Ernst muzeuma Budapest.
A betyár. (London).
Pipázó (Szeged).
Egyedül. 2 példd. (Budapest, Szeged).
A regény. (Bpest).
Juss-tanulmányok. 50 darab. (Bpesten s vidéken).

Tornyai János: Mindennapi kenyerünket! (Olajf.) Fotó M. F. I. (Petrás)

Tornyai János:
Kisvárosi udvar
Olajf. Fotó M.F.I.

Tornyai János:
Akácfa. Olajf.
Beczkói Biró
Henrik gyüjt.
Fotó M.F.I.

Tornyai János

Tornyai János: Szegény asszony szobája. (Olajfestmény) Fotó Magyar Filmiroda. Petrás

Tornyai János: Fákkal körülvett ház, olajf. Beczkói Biró Henrik gyüjt. Fotó M. F. I.

Tornyai János: Árnyékos udvar, olajf. Fotó: M. F. I.

Lehel Ferenc:

TORNYAI JÁNOS

Minden kornak megvan a maga öröme, mondják az optimisták az öregség vigasztalására. Optimizmus nélkül ezt nem mondhatnák, hiszen enélkül a fiatalságban is csak a bajt lehet látni. Mégis mintha az öreg, betegeskedő Tornyai Jánosnak nem volna optimizmusra szüksége, hogy örömét találja a kitüntető elismerésekben, amiket mostanában egymásután visznek utána, anélkül, hogy egy lépést tenne értük. Csak két év előtt nyerte el a Nemzeti Kiállítás kis aranyérmét, tavaly a KUT tagjává választotta, szülővárosa pedig, a művelődésre vágyó Hódmezővásárhely, amelynek kultúregyesülete a művész nevét még életében fölvette, életfogytiglan kegydíjjal ajándékozta meg. S ahogy ezt anyjának az ünnepelt gyermek válogatott műveinek kiállításával köszönte meg, a gavallér polgárság ráadásul sok képét megvásárolta. Az idei év alig kezdődött, már a Szinyei-Társaság is beválasztotta tagjai közé. Mit kaphat még egy magyar festő? Ha író volna, beválasztanák az Akadémiába, kegyelmes címet kaphatna. Ám nem töröm a fejemet; tudom, hogy a Tornyai-ünneplés a Szinyei-tagsággal nem fog megállni, sőt ezután fog még csak fokozódni. Most már ha lábai könnyebben is vinnék, nem kellene a dolgai után járnia; divatba fog jönni. Az emberek lelkesedve fognak utána futni és főleg elérzékenyülve a saját jóságukon, hogy egy beteg művészt fölkarolnak.

Ezalatt az ünnepelt mozdulatlanul, óraszám szótalan fekszik egyszerű ágyán kis lakásának kisebbik szobájában. Nem flegmatikus karakter, majd meglátják, mennyire nem az (bár filozófus hajlandóságú), annál kevésbbé pesszimista, ha nemis optimista: sztoikus. Az egész ünneplésről lemondana, mindent elcserélne az egészségéért. A minden ugyan nem jelent sokkal egyebet az ünneplésnél; mert aki egész életében sztoikus volt, szegényen élt és az is maradt. A szegénység festője, szinte cinikusnak lehetne mondani, a szónak nem mai,

A leroci barlang-szentély állatdombormüveivel (solutréi szakasz)

Őskori sziklarajz (Transvaal)

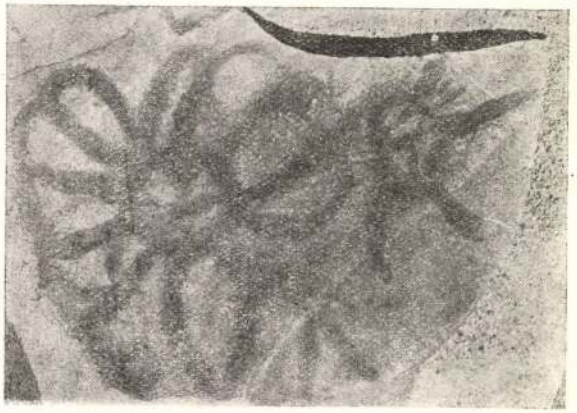

de antik értelmében. Azonban mániáig nem vitte az egyszerűséget, remete nem lett, az embereket nem kerülte el; mikor ritkán közéjük ment, hozzájuk hasonlóra kiöltözködött. Otthona azonban egyidőben nem állott másból, mint egy földes szobából, aminek minden bútora egy ágy, egy asztal, egy lóca.

Nem volt-e álmodozó, aki lustaságból nem vitte semmire? A kövér materialisták szeretik a szellemi gazdagsággal megelégedőket dologkerüléssel vádolni. Tény, hogy az álmodozók nem ragaszkodnak a szegénységhez, szívesen élnének jólétben, ha nem kellene érte semmit csinálniok. Mindazonáltal a túlokos materialisták nem értik meg a művészek és gondolkodók szegénységét, kiknek mindösszse a feje nem áll anyagias foglalkozásokra. Különösen Tornyai egyáltalán nem álmodozó. Nem díszíti föl sivár szobácskáját képzeletében. Öntudatos, büszke-szegény; nyomorúságát nem fitogtatja, de nem is takarja. A kiállításra szíves-magyar mondatokban levélileg meghívta barátait, ugyancsak levélileg meg is köszönte a kitüntetéseit, de ünnepeltetni magát még a barátai közé, a Japán-kávéházba sem ment el. Hűhó nem kell neki, jobban érzi magát otthon.

Abban az otthonban, mit, mondom, még a képein, a közönség kedvéért sem bútoroz be tetszetősebben. Tudva, hogy nem azon múlik a jó kép, mennyire mutatós a tárgya, mégcsak azt a fáradságot sem veszi magának, hogy ábrázolását változatossá tegye. Mialatt üres szobáját száz példányban is megfesti, annyira biztos benne, hogy az a lelke változásai szerint más lesz mind a száz esetben, hogy egy-egy bútordarab helyét sem változtatja meg, de még a képe méretét sem. Sorozatosan lefesti a csupasz ajtót, melyen vagy lóg, vagy nem lóg egy kabát, az ablakot, minek mélyedésében ugyancsak változatlanul paradicsom meg krumpli szaporodik vagy fogy. Lehet, hogy törődött teste miatt nem erőlködik témája cserélgetésén, avagy ez is összefügg sztoikus kedélyével? Utóbbi valószínűbb. Primitív ázsiai lelke nyilatkozik meg filozófiájában és témaszegénységében egyaránt.

Igen, egyszerűsége ázsiai jellemű, nem európai; sztoicizmusa nem görögös, annál bonyolultabb, inkább hindus: a mélyén féktelen szenvedélyt takar. Robbanó temperamentuma, mit a mindennapi életben sikerül lefojtania, művészetében tör ki. Széles vonásokkal festőivé varázsolja hajlékának sivár négy falát, aminek mozgalmasságától a néző fölizgul. Mialatt nem únja el az udvarát szakmányba festeni, annak három-négy sötétlombú fájáról a néző lelkében nem unalom, de nyugtalanság támad.

Első képein nyilvánvalóan meglátszik Munkácsy Mihály hatása. Ritkán találkozik enynyire hasonlelkű mester és tanítvány. Sőt, ami a mester képeiben a lényeg, a szenvedély kifejezése végigkíséri Tornyai művészetét egész fejlődése alatt, mikor a tanítvány már régen önállósította magát úgy tárgyában, mint formájában, amely fokozhatatlan dinamikájával legegyénibb. Anélkül, hogy képei valamilyen akciót ábrázolnának, hiszen csoportokat nem is igen festett, néha magányosokat, legtöbbször azonban néptelen tájakat, vagy helyiségeket, azokban erőszakosabb indulat feszeng, mint mesterének drámai kompozicióiban. Kétségtelen, nem érte el Munkácsy lelkének nagy szabását, de oeuvreje tisztább, nem keveredik bele világi sikerekre pályázó hazugság. Temperamentumát nem kendőzi, teljes zabolátlanságában ereszti szabadjára. Ahogy vad indulattal, hovatovább önuralmát vesztve, mit nem tételeznél fel egy sztoikus filozófról, szélesen mázolja be alakjainak testét, meg sem rajzolva azt, hogy alig lehet fölismerni, hacsak nem mint falombot a színéről. Így minden rajz nélkül vásznán kontúrtalan színfoltok vonaglanak, miknek ritmusa túlkiáltva az ábrázolás értelmét, a muzsikához hasonló szabálytalan ornamentikává válik.

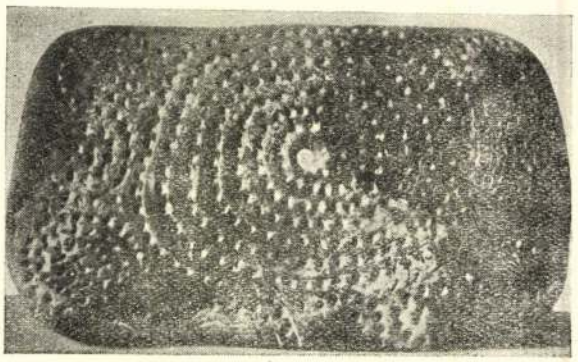

Szurdalt csigavonaldísz (Szibéria)

Őskori oltárkő (Transvaal)

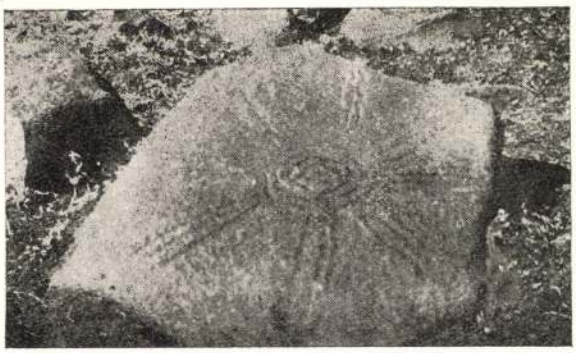

Ez a rajztalan ábrázolás nem vázlat, de komplett mű, minek mélységes érzését semminő elmélyedéssel nem lehet fokozni; kontúrok és modelálás csak rontanának rajta, kivetkőztetnék jellegéből. De nem is határozott körvonalon, meg aprólékos domborításon mulik az alkotás értéke; kizárólag a közölt érzés mélységén, mit számtalan módon, kontúrral vagy anélkül, domboruan vagy laposan is kifejez az, ki tudja, annak, ki fölfogja. A leghatározottabb kontúr és legaprólékosabb relief nem tesz kompletté egy művet, melyből hiányzik az érzés. Ilyen tiszta, szinte szimbólummentes volna a Tornyai művészete, ha a színek is nem szimbólumok volnának és orkeszterük nem kavarná föl a néző múltját.

A Kandinszky ekszpresszionizmusára emlékeztet Tornyai alaktalan festése és ha nem hasonlít rá teljesen, csak azért, mert annál közvetlenebb, bensőséges, nem tudákos. Annál teljesebben hasonlít rá a magyar Czóbel Béla és méginkább Farkas István, kiknek tompos alakítása ugyanolyan féktelen, erőszakos jellemüknek közvetlen árulója. Határozottan a Tornyai művészete ekszpresszionista és nem impresszionista, mintahogy tévesen megítélik.

Impresszionista művészet különben sincs. Ezt én már kifejtettem egy tucatszor, de legalább mégegy tucatszor kell megmagyaráznom, míg megragad. Impresszionista művészet, ez contradictio in adjecto, abszurdum, minthogy a művészet nem utánzás, de spontán teremtés, s így az ábrázolás a model átalakításával kezdődik. Mi a model, mit a művész átalakít? a természet, vagy az előző nemzedék kifejezési formája? Ez nem tartozik ide, fontos az, hogy a művésznek, az impresszionistának is, azt át kell alakítania, ha nem akar epigon lenni. Monet is átalakította a «benyomásait», ő sem volt impresszionista, a társai sem, ellenben valamennyien ekszpresszionisták. Tulajdonképpen nemhogy benyomást, de még impulzust sem kaptak a természettől, mindazt, amit kifejezésre hoztak, a lelkükből merítve, még a szabadba sem véletlenül kerültek, hanem a világos színek után való vágyuk vitte ki őket oda. Tudva, hogy mennyire imádták különösen a kék színt, szerencséjüknek lehet mondani, hogy a szabadban kék az ég, sőt a távoli hegyeket is az atmoszféra kékes fátyollal vonja be. Különben kénytelenek lettek volna a tárgyakat indokolatlanul festeni kékre, ahogy elődeik barnaimádatukban indokolatlanul mindent barnára festettek.

Tornyai sohasem volt impresszionista. Nemcsak azért, mert jóllehet kontúrtalan színfoltokkal fejezte ki magát, nem passzívan festette benyomásait, de mert őt a kék szín sem csábította. Pedig nem idegenkedett az újításától, hiszen a Munkácsy barnája mellett sem tartott ki. Hanem ő a legújabb lila mellé szegődött. Az impresszionisták derült kék színét a pont-aveni iskola, Gauguin és követői, Bonnard, Toulouse-Lautrec, a mi Rippl-Rónaink fanyar lilával cserélték föl, az özvegység melankolikus szimbólumával. A pont-aveni lilához csatlakozott Tornyai, anélkül, hogy külsőségekben egyéb jelét adta volna az úttörőkhöz csatlakozásának. Ő a maga útját törte, a saját ideálját alakította, mely nem volt olyan raffinált, mint a Rippl-Rónaié, Kaposváron is világvárosi, esetlenebb volt, de ugyanolyan átszellemült. A zsibbasztó lila fájón szorította vissza a hódmezővásárhelyi magányos művész indulatait.

Legújabb képeiről, mint fölszálló köd, eltűnt az egységesítő tónus, nincs rajtuk egy atmoszféra címen uralkodó általános szín. Bár szemlátomást favorizálja a zöldet, ez többé-kevésbbé mint lokálszín szerepel, sűrűn helyezett zöld testek, falomb, pázsit, női ruha alig opalizáló lokálszíneiként. Persze tónusegység nélkül színeit továbbra is harmonizálja, ám hangulatuk, minden üdeségük mellett nem derül föl, nem hagy az életnek fenntartás nélkül, primitív ártatlanságban örülni.

Őskori szimbolikus sziklarajz (Transvaal)

AZ ŐSKOR FORMARENDJE

PALEOLIT KULTÚRA. Régebbi irkáimban ismertettem az őskorkutatók általános megállapítását, melyszerint a csiszolatlan kő kultúrája a föld különböző pontján geografiai viszonyoktól, faji jellegtől függetlenül többé-kevésbbé egyforma stílusban fejezte ki magát. Az őskor első, nagyobbik felének egymást követő szakaszait jelölő francia elnevezések éppenséggel nem jelentik azt, mintha ez a kultúra csak francia földön virágzott volna: mégcsak azt sem, hogy a kutatók itt bővebben találtak paleolit emlékeket. Hiszen Spanyolországban, Ausztriában, Észak- és Délafrikában nagyobb gazdagságban ástak ki szerszámokat és fejlettebb ábrázolásokat fedeztek föl. Mindössze francia tudósok vizsgálták először az őskort, ők osztották azt föl két részre, paleolit és neolit kultúrára, előbbit újabb két fejezetre, aszerint, hogy felsőbb rétegében ábrázolásnak is találni nyomát, végül a két fejezetet további három-három szakaszra tagolva, valamennyit francia helységnévvel illették. Hangsúlyozni kell tehát, hogy a paleolit ábrázoló művészet fejlődését nemcsak az Aurignac (Haute-Garonne), Solutré (Saône-Loire) és Madeleine (Dordoge) vidékén lehet követni az itt talált emlékeken, hanem minden kontinensen egyformán a megfelelő szinten fölbukkant tárgyakon. Capitan becslése szerint az alsó paleolit réteg összesen 75.000 év alatt képződött, a felső réteg három szakaszának élettartama egyenkint, az aurignacié 25.000 év, a solutréi 9.000 év, a madeleinei 3.000 év, míg a neolit réteg megint összesen 10.000 év alatt rakodott le.

Némelyek a paleolit fejezetek egyes szakaszait önálló kultúráknak minősítették: valósággal azok egyetlen összefüggő kultúrát képeznek. Határozottan csak egy paleolit művelődés van, melynek primitív, klasszikus és barok szakasza az aurignaci, solutréi és madeleinei rétegek. Nem vitatom, hogy a három szakasz népei különböző fajúak voltak, inkább azt nem hiszem, hogy egyetlen faj alakította akármelyik szakasz művelődését, bármennyire egyformák voltak azok a föld egész hátán. Azt sem keresem, hogy a paleolit stílust, ha egyszer szerte a világon annyira egyforma volt, a föld melyik pontjáról diktálták a többi pontnak. Itt csak az érdekes, hogy az egymást fölváltó fajok, csakúgy mint az egyidőben élők, ugyanazt a kultúrát fejlesztették, aurignaciak, solutréiek és madeleineiek az egységes paleolit-kultúra szukcesszív alakulásán működtek közre, ahogy az egységes görög művelődés egymásutáni szakaszait is más fajok formálták a századok folyamán, mialatt központja is változtatta helyét.

Már rámutattam az egységes paleolit- művelődés három rétegének egyező vonására, mely minden differenciálódás fölött az ábrázolt test tömegét, szilhuetjét hangsúlyozta. Ezúttal a három réteg emlékeinek stiláris eltérését fogom jellemezni, amint azok a föld minden pontján többé-kevésbbé egyformán jelentkeznek.

Figyelemreméltó, hogy a paleolit ábrázolás fejlődésének menete nem a primitív forma kiteljesedését mutatja. Ellenkezőleg az ábrázolás legprimitívebb szellemű formáját, tekintet nélkül kidogozására, nem a csiszolatlan kő kultúrájának végén, hanem az elején lehet megtalálni, sőt jövő kutatások bizonyára nem is az aurignaci rétegben, de visszamenőleg a moustieriben, hol díszítő kísérleteket már találtak is, vagy még azelőtt fogják fölfedezni. Tény az, hogy az aurignaci kerekszobrok túlságosan fejlettek ahhoz, hogy az ábrázolás kezdetének, a legprimitívebb stílusú alakításnak lehessen őket tekinteni. Mindenesetre az aurignaci és madeleinei típus fejlettségét, illetőleg finomságát nem a megérett primitív tömeg-tendencia, hanem a klasszikus szerkesztő struktúra, valamint a barok festői mozgás és kolorit idomította. Igy a paleolit ábrázolás története tulajdonképen a primitív monoton-tendenciának (az örökkévalóságba vetett hitnek, az optimista kedélynek) kitartó uralkodását mutatja az ébredező változatos klasszipus és heterogén barok (egyaránt pesszimista) tendenciák fölött. A paleolit tömegtípus legjellegzetesebb árnyalatául ennélfogva nem a legfejlettebb madeleinei, hanem a legegyszerűbb koraaurignaci szilhuetet kell tekinteni; fejlődésének tetőpontját, bármily különös, nem a legfinomabb, leggazdagabb végén, de a legszegényebb kiindulásában kell megjelölni.

Az ember azt gondolná, hogy a legrégibb művészet alakulása maga a tiszta rendszer, mely legoktatóbban magyarázza a stílus fejlődését, legalábbis a primitív forma differenciálódásait. Igazában a paleolit művészet története semmivel sem kevésbbé kúszált a későbbi, akár a modern kultúrák formaképződésénél, nem szólván arról, hogy azoknál hiányosabb, sőt éppen az eleje a leghiányosabb. Bizony az őstörténet éppolyan bonyolúlt, mint az antik vagy modern fejlődés. Itt is a rétegek bármely szintjén együtt szerepelnek az újítók és maradiak művei, azon kevesekéi, kik megelőzték korukat és a sokakéi, kik annak messziről utána kullogtak. Együtt éltek bimbózás és hervadás; másodvirágzáson, neoprimitívizmuson belül új formák csírázása. Nemhogy tehát az őskori alakulás segítene megmagyarázni a modern fejlődést, de fordítva, későbbi kultúrák formafejlődésének analógiájára kell támaszkodnunk, hogy a paleolit történelem menetét megfejthessük.

Ami a kúszáltságot illeti, meglepő mindjárt, hogy a paleolit kultúra klasszikus lendülete tulajdonképen már az első szakaszban játszódott le, s nem a középső solutréiben, melynek relief-ábrázolása az aurignaci kerekszobrokhoz képest visszafejlődést mutat. Mi történhetett itt? Szabálytalanság a fejlődésben, eltérés az évmilliós rendszertől? Avagy csak a prehisztórikusok fölosztása hibás, nem vág egybe az ábrázolóstílus alakulásával? Kissé mindakettő.

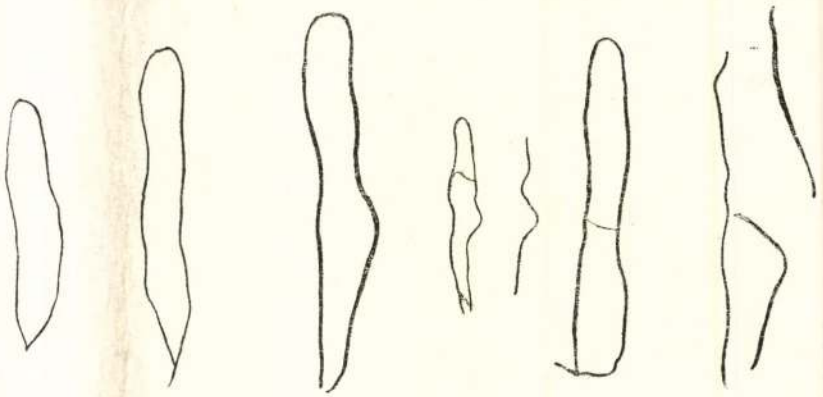

Embert ábrázoló őskori sziklakarcok a romanellii barlangban

Ternyai János festő M.D.K.

Hódmezővásrhelyen dolgozott

Ritly Valéria : A tizedik ősz Vásárhelyen

Magyar Nemzet 1963. szeptember 29. 9.l.

M.D.K.

Tornyai János
festő

A Szódmező vásárhelyi művésztelep
tagja.

B. Supka Magdolna: Gondolatok a szolnoki művész
telep multjáról és jelenéről

Jászkunság, 1959. szeptember – 132 kap V. évf. 3 szám

Tornyay János

Szoba belseje, olajf.

A Székesfővárosi Képtár és Történelmi Múzeum kiáll.-nak katalogusa.1937.Jan.Nemzeti Szalon.

Tornyai János festő M.D.K.

Képei multba ragadt ~~xxxxxx~~ élettermáról, a XX. s

zadi jobbágyságról.

Pogáyn Ö. Gábor: Az alföldi festők öröksége 27.e.

Az alföldi fest szet kérdései Hódmezővásárhely 1960.

Tornyai János festő M.D.K.

Képeinek témája az Alföld

Bényi László:Az Alföld festészetünkben 45.l.
Az alföldi festészet kérdései Hódmezővásárhely 1960.

Ternyai János festő M.D.K.

Hódmezővásárhelyen élt és működött , ott is született

Huzamos időt töltött Makón

37.1. 33.1.

Erdei Ferenc: Az alföldi művészetmai kérdéséhez 32.1.

Az alföldi festészet kérdései Hódmezővásárhely 196[illegible]

Tornyai János festő M.D.K.

Kiállitás müveiből 1908-ban

Pogány Ö. Gábor: Az alföldi festők örksége 26.1.

Az alföldi festészet kérdései Hódmezővásárhel 1960.

Tornyai János festő M.N.K.

Müve a kiállitáson

M.Á.: Muzeumi jegyzetek
Képzőmüvészeti kiállitás nyilt a Déri Muzeumban
Hajdubiharmegyei Népujság 1965. jan. 29.

MDK

Tornyai János

A Műcsarnok téli tárlata. Képzőművészet 1928. 6. sz. 10.l.

Tornyai János festő M.D.K.

Ruhateregetés

Uj képek a Tornyai Muæumban

Csongrád megyei H irlap 1965. jan. 23.

M.J.K.

MDK

Tornyai János

Legelső olajfestményem

Az öreg szüle

Nyomtatók

Tornyai János kiáll. kat. Hódmezővásárhely 1909.

M.D.K

Tornyai János
festő

Kovács Mária festő évekig
élt mellette.

-: Festőművész fejkendőben
Esti Hírlap 1969 jul.19.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.DK

Tornyai János
festő

„Gémeskút" (vegyes)

— : Magyar kiszerint 1896 – 1945
Fejér-Megyei Hirlap 1969. ort 5

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

MDK

Tornyai János, festő

A Tornyai-hagyományok elevenek Hódmezővásárhelyen. Tornyai önmarcangoló és útkereső szenvedélyének viszont kisebb a tálora.

Székely András: Vásárhelyi tárlatok

7

Népszabadság, Bp. 1969. okt. 30.

Tornyai János
festő

M.D.K

Az Alföld vagy festője

Haldovány Győző: Festők a Szilhek faldon
Mieresch, 1969 aug. - 21 lap

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Tornyai János, festő

MDK

Megemlékezés.

Rózsa Gyula: Hagyomány

7

Népszabadság, B[illegible] 1970. jan. 21.

Tornyai János

Munkácsy fiatalkori realizmusának újraélesztése, továbbfejlesztése – nem ok nélkül – a parasztszármazék Tornyai Jánosnak sikerült.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 28. l.

Tornyai János

Hódmezővásárhelyen élt, ugyanúgy, mint Endre Béla, sokat dolgozott itt Rudnay Gyula és Pásztor János, bár az alföldiek művésztelepet nem alakítottak.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 28. l.

Tornyai János

Kosztához hasonlóan, élete túlnyomó részét tanyán, városszélen élte. /Az alföldi festők életformájára példaként felhozva./

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 28.l.

Tornyai János

Öt kiséri mindössze négy életében egy zsámerkép-gondolat: a Fuss, az örökségen összevesző parasztcsalád Móricz novelláinak erejét idéző képe.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 29. l.

Tornyai János

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 DEC 14

DÉLMAGYARORSZÁG

Szeged

1021

— **Tornyai Jánosról** tart előadást dr. Bodnár Éva művészettörténész december 16-án, kedden délután 5 órai kezdettel a Bartók Béla Művelődési Központban. Az „Alföldi mesterek" című sorozat első előadását januárban egy Endre Bélát bemutató referátum követi, majd havonta esik szó újabb festőművészekről: Kohán Györgyről, Koszta Józsefről. A sorozatot a vásárhelyi és a szegedi képzőművészet utolsó negyedszázadának elemzései zárják.

— **Öt nyereménykocsi.** Egyre nagyobb a falvak bank-

Tornyai János 6.

Az 1908-as nagyméretű Bercsényi figura szinmegoldásában, festői ökonómiájában mutatja az egyéni stílus erejét és lehetőségeit, de a Fuss variációi már csak részletekben jók. A 10-es évek végétől kezdve ismétli önmagát.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 30. l.

Tornyai János 5.

1912-ben fogalmazza meg célját, eszerint a festés számára ösztönös indulatok kivetítése, hitele hőfokában rejlik, ez ereje és gyöngéje is. Legjobb művei a lónas, vázlatos rögtönzések /Mindennapi kenyerünket 1934/. Nagyobb arányú kompozíciókhoz ez a spontán kevület nem volt elégséges.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 30. l.

Tornyai János 4.

Puszta élményét nyíltan, a szimbólumok nyelvén fogalmazta meg, a nyűtt gebében vagy a roskatag gémeskútban a szamorú magyar sors önarcképét alkotta meg. (Bús magyar sors, önéletrajz 1910 k.).

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 30. l.

Tornyai János 3.

A puszta több volt számára, mint festői motívum, a „nagy sömmi" festői vizetamorfózisa – a magyar életet, a nagy magyar ugart jelentette számára, a parasztí sors keserű szimbólumát.

Németh Szajus: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 30. l.

Tornyai János 2.

Így ugrozódott a zsánerhez /Fuss, első ötlete 1904-ből/. 1906 k. megérezte, hogy a XIX. szóli életképfestés útja járhatatlan, expresszívebb formát keresett. Hódmezőnásárhelyet, a várost is túl civilizáltnak érezte, s 1907 tavaszán kiköltözött a pusztára.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 30. l.

Tornyai Jómas 1.

Közvetlenül kapcsolódott Munkácsyhoz, párizsi tanulmány-útjakor delyezett is az idős mester mellett. De munkácsyát – szerencsére – ott kezdte, ahol mestere a 70-es években abbahagyta.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 30. l.

Tornyai János

Rudnayval együtt már az induláskor Munkácsy útján járt.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 30. l.

Tornyai János

Kosztával kapcsolatosan említve: neki is, Kosztának, valami olyanra volt szüksége, mint a tanyára költöző Tornyainak, ő Szentesnél találta meg a puszta-élményt.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 31. l.

Tornyai János

Kosztómal kapcsolatban említve: stílusa töményebb, színlátása fokozottabb, mint Tornyaié, de mindkettőjükè ösztönök szülötte.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 31. l.

Tornyai János

Ő veszi majd fel mint Munkácsy fiatal tanítványa a mester által elvetett plebejus realizmusnak és népi romantikának a fonalát.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 11. l.

MDK.

Tornyai János
festő

Az alföldi festők közé sorolják.

— : Magyar művészet
Kisalföld, 1969. okt. 5.

Tornyai János
festő

Méltatás

László Gyula: Borsos Géza kiállításának ...
Művészet 1969. október - 46 lap

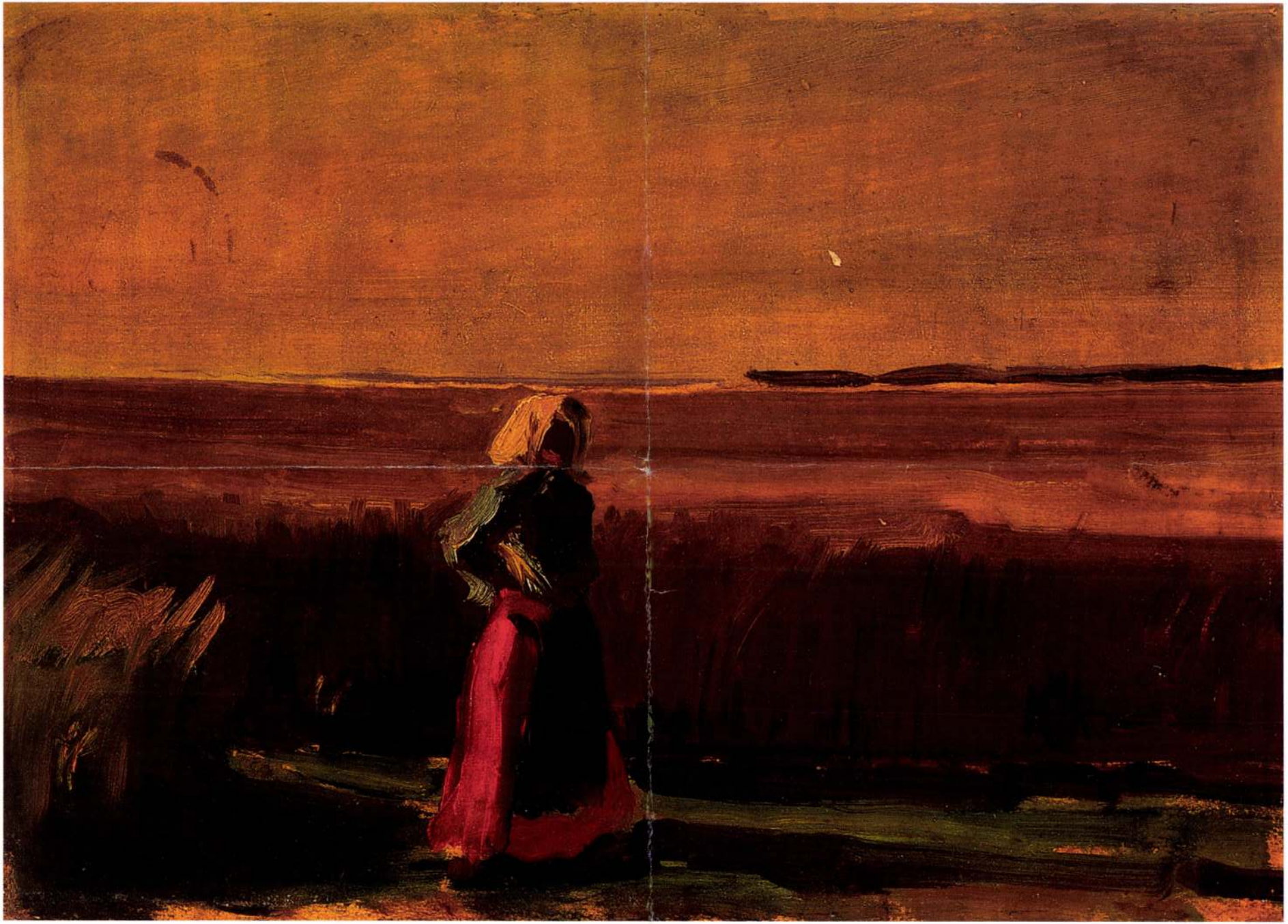

175

175 ▪ DEÁK- ÉBNER LAJOS (1850–1934)

Anya gyermekével

73 x 46 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Deák Ébner
Szerepelt a BÁV 82. aukcióján,
1990. szeptember, 28. tétel

Kikiáltási ár: 380 000 Ft

176

176 ▪ DEÁK-ÉBNER LAJOS (1850–1934)

Bretagne-i fiú

29,3 x 20,5 cm
Olaj, fa
Jelezve jobbra lent: Ébner L.

Kikiáltási ár: 160 000 Ft

177 ▪ NYILASY SÁNDOR (1873–1934)

Beszélgetők (Dologkerülők)

119 x 145,5 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Nyilasy
Kiállítva és reprodukálva:
Országos Magyar Képzőművészeti
Társulat Tavaszi Nemzetközi Kiállítása.
Műcsarnok, 1901. Kat. 34. oldal

Kikiáltási ár: 1 500 000 Ft

Asszonyforradalom a Rudas-fürdőben

Irta: ERDŐS RENÉE

Miután ennek az eseménynek szükségszerű és kénytelen krónikásává kellett lennem: engedtessék meg nekem, hogy előrebocsássam: huszoonhat éve járok a Rudas-fürdőbe, amikor itthon vagyok, minden héten pontosan egyszer, néha kétszer is, télen és nyáron, hidegben, melegben, fagyban és zivatarban. Szeretem ezt a fürdőt. Nemcsak szeretem. Ez hozzátartozik az életem higienájához, a testi épségemhez, a szellemi frisseségemhez, a — mit mondjak még? Mintha második otthonom volna. Sőt néha a nyugalmasabb otthonom. Ha itthon nem tudok aludni, ott bizonyosan tudok. A vize, a gőze, az az elzsongító atmoszféra, ami megtölti, végtelenül megnyugtatja az idegeimet.

Nem képzelődés, ha azt mondom, hogy minden egyes látogatásomkor, az éveimből tízet otthagyok. Igaz, hogy ezt a tíz évet egy hét alatt megint sietve visszaszerzem, de ez már az élet törvényeihez tartozik.

Egyszóval, a Rudasfürdő szervesen hozzátartozik életemhez, nem is említve a dolog artisztikus oldalát, hogy ne essek költői túlzásba, amikor dícsérem. A csillagos kupolát nem említve, ami mindig visszaandalít a tizenhetedik századba!

Mégsem mindegy, milyen boltozat alatt fürdik és pihen az ember s hogy stalaktit kiképzésű fülkék veszik-e körül és normann-mór stílus, vagy pedig egyszerű falszögletek. Ezt tehát hagyjuk...

Éppen ezért kimondhatatlan volt megdöbbenésem és elámulásom, mikor tegnap belépve a fürdő kapuján, ott azt a hirdetményt láttam kiszögezve, hogy a fürdő mától fogva bezárja kapuit az asszonyok előtt. Azok szíveskedjenek ezentúl, ha fürödni akarnak, a szomszédos Szent Imre fürdőt használni.

Ezért csak úgy odaszédültem a pénztárhoz, hogy jegyemet megváltsam és megkérdeztem a pénztárosnőt:

— Hát ez mi? Megőrültek maguk?

— Tessék már fölmenni, — mondta az — a hölgyek már úgy várják a nagyságos asszonyt, mint a zsidók a Messiást!

Fölrohantam a lépcsőkön. Odafenn leírhatatlan zenebona várt. A fürdőszemélyzet a vendégekkel együtt egy csoportban, izgatottan tárgyalta az eseményt. Voltak, akik sírtak, voltak, akik a fejüket a két kezük közé szorítva futkostak föl s alá. A fürdő női törzsvendégei nem tudtak belenyugodni a fürdőigazgatóságnak ebbe az önkényes elhatározásába. Indulatos kitörések hangjaival volt tele a levegő. A hangulat közel járt a pszichózishoz.

— Micsoda? Hát mik vagyunk mi? Minket csak egyszerűen ki lehet innen tenni?

Nem szép szavak hangzottak el. A nők, ha izgatottak, erősebb kitételeket találnak, mint a férfiak. Ezeket nem akarom ideírni.

Mikor megláttak, hozzámrohantak.

— Nagyságos asszony, ne tessék ezt engedni! Csak maga menthet meg bennünket!

— Én? Hát ki vagyok én? — kérdeztem őket. — Mit ér az én szavam ebben az ügyben?

— Nagyságos asszony, — rimánkodtak — tessék írni egy cikket! Az Estnek tessék írni! Ha Az Est mellénk áll, ezt nem fogják megtenni! Tessék emlékezni, hogy egyszer már be akarták zárni előlünk a fürdőt és akkor a nagyságos asszony írt Az Estbe egy cikket és a fürdőt visszakaptuk!

Hát ez igaz. A háború alatt egyszer már be akarták zárni a fürdőt és akkor sikerült visszakapnunk. Most kétségbeesetten ráztam a fejem.

De ők csak ostromoltak tovább, miközben összevissza kiabáltak.

— Azt mondják, ráfizetnek a női délutánokra! Ez nem igaz! A férfiaktól tudjuk, hogy délutánonként nincs több férfivendég, mint amennyien mi vagyunk. És ha ráfizetnek ezekre a délutánokra, hát baj az? Mi dolgozó nők vagyunk. Minket megvisel a hivatal, a háztartás, a tanítás, a szellemi munka, nekünk szükségünk van erre a fürdőre! A férfiaknak ez csak szórakozás, nekünk életszükséglet!

— És a polgármester aláírta! Szendy aláírta! Volt szíve hozzá! Mi nem megyünk a Rácfürdőbe! Nekünk nem kell a kofafürdő! Mi úriasszonyok vagyunk! És itt vannak a mi asszonyaink, akiket megszoktunk, akik ismertek bennünket. Mi nem hagyjuk az asszonyainkat, úgy-e, Horogné? Mi lesz magukkal?

Horogné sírt.

— Nyáron a hölgyek nyaralnak! Alig volt valami keresetünk! Az őszt vártuk! Most itt állunk a tél előtt, egy darab fa, egy darab kenyér nélkül. Szélnek bocsátanak bennünket!

Egy kicsi, töpörödött, nyolcvannégyéves nénike elkezdte rángatni a karom.

— Nagyságos asszony, csak maga segíthet rajtunk! Én már úgy sem sokáig élek! Engem ez a fürdő tart életben! Nem lehet az embert halálraítélni!

Egy amazonkülsejű hölgy égővörös arccal kiabál és az öklét rázza:

— Elmegyünk deputációba a polgármesterhez és megmondjuk neki a magunkét. Szégyen és gyalázat, amit velünk csinálnak!

Egy másik a szavába vág:

— Mert bizonyos urak maguk közt akarnak maradni zavartalanul! Nem elég nekik, hogy három egész és három fél napjuk van. Még ezt a három délutánt is elirígylik tőlünk! Ez is kell nekik! Ezek az urak uralkodnak itt! Nekik tartják fenn a fürdőt.

És egy csunya vád hangzott el, mint leleplezés, amiről eddig sejtelmem sem volt.

— Hát luxusfürdő ez vagy gyógyfürdő? — kiáltja egy harsány hang. — Vagy humbug és svindli az, hogy a víznek rádiumtartalma van és Európa legjobb fürdője, vagy humbug és svindli, vagy ha nem az, akkor nekünk, asszonyoknak is jogunk van hozzá. Nem lehet minket kizárni belőle. Ilyen barbárságba nem nyugszunk bele!

És körülvettek és zúgtak a fülembe és kértek, könyörögtek, hogy írjak és írjak és írjak! Az Est ne engedje ezt! Az Est álljon mellénk!

Mit tehettem egyebet? Meg kellett ígérnem, hogy írni fogok, még abban a valószínű esetben is, hogy nem lesz a felszólalásomnak semmi eredménye!

Amit egyszer a nagyurak elhatároztak, azon már bajos változtatni.

De egész délutánon keresztül forrt és háborgott az indulat a fürdőben. Ez volt az utolsó péntek délutánja az asszonyoknak, amikor a Rudasban fürödhettek és ez is elveszett számukra, mert keserűségükben elfelejtettek mindent és csak arra az igazságtalanságra gondoltak, amit elkövettek ellenük.

A végén pedig, amikor elhagyták a fürdőt, mikor a személyzet és a vendégek közt a közös balsors ledöntött minden válaszfalat, így búcsúztak a hölgyek az asszonyoktól:

— A viszontlátásra, csak azért is! Itt fogunk még találkozni, ne féljenek maguk! Nem hagyjuk mi annyiban a dolgot!

A lépcsőn együtt jött le velem, *B.-né*, egy városi tanácsnok felesége, akivel évtizedes együttfürdőzés után tegeződési viszonyba jutottam, anélkül, hogy közelebbről ismernők egymást. Hogy úgymondjam, víz- és gőz-társakká lettünk az évek folyamán.

— Te, aztán nehogy füled mögé tedd a dolgot! Én is beszélek az urammal, hátha tehet valamit, bár a férfiak mind mulyák, pláne ha a fölebbvalóikkal állnak szemben. De az én nyelvemre ugyan nem fognak csomót kötni!

Ezt a kijelentést el is hittem neki. Nem olyan asszony, aki csomót hagy kötni a nyelvére.

Én pedig — nos igen — álltam szavamnak és megírtam ezt a cikket, hogy lássák, nem hagytam cserben az asszonyok ügyét, mint ahogy egész életemen át és minden könyvemben mindig, amennyiben nekik volt igazuk, pártjukat fogtam és mellékük álltam. A polgármester urat pedig külön is megkérem: szívlelje meg ezt a dolgot! Nem ér meg az a három délután a városnak annyit, amennyit neki ártani fog az, amit az asszonyok róla gondolnak s amit titokban neki kívánnak, ha csakugyan be engedi záratni a fürdőt. Ha sokallja a három délutánt az asszonyoktól, — nem bánom, adjon nekik csak kettőt! Sőt — a legvégsőkig elmegyek az engedményeimben. Adjon nekik a hat délután közül csak egyet, ami egészen az övék! Ennél kevesebbet már nem lehet tenni a szegény, elcsigázott idegzetű, dolgozó asszonyokért! De ehhez joguk van, ezt a polgármester úrnak is el kell ismerni! És egy kis gavalléria sohasem árt az asszonyokkal szemben. Ez mindig meghozza a maga gyümölcsét. S az ember sohasem tudhatja, mikor veszi hasznát valamely jócselekedetének...

Hát gondolja meg mégegyszer, polgármester úr, mielőtt az asszonyok orra elől végleg becsukja Budapest legjobb fürdőjének kapuját!

Hosszú idő óta fekvő betegek a természetes »Ferenc József« keserűvizet nagyon szívesen iszszák és annak gyors, biztos és mindig kellemes hashajtó hatását általánosan dícsérik. Az orvosok ajánlják.

Középeurópa nagy gazdasági összefogásának előkészítése lesz a bécsi hármas találkozó

Római hír: „Rómában, Bécsben és Budapesten sokfelől diplomáciai felvilágosításkérés folyik"

Bécs, szeptember 21.

A *Reichspost* római levelezőjének hosszabb beszámolóját közli a bécsi hármas értekezletre való előkészületekről.

— Rómában nem nagyon tartják valószínűnek, — mondja a cikk a többi közt — hogy a bécsi külügyminiszteri értekezlet *október második fele előtt* egybeülhet; különösen azért sem, mert *jelenleg Rómában, Bécsben és Budapesten sokfelől diplomáciai felvilágosításkérés van folyamatban,* ami remélhetővé teszi a Dunavölgyében érdekelt államok *új építő együttműködését.*

Olasz gazdasági körökben újabban kijelentik, hogy a bécsi értekezlet súlypontja *gazdasági téren lesz,* azaz pontosabban *Közép-Európa nagy gazdasági összefogásának előkészítésében.* Mussolini európai terve szerint, amelyhez teljesen hozzájárul a két másik szerződőtárs, az európai béke csak **úgy lehet tartós, ha alátámasztják kézzelfogható** tényleges érdekekkel, a kereskedelem és ipar, a pénzgazdaság és az idegenforgalom tényezőivel.

Báró Neurath vasárnap két óra hosszat tanácskozott Kánya külügyminiszterrel

(Saját tudósítónktól.) Báró *Neurath* német birodalmi külügyminiszter vasárnap délben meglátogatta *Kánya* Kálmán külügyminisztert s kétórás megbeszélést folytatott vele. *Kánya* vasárnap estebédet adott Budapest német vendége tiszteletére.

Neurath hétfőn reggel megkoszorúzta a Hősök emlékkövét, azután a Hősök temetőjébe autózott, ahol koszorút helyezett a világháború német halottainak sírjára. Délután *Kotze* kabinetfőnök társaságában autón Gödöllőre ment, ahová *Horthy* Miklós kormányzó *vadászatra* hívta meg. A vadászaton *Mackensen* követ is résztvesz.

Tornyay János festőművész halála

Tornyay János festőművész vasárnap délután budapesti műtermében, hosszas betegeskedés után meghalt. A hatvanhétéves művész halálával nagy és súlyos veszteség érte képzőművészetünket, amelynek Tornyay — kiváltkép mint a magyar tájképfestés egyik reprezentatív mestere — kiemelkedő s méltán megbecsült értéke volt.

Tornyay János Hódmezővásárhelyen született 1869-ben, egyszerű, szegény földművescsaládból. Már serdülő gyerekkorában festői hajlandóságot árult el és csakhamar komolyan tanulni is kezdett. Előbb Budapesten, *Székely* Bertalan mellett, majd a párizsi Julian-iskolában, ahonnan *Munkácsy* fogadta műtermébe a tehetséges, fiatal művészt. Később Tornyay meghitt barátja lett a világhírű magyar mesternek, aki sötét, meleg tónusokba ágyazott képével döntő befolyást gyakorolt egész művészi alakulására. Eleinte főkép a tanyai népélet motívumai érdekelték s széles színfoltokba tagolt, tisztán komponált vásznai ennek az akkor divatos műfajnak maradandó értékei közé tartoznak. Tehetségének igazi summáját azonban alföldi tájképei adják. Ezeknek borongó, mély hangulatai legjelentősebb tájképfestőink első sorában jelölik ki helyét. Méltán tüntette ki őt 1934-ben a Szinyei-Merse-Társaság a tájképfestés nagydíjával.

Tornyay nem érvényesült könnyen, később is, amikor már hivatalos részről is megkapta az elismerést, igen szűkös anyagi viszonyok közt élt Hódmezővásárhelyen. 1933-ban állami aranyérmet nyert, szülővárosa pedig havi százpengős életjáradékot biztosított számára. Tornyay János — aki négy év előtt nősült meg — már hosszabb ideje betegeskedett. A tél folyamán eltörte a lábát, a törés nem gyógyult be s ágyhoz kötötte a fizikailag legyöngült művészt, aki közben tüdőgyulladást kapott, majd súlyos vesebajt. A hódmezővásárhelyi közkórházban feküdt, ahonnan két hét előtt hozta fel saját kívánságára a felesége Budapestre, hogy itt eredményesebb gyógykezelésben részesülhessen. A nagybeteg művész azonban, mikor megérkeztek, nem akart bemenni a Pajor-szanatóriumba, hanem csak Horánszky uccai régi műtermébe kívánkozott. Itt, ebben a szegényes, szinte kifosztottan üres műteremben halt meg vasárnap délután két órakor Tornyay János, özvegyét teljes nyomorban hagyva hátra. A főváros díszsírhelyet ajánlott fel s saját költségén — esetleg a Képzőművészeti Társulattal együtt — gondoskodik a kiváló művész temetéséről, amelynek időpontját még nem határozták meg.

Tornyay János halála általános, mély részvétet keltett az egész magyar művészvilágban.

A szocialisták győztek a svéd képviselőválasztásokon

Stockholm, szeptember 21.

A képviselőválasztások eredménye a következő:

A szociáldemokraták a 230 mandátum közül 112 mandátumot szereztek meg; a szocialista Kilbom-pártra 6, a kommunistákra 5 mandátum esett, úgyhogy *a szocialista és kommunista pártoknak többségük van az új svéd képviselőházban.* A konzervatív párt 44, az agrárpárt 36, a néppárt pedig 27 mandátumot kapott.

Minthogy a legutóbbi választásokon a legtöbb szavazatot a szociáldemokraták kapták, valószínűnek látszik, hogy a jelenlegi agrárpárti kormányt *szociáldemokrata kormány fogja felváltani. Pehrsson* miniszterelnök sajtónyilatkozatában megállapítja, hogy az agrárpárt megtartotta eddigi arányát, sőt a ráesett szavazatok száma még növekedett is. Mindamellett elismeri, hogy a szociáldemokraták is elérték céljukat és így *kormányváltozásra kerül a sor.* A politikai helyzet egyelőre meglehetősen tisztázatlan.

Uj rulettklub nyilt az Erzsébet körúton

(Saját tudósítónktól.) Vakmerő klubalapítás híre terjedt el hétfőn a fővárosban: a rulettjáték és a hazárdkártyajáték ellen indított belügyminisztériumi és rendőri hadjárat kellős közepén *rulettklub nyilt* az Erzsébet körúton. Egy magánlakásban állították fel a rulettasztalt, amely lényegesen különbözik a többi rulettől. Nem egyméteres rulettgép forog itt a zöld asztal közepén, hanam egy *miniatűr készülék.* A kártyavilágban titkolják, hogy *ki áll az új alakulat hátterében,* csak annyit tudnak a játékosok, hogy az új rulettbarlang vezérkara rendkívül *megrostálja a játékra jelentkezőket.* Öt-hat embernél többet egyszerre nem engednek be a szobákba, mert úgy tudják, hogy *a rendőrség már tudomást szerzett az új alakulásról* és szinte minden órában várják a detektívek *razziáját.*

Az új rulettbarlanggal együtt most már az Erzsébet körúton *három rulettklub* működik. Az egyiknek egy volt mulatóhelytulajdonos a főnöke, aki finanszírozója volt a hat bezárt kártyakaszinó egyikének. Három rulettbarlang bankárai fosztogatják most az Erzsébet körúton a könnyen nyerhető pengőkért jelentkező játékosokat.

Éjféli ultimátum Bilbaónak és Santandernek

A felkelők jelentése szerint Malaga kormányzóját agyonlőtték, Katalóniában terjed a lázadás, Azana a kommunisták foglya

Madrid jelentése szerint Salazar volt minisztert halálra ítélték, a talaverai szakaszon visszavonultak a felkelők — Ellentétes jelentések az Alcazar sorsáról

Hendaye, szeptember 21.

(A Pesti Napló külön tudósítójának jelentése.) *(United Press.)* A nemzeti csapatok parancsnoksága *ma éjfélig hosszabbította meg a Bilbaónak és Santandernek elküldött ultimátumát.* Ha ma éjjel 12 óráig e két város védői nem adják meg magukat, akkor *a nemzetiek megkezdik a támadást.*

A felkelők jelentik:

Rabat, szeptember 21.

Mint a szevillai rádióállomás jelenti, *Malaga polgári kormányzóját,* aki el akart szökni a városból, zavargás során *agyonlőtték.*

Az Orio-völgyben elfoglaltuk azokat a magaslatokat, amelyek a vasútvonalak felett uralkodnak. A toledói arcvonalon elfoglaltuk Santa Olalát, úgyhogy *a felkelők 80 kilométerre állnak Madridtól.* A marxisták jelentős veszteségeket szenvedtek. Huesca körül az ellenfélnek hétfőn *500 halottjuk volt.* A felkelők elfoglalták Ibiza szigetét, ahol lelkesedéssel fogadták őket. A védőmilícia a sziget belsejébe menekült. Barcelonában erős ellentétek vannak a vezetők között. Az andalúziai arcvonalon Ronda mellett *a marxisták mintegy 700 embert veszítettek.* Malagában két nap óta tengerészek és anarchisták uccai harcokat folytatnak egymással. Lisszaboni jelentés szerint *Madrid helyzete kétségbeejtő.*

A nemzeti csapatok főhadiszállásáról származó jelentés szerint a Velasco ágyúnaszád két halászhajó segítségével Cabo de Penas előtt *elsüllyesztette a kormányhajóraj B. 6. nevű tengeralattjáróját.*

A Companys elnök ellen irányuló lázadás most már egész Katalóniára átterjedt.

Mint a tetuani rádióállomás jelenti, Madridból érkező újabb jelentések megerősítik azt a hírt, hogy *Azana köztársasági elnök a kommunisták foglya.* Azana elnököt csak a kommunisták külön engedélyével lehet meglátogatni. Több baloldali köztársasági párti személyiséget, aki erőszakkal akart bejutni az elnöki palotába, *a kommunista őrség lemészárolta.*

Madrid jelenti:

Madrid, szeptember 21.

A néptörvényszék *Salazar* volt radikális minisztert *halálra ítélte.*

A kormány megcáfolja az egyik angol lapnak azt a hírét, hogy *Barcelonába kétszáz szovjetrepülőgép érkezett.* s hogy azok közül huszonötöt már átszállítottak Madridba.

A hadügyminisztérium hétfőn délután három órakor a következő rádióközleményt hozta nyilvánosságra:

Az északi hadszintéren hétfőn reggel *hét kormánypárti repülőgép bombákat vetett Oviedóra* és szétrombolta a felkelők egyik ütegét. A polgári kormányzóság épülete kigyulladt.

Az aragoniai hadszíntéren a köztársasági csapatok tizenöt kilométernyire nyomultak előre. Közben hét géppuskát és huszonnégy puskát zsákmányoltak.

A déli harctéren a montorói szakaszon (Cordoba tartományban) a kormánycsapatok két lőszerrel megrakott társzekeret zsákmányoltak és két foglyot ejtettek. A talaverai szakaszon a felkelők repülőgépek támogatása mellett heves támadásokat intéztek. *A felkelők most visszavonulóban vannak.*

Barcelona, szeptember 21.

Megcáfolják azt a külföldön elterjedt hírt, hogy Companyst meggyilkolták. Megcáfolták azt a hírt is, hogy Barrera volt katalán miniszterelnök, továbbá Gassol oktatásügyi tanácsos és Villalba ezredes külföldre menekült.

Harc a toledói Alcazarért

Toledó, szeptember 21.

(United Press.) Az Alcazar romjai alatt a hős kadettek még mindig kitartanak, pedig ma virradat óta *24 centiméteres mozsarakkal lövik a vörösök a sziklába vájt állásokat.* A milicia parancsnoka az *United Press* tudósítója előtt kijelentette, hogy a tüzérség szünet nélkül addig fogja lőni a kazamatákat, amíg egyetlen élő ember lesz bennük. Madridból egyébként ma teherautókon *újabb munkáscsapatok érkeztek az Alcazar körül elsáncolt milicia megerősítésére.*

Párizs, szeptember 21.

A Liberté jelenti Lisszabonból: A Diario da Mancha című lap megbízta talaverai tudósítóját, hogy szerezzen megbízható értesüléseket az *Alcazar pusztulásáról* szóló hírekkel kapcsolatosan. A tudósító beszélgetést folytatott *Franco* tábornagy szárnysegédjével, *Salgrado* őrnaggyal.

Aki a vár pusztulásáról beszél, mondotta mosolyogva a szárnysegéd, az nem ismeri a helyzetet. *Az egész várost levegőbe kellene röpíteni ahhoz, hogy a fellegvár is elpusztuljon.* Egyébként repülőgépeink elrepültek az Alcazar felett és *semmi rendellenességet nem* tapasztaltak. A valóság az, hogy a kormánycsapatok ismételten támadást intéztek az Alcazar ellen, a fellegvár védelmezői azonban a támadást mindig visszaverték. *Az alcazari hősök tartani fogják magukat mindaddig, míg a déli haderők Toledóhoz nem érkeznek.*

Trockij Barcelonába megy

Párizs, szeptember 21.

A *Matin* hendayei jelentése szerint megerősítik azt a hírt, hogy *a katalán kormány engedélyt adott Trockijnak a Barcelonában való letelepedésre. Trockij rövidesen Barcelonába érkezik.*

Nagyarányú fegyverszállítás volt készülőben Belgiumból Spanyolországba

Brüsszel, szeptember 21.

A brüsszeli ügyészség a Huesca spanyol kapitány elkallódott aktatáskájában talált iratok alapján erélyes nyomozást indított a tervbevett spanyolországi fegyverszállítások ügyében. *A Huescával összeköttetésben álló egyének lakásaiban és raktáraiban házkutatásokat tartottak,* amelyeknek során revolvereken és pisztolyokon kívül újabb fontos okiratokat foglaltak le. Ezekből megállapítható, hogy *nagyarányú fegyverszállítás volt készülőben.* A megrendelt hadianyagok között főleg igen sok géppuska, több páncélos gépkocsi és nagymennyiségű repülőgépbomba volt.

Súlyos közlekedési balesetek a fővárosban és az országban

(Saját tudósítónktól.) Vasárnap és hétfőn több súlyos és halálos autószerencsétlenség történt. Az Erzsébet királyné út és a Hungária körút sarkán a BS 114. rendszámú motorkerékpár összeütközött *Fischer* László igazgató autójával. A kerékpárt *Kiss* Ferenc szabómester vezette, mögötte *Dékány* László szabósegéd ült. Mindketten lezuhantak az úttestre. Kiss koponyaalapi törést szenvedett és *meghalt.* Dékány is súlyosan megsebesült. — A Magdolna ucca és a Lavotta ucca sarkán a BA 737. rendszámú autó, amelyet *Hercz* Hugó autófuvarozó vezetett, elütötte *Szász* Istvánné 78 éves magánzónőt. Szászné súlyos állapotban került a Rókus-kórházba, Hercz ellen *megindult az eljárás.* — A Bécsikapu téren a BD 147. rendszámú magánautó a lejtős úton *magától megindult* és elütötte *Vaszary* Miksa jószágkormányzó özvegyét, *Kodolányi* János író 14 éves fiát, aki ép figyelmeztetni akarta az autóra Vaszarynét és *Kolozs* Imrénét. — A Baross téren az AO.045. rendszámú autó, amelyet *Bársony* Béla főhadnagy vezetett, összeütközött egy 44-es villamossal. Bársony és a mellette levő *Peterdy* József bankigazgató megsebesült. — Hétfőn reggel a Keleti pályaudvar indulási oldalánál egy 25-ös jelzésű villamos elütötte *Benet* Imre 24 éves napszámost. — A Vámház körúton, a vásárcsarnok előtt, az AA 244. rendszámú autó elgázolta *Prokop* Mária 16 éves leányt, aki kerékpáron haladt. — A Fehérvári út 4. számú ház előtt *Trebitsch* József 24 éves kereskedő motorkerékpárjával felborult és súlyos sérüléseket szenvedett. — Szőny község határában egy motorkerékpár, amelyet *Kosch* Nándor komáromi kereskedő vezetett, összeütközött egy szénásszekérrel. Kosch súlyosan megsebesült, de megsérült *Hainal* Oszkár kereskedőnek a motorkerékpár oldalkocsijában ülő két leánya is. — A veszprémi országúton egy német autó elütötte *Kiss* János ipari kerékpáron haladó feleségét. Kissné a szerencsétlenség helyszínén *meghalt.* — Ugyanitt még egy halálos szerencsétlenség történt. *Fekete* Sándor sofőr teherautójával elgázolta *Fadik* Sándor szapári gazdálkodót, aki sérüléseibe belehalt.

Hétfőn este egy motorkerékpár és villamos összeütközése következtében megsérült *Nagy* József fodrász, *Buda* Lajos fővárosi altiszt és *Pallós* János gyári munkás. A három ember a József körút felé igyekezett, velük szembe jött egy 16-os villamos, amely összeütközött a motorkerékpárral. *A motorkerékpár utasai közül Nagy József koponyaalapi törést szenvedett, Buda Lajos és Pallós János nyilttöréseket és belső zúzódásokat szenvedtek.* Mindhármukat a Szent István kórházba szállították a mentők.

Az Arany János ucca 32. számú ház előtt a BO 409. rendszámú kéktaxi elütötte *Propper* Miklós 64 éves kereskedőt, akit súlyos állapotban vittek a Rókusba.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

BÉKÉSMEGYEI
NÉPÚJSÁG

1969 JAN 19

Tornyai János

1021

Száz éve született Tornyai János

Egy évszázada született Tornyai János, Alföld-festészetünk kiváló alakja. Különös fogalma a magyar művészettörténetnek ez a művészeti áramlat. Aki nem ismeri eléggé, azt hiheti, a puszta kizárólagos lefestését jelenti a szó, nyájak, délibábok és gémeskutak képre komponálását. Holott Alföld-festőink talán kevesebbet festették a pusztát, mint azok, akiket nem illetünk ezzel a névvel, témájuk sokkal inkább az Alföld embere volt, mint a táj. S az alföldi ember műveik főszereplője akkor is, ha nincs a képen, ha nagyritkán egy-egy történelmi jelenet, csendélet a képek tárgya. Mert az ottani parasztság szemlélete tette őket azzá, amivé váltak, a nagy indulatok és hatalmas érzelmek, nyomasztó feszültségek és izzó tragédiák elégedetlensége vezette ecsetjüket, nem a táj formái.

Tornyai egész munkásságát meghatározta ez a parasztsággal azonosuló, indulatos szellemi alföldiség. Mintarajziskolát, művészképzőt végzett, Párizsban, Németországban, Itáliában folytatta tanulmányait, mint korának festői, de e sokféle példa közül csak Munkácsy hatott rá Párizsban is — Alföld-képeivel —, s még harmincéves sincs, amikor megtér az Alföldhöz: Hódmezővásárhelyhez.

Az agrárproletár indulatoktól hevülő századvégi parasztváros nemcsak ösztöndíjjal kötötte magához festő-szülöttét: egy életre elegendő indítást adott emberségének, művészetének, festői programot és örök kötöttséget. Első figyelmet keltő alkotása a Juss, jelképe ennek a hűségnek: 1901-ben festette legkorábbi változatát, s a szegényes örökségen ádázul összecsapó parasztindulat szinte egész pályáján végigkísérte, új meg új változatok megfestésére kényszerítette.

Tornyai bejárta a művészi indulat végtelen útjait. A nagy példakép, Munkácsy realisztikus drámaiságától a romantikusan lázadó kötetlenség festészetéhez ért, az elbeszélő pikturától munkássága a türelmetlenül kiáltó, olykor üvöltő harsogásig lendült. A fejlődés állomásait újabb képek jelzik. Szitáló lány, Csizmahúzás, Hurkatöltés — népi zsánerjelenetek az első esztendőkben, a Rákóczi Rodostóban című vászon és a megrendítően szép Nagy Bercsényi Miklós-portré a későbbi korszakban. S aztán alföldi tájak, Gémeskút és Nagyboruló a század tízes éveiben, egészen a bús magyar sorsig. A Bús magyar sors mellékcíme: önéletrajz, és az aszott pusztán bóklászó csontsovány ló kettős jelképe mutatja, mit is jelentett az Alföld és az alföldi téma ennek a mesternek.

Tornyai János művészettörténeti nevezetességűvé tette Vásárhelyt saját festészetével és azzal, hogy művészeti központot szervezet a városban, Endre Béla, Rudnay Gyula — Alföld-festő művésztársai — részére is. Népművészeti alkotásokat gyűjtött és kerámia-műhelyt teremtett (ebből lett a napjainkban mind fontosabbá váló kerámia-gyár), festészetet népszerűsített és közönséget nevelt (így született meg a mai vásárhelyi művésztelep és a mai vásárhelyi értő publikum). S közben élte maga is a vásárhelyiek életét. Nem is a városiakét: egy idő után a tanya vált otthonává, művész létére egy volt a vásárhelyiek közül, s később, amikor elköltözött öreg korára, akkor sem szakadt el a Viharsaroktól.

Élete végén — 1936-ban halt meg — indulatai csendesebbé váltak. Szentendrei korszakában derűsebb szobabelsők kerültek vásznaira, de a foltok tépettsége, a napfény élessége, a formák nyugtalansága régi erőket őrzött. Mindig az Alföld festője maradt Tornyai János.

zs. a.

letek

-őigénye

és villanyszerelő szakmunkásokat, 44 órás munkahét, minden héten szabad szombat. Fizetés megegyezés szerint. Jelentkezés a karbantartó üzem vezetőjénél. Békéscsaba, Kórház utca 1.

A Csongrád—Békés megyei Vas- és Műszaki Nagykereskedelmi Vállalat Telepe, Békéscsaba, Szerdahelyi út, felvételre keres férfi segédmunkásokat, valamint közgazdasági érettségivel rendelkező gyors- és gépírót.

A békéscsabai Óra- és Ékszerbolt órást keres.

A békéscsabai KNER Nyomda azonnali felvételre keres 5 éves gyakorlattal rendelkező

géplakatos szakmunkásokat,

valamint egy fő szakvizsgával rendelkező

fűtésszerelő-kezelőt.

Jelentkezni:
KNER NYOMDA,
Békéscsaba, Lenin út 9—17.

A BÉKÉSCSABAI HŰTŐHÁZ

automata mérlegek

A Dombegyházi Petőfi MgTsz keres

építésvezetőt

technikumi végzettséggel vagy mesterlevéllel, beruházási építkezések lebonyolításához.

Jelentkezés levélben vagy személyesen.
Fizetés megegyezés szerint.
Útiköltséget felvétel esetén térítünk.

APRÓHIRDETÉSEK

Adás-vétel

Trabant 601-es 13 600 km-rel, megkímélt állapotban eladó. Békésszentandrás, Tóth. Szőnyegüzem mellett. Telefon: munkanapokon, 9.

Pempős virágpor szépítő, arcránctalanító, fiatalító, erősítő. Dekája 30 forint. Csonki János méhész, Békésszentandrás.

Még nem késő! Rendelje meg szőlőlugas és beltelkes oltványszükségleteit okleveles kertésztől. Abasár, 52.

Nagyobb mennyiségű paprikapalánta kapható. Gyula, Rákóczi F. u. 21.

1000-es **Wartburg** jó állapotban eladó. Kardoskút, Ady sor 6 szám.

Hatéves kisfias **tehén** eladó. Orosháza, Gizella utca 14 sz.

150 kilós hízó eladó. Telekgerendás, Tanya 483. Botyánszki János.

Harisnyaszem-felszedő gép eladó. Békéscsaba, Felsőkörös sor C/2. III. 16.

Szép szoba-, konyhabútor, kombinált és más szekrények, kis és nagy asztalok, varrógépek, rekamié, fotel, szezlon és sok mindent eladok és veszek. Békéscsaba, Fiumei u. 34/b. Téglagyár mellett.

Használt hálószobabútor eladó. Megtekinthető: Békéscsaba, III Lázár utca 5 alatt.

CH-s rendszámú 1000 Wartburg

Eladó Orosházán, Csizmadia Sándor utca 67 számú **ház.**

Eladó Orosházán, Pacsirta utca 7/c számú **ház.**

Eladó Orosháza, Hajnal utca 13/a számú 3 szoba, összkomfortos **ház** beköltözhetően. Ugyanott jó állapotban levő német konyhabútor és villanytűzhely is eladó.

550 négyszögöles **porta** eladó Bónumban, Mihály kertésszel szemben. Érdeklődni: Orosháza, VIII. ker., Zalka Máté utca 2.

Házrész sürgősen eladó elköltözés miatt, fizetési kedvezménnyel, Orosháza, Csizmadia Sándor utca 49.

Utcai kétszobás, mellékhelyiséges, vízvezetékes házrész eladó. Békéscsaba, IV., Fürst Sándor utca 17. Zsíros.

Szétszedhető garázs lebontással eladó. Érdeklődni: Békéscsaba, Tanácsköztársaság útja 39. Fodrászüzlet.

Ház eladó. Békéscsaba, I., Szemere utca 12. Részben beköltözhető, Érdeklődni: Bartók Béla utca 40.

Békéscsaba, Áchim utca 12 számú ház középső egyharmad része eladó. Érdeklődni: hétköznap 5 után, vasárnap egész nap.

Fél ház 200 négyszögöl telekkel, azonnal beköltözhetően eladó. Békéscsaba, VI., Szilágyi Dezső utca 5.

Kétszobás utcai házrész eladó. Békéscsaba, Kazinczy utca 20.

Ház sürgősen eladó, 300 négyszögöles telekkel. Pusztaottlaka, [illegible] u. 20.

beköltözhetően

Tornyay János

Bíróság elé került Tornyai János végrendelete

Érdekes pörök az elhalt festőművész képei körül — Mári házvezetőnő, az őstehetség

(Saját tudósítónktól.) Mióta *Tornyai* János jeles festőművészünk a kerepesi temetőben alussza örök álmát, *Hódmezővásárhely városa és a művész özvegye között* megszakítás nélkül folytak a tárgyalások, hogy a nagyértékű művészi hagyaték körül keletkezett bonyodalmakat békés úton megoldják. A tárgyalások azonban eredménytelenül végződtek: *mindkét fél mereven ragaszkodik egymással ellentétben álló felfogásához.* Úgy a festő szülővárosa, mint özvegye *Tornyai rendelkezései alapján magának követeli hátrahagyott összes képeit, amelyeket kétszázezer pengőre becsültek.*

Többen közbeléptek már, hogy az ellenfelek között békét teremtsenek, de nem sikerült és most *Tornyai bonyodalmas hagyatéki ügye — bíróság elé került.* Két igénypör indult meg.

Amikor *Tornyai* megmaradt képgyüjteményét halála után áttanulmányozták, meglepetéssel állapították meg, hogy benne *jócsomó festmény* szerepel, amelyek nem a művész alkotásai. Ezek kétségtelenül ügyes képek, de már első pillanatra mutatják, hogy *valami tehetséges dilettáns ecsetje alól kerültek ki.* Hamarosan fény derült a képekre. A festőművésznek — amikor Hódmezővásárhelyen magánosan élt — volt egy *Mári* nevű házvezetőnője, akiben *Tornyai őstehetséget fedezett fel és ecsetet adott a kezébe.* Az egyszerű nő azután, amíg a művész szolgálatában állott, gazdájának útmutatásai szerint *mintegy kétszáz érdekes tájképet hozott létre.* Ezek a képek Tornyai birtokában maradtak és ma is az ő képgyüjteményében szerepelnek. Az eddig titokban szereplő *Mári asszony* azonban, aki családja körében ma is Hódmezővásárhelyen él, most igénykeresettel lépett elő, azt vitatva, hogy ő a képeit csak megőrzésre hagyta mesterének lakásában és azokat magának visszakövetelí. A Mári-képek kiválogatása folyamatban van.

Érdekes jogi csatákra van kilátás abban a másik pörben is, amelyet *Tornyai özvegye most Hódmezővásárhely közönsége ellen* a szegedi törvényszéken indított.

Keresetében azt az álláspontot foglalja el, hogy a művésznek szeptemberben a hódmezővásárhelyi kórházban dr. *Széchenyi* István közjegyző előtt keletkezett ajándékozási szerződése és végrendelete a régebbi ajándékozási szerződéseket megsemmisítette és így *szülővárosa a művészi hagyatékra jogot nem formálhat.* Szerinte boldogult férje valamennyi festményének tulajdonjoga őt illeti meg és egyedül ő hivatott kijelölni azokat a képeket, amelyeket a hódmezővásárhelyi múzeum részére átenged. Igénykeresetét *százötezer pengő erejéig indította és Hódmezővásárhelytől ötszázkét darab festményt követel vissza,* amelyek akkor jutottak a város birtokába, mikor ő férjétől különváltan Budapesten élt.

Az özvegy keresete érdekesen nyit utat a felmerült bonyodalmak méltányos rendezésére is. Kijelenti, hogy — bár férjének rendelkezéseit feltétlenül érvényeseknek tartja, mert *Tornyai közjegyző előtt teljesen ép elmével végrendelkezett és utolsó pillanatáig öntudatánál volt* — mégis számítva az esetlegességekre, ha a bíróság a szeptemberi közokiratokat bármily okból nem fogadná el — ez esetben *maga részére Hódmezővásárhely városától havi négyszázötven pengő életjáradékot kíván.*

A megindult eljárásnak most legelső feladata annak megállapítása, hogy *Tornyai teljes művészi hagyatékának hollétét földerítse.* Amikor a művész kevéssel halála előtt képeinek eltűnési ügyében bűnvádi feljelentést tett, ebben *ezerharminc festményt és hatszáz darab művészi rajzot* sorolt fel. Bár a kutatás folyamán a keresett festmények jobbára előkerültek, mégis a leltározott képgyüjteményből ma is *sok értékes darab hiányzik.* A hiányzó festmények között szerepel *Tornyai* két leghíresebb alkotása — a világsikert aratott *Madonna* és az aranyéremmel kitüntetett *Tavaszi vihar.* Ezeknek a nagybecsű képeknek máig sem tudtak nyomára akadni. A nyomozás szorgalmasan folyik.

Ha nem ak
csolatát —
hálóval fo

Előbeszédként

Kedves olvasó, kinek van vagy volt kutyád, most légy szíves és teledkezz meg néhány percre elemiiskolai ábécéskönyvedről, amely először rög-

becezés volt ezen út számára.

— Szóval, megismétlem nem kellemes dolog sintérnek lenni — folytatja az igazgató úr. — A közönség nagy része sajnos, nagyon ellenségesen viselkedik az embereink ellen. Holott a sintéreket szeretni és pártfogolni kellene minden értelmes embernek, mert ők a pesti polgár egészségét védik. Tessék velem körüljönni a telepen, majd elmagyarázom, hogy milyen fontos a mi zavartalan működésünk.

— Igazgató úr... már megszokta ezt az... illatot?

— Igen, igen. Alapjában véve nem is olyan tűrhetetlen. Először megmutatom önnek büszkeségünket, a megfigyelőt. 1929-ben építettük. Teljesen modern épület. A befogott veszettséggyanus

Tornyay János

NEMZETI UJSÁG 936. IX. 22

MEGHALT TORNYAY JÁNOS, AZ ALFÖLDI ÉLET NAGY FESTŐJE

Munkácsy nagy hagyományainak egy késői őse, az alföldi magyar élet jellegzetességeinek, a magyar táj bensőséges lirájának s a parasztzsánerek eredeti tipusainak, s a tanyavilág érdekes szineinek és jeleneteinek ihletett ábrázolója dőlt ki váratlanul az élők sorából. *Tornyay* János festőművész vasárnap délután 67 éves korában meghalt. Tornyay művészetének a sziv adott belső izzást. Nemcsak a festő képzeletét kötötte le az, amit vásznain annyi erővel és bensőséggel jelenitett meg, hanem hozzánőtt egész lelkével.

Tornyay ott nőtt fel azon a hatalmas rónaságon, azok közt a tanyaházak közt, azok alatt a kósza felhős hatalmas égdarabok alatt, azokban az egyszerü parasztszobákban, amelyeket képein megcsodálhattunk. Hódmezővásárhelyen született. Paraszt emberek gyermeke volt. De már korán mutatkoztak benne a festő tehetség jelei s hamarosan felkerült Budapestre. Tanulmányait a Mintarajziskolában kezdte először mint *Székely* Bertalan, majd mint *Greguss* János növendéke. A tanulási vágy — mint abban az időben legtöbb fiatal művészünket — őt is Párisba vitte. Itt *Munkácsy* Mihály, az akkor már világhirü magyar mester, aki felismerte benne a nagyrahivatott tehetséget, fogadta tanitványai közé. Munkácsy nagy hatással volt a fiatal festőre, aki ettől a hatalmas szellemtől tanulta el az ecsetkezelés bámulatos finomságait. Munkácsy, aki nagyrabecsülte *Tornyay* János képességeit, a tanitványt később benső barátságába fogadta s Tornyay is hü maradt nagy mestere hagyományaihoz.

Tornyay pályája azonban bár korán jó sinekre futott, mégis jóideig küzdelmes maradt. Itthon, az uj irányok tülekedésének csatazajában elveszett az ő csöndes, bensőséges pikturája és csak később ismerték fel, hogy a magyar táj szépségének, a magyar zsánerképnek milyen költői fütöttségü mestere Tornyay s menynyire eredeti és egyéni utakon járó Munkácsy nagy hagyományainak a belső izzásu sötét tónusok folytatása alapján is. Végül mégis kiküzdötte a teljes elismerést és megkapta az állami nagy aranyérmet is. 1934-ben a Szinyei-tájképnagydijjal tüntették ki. Szülővárosa, Hódmezővásárhely évi 1200 pengős tiszteletdijat szavazott meg neki. A Szépművészeti Muzeum is vásárolt tőle. *Édesapám szobájában* cimü képe egyik értékes darabja a Szépművészeti Muzeum magyar gyüjteményének.

Tornyay az utóbbi időben sokat betegeskedett, de hogy betegsége gyorsan ilyen tragikus fordulatot vesz, arra senki sem számitott. A művész néhány hét előtt Hódmezővásárhelyen lábtörést szenvedett. Régi vesebaja is kiujult s a betegség ágyba döntötte. Felesége erre Budapestre szállittatta s ugy volt, hogy itt műtétnek vetik alá. Erre azonban nem került sor, mert a művész vasárnap délután Horánszky-utcai lakásán elhunyt. Szülővárosa, Hódmezővásárhely azzal a tervvel foglalkozik, hogy nagy fiának legszebb alkotásaiból külön Tornyay-muzeumot létesit s a képek megvásárlásával a művész sulyos anyagi gondok közé jutott özvegyén is segit.

déki pénzintézeteknek nemcsak a visszleszámitolt váltók után, hanem az egész váltóállomány után befolyó törlesztések 15 százalékát az igénybe vett visszleszámitolási hitel törlesztésére kell forditaniok. Amikor ezt a határozatot hozták a visszleszámitolással foglalkozó fővárosi intézetek, *elvileg* azt is kimondották, hogy az ily módon visszafizetett összegeket a *megrögzitett hitelkereten belül ismét a vidéki hitelszervezet rendelkezésére bocsátják,* ha a vidéki intézetek megfelelő váltóanyagot nyujtanak be.

Alig mult el három hét ennek az uj rendnek az életbeléptetése óta és a vidéki pénzintézetek máris annak a tendenciának érvényesülését vélik felismerni, hogy *a visszleszámitoló fővárosi nagybankok az ily módon törlesztett összegeket nem fogják a vidéki hitelszervezet számára visszafolyósitani.* Az ujabb hitelek engedélyezésénél a fővárosi nagybankok *olyan szigoru feltételeket* állapitanak meg, amelyeknek a vidéki intézetek nem tudnak megfelelni.

Ennek felismerése a vidéki pénzintézetek vezetőiben felkeltette azt a kérdést, hogy mi fog történni akkor, ha a

hitelkeretnek ily módon való csökkentését pótolni lehetne. Eppen ezért a vidéki pénzintézetek vezetőinek körében felmerült az a gondolat, hogy ezeket a *máris jelentkező bajokat orvosolni kell,* nehogy a vidéki pénzintézetek helyzete sulyosabbá váljon.

A legmegfelelőbbnek azt a megoldást találnák, hogy a *Pénzintézeti Központ* a részjegytőke nagyarányu felemelésével kapjon módot arra, hogy *a kiesett hitelkereteket pótolhassa,* amennyiben a fővárosi nagybankok a hitelkeretek visszaalitásától huzódonának. Amennyiben ezt a tervet az állam pénzügyi helyzete miatt megvalósitani nem lehetne, azt a megoldási módot ajánlják, hogy a *Nemzeti Bank és a Pénzintézeti Központ támogatásával állitsák fel a vidéki pénzintézetek visszleszámitolási központját.* Ennek az uj szervnek alaptőkéjét az összes vidéki pénzintézetek adnák össze saját tőkéik arányában és ennek a szervnek lenne az a feladata, hogy a Nemzeti Banktól igénybe veendő visszleszámitolási hitelkeret segitségével pótolná azokat a hiteleket, amelyeket a fővárosi bankok a vidéki intézetektől megvontak.

Siklós János:

A Juss előtt

A híres Tornyai-kép, a Juss előtt tűnődtünk néhányan, s a kapzsiság lélektanát firtattuk. Ezen a monumentális festményen a kapzsiság pszichológiája mutatkozik, statikusan, az osztozkodás nehéz, verekedés óráiban. Lehet, hogy az nem is szerzési vágy a mai fogalmak szerint, hanem *a szegénység dühkitörése, hasonlatos az éhes, kóbor eb tépő, vicsorgó marakodásához*, amikor az végre valami kis konchoz jut, hogy csillapítsa kutyaéhségét. Szánalmat keltenek a figurák; — a magyar sors szerencsétlensége fölötti borongás üli meg az ember lelkét és erősíti Szántó-Kovács igazának valódiságát.

Ferenc József korának és az utána következő világnak magyar nyomorúsága korbácsolta fel olyan kegyetlen erővel a jussolások körüli reszketést a családokban. Persze a szerzésvágy egyébként az embernek természetes alaptulajdonsága. Most is megvan kivétel nélkül minden épelméjű emberben, csak a társadalmi hatások nem engedik felszínre annyira riasztóan, s most jobbak, kiegyenlítettebbek az anyagi viszonyok. Azért *ma is van erősen ható jussszellem, noha nem létkérdés ez már*, de szülők, testvérek most is egymásba vájják látszólag tiszta körmüket, ha a jussolás érdekében valaminő kis pénzügyi csorbát észlelnek. Azért lett ez a kép ilyen hatalmas, mert örök emberi tulajdonságot örökít meg egy kiemelkedően nagy tehetségű művész ecsetje.

Monumentális művészet nőtt fel Tornyai János munkálkodása nyomán; az alföldi festészet, *amely Szegedtől Gyuláig terjed, vásárhelyi centrumával.* A kifejezés, amely itt értékjelző, úgy érzem, túlzás nélkül. Nemcsak mi, itt élők látjuk így az alföldi piktúra hat évtizedét — múltját és jelenét —, mindazoknak sokat mond e táj képzőművészete, akik a realista irányzat hívei. Sokat mond ez a hivatalos kulturális politika számára is.

Biztos, hogy tisztességes törekvésük, egészséges művészetük elegendő az üdvösséghez. De azért szükség van másra is. Ma is *irányzatok, stílusok, az életlátás kifejezésének sokasága él a művészeti életben*, egymással küzdve szeretnék kivívni önmaguk kizárólagosságát. A realista törekvések kizárólagosságáról tehát nem beszélhetünk, ennélfogva az alföldi festészet irányzata sem élhet meg abból csupán, hogy tisztességes a törekvése, egészséges a művészete.

A különböző irányzatok harcában egy kicsit *mintha szégyenlősen jelentkezne az alföldi festészet*, úgy tűnik, mintha propagálásában, értékeinek mutogatásában túlságosan szerény lenne. Meglepődnek, ha központi művészi körökben vád és bírálat éri őket, *meglepődnek ahelyett, hogy felelnének.* Milyenek a vádak mostanában? Azt mondják, hogy felfogásuk, életlátásuk itt-ott konzervatív. A modern kor új látásmódot és kifejezésbeliséget, új formai eszközöket és megoldásokat kíván, s itt erősen kötődnek az elődökhöz. Kicsit kényelmesnek találtatik ábrázolásmódjuk. Ez lehet vitatéma — és szükséges is vitatkozni —, de *nem egyoldalúan és nem kijelentések alapján; hanem esztétikai, szakmai érvek kétoldalúságával* lehet érdemlegesen polemizálni.

Megütköznek azokon a szakmai fricskákon, vagy vállveregető elnézésen, amelyekkel pesti lapokban találkoznak, mint pl. Dinnyés Ferenc fővárosi kiállítása után. Lokális ízlések és igények megfelelőjeként tartatnak számon — Dinnyésről van szó — arisztokratikus előkelőséggel szóló, a realista festészetet kevésbé méltányoló flaszter szemléletű ítészek fejében. Azt talán szükséges tudni, hogy egy-egy ilyen stilizált lelkű „európainak" *csak szerkesztőségekhez és szalonokhoz és izmusokhoz van köze; de a magyar paraszt és munkás életéről, külső-belső világáról, különösen az alföldi emberről, tapasztalatok, együttélési megfigyelések alapján már nem tud véleményt mondani*, mivel ez az élet nem hasonlít a sterilizált esztétikumhoz. Ezért az alföldi realizmust nem tudják elhelyezni néhányan közülük, saját szubjektív látásmódjuk egyéni skatulyájában. Nem fér bele, mert ez vérbő, gyötrődő, küzdelmes, örömös, keserves élet itten, ahol kenyeret, meg gatyát termelnek, s a maguk módján bánkódnak, vigadnak, élnek, s temetnek.

Ha az alföldi műhely komolyan venné az esetenként tapasztalható sznobisztikus fanyalgást, csak annyit érne el, hogy néhány száz, vagy ezer műértő kegyét próbálná megnyerni, de az alföldi embörét (és hat évtizedes tradícióját) elvesztené. Akkor itt helyben kapná meg a kucsmás parasztembörtől, a ráncos arcú munkástól, hogy „amit csináltak az már nem az én világom." Ez pedig a véget jelentené az alföldi műhely halálát. Na persze erről szó sincs. De *amennyire nem lehet figyelembe venni az arisztokratikus fanyal-*

István miniszter vezetésével az a belkereskedelmi küldöttség, amely Romániában és Bulgáriában választékcsere szerződést kötött, megállapodott a minisztériumok közötti együttműködés kérdéseiben, Szófiában pedig a kormány nevében magyar—bolgár idegenforgalmi egyezményt írt alá. A küldöttséget a Ferihegyi repülőtéren ünnepélyesen fogadták.

— Küldetésünk sikerrel járt, munkánk eredményes volt — mondotta a repülőtéren adott nyilatkozatában a miniszter. — Az 1969. évi választékcsere szerződésekben mind a román, mind a bolgár kereskedelemmel a tavalyinál nagyobb áruforgalmat írtunk elő. Román viszonylatban például egész sor új cikket — elsősorban iparcikkeket, háztartási gépeket, műanyagárukat, háztartási és vegyiárukat — vettünk fel az árucsere-listára. A közt például építőanyagokból, amelyekből a tavalyi mennyiség kétszeresét szállítja a román kereskedelem. Ugyancsak megkétszereződik a ruházati cikkek cseréje. A bolgár árucsere volumenében ugyan kisebb, de jóval meghaladja a tavalyi forgalmat.

— A Szófiában megkötött kormányközi idegenforgalmi egyezmény nagyban erősíti, magasabb szintre emeli a két ország idegenforgalmi szerveinek eddigi kapcsolatait. Elsősorban arra számítunk, hogy Magyarországról az eddiginél többen utaznak Bulgária szép vidékeire, a tengerpartra, a festői hegyekbe. Ehhez az idén kedvező feltételű társasutazásokat, kedvezményes lehetőségeket teremtünk. Számítunk arra is, hogy elsősorban az autós turizmus fejlődésével több bolgár vendég érkezik hazánkba — mondotta egyebek között Szurdi István.

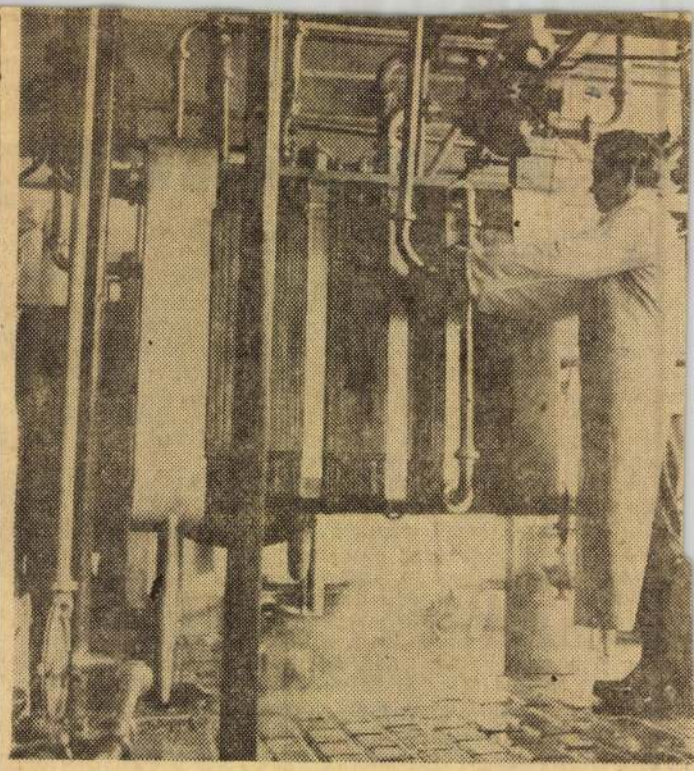

Korszerű pasztőröző A szentesi tejüzemben működi berendezés. Óránként 5 ezer li tejszín fut rajta keresztül. A berendezést Varga Ferenc t

Mai számunk tartalmából:

TUDÓS-PORTRÉ

VITA-FÓRUM

IRODALOM MŰVÉSZET

A JUS ELOT

gást, annyira nem szabad válasz nélkül sem hagyni. Amennyire én ismerem központi lapjaink vezetőit, bármelyikben lehet vitázni, szakmai, esztétikai nézeteket kifejteni. Csak hallgatni nem lehet. *De sajnos még a helyi lapokban sem látni — néha hónapokig — realista művészetünk mellett kifejtett szakmai, esztétikai állásfoglalásokat.*

Úgy tűnik néha, hogy túlságosan érzékenyek vagyunk, s mintha még mindig kísértene egy régebbi félsz: a központi lapokban megjelenő vélemények, a hivatalos kultúrpolitika észrevételét és véleményét jelentenék. Pedig ez már régen nem így van; *egy képzőművészeti írész* véleményéről van szó, s ez a vélemény *egyéni ízlést, tájékozottságot és éleslátást tükröz és nem párt- és állami kultúrpolitikát fejez ki.* A párt nem avatkozik az alkotóműhelyekben folyó esztétikai, formai kérdések vitájába. Éppen ezért az alföldi piktúra mellett szólni, esztétikai nézeteket kifejteni, polemikusan jelentkezni központi lapokban és a helyi újságokban — nélkülözhetetlenül szükséges. Ennek *elhanyagolása lemondás arról a kultúrpolitikai küzdelemről, amely az egész országban a realizmus mellett, más irányzatokkal szemben folyik.*

Sietek eloszlatni azt a hiedelmet, mintha itt Pest és vidék ellentéte jelentkezne. Nem erről van szó. Az alföldi realizmusnak legalább annyi pártfogója van Pesten — hivatalos és szakmai körökben és műértők között —, mint itt, saját környékünkön. De van ellenzője is. S véleményt nyilvánít ez is és az is. Ebből *a küzdelemből nem maradhat ki e műhely szépségét, erényét, törekvését támogató itt élő esztéta, kritikus sem.* Nem elég a szaklapokban fellépni, szükséges az országos napilapokban is „észrevételt" magunkat.

E megjegyzések természetesen nem arra szolgálnak, hogy az alföldi festészetet dicsőítgessük. Megvannak ennek is a gyengeségei, hiszen éppen most látható, érzékelhető változáson megy keresztül a Tornyai-utódok munkája. E változást sürgetni s erről sokat beszélni az alkotó művészek körében szinte napi kötelességünk.

Nem tekinthet úgy senki sem az alföldi piktúrára, hogy valamennyi itt dolgozó művész „egységes nézőpontú". Ahány képzőművész dolgozik Vásárhelyen, Szegeden, vagy Békésben, az voltaképpen *annyi egyéniség; annyiféle életlátást és kifejezőbeliséget hordoz; annyiféle témaválasztás és színkompozíció, annyiféle megoldás Ebben a sokszínűségben, individuumban található meg a tehetségbeli és a mesterségbeli különbség;* az elődök életlátásához való túlzott kötődés; a mai valóság jobb felismerése; az elődök formaeszközeinek nagyobb mérvű felhasználása; a korszerűbb kifejezési formák érdekesebb kezelése, stb. *Az egység itt a világlátásban van; a lar' pour lar' elutasításában; az őrültségig vitt absztrahálás kirekesztésében; az itt élő egyszerű dolgos ember lelkének megkeresésében, megértésében; a velük azonos módú és szintű életmódban; a szocialista rendszer igenlésében; ezekből tevődik össze az alföldi műhely jellegzetessége és nagysága.*

Volna tehát bírálni való e festészetben? Természetesen igen. De nem vállveregető módon és nem a kispolgári kultúrgőg megnyilatkozási stílusában. Ez elviselhetetlen. Viszont a kérdések mélyebb vizsgálatából levont, s megfontolásra ajánlott konzekvenciákat igen ritkán kapják meg az itt élő képzőművészek. (Olyasmire gondolok, mint Erdei Ferenc tette a múlt évi megjegyzéseiben, amikor az alföldi festészet kérdéseivel foglalkozott Vásárhelyen.) Sajnos a helyben élő kritikusok is elég hallgatagok e tekintetben, köti *őket az egy fedél, a személyes barátság* és talán *zavarja őket egy rosszul értelmezett szolidaritás:* mi lesz itt, ha mi is kritizálunk? Ez sajnos, nagy veszélyeket hordozó magatartás. Pedig *az önkontroll szerepét nem lehet sokáig nélkülözni.*

Évek óta érlelődő tartalmi és formai változások jelentkező megnyilatkozásai mutatják, hogy *a paraszti és a munkássors változása nyomon követhető az alföldi képzőművészetben is.* Talán még nem elég magabiztos a felismerés: de észrevehető tematikai bővülés jelentkezik, a látóhatár kitágulása, és ezúton az élet teljesebb érzékelését kifejező képek kerülnek egyéni és közös tárlatokra.

Most *őszinte, megértő és bátorító beszélgetések sokaságára lenne szükség.* S kicsit több lehetőség a kitekintésre: szétnézni külföldön, gyakrabban és alaposabban. S e lehetőség gyarapításában szükséges volna a helyi anyagi támogatást növelni. Tanulmányutak, ösztöndíjak, különböző alapok létesítése nagyon sokat segítene. Állami, gazdasági szervek közreműködése, anyagi támogatása most igen fontos lenne e cél érdekében is.

S talán még sürgetőbb *az alföldi festészet kiállító csarnokának megteremtése:* két megye és Szeged város összefogásával, és más társadalmi erők igénybevételével. A magyar festészet ezen egyedülálló jellegzetes értéke kapna örökös otthont, s ez sok kicsinyes szubjektív ítélkezést eleve megszüntetne.

fűtésre).

fogadóállomás és a gerincvezeték, to-.

nőr kötelessége: az ellenőrzés

1969 JAN 26
Magyar Hirdető
SAJTÓIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
CSONGRÁDMEGYEI
HÍRLAP

hozó — négy — 49 vízmű- választ ala- ló intéző-, s nőrző bizott- yüttesen al- belső ellen- szegedi tár- rtozik ugyan, rsulat együtt ára is mind- tnak igényt. z intéző bi- ıftjuk, akkor jogosult, il- Ezzel azon- A felügyeleti gyi igazgató- ik az úgyne- ellenőrzési evékenységét Hivatal ren- lyozza. Esze- egyszer — , tételes el- célvizsgálatot Ha figyelem- elyi ellenőrző egyet a ta- ıban a másik ıyos mértékig i kérdések- mondanunk: ıki — legyen sikkasztó — tne a társu- ett...

A legszilárdabb védelem is kaphat persze gólt. A legbiztosabb páncélszekrényből is lehet lopni. Különösen, ha valaki fedezi a rablót, míg a zárral babrál!

A „totális ellenőrzés" eredménye

Szakemberek és laikusok számára egyaránt érthető, hogy nagyobb pénzössszeg szerzéséhez a földeáki Pappné módszere az egyedül üdvözítő. (Ismertetésétől mos eltekintünk.) Hat évvel ezelőtt ugyanígy vágott eret a társulat bankszámláján a békésszentandrási könyvelő. Nem túl gyakori tehát a módszer alkalmazása. Önmaga és a társulatok sok ezer tagjának megnyugtatására az igazgatóság mégis elrendelte az úgynevezett „totális ellenőrzést". Ez annyit jelent, hogy az ellenőrző osztály mind a 49 társulat dokumentációs anyagát megvizsgálta ebből a szemopntból. Visszamenőleg — alakulásuk évéig. Ami igazán megnyugtató: hasonló bűncselekmények vagy bármilyen szempontból gyanúsnak látszó szabálytalanságnak nyomát sem találták. Bizonyítva látszik tehát a feltételezés: a földeáki eset csupán elszigetelt, egyedi jelenség volt. Szerencséten véletlen, hogy olyan emberek találtak egymásra, akiket rabul ejtett a gyors- és könnyű pénzszerzés nagy lehetősége. Tanulságot azonban bőven szolgáltat ez a véletlen. Az általunk széditőnek nevezett, abszolút biztosnak látszó ellenőrzési rendszer betonfalát is megmászhatják tehát vakmerő tovajok? Mert ez történt. Túl sokan mentek el szótlanul a nyilvánvaló bűncselekmény mellett. Olyanok, akiknek nem csupán joga, hanem kötelessége lett volna ellenőrizni. Nem mondhatjuk, hogy nem volt mit észrevenni, hiszen már a felderítés előtt egy évvel 60 ezer forintnál tartott a „számla".

A tagság bizalma kötelez

Pillanatig sem lehet kétséges, hogy a bíróság megalapozott, megfelelően dokumentált bizonyítékok alapján hozott ítéletet. Enyhén szólva különös az a vita, amely jogászok és számviteli szakemberek között zajlott az úgy kapcsán. Azt mérlegelni, hogy az ellenőrzés kinek kötelessége inkább és kinek jobban — a lényeg szempontjából majdnem közömbös. Igaz, hogy a felügyeleti szerv ellenőrzéseit az OVH rendelete pontosan meghatározza. De: ha a felügyeleti szerv az intő példa után jogosultnak érezte magát a totális
vánvaló
bűncsele
Igaz, h
szerveze
megbíz
számlák
egyezte
— min
dekelt
képpen
ha rendellenességet tapasztal.

Az önállóságot élvező társulatok intéző- és ellenőrző bizottságai sem állnak mindenütt hivatásuk magaslatán. Többen valami tiszteletbeli másodállásnak tekintik beosztásukat, amelyet elég csupán betölteni. A felügyelethez érkező jelentések között találtunk néhány felületességről, nemtörődömségről tanúskodó példát. Az ellenőrzések formalitását is több esetben megállapították. Mintha valóban csupán szívességből tennének valamit egyesek a társulat érdekében. Pedig nem erről van szó. A társulatok — anyagi erejükhöz mérten — megfelelő tiszteletdíjat adnak a bizottsági tagoknak Hogy mást ne mondjunk: egy ellenőrzésért 125 forint jár.

A vízműtársulatok vagyona csoporttulajdon. Legmagasabb szerve a taggyülés, vagy küldöttgyülés. Nem szabad azt gondolni, hogy a felelősségből reá semmi nem tartozik. Választásakor, beszámoltatásakor a legmagasabb fórum is legyen körültekintő, és határozott! Saját nyugalma és a közös vagyon védelme kötelezi erre.

A. I.

TORNYAY JÁNOS festő

KIÁLLITÁSA.

Ngs.
Dr. Takács Zoltán Urnak,
író

Nyomtatvány

Budapest
Városliget.
Szépművészeti Múzeum.

MARTÉLY
917 JAN 28 10
5 2

Hódmezivásárhely (?)

Ára 40 fillér.

E katalogus
Kölcsön adtam
Bodnár Ernőnek
Verespálné utca
36

Szabadban ugyanez a
Kiállitás nagyjaban
ugyanezzel a katalogussal

A VIDÉKI TÁRLATOK.

(Irta LYKA KÁROLY.)

Eljött az ideje annak, hogy uj tartalmat, uj jelentőséget adjunk a vidéki tárlatoknak. Túl vagyunk immár az első nehézségeken, az előörsök csatározásain. Lássuk: merrefelé halad a derékhad?

Abból indulhatunk ki, hogy tulajdonképpen nem illik *vidéki* műtárlatról beszélni. Rossz néven veszik az embertől; azt mondják hogy van abban a „vidéki" jelzőben némi lenézés, sőt egyenes provokálás. A legtöbb magyar ember, aki Budapest falain kivül él, kissé kellemetlenül érzi magát, ha valaki azt mondja róla, hogy vidéki. Pedig ez sajnálatos félreértés. Épp a mi szempontunkból fontos ezt az érzékenységet kissé megvilágitani.

Az ominózus jelző rögtön elveszti minden kellemetlen mellékizét, ha elgondoljuk, hogy Petőfi, Munkácsi, Arany, Bolyai „vidékiek" voltak. Sőt ha behatóbb szemlét tartanánk a magyar elme és magyar művészi véna nagyságai felett, hamar rájönnénk, hogy majdnem kivétel nélkül a „vidék" s nem a főváros szülte, nevelte őket. Van ennek a jelenségnek mély oka; mi erre itt nem térhetünk ki, csak utalunk rá, mint tapasztalati igazságra. Ha tehát versengés indulna meg e részben a két ellenfél: a főváros és a vidék közt, a koszorut bizonyára az utóbbi nyerné el.

Tény, hogy minden értéket a magyar vidéknek köszönünk. Budapest csak az érvényesülés külsőségeinek szinhelye. A nagy egyéniségek élete gyökere azonban sohasem a főváros talajából szivta nedveit: nagy embereink egyike sem volt igazi budapesti ember. Innen van, hogy például irodalmunk oly ritka bőségben mutatja a magyar faji jellemvonásokat, amelyek pedig Budapesten fel nem fedezhetők. Ideje volna, hogy művészetünk is egészen erre az utra térjen.

Ez mindaddig nem fog sikerülni, mig művészeink Budapesten ülnek és pusztán a budapesti műtárlatok számára dolgoznak. Mit látnak itt, minő gondolatokat és érzéseket költöget bennük a környezet: szomoru erre csak gondolni is. Vessünk egy pillantást a

legtöbb budapesti szinház egy-egy heti műsorára, hogy kiolvassuk belőle a budapesti ember izlését. Nézzük meg közvetlen közelből egy-egy nap ujdonsült hősét, lessük meg: mi szórakoztatja a budapesti embert, mi izgatja idegeit. miről szeret beszélni. Ez a kutatás szomoru tanulságokkal szolgál. Ime, egy nagy város kulturája, amely sok tekintetben csakis léhaságon épül. Vajjon helyes volna-e, ha művészetünk ebből a talajból szivná életerejét? S vajjon elkerülheti-e ezt a sorsot. ha ide láncolva Budapest házai közt él?

Valaki Párisra, Bécsre, Müchenre hivatkozhatnék s azt mondhatná, hogy nem Budapestben rejlik a baj, hanem más valamiben, mert hisz ama fővárosok dús változatait tudták produkálni a művészeti értékeknek.

Ez az analógia téves. Mert azokban a városokban egészen más fajta művészet virágzott fel egészen sajátos viszonyok közt. Ott az udvarok s a körükbe tartozó mecenások határozták meg bizonyos fokig a művészet sorsát. Maga a pusztán udvari művészet ritka esetben volt termékeny és nagyszabásu. De nem is a királyok által megrendelt művekre gondolunk itt. hanem a gazdag és finom izlésü amatőrök azon nagy tömegére, amely természetes velejárója az udvari életnek. Az udvari amatőrök serege utánzókat termel a tehetős és finom középosztályban is: ezeknek a szorgalmas és becsületes mecenásoknak s a velük párhuzamosan felvirágzó műkereskedésnek köszönhető, hogy a prerafaeliták győzedelmeskedtek, hogy a barbizoniak nem haltak éhez — és igy tovább. Természetes láncolat ez, egy sajátos kultur-kör produktuma, amelyet nem ignorálhat a műtörténet kutatója.

A nagy amatőrök és mecenások raja hiányzik a mi fővárosunkból. Nincs udvari élet Budavárában, nem állott elő az az imént emlitett láncolat sem A mecenások izlése tehát nem csapódik le a mi művészetünkön. S hogy ez mit jelent, azt mindenki rögtön belátja, mihelyt II. Gyula pápára, vagy a Mediciekre, vagy a Napkirály szerepére gondol.

Azok az igazi mecenások éptelenek lettek volna művészet nélkül élni. Képzelhető mily szilaj buzgalommal jártak kezére a művészeknek.

Nálunk minderre eddig nem volt példa. Mecenásaink elmentek odáig, ameddig menniök a „noblesse oblige“ parancsolta.

Mi tehát nem kapcsolhatjuk be művészeti programmjainkba a művészet ama nemeit, amelyek a fővárosok udvari élete, a nagy mecenások és amatőrök izlése révén fejlődtek.

Van a művészet fejlődési viszonyainak egy más neme is. Erre példa a németalföldi festészet. Ott a képek a középosztály otthonában kapnak helyet, ott nincs műpártoló állam, ott az udvar és köre nem szerepel mint irányadó mecenás. Ott tehát csak oly művészet fejlődhetik, amely megfelel a művelt középosztály érzéseinek. Részben a nagy hagyományok révén, de részben a körülmények folytán is igazi hollandi művészet képződött Hollandiában, amely nem viseli magán az udvar, vagy a főváros karakterét.

Ezt követendő példa gyanánt állithatnók fel művészet-politikusainknak, ha nálunk nem hiányoznék a hagyomány éltető talaja. A hollandi középosztály ugyanis néhány száz év óta szakadatlan, belső kontaktusban él a festészettel: szinte műértővé nevelik. A mi viszonyaink e részben is mostohák *De éppen a vidéki tárlatok készitik elő helyesen és üdvösen a talajt arra, hogy a magyar festők a mi művelt középosztályunkban keressék amatőrjeiket, még pedig nem Budapesten, hanem vidéken.*

Hogy ez az utóbbi kivánalom miért fontos, azzal bárki rögtön tisztába jöhet mihelyst szem előtt tartja, hogy a jó időkben az amatőrök. a gyűjtők, a mecenások izlése, kulturája mindig lecsapódott a művészetre is. Nemcsak Michelangelo géniusza lobog a szixtusi kápolnában, a Péter-templom kápolnájában, hanem Gyula pápáé is. A Medici-kör egész szelleme lesugárzik Botecelli halvány leányképeiről. És igy tovább. Ezt a kölcsönhatást nem lehet eltagadni. S ez a kölcsönhatás bizton jelentkezik a mi művészetünkben is. Sokféle jelenségből véljük már is kiolvashatni művészetünk egy részének elbudapestesedését. A mi fővárosunk sekélyes kulturáját kezdi tükrözni nem egy mű. Már pedig ez a jelenség nem kivánatos. Mi mindnyájan azt óhajtjuk, hogy igazi magyar szellemet tükrözzön művészetünk. tehát oly szellemet, oly érzéseket, amelyek tősgyökeres mivoltukban csakis Budapest falain kivül, a termékeny vidéken fedezhetők fel.

Mint ahogy egynémely festményen ma már bizonyos budapesti jellemvonásokat érzünk, épp ugy látunk más munkákon ettől eltérő s egyenest a vidék lelkéből fakadt jellemvonásokat is. Ez utóbbiakat mindenképpen erősitenünk, fejlesztenünk kellene. Ámde hiábavaló minden irás, minden teória, ha maga a magyar vidék nem áll szivesen ennek a programmnak szolgálatába. Egykoron már magyarrá, erőssé nevelte nemzeti szinpadunkat. Egykoron már ragyogó zomáczczal vonta be irodalmunkat. Rányomta mind a kettőre jellemének bélyegét. A maga képére és hasonlatosságára teremtette

át. Volt a vidékben erő és buzgalom, tehetség és szeretet erre a nagy munkára. Most azt várjuk és azt reméljük, hogy ezt az átformáló készséget művészetünk ujjáfejlesztésére is fogja forditani.

Kétségtelen, hogy ez a feladat nem oldható meg márólholnapra egy éjszaka alatt. Lassu, felszivó folyamattól várhatjuk csak ezt az eredményt. Ennek pedig bizonyára ugy kellene megkezdődnie, hogy a „vidék" erőteljesebben avatkozzék hazai művészetünk sorsába, mint a főváros. *Váljék a művelt magyar vidék festészetünk igazi amatőrjévé.* S igy folyjon be arra, hogy létrejőjjön a faji karakterünknek leginkább megfelelő szelekció.

Nagy feladat. De a „vidék" már fényesen megoldott ennél nagyobbakat is.

BRÓDY SÁNDOR:

A PUSZTA. — A BÚZA.

Tornyai János a magyar pusztát választotta modellül. A puszta, legfőképen a búzatermő magyar alföldi puszta képeinek tárgya és lelke. Minden más sujet mellékes. — Ez a puszta és a búza — czélja és eszménye, mint ahogy ezek egyetlen ideájai az ő fajtájának: a magyar parasztnak. Mindez Páris illatos hervadásának és kifinomult, talán hanyatló kulturájának tudomásul vételével.

LYKA KÁROLY:

„Puszta" a czime Tornyay egy kisebb méretű festményének s mindjárt hozzátehetjük, hogy *az Alföld karakterét bensőbben még sohasem láttuk festett művön előadva.*

Ha az ember elgondolja, mennyire összefügg a puszta a magyar élet temérdek jellemvonásával s mily csodás költeményeket irt róla Petőfi, — szinte lehetetlen, hogy festője eddig alig akadt." stb.

„A Tornyay képén meglátszik, hogy nem egy átfutó turista jegyzete az az Alföld kirivó jellemvonásairól, hanem hogy aki ezt a képet festette, olthatatlan szeretetet érzett iránta. Ösmeri minden zegét-zugát, vele borul el a kedve, vele pirul az öröme. Aki ezt festette, nem azért nyult az ecsethez, hogy egy „Puszta" cimü olajfestményt küldjön a Műcsarnokba; hanem mert ez a kép lassan belevette magát a szivébe, vele járt boldog boldogtalan utjain, vele nőtt napról-napra minden formája és szine, belefészkelte magát gondolatai sorába, akármi másfelé kalandoztak is azok, kisérte ébren és félszendergésében s mikor egy cigánynóta elpöngött, ujra frissen, intenziven állt előtte. A költögetés, növés, leszűrődés lassu és szép processusa ez s ha megérett minden forma és szin: hasonlatos lesz ez a gyermek a szülőjéhez. Azt mondják: egyéniség van benne.

Ez persze más mint a látlelet-festés.

Akiknek a puszta kevésbbé familiáris, azok Tornyainak egy másik alkotását, a „Betyár“ ciműt talán még szivesebbeu nézik. A betyár! Istenem, van-e, a ki ne csinált volna már róla „életképet“, akár a magyar nyelvtani gyakorlat kékvonalas lapjain, akár litografált minták nyomán a rajzteremben. A betyár is ösmeretes veszedelmes szerszámaival, sőt ezek farsang táján minden jobb szinházban kölcsön is kaphatók. Zöldi Márton a megirhatója, mi minden száguldott, kesergett már sub tituló betyár a honi szin padokon. Tornyay képén pedig éppen ez a miminden nincs meg. Egy kellékes kétségbeesnék a kép ama fogyatékosságain, hogy nincs rajta egy miliméter karikás, egy lat puskapor, egy szál árvalányhaj sem. Hol a szeme, füle, orra? Hol a test anatomiája, a ruha redő kompoziciója, az elosztott fény és árnyék, a hideg és meleg szinek egyensúlya, a magas mélység, a mély magasság?

Bizony pöre egy kép ez, mert benne egy ember csupán azt adta, amit egy másik emberen mint megkapó, emberileg érdekes, érzésünket megillető vonást látott meg. Ez a kissé magába borult, kissé megroppant alak, ez az önkénytelen, de minden benső indulatot elárulo mozdulat, ez a tompa fulladt levegő épp úgy belévette magát a festőbe, épp ugy fel-fel bukkant előtte újra, meg újra, mint a puszta mély melankóliájú, de erős képe. Kurtán, behatóan és meggyőzőn kerül vászonra, mihelyst a kisértgető látomány képformát öltött.

Ilyesmit érthetünk *átélt, átérzett művészet* alatt.“

RÉVÉSZ BÉLA:

A MÁRI

egy kis parasztleány, aki hat év óta van Tornyay János körül, kéziszolgálatokra szegődött, tett-vett, a gazdáját mindig munkában tátta és egyszer csak maga is az ecset után nyult s megfestette azokat a képeket, amiket Tornyay a tárlatán kiállitott. Félünk, hogy fantasztikus lesz ez a cikk, mert ujra nyugtalanabbá válik a hangunk: ezt a kis parasztleányt se vette észre a birálat — *csudálatos, bájos, nagyszerü tehetség*. Titokzatos is, mert az ügyetlen kezü primitiv képein olyan hatalmas festői erő nyilatkozik meg, hogy csak találgatásokkal tapinthatjuk a talentumának eredetét, még ha olyan lelkes ember oldalán növekedett is, mint Tornyai János. Valahogy sokszor fonta be a haját a tarka-barka magyar selyemszalagokkal, máskor, nyitott szemekkel és elcsudálkozó képzelettel nézte és nézte testvéreit, a parasztleányokat a vadszinü ruhákban, a cifrálkodó pruszlikban, az ábrákkal teliszórt kendőkben, a gyöngyös bársonycipőkben és a szinek, arabeszkek össze-összeugrottak a kaleidoszkopeszében; még igazabban, olyan a talentuma, mint a vadrózsabokor, amelyet nem gondoz senki, de egyszer csak buzogni kezd, hányja a virágát és az illatától örömökkel kacag az ember szive, Nagyszerü kis leány ez a parasztleány. Nézzék csak meg a „Délutáni melegség", „Tikkasztó meleg", „Lesült legelő", „Mén a nap lefelé". „Kis leány őrzi a libát" cimü képeit. Mégis csak különös, hogy ezeken a „hazaáruló" hasábokon kell figyelmeztetni a soviniszta lapokat, ha bizonyitani akarnák a magyar fajta talentumosságát, mutassanak rá erre a kis parasztleányra.

I.

1. „Puszta ősszel“ 120 korona.
2. „Kint a pusztán“ 150 korona.
3. „Alföldi puszta.“ 200 korona.
4. „Szénaboglya.“ 400 korona.
5. „Estefelé “ 250 korona.
6. „Búza föld.“ 400 korona.
7. „Felhő a búza fölött.“ 300 korona.
8. „Búza.“ 80 korona.
9. „Vontató“ 100 korona.
10. „Búza.“ 100 korona.
11. „Az aratókat váró.“ 80 korona.
12. „Vázlat egy kis komédiás leányról.“ 1000 korona.
13. „Tavasz.“ 350 korona.
14. „Itatás a pusztán.“ 500 korona.
15. „Boglya.“ 200 korona.
16. „Érett búza.“ 80 korona.
17. „Népoktatás a tanyán.“ (Kisorsolandó mű.) 2000 korona.
18. „Rengő búzatábla.“ 400 korona.
19. „Tanyai levegő.“ 400 korona.
20. „Szomjasok a libák. 500 korona.
21. „Aranytenger.“ 500 korona.
22. „Szél a pusztában.“ 300 korona.
23. „Az uraság földje.“ 100 korona.
24. „Vontatók.“ 50 korona.
25. „Fölszabadult a tarló.“ 80 korona.
27. „Érett búza.“ 50 korona.
27. „Pusztai kútnál.“ 250 korona.
28. „Mári a pusztában.“ 350 korona.
29. „Gyüjtők.“ 200 korona.
30. „Az éjszaka.“ 200 korona.
31. „A betyár.“ 308 korona.
32. „Betyár éjjeli szállásra tér.“ 200 korona.

33. „Búza tábla.“ 50 korona.
34. „Kis tanya.“ 100 korona.
35. „Pusztai kút.“ 200 korona.
36. „Susogó búza.“ 400 korona.
37. „Nyomtatás kocsival.“ 100 korona.
38. „Nyári borulás.“ 30 korona.
39. „Tavasz a szőlőhegyen.“ 150 korona.
40. „Kietlen magyar puszta.“ 400 korona.
41. „Búza föld.“ 500 korona.
42. „Puszta.“ 800 korona.
43. „Rengő búzatábla.“ 800 korona.
44. „Aratás előtt.“ 400 korona.
45. „Felhős ég.“ 300 korona.
46 „Hová tojt a tyúk?“ 150 korona.
47. „Szalma kazlak.“ 150 korona.
48. „Borongós ég.“ 80 korona.
49. „Borongós ég.“ 80 kurona.
50. „Boglyák.“ 80 korona.
51. „Meleg.“ 80 korona.
52. „Virágzó akácfák.“ 150 korona.
53. „Arató leány.“ 100 korona.
54. „Érett vetés.“ 100 korona.

II.

55. „Tarló.“ 150 korona.
56. „Délibábos paszta.“ 100 korona.
57. „Vontatók.“ 100 korona.
58. „Nyáron.“ 50 korona.
59. „Felhő stádium.“ 250 korona.
60. „Szin-vázlat.“ 100 korona.
61. „Kistanya a búza között“ 80 korona.
62. „Csendélet.“ 200 korona.
63. „Reggel a búza föld.“ 300 korona.
64. „Tünő felhő.“ 600 kororona.
65. „Hanyatlik a nap.“ 250 korona.
66 „Mári a fényes portámon.“ 100 korona.
67. „Reggel a tanyán.“ 100 korona.
68. „Vetés.“ 250 korona.
69. „Vázlat.“ 150 korona.

70. „Érlelő déletán.“ 300 korona.
71. „A kapások.“ 500.
72. „Nana.“ 400 korona.
73. „Vásárhely látképe.“ 300 korona.
74. „Csendélett.“ 250 korona.
75. „Kertem Márival.“ 300 korona.
76. „Zelle-fellés idő.“ 300 korona.
77. „Műterem diszités.“ 300 korona
77. „Virágzo akác hajnalban.“ 200 korona.
79. „A jégvölgyi hegyhát.“ 200 korona
80. „Zsendülő búza.“ 600 korona
81. „Érlelő nyári délután “ 200 korona.
82. „Arató leány.“ 100 korona.
83. „Kis tanya.“ 100 korona.
84. „Puszta télen “ 150 korona.
85. „Mári.“ 200 korona.
86. „A Tisza.“ 200 korona.
87. „A pásztor.“ 300 korona.
88. „A sámsomi csárda állása.“ 100 korona.
89. „Tikkasztó meleg.“ 600 korona.
90. „A puszta ősszel “ 600 korona.“
91. „Reggeli napsugár.“ 100 korona.
92. „Pirosló búza.“ 100 korona.
93. „Zizegő vetés.“ 300 korona.
94. „Mári festi a várost.“ 300 korona.
95. „Eső lesz a pusztán.“ 400 korona.
96. „Rozoga tanya.“ 400 korona.
97. „A város.“ 250 korona.
98. „Vázlat egy kis komédiás lányról.“ 1000 korona.
99. „Reggel a pusztán.“ 600 korona.
100. „Búza fö dön.“ 400 korona.
101. „Kilátás a portámról.“ 500 korona.
102. „Nyári meleg.“ 600 korona.
103. „Szent hangulat “ 500 korona.
104. „Kis tanya.“ 100 korona.
105. „Felhő a búza fölött.“ 500 korona.
106. „Búza föld.“ 400 korona.

A Juss.

(Az Orsz. Képz. Műv. Társulat Ráth-dijával jutalmazott mű.)

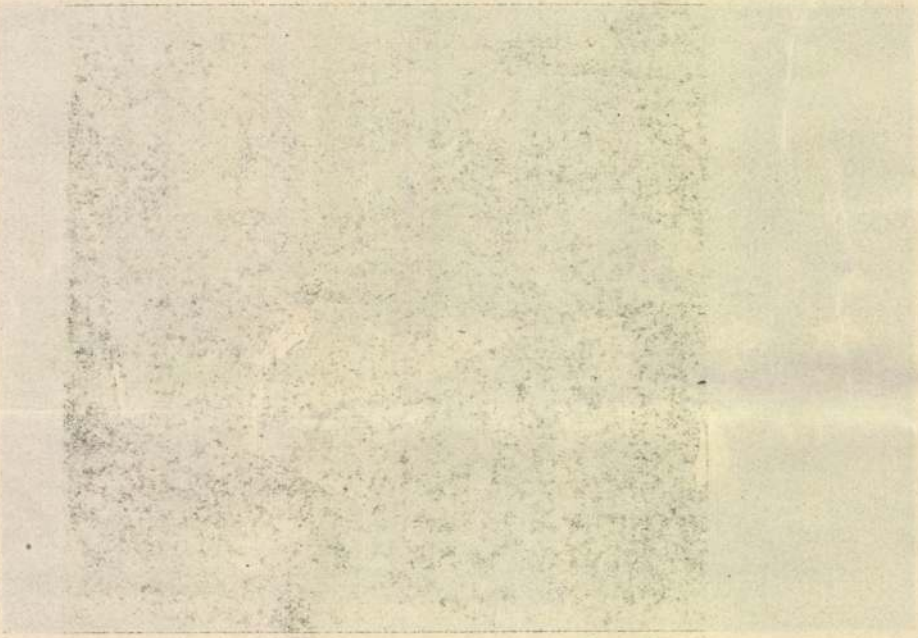

A MÁRI KÉPEI.

1. „Tikkasztó forróság.“ 30 korona.
2. „Takaros kis ház.“ 50 korona.
3. „Az öreg csősz tölti az időt.“ 100 korona.
4. „Puszta.“ 80 korona.
5. „Havas tájék.“ 100 korona.
6. „Virágos rét.“ 50 korona.
7. „Lakodalmasok.“ 100 korona.
8. „Egy ember mén messzi a pusztában.“ 100 korona.
9. „Naplemenés.“ 50 korona
10. „Falu-részlet.“ 50 korona.
11. „Város széle.“ 50 korona.
12. „Szép őszi délután.“ 60 korona.
13. „Téli köd az Alföldön.“ 60 korona.
14. „Szép felhők.“ 40 korona.
15. „Az öreg csősz segit krumplit szedni.“ 60 korona.
16. „Borongós ég.“ 50 korona.
17. „Melegség.“ 40 korona.
18. „Havas tájék.“ 40 korona
19. „Pusztai csönd.“ 100 korona.
20. „Holdvilágos éjszaka.“ 40 korona.
21. „Őszi tájék.“ 30 korona.
22. „Nekivágnak a pusztaságnak.“ 100 korona.
23. „Fák.“ 60 korona.
24. „Délibábos puszta.“ 50 korona.
25. „Őszi szomoruság.“ 50 korona.
26. „Lesült legelő.“ 80 korona.
27. „Kislány jön át este a tulsó oldalról“. 100 korona.
28. „Őszi szél.“ 100 korona.
29. „Melegség.“ 40 korona.
30. „Szálló felhők.“ 40 korona.
31. „Téli tájék.“ 100 korona.
32. „Őszi napsütés.“ 40 korona.
33. „Szabadban.“ 40 korona.
34. „Havas táj.“ 50 korona.
35. „Város vége.“ 60 korona.
36. „Reggel a pusztán.“ 100 korona.
37. „Kis gyerekek szánkóznak.“ 100 korona.
38. „Este“. 40 korona.
39. „Vén asszonyok.“ 50 korona.
40. „Felhő.“ 40 korona.

III.

107. „Pitty-palatty.“ 300 korona.
108. „Csendélet.“ 200 korona.
109. „Elhagyott Műterem.“ 600 korona.
110. „Mári ás.“ 400 korona.
111. „Búzavontató. 80 korona.“
112. „Felhő a búza fölött.“ 100 korona.
113. „Estefelé.“ 80 korona.
114. „Mári gyomlál a kertben.“ 80 korona
115. „Búza.“ 80 korona.
116. „Esős hangulat.“ 80 korona.
117. „Munkába menő.“ 400 korona.
118. „Tanyaudvar.“ 400 korona
119. „Májusi eső a buzára.“ 350 korona.
120. „Virágzó fák.“ 350 korona.
121. „Libák a kút körül.“ 400 korona.
122. „Este.“ 200 korona.
123. „Csendélet.“ 300 korona.
124. „Fák.“ 300 korona
125. „Csizmahúzás.“ 600 korona.
126. „Pusztai kútnál.“ 200 korona.
127. „Juss-tanulmány.“ 300 korona.
128. „Tanya nyári este.“ 150 korona.
129. „Plein air.“ 250 korona.
130. „Felhő tanulmány.“ 300 korona.
131. „Az ég.“ 250 korona.
132. „Mári ribizlit kötöz.“ 350 korona.
133. „Lucskos idő.“ 250 korona.
134. „Virágos akácfa.“ 500 korona
135. „Selymes a fű.“ 250
136. „Májusi ég.“ 300 korona.
137. „Tanyai boszorkány.“ 300 korona.
138. „Kilátás a portámról.“ 200 korona.
139. „Mári titokban festi az eget.“ 500 korona.
140. „Eltévedt ló a pusztában.“ 1000 korona.
141. „A téglási lapos éjjel.“ 1500 korona.
142. „Mári a műteremben.“ 250 korona.
143. „Holdas éj“ 400 korona.
144. „Kis cigánylány.“ 250 korona.
145. „Juss tanulmány.“ 400 korona.
146. „A juss.“ 5000 korona.
147. „A szakértő.“ 100 korona.
148. „Őszi nap.“ 400 korona.
149. „Özvegy asszony szomorú szobában.“ 400 korona.
150. „Terjengő köd“ 400 korona.
151. „Alszik a puszta.“ 700 korona.

Nagy Bercsényi Miklós.

(Hódmező-Vásárhely város tulajdona.)

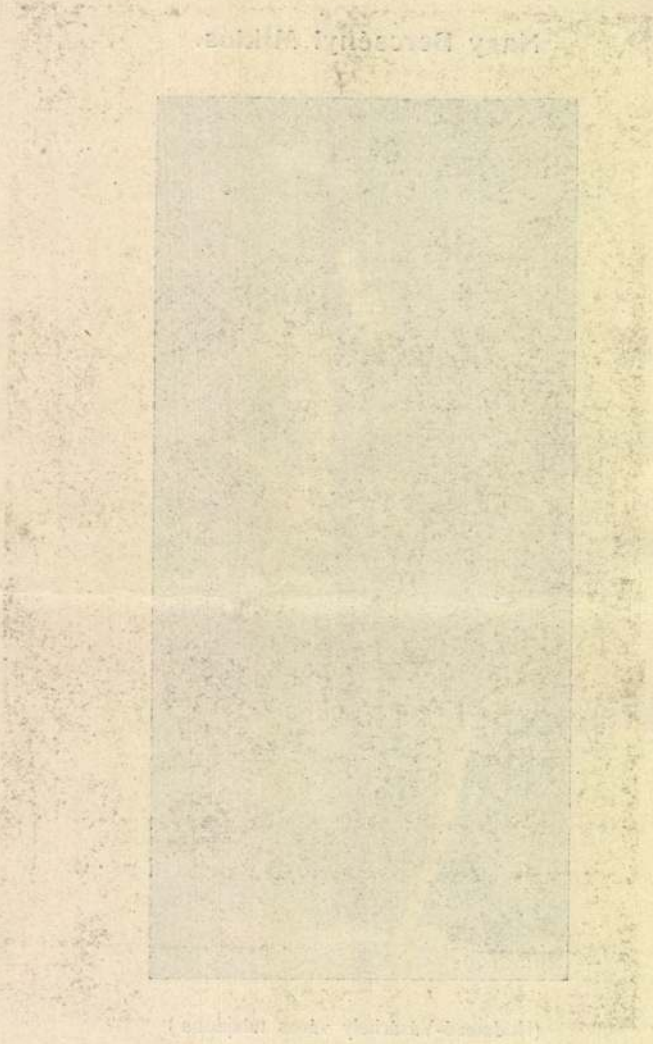

Menyecske a műteremben.

(Az Orsz. Szépművészeti Muzeum tulajdona.)

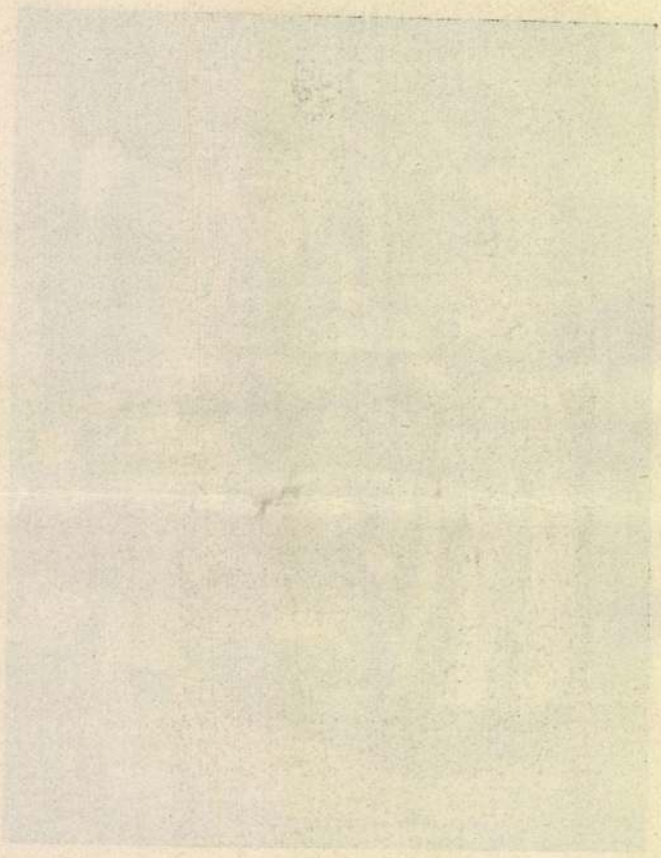

Vasárnap reggel a tanyán.

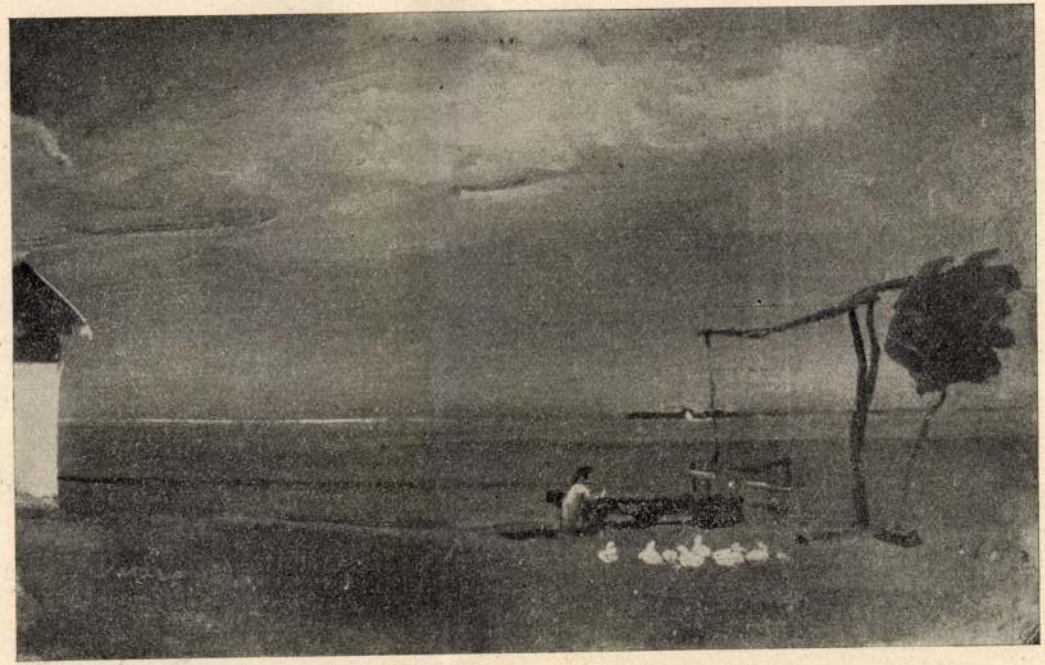

Népoktatás a tanyán.

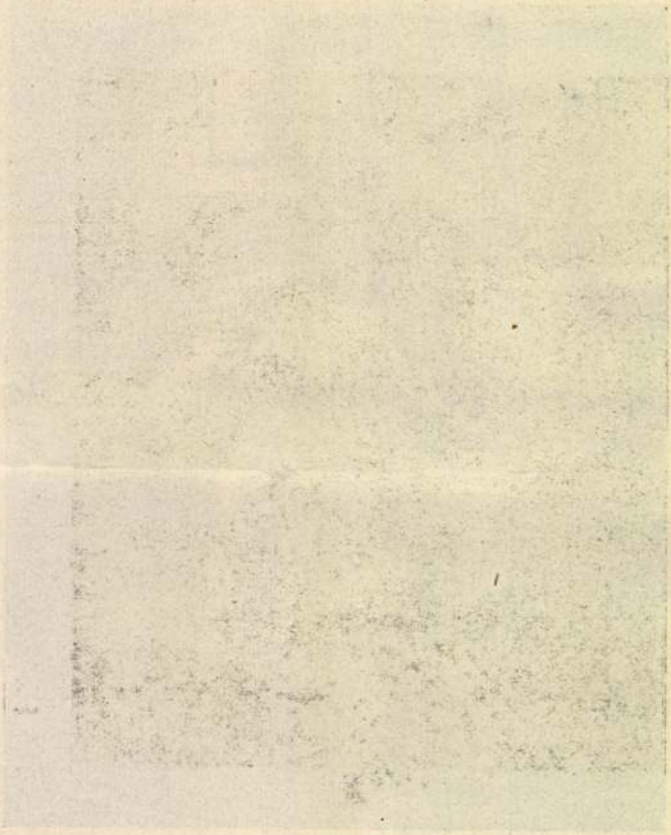

A vén gulyás.

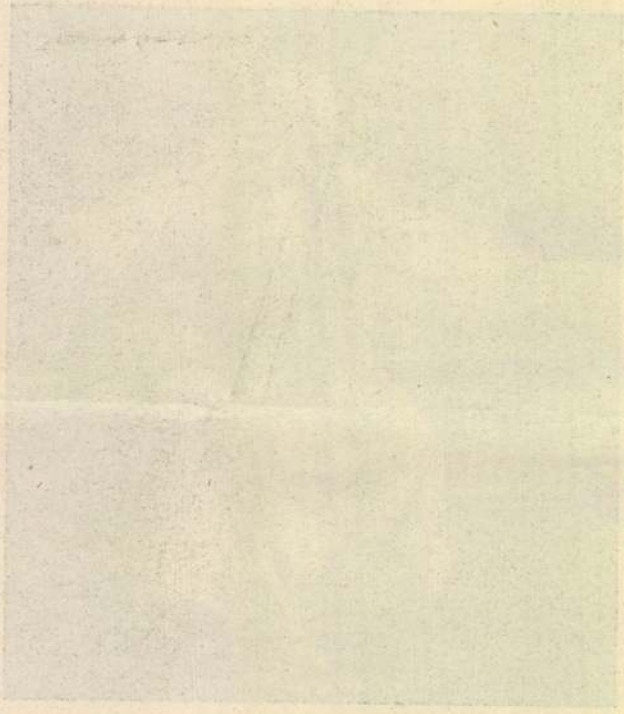

A puszta.

A Juss.

(Az Orsz. Képz. Műv. Társulat Ráth-dijával jutalmazott mű.)

TORNYAY JÁNOS

KIÁLLITÁSA.

„HUNGÁRIA" KÖNYVNYOMDA SZABADKA

TORNYAY JÁNOS

KIÁLLITÁSA.

Ára 40 fillér.

A VIDÉKI TÁRLATOK.

(Irta LYKA KÁROLY.)

Eljött az ideje annak, hogy uj tartalmat, uj jelentőséget adjunk a vidéki tárlatoknak. Túl vagyunk immár az első nehézségeken, az előörsök csatározásain. Lássuk: merrefelé halad a derékhad?

Abból indulhatunk ki, hogy tulajdonképpen nem illik *vidéki* műtárlatról beszélni. Rossz néven veszik az embertől; azt mondják hogy van abban a „vidéki" jelzőben némi lenézés, sőt egyenes provokálás. A legtöbb magyar ember, aki Budapest falain kivül él, kissé kellemetlenül érzi magát, ha valaki azt mondja róla, hogy vidéki. Pedig ez sajnálatos félreértés. Épp a mi szempontunkból fontos ezt az érzékenységet kissé megvilágitani.

Az ominózus jelző rögtön elveszti minden kellemetlen mellékizét, ha elgondoljuk, hogy Petőfi, Munkácsi, Arany, Bolyai „vidékiek" voltak. Sőt ha behatóbb szemlét tartanánk a magyar elme és magyar művészi véna nagyságai felett, hamar rájönnénk, hogy majdnem kivétel nélkül a „vidék" s nem a főváros szülte, nevelte őket. Van ennek a jelenségnek mély oka; mi erre itt nem térhetünk ki, csak utalunk rá, mint tapasztalati igazságra. Ha tehát versengés indulna meg e részben a két ellenfél: a főváros és a vidék közt, a koszorut bizonyára az utóbbi nyerné el.

Tény, hogy minden értéket a magyar vidéknek köszönünk. Budapest csak az érvényesülés külsőségeinek szinhelye. A nagy egyéniségek élete gyökere azonban sohasem a főváros talajából szivta nedveit: nagy embereink egyike sem volt igazi budapesti ember. Innen van, hogy például irodalmunk oly ritka bőségben mutatja a magyar faji jellemvonásokat, amelyek pedig Budapesten fel nem fedezhetők. Ideje volna, hogy művészetünk is egészen erre az utra térjen.

Ez mindaddig nem fog sikerülni, mig művészeink Budapesten ülnek és pusztán a budapesti műtárlatok számára dolgoznak. Mit látnak itt, minő gondolatokat és érzéseket költöget bennük a környezet: szomoru erre csak gondolni is. Vessünk egy pillantást a

legtöbb budapesti szinház egy-egy heti műsorára, hogy kiolvassuk belőle a budapesti ember izlését. Nézzük meg közvetlen közelből egy-egy nap ujdonsült hősét, lessük meg: mi szórakoztatja a budapesti embert, mi izgatja idegeit. miről szeret beszélni. Ez a kutatás szomoru tanulságokkal szolgál. Ime, egy nagy város kulturája, amely sok tekintetben csakis léhaságon épül. Vajjon helyes volna-e, ha művészetünk ebből a talajból szivná életerejét? S vajjon elkerülheti-e ezt a sorsot. ha ide láncolva Budapest házai közt él?

Valaki Párisra, Bécsre, Müchenre hivatkozhatnék s azt mondhatná, hogy nem Budapestben rejlik a baj, hanem más valamiben, mert hisz ama fővárosok dús változatait tudták produkálni a művészeti értékeknek.

Ez az analógia téves. Mert azokban a városokban egészen más fajta művészet virágzott fel egészen sajátos viszonyok közt. Ott az udvarok s a körükbe tartozó mecenások határozták meg bizonyos fokig a művészet sorsát. Maga a pusztán udvari művészet ritka esetben volt termékeny és nagyszabásu. De nem is a királyok által megrendelt művekre gondolunk itt. hanem a gazdag és finom izlésü amatőrök azon nagy tömegére, amely természetes velejárója az udvari életnek. Az udvari amatőrök serege utánzókat termel a tehetős és finom középosztályban is: ezeknek a szorgalmas és becsületes mecenásoknak s a velük párhuzamosan felvirágzó műkereskedésnek köszönhető, hogy a prerafaeliták győzedelmeskedtek, hogy a barbizoniak nem haltak éhez — és igy tovább. Természetes láncolat ez, egy sajátos kultur-kör produktuma, amelyet nem ignorálhat a műtörténet kutatója.

A nagy amatőrök és mecenások raja hiányzik a mi fővárosunkból. Nincs udvari élet Budavárában, nem állott elő az az imént emlitett láncolat sem A mecenások izlése tehát nem csapódik le a mi művészetünkön. S hogy ez mit jelent, azt mindenki rögtön belátja, mihelyt II. Gyula pápára, vagy a Mediciekre, vagy a Napkirály szerepére gondol.

Azok az igazi mecenások képtelenek lettek volna művészet nélkül élni. Képzelhető mily szilaj buzgalommal jártak kezére a művészeknek.

Nálunk minderre eddig nem volt példa. Mecenásaink elmentek odáig, ameddig menniök a „noblesse oblige“ parancsolta.

Mi tehát nem kapcsolhatjuk be művészeti programmjainkba a művészet ama nemeit, amelyek a fővárosok udvari élete, a nagy mecenások és amatőrök izlése révén fejlődtek.

Van a művészet fejlődési viszonyainak egy más neme is. Erre példa a németalföldi festészet. Ott a képek a középosztály otthonában kapnak helyet, ott nincs műpártoló állam, ott az udvar és köre nem szerepel mint irányadó mecenás. Ott tehát csak oly művészet fejlődhetik, amely megfelel a művelt középosztály érzéseinek. Részben a nagy hagyományok révén, de részben a körülmények folytán is igazi hollandi művészet képződött Hollandiában, amely nem viselí magán az udvar, vagy a főváros karakterét.

Ezt követendő példa gyanánt állithatnók fel művészet-politikusainknak, ha nálunk nem hiányoznék a hagyomány éltető talaja. A hollandi középosztály ugyanis néhány száz év óta szakadatlan, belső kontaktusban él a festészettel: szinte műértővé nevelik. A mi viszonyaink e részben is mostohák *De éppen a vidéki tárlatok készitik elő helyesen és üdvösen a talajt arra, hogy a magyar festők a mi művelt középosztályunkban keressék amatőrjeiket, még pedig nem Budapesten, hanem vidéken.*

Hogy ez az utóbbi kivánalom miért fontos, azzal bárki rögtön tisztába jöhet mihelyst szem előtt tartja, hogy a jó időkben az amatőrök. a gyűjtők, a mecenások izlése, kulturája mindig lecsapódott a művészetre is. Nemcsak Michelangelo géniusza lobog a szixtusi kápolnában, a Péter-templom kápolnájában, hanem Gyula pápáé is. A Medici-kör egész szelleme lesugárzik Botecelli halvány leányképeiről. És igy tovább. Ezt a kölcsönhatást nem lehet eltagadni. S ez a kölcsönhatás bizton jelentkezik a mi művészetünkben is. Sokféle jelenségből véljük már is kiolvashatni művészetünk egy részének elbudapestesedését. A mi fővárosunk sekélyes kulturáját kezdi tükrözni nem egy mű. Már pedig ez a jelenség nem kivánatos. Mi mindnyájan azt óhajtjuk, hogy igazi magyar szellemet tükrözzön művészetünk. tehát oly szellemet, oly érzéseket, amelyek tősgyökeres mivoltukban csakis Budapest falain kivül, a termékeny vidéken fedezhetők fel.

Mint ahogy egynémely festményen ma már bizonyos budapesti jellemvonásokat érzünk, épp ugy látunk más munkákon ettől eltérő s egyenest a vidék lelkéből fakadt jellemvonásokat is. Ez utóbbiakat mindenképpen erősitenünk, fejlesztenünk kellene. Ámde hiábavaló minden irás, minden teória, ha maga a magyar vidék nem áll szivesen ennek a programmnak szolgálatába. Egykoron már magyarrá, erőssé nevelte nemzeti szinpadunkat. Egykoron már ragyogó zomáczczal vonta be irodalmunkat. Rányomta mind a kettőre jellemének bélyegét. A maga képére és hasonlatosságára teremtette

át. Volt a vidékben erő és buzgalom; tehetség és szeretet erre a nagy munkára. Most azt várjuk és azt reméljük, hogy ezt az átformáló készséget művészetünk ujjáfejlesztésére is fogja forditani.

Kétségtelen, hogy ez a feladat nem oldható meg márholnapra egy éjszaka alatt. Lassu, felszivó folyamattól várhatjuk csak ezt az eredményt. Ennek pedig bizonyára ugy kellene megkezdődnie, hogy a „vidék" erőteljesebben avatkozzék hazai művészetünk sorsába, mint a főváros. *Váljék a művelt magyar vidék festészetünk igazi amatőrjévé.* S igy folyjon be arra, hogy létrejöjjön a faji karakterünknek leginkább megfelelő szelekció.

Nagy feladat. De a „vidék" már fényesen megoldott ennél nagyobbakat is.

BRÓDY SÁNDOR:

A PUSZTA. — A BÚZA.

Tornyai János a magyar pusztát választotta modellül. A puszta, legfőképen a búzatermő magyar alföldi puszta képeinek tárgya és lelke. Minden más sujet mellékes. — Ez a puszta és a búza — czélja és eszménye, mint ahogy ezek egyetlen ideájai az ő fajtájának: a magyar parasztnak. Mindez Páris illatos hervadásának és kifinomult, talán hanyatló kulturájának tudomásul vételével.

LYKA KÁROLY:

„Puszta" a czime Tornyay egy kisebb méretű festményének s mindjárt hozzátehetjük, hogy *az Alföld karakterét bensőbben még sohasem láttuk festett művön előadva.*

Ha az ember elgondolja, mennyire összefügg a puszta a magyar élet temérdek jellemvonásával s mily csodás költeményeket irt róla Petőfi, — szinte lehetetlen, hogy festője eddig alig akadt." stb.

„A Tornyay képén meglátszik, hogy nem egy átfutó turista jegyzete az az Alföld kirivó jellemvonásairól, hanem hogy aki ezt a képet festette, olthatatlan szeretetet érzett iránta. Ösmeri minden zegét-zugát, vele borul el a kedve, vele pirul az öröme. Aki ezt festette, nem azért nyult az ecsethez, hogy egy „Puszta" cimü olajfestményt küldjön a Műcsarnokba; hanem mert ez a kép lassan belevette magát a szivébe, vele járt boldog boldogtalan utjain, vele nőtt napról-napra minden formája és szine, belefészkelte magát gondolatai sorába, akármi másfelé kalandoztak is azok, kisérte ébren és félszendergésében s mikor egy cigánynóta elpöngött, ujra frissen, intenziven állt előtte. A költögetés, növés, leszűrődés lassu és szép processusa ez s ha megérett minden forma és szin: hasonlatos lesz ez a gyermek a szülőjéhez. Azt mondják: egyéniség van benne.

Ez persze más mint a látlelet-festés.

Akiknek a puszta kevésbbé familiáris, azok Tornyainak egy másik alkotását, a „Betyár“ cimüt talán még szivesebbeu nézik. A betyár! Istenem, van-e, a ki ne csinált volna már róla „életképet“, akár a magyar nyelvtani gyakorlat kékvonalas lapjain, akár litografált minták nyomán a rajzteremben. A betyár is ösmeretes veszedelmes szerszámaival, sőt ezek farsang táján minden jobb szinházban kölcsön is kaphatók. Zöldi Márton a megirhatója, mi minden száguldott, kesergett már sub tituló betyár a honi szin padokon. Tornyay képén pedig éppen ez a miminden nincs meg. Egy kellékes kétségbeesnék a kép ama fogyatékosságain, hogy nincs rajta egy miliméter karikás, egy lat puskapor, egy szál árvalányhaj sem. Hol a szeme, füle, orra? Hol a test anatomiája, a ruha redő kompoziciója, az elosztott fény és árnyék, a hideg és meleg szinek egyensúlya, a magas mélység, a mély magasság?

Bizony pöre egy kép ez, mert benne egy ember csupán azt adta, amit egy másik emberen mint megkapó, emberileg érdekes, érzésünket megillető vonást látott meg. Ez a kissé magába borult, kissé megroppant alak, ez az önkénytelen, de minden benső indulatot elárulo mozdulat, ez a tompa fulladt levegő épp úgy belévette magát a festőbe, épp ugy fel-fel bukkant előtte újra, meg újra, mint a puszta mély melankóliájú, de erős képe. Kurtán, behatóan és meggyőzőn kerül vászonra, mihelyst a kisértgető látomány képformát öltött.

Ilyesmit érthetünk *átélt, átérzett művészet* alatt.“

RÉVÉSZ BÉLA:

A MÁRI

egy kis parasztleány, aki hat év óta van Tornyay János körül, káziszolgálatokra szegődött, tett-vett, a gazdáját mindig munkában tátta és egyszer csak maga is az ecset után nyult s megfestette azokat a képeket, amiket Tornyay a tárlatán kiállitott. Félünk, hogy fantasztikus lesz ez a cikk, mert ujra nyugtalanabbá válik a hangunk: ezt a kis parasztleányt se vette észre a birálat — *csudálatos, bájos, nagyszerű tehetség.* Titokzatos is, mert az ügyetlen kezű primitiv képein olyan hatalmas festői erő nyilatkozik meg, hogy csak találgatásokkal tapinthatjuk a talentumának eredetét, még ha olyan lelkes ember oldalán növekedett is, mint Tornyai János. Valahogy sokszor fonta be a haját a tarka-barka magyar selyemszalagokkal, máskor, nyitott szemekkel és elcsudálkozó képzelettel nézte és nézte testvéreit, a parasztleányokat a vadszinü ruhákban, a cifrálkodó pruszlikban, az ábrákkal teliszórt kendőkben, a gyöngyös bársonycipőkben és a szinek, arabeszkek össze-összeugrottak a kaleidoszkopeszében; még igazabban, olyan a talentuma, mint a vadrózsabokor, amelyet nem gondoz senki, de egyszer csak buzogni kezd, hányja a virágát és az illatától örömökkel kacag az ember szive, Nagyszerü kis leány ez a parasztleány. Nézzék csak meg a „Délutáni melegség", „Tikkasztó meleg", „Lesült legelő", „Mén a nap lefelé". „Kis leány őrzi a libát" cimü képeit. Mégis csak különös, hogy ezeken a „hazaáruló" hasábokon kell figyelmeztetni a soviniszta lapokat, ha bizonyitani akarnák a magyar fajta talentumosságát, mutassanak rá erre a kis parasztleányra.

1. „Népoktatás a tanyán.“ (Kisorsolandó mű) 2000 korona.
2. „Este a műteremben.“ 600 kor.
3. „Csendélet.“ 400 korona.
4. „Tanulmány Bercsényi generális arcképéhez.“ 200 korona.
5. „Tanulmány a Juss“-hoz. 300 korona.
6. „Betyár-élet.“ 400 korona.
7. „Tanulmány a Juss“-hoz. 200 korona.
8. „Szabadban.“ 60 korona.
9. „Bercsényi-studium.“ 120 kor.
10. „Kora reggel.“ 80 korona.
11. „A kútnál.“ 80 korona.
12. „Mező“ 60 korona.
13. „Kukoricák közt.“ 120 korona.
14. „Tanulmány-fej“ 500 korona.
15. „A kis modell.“ 400 korona.
16. „Léda várja a hattyút.“ 200 kor.
17. „Üde levegő.“ 100 korona.
18. „Végtelen búzaföld.“ 100 kor.
19. „Felhős ég.“ 60 korona.
20. „Felhő a búza fölött.“ 80 kor.
21. „Nyomtatás“ 250 korona.
22. „Júniusban.“ 80 korona.
23. „Szérüben.“ 50 korona.
24. „Érett búza.“ 80 korona.
25. „Felhős ég.“ 60 korona.
26. „Őszi reggel a pusztán“ 100 korona.
27. „Vontatók.“ 100 korona.
28. „Részesek ebédelnek.“ 100 kor.
29. „Búza.“ 50 korona.
30. „Reggel a tanyán.“ 50 korona.
31. „Borúlás.“ 50 korona.
32. „A garmada.“ 80 korona.
33. „Búza mellett.“ 80 korona.
34. „Hangulat.“ 80 korona.
35. „Kis tanya.“ 50 korona.
36. „Ország út.“ 80 korona.
37. „Este a nyári kertben.“ 100 kor.
38. „Tavasz.“ 200 korona.
39. „Puszta.“ 120 korona.
40. „Magyar ég alatt.“ 100 korona.
41. „Magyar ég alatt.“ 100 korona.
42. „Hirtelen támadt vihar.“ 60 kor.
43. „Galambok.“ 200 korona.
44. „Akt.“ 150 korona.
45. „Reggeli napsugár.“ 100 kor.
46. „Ruha-teregetés.“ 120 korona.
47. „Jön az eső.“ 60 korona.
48. „Hajnal csillag.“ 100 korona.
49. „Reggel a pusztán.“ 600 kor.
50. „Tikkasztó meleg.“ 600 korona.
51. „Munkába menők.“ 300 korona.
52. „A kép-szakértő.“ 30 korona.
53 „Műterem díszítes.“ 200 korona.
54. „Egy alak a Juss“-hoz. 200 kor.
55. „Őszi nap a pusztán.“ 400 kor.
56 „Reggel.“ 100 korona.
57. „Szunnyadás harmat szikkadtán.“ 50 korona.
58. „Búzaföld.“ 150 korona.
59. „Tanya háta mögött.“ 50 kor.
60. „Színvázlat.“ 150 korona.
61. „Vázlat.“ 100 korona.
62. „Legelésző lovak.“ 70 korona.
63. „Havas út“ 80 korona.
64. „Stúdium.“ 50 korona.
65. „Boglyák.“ 40 korona.
66 „Alföld“ 50 korona.
67. „Érett búza.“ 50 korona.
68. „Alföldi temető.“ 40 korona.
69. „A Tisza.“ 40 korona.
70. „A Tisza.“ 40 korona.
71. „Vázlat.“ 30 korona.
72. „Reggel.“ 50 korona.
73. „A csordás.“ 80 korona.
74. „Stúdium.“ 40 korona.
75. „Arató lány.“ 100 korona.
76. „Hangulat.“ 50 korona.

77. „Vontatók.“ 80 korona.
78. „Búzatenger.“ 100 korona.
79. „A tarló.“ 80 korona.
80. „A tarló.“ 50 korona.
81. „Kaszások.“ 150 korona.
82. „Hangulat.“ 50 korona.
83. „Kis tanya.“ 80 korona.
84. „Búzaföld.“ 100 korona.
85. „Reggel.“ 60 korona.
86. „Aratók ebédelnek.“ 80 kor.
87. „Susogó búza.“ 80 korona.
88. „Este felé.“ 80 korona.
89. „Fölszabadult a tarló.“ 50 kor.
90. „Érett búza.“ 60 korona.
91. „A kiránduló.“ 80 korona.
92. „Vázlat.“ 50 korona.
93. „Búza.“ 80 korona.
94. „Aratók ebédelnek.“ 100 kor.
95. „Nyári délután.“ 100 korona.
96. „Hajnal előtt.“ 120 korona.
97. „Legelésző birkák.“ 200 kor.
98. „Kertek alatt.“ 200 korona.
99. „Telehold.“ 600 korona.
100. „Paraszt szerencsétlenség.“ 80 korona.
101. „Érlelő délután.“ 100 korona.
102. „A staféta.“ 80 korona.
103. „Női-torsó“ 100 korona.
104. „Mély gyász“ 300 korona.
105. „Születési házam“ 50 korona.
106. „Bólogató akácfa“ 45 korona.
107. „Vázlat“ 50 korona.
108. „A festő“ 60 korona.
109. „Enyelgés“ 250 korona.
110. „Disznópörzsölés“ 80 korona.
111. „Disznópörzsölés“ 80 korona.
112. „Hajnal előtt“ 100 korona.
113. „Szabadban“ 250 korona.
114. „Locs-pocs idő“ 60 korona.
115. „Havas ut az alföldön“ 200 kor.
116. „Madonna“ 80 korona.
117. „A puszta gyászol“ 100 korona.
118. „Oláh falu-részlet“ (vázlat) 100 korona.
119. „Studium Bercsényihez“ 50 kor.
120. „Szalma kazal“ 80 korona.
121. „Reggeli napsugár“ 100 korona.
122. „A Tiszán“ 30 korona.
123. „Tájkép vázlat“ 100 korona.
124. „Itélet-idő“ 100 korona.
125. „Száradó ruhák“ 80 korona.
126. „A nádasban“ 60 korona.
127. „A kenyerező“ 300 korona.
128. „Vázlat a műteremben“ 80 kor.
129. „Bercsányi-vázlat“ 100 korona.
130. „A gebe“ 150 korona.
131. „A gebe“ 150 korona.
132. „Vidéki város“ 50 korona.
133. „Naphanyatlás“ 150 korona.
134. „Délutáni nap“ 300 korona.
135. „Ködös eső“ 50 korona.
136. „Esthajnal“ 80 korona.
137. „Az éj“ 80 korona.
138. „Nyári jászol előtt“ 50 korona.
139. „Átszaladt eső“ 300 korona.
140. „Alföld ködös télben“ 200 kor.
141. „Délibábos puszta“ 200 korona.
142. „Az éjszaka“ 60 korona.
143. „A jégvölgyi hegyhát“ 80 kor.
144. „Csárda jelenet“ 80 korona.
145. „Mári alszik“ 200 korona.
146. „A modell“ 200 korona.
147. „Nagy délibáb“ 250 korona.
148. „Kilátás a portámról“ 500 kor.
149. „Vázlat a Vén gulyáshoz“ 200 korona.
150. „Virág“ 100 korona.
151. „Gyógyfü-gyüjtés“ 100 korona.
152. „Mári a portámon“ 100 korona.
153. „Arany tenger“ 300 korona.
154. „Az Uraság földje“ 60 korona.
155. „Betyár éjjeli szállásra tér“ 150 korona.
156. „Arany tenger“ 500 korona.
157. „A Tisza“ 100 korona.
158. „Szent hangulat“ 400 korona.
159. „A hajláson“ 50 korona.
160. „Hangulat“ 100 korona.
161. „A kútnál“ 100 korona.
162. „Itatás“ 200 korona.
163. „Felhő a buza fölött“ 50 kor.
164. „Puszta“ 200 korona.
165. „Plain-aire“ 150 korona.
166. „Puszta ősszel“ 100 korona.
167. „A jégvölgyi hegyhát“ 100 kor.
168. „Gyüjtők“ 80 korona.

169. „Hangulat“ 50 korona.
170. „Hangulat“ 50 korona.
171. „A pusztában“ 100 korona.
172. „A pusztán fú a szél.“ 100 kor.
173. „Tanulmány-fej“ 100 korona.
174. „Kilátás a portámról“ 100 kor.
175. „Vázlat“ 80 korona.
176. „Vázlat“ 100 korona.
177. „Vázlat“ 100 korona.
178. „Felhőtanulmány“ 200 korona.
179. „Felhőtanulmány“ 200 korona.
180. „Mári ribizlit kötöz“ 250 kor.
181. „Nyomtatás“ (vázlat) 40 kor.
182. „A pásztor“ 250 korona.
183. „Tanya háta mögött“ 80 kor.
184. „Szép a vetés“ 50 korona.
185. „A gyűjtők“ 80 korona.
186. „Részesek rakodnak kocsira“ 50 korona.
187. „Naplemente“ 50 korona.
188. „Májusi buza“ 50 korona.
189. „Dűlő úton megy a lány“ 60 korona.
190. „Reggeli hangulat“ 50 korona.
191. „Magyar temető“ 50 korona.
192. „A tarló“ 60 korona.
193. „Szinvázlat“ 50 korona.
194. „Mári gyomlál a kertben“ 100 korona.
195. „Vontató“ 100 korona.
196. „Gyűjtés“ 80 korona.
197. „Vázlat“ 50 korona.
198. „Jelenet a kútnál“ 100 korona.
199. „Mári“ 200 korona.
200. „Kis tanya“ 80 korona.
201. „Pirosló buza“ 80 korona.
202. „Reggel a buzaföld“ 200 kor.
203. „Zizegő vetés“ 80 korona.
204. „A tanya“ 60 korona.
205. „Temető“ 50 korona.
206. „Itatás“ 100 korona.
207. „Érett búza“ 60 korona.
208. „Gyűjtők.“ 50 korona.
209. „Aratókra váró“ 50 korona.
210. „Hangulat“ 200 korona.
211. „Nyári felhők.“ 100 korona.
212. „Az éj.“ 100 korona.
213 „Boglyák.“ 100 korona.
214. „Hová tojt a tyúk?“ 200 korona.
215. „Terjengő köd.“ 300 korona.
216. „Reggel a búza föld.“ 500 kor.
217. „Rozoga tanya.“ 100 korona.
218. „Mári.“ 150 korona.
219. „Tanulmány a Juss“-hoz. 250 korona.
220. „Mári a kertben.“ 300 korona.
221. „A puszta.“ 400 korona.
222. „Virágzó akácfák.“ 250 korona.
223. „Nyári forró ég.“ 300 korona.
224. „Kilátás messzire.“ 400 korona.
225. „Pitty-palatty.“ 200 korona.
226. „Rengő búza.“ 300 korona.
227. „A kapások.“ 300 korona.
228. „Mári titokban festi az eget.“ 500 korona.
229. „Csendélet.“ 300 korona.
230. „Virágzó akácfa.“ 200 korona.
231. „Kis cigány leány.“ 250 korona.
232. „A Juss.“ (Az Országos Képző művészeti Társulat Ráth-dijával jutalmazva.) 5000 korona.
233. „A téglási lápos.“ 1500 korona.
234. „Elhagyott műterem.“ 500 kor.
235. „Csizmahúzás.“ 500 korona.
236. „Búzaföld.“ 300 korona.
237. „Tanyai boszorkány.“ 400 kor.
238. „Kietlen magyar puszta.“ 200 korona.
239. „Borús idő.“ 250 korona.
240. „Tavasz.“ 300 korona.
241. „Lucskos idő.“ 500 korona.
242. „Májusi eső a búzára.“ 400 kor.
243. „Szinvázlat.“ 100 korona.
244. „Út a búzában.“ 300 korona.
245. „Selymes a fű“ 250 korona.
246. „Boglyák.“ 250 korona.
247. „Nyomtatás kocsival.“ 150 kor.
248. „Hangulat.“ 100 korona.
249. „Felhő-tanulmány.“ 400 korona.
250. „Kint a pusztán.“ 500 korona.
251. „Kertek alatt.“ 100 korona.
252. „Tünő felhő.“ 500 korona.
253. „Hangulat.“ 300 korona.
254. „Virágzó akác.“ 100 korona.
255. „Reggeli itatás.“ 400 korona.
256. „Búzaföld.“ 300 korona.

257. „Hajnalban.“ 100 korona.
258. „Mári a kertben.“ 300 korona.
259. „Búza felhős éggel.“ 300 kor.
260. „Tanyai üde levegő·“ 500 kor.
261. „Érlelő napok·“ 400 korona.
262. „Búzatábla.“ 500 korona.
263. „Májusi ég.“ 400 korona.
264. „Felhő a búza felett“ 450 kor.
265. „Reggel a tanyán.“ 300 korona.
266. „Manna·“ 200 korona
267. „Tanya udvar.“ 400 korona.
268. „Áldott Alföld.“ 400 korona.
269. „Zizegő búza.“ 300 korona.
270. „Csendélet.“ 200 korona.
271. „Este a búzaföld mellett.“ 300 korona.
272. „Pusztai kútnál.“ 500 korona.
273. „Csendélet.“ 300 korona.
274. „Szegénység szomoruság.“ 800 korona.
275. Eltévedt ló a pusztában.“ 1000 korona.
276. „Csendélet.“ 500 korona.
277. „Őszi nap.“ 500 korona.
278. „Alszik a puszta.“ 1000 kor.
279. „Virágos akácfa.“ 600 korona.
280. „Vázlat egy kis komédiás lányról.“ 600 korona.
281. „Mári ribizlit kötöz.“ 200 kor.
282 „Szomjasak a libák.“ 400 kor.
283. „Vásárhely városa.“ 200 kor.
284. „Borulás.“ 200 korona.
285. „A betyár.“ 400 korona.
286. „Felhő a búza fölött.“ 300 kor.
287. „Naphanyatlás.“ 100 korona.
288. „Mári festi a várost.“ 200 kor.
289. „Vásárhely városa.“ 200 kor.

A MÁRI KÉPECSKÉI.

1. „Repülő bárány felhők.“ 100 korona.
2. „A szélmalom.“ 50 korona.
3. „Kislány jön át a tulsó oldalról.“ 50 korona.
4. „Csöndes pusztaság“ 50 kor.
5. „Lesült legelő.“ 40 korona.
6. „Téli éjszaka.“ 40 korona.
7. „Esős ég“ 20 korona.
8. „Gobelin-kép.“ 40 korona.
9. „Gyönyörű szép fölleg.“ 30 kor.
10. „Ősz.“ 40 korona.
11. „A tanyás ballag hazafelé.“ 50 korona.
12. „Az öreg csőszt gyászolja a vidék.“ 30 korona.
13. „Téli hangulat.“ 50 korona.
14. „Az öreg csősz tölti az időt.“ 50 korona.
15. „Mén a nap lefelé.“ 40 korona.
16. „Téli táj.“ 50 korona.
17. „Őszi nap.“ 40 korona.
18. „Tavaszi vihar.“ 30 korona.
19. „Tavasz.“ 40 korona.
20. „Tél.“ 30 korona.
21. „A puszta reggel.“ 40 korona.
22. „A bácsi.“ 50 korona.
23. „A falu hirharangja.“ 50 kor.
24. „Szép őszi délután.“ 40 korona.
25. „Tóduló föllegek.“ 40 korona.
26. „Ködös idő.“ 30 korona.
27. „Lakodalmasok.“ 30 korona.
28. „Délibábos puszta.“ 20 korona.
29. „Eső után.“ 25 korona.
30. „Esőben.“ 30 korona.
31. „Felhők.“ 20 korona.
32. „Nekivágnak a pusztaságnak.“ 40 korona.
33. „Kis lány őrzi a libát.“ 50 korona.
34. „Kis gyerekek szánkóznak.“ 50 korona.
35. „Egy ember mén messziségben.“ 40 korona.
36. „Virágos rét“ 50 korona.
37. „Melegség.“ 30 korona.
38. „Őszies idő.“ 40 korona.
39. „Szárazság.“ 20 korona.
40. „Az öreg csősz segit krumplit szedni.“ 40 korona.

Nagy Bercsényi Miklós.

(Hódmező-Vásárhely város tulajdona)

A Juss.

(Az Orsz. Képz. Műv. Társulat Ráth-dijával jutalmazott mű.)

Menyecske a műteremben.

(Az Orsz. Szépművészeti Muzeum tulajdona.)

Vasárnap reggel a tanyán.

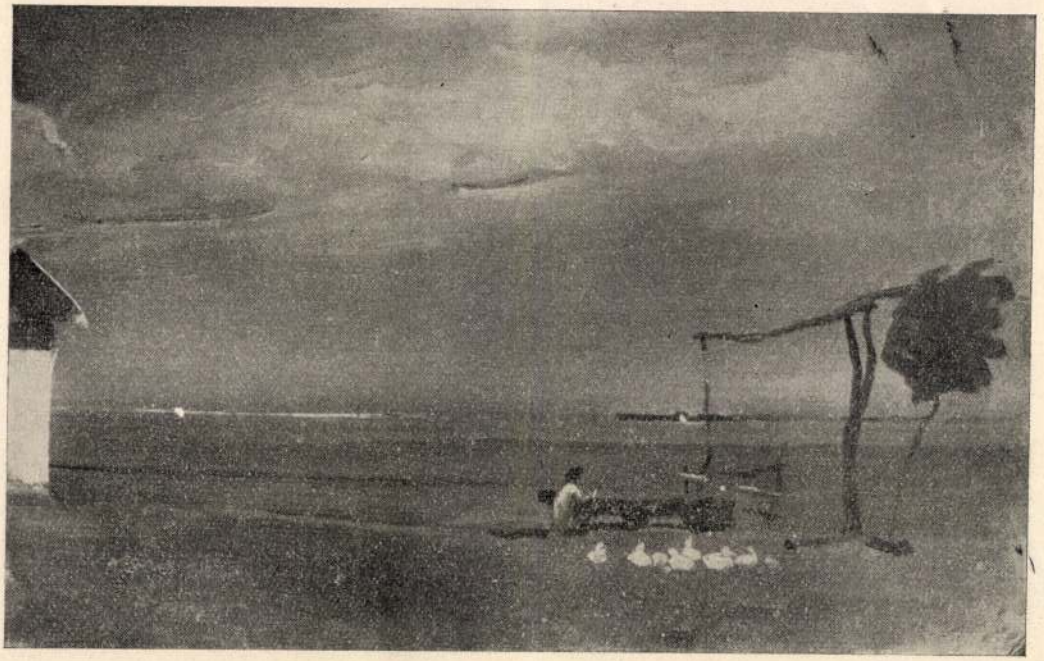

A vén gulyás.

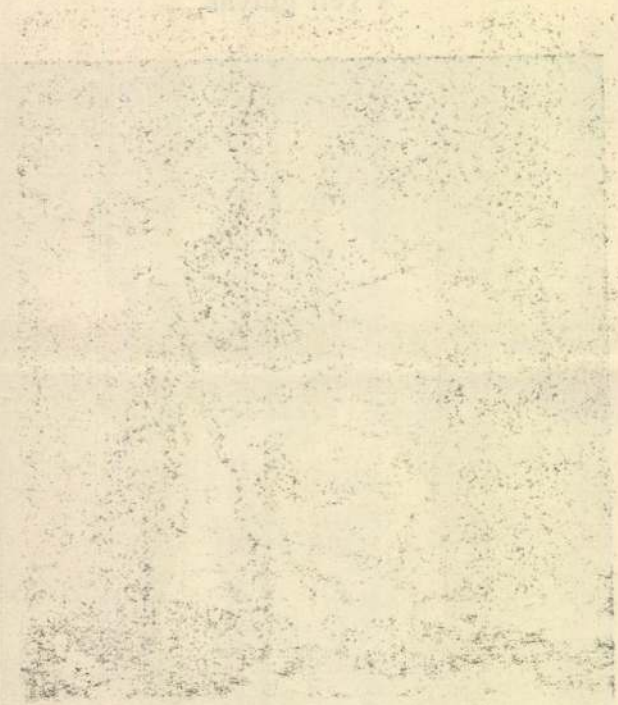

Népoktatás a tanyán.

A puszta.

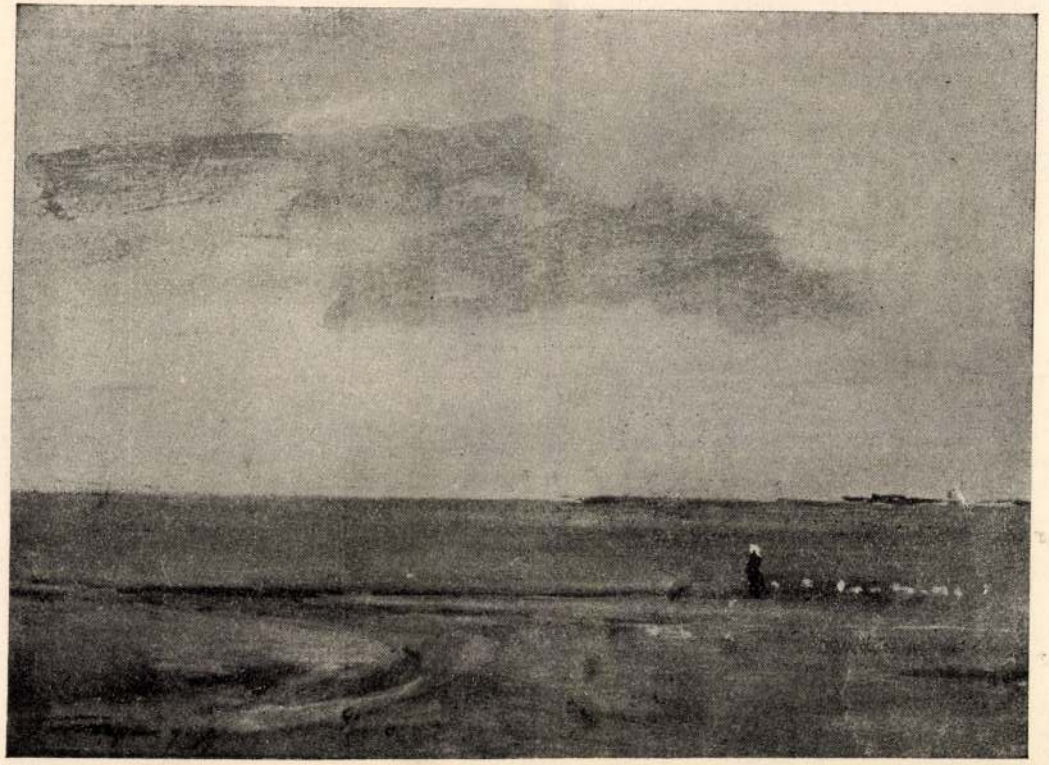

Tornyai János

Koll. Kiall-
1917 - ben

TORNYAY JÁNOS GYŰJTEMÉNYES
KIÁLLITÁSA A MŰVÉSZHÁZBAN
:-: IV., KRISTÓF-TÉR 2. :-:
1911.
OKTÓBER - NOVEMBER HAVÁBAN.

TORNYAY JÁNOS GYŰJTEMÉNYES
KIÁLLITÁSA A MŰVÉSZHÁZBAN
:-: IV., KRISTÓF-TÉR 2. :-:
1911.
OKTÓBER - NOVEMBER HAVÁBAN.

TUDNIVALÓK

a Művészházba való belépéshez, művésztagoknak és műpártoló tagoknak

Kivonat az alapszabályokból.

I. Kik lehetnek az egyesület tagjai?

Az egyület tagja lehet minden művész és műpártoló, akit az igazgatóság szótöbbséggel tagnak elfogad. Az elsők művésztagoknak, az utóbbiak műpártoló tagoknak neveztetnek.

I. A művésztagság háromféle:

a) tiszteletbeli tag,
b) törzstag (societaire),
c) rendes művésztag.

Tiszteletbeli tagok azok a művészek, akiket a közgyülés a művészet körül szerzett kiváló érdemeikért ilyenekül élethossziglan megválaszt és ezek a tagsági dijtól mentesek.

Törzstagok (societaire) azok, akik a rendes művésztagok sorából e paragrafus szerint ilyenekké választatnak.

Rendes művésztagok mindazok, akik vagy év 20 korona tagdijat fizetnek, vagy örökös tagságuk fejében egyszersmindenkorra 300 koronát fizetnek be az egyesület pénztárába.

II. A műpártoló tagság is háromféle:

a) tiszteletbeli, ezeket a közgyülés az egyesület körül szerzett kiváló érdemeikért élethossziglan választja s ezek a tagsági dijtól mentesek,

b) alapitó-műpártoló, ki egyszersmindenkorra az egyesület pénztárába 300 koronát befizet,

c) rendes tag, aki évenként 20 korona tagsági dijat fizet

II. A tagok jogai és kedvezményei.

1. Az egyesület minden tagja ugy a nyilvános, mint a magántárlatokat ingyen látogatja, és ezenkivül családtagjainak kizárólagos használatára évenként 10 drb. belépőjegyet kap, melyet a tagdij befizetését igazolva vehet át.

2 Minden tag aki évenként húsz koronát fizet, valamint az alapitó-műpártoló tagok részt vesznek az egyesület álta rendezte műtárgyak kisorsolásában. A minden évben megejtendő sorsoláson az egyesület annyi műtárgyat sorsol ki, hogy *minden*

tagra feltétlenül jut minden évben tagilletményül egy-egy nyereménytárgy. A legnagyobb nyeremény műtárgy értéke 1000 korona. A sorsolás az igazgatóság által kidolgozandó szabályzat alapján hatósági ellenőrzés mellett, nyilvánosan minden év második felében tartatik meg

3. *Ingyen* kapják az *Aurora* című folyóiratot

4 Indítványozási és szavazati joggal birnak a közgyülésen. Az indítvány azonban a közgyülés megtartása előtt legalább is 8 nappal az igazgatósághoz irásban beadandó.

5. Az egyesület rendes kiadványait dijtalanul, a rendkivüli kiadványokat pedig az igazgatóság megállapitotta kedvezményes árban kapják

6 Az egyesület helyiségében rendezett művészeti felolvasásokat és előadásokat ingyenesen látogathatják.

7. Az egyesület kiállitásain eladásra kerülő műtárgyak vételárából 5% kedvezményt kapnak.

8. A szavazási jog csak személyesen gyakorolható Kivételt képeznek a jogi személyek akik közjegyzőileg igazolt meghatalmazottjuk utján gyakorolhatják szavazati jogukat.

III. A tagok kötelezettségei.

Az évi tagdijat fizető művész és rendes műpártoló tagok tagsági dijaikat félévenként előre tartoznak megfizetni.

Azon tagok, kik tagdijaikkal hátralékban vannak, semminemü kedvezményekkel nem élhetnek

A tagsági kötelezettség 3 évre terjed, de a kilépési szándék a 3-ik év vége előtt legalább 6 hóval irásban bejelentendő, mert ellenkező esetben a tagsági kötelezettség a további évek egész tartamára fenmarad félévi felmondással. Felmondani azonban csak a naptári év második felében lehet. Azon tagok, kik esedékes tagdijaikat az év dec. 31-ig be nem fizették, a sorsolásban részt nem vehetnek

A MŰVÉSZHÁZ IGAZGATÓSÁGA: TELEKI GÉZA GR. ELNÖK, EDELSHEIM-GYULAI LIPÓT GRÓF ALELNÖK, IVÁNYI-GRÜNWALD BÉLA ALELNÖK, DR. RÓZSA MIKLÓS IGAZGATÓ, BATTHYÁNY GYULA GRÓF, FERENCZY KÁROLY, HORTHY BÉLA, KERNSTOCK KÁROLY, DR. MADARASSY-BECK GYULA BÁRÓ ORSZ. KÉPV., RIPPL-RÓNAI JÓZSEF A MŰVÉSZTANÁCS ELNÖKE, SZÜLLŐ GÉZA ORSZ. KÉPVISELŐ, VÁGÓ LÁSZLÓ, ZICHY ISTVÁN GR., DR. KOVÁTS ISTVÁN ÜGYÉSZ, BORSZÉKY FRIGYES TITKÁR, KÓNYAY ELEMÉR MŰTÁROS

A MŰVÉSZHÁZ MŰVÉSZTANÁCSA: CSÓK ISTVÁN, EGRY JÓZSEF, FALUS ELEK, JASCHIK ÁLMOS, KATONA NÁNDOR, KISFALUDI STROBL ZSIGMOND, KOSZTOLÁNYI-KANN GYULA, KÖRÖSFŐI KRIESCH ALADÁR, LIGETI MIKLÓS-MÁLNAJ BÉLA, OLGYAY FERENC, PÁSZTOR JÁNOS, PLÁNYI ERVIN, RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, oooooooooo VASZARY JÁNOS. oooooooooo

TISZTELETBELI TAGOK: FERENCZY KÁROLY, KERNSTOCK KÁROLY, RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, oooooooóó SZINYEI MERSE PÁL. oooooooo

BUDAPEST
1911. OKTÓBER.

A PUSZTA.
A BUZA.

Tornyay János a magyar pusztát választotta modellül. A puszta, legfőképpen a búzatermő magyar alföldi puszta képeinek tárgya és lelke. Minden más sujet mellékes. Ez — a puszta és a búza — czélja és eszménye, mint ahogy ezek egyetlen ideáljai az ő fajtájának: a magyar parasztnak. Mindez Páris illatos hervadásának és kifinomult, talán hanyatló kulturájának tudomásul vételével.

A kiállított műtárgyak eladását a műtárosi
:-: hivatal közvetiti. :-:

A művásárló közönség figyelmébe! 1911. évi március hó 11-én tartott évi rendes közgyülésünk az egyesületi alapszabályok 3. §. 3. pontja szerint alapitó művésztagjaink tagdij fejében fizetett műtárgyainak értékesitését határozván el, e művek eladását is kiállitási helyiségünkben a műtárosi hivatal közvetiti. Az ily módon eladásra kerülő képek ugyan-
::-:: ott megtekinthetők ::-::

I. TEREM.

TORNYAY JÁNOS.

1. Felhő a búza fölött	200 kor.
2. Esőfölleg	300 kor.
3. Kis tanya	100 kor.
4. Bujkálós holdas táj	
5. Tanyai nyugalom	200 kor.
6. Nyomtatás	100 kor.
7. A kis kanász	magántulajdon.
8 Hold	200 kor.
9. Pusztán	100 kor.
10. Esőfölleg	
11. Pihenés	300 kor.
12. Kút	100 kor.
13. Boglya	200 kor.
14. Tanyám	200 kor.
15. Tanyai nyugalom	400 kor.
16. Tisza	300 kor.
17. Szalmakazlak	100 kor.
18. Tisza	200 kor.
19. Boglyák	100 kor.
20, Hódmezővásárhely, rajz	30 kor.
21. Mári árverés után, rajz	40 kor.
22. Eves anyám tünődik, rajz,	magántulajd.
23. A paraszt	magántulajdon.
24. A koldus, rajz	70 kor.
25. A durrogatós	30 kor.
26. Eprező asszony, rajz	50 kor.
27. Kolbászcsinálók	50 kor.
28. Kertben	100 kor.
29. Érett búza	200 kor.

LÁNDORI VILMOS.

30. A tél, (szobormű)	eladó
31. Az ősz „	„

II. TEREM.

TORNYAY JÁNOS.

32.	Érett búza	300 kor.
33.	Ég	300 kor
34.	Őszi reggel a pusztàn	400 kor.
35.	Magyar ugar	400 kor.
36.	Pusztán	200 kor.
37.	Májusi zápor	200 kor.
38.	Búza	100 kor.
39.	Tavasz	100 kor.
40.	Kilátás a portáról	200 kor.
41.	Holdvilágos puszta	300 kor.
42.	A nyár	200 kor.
43.	A téglási lapos	600 kor.
44.	Mári	200 kor.
45.	Reggel a pusztán	300 kor.
46.	Hegyes vidék	100 kor.
47.	Nyomtatás kocsival	200 kor.
48.	Felhők	200 kor.
49.	Szélben	magántulajdon.
50.	Csendes puszta	400 kor.
51.	Kilátás a portáról	100 kor.
52.	Arany tenger	500 kor.
53.	Búzaföld	100 kor.
54.	Zsendülő búza	250 kor.
55.	Hullámzó búza	150 kor.
56.	Selymes a fű	100 kor.
57.	Búza	100 kor.
58.	Szinvázlat	150 kor.
59.	Arckép	
60.	Szinvázlat	200 kor.
61.	Munkába menők	200 kor.
62.	Virágos akác	200 kor.

LÁNDORI VILMOS.

63.	A kőtörő (szobormű)	eladó.
64.	A demagóg. „	„

65. A gond árnyéka (szobormű) eladó
66. Verseny. „ „
67. Törhetetlen lélek. „ „
68. Az örök szó. „ „

III. TEREM.

TORNYAY JÁNOS.

69. Szalmakazal 200 kor.
70. Esőfelhők 200 kor.
71. Nyomtatás 300 kor.
72. Eső 100 kor.
73. Búzavontató 300 kor.
74. Tájkép 100 kor.
75. Búzaföld 300 kor.
76. Első tavaszi nap 300 kor.
77. Délután 300 kor.
78. Dinyeföld 200 kor.
79. Szőllők között 100 kor.
80. Reggel 400 kor.
81. A tanya éjszaka 200 kor.
82. Kertben 100 kor.
83. Szalmakazal 100 kor.
84. Búza 100 kor.
85. Jön az eső 150 kor.
86. Mári fest 200 kor.
87. Puszta 100 kor.
88. Kaszások 100 kor.
89. Kertrészlet 50 kor.
90. Jászol mellett 250 kor.
91. Délibáb 50 kor.
92. Garmada 200 kor.
93. Kaszások 300 kor.
94. Az uraság földje 200 kor.
95. Ködös ősz az alföldön 100 kor.
96. Búzakazal napsütésben 250 kor.
97. Mári mint festő nézi az eget 300 kor.

98. Kútnál 200 kor.
99. Részesek ebéd után 200 kor.
100. Itatás 100 kor.
101. Részesek ebédelnek 200 kor.
102. Délibáb 150 kor.
103. Zöldben 50 kor.
104. Mária a kertben 200 kor.
105. Tehénpásztor 200 kor.
106. A tanya háta mögött 100 kor.
107. Puszta 200 kor.
108. Kukoricák között 200 kor.
109. Az uraság földje 100 kor.
110. Máriá 200 kor.
111. Arany tenger 400 kor.
112. Kietlen magyar puszta
113. Junius 300 kor.
114. Bálból hazafelé magántulajdon.
115. Tanyai nyugalom 300 kor.
116. Reggel 300 kor.
117. Búzatáblák 500 kor.
118. Reggel a dinyeföldön 300 kor.
119. Nyomtatás 500 kor.
120 Reggel 100 kor.
121. Reggeli hangulat 200 kor.
122. Viz 100 kor.

IV. TEREM.

KOVÁCS MÁRI.

123. Kis lány őrzi a libát 30 kor.
124. Szabadban 30 kor.
125. Az én kis szobám 50 kor.
126. Szép virágos rét 40 kor.
127. Viharfelhők 50 kor.
128. Mén a nap lefelé 50 kor.
129. Az öreg csősz tölti az időt ... 50 kor.
130. Puszta 100 kor.
131. A pulykák készülnek elülni 50 kor.

132. Imre itatja a lovat 50 kor.
133. Tanya a pusztán 10 kor.
134. Kertrészlet napsütésben 50 kor.
135. Tornyai úr fest a szabadban 50 kor.
136. Szép csöndes őszi délután 100 kor.
137. Délutáni melegség 50 kor.
138. Tikkasztó meleg 50 kor.
139. Lesült legelő 20 kor.
140. Őszi szomorú délután 50 kor.
141. Takaros kis ház 50 kor.
142. A kaszárnya-műterem udvara 30 kor.
143. Nyári fellegek 30 kor.
144. A Tornyai úr sifónja 10 kor.
145. Kép a szobám falán 10 kor.
146. Kiss bácsi a tallón pihen 20 kor.
147. Az öreg csősz elindul kerülni 20 kor.
148. A pusztán estefelé 20 kor.
149. Tájkép fákkal 30 kor.
150. A kertünk tavaszszal 20 kor.
151. Kis lány jön át a tulsó oldalról 150 kor.
152. Kis ház 50 kor.
153. Eső után 20 kor.
154. Szálló föllegek 100 kor.
155. Nyári délután 25 kor.
156. Rét 40 kor.
157. Puszta 20 kor.
158. Szárazság 30 kor.
159. Szép csöndes puszta 30 kor.

V. TEREM.

TORNYAY JÁNOS.

160. Özvegy asszony a szobában 600 kor.
161. Mári elaludt 200 kor.
162. Bujdosók Rodostóban 50 kor.
163. Betyár, Návay Iván úr tulajdona
164. Csizmahúzás 400 kor.
165. Mári, Kováts Sebestyén Aladár úr tul.

166. Kis libapásztor, Rublecky Gézáné úrnő tulajdona.
167. Édes anyám, Návay Tamás úr tulajd.
168. Egyedül, Wolfner József úr tulajdona
169. Szinvázlat 300 kor.
170. A regény, Kiss József úr tulajdona.
171. Ősz 400 kor.
172 Este a műteremben 500 kor.
173. Mári sárga széken, Dr. Sass Bernát úr tulajdona.
174. Kakasok magántulajdon.
175. Alszik a puszta 400 kor.
176. Csendélet magántulajdon
177. Nyári jászol mellett 100 kor.
178. Rózsa magántulajdon.
179. Nana 200 kor.
180. Vázlat egy kis komédiás leányról 300 kor.
181. Az édes anyám szobája 500 kor.
182. Felhők 200 kor.
183. Esős hangulat 200 kor.
184 A kenyérkereső, magántulajdon.
185. Magyar puszta magántulajdon
186. Édes anyám 500 kor.
187. Szomoru szoba 200 kor.
188. Istálló belseje 400 kor.
189. Csárda belseje 200 kor.

LÁNDORI VILMOS.

190. A kőtörő (szobormű) eladó.

VI. TEREM.

TORNYAY JÁNOS.

191. A puszta ősszel 200 kor.
192. A jégvölgyi hegyhát 100 kor.
193. Lucskos idő 100 kor.
194. Virágos akácfa 100 kor.
195. Puszta 300 kor.
196. Gebe 100 kor.
197. Búza 200 kor.
198. Este 200 kor.
199. Kilátás a fényes portáról 300 kor.
200. Alföld 400 kor.
201. Reggel 150 kor.
202. Tisza 200 kor.
203. Kis cigánylány 300 kor.
204. A szent góréba besüt a nap 100 kor.
205. Közelgő eső 100 kor.
206. Szinvázlat 150 kor.
207. Elgondolkozom 150 kor.
208. Ha Mári gazdag volna 200 kor.
209. Szinvázlat 250 kor.
210. A góré belseje 400 kor.
211. Dinye földön, Gerő Ödön úr tulajd.
212. Édes anyám szobájában, dr. Szegő Elemér úr tulajdona.
213. Mári titokban fest 400 kor.
214. A nevelőnő 100 kor.
215. Kukorica földön 200 kor.
216. Csendélet 150 kor.
217. Vihar magántulajdon.
218. A góré belseje 250 kor.
219. Májusi eső 300 kor.
220. Polyvás magántulajdon.
211. A kertem 100 kor.
222. Tanya udvar 200 kor.
223. Buzaföld 300 kor.

224. Szomoru idő 150 kor.
225. Tanya 250 kor.
226. Eső után 100 kor.
227. A teknyő a töltésen 200 kor.
228. Este 100 kor.
229. Mári ás a kertben 200 kor.
230. Tavasz 200 kor.
231. Eső a pusztán, Konstantin Gyula úr tulajdona.
232. Kilátás a portáról 500 kor.
233. Kertek alatt 200 kor.
234. Kertem 200 kor.
235. Hangulat 200 kor.
236. Terjengő köd 300 kor.
237. Kertemben 150 kor.
238. Virágzó akácfák 200 kor.
239. Búza 100 kor.
240. Búzaföld 200 kor.
241. Tanya udvar 250 kor.
242. Őszi vasárnap délután 300 kor.
243. Bólogató fák 300 kor.
244. Csendélet 200 kor.
245. Pusztai kút 200 kor.
246. Csönd 200 kor.
247. Akácfalomb 50 kor.

LÁNDORI VILMOS.

248. A rágalmazó (szobormű) eladó.

A KIÁLLITÁS SZERVEZÉSI ÉS RENDEZÉSI MUNKÁLATAIT RÓZSA MIKLÓS DR. MŰVÉSZETI IGAZGATÓ, ÉS BORSZÉKY FRIGYES TITKÁR VÉGEZTÉK. :-: A KIÁLLITÁSI HELYISÉG BELSŐ INSTALLÁCIÓS MUNKÁI MÁLNAI BÉLA MŰÉPITÉSZ TERVEI SZERINT ÉS VEZETÉSE MELLETT KÉSZÜLTEK.

AZ ÁCSMUNKÁT POPPER ZSIGMOND, A KÁRPITOSMUNKÁT KÁRPÁTI HENRIK UTÓDA, A FESTŐMUNKÁT GUTTMANN ÉS FALUDY, A VILLAMOS VILÁGITÁST FISCHER ÉS TÁRSA R.-T. KÉSZITETTÉK. :-: A KIÁLLITÁS ÖSSZES NYOMTATVÁNYAIT KRAUSZ LAJOS KÖNYVNYOMDÁSZ, SZÁLLITOTTA. A VIRÁGDISZTOST ÉS MOLNÁR MŰKERTÉSZETÉBŐL, A MINIMAX KÉZI TÜZOLTÓKÉSZÜLÉKEK A MAGYAR MINIMAX KÉZIFECSKENDŐ-GYÁRBÓL (VII., KERTÉSZ-UTCA 43.) VALÓK.

Belépési nyilatkozat.

Alulirottak ezennel kijelentjük, hogy az alább jelzett időtől kezdve a MŰVÉSZHÁZ (művészeti egyesület) tagjai sorába lépünk s magunkat az alapszabályok betartására, valamint a tagdijak fizetésére kötelezzük.

(Kérjük az egyes rovatokat sajátkezüleg, gondosan és olvashatóan kitölteni.)

Folyó szám	BELÉPŐ TAG			A tagság minősége: a) alapitó műpártoló tag b) rendes tag
	sajátkezü aláirása	állása	lakcime	
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				

Ezt a lapott tessék kitöltve a Művészháznak (IV., Kristóf-tér 2.) beküldeni.

A LEGJOBB
KÉZI FECSKENDŐK
KÉSZÜLNEK A
MAGYAR MINIMAX
R.-T.
GYÁRÁBAN
∴ BUDAPEST, ∴
VII., KERTÉSZ-UTCA 45. SZ.

VIZKURÁK

szénsavas-, élenyes-, villamos-fürdők; villamos fényfürdők; villamozás; kézi-, vibratios és villamos massage, forrólégkezelés Röngten a HERCZEL-féle

FASOR-sanatorium

vizgyógy-intezetében

BUDAPEST, VII., Fasor 9.

Rendelő orvos: Dr. Ádám Zoltán.

Tornyai János
kall. Kiáll
Műveszhár

KRAUSZ LÁJOS KÖNYVNYOMDÁJA
BUDAPEST, VI., Ó-UTCA 50. SZÁM

~~Benedek Péter~~

Tornyai János

ALKOTÁS-MŰVÉSZHÁZ

IV., KOSSUTH LAJOS-UTCA 11. FÉLEMELET

Továbbítással

II. KIÁLLITÁS

1923. ÁPRILIS

TORNYAI JÁNOS
ÉS
BENEDEK PÉTER
GYÜJTEMÉNYES KIÁLLITÁSA

II.

MŰVÉSZETI VEZETŐ:
BÁLINT JENŐ

Tornyai János 1869-ben született Hódmezővásárhelyen. Képzőművészeti tanulmányait a budapesti Mintarajziskolában kezdte, ahol Székely Bertalan és Greguss János tanitványa volt. 1885-ben Párisba kerül s a Julien akadémia látogatója. Buzditói, támogatói Feszty Árpád és Jókai Mór, később Munkácsy Mihály, akinek tartós barátsága mély nyomokat hágy nemcsak lelkében, de müvészetében is. Munkácsy hatása különösen korábbi figurális képeiben szembetünő. Késôbb mind-

jobban felszabadul e hatás alól, kompozicióiból kiküszöböli az irodalmiságot s teljesen tónushatásokra törekszik. Szinei nyugalmasak, lassan, vontatottan beszél, mint egy falusi pap, szivünkhöz. Tornyai János valójában festő-poéta. Szerelmese a magyar ugarnak s tájképei az Alföldhöz húzó szerelmének valóságos szimfóniái. Keserü, borura hajló lelkisége az Adyéval rokon s még derüs hangulataiban is a magyar sirva-vigadás nembánomságát, ugyisjólvanját érezzük.

Nincs a magyar tájképfestészetben Mednyánszkyn kivül nálánál ragyogóbb lirikus s érzéseiben, melyek müvészetét átfütik, egyedülállóan magyar.

Most itt él közöttünk, pesti házak és száguldó villamosok forgatagában, ő, aki költő-szivével egy emberöltőn át az Alföld csend-borát itta . . .

Menekülnie kellett az oláhok rabló étvágya elől.

A nagy magyar róna költözött át benne, általa, Budapestre.

*

Nagy Balogh János után e sorok alulirottjának második grandiózus müvészi élménye: Benedek Péter. Mindkettő a nép gyermekei közül való, amaz félig tót származás, ez dunamenti földmives paraszt.

Nagy Balogh pikturájának szinte alapmotivuma a derütlen szegénység — Benedek Péternél ez a szegénység csupa derü.

Benedek Péter 34 éves, festőileg teljesen iskolázatlan. Kora gyermeksége óta rajzolgat a maga mulatságára és szülei bosszuságára. Ahelyett, hogy kifizető munkát végezne, mindig ezzel az istentelenséggel fecséreli az időt.*

E sorok irójával egy vasgyárban ismerkedett meg ezelőtt nyolc évvel, ahová őt katonai ukázzal kirendelték napszámosnak, lévén akkoriban katonai diktatura Magyarországon. De nem szerette a gyárat,

* *Külön tanulmány most jelent meg róla az Amicus kiadásában e sorok irójának tolláből.*

egyáltalában nem szeret semminemü fizikai munkát, csak egyet szeret: „rajzóni... rajzóni azt szeretek... a rajzolást igön kedvellem.“

Rousseau-ra gondolunk e brilliáns miniatürök láttán és a legjobb japánokra, akiknek izlése, szelleme ezt a pikturát valósággal átlengi. „Eszméletből“ megfestett képei teli s teli leheletnyi finomsággal, intimitások pompás megfigyelésével az előadás oly könnyed modorában, mely hihetetlenné teszi egy nehéz, ásótól, kapától elnehezült parasztkéz kezevonását. Ugy áll ebben a felfordult világban Benedek Péter, mint valami ásatásból felszinre hozott kőszent.

Beszélni alig képes; csak hallgat és néz.

Az ő hangja: a szin; az ő nyelve: az ecset.

Ezekkel pedig csak énekelni tud.

De ami e szent egységből kicsendül: remekbe szürt tiszta poézis.

Lassan, kinnal dolgozik; a rajzpapirt közel viszi rövidlátó szemeihez és kancsal szemekkel, oldalt nézi. Valósággal beléolvad abba, amit csinál.

Csodálatosan szép vadvirág ő az ősi szüz magyar talajból, azon sárosan, nedvesen a talajföldtől, amint onnan gyökerében kitéptük.

Bálint Jenő

TORNYAI JÁNOS

A juss

TORNYAI JÁNOS

Juss-vázlat

TORNYAI JÁNOS

Mári

TORNYAI JÁNOS:

OLAJFESTMÉNYEK.

1. Tavaszi hangulat	70.000.—
2. Uri nő	150.000.—
3. Erdő mélyén	65.000.—
4. Egyedül	65.000.—
5. Jég a Tiszán	80.000.—
6. Naplemente	90.000.—
7. Juss	500.000.—
8. Füzes	80.000.—
9. Füzfaerdőben	100.000.—

10. Erdőben	65.000.—
11. Domboldalon	85.000.—
12. Kubikgödör	90.000.—
13. Testőr	130.000.—
14. Erdő széle	80.000.—
15. Erdő	85.000.—
16. Tisza partján	85.000.—
17. Erdő széle	70.000.—
18. Napkelte	85.000.—
19. Kubikos a gáton	80.000.—
20. A limanovai csata elbeszélése. Magántulajdon	
21. Szobasarok	140.000.—
22. Magány	70.000.—
23. Füzfák a hóban	100.000.—
24. Ősz	85.000.—

25. Töltés oldalán	85.000.—
26. Legelő állatok	80.000.—
27. Alföldi tanya	70.000.—
28. Tavaszkezdet	80.000.—
29. Korhadt füzfa	85.000.—
30. Ut	70.000.—
31. Tisza partján	80.000.—
32. Ősz	90.000.—
33. Vizpart	80.000.—
33/a. Rét	80.000.—
34. Gárdista	130.000.—
35. Erdőrészlet	60.000.—
36. Hóolvadás	70.000.—
37. Puszta	80.000.—
38. Karácsonyéj	80.000.—
39. Vadász a tó partján	80.000.—

40.	Mária az erdőben	90.000.—
41.	Nyárfák	70.000.—
42.	Kis takaros	80.000.—
43.	Akt	150.000.—
44.	Füzfák	80.000.—
45.	Utolsó napsugár	90.000.—
46.	Télutó	70.000.—
47.	Mári	85.000.—
48.	Füzfaerdő	80.000.—
49.	Hullám-téri szőlők	70.000.—
50.	Juss (vázlat) magántulajdon	
51.	Lugasban	100.000.—
52.	Utasok	80.000.—
53.	Tisza jegén	80.000.—
54.	Mári festeni indul	60.000.—
55.	Reggel	80.000.—

56. Néma táj	70.000.—
57. Tél	60.000.—
58. Csőszház	85.000.—
59. Nyárfák	70.000.—
60. Akt	135.000.—
61. Szobasarok	120.000.—
62. Akt	120.000.—

TORNYAI JÁNOS Édesanyám

TORNYAI JÁNOS Akt

TORNYAI JÁNOS

Munka után édes a nyugalom

TORNYAI JÁNOS:

GRAFIKA.

1. Szerelmesek	30.000.—
2. Pipázó	12.000.—
3. Tájképtanulmány	18.000.—
4. Egy szép asszony arcmása	30.000.—
5. Munka	25.000.—
6. Ludtépés	40.000.—
7. Tájkép	10.000.—
8. Tanulmány a Juss-hoz	10.000.—
9. Nehéz munka	40.000.—

10. Öregasszony	20.000.—
11. Kis gyerek	10.000.—
12. Téli este	25.000.—
13. Kis lány	10.000.—
14. Fotografus	20.000.—
15. Tanulmány a Juss-hoz	25.000.—
16. Ülő asszony	20.000.—
17. Otthon	25.000.—
18. Munka után édes a nyugalom	30.000.—
19. Harang	20.000.—
20. Verekedők	25.000.—
21. Paraszt-interieur	40.000.—
22. Gyerektanulmányok	15.000.—
23. A kis kosaras	10.000.—
24. Anyám	50.000.—
25. Falu széle	20.000.—

26. János gazda	25.000.—
27. Délutáni munka	30.000.—
28. Gyerektanulmány	15.000.—
29. Csendes ucca	20.000.—
30. A durrogató	10.000.—
31. Szömös Sára	20.000.—
32. Csolnakon	20.000.—
33. Parasztszoba	40.000.—
34. Ambrus gazda	15.000.—
35. Ünneplőben	20.000.—
36. Nyugalom	25.000.—
37. Gyerektanulmány	10.000.—
38. Csikótanulmányok	20.000.—
39. A morfondirozó	15.000.—
40. Csecsszopó	10.000.—
41. Anya gyermekével	25.000.—

42.	Asszony	10.000.—
43.	Ruttka mellett	20.000.—
44.	A beteg	20.000.—
45.	Parasztgyerek	12.000.—
46.	Vázlat a Juss-hoz	10.000.—
47.	Gémeskut (aquarell)	50.000.—
48.	Szélmalom	20.000.—
49.	Mári árverés után sir bánatában	20.000.—
50.	Köszörülés	30.000.—
51.	Alföldi tanya	20.000.—
52.	Tanulmány a Juss-hoz	30.000.—
53.	Templom	20.000.—
54.	Jászol előtt	15.000.—
55.	Pihenő paraszt	30.000.—

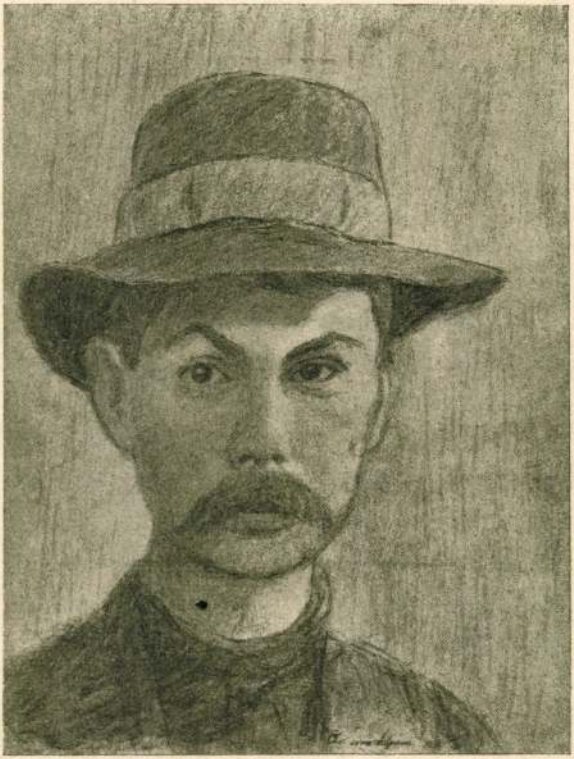

BENEDEK PÉTER Önerckép

BENEDEK PÉTER.

1.	Toborozás (pasztell)		40.000.—
2.	Disznópörkölés (aquarell)		40.000.—
3.	Sorozaton	„	35.000.—
4.	Önarcképem I-II.	„	80.000.—
5.	Aratók	„	30.000.—
6.	Táncoló vőfély (olajf.)		35.000.—
7.	Tehén borjuval (aquarell)		35.000.—
8.	Szántó-vetők	„	40.000.—
9.	Vásárrészlet	„	60.000.—
10.	Kóbor cigányok	„	35.000.—

11. Menázsit visznek (aquarell) 30.000.—
12. Lakodalmi ebéd „ 35.000.—
13. Pótszemle a nyári kaszinó helyiségében Kalocsán (aqu.) 35.000.—
14. Oláh cigányok (aquarell) 50.000.—
15. Gy. Kovács Sándor (ceruzar.) 30.000.—
16. Lekvárfőzés (aquarell) 50.000.—
17. Asszonyok a váróteremben (ceruzarajz) 25.000.—
18. Bálint Jenőné arcképe (ceruzarajz) magántulajdon
19. Huszár (aquarell) 40.000.—
20. Tisztálkodnak (színes kréta) 30.000.—
21. Édes apám (pasztell) 80.000.—
22. ~~Önarckép (aquarell)~~ 80.000.—
23. Jövet a sorozásról (aquarell) 65.000.—

24.	Bálint Jenőné arcképe (aqu.) magántulajdon	
25.	Gyászbeszéd (nagy aquarell) magántulajdon	
26.	Hazatérés a munkából (olaj)	60.000.—
27.	Vasárnapi mulatozás „	100.000.—
28.	Az ujoncok (pasztell)	80.000.—
29.	Kis öcsém (aquarell)	60.000.—
30.	Kovács Mihály dunai malma (aquarell)	60.000.—
31.	Önarckép (rajz) I - II ,	70.000.—
32.	Kotlós tyuk (aquarell)	50.000.—
33.	Csire Sándorné Rimai Mária (pasztell)	50.000.—
34.	Megy a vonat (pasztell)	30.000.—
35.	Sebesült katonák látogatása a gyárban (aquarell)	35.000.—

BENEDEK PÉTER

Vasárnapi mulatozás

36.	István gazda (ceruzarajz)	30.000.—
37.	Verbuválás (aquarell)	30.000.—
38.	Kórházemlék (ceruzarajz)	30.000.—
39.	Uccarészlet (aquarell)	35.000.—
40.	Tóth Sándorék kvártélyából (ceruzarajz)	30.000.—
41.	Kaszálók (aquarell)	50.000.—
42.	Séta az uccán (aquarell)	35.000.—
43.	Tere-fere az uccán (pasztell)	40.000.—
44.	Az uj házasok (pasztell)	30.000.—
45.	Sáros ucca (aquarell)	80.000.—
46.	Huszárok átkelése (pasztell)	50.000.—
47.	Hazatérés este (aquarell)	50.000.—
48.	Viszik a nyoszolyát „	50:000.—
49.	Marsbeli baka a maródi-szobából (aquarell)	35.000.—

50. Az ól körül (aquarell) 40.000.—
51. A beteg (ceruzarajz) magántulajdon
52. Szécsi Mári (pasztell) 40.000.—
53. Moziban „ 80.000.—
54. Benedek Bálint (pasztell) (A család tulajdona)
55. Aratásra mennek (aquarell) 50.000.—
56. Mennek a munkára „ 50.000.—
57. Parasztlakodalom „ 80.000.—
58. Fonó lány „ 80.000.—
59. Gyászbeszéd (kicsi) „ 100.000.—
60. ~~Önarcképem (ceruzarajz)~~ 45.000.—
61. Lakodalom (aquarell) 65.000.—
62. Dömötör Zsófia arcképe (aqu.) 60.000.—
63. Kotsis Rózsi (aquarell) 40.000.—

64. Jön a vihar (aquarell) 80.000.—
65. Benedek Bálint arcképe (aqu.) 50.000.—
66. Disznóvakarás (aquarell) 40.000.—
67. Udvarsarok „ 40.000.—
68. Mosás a patakban (pasztell) 30.000.—
69. Szénaboglya „ 50.000.—
70. 82-es bakák (aquarell) 45.000.—
71. Váratlan vendég (pasztell) 40.000.—
72. Tanulmányfej (ceruzarajz) 25.000.—
73. A vőfély, amint a verset mondja (pasztell) 40.000.—
74. Kalbásztöltés (aquarell) 50.000.—
75. Tüzhely mellett (aquarell) 50.000.—

BENEDEK PÉTER

FÖLDMIVES-FESTŐ

(ILLUSZTRÁCIÓKKAL)

IRTA: BÁLINT JENŐ

AMICUS-KIADÁS 1923

35

NAGY BALOGH JÁNOS
ÉLETE ÉS MŰVÉSZETE
(35 ILLUSZTRÁCIÓVAL)

IRTÁK:

PETROVICS ELEK
ELEK ARTÚR
BÁLINT JENŐ

AMICUS-KIADÁS 1923

36

FISCHER B. JENŐ

NŐI FEHÉRNEMÜ ÜZLETE

BUDAPEST, IV., BÉCSI-UTCA 6

Z. MÁTÉ OLGA

FÉNYKÉPÉSZETI MŰTEREM

IV., VERES PÁLNÉ-U. 12. IV. em.

„AMICUS“
BIBLIOPHIL
KÖNYVKIADÓVÁLLALAT

BUDAPEST
IV., NAGYKORONA-UTCA 23.

DREXLER REZSŐ

MŰARANYOZÓ ÉS KÉPKERETEZŐ ÜZEME

II., BATTHYÁNY-UTCA 54. SZÁM

BLONDEL, BRÜSSZELI KERETEK MODERN KIVITELBEN

Dob n° 28 foldp
5 Helene Singer
monogram Lun
Jóné

KUNOSSY R. T.
NYOMÁSA